ლუარა სორდია

მეფისტოფელის საუკუნე
და
გალაკტიონ ტაბიძის პოეზია

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2011

ნიგნს ვუძღვნი უკეთილშობილეს, უსათნოეს, ქველმოქმედებით ცნობილ რძალს - ქალბატონ ჯულიეტა ჯეჯეიას - გაწეული ფინანსური დახმარებისათვის დიდი მადლიერების გრძნობით...

ნაშრომში გალაკტიონ ტაბიძის სიმბოლურ-ალეგორიული სახეების გაშიფრვით ნაჩვენებია, როგორ ასახა პოეტმა ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიები. მეფისტოფელის საუკუნის კატაკლიზმები ახსნილია ღმერთის გზის უარყოფით.

ნაჩვენებია რევოლუციისა და მისი მონაპოვრების შეფასება გალაკტიონის მიერ, გაშიფრულია აპოკალიფსური სახეები, რელიგიურ-პოლიტიკური შინაარსის პარადიგმები. პოეტის მიერ მოვლენები დანახულია როგორც ეროვნული, ისე გლობალური გადასახედიდან. ამ ასპექტით შესწავლილია გალაკტიონის შედევრები.

გათვალისწინებულია "შერიგების", „გადარჩენის" ცნებებში ნაგულისხმევი რელიგიურ-პატრიოტული ქვეტექსტები.

შერჩეულ პრობლემაზე დაკვირვებამ დაგვარწმუნა, რომ პოეტების მეფეს, მიუხედავად იმისა, რომ ათეისტურ ეპოქაში იცხოვრა, კავშირი არ გაუწყვეტია უზენაეს საწყისებთან, მუდამ ქრისტიანული სამების, ჩვენი ზეციური დედის ერთგული რჩებოდა და თავისი შემოქმედების უპირველეს მისიად რწმენის განმტკიცებას, ხალხისთვის ტაძრისკენ სავალი გზის გაკვლევავს მიიჩნევდა.

ნაშრომი განკუთვნილია სტუდენტი ბაკალავრების, მაგისტრანტების, ასევე, დოქტორანტებისა და, საერთოდ, გალაკტიონის პოეზიით დაინტერესებული მკითხველებისთვის.

რედაქტორი: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
სრული პროფესორი *ავთანდილ ნიკოლეიშვილი*

რეცენზენტები: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
სრული პროფესორი *ნაზი ხელაია*
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი *დიანა ალანია*

© ლ. სორდია, 2011

გამომცემლობა „უნივერსალი", 2011
თბილისი, 0179, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge

ISBN 978-9941-17-490-2

შინაარსი

შესავალი 5

თავი I

ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიების ასახვა გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში

გათელილი, გაყინული, გაუჩინარებული, გადაშენებული, გარდაცვლილი ყვავილი და მისი ვარიაციები — რწმენის უარყოფის მაცნე 10

ჩასული, ქიმერებში ჩავარდნილი, ლანდად ქცეული, გარდაცვლილი მზისა და დაკარგული მზიანი ღამის სახეები გალაკტიონის პოეზიაში 24

იდუმალი სხივების ნატვრა 29

იაგუნდის ჩამქრალი შუქის ანთების სურვილი 32

უჩინარი ცეცხლის წყურვილი 36

დამშრალი და ამღვრეული წყაროს პარადიგმები 41

დავიწყებული სიყვარულის ხსოვნა 47

დაღუპული ხომალდების რექვიემი 51

გამქრალი ზაფხულის სევდა 58

გამხმარ ვაზებსა და თოვლიან ალვებზე წუხილი 63

მიტოვებული გზის მონატრება 68

ნეტარი დღისა და ძველი დღეების მოგონება 71

ძველი წიგნების არეული გვერდები 74

შენ... სიცოცხლისთვის არ შეგიხედავს 77

ჩამქრალი სანთლების ანთების მისიით 80

საბედნიერო სულის ძიება 85

თავი II

ჯვარზე გაკრული ელვა — პოეტის ლურჯი და

შემოღამებული და დაბინდებული მთის, კუბოში ჩასვენებული, დანგრეული ზეცის, გამქრალი ფარული ცის, დაჭრილი ღრუბლის, დაცემული კოშკის, დამსხვრეული გრაალის კოშკის, გადაშენებული, დამჭკნარი და კუბოში მოქცეული იების, ელვისგან დაღუნული დედოფალი ალვის, ჯვარზე გაკრული ელვის, თოვლში წყებად დაწვენილი ზამბახების, უდაბნოში გაუჩინარებული მანდილის, ქარისგან გაძარცული ატმის ხის, ჩამქრალი ლამპრის, ჩატეხილი ხიდის, გამქრალი სამოთხის, გაუჩინარებული საუნჯის, ივლისისფერი ყინვის თასების, მოლიანი ბეჭდების, გაფითრებული იაგუნდის, იაგუნდის ჩამქრალი შუქის, გაუჩინა-

რებული და ბაცილებიანი მთვარის, უეზოო სახლის, სეტყვით დაღუპული ვენახების, ოხრად შთენილი ჩარდახის, მგლოვიარე ქნარის სახეები — მარიამ ღვთისმშობლის იგნორირების მაუწყებელი 89
"კოშკი" 105
"ატმის ყვავილების" ციკლი 116
"საღამოს" სახე-სიმბოლოები 133
"ავდრის მოლოდინი" 138
"დომინოს" პრობლემატიკა და სახეები 144
"სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში" 161
"თოვლი" 172
"ვერხვები" 182
"ივლისისფერი ყინვის თასებით" 188

თავი III

რევოლუციისა და მისი მონაპოვრების შეფასება გალაკტიონის პოეზიაში 199
დემონი და მისი ვარიაციები 217

თავი IV

აპოკალიფსური სახეები 229

თავი V

ბაღი გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებაში 236

თავი VI

ჩემი სამშობლოს სანახავიდან

"მშობლიური ეფემერა" 251
ავდრის, უამინდობის, ზამთრის, თოვლის სახეთა ქვეტექსტებით სამშობლოს ბედისა თუ უბედობის გაცხადება 259
სამშობლოდ სახელდებული "არაწმინდა თოვლის" მხარე 266
"აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინული" 274
"ღრუბლები ჰგვანან ამღვრეულ ტვინებს" 280

თავი VII

"შერიგება" 288
გადარჩენის ჰიმნი და გადარჩენის ბედნიერება 292

შესავალი

დღეს, ისევე, როგორც მეოცე საუკუნის ოციან წლებში, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ "დაეცა ლოცვა და პოეზია". ირგვლიც გაისმის "დაცინვა, წყრომა და ირონია".

მსოფლიო მოქალაქენი, მასონობა, კოსმოპოლიტიზმი წალეკვით ემუქრება ყოველივე ეროვნულს და ამ დევების "უგონო აურზაურში" ჩვენამდე სუსტად აღწევს ის საღვთო ჰანგები, ის კოსმიური ჰარმონია, რომელიც მოიხელთა პოეტების მეფემ და რაც მხოლოდ რჩეულთ, ნათელმსმენთ ხელეწიფებათ.

დიდი ხელოვნება ყოველთვის გამოირჩევა რელიგიურობით და სულიერი ინდივიდუალობის მაუწყებელი მხატვრული ძალისხმევით.

გალაკტიონ ტაბიძის უმთავრესი თავისებურება, მისი გამორჩეულობა განუმეორებელი ენიგმებით მოწოდებული ქრისტიანული პრინციპებია.

პოეტს ერთდროულად აწვალებდა ეროვნული და მსოფლიო წყლულები. მეოცე საუკუნის ათიან-ოციან წლებში აკაკი წერეთლის მიმბაძველთა მიერ დაკნინებულრეალიზმს მან დაუპირისპირა პოეტური უნივერსალიზმი, უმაღლესი რეალიზმი და ქართული პოეზიის რენესანსს მიაღწია.

ყოველი ქართველი, ვინც მისი დიდი შემოქმედების ემბაზში განიბანა, ამ გენიალური ლირიკოსის თვალით ხედავს ჩვენს ქვეყანას, მის პრობლემებს, გლობალურ სატკივრებს.

პოეტს აწამებდა ეროვნული ტრიადის — ენა, მამული, სარწმუნოება — დავიწყება და ქიმერებში ჩავარდნილი, გარდაცვლილი, ჩამქრალი, ლანდად ქცეული თუ დაკარგული მზიანი ღამის სახეებში აფიქსირებდა ღმერთის, სიკეთის იგნორირებას. მის შემოქმედებაში ისმის დამსხვრეული რწმენის გემის, დაღუპული ხომალდების რექვიემი, დამშრალი და ამღვრეული წყაროს, დალეწილი, დამდაბლებული და კუბოში ჩასვენებული ცის სევდა, გათელილი, გაუჩინარებული, დაშხამული ყვავილების, თოვლში დაცემული ზამბახების ხილვით გაცხადებული ტრაგიზმი უღმერთობისა, გამქრალი ედემის ნოსტალგია და ეს სახეები უარყოფილი რწმენის, სულის გაუდაბურების უბედურებას გვაზიარებს.

გალაკტიონი შეძრული იყო "ავდრის მოლოდინით", შეიგრძნობდა "კოსმიურ სიცივეს", აწამებდა გაყინული ცის ხილვა, ფარული ცის სიდიადის გაქრობა, გაყინული თასის, ივლისისფერი ყინვის თასების, შავი თოვლის მოვლინება და ყველა ამ სახეში ეროვნული ტრიადის გაუფასურების ტკივილია.

პოეტი ხედავდა ყაზბეგის შუბლზე ღრუბლის საბურველს, დარიალიდან ესმოდა საბედისწერო ზარი, მამულში უცხო ხალხის ურიამული აძრწუნებდა და ეჭვები აემგზავრებოდა.

წინამორბედ კლასიკოსთა დარად, ჩვენი ტრაგედიების მიზეზად ეროვნულ-სარწმუნოებრივი პრობლემების დავიწყებას მიიჩნევდა, ამხელდა აპოკალიფსურ მხეცებს და დარწმუნებული იყო "ალვის ხის გადარჩენაში" (ალვა სიცოცხლის ხის, ანუ ღმერთის სიმბოლოა).

ქართველი ორფეოსი ხსნის გზას ღმერთისკენ მიბრუნებაში ხედავდა: "გულში ჟღერს რა ხანია, სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი" (ილიას მოტივი). ქმნიდა რა სიყვარულის სიმღერას, სიყვარულის სიმფონიას, ღმერთის რანგში მოიაზრებდა მამულს და მისი მარადიულობის რწმენა აცოცხლებდა, საუკუნეების თოვლის დადნობის იმედი არ ტოვებდა: "საუკუნეთა თოვლო, ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი", "რაც აირევა და დაირევა, რაც დაინგრევა, კვლავ აშენდება"(მშვიდობის წიგნი).

გალაკტიონი ქვეყნის ფიზიკური სილამაზის გამოხატვით როდი კმაყოფილდება, მისი პოეზია ქმედითი ეროვნული იდეოლოგიით გამოირჩევა, რაც მომავალში გასაღწევი გზების, ჭიშკრების, კარების ძიებას, მშვიდობის წიგნის (წიგნი ღმერთის სიმბოლოა) თვალის ჩინივით გაფრთხილებას, გალავნიან კოშკში მის შენახვას გულისხმობს, რადგან დარწმუნებულია, რომ "ძველი წიგნების გვერდებს არეულს სდევს მხოლოდ წყევლა და შეჩვენება" (ძველი წიგნების გვერდებს არეულს), რწმენის შემრყვნელს "სანთლების, წიგნების წყევლა და შეჩვენება" ელოდება (დომინო).

გალაკტიონი არა მხოლოდ ხილულის, უხილავის პოეტია, რომელმაც მიღმიურში გადაიხედა, სულიერი სამყაროს ჯერაც შეუცნობელ საიდუმლოებებს გვაზიარა და თავისი ინტეგრალური პოეზიით ყოფნა-არყოფნის უცდომელი გადასახედიდან იხილა სამყარო და ადამიანი.

მისი პოეზიის სასწაულები შეიძლება შევადაროთ ქრისტეს სასწაულებს სახარებაში.

ქართველ ორფეოსს "ათასის მხედველობა, ათასის მზე, ასი ათასის სმენა" ჰქონდა. იგი გვაგონებს ასპირიან, ასხელიან უფალს, არჯუნას რომ გამოეცხადა "ბჰაგავად-გიტაში" და მისი მრავალსახეობით გაოგნებულს ათქმევინა: "შემიწყალე მე, არ ძალმიძს შენი საცნაურყოფა".

როცა გალაკტიონის ლექსის ჯადოსნურ მუსიკას ეზიარები და განუმეორებელი მეტაფორების ურთულეს ჩანაფიქრთან მიახლოებას ცდილობ, შენი უძლურებით შებოჭილს, გახსენდება დანტე: "შეძლებას, ნებისყოფას კაცთაგანის, ფრთენი ასხია უთანაბრო ძალმოსილების".

მზითშემოსილი, სიხარულშემოსილი იყო გალაკტიონი, იგი იყო "წოდებული სერობად კრავის" და ამიტომაც საქართველოს თანამდევი ეს მარადიული სული, რომელსაც სამყაროს პირველი სახეების შექმნა თუ რუსთაველის ბავშვობა ახსოვდა, ბოლომდე შეუცნობელი, ამოუწურავია და სამარადისოდ დავანებული შუქის სახით ქართულ მიწაზე თუ მარადიულ ცაში.

გალაკტიონი პოეტი წინასწარმეტყველი იყო, მან არათუ წარსულის და აწმყოს პრობლემები გააანალიზა, მომავლიდან მოისმინა "საგანთიადო ხმები, "შორი გაზაფხულის" მუსიკა, "მომავლის ჩრდილის" მჭმუნვარებაც იხილა, სხვისთვის მოუხელთებელი ხმები მოისმინა და "გადარჩენის ჰიმნი" შექმნა, ხმათა აღორძინებას მიაღწია.

"ღრმა სიბრძნით თვალანახელი" პოეტი იყო ადეპტი არა მიწიერი, არამედ ზეციური სიბრძნისა, "უფსკრულში შთამჭვრეტი მზერით" წინასწარ გრძნობდა მომავლის მოვლენებს, მტკიცედ იდგა სულის, სულიერების, რწმენის, სიყვარულის, სმშობლოს გადასარჩენ გზებზე და ქმნიდა "გადარჩენის ჰიმნს", ეზიარებოდა "გადარჩენის ბედნიერებას", რათა შემდეგ მარადიული ცის სიმაღლეში შუქის სახით დამკვიდრებულიყო: "შენ მხოლოდ მარადი სიმაღლე გიშველის, როს შუქად მშობლიურ ცას შეეშენები".

ამ შუქს დაცხრომა არ უწერია. მისი გზა ტაძრისკენ სავალი გზაა, გადარჩენის ზეციური ბილიკებია, საღვთო ველია.

გალაკტიონი ხედავდა "სხვისთვის უხილავ-ფარულს", გონიერი ზეცის ბინადართ და, ამავე დროს, უაღრესად აქტუალური და

პროგრესული სოციალურ-პოლიტიკური შინაარსის მატარებელია მისი პოეზია.

გალაკტიონს უყვარდა არა მუხამბაზები, დაირა, აღმოსავლური ბაიათები, არა რომანსეროები, არამედ დარდის, სიკვდილის დამმარცხებელი საღვთო ჰანგები, სამოთხის ხმები, შუა ზღვაზე გადამყვანი ფრთებიანი სიმღერები, შუა ზღვაზე გადამყვანი კი მხოლოდ სამყაროს შემოქმედი ღმერთია: "გევედრები, გამაგონე ის სიმღერა, მე რომ მიყვარს, ლაჟვარდოვან ფრთების მქონე, შუა ზღვად რომ გადამიყვანს" (ოდეს მძიმე რამე დარდი).

პოეტი ემიჯნებოდა ლექსში "უსულგულო ნიშნებს", დემონურ, საშინელ ბეჭედს, სატანური შეთქმულების წევრობის დამახასიათებლად მიაჩნდა "ქვეყნიური ყალბი ენამჭევრობა" და "მშობლიური მიწის უბრალო, გასაგებ ენას" ეთაყვანებოდა (ენა მშობლიური მიწის).

არა ოქროები, მილიარდები, არამედ „ოქროს ქნარი" და "უნაპირო გზა" (გზა საღმრთო სახელია) იყო მისი იდეალი (თქვენ გენატრებათ).

მწვერვალებისკენ უცდომელი სვლის საწინდარი იყო გული და სინდისი, სიმართლის კანდელი (ფიჭვი ბიჭვინთის).

როცა სახელმწიფოებრივ დონეზე ამოიძირკვა რწმენა, გალაკტიონი სიმართლის ხეს რგავდა "მკვიდრ-ნათელი ფესვით" (ო, ხეო სიმართლისაო).

მისი დევიზი იყო: "განიახლე, განიახლე !"

პოეტის მიზანი იყო ათეისტური ეპოქის მიერ დაკარგული რწმენის აღდგენა, ხალხის გულისთქმის გამოხატვა და მისი ხმა იყო "დარის დარება": "ის მღერის, როგორც დარის დარება, იმისი გული ხალხის გულია, მასში მოისმის იდუმალთა ხმით მწუხარება, გრძნობა, რომელიც დაკარგულია" (გრძნობა, რომელიც დაკარგულია).

გალაკტიონის ლექსების ტრაგიზმი გაპირობებულია ტოტალური ბოროტებით, რაც უღმერთო ეპოქის მახასიათებელია.

"რატომ გაისმის "ჯონ რიდის" ავტორის ხმაში ასე უღმერთოდ რწმენის დაკარგვის საგანგაშო ზარი?" — კითხულობს პროფესორი რევაზ მიშველაძე და იმოწმებს სტრიქონებს მისი შემოქმედებიდან: "შემოქმედებავ, აზრო, გონებავ, უბრალოებათ წარ-

სულთა წამთა, ის აღარა მწამს, რაც წინათ მწამდა, როდემდე ვივლით ასეთ ტკივილით?"

რწმენის ჩაქრობის ტკივილზე აქცენტი შემთხვევით არ მიაჩნია მეცნიერს: "მაგრამ ეს დღე დღევანდელი გულს დააწვა მსგავსად ლოდის, რწმენაც ჩაჰქრა, ვით კანდელი და მოეღო ბოლო ლოდინს" (უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორია, თბ. 1999, გვ. 280).

პროფ. რევაზ მიშველაძე საუბრობს გალაკტიონის ტრაგედიის კომპლექსურ მიზეზებზე და განსაკუთრებულად გამოყოფს რწმენის დაკარგვის პრობლემებს.

"ფსალმუნთა შექმნის ეპოქაში ათეიზმი და უგუნურება სინონიმად ითვლებოდა: "სთქვა უგუნურმან გულსა თვისსა შიგან: არა არს ღმერთი". თუმცა დღევანდელ ეპოქაში ფსევდოინტელექტუალური ინტელიგენციისთვის უგუნურების სინონიმად რწმენა ქცეულა" (ზვიად გამსახურდია, "დილემა კაცობრიობის წინაშე, თბ. 1991, გვ. 10-11).

"კაცობრიობა გზას ააცდინეს მტრულმა ძალებმა, მცდარმა მსოფლმხედველობრივმა დემაგოგიურმა სოციალურ-პოლიტიკურმა მიმდინარეობებმა, ნაცვლად ამ იდეალისა, მას დაუსახეს იდეალი ამსოფლიური კეთილდღეობისა, პრაქტიკული სარგებლიანობისა, სოციალურ-ეკონომიკური სამოთხისა"(იქვე, გვ. 42).

სოციალიზმის "ჯოჯოხეთური სამოთხის" არსს გვიცნობიერებდა გალაკტიონი და ამაშია მისი დიდი მოქალაქეობრივი გმირობა.

თავი I
ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიების ასახვა გალაკტიონის პოეზიაში

გათელილი, გაყინული, გაუჩინარებული, გადაშენებული, გარდაცვლილი ყვავილი და მისი ვარიაციები — რწმენის უარყოფის მაცნე

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში ყველაზე დიდი ადგილი უჭირავს საღვთო სიყვარულის იდეას და ამ გრძნობას ეწოდება ზექვეყნიური სიყვარული, სიყვარული მზიანი, სიყვარული პირველი, სიყვარული უკანასკნელი, სრული ტრფობა, სხვა სიყვარული, ჯერ ყველასგან მიუკვლეველი სიყვარული.

საღმრთო სიყვარულზე მიმანიშნებელ სიმბოლოებად მიგვაჩნია "ტრფობის წმინდა ყვავილი, იდუმალი, შორეული სატრფო, იდუმალება შორეულ ტრფობის, სატრფო ვარსკვლავი".

ქართველ პოეტს ამ გზაზე დიდი ტრადიციები უძღოდა წინ: პლატონის მოძღვრება მიწიურ და ციურ ეროსზე, სიყვარულის არეოპაგიტული მოძღვრება, აღმოსავლური სუფიზმი, დანტეს "ღვთაებრივი კომედია", რუსი და ევროპელი სიმბოლისტების შემოქმედება, შოთა რუსთაველის "ვეფხისტყაოსანი",დავით გურამიშვილის, ვახტანგ VI, ნიკოლოზ ბარათაშვილის, აკაკი წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას პოეზია.

გალაკტიონი უზენაეს, უპირველეს გრძნობად ღვთის რწმენას, "პირველ სიყვარულს" სახავდა და თავის შედევრებში განუმეორებელი მხატვრული სახეებით აფიქსირებდა ამ წმინდა გრძნობის ერთგულებას, ამასთან, ღმერთისუარმყოფელი ათეისტური ეპოქის ტრაგედიებსაც გვიცნობიერებდა ენიგმური, სიმბოლურ-მეტაფორული სახეებით. მის პოეზიაში თვალში საცემია ჩამქრალი, ლანდად ქცეული, ქიმერებში ჩავარდნილი, გარდაცვლილი, ჩასული მზის, გაუჩინარებული შუქის, სხივის, ცეცხლის სახეები, დამსხვრეული რწმენის გემის, დალეწილი ხომალდების, ჩაძირული ნავების რექვიემი, გამხმარი ვაზის, გათელილი, გარდაცვლილი, გაძარცული, ბურუსების იქით გადაკარგული, დაშხამული ვარდების ტკივილი, გამქრალი ზაფხულის, გარდასული გაზაფხულის სევდა; დამშრალი წყაროს, გამხმარი ბაღის, თოვლიანი ალვის

გამოტირება; თვალში გვეცემა დალეწილი, ჭორფლიანი, ტალახიანი ცის ხსენება, გაფითრებული იაგუნდის დღე, დანგრეული კოშკები, გრაალის კოშკები იმსხვრევა და მათი მრავალმნიშვნელოვანი, დაფარული ქვეტექსტები ეპოქალურ უბედურებაზე მიგვანიშნებს.

ამჯერად თვალი გადავავლოთ რწმენის იგნორირებაზე მიმანიშნებელ ყვავილთა სახეებს.

ლექსი "მიმღერე რამე" სწორედ საღვთო სიყვარულის უარყოფაზე მიგვანიშნებს ბურუსებს იქით გაუჩინარებული სიცოცხლის დილის ყვავილების სახით: "როგორ მიყვარდა, მაგრამ ხსოვნა იმ ტრფობის სრულის დარჩა ჩემს გულში წარუშლელი და მოკამკამე, იმას იგონებს მოგონება დაღალულ გულის, იმ სიყვარულის მიმღერე რამე !". "ტრფობა სრული" საღვთო სიყვარულია, იგივე "პირველი სიყვარული". ამ გრძნობის დავიწყება უსაყვედურა ქრისტემ ეფესოს ეკლესიას იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში: "შენს საწინააღმდეგოდ ის მაქვს, რომ მიატოვე შენი პირველი სიყვარული" (იოანეს გამოცხადება, 2,4,) (1, 492).

გალაკტიონის გულში წარუშლელი, მუდმივი ადგილი უკავია ამ გრძნობას, მაგრამ წამების მიზეზი ის არის, რომ ბურუსებს იქით არის გაუჩინარებული "ყვავილები სიცოცხლის დილის":"ახალგაზრდობა, ყვავილები სიცოცხლის დილის ბურუსებს იქით გადიკარგა, როგორ ვეწამე, ახლა თავს მადგას მჭმუნვარება მომავლის ჩრდილის, იმ სიყვარულის მიმღერე რამე.

ყვავილი ქრისტეს სიმბოლური სახელია და ეს სახე მომდინარეობს სოლომონის ქებათა ქებიდან: "ყვავილები დაჩნდნენ მიწის პირზე, ჟამი გალობისა მოინია და ხმა გვრიტისა ისმის ჩვენს მხარეში" (ქებათა-ქება, ა2)(2, 15).

სიცოცხლე, ცხოვრება ასევე ქრისტეს მიემართება. სახარებაში ქრისტე არის "გზა, ცხოვრება, ჭეშმარიტება" (იოანე, 14, 6)(1, 21).

დილა მარიამის სიმბოლოდ გვესახება.

"მჭმუნვარე მომავლის ჩრდილიც" ქრისტეს სიმბოლოა. პავლე მოციქულის ეპისტოლეში ძე ღმერთს "მომავლის ჩრდილი" ეწოდება (პავლე მოციქული, კოლასელთა, 2, 17)(1, 433).

ქრისტე არის აგრეთვე "მომავლის მღვდელთმთავარი" (პავლე მოციქული, ებრაელთა, 9, 1) (1, 478).

გალაკტიონის ლექსიდან ირკვევა, რომ ბურუსებს იქით გაუჩინარდა ღვთისა და ღვთისმშობლის სათნო სახეები, მაღალ იდეალებს შეაგებეს გესლი. ახალგაზრდობის დაუძლურების, ცეცხლის, განადგურების და "წარუშლელი მწუხარების" განმცდელს, ისევ იმ მაღალი სიყვარულის, ღვთაებრივი სათნოების ნოსტალგია გაუჩნდა (3, 11).

გალაკტიონის პოეზია გამოირჩევა საღმრთო ვარდებისათვის გამზადებული ტრაგიზმის ვარიაციებით.

ლექსი "როგორც სიზმარი", რომელიც დათარიღებულია 1915 წლით, გვაუწყებს, რომ ყვავილს ჩასაფრებია "განადგურების ქარი": "სიმწრით აივსო ყვავილთ ნექტარი, ყვავილთა შორის სიამის ნაცვლად განადგურების ქანაობს ქარი" (3, 212).

"ატმის ყვავილებში" (1915 წ.) ბებერი ქარი "ავობს", იძარცვება ატმის ყვავილი და სიკვდილის მსხვერპლი ხდება უცხო მხარის "დედოფალი" — ატმის ყვავილი: "ყვავილი იგი მოკვდა და ჩქარა წითლად დაფარა ბაღის ბილიკი. მეფობს სიკვდილი ჭკნობის მსურველი. გაქრა სურნელი, დაჭკნა ყვავილი !" (3, 290).

ჩვენის აზრით, ატმის ხე მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოა, ყვავილი — ქრისტესი. მარიამი მოიხსენება აგრეთვე, როგორც "ნაზი ქალი", უცხო მხარის დედოფალი, ქრისტეს სახეებად მოაზრებულია გაზაფხული, ნამი, მზე (იხ. ამაზე აქვე "ატმის ყვავილების" ციკლი).

"ატმის რტოო, დაღალულო რტოო" აკონკრეტებს ეპოქას, სადაც ზღვა და სისხლი მძვინვარებს, სადაც რტოს გადარჩენა საეჭვო გამხდარა: "ნაპრალებზე გადაიმსხვრა ნერგი, ახლა ზღვაა, ახლა სისხლის დროა. თუ გადარჩი, ხომ გადარჩი, კარგი, ატმის რტოო, დაღალულო რტოო" (3, 290).

რტო საღმრთო სახელია.

ლექსში "გული" (3, 320) მეგობრად დასახული მოსისხლე მტრის მიერ დაწყვეტილი ვარდები, დანგრეული ძეგლები და ქანდაკებები ამხელს ქვეყნის უბედურებას.

"შემოდგომის დღეში" (3, 328-329) "მკვდარ ყვავილების ფენას გრძნობს მომაკვდავი ბაღი".

1915 წელს დანერილ ლექსში "საღამო" ყურადღებას იქცევს ჯვარზე გაკრული ელვა — პოეტის და — მარიამი და ურჩი ახალგაზრდობის მიერ გათელილი ლურჯი ყვავილი: "ჯვარზე გაკრული

ელვა — ეს ჩემი დაა ლურჯი, ლურჯ ყვავილების თელვა, ახლგაზრდობა ურჩი! ჯვართან მისული სურო — მარტოობაა ქნარის " (3, 254).

ვფიქრობთ, ელვა მარიამის სახელია, ლურჯი ყვავილი — ქრისტეზე მიანიშნებს (4, 113-117).

1914 წელს დაწერილი "სამრეკლო უდაბნოში" (5, 40) ყურადღებას იქცევს იანვრის თოვლით დამჭკნარი სულის იებით, შიშველი, თეთრი ყვავილით, წუხილის საგანია ცოდვილი ხელები, დამალული ღალატი, თეთრი ბეჭდების თვლები: "იანვრის თოვლი, იანვრის თოვლი აჭკნობს ჩემს სულში ნაადრევ იებს და ჩემი სული... სწუხს ცოდვილ ხელებს, დაფარულ ცოდვებს, დამალულ ღალატს, ნაზი ფრჩხილების გრძელ ზამბახებს, სწუხს სხვაგვრ ცრემლებს, თეთრ ბეჭდების თვლებს, — შიშველ, თეთრ ყვავილს".

შიშველი, თეთრი ყვავილი მინიშნებაა უარყოფილ ქრისტეზე.

თეთრი ბეჭედი მარიამის სიმბოლოა. "ნევმირებულიძლისპირნის" მიხედვით, მარიამი არის ზეცის "ბეჭედი" (6, 821).

სულის ია აგრეთვე მიემართება ღვთისმშობელს. ვახტანგ VI პოეზიაში მარიამი მოხსენიება, როგორც "უბინო ია" (7, 18).

პოეტის წუხილის მიზეზი ღმერთისუარმყოფელი ეპოქაა და მისი სული წუხს, "ვით სამრეკლო ცის უდაბნოში ("სამრეკლო უდაბნოში").

საღმრთო ყვავილის იგნორირების წუხილია ლექსში "ზღაპრებიდან" (1915): "ო, გაიგონეთ ჩემი წუხილი ვარდებში რგული". აქვე "სნეული ვერხვი" ოხრავს. ვერხვი სიცოცხლის ხის სიმბოლოა, სიცოცხლის ხე კი ღმერთის სახელია.

ლექსში "ვერხვები" (1915 წ.) "სადღაც დაკარგული ვარდი და გვირილები" პოეტის მოგონებაში მუდმივად არსებობს. იგი "პაჟია", ერთგული მსახურია "ყვავილების" (ქრისტესი) და პრინცესის — მარიამის (5, 47).

მარიამი ხომ მეფის ასულია, პრინცესაა, დედოფალია.

აი რას გვაუწყებს დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნი: "ტახტი შენი, ღმერთო, უკუნითი უკუნისამდეა, სიმართლის კვერთხია შენი კვერთხი".

"შენს გვერდით დადგა დედოფალი ოფირის ოქროთი შემკული (ფს. 44, 7, 10) (2, 562).

ძე ღმერთის, მესიის გვერდით მდგარი დედოფალი, ბიბლიის კომენტატორთა მიხედვით, მხოლოდ ღვთისმშობელია: "ვინ არის ის დედოფალი, რომელიც მესიის გვერდით დაუყენებით რა თქმა უნდა, იმ ძის, იმ მესიის დედა, სხვა ვინ უნდა იყოს მესიის გვერდით მდგომი ქალი?" (8, 152).

ლექსში "ეს იყო 15 წლის წინათ" — გრიგალი აღებს პოეტის კარებს და გულისმომკვლელი ქვითინით ხდება ძიება იდეალის: "მე თვალით ვეძებდი ზამბახის პრინცესას, მწყუროდა ცისფერი ვარდები" (1927 წ.) (5, 312).

ვფიქრობთ, "ცისფერი ვარდები" ქრისტეს, ზამბახის პრინცესა მარიამის სიმბოლოებია (იხ. ამაზე ჩვენი წერილი გალაკტიონის "ზამბახის პრინცესა" (4, 13-18).

"შემოდგომის ფრაგმენტში" (1916 წ.) განწირული, გაძარცული ყვავილებისა და გაშავებული ცის შემყურე პოეტი კითხულობს: "ეს ყვავილები, ეს ცა მითხარით, არავის თქვენგანს არ ენანება ?" (5, 76).

უსასრულოდ იზრდება ასეთი მაგალითები გალაკტიონის პოეზიაში.

ლექსში "წერილიდან მისადმი" (1916 წ.) ცრემლიანი ყვავილები იქცევს ყურადღებას: "როს იმ ყვავილების ცრემლებს ვათოვებ, გთხოვ, სასიკვდილოდ ნუ მიმატოვებ" (3, 350).

"ჭკნება ვარდები რგული, ქარი ქანაობს ქნარად, არ გამთელდება გული? წყნარად, წარსულო, წყნარად!" — გვაუწყებს ლექსი "ქარი ქანაობს ქნარად" (1924 წ.) (9, 48).

ქარისაგან დალეწილი ფოთლები, ყვავილები, ცა მინიშნებაა ეპოქისეულ ტრაგედიებზე, რაც მძაფრი ტკივილით სავსე შეკითხვას ამოაკვნესებს "შემოდგომის ფრაგმენტის" ავტორს: "ოჰ, ეს ფოთლები ფენილი ქარით, ეს მწუხარე და ნაზი ზმანება, ეს ყვავილები, ეს ცა, მითხარით, არავის თქვენგანს არ ენანება?"

"ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი" (1917) გამომშვიდობებაა "ციურთა თანად" ოცნებასთან, იმსხვრევა გრაალის კოშკები (გრაალი სულიწმინდის სიმბოლოა), გაფითრებულია "ღრუბელი ფერადი" (მარიამი), "ალვა ტანადი" (ქრისტე). ანგელოზი თითქოს განაჩენს კითხულობს, ეშვება ფარდები და "კვდება ვარდები", რომელსაც გულისტკივილით ემშვიდობება ლექსის ლირიკული გმირი.

ლექსი "აწ კივილისთვის ირევიან" (1927 წ.) აფიქსირებს ჯოჯოხეთურ ყოფას, როცა ბრძოლის გამფეტიშებელ ეპოქას ცოდვად მიუჩნევია ვარდების სიყვარული და მშვენიერების, უზენაესის სიყვარულს "დაცინვას, წყრომას, ირონიას" უპირისპირებს: "ჯოჯოხეთი... გარდა ბრძოლისა, ყველაფერი იქნება ცოდვა, თვით ეს ვარდებიც, ასე მგონია, გაისმის, როგორც მოგონების შეშლილი ბოდვა, დაცინვა, წყრომა და ირონია" (3, 301).

"გულო, რა გემართება?" (1927 წ.) ისევ ხაზს უსვამს "ვარდის" ზედმეტობას: "ვარდები არ არიან, მაგრამ რა მევარდება?" (5, 318).

"ორნამენტში" (1948 წ.) სიმბოლური ყინვა ემუქრება ყვავილებს: "გარეთ ყინვაა, ყვავილებიც გადაიყინა" (10, 242).

მოკლედ, XX საუკუნის დასაწყისიდან 80-90-იან წლებამდე გრძელდებოდა ათეიზმის ზეობის პერიოდი და გალაკტიონის ტკივილი არ ნელდებოდა 1959 წლის 17 მარტის ტრაგედიამდე.

1917 წელს უღმერთობაზე "ნაწვიმარ სილაში ვარდის" სახით, "საბედნიერო სულის" (ღმერთის) გაუჩინარებით მიგვანიშნა (სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში)(5, 129).

"აღარ არის მენესტრელი" (1912 წ.) ყორნების ჩხავილის, თოვლის ფონზე გვიჩვენებს იდეალური ყვავილის სილისათვის გამეტებას: "იყო ირგვლივ ზიანება და ყორნების ჩხავილი, თოვლმა სილას მიანება ნოვალისის ყვავილი"(5, 188).

ვარდების სიკვდილის, გრაალის კოშკების მსხვრევის და უზენაესთან გამომშვიდობების მაუწყებელია ანგელოზის პერგამენტი, რაც აპოკალიფსის დარად გვიცნობიერებს უღმერთო იმპერიაში რწმენასთან გამოთხოვებას (ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი)(1917 წ.): "საღამო ნელდება და კვდება ვარდები, მშვიდობით, მშვიდობით, მშვიდობით" (5, 132).

ლექსში "გული" (1919 წ.) მეგობრად დასახული მოსისხლე მტრის ხელობად აღიქმება ვარდების დაწყვეტა: "მეგობრად მყავდა დასახული მოსისხლე მტერი... დაწყვეტილ ვარდებს ძალამოკლულ თვალით დავცქერი" (11, 155).

სხვაგან ჩონჩხების, სატანის, ღამის შიშს, ქარს ყვავილების სასიკვდილო ხვედრი ენაცვლება: "რას მოელიან ვარდები რგული? ყვავილებს თიბავს ელვათა ცელი, თენდება. ქარმა წაიღო გული და ათას ცხრაას მეოცე წელი (მაგიდა ალემბიკებით)(11, 186).

ლექსი "გადაუღებლად" (3, 54) გვაუწყებს ზაფხულის გაქრობას, ყვავილთა ჭკნობას: "გაჰქრა ზაფხული, წავიდა ის დღე,როს მეორე დღეს შვებით ვხვდებოდი, მე ყვავილები მესიზმრებოდა და მე ყვავილებს ვესიზმრებოდი. დაჭკნა ყვავილთა ნარნარი გროვა,გული წუხს და წუხს, გარეთ წვიმს და წვიმს".

დაცვენილი ვარდები, ჩამოშლილი შუქი, უჩვევი ნათელის გაუჩინარება და ჩვეული სიცივეა ლექსში "ალვები თოვლში" (3, 720).

პოეტი ამაოდ ეძებს "ნაცნობ ყვავილს", თუმცა მრავლად ხედავს "უცხო და შორეულ მდინარის ნაპირთა" ვარდებს (მე მოვალ)(3, 76).

საღვთო ვარდებისადმი გულგრილობას, ათეისტ რევოლუციონერთა არაჰუმანურ საქმიანობას ხაზგასმით გვამცნობს სტრიქონები: "ირგვლივ ნისლი სუფევდა, ვარდებს შხამი ერია, მაგრამ წყნარად ამბობდი: იყოს, არაფერია!" (რევოლუციონერის ხსოვნას) (1922 წ.) (11, 201).

1923 წელს დაწერილი "მშობლიური ეფემერა" ეროვნული ღირებულებების დამდაბლებას, უღმერთობას, მოყვრის ნიღბით მოვლენილი მეზობლის ვერაგობას, ღრუბლით შემოსილი ყაზბეგის, დაცარიელებული ყვავილთა ცის და დარიალიდან მოსმენილი ზარის შთამბეჭდავი ხატებით შეგვაგრძნობინებს: "ყაზბეგის შუბლი შემოსეს ღრუბლით და ცა ალუბლით სავსეა, კმარა! ყვავილთა ციდან კალათებს ცლიდნენ, დარიალიდან ზარავდა ზარა" (11, 2170).

ღამე, მღვრიე ქარიშხალი, აყირავებული ზამბახთა კალათი ისახება ღალატის დაგვირგვინებად ლექსში "გული გრძნობს" (1927 წ.): "ელვარე ღამე აყირავებს ზამბახთა კალათს. შენ გახსოვს? მღვრიე ქარიშხალი ჰაერს რომ რევდა, გული გრძნობს ღალატს" 9, 63).

"ოქროს შარავანდედისგან" გაძარცულ "საამო ვარდეთში" სიკვდილის ხმის "მოსმენა" ამძაფრებს ტრაგიზმს ლექსში "40 წლის წინ": "სიკვდილის ხმით შეიფიფქა ეს საამო ვარდეთი, თავგანწირვით ეცლება ოქროს შარავანდედი".

"ვერხვის ფოთოლთა თეთრი ლაშქრის უშორესი შრიალი" (ვერხვი სიცოცხლის ხე, ანუ ღმერთის სახელია) და "სადღაც დაკარგული ვარდი და გვირილები" (რომლებსაც პოეტის მოგონება-

ში სამუდამოდ დაუმკვიდრებიათ ადგილი) გვაგრძნობინებს ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიას ლექსში "ვერხვები" (5, 47).

პოემა "მშვიდობის წიგნში" მრავლად არის ჯაგი, ეკალი, ჭინჭარი, სამაგიეროდ, არ ჩანს იები, ვარდები და პოეტი სასოწარკვეთილი ხმით კითხულობს: "ვის რად ენება გადაშენება იათ და ვარდთა?" (12, 242). პოემა დაწერილია ათეიზმის ზეობის პერიოდში — 1945-56 წლებში.

არასწორი გზების, ბურუსის, პეტერბურგის ყინულის, შავი გულის, ლოცვის მაგიერ ფრთიანი ქიმერების ბატონობის, წმინდა ქართული აზროვნების დანაშაულად გამოცხადების ტკივილია ლექსში "918". ამავე დროს, ლექსის ლირიკული გმირი "უდაბნოს ყვავილის" (ქრისტეს სიმბოლოა) თავგანწირული მძებნელია. ლექსში არის იმის ტკივილიც, რომ ქართველი კაცი მარადიული იანიჩარია, ანუ სხვის ომში მეომარი, რაც ილია ჭავჭავაძის "იანიჩარის" ასოციაციას იწვევს. ეს მრავალგვარი საწუხარი ერთად არის ლექსში ემოციურად გადმოცემული: "მაგრამ უეცრად მოდის ბურუსი და შორს, ძლიერ შორს პეტერბურგია ! ოჰ, მეპატიოს, გული-ყინული, თეთრად სპეტაკი მარად შავია, წმინდა ქართული და რუტინული აზრისთვის იგი დამნაშავეა! შემდეგ უდაბნოს ყვავილთა მზოგარ თვალით მძებნელი და მარებელი, ვუდარაჯებდით, თუ ქარში როგორ აცდა ლიანდაგს მატარებელი; და მიგვაფრენდა ლოცვათ მაგიერ ფრთიან ქიმერათ გვიანი ჯარი, ოჰ, ვერასოდეს გვერდს ვერ აგიარ მე, უდროობის იანიჩარი!" (5, 173).

"ელეგიაში" (1914 წ.) გამქრალია გაზაფხული, ყვავილები, რწმენა, უსიხარულოა არსებობა და ელეგიური განწყობილება ისადგურებს სულში: "რა ადრე გაჰქრა გაზაფხულის მზიანი ჩრდილი, რა ადრე გაჰქრა ჩემი ყრმობა, ჩემი სიზმარი!... დროო ბოროტო, სად წარიღე ჩემი ფიქრები! დროო ბოროტო, სად დამარხე ოცნება წყნარი? სადაა ჩემი ყვავილები, სადაა რწმენა? ზეცავ,სასტიკო, მიპასუხე, მითხარი რამე!..." (5, 33).

გაზაფხული და ყვავილები საღმრთო სახელებია.

ქრონოლოგიურად, საქვეყნო არასწორი სვლები ათეისტური მარქსიზმის პირმშო სოციალ-დემოკრატების მოვლინებით იწყება, ამიტომ მწუხარე ნოტები ისმის ათიანი წლების ლექსებშიც: "ბუნებავ, ტრფობის წმინდა ყვავილი რომ დამაბარე, ვერსად ვერ

ვპოვე, ბედნიერება ჩემთვის არ არის, ბედკრული შვილი გამომიგლოვე" ("ყვავილები" — 1910 წ.) (11, 33).

"ტრფობის წმინდა ყვავილი" ღმერთის სახელია.

ლექსში "არ ღირს ერთ ცრემლად" "სეტყვით" დაღუპული ყვავილებისა და ვენახების სევდაა. აქვე ყურადღებას იქცევს სხვათა ფუჭსიტყვაობისა და უსაგნო ღრიანცელის განქიქება: "მთელი ღრიანცელი ყველა პოეტების, დაუსრულებელი როცა კამათია, არ ღირს იმ ერთ ცრემლად, თვალს რომ მოედების და ღრმა მოგონებამ მე რომ დამათია. მაგრამ დაცემული არვის ვენახვები, თუმცა მრავალია გულში დაგუბული, როგორც ყვავილები, როგორც ვენახები, დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული" (11, 371).

მაგრამ ურწმუნოებით გულში გაჩენილი უდაბნო მომავალში ღმერთთან შერიგებით განათდება, ასეთი იმედიანია პოეტი: "შენ ნუ დაეცემი, შენ ნუ შეშინდები, გულის უდაბნოსთან ბრძოლას ეგ არ იგებს, ჯერ არ შებინდდება, ყველა ამაოა, მხოლოდ გამარჯვება ღმერთთან შეგვარიგებს" (11, 371).

პოეტი გამუდმებით ეძებდა "ზამბახის პრინცესას" (მარიამს), არ ასვენებდა "ცისფერი ვარდების" წყურვილი (ეს იყო 15 წლის წინათ) (5, 312).

1915-1918 წ. იქმნება "ატმის ყვავილების" ციკლი, რომელიც უღმერთობის, უღვთისმშობლობის ტრაგედიას აფიქსირებს მიგნებული, განუმეორებელი მხატვრული სახეებით. (იხ. დაწვრილებით: 76-87).

პოეტი "ცისფერ ყვავილს" ევედრება არ დაჭკნეს, მას სწყურია თავისი ქნარით გააცოცხლოს ყვითელი ფოთლები, ყვითელი ვარდები (ყვითელი ფოთოლი) (5, 55).

ლექსში "გაქრნენ ზაფხულის დღენი" (1925 წ.) ღრმა ქვეტექსტის მქონე ფრაზაა "ქარი ყვავილებს ურევს" (10, 276).

და პოეტის მიზანი ხდება გრიგალისგან, ღამისგან ვარდების გადარჩენა: "ვით ლოცვა, ედება სალამო მზის კალთებს, შორს ქარი გაჰკივის, ბნელდება თანდათან. მე გავალ ამ ქარში, გავიტან ამ ვარდებს და შენი ლოდინის სიმღერას გავატან" ("ლოცვისთვის" — 1919 წ.) (11, 162).

ამიტომაც გალაკტიონის მიზანი ხდება შექმნას "ლოდინის სიმღერა", "გადარჩენის სიმღერა", "გადარჩენის ჰიმნი", "იმედები უსაზღვრო და განსაზღვრულ მხარეთა".

პოეტის ერთადერთი წუხილია "ჩვენი დეკა და ღვია" (მე ერთადერთი მქონდა წუხილი — 1923 წ.) (11, 215).

გალაკტიონს "შემოდგომის ყვავილები" მიჰქონდა დიდებასთან და მარადის ახსოვდა "ერთი შორი ოცნება ძველ მოტივიდან" (გულო, რა გემართება — 1927 წ.) (ტ. II, 836).

დიდება სულიწმინდის ატრიბუტია. "ღვთისმეტყველებაში სულიწმიდის ღმრთეებაზე საუბრისას მუდამ აღნიშნავენ მის დიდებას და ბრწყინვალებას: "რამეთუ დიდებისაი იგი და ღმრთისაი სული თქუენ ზედა განსვენებულ არს" (I პეტრე, 4, 14) (13, 126).

"ორნამენტში" (1948 წ.) "გარეთ ყინვაა, ყვავილებიც გადაიყინა".

"გული" (1919 წ.) გვაუწყებს, რომ "მეგობრად დასახული მტრის" ნახელავია "დაწყვეტილი ვარდები" (რწმენის უარყოფა): "მეგობრად მყავდა დასახული მოსისხლე მტერი, დაწყვეტილ ვარდებს ძალამოკლულ თვალით დავცქერი" (5, 155).

"პორტრეტში" ვარდთან და ზამბახთან ღამეა და გველი სისინებს (3, 222).

ყვავილებთან დემონების, დამალული მხეცის გამოჩენა, მონგრეული ზეცის აქცენტირება ღმერთისმგმობელი, დემონებთან დაძმობილებული ეპოქის შინაარსზე მიგვანიშნებს (სად დასასრული იყო) (5, 66).

"თოვლში" (1916 წ.) ჩაგვაფიქრებს "მწუხარე გრძნობა ქროლვის, მიმოვლის და ზამბახების წყებად დაწვენა", ზამთრისაგან გადარჩენის ნატვრა.

ზამბახები მარიამის სიმბოლოდ გვესახება, თოვლში დაწვენილი ზამბახები უკუღმართ დროში დამდაბლებული მარიამია, ჩვენის აზრით (5, 7) (იხ. დაწვრილებით — 112-118).

შემოდგომით "აჩალეს ჩალა", წვიმით დაყრუებულ გზებზე, "ჭაობის ვარდებზე" ფიქრობენ სხვები, პოეტს კი ცეცხლის შიშინშიც აკვიატებია კითხვა: "მოვა თუ არა, მოვა თუ არა?" (შრიალებს ჩალა, 1927 წ.) (5, 336).

ღმერთის, რწმენის უარყოფა (ვარდის ჭკნობით გამოხატული) უმამულოდ ყოფნის, ყოველივეს გაუფასურების ტოლფასია და ამასთან შერიგება გაოცებით ავსებს პოეტს: "არ მეგონა, რომ ოდესმე დასჭკნებოდა ვარდი, მე მეგონა — მაგნოლიებს ვერ დასძლევდათ დარდი. არ მეგონა, არ მეგონა, არ მეგონა გულო, თუ ამ-

გვარი გახდებოდი — ცივი, უმამულო. და ამგვარად თუ სიცოცხლის მოკვდებოდა კონა — არ მეგონა, სიცოცხლეო, არა, არ მეგონა" (არ მეგონა). ლექსის დაწერის თარიღიც — 1937 წელი — ძალზე საგულისხმოა.

"კეთილშობილი ვარდები" კვდებიან "სწრაფი გარდაცვალებით", ფავნი სიცილით დაძრწის მთა-ველად და დაუნდობლად კლავს ყვავილებს (ავადმყოფს, 1925 წ.).

მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოდ გვესახება "ყვავილების ქალი", რომელიც წუხს განსვენებულ რწმენაზე, დამარხულ იმედებზე, ჩამქრალ ალზე: "აი ოდესმე მკრთალი — ეხლა ჩამქრალი ალი, აქ განისვენებს რწმენა, სწუხს ყვავილების ქალი. სწუხს ყვავილების ქალი, ხედავს დამარხულ იმედს და ებინდება თვალი. აქ ძველი ხანა მოკვდა, სწუხს ყვავილების ქალი" (ყვავილების ქალი, 1926 წ.).

პოეტი ეთაყვანება წარსულის "ია-ზამბახის თოვლს", ამასთან, "მზეთუნახავი ალვის" სახეს ამკვიდრებს თავის პოეზიაში: "წარსულმა ღამემ შენს ფანჯარაში დათოვა თოვლი ია-ზამბახის, შენი ალვა დგას, როგორც დარაჯი, მზეთუნახავი და მკრთალი სახის" (ავდრის მოლოდინი).

ია-ზამბახი მარიამის, ალვა ღმერთის სიმბოლური სახელებია.

პოეტების მეფე უფრთხილდებოდა ყვავილებს, როგორც "ნატვრის თვალს", მოსავდა "ნატვრის ფარჩა-გვირგვინით" (ყვავილები-ნუთები) (11, 134).

გალაკტიონი უგალობს "დამჭკნარ ყვავილებს" (მარიამს — "აკაკი წერეთელი"), მთის სურნელოვან ვარდებს, გრიგალით, თოვლით დაუმარცხებელთ, რომელთაც ძალა და სიხარული მზისგან ენიჭებათ: "სამხრეთის მზის ქვეშ, მთის ჰაერში ჰყვავიან ვარდნი — ფერად-ფერადნი, მშვენიერნი, სურნელით წმინდა, არ ეშინიათ არც გრიგალის და არც თოვლ-ვარდნის, მათში ძალა და სიხარული მოსჭვივის მზიდან" (რად უწოდებენ საქართველოს მგოსანთა მხარეს?).

მთა მარიამის, ვარდი, ძალა, სიხარული — ქრისტეს, მზე — მამაღმერთის სიმბოლოებია.

თოვლზე უსპეტაკესი სულის მქონე პოეტი ვერ ურიგდებოდა ყინვაში "გაფურჩქვნილი ვარდის" ჰანგზე მომღერალ მედროვე

ვაი-პოეტების გნიასს: "იანვარია, თოვლი ჰფარავს ქუჩებს და ბინებს, მაგრამ ვინაა, რომ ჯინაზე ასეთ ამინდის "მაისის ვარდნი გაფურჩქვნილის" ხმით მიღიღინებს?" (სამოცდაათი წლის პოეტი ქუჩაში მიდის).

უსასრულოდ იზრდება გალაკტიონის პოეზიაში გათელილი, დამჭკნარი, ცრემლიანი, გაყინული, ნაწვიმარი, გამქრალი, დაწყვეტილი, მოცელილი ყვავილების რიცხვი.

გაზაფხულზე სულს ლევს მშვენიერი ნამი ყვავილის გულზე (რა მშვენიერი იყო ნამი).

ცვარი, ნამი საღმრთო სახელია: "ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის, აყვავდება, როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს" (ოსია წინასწარმეტყველი, 12, 11).

მეგობრად დასახული მტრისგან დაწყვეტილი ვარდები და ძეგლები გვზარავს ლექსში "გული" (1919 წ.). მასში პოლიტიკური ქვეტექსტები იკითხება.

ყვავილების (რწმენის) კვდომას ბაღიც სასიკვდილო აგონიით მოუცავს (ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით). ღმერთის უარყოფა ადამიანურ სიქველეთა გაუფასურებას მოასწავებს. ამ აზრს ასეთი მიგნებული სახეებით გამოხატავს პოეტი: "მკვდარ ყვავილების ფენას გრძნობს მომაკვდავი ბაღი, გული იბურავს წყენას, როგორც კატარღის დაღი" (შემოდგომის დღე) (3, 328).

ლექსში "მე ლაჟვარდიდან" დალეწილი ვარდის ღრუბლები მიგვანიშნებს მთავარ პრობლემაზე: "ვარდის ღრუბლები გადაიღეწა, ზეცის მაგიერ ქვეყანა იწვის".ვარდი ქრისტიანული ღმერთის, ღრუბელი მარიამის სიმბოლოა.

ზამბახებიც სიკვდილის ცელის ხვედრი გახდება, წინასწარ გრძნობს პოეტი: "მოცელავს მაღალ ზამბახებს ცელი, ატირდება დრო და ჩემი ლექსი" (ცამეტი წლის ხარ) (5, 354).

"შავი ყვავილის სამუდამოდ მკვდარი ფოთოლია" ლექსში "ვინ არის ეს ქალი?". მასში ცისფერ მშვენიერებას ჩასაფრებია გამანადგურებელი ჩახმახის წუთი.

მიუხედავად ეპოქის საბედისწერო ტენდენციებისა, გალაკტიონ ტაბიძეს არასოდეს გაუწყვეტია კავშირი უზენაეს საწყისებთან, იგი ეძებდა და ჰპოვებდა "უდაბნოს ყვავილებს", ბეჭდებზე ვარდის ცვარს და ლოცვის სურნელით ტკბებოდა: "თითქო ბეჭ-

დებზე დაგეყრება ვარდების ცვარი და სურნელებით აივსება შენი ლოცვანი“ (საღამოვ, ვიცი) (11, 169).

ბეჭედი მარიამის სიმბოლოა (14, 124), ვარდის ცვარი — ქრისტიანული ღმერთისა.

გალაკტიონის დევიზი იყო “ყვავილთ შემოშენება”, გამქრალი რწმენის აღორძინება.

ყვავილთ მომსპობი ჯაგის და ეკლის (ცდომილება, ურწმუნოება) უზენაესისგან მოსპობის სჯეროდა პოეტს: “ჯაგიც, ეკალიც ბევრზე ბევრია, სპობს ყვავილს, ძალით თუ შეერია. ბარდები? — ამბობს, — რამდენიც გინდა, მრავლობს, გააქრობს მათ ყოვლადწმინდა” (12, 291-292).

პოეტის მიზანი იყო ბოლომდე დაეცვა ყვავილები “სისასტიკის შავბნელი, მუხთალი ხელისგან” (მე ამ ყვავილებს) (11, 159).

ყვავილების (რწმენის) გადარჩენის საპატიო მისიას თანმიმდევრულად ერთგულებდა გალაკტიონი: “თურმე ნისლი სდარაჯობდა აყვავების პირველ ჩრდილებს, ნუ დავკარგავთ ჩვენ იმ ხსოვნას, ნუ დავკარგავთ იმ ყვავილებს” (ნუ დავკარგავთ ხსოვნას).

“მრავალი ვარდების მფენი”, ციური, შოპენისა და პაგანინის ფანტასტიკური მუსიკით სავსე, რწმენის მსახური სული გამოარჩევდა პოეტს: “როგორც მრავალი ვარდების მფენი, მას სული ჰქონდა უხვად ციური, მასში მრავალი იყო შოპენი და პაგანინი ფანტასტიკური” (სტიროდა სული ცისფერ ღვინოებს).

ვარდებით მთვრალი სული რწმენით სავსე სულია, რადგან ვარდი საღმრთო სახელია: “ამ ვარდობისთვის ვარდებით ვთვრები, კარგია თრობა” (მაისის ისრით).

პოეტისთვის ორგანული იყო “ელვის ბილიკზე” სიარული, “თოვლის ვარდების” განცდა: “ელვის ბილიკზე მიდის ფეხები და მეცემიან თოვლის ვარდები” (ხან უფსკრულები, ხან მწვერვალები).

თოვლის ვარდი — მარიამია (ისევე როგორც “ქალწული თოვლი”, “თოვლის მადონა”) (იხ. 4, 124), ელვის ბილიკი — ქრისტეს მეტაფორაა.

მზის (მამაღმერთის) მიერ მარადისობად ქცეული ყვავილების (ქრისტეს) და მარადიული დილის (მარიამის) სიყვარულის გამო უზენაესის ნებამ პოეტის ერთი ცხოვრება “ათასზე გადაამრავ-

ლა", ათასის მხედველობა, ასი ათასის სმენა მიჰმადლა (ნიავი, ია, ნარგიზი) (5, 410), რათა "განთიადის სიმღერა", "სიყვარულის სიმღერა, ბრძოლის, ლოდინის სიმღერა" შეექმნა ქართველ გენიოსს, რათა "სიხარულის უვერტიურა" (სიხარული საღმრთო სახელია) მოესმინა და უზენაესის რწმენა გადაერჩინა.

როგორც ვნახეთ, ვარდი, ყვავილი გალაკტიონის პოეზიის ერთ-ერთი მრავლისმთქმელი სიმბოლოა (15, 138-185).

ამ სახემ ჯერ კიდევ პოეტის პირველ, 1914 წელს გამოცემულ კრებულში განსაკუთრებულად იჩინა თავი ესთეტიკურ, სოციალურ, ეროვნულ-პოლიტიკურ ჭრილში, ხოლო 1919 წ. დასტამბული წიგნი "თავის ქალა არტისტული ყვავილებით" ქართული პოეზიის რენესანსულობის დასტურად იქნა მიჩნეული.

ვარდის სახით გაგვიცხადა გალაკტიონმა თავისი უმნიშვნელოვანესი სათქმელი.

შემთხვევითი როდია, რომ სწორედ გალაკტიონის პირველი წიგნისადმი მიძღვნილ წერილში "მარტოობის ორდენის კავალერი" ტიციან ტაბიძე მიგნებულად შენიშნავდა: "ირგვლივ გაბნეულია ყვავილები, ყოველ შემთხვევაში ეს მიახლოებითი სიმბოლოა გალაკტიონ ტაბიძის მგოსნური სახის" (16, 552-562).

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
3. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1997.
4. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის საკითხები, თბ. 2009.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
6. ნევმირებული ძლისპირნი, თბ. 1982.
7. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, თბ. 1975.
8. იოანე-იონა, "რა უნდა ვაკეთოთ", თბ. 1994.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. II, თბ. 1993.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. III, თბ. 1993.
11. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
12. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. XI, თბ. 1993.

13. ზვიად გამსახურდია, "ვეფხისტყაოსნის" სახისმეტყველება, თბ. 1991.
14. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
15. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სიმბოლიკა, თბ. 1993.
16. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1989.

ჩასული, ქიმერებში ჩავარდნილი, ლანდად ქცეული, გარდაცვლილი მზისა და დაკარგული მზიანი ღამის სახეები გალაკტიონის პოეზიაში

მზის საღმრთო სახელად გაგების ტრადიციას ბიბლიიდან ეყრება საფუძველი:

ფსალმუნის მიხედვით, "მზე და ფარია უფალი ღმერთი" (ფს. 84, 12) (1, 614).

ღმერთი ბიბლიაში სახელდებულია, როგორც "მზე სიმართლისა": "ამოგიბრწყინდებათ, ჩემი სახელის მოშიშნო, მზე სიმართლისა და კურნება იქნება მის ფრთებზე" (მალაქია წინასწარმეტყველი, 3, 20) (2, 307).

ეს ტრადიცია გრძელდება ღვთისმეტყველებაში, სასულიერო პოეზიაში, რელიგიურ მწერლობაში.

გალაკტიონის შემოქმედებაში ღმერთის სახელებია: დიადი მზე, მაღალი მზე, წმინდა მზე შინაგანი, მზის სვეტი (მშვიდობის წიგნი), მზის სათავე (აუჩქარა ცხენმა გზაში), მზე ცხოველსხივებიანი (ზევით ასწიეთ მზე, ზევით), შორეული მზე (ბაწარზე), ღამე მზიანი (ტფილისი ღამით), მომავლის მზე (ავრორა), მუდმივი მზე (აკაკი წერეთელი) (3, 23-25).

"ახალი მზის" ამოსვლასთან ერთად, პოეტების მეფის შემოქმედებაში გვხვდება მზის ჩაქრობა, მზის გარდაცვალება, ლანდად ქცეული მზე, ქიმერებში ჩავარდნილი მზე, შავი მზე, მკვდარი მზე.

ქრისტიანული რწმენის იგნორირებას ათეისტური ეპოქის მიერ გალაკტიონი გვაუწყებს მიცვალებული მზის სახით: "მზეო თიბათვის, ყოფნა უმზეო, მზე მიიცვალა ღია თვალებით, ის მიიც-

ვალა რაღაც უმწეო და საოცარი გარდაცვალებით" (მას გახელილი დარჩა თვალები) (დაწვრილებით იხ.: 3, 128-134).

სხვაგან "მზის ჩასვლა" გვიცნობიერებს უღმერთობის საშინელებას, ადამიანის სულიერ დაობლებას: "მზის ჩასვლა იყო, ვით ანარეკლი ძველი დიდების, ღრუბელთა შორის დაიმსხვრა ძეგლი პირამიდების. მე მივდიოდი ნანგრევებზე ობლად შენს გამო, მწუხარედ ქროდა ციერთა სოფლად ჩვენი საღამო" (მზის ჩასვლა, 1916 წ.) (4, 86).

ღმერთის გმობა აღქმულია, როგორც მზის ჩაქრობა: "მე დამესიზმრა მწარე სიზმარი, მაგრამ მთლად როდი იყო სიზმარი, უეცრად ჩაქრა მზე ელვარებით და სიდიადით ნათილისმარი"

მზის ჩაქრობას კოსმიური სიცივე, უშუქო, უმიზნო არსებობა მოჰყვა და ეს "მთლად როდი იყო სიზმარი": "უსაზღვრო სივრცის სიმაღლეებში, სადაც მარადი იყო ბინდბუნდი, უშუქოდ, ყოველ მიზანს გარეშე ხეტიალობდა ვარსკვლავთა გუნდი" (4, 780).

"მკვდარი მზის", "შავი მზის" ამოსვლით შეძრწუნებული პოეტი მოუხმობს ქუხილს: "ქუხილო, გელით, შენთან ვიბრძოლებთ, გამოექანე, ზვირთი დასძარი. გვახსოვს: დილით მზე ამოდიოდა, მკვდარი მზე, შენ კი ამოასწარი!" (ქუხილო გელით) (4, 359).

ქუხილი, მეხი ძე ღმერთის სახელია (5, 122).

ლექსი დაწერილია რევოლუციით იმედგაცრუების გამო, რადგან ისევ გადაუჭრელი იყო სოციალური თანასწორობის, ეროვნული და სულიერი თავისუფლების პრობლემა, რევოლუციის შედეგი იყო "მკვდარი მზის" ამოსვლა, "მკვდარი მზე" კი უარყოფილ რწმენაზე მინიშნება უნდა იყოს.

ანალოგიურ სატკივარს უკეთებს აქცენტს ქიმერებში ჩვარდნილი მზე, ქაოსის ნაპირამდე მისული ოცნება, ქარი, ღამე: "ო, ყოველდღე მზეები ქიმერებში ვარდება, ქარავანი დღეების მძიმედ მიემართება. ის ოცნებაც ქაოსის ნაპირამდე მივიდა, ქარო, რა გემართება, ღამევ, რა მოგივიდა ?" (4, 60).

უმზეოდ, უღმერთოდ, სიცარიელეში, სულის, სიკეთის, სიყვარულის გარეშე გალეული ყოფნის საშინელებას გვაგრძნობინებს ლექსი "შენს სიყმაწვილეს" (1920 წ.): "შენს სიყმაწვილეს ახსოვს მხოლოდ ზუზუნი ქარის, როგორ უგონოდ გაწამებდა ბედი, ვაიმე. ახლა შენს სულში ყვავილისთვის მზე აღარ არის, მზე აღარ არის და არ არის არა რაიმე" (4, 180).

"ერთმანეთს ემოძმება" ავადმყოფი ოცნება და მზე, ლანდად ქცეული (სანატორიუმში) (4, 441).

პოემა "მშვიდობის წიგნში" მზის ჩასვლა, მთვარისა და ვარსკვლავების გაუჩინარება, განუზომელი, განუჭვრეტელი კუნაპეტი ღამე მიანიშნებს სარწმუნოებისადმი გაუცხოების უბედურებაზე (6, 181).

არა "ორეული მზე", არამედ "შორეული მზე", "წმინდა მზე შინაგანი" გვევლინება გალაკტიონის პოეზიაში ჭეშმარიტი ღმერთის სიმბოლოდ და პოეტის მიზანია, მისკენ მიაბრუნოს ადამიანები: "მოიშორო, დროა, დარდი, ათას მზეს ნუ ფიცავ. აღსდექ, ორი მილიარდი კაცით სავსე მინავ!" (ორი მილიარდი).

პოემაში "აკაკი წერეთელი" რწმენის უარყოფას მიანიშნებს მზის ჩასვლა, მშვენიერი სულიკოს გაქრობა: "გამქრალიყო, წასულიყო, მშვენიერი ის სულიკო, მხოლოდ მთვარე ანათებდა, რადგანაც მზე ჩასულიყო" (7, 124).

სული, სულიკო საღვთო სახელია ბიბლიაში.

"ხოლო უფალი სულ არს" (პავლე მოციქული, კორინთელთა მიმართ, 3, 4)(1, 521).

დიონისე არეოპაგელის მიხედვით "სულიცა უფალ არს", "ღმერთი სულია სახიერი", ღმერთი სულია ჭეშმარიტებისაი, რომელი მამისგან გამოვალს" (8, 15, 14).

არა ფიზიკური, დაღვრემილ მთას მიფარებული, არამედ "ნამდვილი მზის ნათელი" უხილავს პოეტს და მისი სურვილია სულის თვალების ახელა სხვებისთვისაც: "ასე რისთვის მიეფარა მზე დაღვრემილ მთის მწვერვალებს, თუ ნამდვილი მზის ნათელი არ უნახავთ ჯერ შენს თვალებს?" — კითხულობს ლექსის ავტორი (ასე რისთვის?).

"ორეული" (ხილული) მზის პარალელურად, გალაკტიონის პოეზიაში "შორეული მზე" (ღმერთი) გვხვდება და სწორედ მისი ჭვრეტაა "ჭეშმარიტი არსებობის მიზანი"; "წინ! ბაწარზე ორეულ მზით აივსე პეშვები, ან მზეს ნახავ შორეულს, ან სიგიჟემორეულ ზღვაში გადაეშვები" (ბაწარზე).

პოეტს მწუხარებას განაცდევინებდა "გამაცოცხლებელ მზის სხივების" გაუჩინარება (დარკინულ სარკმელთან).

შოთა რუსთაველის და დავით გურამიშვილის პოეზიაში ძე ღმერთი ფიგურირებს, როგორც "მზიანი ღამე" (9, 3-127).

გალაკტიონის "მზიანი ღამე" და "მზიური ღამე" ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოა.

ლექსი "ტფილისი ღამით" 1925 წელს არის დაწერილი, როცა სისხლიანი ბოლშევიზმი ცეცხლითა და მახვილით ებრძოდა ქრისტიანობას. პოეტი ამას გვამცნობს სიმბოლური სახეებით, რადგან ღმერთის არათუ სიყვარული, ხსენებაც იკრძალებოდა. ეპოქამ მოიტანა "ახალი ერესი", დაიკარგა "ღამე მზიანი", რასაც "ყრუ ზიანი" მოჰყვა: "ის დღეები დაიკარგა, ღამე — რაღაც მზიანი — ისევ ისე დაიქარგა ქალაქის ყრუ ზიანი".

ეპოქის ქარი ჩაუსაფრდა მზიურ ღამეს, ვარდებს (ვარდი საღმრთო სახელია): "შენ მზიურო ღამის ქარო, მიგაქვს ყველა ვარდები, მსურს ამ ლექსით დაგაწყნარო, მაგრამ არა წყნარდები". (4, 241).

გალაკტიონი ღმერთისმგმობელ ეპოქაშიც რჩებოდა ნათელშემოსილი, ღმერთშემოსილი, მზითშემოსილი, იგი არასოდეს წყვეტდა კავშირს უზენაეს ძალებთან: "მე სხვა მზე მმოსავს, როგორც შეჰფერის საქართველოს სახალხო მგოსანს" (დღეს შემისრულდა).

პოეტი ნამდვილი, მარადიული მზის ნათელს ჭვრეტდა ყველგან, მზისა, რომელსაც ღვთიური ალით უნდა აეზამბახებინა ბაღები (ბაღი ხომ კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით), ანუ გაემშვენიერებინა ადამიანის ბუნება, შემოქმედების ყოვლისშემძლეობით უნდა აევსო სული: "დღეს ყველგან მზეა, ახლა ამ ბაღებს და მყინვარს, მაღალ ზრახვათა მეფეს, მაისი ალით აზამბახებს, ვით შეყვარებულს და მეოცნებეს" (შერიგება) (4,53).

გალაკტიონი გაემიჯნა ეპოქის სატანისტებს, წმინდა სულით მიაგნო შორეულ მზეს, ზესთაზეს (უმაღლეს ცას): "ვაშა, შავ ზღვაზე ამომავალ მზეს, მივქრივარ ცხენით, ვგავარ ზესთაზეს" (ვაშა, შავ ზღვაზე ამომავალ მზეს).

მისი უსასრულო ძიების (გეძებდი ყველგან) შედეგი იყო "მზის სათავის" მიგნება, მიუხედავად იმისა, რომ ქიმერები ელობებოდნენ წინ: "აუჩქარა ცხენმა გზაში, ქიმერებმა დაჰკრეს ტაშია ჰა, ბრძოლა დაათავა, ნაპოვნია მზის სათავე" (აუჩქარა ცხენმა გზაში) (7, 411).

მუდმივი მზის, "ვრცელი გზის" (ძე ღმერთის) სიყვარულით, "უჭკნობი ყვავილის" (მარიამ ღვთისმშობლის) თაყვანისცემის გა-

მო გალაკტიონი გამორჩეულ პატივს მიაგებდა თავის დიდ პოეტურ წინაპარს — აკაკი წერეთელს: "გაიარა ვრცელი გზები, სად მუდმივი მზეა მგზნები და მუდმივი გაზაფხულის დაუჭკნობი ყვავილები" (აკაკი წერეთელი) (7, 840).

"ვარდების" ლირიკული გმირი "მზიანია", როგორც უწვიმარი "რიჟრაჟის ვარდი":"როცა მზიანი იყავი ისე, როგორც უწვიმარ "რიჟრაჟში ვარდი" (4, 284-285).

პოეტს "მომავლის მზის სხივები კანდელივით" დაჰქათქათებს (ავრორა).

"ათასის მზე" ჰქონდა პოეტს, ათასის მხედველობა, ასი ათასის სმენა: "ათასის აქვს მხედველობა, იერი, ათასის მზე, სმენა ასი ათასის, ბნელ ღამეში იგი ამჩნევს ცბიერი, რას სხვა ვერ ჭვრეტს დღისით უდიადესით" — (ათასის მხედველობა, ათასის იერი) გვახსენდება ბიბლიური სიბრძნე, რომლის მიხედვითაც ღმერთს გამოარჩევს "ბნელსა შინა ჭვრეტა" (ისო ზირაქი, 23, 24).

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
3. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ. 996.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
5. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, 1995.
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. XI, თბ. 1973.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. IV, თბ. 1995.
8. პეტრე იბერი (ფსევდო დიონისე არეოპაგელი), შრომები, თბ. 1961.
9. ტიტე მოსია, ოქსიმორონი "მზიანი ღამის" პრობლემატიკა, თბ. 1999.

იდუმალი სხივების ნატვრა

ქრისტიანული სამების გამომსახველია მზის სახე, რომელშიც მამაღმერთი მზეა, ძე ღმერთი — შუქი, სხივი, ნათელი — სულიწმინდა.

"სამებისა და ღვთისმშობლის მისტერიაში" ლუდვიგ ფოიერბახი შუქს უწოდებს მამას, ამასთან, შუქს მიიჩნევს ძის პრედიკატად" (1, 109).

სხივი, შუქი ძე ღმერთის სახელია ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში, ფილოსოფიურ მწერლობაში (დავით წინასწარმეტყველი, ესაია წინასწარმეტყველი, იოანე დამასკელი, პეტრე იბერი, გრიგოლ ნაზიანელი, იოანე პეტრიწი).

დ. გურამიშვილის მიერ სამება მოაზრებულია მზის, სხივისა და ნათლის ასპექტში. "მზეთა მზის სხივი" ქრისტეს სიმბოლოა (2, 70).

"ქრისტეს სხივები კვებავს სამყაროს", ამბობდა ე. რერიხი.

გალაკტიონ ტაბიძემ გაამრავალფეროვნა ეს სახე: პირველი სხივი, დიდებული სხივი, დიადი სხივი, სიყვარულის სხივი, სხივთა სავსე არსება, უდიადეს იმედების უსაყვარლესი სხივები, მსოფლიო სხივები, ხვალის სხივი, იდუმალი სხივი, ახალი სხივი, ყოფნის სხივი, იმედის სხივი, სხივთა ისარი, სულის სხივი, სიმართლის სხივები, სხივთა ტბა, სხივთა ძნა, სხივნართ გვირგვინი, სხივნართ ელვა, ნორჩი სხივი, სხივების ცხრილი, ოქროსფერი სხივი, მოხუცი სხივი, წარსულის საოცნებო სხივი, შვების სხივი (იხ. 3, 25-28).

პოეტის ლირიკული გმირი "...ბედდაკარგული მოელის სხივებს" (მშვიდობის წიგნი) (4, 321).

საღვთო სხივის ძიება გამხდარა უმთავრესი მიზანი: "ვივლი, სანამ სიყვარულის სხივს არ მომცემს შემოქმედი" (შემოდგომა).

მაგრამ ფარისევლების ნაშიერები ვერ ურიგდებოდნენ ღვთის მოყვარულებს: "...ახალ სხივებს ვერ შერიგებიან ვარდ-ყვავილებით შემოქარგულსა" (საღამო).

უღმერთო ეპოქის ტკივილი გამჟღავნდა ლექსში "ატმის რტოო, დაღალულო რტოო" (5, 114), რომელშიც გრიგალის, ზღვის, სისხლის ჟამი უცხოობს სხივს: "ამ გრიგალში დრო არ არის სხივის, ახლა ზღვაა, ახლა სისხლის დროა" (4, 1).

პირადი ცხოვრების ტრაგიზმის ახსნას იძლევა უღმერთობის მახასიათებელი სარკმელთან გამრუდებული და დაუბრუნებელი სხივის სახე: "...და სხივი, რომელიც სარკმელთან გამრუდდა, სახლიდან გავიდა, და აღარ დაბრუნდა" (სახლიდან გავიდა და აღარ დაბრუნდა) (5, 308).

"ნიაღვრის" ლირიკულ პერსონაჟს ენატრება ციური სულის სხივი, როგორც არსებობის სტიმული, სიხარულის წყარო: "დაადნე სხივი, სულო ციერო, ამ სიცივისგან გაყინულ სულზე, ტკბილი მორევი შემიგუბდება ჩვენს ყვავილებზე, ჩვენს სიყვარულზე" (6, 33).

საყურადღებოა "შავი სხივის" სახე, რომელიც "შავი მზის" ასოციაციას იწვევს და ნეგატიურ ძალაზე მიმანიშნებელია: "ედება სხივის ანთება შავი, გედივით ჰკივის ლანდების ზოლი..."

"ყვითელ ფოთოლში" (5, 55) "წარსულის საოცნებო სხივს" უპირისპირდება "აწმყოს უსიცოცხლო, უფერული სხივი", რაც რწმენა-ურწმუნოების მონაცვლეობას უნდა მიგვანიშნებდეს.

ტრაგიზმის მომტანია "შვების სხივად" მოაზრებული ღმერთის გაუჩინარება: "არ არის ქვეყნად შვების სხივი, იმედის წყარო" (სტიროდა ზეცა) (7, 166).

"ზამთრის სუსხმა სხივი მოჰკლა", ჩიოდა პოეტი იდუმალი სხივის გაუჩინარებას (დახუჭული თვალები) (8, 27).

"საჭიროა სწრაფვა აბსოლუტისკენ. მიწიერი სილამაზე იკარგება არამიწიერის ლურჯ სხივებში", აცხადებდა ე. რერიხი (9, 227).

სივრცეთა გრადაციების მაძიებელი იყო გალაკტიონი: "თვალი იკარგება სივრცეთა უნაზეს გრადაციებში" (ღრუბლები ოქროს ამურებით). იქ იხილა პოეტმა "ოქროსფერი სხივი", "მშვიდი სინათლე", მომავლის სხივი, მომავლის მზის სხივები (ავრორა) (6, 75).

ტერენტი გრანელი საკუთარ არსებაში გრძნობდა იმ "შორეული ზეცის სხივს" (10, 93).

გიორგი ლეონიძეს მესხეთში "უკვდავი სხივი" ესხურებოდა (მესხეთი), "პირველი სხივებით" აღტაცებას ვერ ფარავდა (შთაგონება) (11, 121).

კომუნისტებმა გადააფასეს საუკუნეების სათაყვანო ღმერთი, რამაც ადამიანის სულის გაუდაბურება გამოიწვია.

რელიგიური რწმენის უარყოფის სინანულს გამოხატავს ლექსი "მოხუცო სხივო", რომელშიც ცის მეუფე "მოხუცი, ძალმილეული სხივის სიკვდილი" სიმბოლურად ამ ოდიოზურ პროცესზე უნდა მიგვანიშნებდეს (5, 373).

"მხოლოდ უმაღლეს სულებს ეგზავნებათ სხივები", ამბობდა ე. რერიხი.

დაუმარცხებელი "სხივოსანი ძალა" ამშვენებდა გალაკტიონს: "...მან არ იცის, რომ ვერ ჩააქრობს ძალას სხივოსანს" (დღეს შემისრულდა).

გალაკტიონი ხედავდა "ულტრაიისფერ სხივებს": "ბრწყინვალება პირისპირი, იისფერი ჰავით სუნთქავს, სხივიც ულტრაიისფერი ვერა ძალას ვერ შთაუნთქავს" (შეხვედრა მთაში) (12, 674).

პოეტი ისწრაფოდა იქ, "სად მზისფერი ეხვევა ცისფერს" — ანუ უმაღლესი სიკეთისა და სინათლის ქვეყანაში.

გალაკტიონს იესო ქრისტე ესახებოდა "ხვალის სხივად", რადგან პოეტს მშობლიური ქრისტიანული გარემო უნათებდა სულს: "ოდეს გულს სამშობლო მოეთინათინა, ჩემთვის იმ ხვალიდან სხივმა მოადინა" (შოვიდან ისარმა სხეპა მოადინა) (12, 364).

გალაკტიონს სჯეროდა "ღამის წყვდიადის" დამარცხება "იდუმალი სხივის" ძალით (განთიადმა სტყორცნა შუბი) (7, 107).

პოეტის ვედრება მიმართული იყო პირველი სხივის მოვლინებისკენ: "ასე ნუგეშო, ჩემს მშფოთვარ ყოფნას შენ მოუვლინე სხივი პირველი" (ხანდახან მშფოთვარე ქალაქის ხმაში) (6, 59).

"სხივი" და "ბილიკი" (საღვთო სახელია) იყო მისი ინტერესის საგანი: "გონება ჩუმობს და ჯადოს ილევს, სხივს მომაკრძალებს, მხოლოდ შორეულ თოვლიან ბილიკს მივაპყრობ თვალებს" (5, 320).

მომავლის მზის სხივები იყო პოეტის იდეალი: "მომავლის მზის სხივები კანდელივით დაგქათქათებს" (ავრორა) (6, 75).

ცხოვრებისეული ცდუნებების დროს, შურისძიების წყურვილით ანთებულ პოეტს ევლინება ქრისტეს სახე, "მზის სხივივით ანთებული და ჩრდილივით მოწყენილი" (ქრისტე) (13, 83).

ლიტერატურა

1. ლუდვიგ ფოიერბახი, ქრისტიანობის არსება, თბ. 1956.

2. ტიტე მოსია, დავით გურამიშვილი და ქართული სიტყვიერი კულტურა, თბ. 1986.
3. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ. 1996.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. II, 1973.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 2 წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. III, თბ. 1994.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
8. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. II, თბ. 1994.
9. Е. Рерих, Мозайка Агни Иоги, Тб. 1991.
10. ტერენტი გრანელი, თხზ. ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1991.
11. გიორგი ლეონიძე, რჩეული, თბ. 1961.
12. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, 1977.
13. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1982.

იაგუნდის ჩამქრალი შუქის ანთების სურვილი

შუქი ძე ღმერთის სახელია. საღვთო შუქი და მისი ვარიაციები მრავლად გვხვდება დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნებში: უფალო... "შენთან არს წყარო სიცოცხლისა, შენი შუქით ვხედავთ სინათლეს" (ფსალმუნები, 36, 10) (1, 558).

"გამოგზავნე შუქი შენი და ჭეშმარიტება შენი. ისინი წარმიძღვებიან და მიმიყვანენ შენს წმინდა მთასთან და შენს სამკვიდროსთან" (ფს. 43, 3) (1, 566).

"იხსენი ჩემი სული სიკვდილისგან, აგერ, ჩემი ფეხი წაბორძიკებისგან, რათა ვიარო ღმერთის წინაშე სიცოცხლის შუქით" (ფს. 56, 14) (1, 580).

"შუქი იღვრება წმიდისათვის და გულმართალთათვის — მხიარულება" (ფს. 96, 11) (1, 627).

"უფალი ჩემი შუქი არის და ხსნაა ჩემი — ვის შევუშინდე?" (ფს. 26, 1) (1, 547).

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში ყურადღებას იქცევს რელიგიური შინაარსის შუქის მრავალფეროვანი სახეები: ციურ შუქთა კამარა, წმინდა ცის შუქი, საიდუმლო შუქი, იმედის შუქი, ნორჩი

შუქი, შუქი ფეტიში, განწმენდის შუქი, დიდი სიხარულის შუქი, შუქი პირბადე, ბრწყინვალე შუქი, ელვათა შუქი, შუქმოსილი ბრწყინვალება,...

სატანისეულთა შორის მცხოვრები პოეტისთვის ვარსკვლავის შუქი (ვარსკვლავი საღვთო სახელია) მოულოდნელად აღმოჩენილი კაპიტალის სიხარულს იწვევდა: "მგონია, არვინ არ გამიღიმებს, უეცრად შუქი გამობრწყინდება. მადლობელი ვარ, ჩემო ვარსკვლავო, სხვა ვარსკვლავები შენთან მკრთალია, ჩემთვის ეს შუქი მოულოდნელად აღმოჩენილი კაპიტალია"...

გალაკტიონის ლირიკული პერსონაჟი ამაოდ ეძებდა მზის შუქს, განთიადის გამაცოცხლებელ სხივებს, რადგან ეპოქის სატანისეულმა მბრძანებლებმა მზის შუქისთვის დაგმანეს ყველა სარკმელი და ღამეც უშუქო და უხავერდო იყო, განთიადზეც კი უჩინარდებოდა შუქი: "ო, განთიადო, მუნჯ ბორკილებში მე გავატარე ღამე წყეული. გამაცოცხლებელ მზისა სხივების ლოდინად ვიყავ გადაქცეული. სწრაფად დარკინულს მივადექ სარკმელს, მაგრამ მზის შუქო, შენ არსად სჩანდი" (დარკინულ სარკმელთან).

ნისლში სარკმლის გამოშუქების მოლოდინი ღმერთის გამოცხადების გამომხატველია: "აგერ ნისლში სარკმელი მალე გამოაშუქებს, დრო, ვერ გამოსათქმელი, გამოსავალს გვაჩუქებს" (სარკმელი) (2, 469).

"იდუმალებით სავსე" და ჩაკეტილი სარკმელი გაუმხელელ წვალებას ინახავს: "ხშირად დავდივარ სარკმელთა ახლო, ჩაკეტილთ, სავსეთ იდუმალებით, ვისთან მივიდე ან ვის ვეახლო გაუმხელელის ჩუმის წვალებით?"

აღსანიშნავია, რომ კ. გამსახურდია ღმერთს "გონების სარკმელს" უწოდებს "დავით აღმაშენებელში" (3, 417).

"ლანდად ქცეული მზის", "ავადმყოფი", "ჩამქრალი, გარდაცვლილი მზის", "მკვდარი მზის", სახეთა შექმნაც ერთ მიზანს ემსახურება: გაგვიცნობიეროს ეპოქის ბნელი, უმზეო არსებობის საშინელება.

თვით პოეტი ყოველთვის მზითშემოსილი, სიხარულშემოსილი იყო. ბრწყინვალე შუქი და დიადემა ამშვენებდა გალაკტიონს დემონების ზეობის ჟამსაც. "ასფუთიანი ჩაქუჩის ცემით ვერ გატყდა გმირი, ბრწყინვალე შუქით და დიადებით დგას, ვით ქვითკირი" (გამძლეობა) (4, 552).

პოეტს სურდა "სამშობლოს სანახავიდან" ენახა უზენაესი შუქი: "...მარტოობასაც ავიტან მწარეს, უმეგობრობას ავიტან მძიმეს, ჩემი სამშობლოს სანახავიდან ოღონდ ვხედავდე შუქს მოციმციმეს" (ჩემი გულია დღეს ეს შავი ზღვა) (4, 329).

გალაკტიონი, როგორც ღვთის რჩეული პოეტი, შუქშემოსილი, მარადიულ სიმაღლეში დამკვიდრებული შუქის სახით ჭვრეტდა თავის მომავალს: "შენ მხოლოდ მარადი სიმაღლე გიშველის, როს შუქად მშობლიურ ცას შეეშენები" (დრო) (2, 60).

უღმერთობის ფაქტს აფიქსირებს ლექსი "შენ და შემოდგომა" იაგუნდის ჩამქრალი შუქის სახით: "შუქი არ ინთება ჩამქრალ იაგუნდის" (2, 180).

იაგუნდი მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორული სახელია (5, 125).

იაგუნდის ჩამქრალი შუქი უარყოფილ ქრისტეზე მიანიშნებს.

ლექსი "მერის თვალებით" (2, 178) აფიქსირებს ისეთ სულიერ განწყობილებას, როცა "გულში ვერც ზეცა ატანს, ვერც სიხარულის შუქი".

უღმერთობის ტკივილს ამხელს შვების სხივის, "იმედის წყაროს" გაქრობა: "...არ არის ქვეყნად შვების სხივი, იმედის წყარო" (სტიროდა ზეცა) (6, 166).

ღმერთის გაუჩინარებას გვაუწყებს სხივის უარყოფა და გრიგალის გაბატონება: "ამ გრიგალში დრო არ არის სხივის" (ატმის რტოო, დაღალულო რტოო) (2, 1140.

შავი მზის, მკვდარი მზის, დასისხლული მზის, შავი სხივის სახეები ღმერთის ანტიპოდებზე მიმანიშნებელია, როგორც დაბინდება, დაღამება, აწმყოს უსიცოცხლო, უფერული სხივი, "შუქი ალმაცერი".

პოეტი ეძებდა "განწმენდის შუქს" (ღმერთს) (პარალელი) (6, 263).

მისი იდეალი იყო "შუქი ფეტიში", "საიდუმლო შეურყეველი" (ოთახი, ღამე...).

ზეცაზე ეწერა გალაკტიონის გზა და ზეცაში დაივანა მარადიული შუქის სახით, თვითვე იგრძნო "გამოშუქება მომავალ დღეთა დიდი დიდების".

ვლ. სოლოვიოვს რომ დავესეხოთ, ...“ანათებს უსხეულო უბიწოებას შუქი ღვთიური, მარადისი და უსასრულო” (თუმცა ჯაჭვებით უხილავით) (7, 213).

გალაკტიონმა თავისი ღრმააზროვანი რელიგიური პოეზიით ბევრი იღვაწა იაგუნდის ჩამქრალი შუქის ანთებისათვის, რამაც საუკუნის ყველა პოეტისგან გამოარჩია.

ამიტომაც მისი გვირგვინი “მარადი შუქით” იყო გაალებული (შერიგება) (2, 53).

“შუქმიუვალ დღეებს” ხშირად შენაცვლებია “ედემთა მსგავსი დღეები,... ვარდები, ორხიდეები” (ყოფილა მწარე დღეები) (8, 178).

პოეტს სჯეროდა დროებით გაუჩინარებული წმინდა ცის შუქის არსებობის, რაც სიმშვიდეს ანიჭებდა: “არის სადღაცა ნეტარი მხარე, არის წმინდა ცა შუქით მგზნებარე”... (ავე მარია).

“წმინდა ცა” არის “ცანი ცათანი”, გონიერი, სულიერი, ღმერთების სამყოფელი ცა, შუქი კი ძე ღმერთის სახელია.

პოეტების მეფის შემოქმედებაში “შუქით” (უზენაესის ძალით) იზრდება ლექსის ფრთები: “მომწყურვალე შუქთა ფენის, იზრდებოდა ფრთები ლექსის”...

შემოქმედებით პროცესში არემარე “საიდუმლო შუქით” იმოსება: “საიდუმლო შუქით არე ისე არის შესუდრული, ისე სავსე უხვ გრძნობებით, ვით ამ ღამეს ჩემი გული” (მე და ღამე).

გალაკტიონი წინასწარმეტყველებდა “დიდი სიხარულის შუქის” გაბრწყინებას, ანუ ღვთისკენ მიბრუნებას, რაც ახდა კიდეც: “დადგა დრო და ის ზვავიც აზვინდა, გრძნობათა წმინდა ცეცხლის ფარულის, ცაზე ვარსკვლავი უნდა გაბრწყინდეს, შუქი გაბრწყინდეს დიდ სიხარულის”...

გალაკტიონის მიერ გაუკვდავებულ სახეებს “შარავანდედის შუქი”, წმინდა, უჩვეულო ზეციური ცეცხლი” მოსავს (დღეთა გარდასულთა) (9, 119).

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებები ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.

3. კონსტანტინე გამსახურია, დავით აღმაშენებელი, წიგნი I-II.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, 1977.
5. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებები ხუთ ტომად, ტ. II, თბ. 1994.
7. მარადი დღე, თბ. 1981.
8. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებები ხუთ ტომად, ტ. III, თბ. 1994.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებები ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 1993.

უჩინარი ცეცხლის წყურვილი

გალაკტიონის პოეზიაში განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს საღმრთო ცეცხლის სიყვარული და მისი გამომხატველი ორიგინალური ფრაზეოლოგია.

სიტყვა "ცეცხლს" ბიბლიაში ფიზიკური და ზესთაბუნებრივი მნიშვნელობა აქვს (1, 191).

ბიბლიის მიხედვით, ღმერთს ცეცხლის სახე აქვს: "ხოლო სახე უფლისაი ვითარცა ცეცხლი მოტყინარე თხემსა ზედა მთასა წინაშე ძეთა ისრაელისათა" (გამოსვლათა, 188, 124) (2, III).

მოსეს ცეცხლწაკიდებული მაყვლოვანი რომ ეჩვენა, ამაში ღრმა სიმბოლური აზრია: "მაყვლოვანი ღვთისმშობლის სიმბოლოა, ხოლო ცეცხლი ქრისტესი" (3, 58).

ქრისტე არის "ვითარცა ცეცხლი უვნებლად განმანათლებელი" (4, 107).

საერთოდ კი, "ზეცისა არსებათა ცეცხლის სახედ აზმნობენ" (4, 144, 25).

გრიგოლ ხანძთელს, როგორც ღვთის რჩეულს, ცეცხლის სახით ახვევია "სული ღმრთისაი განმანათლებელი" (5, 597)

სასულიერო პოეზიაში ქრისტეს სახეა "ცეცხლი უსხეულო" (ი, მტბევარი), "სუდარი ცეცხლისა" (ი. მინჩხი), ნაკვერცხალი ცეცხლისა, შანთი შეუხებელი, ცეცხლი მშობელი ცვარისა (ეზრა). ამ ფრაზაში "ცეცხლი" ქრისტეა, "ცვარი" — მისი მოძღვრება (3, 60).

სულიერ ძალებს ახასიათებთ ცეცხლური ენერგია და ნათების უნარი (6, 93).

ქრისტეს მზის ღვთაების ნიშნები ახასიათებს. მზის სახით ხდება მისი გამოცხადება (ლ. კვირიკაშვილი, "ცეცხლისა და ნათლის" მეტაფორული მნიშვნელობა ქართულ სასულიერო პოეზიაში" (7, 79).

ინდურ ღვთისმეტყველებასა და მითოლოგიაში ღმერთი სხივოსანია, ნათელი, ელვისა და ცეცხლის შარავანდედით იხილვება (8, 76).

ადამიანი ღმერთის შექმნილია და ემსგავსება თავის შემქმნელს. იგი უხილავი ნათლისა და ცეცხლის შემცველია (9, 159).

სიყვარულის ცეცხლია სოლომონის "ქებათა-ქებაში", სანსკრიტულ მწერლობაში, მსოფლიო ლიტერატურაში (1, 151-191).

დანტეს "ღვთაებრივ კომედიაში" ღმერთის სახელია "დიადი ცეცხლი", "მარადიული ცეცხლი": "წარმავალი და აგრეთვე მარადიული იხილე ცეცხლი და მიხვედი ისეთ მზღვარამდის, რომლის გადაღმა თვალი ჩემი ვეღარა წვდება" (10, 247).

გალაკტიონის პოეზიაში მრავალნაირი ცეცხლია, უმთავრესი კი მაინც ღვთიური ცეცხლია.

ჭეშმარიტი პოეტი "უზენაესი ცეცხლის" ძალით გამოირჩევა: "დადაფნულ გზაზე მიდიოდი, ვით კეისარი, შენს მოვლენაში კრთოდა ცეცხლი უზენაესი" (მგლოვიარე სერაფიმები) (11, 94).

ე. რერიხი წერს: "საჭიროა საკუთარი შინაგანი ცეცხლის ანთება... იგი ტრანსცენდენტურია... მიმართეთ... დიად ცეცხლს, რომელიც ყველაფერს იძლევა, ყველაფერს წმენდს და არაფერს ითხოვს" (12, 89).

"შემოქმედებითი ცეცხლი ათბობს და ანათებს... ცეცხლი, როგორც სინათლე, აძლიერებს ადამიანურ არსებას. ყველაზე სასწაულებრივი იწრთობა ცეცხლში (12, 169)... ცეცხლოვანი აზრი ანათებს სივრცეს და სულის მაგნიტი ბრწყინავს (12, 186) ცხოვრების უხილავი პროცესი იმართება სულის ცეცხლით (12, 223), ფსიქიკური შემოქმედებისას მოქმედებს წმინდა ცეცხლის სხივი" (12, 223).

გალაკტიონის ღმერთი "მწველი ცეცხლია", რომელიც ძლიერ აშუქებს მის არსებობას, უდიდესი ძალით ავსებს პოეტური შუქი გულისთქმას: "ქუხდე გულისთქმავ, სული მღელვარებს, გული მწველ ცეცხლით კვლავ გაიმსჭვალა, გაშუქდი, სანამ მძლავრია გრძნობა, გაშუქდი, სანამ გექნება ძალა" (ქუხდე გულისთქმავ).

"ცეცხლის სანახავიდან" ხედავს გალაკტიონი მეომრის, პოეტის, ბრძენის გზას.

პოეტს სწყურია ღვთაებრივი ცეცხლით აანთოს "ბნელი ნაპირი, წმინდა ტაძრები, სიონები, სვეტიცხოვლები (შენ და შემოდგომა).

ჭეშმარიტი პოეზია გალაკტიონს ესახება, როგორც "მარადიული ცეცხლის საგალობელი, ცეცხლის შემოკიდება" (პოეტს).

"შემოიხვიე ცეცხლი და გახდი უვნები", ძველთა ანდერძია (ე. რერიხი).

გალაკტიონის პოეზიაში ცეცხლის გამოყენებით შექმნილი საღვთო სახეებია: ღვთიური ცეცხლი, ცეცხლი უზენაესი, მწველი ცეცხლი, მარადიული ცეცხლი, ფანტასტიკური ალი, წმინდა, უჩვეულო, ზეციური ცეცხლი, ფარული ცეცხლი, ცეცხლი ციური, მანათობელი ცეცხლი, ელვარე ცეცხლი, მფარველი ცეცხლი, წმინდა ცეცხლი, უჩინარი ცეცხლი, ახალი ცეცხლი, სიმართლის ალი, გამოუთქმელი ალი,სიახლის ალი, უმანკო ცეცხლის ალი, საიდუმლო ალები, ვარდისფერი ალი, ჟამთა ცეცხლი, ცეცხლის ფანტელი, ცეცხლის ალმური, ახალი კოცონი, ცეცხლის კამარა, სიხარულის ცეცხლი, ცოცხალ ცხოვრების ცეცხლი, წამების ცეცხლი, ცეცხლის ვარდი...

პოეტს სწყუროდა ცეცხლის გარდამოსვლა (ვარდები), ცეცხლით შემოსვა (ჩავეშვათ ცეცხლში).

შემოქმედი სული საღვთო ცეცხლით გაალებულია: "სულიც წარმოდგა თანგაალებულად", აღნიშნავს იოანე პეტრიწი (13, 80).

გალაკტიონი მოუთმენლად ელოდება სულის ანთებას: "სულო, შენ გაალდები".

მის წიგნს აქვს "ალი მზერის", ქნარი კი "მარადის ცეცხლის" — ღმერთის საგალობელია. პოეტის კრედო ასეთია: "გაბრძმედდეს ცეცხლში, რაც კი ძველი, ღრმა ტომებია" (ორი ქვეყანა), ანუ დიდი შემოქმედი ყოველთვის ღმერთთან არის წილნაყარი.

პოეტის გულის ცეცხლით დნება ყინული ლექსში "შეხედეთ, მიწა !" (14, 232).

ბიბლიაში, ჰიმნოგრაფიაში საღმრთო ცეცხლია ყინულის დადნობის უნარის მქონე.

პოეტს უხმობდა საღვთო ცეცხლი, ახალი მხარე, წინასწარმეტყველების უნარის მომნიჭებელი უზენაესი: "გვიხმობდა ცეც-

ხლი და აღელვება, ის გვიხატავდა სულ ახალ მხარეს, სადაც უფსკრულში შთამჭვრეტი მზერით წინასწარ გრძნობენ ხანას ელვარეს" (სხივი ტალღებში).

ე. რერიხი წერს: "მარადიულად მოძრაობს კოსმიური ცეცხლი, გამოგზავნილი აბსოლუტის მიერ" (12, 210).

ღვთაებრივი ცეცხლი განწმენდის წყაროა.

"განწმენდის ცეცხლის გარეშე შეუძლებელია უმაღლეს გაგებას მიუახლოვდე", ირწმუნება რერიხი (12, 349).

ბიბლიაში ცეცხლით ხდება განწმენდა: "ყოველი, რომელი შევალს ცეცხლსა... განწმდეს იგი" (გამოსვლათა, 339, 123).

სახარებაში იოანე ქრისტეს შესახებ ეუბნება ხალხს: "მე ნათელს გცემ წყლითა, იგი ნათელს გცემს სულითა წმიდითა და ცეცხლითა" (იოანე, 546, 26).

გალაკტიონი ამბობს: "მთვრალია ცეცხლით, მთვრალია ყოფნით", რაც უზენაესთან წილნაყარობას გულისხმობს, რადგან ცეცხლი და ყოფნა (ცხოვრება) საღვთო სახელებია.

ასევე, პოეტს სწყურია "ალის თასი": "ალის მომეცით თასი, სავსე ძლერი ღვინით".

ალი (ცეცხლი) ქრისტეს, თასი მარიამის სიმბოლური სახელებია. "ძლიერი ღვინოც" ქრისტეს სახეა და მომდინარეობს ესაიას წინასწარმეტყველებიდან (ესაია, 25, 13).

წმინდა გიორგი განიწმინდა ცეცხლით.

გალაკტიონი განახლებას აღწევდა წამების ცეცხლით: "წამების ცეცხლში განახლდა გული, ფერი ვიცვალე, ფერი ვიცვალე" (განახლდა გული) (14, 12).

პოეტს ათეისტურ ეპოქაში მოუხდა ცხოვრება და ამხელდა რწმენის, სიმართლის ალის იგნორირების ფაქტებს: "...სიმართლის ალი, როგორც ბურუსი ისე ირღვევა და იფანტება" (არ მინდა სიტყვა).

პოეტი უჩიოდა საღვთო ცეცხლისა და საგაზაფხულო ლამპრის ჩაქრობას: "განელდა ცეცხლი, ჩაქრა ლამპარი, საგაზაფხულო ალით ანთებული" (აცივდა) (ორტომეული, ტ I, თბ. 1988. გვ. 586).

"ცეცხლის ალმურს" მოელოდა ყველა ქვეყანაში და აღმოსავლეთშიც ("აღმოსავლეთი", ორტ. ტ. I, გვ. 231-234).

"ჩამქრალი ალი" უზენაესის რწმენის უარყოფას მოასწავებს ლექსში "ყვავილების ქალი" (1926 წ.).

ცეცხლშემოსილს აწამებდა წარსულის ღვთიური ცეცხლის — ღმერთის გაუჩინარება, ურწმუნოთა უმიზნო სიცოცხლე: "არ დაბრუნდება ამ მხარეს ცეცხლი, წარსულთა დღეთა სხვანაირ მხარის, ახლა უმიზნოდ მიდის სიცოცხლე და დაბრუნდება მაინც მიხარის" (გზაში) (11, 99).

საყურადღებოა "შავი ცეცხლის" სახე გალაკტიონის პოეზიაში: "არის სიჩუმე, ბნელი ცხედარი, მის ტანზე შავი ცეცხლის გაჩენა, აპოკალიფსის მძაფრი მხედარი ვინც ქაოსებში შემოაჭენა" (გეძებდი ყველგან) (11, 81).

პოეტი ეძებდა უზენაესს, წვავდა "ჯვარის მხურვალე რკინა", მაგრამ ხედავდა ზეცის დაკარგვას, განმანათლებელი ცეცხლის შეცვლას "შავი ცეცხლით", სიჩუმეს აპოკალიფსის მხედრის (ქრისტეს) ირგვლივ და იტანჯებოდა.

"შავი ცეცხლი" ასე განიმარტება ე. რერიხის მიერ: "არჩევანის თავისუფლება, განათლება, თვითსრულყოფა არის ცეცხლის გზა, ყოველ შეფერხებას და ნგრევას აღვიძებს შავი ცეცხლი, შიში და ნგრევა შეიძლება იყოს შავი ცეცხლი" (12, 373).

აშკარაა გალაკტიონის "შავი ცეცხლი" ნეგატიური ძალების სიმბოლოა.

ე. რერიხი წინასწარმეტყველებს: "დადგება ცეცხლის ერა. მოიძიეთ სიმამაცე და გონება მის მოსაახლოებლად. დგება ცეცხლის საუკუნე, რომელიც მოუტანს კაცობრიობას მიღწევას. ცეცხლის საუკუნე შეიძლება აშენო ცეცხლით... ცეცხლი არის სიყვარული. ცეცხლის სამყარო გახსნილია მხოლოდ გმირებისათვის" (12, 446).

გალაკტიონმა ინინასწარმეტყველა ურწმუნო თანამედროვეთა მიბრუნება ღმერთისაკენ: "დადგა დრო და ის ზვავიც აზვინდა გრძნობათა წმინდა ცეცხლის ფარულის, ცაზე ვარსკვლავი უნდა გაბრწყინდეს, შუქი გაბრწყინდეს შუქი დიდ სიხარულის" (გამარჯვებისკენ).

გულის ზეციური ცეცხლით მიაღწია პოეტმა ყინულოვანი სასახლის, კოშკების, ქალაქის დანგრევას, ანუ უღმერთო სამყაროში რწმენის ცეცხლის შეტანას (შეხედეთ, მიწა !) (14, 232).

ლიტერატურა

1. ვიქტორ ნოზაძე, "ვეფხისტყაოსნის" მიჯნურთმეტყველება, პარიზი, 1963.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I.
3. აკაკი ბაქრაძე, სასულიერო პოეზიის სახეები, კრებული პოეზია, თბ. 1981.
4. პეტრე იბერი (ფსევდო დიონისე არეოპაგელი), შრომები, თბ. 1961.
5. ქართული მწერლობა, ტ. I, თბ. 1987.
6. ა. დრევსი, მითი ქრისტეზე (რუსულ ენაზე)
7. "მაცნე", 1969, 6.
8. ბჰაგავად-გიტა, თბ. 1983.
9. ელ. ტეილორი, ანთროპოლოგია, (რუსულ ენაზე), მოსკოვი 1924.
10. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
11. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1989.
12. Мозайка Агни Иоги, в двух книгах, к.I , Тбилиси, 1990.
13. იოანე პეტრიწი, ტ. I, თბ. 1940.
14. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.

დამშრალი და ამღვრეული წყაროს პარადიგმები

წყალი, წყარო, სიცოცხლის წყარო, სიბრძნის წყარო, ნაკადული, მდინარე, ნამი, ცვარი, შადრევანი, აუზი უფლის სიმბოლური სახელებია ძველ და ახალ აღთქმაში, ღვთისმეტყველებაში, სასულიერო პოეზიაში.

მივმართოთ მაგალითებს: "მოგცემთ უფალი ჭირში პურს და სიმწარეში წყალს და აღარ დაიმალება თქვენი მოძღვარი" (ესაია, 30, 20) (1, 95).

იერემია წინასწარმეტყველთან ღმერთს ეწოდება "ცხოველმყოფელი წყაროსთვალი" (იერემია, 17,13) (1,141).

ზაქარია წინასწარმეტყველთან ღმერთი მოიხსენება, როგორც "სიცოცხლის წყალი" (ზაქარია, 14, 8) (1, 304).

წყალთან ერთად ნაკადული და წყაროც უფლის სახელია ესაია წინასწარმეტყველთან: "გავხსნი ნაკადულებს ხმელ გორებზე და წყაროებს ტრამალებთან" (ესაია, 41, 18) (1, 104).

ფსალმუნში ღმერთი არის "წყარო ცხოვრებისა" (35, 10) (2, 558).

სახარების მიხედვით, იესო არის "ცოცხალი წყალი" (იოანე, 4, 10) (2, 183).

იესო ეუბნება სამარიელ დედაკაცს: "...ვინც დალევს წყლიდან, რომელსაც მე მივცემ, მასში გადაიქცევა წყლის წყაროდ, რომელიც საუკუნო სიცოცხლედ იდინებს" (იოანე, 4, 14) (2, 183).

იოანეს გამოცხადებაში ღმერთი არის :სიცოცხლის წყლის წყარო", "სიცოცხლის წყლის მდინარე", "სიცოცხლის წყალი": "კრავი, რომელიც ტახტის შუაშია, აძოვებს მათ და სიცოცხლის წყლის წყაროებზე მიიყვანს და მოსწმენდს მათ ღმერთი თვალთაგან ყველა ცრემლს" (გამოცხადება, 7, 17) (2, 500).

"მე მივცემ მწყურვალს უსასყიდლოდ „სიცოცხლის წყლის წყაროდან" (გამოცხადება, 2, 16,) (2, 518).

"მიჩვენა სიცოცხლის წყლის მდინარე, ბროლივით ჭვირვალი, რომელიც ღვთისა და კრავის ტახტიდან მოედინებოდა" (გამოცხადება, 22, 1) (2, 519).

"მწყურვალი მოვიდეს და მსურველმა უსასყიდლოდ აიღოს სიცოცხლის წყალი" (გამოცხადება, 22, 17) (2, 521).

უფლის სახელია ცვარი, ნამი...

"ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის, აყვავდება, როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს" (ესაია წინასწარმეტყველი, 14, 3) (1, 273).

ნეტარი ავგუსტინესთან ღმერთს ეწოდება "მადლის წყარო", "წყარო მოწყალებისა", წმინდა წყარო", "წყარო ჭეშმარიტებისა", "საიდუმლო წყარო" (აღსარება) (3, 194, 224, 179, 404, 424)...

დანტეს "ღვთაებრივ კომედიაში" ღმერთი მოიხსენება, როგორც "მარადიული დიდების წყარო, მარადჟამული სათავის წყარო, მარადჟამული ჭის წყალი, შადრევნების წყარო" (4, 197, 264, 372, 403).

ქართველ ჰიმნოგრაფებთან საღმრთო სახელად გვხვდება "უკვდავების მდინარე", "მადლის მდინარე" (მ. მოდრეკილი), "წყა-

რო ცხოვრებისა" (იოანე მტბევარი, საბა სვინგელოზი, იოანე ქონქოზისძე).

დავით გურამიშვილმა ქრისტიანულ ღმერთს უწოდა "ცხოვრებისა წყაროს ღარი" (5, 118).

გალაკტიონ ტაბიძე კარგად იცნობს ამ ტრადიციებს და, ხშირ შემთხვევაში, ამრავალფეროვნებს წინაპართა მიგნებებს. პოეტისთვის ღმერთი არის წყარო, იმედის და რწმენის წყარო, ფერგამჭვირვალე და უანგარო წყარო, სიცოცხლის წყარო, წმინდა წყალი, შადრევანი, აუზი, ნამი, ცვარი, ნაკადული.

1908 წელს პოეტის წუხილის საგანი იყო ბაღის გახმობა, წყაროს ამოშრობა, გამქრალი წყარო, რომელსაც კლდეზე ისევ დარაჯობდა პოეტი: "ვდგევარ კლდეზე — აქ ოდესმე ბაღი იყო სანეტარო, გადამხმარა ჩვენი ბაღი, ამომშრალა ჩვენი წყარო. ვდგევარ კლდეზე, შემოდგომის დღე მაგონებს სხვა გაზაფხულს, აქ დროშებით უმღეროდნენ რწმენას, მთაზე გამოსახულს. ვდგევარ კლდეზე და ვდარაჯობ დროშებს, მრავალბრძოლანახულს" (გადანახული დროშები) (6, 9).

ლექსის კლდე, წყარო, გაზაფხული — ქრისტეს სახელებია.

მთა მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოა.

ბაღი ხალხია, ბიბლიის კვალობაზე.

კლდეზე გაშენებული ბაღი რწმენას ვაზიარები ხალხის პარადიგმაა, ხოლო დამშრალი წყარო — უარყოფილი ღმერთი, გამხმარი ბაღი — ურწმუნოებით გაუდაბურებული სულის ალეგორიაა.

გალაკტიონ ტაბიძე პოეზიის უპირველეს დანიშნულებად რწმენის დაცვას, ტაძრისკენ სავალი გზის გაკვლევას მიიჩნევდა, მაგრამ არაქრისტიანულ, აღმოსავლურ ტენდენციებზე აწყობილი თარის ხმაში იგნორირებული იყო ღმერთი, ამაო ჩანდა წყაროს (რელიგიური მოტივების, რწმენის) ძიება: "ო, დაჩუმდი, მოკაკანე თარო, ყოველ ქუჩის, ყოველ გზის და შარის, შენს სიმებში მე მომწყურდა წყარო, წყარო ჩანს და წყალი არსად არის".

ოფიციოზის სიცრუის მტკიცებას — "ყველაფერი არის ძლიერ კარგად", ენაცვლება მწარე რეალობის შეფარული მხილება: "ყველაფერი ძლიერ ცუდად არის" (მთვარის ჩრდილი ბაღს ეფინა ქარგად) (7, 806).

პოემა "მშვიდობის წიგნში" (1945-1956 წწ.), რომელიც ეროვნულ-სარწმუნოებრივ პრობლემებს ეხება და რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის არსს აჯამებს, "აიმღვრა ფერგამჭვირვალე და უანგარო წყარო", რაც რწმენის იგნორირებაზე აქცენტირებას გულისხმობს (8, 140).

"ატმის ყვავილებში" (1915 წ.) "მტვრით გაისვარა წყალთა ლიკლიკი, ყვავილი იგი მოკვდა და ჩქარა წითლად დაჰფარა ბაღის ბილიკი".

წყარო, ყვავილი ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოებია, ატმის ხე — მარიამისა (9, 99-113).

ეპოქის წყევლა იყო ის, რომ წყალი მოიშხამა, წყალი გაშავდა: "წყალი შავია, როგორც მელანი, შავ წყალზე ყალყზე შედგა მერანი და სასაფლაოს მხარიდან ძერა თავს დასტრიალებს, ვით ბედისწერა".

ეს "ბნელი ქარაგმა" "თეთრი მხრიდან" (თოვლიან-ყინულიანი მხარიდან) არის მოტანილი, როგორც თავსმოხვეული ობელისკი (ობელისკი) (6, 175)

პეტრე მოციქული ამხელდა ურწმუნოებს: "ესენი არიან დამშრალი წყაროები და ქარიშხლის მიერ დევნილი ღრუბლები, მათთვის გამზადებულია საუკუნო წყვდიადი" (პეტრე მოციქულის II წერილი, I, 17) (2, 313).

ღვთისუარმყოფელი ეპოქის მახასიათებელია დამშრალი წყარო ლექსში "რა ვქნა": "სიცოცხლეო, მთლად დამიშრა იმედის და რწმენის წყარო" (6, 53).

1928 წელს უკვე კატეგორიული განცხადებით განზოგადდა რწმენის იგნორირების ფაქტი: "არ არის ქვეყნად შვების სხივი, იმედის წყარო" (სტიროდა ზეცა) (6, 166).

შხამით მოწამლული წყარო ურწმუნოების ბაცილებით მოწამლული რელიგიაა: "ყოველი წყარო შხამია, შხამი შხამს გადაერია" (შენ სცოდავ) (10, 420).

შემთხვევითი როდია, რომ ლექსი 1958 წელს, სოციალიზმის "ძლევამოსილი გამარჯვების" პერიოდშია დაწერილი.

გავიხსენოთ, რომ წყაროს ამოშრობას ილია ჭავჭავაძეც წუხდა "აჩრდილში".

არა ღმერთების, არამედ ჭოტების, მხეცების, დემონების მეუფება იყო ფაქტი, როცა წყარომ ძალა დაკარგა: "გაღმა ჰკიოდა

ბნელი ჭოტი, გამოღმაც ჭოტი, ეშურებოდა წყარო ჩქრიალა" (პროჟექტორი ეძებდა მტერს).

ნამი საღმრთო სახელია: "ასე მითხრა უფალმა: მე მშვიდად გადმოვიხედავ ჩემი საუფლოდან ხვატის კაშკაშივით მოწმენდილზე, ნამის ღრუბელივით მკის პაპანებაში" (ესაია, 18, 4) (1, 86).

ასევე ქრებოდა გალაკტიონის პოეზიაში "ნამი ყვავილის გულზე", რაც ანალოგიური სათქმელის გამოხატვაა: ნამი, რომელიც ამშვენებდა ყვავილის გულს, "აღარ არის, წაჰყვა მზის შუქს აფერადებულს, დალია სული სიყმაწვილის ნაზ გაზაფხულზე" (რა მშვენიერი იყო ნამი ყვავილის გულზე).

ლექსის ნამი, გაზაფხული ღმერთის მეტაფორაა.

"გობელენში" (6, 81) "იქაური ცის" "ლაჟვარდ თვალთაგან გადასული ნამია" ღმერთის სახელი.

შადრევანი, რომელიც იდუმალ მხარეს გვიმხელს, საღმრთო სახელია, ეპოქისთვის არასაჭირო და არასარგები: "იქ აღარ რეკავს ის შადრევანი, იმ იდუმალთა მხარეთ გამხელა" (ოპერის თეატრთან) (6, 361). ლექსი დაწერილია ათეიზმის ზეობისას — 1924 წ.

"შადრევნების ვედრება" გვაუწყებს: "ცამდე ალბათ ბევრჯერ ადის შადრევნების ვედრება, დამტვრეული სიფერადის სულით შემოთეთრება".

რაინერ მარია რილკეს აინტერესებდა "შადრევნების არსი ფარული": "მე გამიცხადდა შადრევნების არსი ფარული" (შადრევნების ექო).

გალაკტიონის ლექსებში გვხვდება მთვარეს შეკიდებული "ალუჩები და შადრევნები" (ვინ არის ეს ქალი?), ცა, შადრევნების მძიმე მტევნებით (ცა, თივლით ფენილი).

ამ კონტექსტში უნდა იქნეს გაგებული "ოცნების აუზის" სახეც: "ცივი ოცნება შხეფავს აუზის' (ჩვენი დრო ისევ რუსთაველ ელის) (6, 404).

"ლოცვისთვის" (1919 წ.) გვამცნობს პოეტის ძალისხმევას ყვავილების ქარისგან გადარჩენისთვის და ისევ "ვარდებით ივსება აუზი" (11, 162).

ნაკადული საღმრთო სახელია: "წყალს მივუღვრი ურწყულს და ნაკადულს გამომშრალ მიწას" (ესაია, 44, 3).

"წყალივით იდინოს სამართალმა და იყო სიმართლე დაუწყვეტელ ნაკადულივით" (ამოს წინასწარმეტყველი, 5, 24) (1, 279).

გალაკტიონის ლექსში გაზაფხულზეც იყინება ნაკადული, ცა, ქვეყნის გული: "თოვლის ფიფქით შეიმოსა ნაძვი ტოტებდახლართული და მღელვარე გაზაფხულზე გაიყინა ნაკადული. გაიყინა ცის ლაჟვარდი, გაიყინა ქვეყნის გული" (თეთრ თოვლის ქვეშ) (6, 6..). გაყინული ნაკადული უარყოფილი ღმერთის სახეა, ცა, გაყინული ცა — მარიამის მეტაფორა (12, 125).

ცა (ცათა ცა, ღმერთების ცა) უსინათლოა, მტვრიანი და გაცრეცილი, მავანნი რომანსეროებს მღერიან უდროოდ, წყარო კი "ვალალებს" ურწმუნოების ჟამს: "წყარო ხევში ვალალებს, გაქრა გიჟი ოცნება" (რა დროს რომანსეროა?) (11, 216).

ურწმუნოთა ზეობის ჟამს პოეტების მეფე, მუდამ რწმენის განუხრელ ერთგულებას ამჟღავნებდა, იგი ეწაფებოდა "ტრფობით აღბეჭდილ სიცოცხლის წყაროს": "მე მსურდა გრძნობით დავწაფებოდი სიცოცხლის წყაროს, ტრფობით აღბეჭდილს" (მწუხარება).

სიცოცხლის წყარო, ტრფობა (სიყვარული) საღვთო სახელებია.

პოეტს სურდა მშობლიური წყაროს, მშობლიური სიოს "გემოს" განცდა: "მინდოდა წყაროს წყალი გემოთი და მშობლიურით სუნთქვა სიოთი" (მე ერთადერთი მქონდა წუხილი) (6, 335).

აქ წყარო ძე ღმერთის სახელია ისევე, როგორც სიო, ნიავი, ქარი.

"წმინდა წყლის" თანხლებით მიისწრაფოდა პოეტი შორს, სხვა ედემში, ბედს იქით: "წავალ, გავყვები ამ სევდიან გზას ზღვათა ქუხილით, წყალთა ლიკლიკით და დავამკვიდრებ დაღლილ სიცოცხლეს შორსას სხვა ედემში, შორს, ჩემს ბედს იქით" (ბედს იქით) (6, 87).

გზა, სევდიანი გზა, წყალი, სიცოცხლე ღმერთის პარადიგმებია. აშკარაა, პოეტს ქრისტიანულ რწმენაზე დამყარებით სურდა ადამიანური შეზღუდულობის ჩარჩოების გაწევა და "სიცოცხლისთვის" — ღმერთისთვის სამუდამო ადგილის მიჩენა თავის პოეზიაში ისევე, როგორც "სხვა ედემის" უკვდავყოფა, რადგან სამოთხე, ედემი მარიამის მეტაფორაა (12, 124).

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
3. ნეტარი ავგუსტინე, "აღსარება", საქართველოს საეკლესიო კალენდარი, თბ. 1985.
4. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
5. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
8. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზ. 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.
9. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის საკითხები, თბ. 2009.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. III, თბ. 1994.
11. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
12. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.

დავიწყებული სიყვარულის ხსოვნა

ბიბლიის მიხედვით, ღმერთი არის "სიყვარული": "...ეს არის მეტრფე ჩემი, ეს არის საყვარელი ჩემი..." (ქებათა ქება, 5, 16) (1, 17).

იოანეს ეპისტოლეში "ღმერთი სიყვარულია" (კათოლიკე ეპისტოლენი I იოანესი, 4, 8) (2, 320).

იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში ღმერთი "პირველი სიყვარულია". ქრისტემ ასე უსაყვედურა ეფესოს ეკლესიას: "შენ მიატოვე შენი პირველი სიყვარული" (გამოცხადება, 2, 4) (2, 492).

ნეტარი ავგუსტინე ღმერთს მოიხსენიებს, როგორც "დიად სიყვარულს": "ეს სამყარო დიადი სიყვარულით... ბრწყინავს და იწვის, ვითარცა მარადიული შუვა დღე" (აღსარება) (3, 390).

დანტე ალეგიერის ღმერთი არის "სიყვარული პირველი, სიყვარული უტკბესი, დაუშრეტელი სიყვარული, უზენაესი სიყვარული (4, 90, 328).

საყვარელს უწოდებდნენ ღმერთს დავით გურამიშვილი, ვახტანგ VI, აკაკი წერეთელი.

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში ღმერთი არის "ზექვეყნიური სიყვარული, სხვა სიყვარული, უკანასკნელი სიყვარული, შორეული სატრფო, იდუმალი სატრფო, სრული ტრფობა" (5, 46).

პოეტების მეფე ათეისტურ მეოცე საუკუნეში დავიწყებული საღვთო სიყვარულის ხელახლა აღმომჩენი გახდა: "ჯერ ყველასგან მიუკვლეველი აღმოვაჩინე მე სიყვარული" (დადგა აგვისტო) (6, 265).

ეს საღვთო გრძნობა სულიერი გვალვის წამალია: "ეს სიყვარული დააცხრობს გვალვას და გაგიჟებას უფრო უარესს" (დადგა აგვისტო).

პოეტმა უღმერთო ეპოქის ტკივილი მრავალგზის გამოხატა: "არსად ჩანს ტკბილი ნათელი შუქმფრქვრეველ სიყვარულისა", "სიყვარულის ხმა არსით ისმოდა", "სიყვარულის არ მესმის ნანა", ჩიოდა პოეტი (უდაბნო) (6, 30, 21).

"ცრემლი მდიოდა, რადგან ჩემი უკანასკნელი, ჩემი მწუხარე სიყვარული მაგონდებოდა", აფიქსირებდა პოეტი გულისტკივილით.

პოეტის არსებაში მუდამ ცოცხლობდა "ხსოვნა იმ ტრფობის სრულის" (მიმღერე რამე).

"მე სიყვარული მესიზმრებოდა, ღამეებს ვათევ კვლავ სიყვარულით, მე სიყვარულით ვიყავი მთვრალი, და სიყვარული მახარებს მარად", ამბობდა პოეტი.

ათეისტურ ეპოქაში "იუდას სახე, კაენის ლანდი და ღამეების შავი გუგუნი" ჩაესმოდა, სისხლის, ცრემლის ნიაღვრებს, დამსხვრეულ ჩინარს ჭვრეტდა და "სხვა სიყვარულის" მოგონებებით ცხოვრობდა (როგორ ებრძოდნენ ზარებს ზარები) (7, 179).

თუ სატანისეულთ სიყვარული ჭაობად ესახებოდათ, თვითონ ფარული ოცნების ახდენად, გაზაფხულის სახით ევლინებოდა უზენაესი: "...ეს არის გრძნობა კვლავ სიყვარულთა, გადაქცეული სხვისთვის ჭაობად, ეს ოცნებაა ფერთა ფარულთა და გაზაფხულის სანახაობა" (კოსმიური ორკესტრი) (7, 241-245).

აწამებდა "სიყვარულის გამქრალი სხივი, დაუბრუნებელ დროთა მესივი" (ალვის ხეები მშვილდ-ისარს ხრიან) (7, 282).

პოეტს ეზმანებოდა მეგობრად დასახული მტრის მუხანათობები, მისი "ფარული ჯადოთი" მორკალული გზები, დალილას ლანდი, ვიქტორია, ლედი გოდივა, დაწყვეტილი ვარდები, ძირს დაყრილი ქანდაკებები, ძეგლების ქვეშ ობლად დამარხული, "უგონო სიყვარულით" შერყეული, რწმენით დაობლებული გული: "...ზამბახთა შორის ყრია თეთრი ქანდაკებები, თეთრი ძეგლები, და იმათ ქვეშ ობლად მარხია გული, უგონო სიყვარულმა რომ შეარყია..." (გული) (7, 320).

ძვირფასი დრო შორს იყო, უარყოფილი სიყვარული კი ვატერლოოს ომში დამარცხებას ემსგავსებოდა: "...რაც უფრო შორს ხარ, ძვირფასო დრო, უფრო სავსეა გზა ამ გედებით, და სიყვარული, ვით ვატერლოო, მოფენილია ამ იმედებით" (დგება შემოდგომა) (7, 332).

ჭეშმარიტი სიყვარულის მოთმენაზე საუბრობს პოეტი იისფერი თოვლის, ქალწულის, ხიდის, მანდილის (მარიამის სიმბოლოებია) თანხლებით (თოვლი) (7, 343).

სიყვარული პერსონიფიცირებულია ლექსში "ქალაქისკენ" (6, 435): "ის გამოვიდა ძლიერ ადრე, ვით სიყვარული, მთვარიან ტყეზე მიდიოდა გზა დაცვარული".

ღმერთი "პირველი" და "უკანასკნელი" სიყვარულია, მაგრამ გალაკტიონი თავის ეპოქაში ვერ პოულობდა მას და უსიყვარულო, უღმერთო არსებობის ფაქტს აფიქსირებდა: "...და ჭკნება, ჭკნება სიყვარული უკანასკნელი, ჭკნება მწუხარედ, ნაზად, მაგრამ უსიხარულოდ"... (უსიყვარულოდ) (6, 35).

ათეისტურ ეპოქაში ცეცხლითა და მახვილით იდევნებოდა რწმენა, ღმერთის სიყვარული დანაშაულად ცხადდებოდა და სასტიკად ისჯებოდა: "...მე მარწმუნებდნენ, რომ არ იქნება, შენ დაუსჯელად გიყვარდეს იგი" (მე მარწმუნებდნენ) (6, 242).

პოეტს აწუხებდა უღმერთო ცხოვრების ამაოება, უზენაესი სიყვარულის შეუცნობლობა: "ვინ იგრძნო სიცოცხლე ამაო, უმიზნო, ან შვება ვინ იგრძნო, ან ტრფობა ვინ იცნო" (8, 194).

ურწმუნოებისგან გაუხეშებული სულის მქონეთ არ ესმოდათ სიყვარულის ერთადერთობა, არც სასახლეში მის მოვლინებას ხედავდნენ: "...სიყვარული სასახლეში მხოლოდ ერთხელ მოდის' (მოვა, მაგრამ როდის?) (6, 153).

გალაკტიონს კი სურდა ფრთებით სწრაფვა "ქალწული თოვ-

ლისკენ", ღრუბლისკენ (მარიამის სახელებია), მზისკენ, (ღმერთის სიმბოლოა), რათა ცის კაბადონზე დაეწერა ეს უცვეთელი, განუმეორებელი და უმაღლესი შინაარსის მატარებელი სიტყვა: "ფრთები რომ მქონდეს, გავწევდი იმ მწვერვალს, საზღვრად დადებულს, იქ, ქალწულ თოვლთან ვპოვებდი ბინას მზით აფერადებულს. მე მსურს იქ დავასადგურო ჩემი სიმღერა და ქნარი და ვკოცნო, ვკოცნო ღრუბლების ბაგე ალისფერ-ნარნარი. ფრთები რომ მქონდეს, მზისაკენ გავექანები ზღვის ნავად, ცის კაბადონზე დავწერდი მსოფლიოს შესახედავად: გიყვარდეთ, რათა ყველასი შეხვდეს ამ ნაწერს თვალები და შეიყვარონ, რადგანაც კაცნი არიან და-ძმები" (ფანტაზია) (8, 154).

გვაგონდება ვაჟა-ფშაველას "კლდემ მხოლოდ ერთხელ თქვა", რომლის რეზიუმე ასე ჟღერს: "გიყვარდეთ, კაცნო, ერთმანეთი". ორივე მწერლის წყარო არის ბიბლია და სახარება.

გალაკტიონი ევედრება ციურ სულს "სხივისთვის, ყვავილებისთვის, სიყვარულისთვის" (საღვთო სახელებია): "დაადნე სხივი, სულო ციურო, ამ სიცივისგან გაყინულ გულზე, ტკბილი მორევი შემიგუბდება ჩვენს ყვავილებზე, ჩვენს სიყვარულზე" (ნიაღვარი) (8, 335).

გალაკტიონის პოეზიის ლირიკული გმირი რწმენით იყო გაცისკროვნებული და ხანჯალს (ძალმომრეობას) იის სინაზეს აგებებდა: "ხანჯალს დავფარავ ისევ იებით" (დღეთა კარებთან). იგი განადიდებდა სიყვარულს, სითბოს, პატიებას: "ო, გაუმარჯოს, ...სიყვარულს, სითბოს და პატიებას" (ისევ მაისის მათრობს თვალები) (6, 305).

პოეტს აფიქრებდა მიტოვებული ძველი გზა და "მიტოვებული ძველი სიყვარული" (აქ ოდესმე) (7, 786).

სიზმარშიც "სიყვარული ესიზმრებოდა" (მე მივდიოდი), ხსნის გზად "სიყვარულის სიმღერა" ესახებოდა: "გულში ჟღერს რა ხანია, სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი" (ილიას მოტივი) (7, 602).

გალაკტიონის პოეზიაში სიყვარული არის "...კაცთა მასაზრდოებელი ძლიერი ღმერთი", "სიყვარული არის ყოფნა-არსებობის კარი" (აკაკი წერეთელი).

ღმერთი არის "სიყვარულის ხმა", რომელიც "დაადუმეს" კომუნისტებმა: „სიყვარულის ხმა არსით ისმოდა".

გალაკტიონს არასოდეს გაუწყვეტია კავშირი სიყვარულთან: "...ო გაუმარჯოს სიყვარულს, სითბოს და პატიებას" (ისევ მაისის მათრობს თვალები).

პოეტს ღმერთის — სიყვარულის მარადიულობის რწმენა აცოცხლებდა; "გზაც უკვდავია, როგორც ტრფიალი" (მშვიდობის წიგნი) (10, 304).

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
3. ნეტარი ავგუსტინე, "აღსარება", საქართველოს საეკლესიო კალენდარი, თბ. 1985.
4. დანტე, ღვთაბრივი კომედია, თბ. 1941.
5. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ. 1996.
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
8. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 12, თბ. 1975.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.

დაღუპული ხომალდების რექვიემი

ცხოვრების ზღვასთან შედარების მაგალითები მრავლად არის ბიბლიაში, სასულიერო პოეზიაში, ღვთისმეტყველებაში, კლასიკურ ლიტერატურაში.

"ბოროტეულნი აღელვებულ ზღვას ჰგვანან, რომელიც ვერ წყნარდება და მისი ტალღები ისვრიან ლაფს და ტალახს" (ესაია, 57, 20) (1, 116).

ზღვა ჩვეულებრივი მეტაფორაა ცხოვრების დასახასიათებლად.

"ზღვა, მწარეწყლიანი მარილისგან და მშფოთვარე ქარიშხალთაგან, სიმბოლოა ამა სოფლისა" (2, 519).

იოანეს სახარების ნეტარი ავგუსტინესეული განმარტებით,

ამ "ზღვაზე გადასასვლელი გემია ძელი, იგივე ჯვარი, ჯვარცმა" (იქვე).

ზღვა წმინდა წერილის ენაზე აჯანყებული, მოუსვენარი, ღვთისმოსაობის მტერი ხალხის სიმბოლოცაა (3, 213).

გრიგოლ ხანძთელის თარგმანში "სოფლისა ზღვაი აღძრულ არს" ცხოვრების (სოფლის) ცოდვები შედარებულია ზღვის ღელვას: "სოფლისა ზღვაი აღძრულ არს ღელვათა ცოდვისაითა, საშინლად დამნთქამს მე, და მივილტვი შენდა ნავთსაყუდელსა და ესრეთ გიღაღადებ: დანთქმისაგან მიხსენ მე, მრავალმოწყალე" (4, 476).

გ. ტაბიძეს ცხოვრება წარმოდგენილი აქვს ზღვის სახით: "იბობოქრე, ცხოვრების ზღვავ, ჩემს ირგვლივ, იბობოქრე, მე რა უნდა დამაკლდეს? პიტალო კლდეს რას დააკლებს ზღვის ტალღა, რას დააკლებს ზვირთი გამობრძმედილ კლდეს?" (იბობოქრე) (5, 69).

თანამედროვეობასაც ზღვას ადარებს: "თანამედროვეობა იმ ზღვას ჰგავს, იმ მბრუნავ მალსტრომს, რომელზედაც დაუვიწყარ ლეგენდებს ქმნიდნენ: ედგა პო, არტურ რემბო, ბოდლერი..." (ტ. 12, 236).

მათეს სახარებაში ქრისტეს მიერ ქარისა და ზღვის დაწყნარება, ზღვის ფეხით გადალახვა სიმბოლურია და ცოდვათა დაძლევის გზით ზნეობრივ ამაღლებაზე მიგვანიშნებს (მათე, 5, 22-33) (6, 32).

გალაკტიონის შემოქმედებაშიც გვხვდება ზღვის გადალახვის თემა, ქარიშხლისა და ზღვის მონობისაგან თავის დაღწევა (გადავიარეთ მრისხანე ზღვები). აღელვებული ზღვის ხმაში ჩაკლული ჟინი, ზღვის დამარცხება იქცევს ყურადღებას ლექსში "თეთრი ოცნება" (7, 375).

ლექსში "ხომალდს მიჰყვება თეთრი მადონა" (4, 331) "თოვლის მადონა" მარიამის წარმომავლობაზე იტალიური ლეგენდის გამოყენებით შექმნილი სახეა, რომელსაც საფუძვლად დასდებია გადმოცემა, თითქოს მარიამი ჩვეულებრივად კი არ მოევლინა ქვეყანას, არამედ თოვლს ჩამოჰყვა, როგორც წმინდანი, ხოლო ხომალდი არის ქრისტეზე მინიშნება (9, 87).

გალაკტიონის მთელ პოეზიას გასდევს ნავების, გემების, ხომალდების, კრეისერების სიმბოლური სახეები და ისინი უმეტესად რელიგიურ ჭრილშია გააზრებული.

ძალზე ხშირია მის ლექსებში ჩაძირული, ქარისგან დალეწილი, დაღუპული ხომალდების რექვიემი, რაც, ჩვენის აზრით, ათეისტურ ეპოქაში დაგმობილი, უარყოფილი რწმენის გამო გულისტკივილს გადმოგვცემს.

ასეთი ლექსები უმეტესად 20-იან წლებშია დაწერილი.

"ზღვის ეფემერაში" (1921 წ.) ყურადღებას იქცევს "გემთა ჩაძირულთა ყრუ სასაფლაო. აგუგუნდება დემონთა გუნდის, ნგრევა ღრუბლების, დალეწილი ცა" (9, 235-239).

ჩაძირული გემების სასაფლაო დამარხული, განადგურებული რწმენაა, ღმერთის ადგილს კი დემონები — ბოროტი სულები იკავებენ.

"ნგრევა ღრუბლების, დალეწილი ცა!" — ასეთი ტოტალური ნგრევის მომასწავებელი სტრიქონებია ლექსში.

ცნობილია, რომ მარიამის სიმბოლოა ღრუბელი. "ღრუბელი ნათლისა" (მათე, 17, 5), "სულმცირე ღრუბელი" (10, 501).

"დალეწილი ცა" — შეიძლება იყოს უარყოფილი ღმერთების ცა, ბიბლიის ტერმინით "ცანი ცათანი", ცა, სულიერი ცა არის აგრეთვე მარიამის სიმბოლო (8, 125).

"ზღვის ეფემერაში" უეჭველად რწმენის, ქრისტიანობის, მარიამ ღვთისმშობლის უარყოფაა მინიშნებული სიმბოლური სახეებით. ამ ფაქტს გამოუწვევია პოეტის დიდი პროტესტი და გულისტკივილი.

ზეცის გემების, ლაჟვარდის გემების სახეებით ყურადღებას იქცევს პოემა "მშვიდობის წიგნი", რომელშიც გემი, ნავი წიგნს ენაცვლება, ანუ საღვთო სახელია.

ლექსი "პოემა ვეფხვისა" აფიქსირებს "ლაჟვარდის გემების" სახეს.

1922 წელს არის დაწერილი ანალოგიურ პროცესზე მიმანიშნებელი ლექსი "მეოცნებე აფრებით" (5, 331): "სად ოდესმე მეოცნებე აფრებით, ათასგვარი იმედით და ზაფრებით აგასფერის მიმოჰქროდა ხომალდი, მეზღვაურის სულთან გათანაბრებით". შემდეგ სტრიქონებში ხომალდის რღვევა, ზეცის ნგრევა და "მიწის გადაფერდება" — მიწაზე მოვლენილი უბედურებები ფიქსირდება: "ის ირღვევა, ის ოცნება ბერდება და ხომალდი ნაპრალებთან ჩერდება, საიდანაც მარად ესმის მსოფლიოს ზეცის ნგრევა, მიწის გადაფერდება".

აფრა ძველ ბერძნული ლიტერატურის სიმბოლოა და სულთან მოიაზრება (11, 82). ასეთივე გაგებისაა გალაკტიონის ანძა, იალქანი (12, 85-87).

აგასფერი ქრისტეს ჯვარცმის მისტერიის მაყურებელია. შუა საუკუნეებში შექმნილი ლეგენდის მიხედვით, აგასფერი არ დაეხმარა ქრისტეს გოლგოთის გზაზე ჯვრის ზიდვაში და ამიტომ განწირულია, რომ მარად იხეტიალოს დედამიწაზე (13, 96).

მეზღვაური პოეტია, მარად მოხეტიალე სულით გამორჩეული.

ნაპრალებთან მისული, დასაღუპავად განწირული ხომალდი რწმენის განადგურებაზე მიანიშნებს, მსოფლიოს კი ემუქრება "ზეცის ნგრევა", ანუ "ცანი ცათანის", უმაღლეს ცაში დავანებულის იგნორირება, რასაც მოსდევს მიწაზე უკეთურობათა გაბატონება — "მიწის გადაფერდება".

პოეტის ეს განჭვრეტა ზედმიწევნით ახდა, ღმერთის უარყოფას მოჰყვა ტოტალური განადგურება, სიკეთის იავარქმნა, გაუგონარი რეპრესიები...

"სიკვდილი მთვარისაგან" (1916 წ.) პოეტის კიდევ უფრო ადრინდელ წინაგრძნობას გვაუწყებს: "დაიმსხვრა სადღაც იმედები და ხომალდები, შთაინთქენ მაღალ კუბოებში ცის კიდეები" (5, 193).

"იმედი" და "ხომალდი" საღვთო სახელებია.

ცა ღმერთების სავანეა, რომელსაც "კუბოებში" მიუჩინა ადგილი ურწმუნო ეპოქამ.

კიდევ უფრო ადრე, 1914 წელს შფოთავს პოეტი, რადგან ნისლიან ზეცასა და ედემში გზა ვერ გაუკვლევია და სალ კლდისკენ დასამსხვრევად გამზადებულა რწმენის გემი: "ნისლით იყო დაბურული ჩემი ზეცა და ედემი და სალ კლდისკენ მიმართული იმსხვრეოდა რწმენის გემი" (დღეთა გარდასულთა) (5, 119).

1927 წ. ათეიზმის ზეობის ჟამს დააფიქსირებს: "დაიღუპა ის ხომალდი, დიდი ხანია, ო, რამდენი მწუხარება ამიტანია" (დაიღუპა ის ხომალდი) (14, 320).

სხვაგან ღრიანცელში მავალი გემი, საშიშარი ტყე-ველი მიგვანიშნებს ურწმუნოებაზე: "რა ღრიანცელში ვიდოდა გემი, რა საშიშარი იყო ტყე-ველი, ყველგან, ყოველში მარხია ჩემი სულის ნაწილი შეუმჩნეველი" (დაწერილია 1925 წ.) (რა ღრიანცელში ვიდოდა გემი)

"ანძებში" (9, 236) "გზააურევია ცისფერ ხომალდის სველი ფერდები".

"მშვიდობის წიგნში" ნათქვამია: "ნამდვილი რვალი იყო ის ნავი, რაგინდ გრიგალი შეხლოდა ავი, ვერ იყო ვერრით ვერაგვარ ძალით მისი ნამქერით გამომრიყავი" (ტ. 11, 237).

ლექსში "შეხედეთ, მიწა!" გემს გზას უკეტავს ყინულოვანი გარემოცვა, მაგრამ პოეტი ახერხებს ამ გაყინული ველის გარღვევას და მიღწევას ედემამდე (9, 232).

ედემი, სამოთხე მარიამის, ღვთისმშობლის სახელია (8, 124).

პოეტის ოცნების ხომალდი გრიგალს გადარჩენილი და დაუმარცხებელია: "ხომალდს, ქაფიან ქარებში მავალს, მან მოიტანა ოცნება დღემდე. იგი გრიგალებს გადაურჩა მრავალს, გრიგალს, ქარიშხალს ვსვამთ ამის შემდეგ" (გრიგალს, ქარიშხალს ვსვამთ ამის შემდეგ) (9, 236).

მიუხედავად ეპოქის ტენდენციებისა, პოეტს იტაცებს "ლაჟვარდის გემები", "ოცნების ნავები", ფიქრის ნავები, "ხომალდების რჩევა", "იალქნების ნანა" და სიზმრები ავიწყებს ტკივილებს: "ხომალდისას ვისმენ რჩევას, როგორც ძვირფას მცნებას და ოცნებას მიცემული ვიგრძნობ დავიწყებას. ტკბილ სიზმრებში მე მომესმის იალქნების ნანა, იალქნების შრიალი და ჟრჟოლა გრძნობისთანა" (ხომალდისას ვისმენ რჩევას) (14, 358).

გალაკტიონის პოეზიაში ყურადღებას იქცევს სიცოცხლის ნავის, ოცნების და ფიქრის ნავების, ლაჟვარდის გემების, ფეერიული ნავების სახეები (12, 68-90).

ამ ნავებს ხან ტალღები ემუქრება, ხან ქარი (ეპოქისეული ურწმუნოება): "ისევ ბევრი ხომალდი იღუპება გრიგალით", გვამცნობს ლექსი "წინაპართა ცრემლები" (7, 403).

"დამშვიდი, ტალღებს მიანდე ნავი, რაც დაიკარგა, ის აღარ მოვა", ამბობს პოეტი (ალაზანთან) (5, 317) და თითქოს შერიგებულია გარდაუვალთან.

ლექსი "ვით გრიგალის შემდეგ ტყე-ველი" ისევ ცხოვრების ტრაგიზმზე მიანიშნებს: "ფეხქვეშ მიგდია დამსხვრეული სწრაფვათა ნავი" (5, 68).

გალაკტიონის პოეზიაში ეპოქის შინაარსზე მიგვანიშნებს "დამსხვრეული რწმენის გემი".

"სანთლებში" (5, 83) "გემს უმიზნოდ, საუკუნოდ დააგვიანდა".

ნისლში მოქცეული გემის ხვედრზე შიშის გამომხატველია ლექსი "იალქნები": "ნისლი იზრდება და შორიდან გემთ იალქნები თითქო ახლავე ფიქრს უნდებიან; დაბრუნდებიან ისევ თუ ვერ დაბრუნდებიან, სადაა შორი გზა მისაგნები?"

პოეტის მიზანია სვლა "ქარის პირისპირ", დინების საპირისპიროდ: "კვლავ ჩემთვის — ზევით უგულო ცაა, და წინ არარა ნუგეშის მცემი... გემიც დაიძვრის, აჰა, საცაა, აჰა, საცაა დაიძვრის გემი. დაიმსხვრა გემთა სხვათ წინაერდო..."

მაგრამ მაინც "ქარის პირისპირ სწევს ჩემი გემი" — აცხადებს პოეტი (ქარის პირისპირ) (9, 762).

"მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა" ნიშნავს თოვლიან-ყინულიან მონსტრთან, ჩვენს ჩრდილოელ მეზობელთან დაკავშირებას მართლმადიდებლური ქრისტიანობის სახელით, რაც მხოლოდ მწუხარების, იმედის გაცრუების მომტანი გახდა (გული გრძნობს) (14, 322).

მაინც მიზნის მიღწევის სურვილი აცოცხლებდა პოეტების მეფეს: "მაინც მივაღწევთ გულითად სურვილს, აგერ ხომალდი კაპზე აბია. თუმც ნაოჭები მოედო მის შუბლს, ვით საფლავის ქვას ეპიტაფია" (ხომალდი კაპზე) (15, 464-465).

"დაიმსხვრა გემების წყებაც, ზღვა ჰქუხდა ბურუსში შავში" (ალუჩა, შვიდი წლის ბავშვი) (5, 381), თითქოს ბედის განაჩენით ხდება რწმენის განადგურება, მაგრამ საბოლოოდ, "გამოჩნდა გემების სული".

გალაკტიონის მისია ის იყო, რომ ეპოვა "ვარდის სული, მინის სული, ჭალის სული, გემების სული", ეს ადვილი როდი იყო, მაგრამ დიდი სულიერი ძალისხმევის ფასად მაინც აღწევდა შეუძლებელს: "რა ღრიანცელში ვიდოდა გემი, რა საშიშარი იყო ტყეველი, ყველგან, ყოველში მარხია ჩემი სულის ნაწილი შეუმჩნეველი" (რა ღრიანცელში ვიდოდა გემი" (5, 373).

ბობოქარ ტალღებთან შერკინებულს, "ქარიშხლიან და ბობოქარ ღამეს რაღაც სპეტაკი, უცხო შვენება ქარიშხლიან და ბობოქარ ღამეს თეთრი ლანდივით მოეჩვენება..."

ზღვაზე ტალღების ამთაგორებას, საზარ რისხვას აცხრობს შორს გამოჩენილი "დამხსნელი ჯვარი" და პოეტი მიმართვას საკუთარ თავს: "ნაჰყე, მგოსანო, თუ იგი ტრფობა მართლა დამხსნე-

ლი არაა შენთვის, მშვენიერ ტანჯვას და ვნების წამებს მაინც იპოვი მუდამ, ყოველთვის" (პორტრეტი) (14, 101).

"პორტრეტში" ცხოვრების ზღვაში ცისფერ ხომალდით მავალი ვაჟის დაპირისპირებაა ზღვასთან: "მე არა ერთხელ მინახავს ვაჟი, რომელიც მღერის ცეცხლის მოდებით, ცისფერ ხომალდით მიცურავს ზღვაში, ზღვა კი გრიალებს თავგამოდებით".

მეზღვაურებს "ღვინისკენ" მოუწოდებს პოეტი, რადგან ის სიხარულის წყაროა: "ღვინით რამდენი სიხარული გემის ბაქანზე ჩვენ შეგვხვედრია" (ზღვის ეფემერა).

"მეზღვაურთ ღვინო დაურიგდებათ" წერს პოეტი (14, 57). ღვინო საღვთო სახელია (ესაია, 25, 13).

გრიგალებს გადარჩენილი ხომალდია პოეტის იმედი, რადგან ის ხომალდი (რწმენა) ეპოქის რელიგიური იდეალია: "ხომალდს, ქაფიან ქარებში მავალს: მან მოიტანა ოცნება დღემდე. იგი გრიგალებს გადაურჩა მრავალს: გრიგალს, ქარიშხალს ვსვამთ ამის შემდეგ" (გრიგალს, ქარიშხალს ვსვამთ ამის შემდეგ) (5, 372).

გალაკტიონის კრედოს გამომხატველია სტრიქონები: "თუ ოცნებათა უდიდესი შენ მიგყავს გემი, ის უნდა იყოს უწრფელესი, თანაც გმირული..."

პავლე მოციქული გვირჩევს: "გქონდეს რწმენა და კეთილი სინდისი, რომელიც უარყვეს ზოგიერთებმა და დაიმსხვრა მათი რწმენის ხომალდი" (პავლე მოციქული, I წერილი ტიმოთეს მიმართ, 1,19) (6, 449).

ამ შეგონების ერთგულებით იყო გამორჩეული გალაკტიონ ტაბიძე.

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
2. აღსარება ნეტარ ავგუსტინეს, ჰიპონის ეპისკოპოსისა, წიგნი I, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, საქართველოს საპატრიარქო, თარგმანი ვ. ბურკაძის, თბილისი, 1985.
3. Толковая Библия, комментарии Л.Т. Лопухина, М. 1991.
4. ქართული მწერლობა 30 ტომად, ტ. I, თბ. 1987.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. I, ტ. 1993.
6. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.

7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. III, თბ. 1994.
8. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
10. ნევმირებული ძლისპირნი, თბ. 1982.
11. თამარ კუკავა, ეფრემ მცირის იამბიკოები, თბ. 1988.
12. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სიმბოლიკა, თბ. 1993.
13. აკაკი გელოვანი, მითოლოგიური ლექსიკონი, თბ. 1983.
14. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული ორ ტომად, თბ. 1988.
15. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზ. ხუთ ტომად, ტ. 2, თბ. 1994.

გამქრალი ზაფხულის სევდა

ზაფხული (ძველი ქართულით გაზაფხული) საღმრთო სახელია, მომდინარეობს ფსალმუნიდან: "გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე" (დავითი, 65, 12) (1, 588).

პოეტების მეფის შემოქმედებაში ღმერთის სახელებია მუდმივი გაზაფხული, შორი გაზაფხული, გაზაფხული გამძაფრებული, გაზაფხულის მთრთოლვარე ხელი, ზაფხული.

პოეტი აფიქსირებს თავის სიყვარულს და განუყრელობას გაზაფხულისგან (ღმერთისგან), ამასთან ათეისტური, ღმერთთან მებრძოლი ეპოქის საბედისწერო ტენდენციებსაც გვიჩვენებს.

გალაკტიონის შემოქმედებაში ჯერ კიდევ ადრეული წლებიდანვე დასტურდება უტყუარი წინასწარმეტყველება, ავდრების, ზამთრის მოლოდინი, იმ განსაცდელის შეგრძნება, რაც მოელის უზენაეს სიწმინდეს — გაზაფხულს: "ნელ ნაბიჯს შავი მოაპარებს იდუმალება,... სურს მოიტაცოს გაზაფხული", 1916 წელს დაწერა პოეტმა "ფარდების შრიალში". "შავი იდუმალება" ურწმუნოებაა, ნეგატიური ძალა, რომელიც ემტერება გაზაფხულს — ღმერთს (2, 79).

1914 წელსაც "ელეგიაში" "გაზაფხულის მზიანი ჩრდილის" გაქრობას მისტიროდა: "რა ადრე გაქრა გაზაფხულის მზიანი ჩრდილი... სადაა ჩემი ყვავილები, სადაა რწმენა?" (2, 33).

ასევე, "შორით მოსული გაზაფხულის სხივით" დამშვენებული ატმის ყვავილები უწყალოდ იძარცვება ქარის მიერ (ატმის ყვავილები, 1915 წ.) (2, 45).

გაზაფხულის სილამაზესთან ერთად, კვდება ბაღიც (კაცური ბუნება), რაც უღმერთო ადამიანის სულის სატანურ კვალზე მიქცევას გვამცნობს: "გაზაფხულისა გაჰქრა მშვენება და მიეფარა ნისლს სიზმარეულს, ძველი წიგნების გვერდებს არეულს — სდევს მხოლოდ წყევლა და შეჩვენება. და ბაღიც კვდება ძველად დარგული, ის ყველაფერს გრძნობს კვალდაკარგული. რა ქაოტიურ ბადეს ედები, სადაა, ბედო, ის იმედები?" (ძველი წიგნების გვერდებს არეულს) (2, 307).

გაზაფხულს (რწმენას) ზამთრის ყინვა, სულის სიცივე ენაცვლება და აშკარა ხდება წუთისოფლის ამაოება, მარადიული ღამე: "ვხედავ, ზამთრის ძონძები ხეებს ჩამოეკონა, მე კი ეს გაზაფხული ისევ ჩემი მეგონა. ყველაფერი გათავდა, წამი წამს ეზიდება, რა ამაო ყოფილა წუთისოფლის დიდება. ჰყინავს, ისევ ღამეა. მოდის შიში შორევი. რა ამაოდ ირევა წუთისოფლის მორევი" (წამი წამს ეზიდება) (3, 292).

ზაფხულის წასვლას თან წაჰყვა შვება, სიხარული, სამაგიეროდ მოვიდა შემოდგომის ბნელი დღეები და წვიმები, დამჭკნარ ყვავილებზე წუხილი: "გაჰქრა ზაფხული, წავიდა ის დღე, როს მეორე დღეს შვებით ვხვდებოდი... ახლა კი ბნელი შემოდგომის დღე ვერ განაახლებს იმ ელვა-ციმციმს, დასჭკნა ყვავილთა ნარნარი გროვა, გული სწუხს და სწუხს... გარეთ წვიმს და წვიმს" (გადაუღებლად).

ანალოგიური სატკივარია ლექსში "წერილი სოფლიდან": "ზაფხულის დღეთა ის ქაფი ქრება, არის ცეცხლის ხმა და ჩაფიქრება" (წერილი სოფლიდან) (3, 356).

მოგონებაშია "ცის რიდე", ყვავილები, რეალობაში "გაჰქრნენ ზაფხულის დღენი, ქარი ყვავილებს ურევს" (გაჰქრნენ ზაფხულის დღენი) (3, 415).

"სულშეხუთული ზაფხულები" გვამცნობს იგივე სატკივარს მეტაფორულად.

"სიყმაწვილის ნაზი გაზაფხულის" გაქრობასთან ერთად, ზეცის ნამი და ზეცის სხივიც სულს ღაფავს (რა მშვენიერი იყო ნამი) (1910 წ.).

მხოლოდ მოგონებაში ცოცხლობს "ნეტარი დღე" და "გაზაფხული უკანასკნელი" (ბედს იქით) (3, 37).

ლექსი "აცივდა" ცეცხლის განელებით, საგაზაფხულო ალით ანთებული ლამპრის ჩაქრობაზე აქცენტით გადმოსცემს უღმერთო ეპოქის ტრაგედიას: "განელდა ცეცხლი, ჩაქრა ლამპარი, საგაზაფხულო ალით ნთებული".

ლამპარი ღმერთის სიმბოლოა: "გამოვიდეს, ვითარცა ნათელი, სიმართლე ჩემი, ხოლო მაცხოვარება ჩემი, ვითარცა ლამპარი, აენთოს" (ესაია წინასწარმეტყველი, 62, 1) (4, 120).

გაზაფხული, სიცოცხლე (საღვთო სახელებია) მხოლოდ წარსულში ახარებდა მისი ლექსის ლირიკულ გმირს, მაგრამ ბნელი შეენაცვლა "სიცოცხლის ბროლს" და სევდიან, ყვითელ ფოთოლს დაემსგავსა არსებობა: "...მაშინ იყო ჩემში გული გაზაფხული მოელვარე და სიცოცხლით აღგზნებული. მაგრამ ახლა გული არ მაქვს, ბნელი ჩრდილავს სიცოცხლის ბროლს და თუ ვგავარ, მხოლოდ ეხლა, სევდის ფოთოლს, ყვითელ ფოთოლს" (ყვითელი ფოთოლი) (3, 547).

გაზაფხულის, ბედნიერების არდაბრუნების ტკივილია ლექსის ლეიტმოტივი: "ქვითინებს ქარი, თან წაიღებს ყვავილთა ჩურჩულს, ჰანგი საზარი სულს მიშფოთებს და გულში მწვდება, რომ ვერასოდეს ვეღირსები მე იმ გაზაფხულს და სიყმაწვილე კი არასდროს არ დაბრუნდება".

გაზაფხულის პარალელურად, დიდი ტკივილით მოიხსენება "მაისის დღე", "მაისის თვალი" — ალბათ 1918 წლის 26 მაისი — ჩვენი სამსობლოს დამოუკიდებლობის დღე, რომელსაც 1921 წლის 25 თებერვალი — ოკუპაციის თარიღი შეენაცვლა და დამპყრობელმა ყინულოვანმა იმპერიამ მაისიც ზამთრად გვიქცია: "მაისის დღეებს ის მოელის, ვით ზამთრის ყინვას, თითქო სამუდამოდ დამჭკნარა მდელო, გაახსენდება რაღაც მკაცრი და აღარ სძინავს და იმეორებს: გაჩუმდი, მკვლელო! თითქოს უსაზღვრო საღამოა და მთა ბინდდება, აირევიან ქენჯნის კალთები, გახედავს სერებს, გაფითრდება, შეეშინდება და ფოთოლივით აკანკალდება" (ვით აფეთქდება).

"დაბმულ ჭინკაში" (5, 590) ისევ მაისის გაქრობის, ედემის ბაღის გაუდაბურების სევდაა: "ლურჯი ედემი ქარმა დაბურდა, მაისი გაჰქრა და ბაღი ჩემი გაუდაბურდა".

"მღელვარე გაზაფხულზე" მოდის თეთრი თოვლი, ყინვა, რასაც მოსდევს ტოტალური გაყინვა ("თეთრ თოვლის ქვეშ", 1908 წ.), რაც "სატანური შეთქმულების" დაღია.

სიმბოლური "სხივის", "გაზაფხულის" გაუჩინარებას საყოველთაო მწუხარებით აუვსია სული: "ახ, რად გაფრინდა ჩვენი სხივი და გაზაფხული, რად შევმოსილვართ შავბნელ ფიქრით და მწუხარებით?... ან გაზაფხულმა სულ დაჰკარგა ის ძველი ძალა, სხვაგვარის მწუხრით შებურვილა მთა, ტყე და ველი" (საღამო).

ზამთრის ყინვა-ქარბუქი (ურწმუნოება) ზაფხულის ხსოვნასაც სპობდა და სიცივით თოშავდა სულს: "ვცხოვრობდი ზამთრის ყინვა-ქარბუქში, ხსოვნა არ იყო ჩემში ზაფხულის და ნელ-ნელა მიჭკნობდა დღეებს სიცივე სულის, სიცივე გულის" ("მე დავიბადე განთიადისას" — 1914 წ.).

"ფარდების შრიალში" (1916 წ.) "ნელ ნაბიჯს შავი მოაპარებს იდუმალება, სურს მოიტაცოს გაზაფხული". "შავი იდუმალება" — ურწმუნოება, ნეგატიური ძალაა, რომელიც ემტერება გაზაფხულს (რწმენას).

გაზაფხულის მოგონებას ბედნიერ წარსულში გადავყავართ: "მაშინ ცას უფრო სხვა ფერი ჰქონდა, სხვაგვარის ღელვით ღელავდა ველი, მაისი იყო, მთას მოჰხვეოდა ნაზ გაზაფხულის მთრთოლვარე ხელი" (ის ჩამომშორდა, როგორც სიზმარი).

შემოდგომითაც "სხვა გაზაფხულის" და "რწმენის მთის" დროშების მოგონებაა ლექსში "გადანახული დროშები": "ვდგევარ კლდეზე. შემოდგომის დღე მაგონებს სხვა გაზაფხულს, აქ დროშებით უმღეროდნენ რწმენას, მთაზე გამოსახულს".

ლექსში "მას გახელილი დარჩა თვალები" ზაფხულის წასვლა და შემოდგომის სასიკვდილო სიყვითლე გვამცნობს იდეალის გაქრობას: "მიდის ზაფხული... ბაღში, მდელოში სისინებს სიო, შრიალებს ნეშო".

"მოტეხილი ზაფხულის" (ღმერთის უარყოფის) წინახილვის საოცარი სურათი გვაოცებს "დომინოში": "...ლანდივით მაქვს ნახული ბეჭდის თვალში მოლები, მოტეხილი ზაფხული და ოხვრის პაროლები".

ზაფხული საღმრთო, ბეჭედი საღვთისმშობლო სახელია (6, 125).

მოლების იდენტიფიცირება ხდება შროშანთან — ღვთისმშობლის ყვავილთან (7, 93). მოლი ჯადოსნური ბალახის მნიშვნელობით გაიგება (8, 215-216). მოლები მუსულმანურ ბაიათებსაც უკავშირდება და რწმენის შერყვნაზე მინიშნებაა, სხვა მოსაზრებით (9, 150).

ზაფხულის გაქრობა, ყვავილთა ჭკნობა მიანიშნებს უღმერთობას ლექსში "გადაუღებლად" (3, 54): "გაჰქრა ზაფხული, წავიდა ის დღე, როს მეორე დღეს შვებით ვხვდებოდი, მე ყვავილები მესიზმრებოდა და მე ყვავილებს ვესიზმრებოდი. ეხლა კი ბნელი შემოდგომის დღე ვერ განაახლებს იმ ელვა-ციმციმს...

ელვა საღვთისმშობლო სახელია (10, 378).

ეპოქის საბედისწერო მეტამორფოზების მაყურებელ პოეტს გულისტკივილით აღმოხდება: "ასე რისთვის შეიცვალა გაზაფხულის წმინდა დილა?... ასე რისთვის მიეფარა მზე დაღვრემილ მთის ნაპრალებს, თუ ნამდვილი მზის ნათელი არ უნახავთ ჯერ შენს თვალებს?" (ასე რისთვის?).

გალაკტიონი წარმოგვიდგება, როგორც ქრისტეს მებაღე, გაზაფხულის ყვავილების მცველი: "ყვავილებს... ვუფრთხილდებოდი, როგორც ნატვრის თვალს, ვუფრთხილდებოდი ჩემს გაზაფხულზე, ვმოსავდი ნატვრის ფარჩა-გვირგვინით" (ყვავილები — წუთები).

მაინც "ადრიანი გაზაფხულის" ხარების სიხარულით, ყინულის ლოდების გადნობის იმედით ცხოვრობდა პოეტი და გაზაფხულის სიმღერებით, უღრმესი ფიქრებით, უნაზესი მელოდიებით გვაჯადოებს პოეტების მეფის შემოქმედება.

აკაკი წერეთლის სიდიადეს გალაკტიონი "ვრცელი გზების", "მუდმივი მზის", "მუდმივი გაზაფხულის" (ღმერთის), "დაუჭკნობი ყვავილების" (მარიამის) ერთგულება-სიყვარულით ხსნიდა: "გაიარა ვრცელი გზები, სად მუდმივი მზეა მგზნები და მუდმივი გაზაფხულის დაუჭკნობი ყვავილები" (აკაკი წერეთელი) (3, 840).

გალაკტიონი ბოლომდე დარჩა "სიხარულით, მზით, გაზაფხულის ოცნებით შემოსილი: "მე სიხარული მემოსა და გაზაფხულის ოცნება" (ეს გრიგალია სიახლის).

სიხარული საღვთო სახელია. სახარების მიხედვით, ქრისტე არის "სიხარული ყოვლისა ერისა" (ლუკა, 2, 10) (1, 1130.

"გაზაფხულები უახლოვდება ჩემს აღდგენილ სულს", ამბობ-

და გალაკტიონი და მაინც სჯეროდა ღმერთისკენ მიბრუნება, მწარე ზამთრის შეცვლა ზაფხულით: "...მიდის ეს მწარე ზამთარი, ზაფხული ხალებს დააგებს" (ევროპავ, როგორ არ გახსოვს?) (11, 195).

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
3. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
5. გალაკტიონი, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
6. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
7. ნანა კუცია, ლიტერეტურული წერილები, თბ. 2005.
8. ზვიად გამსახურდია, "ვეფხისტყაოსნის" სახისმეტყველება, თბ. 1991.
9. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის საკითხები, თბ. 2009.
10. ტიტე მოსია, "დავითიანის" სახისმეტყველება, თბ. 2005.
11. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. 2, თბ. 1993.

გამხმარ ვაზებსა და თოვლიან ალვებზე წუხილი

სიცოცხლის ხე ღმერთის მეტაფორული სახელია. იგი არსებობას ძველ აღთქმაში იწყებს.

"აღმოაცენა ღმერთმა მიწიდან სანახავად საამო და საჭმელად ვარგისი, შუაგულ ბაღში კი ხე სიცოცხლისა და კეთილისა და ბოროტის შეცნობისა" (დაბადება, 2, 9) (1, 8).

სიცოცხლის ხის ვარიაციებია: ალვა, პალმა, კიპარისი, კენარი, ვერხვი, ბზა, ნაძვი, ვაზი.

ურწმუნოთა, უკეთურთა მოვლინების ჟამს სიცოცხლის ხე "იმსხვრევა", იბზარება, ხმება, იძარცვება.

იუდას და კაენის მეუფებას განსაკუთრებით რევოლუციები უწყობენ ხელს. რევოლუციას მოაქვს ნგრევა, განადგურება, სისხლისა და ცრემლის ოკეანე. გალაკტიონის "როგორ ებრძოდნენ ზარებს ზარები" რევოლუციად სახელდებული ტოტალური ბოროტების მასშტაბებს წარმოაჩენს, როცა "ცეცხლის, ტალახის, სისხლის წყურვილი", "იუდას სახე, კაენის ლანდი და ღამეების შავი გუგუნი" წარმართავს მოვლენებს, ჯურღმულის, ჯოჯოხეთის საშინელება ტრიალებს, სიკეთე "მოკლულია აფთარივით", "ყელამდე მოსულ ვარდების გროვა, დამსხვრეული სწორი კენარი" გვზარავს, "ავდარს ავდარი მოჰყვება" და ამაოა "სხვა სიყვარულზე" ფიქრი... (2, 179).

სისხლში დაცემული ვარდები და დამსხვრეული კენარი რწმენის იგნორირებას უკეთებს აქცენტს, რადგანაც რევოლუციის თანამდევია სარწმუნოების უარყოფა, სისხლიანი ძალმომრეობა.

შემთხვევითი როდია, რომ "ჯონ-რიდში", რომელიც ასევე რევოლუციის თემას ეხება, "სარწმუნოება გახდა სატანის", ხატი პილატეს ემსგავსება.

პოეტი კარგად ჩასწვდა რევოლუციის არსს, ეპოქის მღვრიე დინებას, უმცდარად იწინასწარმეტყველა მომავლის ავბედითი მოვლენები.

"ვერხვებში" (2, 49) "ვერხვის ფოთოლთა თეთრი ლაშქრის შრიალი" უშორეს ზღაპრად აღიქმება, დაკარგულია ვარდი და გვირილები... ვერხვი და ვარდი საღმრთო სახელებია (3, 94-99).

ლექსში "ზღაპრებიდან" (2, 61) ვარსკვლავებს და მთვარეს — ძე ღმერთს და მარიამს (მთვარე მარიამის სახელია, 4, 439) მიმართავს სასოწარკვეთილი პოეტი გაუძლისი უბედურების შესაჩერებლად, ხოლო ვერხვი "სნეულია" და "ოხრავს": "ო, ვარსკვლავებო, ო, თეთრო მთვარე, მამა და დედა, გესმით თუ არა ჩემი მწუხარე ოხვრა დღეზედა? ო, გაიგონეთ ჩემი წუხილი ვარდებში რგული, ო, დამიბრუნეთ საბრალო გული, მოკლული გული... მომეცით გული, მოეღოს ბოლო საშინელებას. სნეული ვერხვი ოხრავს, სნეული, სნეული ვერხვი".

საღმრთო სახელებია ვერხვი, ვარდები, დღეც საღმრთო სახელია (5, 122). ამჯერად ვერხვი "ოხვრით სავსე", ანუ კაცთა უკეთურობებით შეძრწუნებულია.

"ღამე, ობობა, დროთა ავადმყოფობა" ჩასაფრებია "მეოცნე-

ბე ხის კენწეროებს", რომელიც იდუმალი სახეა და არსებითზე მიგვანიშნებს: "ხან გამწკრივებულს ზღვისკენ წეროებს, ხან მეოცნებე ხის კენწეროებს, ხან ღამეს, როგორც მძიმე ობობა, წაიღებს დროთა ავადმყოფობა..."

"ატმის ყვავილებში" (2, 290) ქარისგან გაიბზარა და გაიძარცვა ატმის ხე (ატმის ხე მარიამის სიმბოლოა), "ყვავილი" (ქრისტეს სიმბოლოა) "მოკვდა".

სხვაგან "ნაპრალებზე გადაიმსხვრა ნერგი" (ატმის რტოო, დაღალულო რტოო) (2, 29).

ნერგი, ნერგი ცხოვრებისა ქრისტეს ზედწოდებაა (5, 78).

ლექსში "ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი" (2, 74) გაფითრებულია "ღრუბლები ფერადი" და ალვა "ტანადი". ალვა ქრისტეს, "ფერადი ღრუბლები" მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოებია.

"ალვის ხეები მშვილდ-ისარს ხრიან" და "სიყვარულის გამქრალი სხივი", "დაუბრუნებელ დროთა მესივი" იპყრობს ყურადღებას ლექსში "ალვის ხეები მშვილდ-ისარს ხრიან" (2, 282).

ალვა თოვლიანია, თასი გაყინული (ალვა ქრისტეს, თასი — მარიამის სახელებია), რაც ღრმა ქვეტექსტებს შეიცავს... თანაც თვალში გვეცემა უჩვეულო სახე — "ივლისისფერი ყინვის თასებით" და გვაგონდება მაისის თოვლი, აგვისტოს თოვლი და ამ ლოგიკით "ივლისისფერი ყინვაც" ფარავს რელიგიურ და პოლიტიკურ ჩანაფიქრს (იხ. დაწვრილებით 3, 31-40).

გალაკტიონი ალვას (სიცოცხლის ხეს) ახარებდა თავის პოეზიაში და მზეთუნახავივით მას მოსავდა განუმეორებელი ფერებით: "შენი ალვა დგას, როგორც დარაჯი მზეთუნახავი და მკრთალი სახის" (ავდრის მოლოდინი) (2, 820).

ალვასთან ერთად, გაზაფხულზე თოვლის ფიფქით შემოსილი ნაძვი და გაყინული ნაკადული მიანიშნებს ურწმუნოების პროცესზე ლექსში "თეთრ თოვლის ქვეშ"

ნაძვი და ნაკადული საღმრთო სახელებია (5, 122).

"საღამოში" ძელს (ხეს, ჯვარს) "შემოღამების ცელი" რაზას ანუ ტაბუს ადებს, ხოლო "დედოფალი ალვა" (მარიამის სახეა) ცივი ელვით იღუნება, ჯვარზე გაკრულია "ელვა" (ელვაც მარიამის სახეა (3, 113-117).

საბედისწერო ყინვა, ღამე,გარდასული გაზაფხული და ზამ-

თრის ძონძებიანი ხეები ცხოვრების საზრისის დაკარგვას გვაგრძნობინებს ლექსში "ნამი წამს ეზიდება" (6, 276).

პოემა "მშვიდობის წიგნი", რომელიც ეროვნულ-სარწმუნოებრივ პრობლემებს, იმპერიისა და პატარა ქვეყნის მიმართებას ეხება, სიმბოლურ წარღვნას, წყალდიდობას ხეები მიაქვს, ბაღს ანადგურებს (ბაღი ხალხის პარადიგმაა ბიბლიის კვალობაზე), "უსახოა მტევნები" (7, 204, 216).

"მუხებში" (1925 წ.) "ვაზები გახმა, აღარ მოაქვს ნაყოფი ხეხილს, გადაუვლია აქაც ქარტეხილს". ერთადერთი ნუგეში ძველისძველი მუხებია, რომლებიც "სიახლით" "ახალ ქართათვის" გამკლავების ძალას ამჟღავნებენ (2, 397).

მუხები ერის სულია, პოეტს სჯერა მისი შეუმუსრაობა.

"აჩრდილში" ილია ჭავჭავაძე წუხდა სიცოცხლის ხის გახმობას. იგივე ტკივილი მსჭვალავს გალაკტიონის პოეზიას.

გალაკტიონი არამარტო რევოლუციის ნგრევის შედეგებს ამხელს სულიერ და მატერიალურ ჭრილში, არამედ მოსალოდნელ რეპრესიებსაც ჭვრეტს.

ლექსში "შიში" (2, 64) ხოლერის გავრცელებით მიგვანიშნებს ტოტალურ რეპრესიებზე, ადამიანთა საყოველთაო "ავადმყოფობაზე", რომელიც სიკვდილით მთავრდება, ხოლო "ხეები ხმებიან'. ხე იგივე სიცოცხლის ხეა, ღმერთის პარადიგმა.

ბიბლიაში ორგვარი ბაღი და ვენახი ფიგურირებს — მიწის და ზეცის.

მიწის ვენახი ებრაელი ხალხის პარადიგმაა: "ცაბაოთ უფლის ვენახი ისრაელის სახლი და იუდას სახლია, მისი სანატრელი ნერგი' (ესაია, 5, 7) (1, 77).

ზეციური ვენახი, ჭეშმარიტი ვენახი ქრისტეს სიმბოლოა: "მე ვარ ვენახი ჭეშმარიტი და მამაჩემი მევენახეა" (იოანე, 15, 1) (8, 203).

გალაკტიონის "მშვიდობის წიგნში" ქრისტეს სახელია "სულიერი ვენახი", იგივე "მშვიდობის წიგნი", რომელსაც ეძებს პოემის მთავარი პერსონაჟი ტარიელი: "მაშ ვლი სულიერ ვენახთა წინდვით" (7, 11).

გამხმარი ვაზები პოეტმა ურწმუნო ეპოქის დასახასიათებლად გამოიყენა: "ვაზები გახმა, აღარ მოაქვს ნაყოფი ხეხილს, გადაუვლია აქაც ქარტეხილს" (6, 272).

"ავდრის მოლოდინში" (2, 197) ქრისტეს სიმბოლოდ გააზრებულია "ვაზის მტევნები", რომლითაც "დაგვირგვინებულია ქალწული" —მარიამი. ლექსში შიშია იმისა, რომ დაიღუპება მწიფე მტევნები, იქნებ საერთოდ არ მოვიდეს მებაღე (მებაღე, მემარნე ღმერთია): "ამ მწიფე მტევნებს დალეწავს ქარი, თუ მწიფობისთვემ შესცვალა დარი. მებაღემ მოსვლა თუ არ ინება". ლექსი დაწერილია 1916 წ.

"დაუსრულებული სეტყვით დაღუპული ყვავილები და ვენახებია" წუხილის საგანი ლექსში "მიმღერე რამე" (9, 67).

გრიგალისაგან გატაცებული ვაზის ლერწი, "არდაბრუნების" შიში მსჭვალავს ზეცის მადიდებელი პოეტის სულს ლექსში "არდაბრუნება": "აი, გრიგალმა გაიტაცა წითელი ლერწი ვაზის ბუნების" (2, 83).

ქრისტეს სიმბოლოდ გვესახება გალაკტიონის "ნელი ლერწები და ვაზის მტევნები, ფერიული აკიდო, გვიანი მტევნები,გრძნობათა მტევნები, მარტოობის მტევანი, შუაღამის მტევანი" (10, 51-52).

გამომდინარე აქედან, პოეტს ხსნის გზად ესახებოდა "ძველი ღვინო", "სიხარულის ხმა" (კოსმიური ორკესტრი) (6, 241-245).

ძველი ღვინო ქრისტეს სახელია და მომდინარეობს ესაიას წინასწარმეტყველებიდან (ესაია, 25, 13).

ქრისტე არის "სიხარული ყოვლისა ერისა" (ლუკა, 2, 10).

ამიტომაც თვრებოდა პოეტი "ძველი ღვინით" (ვერხვები), ამიტომაც ცლიდა „სიხარულს" ჭიქიდან (სიხარული — ქრისტე, ჭიქა — მარიამი).

პოეტების მეფე რწმენის ვენახს რგავდა, როგორც ქრისტეს მებაღე და ეიმედებოდა "ძველისძველი ღვინო", "ფეერიული აკიდო", "გვიანი მტევნები".

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I.
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
3. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის საკითხები, თბ. 2009.

4. უძველესი იადგარი, თბ. 1988.
5. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
6. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. XI, თბ. 1973.
8. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები,სტოკჰოლმი,1992.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
10. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ. 1996.

მიტოვებული გზის მონატრება

გზა დასავლურ და აღმოსავლურ რელიგიებში ღმერთის სიმბოლური სახელი იყო.

"ბჰაგავად-გიტაში" უფალი "უზენაეს გზად", "ძვირფას გზად" არის სახელდებული (1, 121).

ლაო-ძის დაო დე ძინში ღმერთი არის "სათნოების გზა", "დიდი გზა", "მზიანი გზა" (2, 118).

ბიბლიის მიხედვით, ღმერთი არის "მშვიდობის გზა" (ესაია წინასწარმეტყველი, 59, 8) (3, 117).

"ცოდნის გზა" ეწოდება ღმერთს ბარუქ წინასწარმეტყველთან (ბარუქი, 3, 20), ასევე, "სიბრძნის გზა" (3,23).

ქრისტე ეუბნება თავის მოწაფეებს: "მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე" (იოანე, 14, 6) (4, 211).

ქრისტე არის ახალი და ცოცხალი გზა: "ამრიგად, ძმანო, რაკი გვაქვს გაბედულება წმიდაში შესვლისა იესოს სისხლის მეშვეობით, ახალი და ცოცხალი გზით"... (პავლე მოციქული, ებრაელთა, 10, 190 (4, 481).

"ღვთაებრივ კომედიაში" ქრისტეს ეწოდება "ჭეშმარიტი გზა, წმინდა გზა, მარადი გზა, გზა უზეშთაესი" (5, 212, 218, 376).

გალაკტიონის ღმერთს ეწოდება "გზა ცხოვრების" (გრიგალი) (6, 342).

ლექსში "გამბედავი და მაგარი ხელი" ღმერთის სახელია "უცნობი გზა' (7, 182) (6, 195).

"გობელენში" (6, 195) "უხილავი გზის" ადრესატია ღმერთი: "ალერსთა უხვი და უხმო ველი დამფარავს ნისლთა წამოსასხამით და დათრობაში ამ ღამის ღამით უხილავ გზებით შთავა ყოველი".

ამ საღვთო გზის ეპითეტია "იისფერი": "და გარს ყოველი არის მწუხარე, რომ იისფერ გზას არ გადუხარე, ძველი ხალები და მაგიდები, აალებული ძველი ბუხარი" (ძველი მოტივით) (6, 97).

ლექსში "არაგვი" "ცისფერი და უსაზღვრო გზები" იქცევს ყურადღებას ჩვენთვის საინტერესო ასპექტში.

ქრისტე არის "მეწამული გზა" (მტევანი, ვაზის ჯვარი) (8, 130).

"მშვიდობის წიგნში" ყურადღებას იქცევს "წმინდა გზა", რომელიც საღვთო შინაარსისაა: "...რომელს არა გზა, ჰქვია გზა წმინდა".

აქვე "გზის კამარა" დგას განდიდებით (9, 340).

ლექსში "1950" "უწმინდესი გზა" არის საღვთო შინაარსის: "...რომ თავდადებით შეიმოსა გზა უწმინდესი" (8, 523).

"ვრცელი გზა" ჰქვია ღმერთს "მუდმივ მზესთან" და "მუდმივ გაზაფხულთან" ერთად პოემა აკაკი წერეთელში: "გაიარა ვრცელი გზები, სად მუდმივი მზეა გზნები და მუდმივი გაზაფხულის დაუჭკნობი ყვავილები" (10, 840).

ღმერთის სახელია "უბოლო გზა": "...ჩემი მზე ისევ უბოლო გზები და ბეატრიჩე პორტინარია".

გალაკტიონს ხიბლავდა ფრთაგანიერი ჰორიზონტის გზა (მახსოვს ზაფხული).

მისი იდეალი იყო "იშვიათი გზა": "...პოეტს ცდის გზა იშვიათი" (რომ შექმნა რამე დიადი) (10, 643).

"აკაკის ლანდში" საღმრთო სახელებია "გზა მრავალფერი" და "გზა იშვიათი" (10, 60).

"ნუგეშის გზაზე" მოარული იყო გალაკტიონი: "...გმადლობ, ნუგეშო, შენს გზაზე რომ დავიარები" (სხვაგან სადაა) (10, 802).

ამქვეყნიურ, მიწიერ სიკეთეთა უარმყოფელი, "უნაპირო გზას" გასცქეროდა: "თქვენ გენატრებათ ლოჟა, პარტერი, თქვენ გინდათ გახდეთ მილიარდერი. მე კი ვარჩევდი გზას უნაპიროს, ცოტა სიყვარულს და ღერ პაპიროსს" (თქვენ გენატრებათ) (10, 797).

გალაკტიონის გზა იყო "სხივოსანი გზა" (როგორ არ იცით, თუ რა ძალაა).

"არტისტული ყვავილების" ავტორის არჩევანი იყო "უსაზღვრობის გზა, მარადისის გზა, დიდი გზა, გზა სრულყოფილი, გზა, მარადისით განალანდარი, შორეული თოვლიანი ბილიკები, ვერცხლისფერი ბილიკები, საღვთო ბილიკები" (ხელოვნება) (11, 8).

"ძველი პურის, ძველი ღვინის, ძველისძველი წიგნის" (ღმერთის სახელებია) მოთაყვანე პოეტი "ძველი გზის" ერთგულების იდეას ემსახურებოდა; "...იდუმალებამ დაფარა შარა. ვიცით, გავიგებთ, იგრძენით, არა?! არა და არა, არა და არა, ისევ ძველი გზით იარე, კმარა!" (სტანსები შელისა) (8, 580).

ძველი გზის ერთგულება ძველი რწმენის ერთგულებას ნიშნავდა.

მაგრამ ათეისტურმა ეპოქამ ხალხს დაავიწყა "მხიარული გზა", ძველი რწმენა: "აქ ოდესმე მხიარული გზით უყვარდათ სიარული, ან გზა მიტოვებულია, როგორც ძველი სიყვარული. მაგრამ ყველაფერი ძველი ამოა და სასურველი: ძველი პური, ძველი ღვინო, ძველი სტუმარ-მასპინძელი' (აქ ოდესმე მხიარული) (12, 349).

ღმერთისგან დროებითი განდგომის მიუხედავად, ხალხი მაინც მიუბრუნდებოდა რწმენას, ასე სჯეროდა გალაკტიონს. "გზააურევი" იყო "მშვიდობის წიგნის" პერსონაჟი ტარიელი, რომელმაც იპოვა ღმერთი, წმინდა გზა.

რწმენის მარადიულობას ქადაგებდა პოეტი, "მუდმივი გზის" სავალს კვალავდა: "გზაც უკვდავია, როგორც ტრფიალი" (მშვიდობის წიგნი).

"მშვიდობის გზა რომ ოდესმე მოკვდეს, არა, ეს არ შეიძლება მოხდეს", ირწმუნებოდა პოეტი (ყველაფერი შეიძლება მოხდეს) (8, 558).

ლიტერატურა

1. "ბჰაგავად-გიტა", თარგმანი თ. ჩხენკელის, თბ. 1983.
2. ლაო-ძი, დაო დე ძინი, თბ. 1984.
3. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
4. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992.
5. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.

6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 1, თბ. 1993.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 3, თბ. 1994.
8. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 2 წიგნად, წიგნი II, თბ. 1988.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
11. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1988.
12. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 3, თბ. 1994.

ნეტარი დღისა და ძველი დღეების მოგონება

დღე საღმრთო სახელია.

"ძველი დღე" მამაღმერთის სახელად დანიელის წინასაწარმეტყველებაში გვხვდება: "ბოლოს ვნახე, რომ დაიდგა ტახტრევნები და დაჯდა ძველი დღეთა. მისი სამოსი თოვლივით სპეტაკი იყო და სუფთა მატყლივით იყო თმები მის თავზე" (დანიელი, 7, 9).

"...ჩემს ღამის ხილვაში ვნახე: აჰა ცის ღრუბლებზე მიდიოდა კაცის ძის მსგავსი, იგი ძველ დღეთასთან მივიდა და წარდგენილ იქნა მის წინაშე" (დანიელი, 7, 13). (1, 255).

"...მე ვიხილე, რომ ეს რქა წმინდანებს ებრძოდა და მანამდე ჯაბნიდა მათ, სანამ ძველი დღეთა არ ამოვიდა და სამსჯავრო უზენაეს წმინდანებს არ გადაეცა" (დანიელი, 7, 22) (1, 255).

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში გვხვდება ფიქრი ძველ დღეებზე, წუხილი მასთან სამუდამოდ ჩატეხილი ხიდის გამო: "ძველ დღეებზე რაოდენ ფიქრს იტევ, სამუდამოდ ჩატეხილო ხიდევ. არ იქნება, რომ გამრთელდე კიდევ, სამუდამოდ ჩატეხილო ხიდევ..." (ძველ დრეებზე) (2, 397).

"მშვიდობის წიგნში" დაკარგული წიგნის პოვნის შემდეგ კუნაპეტი ღამე გამზიანდება, "მზის სვეტი" და ოდითგან ქებული "დიდი დღე" აცისკროვნებთ პოემის პერსონაჟებს: "...რა დიდი დღეა, რა სამოთხეა, ქებული ოდით" (3, 300).

აქვეა "სიხარული" (ძე ღმერთი), წიგნი და გზა, ჩვენი ზეციური დედა: "ო, სიხარულო, დედავ, აქაა, რაც ჩემი გულის ალერსადაა — ბავშვობა, ყრმობა, სიწმინდე, ძმობა, კვლავაც ერთობა წიგნად და გზადა" (3, 305).

ვფიქრობთ, "ძველი დღის", "დიდი დღის" პარალელურად, მამაღმერთის სახელად ფიგურირებს გალაკტიონის პოეზიაში "სხვაგვარი თიბათვის დღე": "სხვაგვარ თიბათვის დღეებს იგონებს ჩამავალ მზეთა მგლოვიარება" (შენ ერთი მაინც) (4, 374).

ვფიქრობთ, ამ სახის შთამაგონებელი უნდა იყოს ბიბლია, რომელშიც ყანა წუთისოფლის სიმბოლოდ გაიაზრება, ხოლო მისი თიბვა და მკა მამაღმერთის პრეროგატივაა, თუმცა გალაკტიონის "სხვაგვარ თიბათვის დღის" უშუალო წყაროს ვერ მივაგენით.

ჩვენის აზრით, "დიდი დღე" "ძველი დღის" ანალოგიით შექმნილი საღვთო სახელია.

"დიდი დღის" პარალელურად, მოიხსენიება "საამო დღე".

ვფიქრობთ, ამ სახის ადრესატი მამაღმერთია: "ვით გშვენის პატიოსნება, ეს დიდი, ეს საამო დღე; ო, მშვენიერო ოცნება, ქვეყნიურო სამოთხე !" (ო, ქვეყნიურო სამოთხე !) (2, 429).

ლექსში რელიგიური სახეებია ცა, მთა, სამოთხე (მარიამის სიმბოლოებია), დიდი და საამო დღე მამაღმერთის, ხოლო "ხე" ქრისტეს სიმბოლოებია.

ლექსში ხაზი ესმება შოთა რუსთაველისა და გალაკტიონის პოეზიის რელიგიურობას, რაც მათი უკვდავების საწინდარი გახდა.

საღმრთო სახელია "დღე", რომლის მაგალითი დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნში გვხვდება: "ეს არის დღე, რომელიც ჰქმნა უფალმა, ვილხინოთ და ვიმხიარულოთ მასში" (ფს. 117, 24) (5, 651).

დღე ქრისტეს სახელად არის მოაზრებული სამეცნიერო ლიტერატურაში (6, 26-27).

"დღის სიელვარით" თვრება გალაკტიონის პოეზიის ლირიკული პერსონაჟი, რაც ღმერთთან წილნაყარობის დასტურია: "ბევრია მთვრალი დღის სიელვარით, ზოგი უღვინოდ და ზოგი ღვინით..."

ამასთან, თავს იჩენს მწუხარება, ოხვრა დღეზე; "ო, ვარსკვლავებო, ო, თეთრო მთვარე, მამა და დედა, გესმით თუ არა ჩემი მწუხარე ოხვრა დღეზედა?" (ზღაპრებიდან) (7, 173).

ვარსკვლავი ქრისტეს სახელია (6, 32-33).

მთვარე მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორაა (8, 99).

საღმრთო დღის ახალ-ახალი ნიუანსებით გვაოცებს გალაკტიონის პოეზია.

ორიგინალური სახეა გალაკტიონის "იაგუნდის დღე".

ლექსში "დღე გაფითრდა იაგუნდის" (1919 წ.) ქრისტე ფიგურირებს, როგორც "იაგუნდის დღე", რომელიც გაფითრებულია კაცთა უკეთურობით, სიავის ღრუბლებით: "დღე გაფითრდა იაგუნდის, დგას ღრუბლების ჯგუფები. რაგინდ დიდი გული გქონდეს, მაინც დაიღუპები".

იაგუნდი ღვთისმშობლის სახელია: "დავით გურამიშვილს ღვთისმშობლის მეტაფორად იაგუნდი-ლალი გამოუყენებია... მას წყარო არ ეძებნება: "ანთრაკ-ალმას-საფირონო, იაგუნდო-ლალო" (დავითიანი, 111) წერს პროფესორი ტიტე მოსია (8, 88).

გალაკტიონ ტაბიძის "იაგუნდის დღე" საღვთო შინაარსისაა და შეიძლება შთაგონებული იყოს დავით გურამიშვილის სახით.

ლექსში "შენ და შემოდგომა" გალაკტიონი მიმართავს იაგუნდის შუქის სახეს, რომელშიც შეიძლება იაგუნდი მარიამის, შუქი — ქრისტეს მნიშვნელობით გავიგოთ: "შუქი არ ინთება ჩამქრალ იაგუნდის" — ეს ფრაზა, ვფიქრობთ, ურწმუნოებას უკეთებს აქცენტს.

გალაკტიონის პოეზიაში გაზაფხულზე ზამთრდება, გაზაფხულზე თოვს, გაზაფხულზე იყინება წყარო, ხოლო დღეს, დილას ღამე ეპარება, ანუ ურწმუნოებაა, რასაც მიგნებული სახეებით გამოხატავს პოეტი: "შეღამებული დილების ლანდი", "ან რა დავარქვათ ღამის ჩრდილს დილით..."

ზემოთმითითებული საღმრთო შინაარსის დღეებს მიეკუთვნება "ნეტარი დღე", რომელიც გაზაფხულთან ერთად (გაზაფხული საღმრთო სახელია) მოგონებაში არსებობს: "...და მოვიგონე ნატარი დღენი და გაზაფხული უკანასკნელი..."

უღმერთობაზე მიგვანიშნებს "შუქმიუვალი დღეები", ხოლო "ედემთა მსგავსი დღეები" რწმენით გაცისკროვნებაზე (ყოფილა მწარე დღეები) (2, 178).

საღვთო შინაარსის უნდა იყოს "სილაჟვარდეთა მფენი დღენი" (გარს მომეხვივნენ დღენი) (3, 193), "ფუძემდებელი დღე" (1950) (2, 268).

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, წიგნი 3, თბ. 1994.
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
5. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
6. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზ. 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
8. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.

ძველი წიგნების არეული გვერდები

წიგნის საღმრთო სახელად გაგების ტრადიცია ესაია წინასწარმეტყველის ნააზრევში დასტურდება: "იქნება მთელი ეს ხილვა, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვები...

გაიგონებენ იმ დღეს ყრუები წიგნის სიტყვებს და ბრმათა თვალები ბნელიდან და უკუნიდან გამოიხედავენ" (ესაია, 29, 11, 18) (1, 94).

ნეტარი ავგუსტინე ამბობს "აღსარებაში": "არასდროს არ დაიხევა მათი წიგნი, არასდროს არ აირევა მათი გრაგნილი იმიტომ, რომ თვით ხარ, უფალო, ეს წიგნი მათთვის და ამ წიგნადვე ჰგიებ უკუნისამდე" (2, 217).

დანტემ ღმერთს უწოდა "სანუკვარი წიგნი, დიადი წიგნი" (3, 383).

გალაკტიონი ამრავალფეროვნებს წიგნის სიმბოლოს.

მისთვის ქრისტე არის "წიგნი ცის და დედამიწის, წყდიადის და განთიადის მანათობელი წიგნი, წიგნი — სიცოცხლე, წიგნი — სინდისი, ძვირფასზე ძვირფასი წიგნი, სიმართლის მცველი წიგნი, წიგნი წმინდა, წიგნი საერთო, ძველი წიგნი, წიგნი ედემი, წიგნი — სამშობლო, მარადისი წიგნი, უდიდესი წიგნი, წიგნი ძველი და წიგნი ახალი, წიგნი, ვითარცა ასომთავრული, წიგნი — გრძნეული, წიგნი — ნუგეში, წიგნი ხსნის საწუთროის, მშვიდობის მცველი

წიგნი, ნუგეშისმცემელი წიგნი, სიცოცხლის მთოველი წიგნი" (მშვიდობის წიგნი).

აიდეალებდა რა საღმრთო შინაარსის წიგნს და ამ "წიგნის" მცველის მისიას სიამაყით და სიმტკიცით ასრულებდა, ამავე დროს, პოეტისთვის, როგორც ორთოდოქსი ქრისტიანისთვის, აბსოლუტურად მიუღებელი იყო საუკუნეების წინ მიღებული რწმენის შეცვლა და შერყვნა, "ძველი წიგნების" გვერდების არევა, იგი დარწმუნებული იყო, რომ ჭეშმარიტი ქრისტიანული გზის უარმყოფელის ხვედრი იქნებოდა წყევლა და შეჩვენება.

"ძველი ბაღის" (ხალხის ბუნების) კვდომა რწმენის უარყოფას უკავშირდება და სავალალო ხვედრის გარდუვალობაზე აფრთხილებდა გზაგამრუდებულებს: "...და ბაღიც კვდება ძველად დარგული, ის ყველაფერს გრძნობს კვალდაკარგული... გაზაფხულისა გაჰქრა მზვენება და მიეფარა ნისლს სიზმარეულს, ძველი წიგნების გვერდებს არეულს სდევს მხოლოდ წყევლა და შეჩვენება" (ძველი წიგნების გვერდებს არეულს) (4, 281).

"სანთლების, წიგნების წყევლა" არ ასცდება ჭეშმარიტი რწმენის ორგულს, ცრუ წინასწარმეტყველ მისანთა, გრძნეულ შემლოცველთა მიმდევარს" (დომინო) (5, 101-103).

ამ შემთხვევაშიც წიგნი უფლის პარადიგმაა ისევე, როგორც სანთელი (6, 122).

ხოლო რწმენის ერთგულებში, რომელთაც ასხივოსნებთ ღმერთი, გალაკტიონი "ძველი წიგნის" კეთილ "დაღს" ხედავს: "...ისევ კვლავ ძველი შრიალებს ბაღი და ძველი დაღი წიგნების აზის" (მშვიდობის წიგნი) (7, 128).

წიგნი "ცისიერებას" ანიჭებს ადამიანს,წიგნის მკითხველ ხალხს "შუბლს დაესახა ცისიერება" (იქვე).

წუთისოფლის ცდუნებებზე, მიწიერზე ამაღლება წიგნით — რწმენით ხდება, ხოლო მისი დამვიწყებელნი სამშობლოს სახეს "გადაწიგნვითაც" ვერ იცნობიერებენ: "სული სცდება ამ სოფელს სიჩუმით და წიგნითა. ვერ პოულობს სამშობლოს თუნდაც გადაწიგნვითა" (აგერ შემოდგომობის).

"გადარჩა ძველი რა წიგნი ესე, რაა ყოველი, რაც მე ვიკვნესე!" — ნათქვამია "მშვიდობის წიგნში" (7, 311).

"ვერ დაგვძლევს ის სხვა", "ობლის კვერი ცხვა", რწმენით აცხადებს პოეტი (7, 195).

გალაკტიონი დარწმუნებული იყო მშვიდობის გზისა და მშვიდობის წიგნად მოაზრებული ღმერთის მარადიულობაში: "მშვიდობის გზა რომ ოდესმე მოკვდეს, არა, ეს არ შეიძლება მოხდეს... მშვიდობის წიგნს გვირგვინს ვერვინ მოხდის" (ყველაფერი შეიძლება მოხდეს) (4, 739).

შეიძლება ქვეყნები დაიღუპონ, განადგურდეს ყველაფერი, ფერფლად იქცეს ხელშესახები, მატერიალური სამყარო, მაგრამ მარადიულად დარჩება ცა (ცა ცათა) და წიგნი (ღმერთი): "საშველი ქვეყნად აღარ ყოფილა, არარსებობად შთანთქმულან რიგნი — უკმაყოფილო და კმაყოფილი. რა დარჩა? — ფერფლი, ცა და ეს წიგნი" (მე შენი წიგნი).

გალაკტიონს "ძველი წიგნის" (ღმერთის) ერთგულება მიაჩნია უპირველეს ვალად, მომავლის საწინდრად (ძველი წიგნის დაცვა).

პოეტის იდეალია "წიგნი ვედრებიანი" (გვიანი ოცნება), "ერთადერთი წიგნი" (შემოდგომაა).

მაგრამ მწუხარებას განაცდევინებს ის, რომ "დახურულია წიგნი უკანასკნელი მწუხრის" (არა ერთი და ორი).

დემონი ესახება იმ მშვენიერი წიგნების მტრად: "...და ორნამენტით აკრთობდა დემონს იმ მშვენიერი წიგნების ძალა, წიგნთა ყოველთა მაშინდელთ ზემო ვარდით მორთული ჩანდა თავის ქალა" (ვარდები) (4, 537).

პოეტი ასე ხსნის თავისი მეორე წიგნის — "თავის ქალა არტისტული ყვავილებით" სახელწოდებას: "თავის ქალა არტისტული ყვავილებით" იგულისხმება თავის ქალა (სიკვდილი), არტისტული ყვავილები (ხელოვნება), სიკვდილი და ხელოვნება. რომელმა უნდა გაიმარჯვოს? რა თქმა უნდა, ხელოვნებამ. რა არის ხელოვნება? ხალხისადმი, სამშობლოსადმი სამსახური" (საკუთარი ლექსების შესახებ) (8, 87).

გასაგებია, რატომ ფრთხება დემონი "იმ მშვენიერი წიგნების ძალით", ანუ უფლის მიერ შთაგონებული შემოქმედებით.

გალაკტიონი იყო უძველესი და უახლესი განძის —წიგნის, რწმენის მცველი: "...რომ დავიცავ უძველეს განძს, იმ უძველეს წიგნს დავიცავ... შენს უახლეს წიგნს დავიცავ" (მსობლიურო ჩემო მიწავ) (4, 611).

წუთისოფლის ცდუნებებზე, მიწიერზე ამაღლება წიგნით — რწმენით ხდება, მაგრამ სამშობლოს სახეს ზოგიერთნი "გადაწიგნვითაც" ვერ პოულობენ: "სული სცდება ამა სოფელს სიჩუმით და წიგნითა. ვერ პოულობს სამშობლოს თუნდაც გადაწიგნვითა" (აგერ შემოდგომობის).

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
2. ნეტარი ავგუსტინე, "აღსარება", საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985.
3. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1989.
6. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.
8. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 5, თბ. 1994.

შენ... სიცოცხლისთვის არ შეგიხედავს

ცხოვრება არის ქრისტეს სიმბოლო: "მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე..." (იოანე, 14, 6) (1, 211).

"ცხოვრების" პარალელურად, გალაკტიონი ხშირად მიმართავს "ყოფნის" ცნებას: "მთვრალია ცეცხლით, მთვრალია ყოფნით" (2, 398).

ასევე გამოხატავს "ყოფნის" (ცხოვრების, ღმერთის) მარადიულობის იდეას: "...დარჩება ხსოვნა ყოფნას, დიონისს და იშვიათად თუ მობრწყინდება სხვა საუკუნე გალაკტიონის" (ცისფერი) (2, 221).

პოეტის მიზანი იყო არა ამაო, უმიზნო სიცოცხლისკენ, არამედ მარადიული "ტრფობისკენ", ღმერთისკენ სწრაფვა!: "...ვინ იგრძნო სიცოცხლე ამაო, უმიზნო,ან შვება ვინ იგრძნო, ან ტრფობა ვინ იცნო?" (საღამო) (3, 190).

გაზაფხულით, სიცოცხლით, რწმენით სავსე გული თუ სრულყოფილ არსებობასთან ზიარებაა, ურწმუნოებით დაჩრდილული გული სასიკვდილოდ განწირული ყვითელი ფოთლის მსგავსია: "...მაშინ იყო ჩემში გული გაზაფხული მოელვარე და სიცოცხლით აღგზნებული, მაგრამ ეხლა გული არ მაქვს, ბნელი ჩრდილავს სიცოცხლის ბროლს და თუ ვგავარ, მხოლოდ ეხლა, სევდის ფოთოლს, ყვითელ ფოთოლს" (ყვითელი ფოთოლი) (4, 155).

ზოგჯერ "სიცოცხლის აჩრდილს სული არ ერთვის" (სხვა ყველაფერი) (3, 135).

სხვაგან კი განუშორებელია მისგან: "...აჩრდილო, წუთითაც კი არ მავიწყდები... შენს აჩრდილს, სიცოცხლეო ველარ ვშორდები!" (ვერსად, ვერასდროს) (3, 82).

პოეტი ოცნებობდა ღმერთზე — "სხვა სიცოცხლეზე" და მასთან შეხვედრის გზად სიკვდილი მიაჩნდა, რადგან ყოველი ადამიანი გარდაცვალების ჟამს უსათუოდ უნდა წარსდგეს თავისი მარადიული მსაჯულის — ღმერთის წინაშე: "ღირდა თუ არა სხვა სიცოცხლეზე ოცნება ჩუმი და ფერმიხდილი? სხვა გზა არ ვიცი უახლოესი: ერთადერთი გზა არის სიკვდილი" (მას გახელილი დარჩა თვალები) (2, 132).

ვისაც "სიცოცხლის" ახლოს გაუვლია და სულის თვალით არ უხილავს იგი, მისი არსებობა შეუძლებელია სრულფასოვანი იყოს: "...არ გიცხოვრია შენ ქვეყანაზე, შენ გაიარე სიცოცხლის ახლო... შენ გაიარე სიცოცხლის ახლო და სიცოცხლისთვის არ შეგიხედავს" (სტანსები) (5, 508-509).

გალაკტიონი ეძებდა ღმერთს — "სიცოცხლის მიზანს" და სევდით ავსებდა მისი დუმილი (სად?) (2, 30).

ღმერთი პოეტისთვის იყო "სიცოცხლის საგანი" და სურდა მისი ხილვა მხოლოდ სამშობლოს სანახავიდან: "დაბრკოლებათა ათასგვარ საკანს, შეურაცხყოფის სუსხსაც ავიტან, ოღონდ ვხედავდე სიცოცხლის საგანს ჩემი სამშობლოს სანახავიდან" (ჩემი გულია დღეს ეს შავი ზღვა) (2, 383).

ნეტარი ავგუსტინე ბრძანებს: "ღმერთი... იგია სიცოცხლე ჩემი სიცოცხლისა" (აღსარება) (6, 307).

გალაკტიონის პოეზიაში ღმერთი "ყოფნაა", ამქვეყნიური ყოფნის გზით სულის უკვდავების მომნიჭებელი: "ყოფნამ ყოფნას უკვდავება უხილავად დაატანა" (უხილავი).

პოეტის მიერ ქრისტე განიცდება, როგორც "ყოფნა ახალი", განახლება,"აღდგომის კვალი": "ახალ წელთან შენ გელოდი და ველოდი ყოფნას ახალს და ვუცდიდი განახლებას და ვეძებდი აღდგომის კვალს" (ახალ წლის ღამეს).

სახარებაში ქრისტე არის აღდგომა და ცხოვრება (იოანე, 11, 25).

გალაკტიონის ქრისტე სიცოცხლეა, რომელიც მოიაზრება "ძვირფას თასთან" — მარიამთან ერთად: "...ცა სიყვარულის და სიცოცხლით ძვირფასი თასი" (მარმარილო) (7, 73).

ქრისტე პოეტისთვის სიცოცხლეა, ქმედითი არსებობის ძალა: "...სიცოცხლე ძალას მაძლევდა და სამოქმედოდ მიწვევდა მარად" (მწუხარება).

ღმერთი "აღფრთოვანებული ცხოვრებაა", რომელიც, სიმბოლურ ვარდებთან ერთად, ათრობს პოეტს: "ვთვრები ვარდებით და ყველაფერით, აღფრთოვანებულ ცხოვრებით ვთვრები..."

ცხოვრების ზღვაში დანთქმულ ადამიანებს ენატრებათ განახლება, ახალი ქვეყანა, ახალი მიწა: "და მოელოდნენ ახალ ცხოვრების განახლებული ზღვაც და მიწაცა" (ცა, ზღვა, მიწა).

ღმერთი არის "ახალ ცხოვრების ხე": "...ჩემი სალამი ახალ ცხოვრების ხეს და ხეხილებს" (გზა ახალ-ახალ გადამთოვრების).

ქრისტე "სიცოცხლის ჩანგია", "დღის ხმა",მარიამი — "თასი დღის ხმათა", "თასი ზამბახეული": "სიცოცხლის ჩანგებს მივაშუროთ ისევ თასებით, მრავალ წყურვილთა გახელებით, გაათასებით... ვთქვათ ამომსკდარი მიწებიდან ზღვა დარხეული, თასი დღის ხმათა და კვლავ თასი ზამბახეული" (მივაშუროთ).

ღმერთი არის "სიცოცხლის წიგნი" (მშვიდობის წიგნი).

"ღვთაებრივ კომედიაში" ღმერთი დასახულია, როგორც "საბოლოო მიზანი": "...და მე ვიგრძენი სიახლოვე იმ საუფლოსი, სად სურვილების საბოლოო არის მიზანი" (8,400).

გალაკტიონი ეძებდა ღმერთს — "სიცოცხლის მიზანს": "ვწუხვარ,ვეძახდი სიცოცხლის მიზანს" (სად?) (2, 30).

ქრისტე არის "ცოცხალ ცხოვრების ცეცხლი", 'სიცოცხლე გულლმობიერი", რომელიც დილამ — მარიამმა მოავლინა: "სიცოცხლე დილის — გულლმობიერი,სხივთა კრთომაში არის ძლიერი" (ისტორიის ახალი გვერდი) (5, 320).

ღმერთი "სიცოცხლის ფესვია მკვიდრნათელი..."

ქრისტიანული ღმერთი განიცდება, როგორც "მტევანი", სიცოცხლის ქარი": "მტევნები, სავსე მზის ალუბლებით, გულში რეკავენ სიცოცხლის ქარად" (გადავიარეთ მრისხანე ზღვები) (9, 385).

"სიცოცხლის ხმებად" მოაზრებული ღმერთის ძახილიც უგრძვნია პოეტს: "რა ფერადებით ჩანდა ქვეყანა, რარიგ გვეძახდა სიცოცხლის ხმები" (გაუმარჯოს მებრძოლ თაობას).

გალაკტიონისთვის ღმერთი არის სიცოცხლის წყარო: "მე მსურდა გრძნობით დავწაფებოდი სიცოცხლის წყაროს, გრძნობით აღბეჭდილს" (მწუხარება).

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 992.
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ I, თბ. 1993.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ II, თბ. 1993.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
6. ნეტარი ავგუსტინე, "აღსარება", საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1989.
8. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. 2, თბ. 1994.

ჩამქრალი სანთლების ანთების მისიით

სანთლის სიმბოლიკა სათავეს იღებს ბიბლიიდან და სასულიერო პოეზიიდან. იესო ამბობს იოანე ნათლისმცემელზე: "იგი იყო სანთელი აღნთებული და საჩინო" (იოანეს სახარება, 563,41).

სასულიერო პოეზიაში აბო თბილელი არის "სანთელი გაბრწყინვებული" (მიქაელ მოდრეკილი) (1, 482).

ეზრა ექვთიმე მთაწმინდელს უწოდებს სანთელს: "ჰბრწყინევდი რაი სანთელი მაღალსა მასზედა სასანთლისასა" (1, 485).

ბასილი ასე მიმართავს ექვთიმე მთაწმინდელს: "სანთელი ხარ მნთებარე სასანთლესა ზედა მაღალსა მღვიძარისასა" (1, 506).

სახოტბო პოეზიაში მარიამი არის სასანთლე (იოანე შავთელი, "აბდულმესიანი") (1, 520).

ჩახრუხაძის "თამარიანში" თამარი არის "ბრწყინვალე სანთელი": "სცისკრობ შენ ნათლად, ბრწყინვალე სანთლად" (1, 475).

იოანე შავთელის "აბდულმესიანში" თამარი წარმოიდგინება ზეცის ნათელის, ბრწყინვალე სანთლის სახით: "ზეცით ხარ ნათლად, ბრწყინვალე სანთლად" (1,491).

იოანე მინჩხი ქრისტეს უწოდებს სანთელს: "ვითარცა სანთელი აღენთე შორს ბნელთა ნათესავთა მათ უგულისხმოთა" (2, 506).

"ძლისპირნის" მიხედვით, მარიამ ღვთისმშობელი არის "სასანთლე" (3, 35).

"უძველეს იადგარში" (1980 წ.) მარიამს ეწოდება "სანთელი ჭეშმარიტი" (4, 382), უსხეულო ნათლის ბრწყინვალე სასანთლე (4, 549).

გალაკტიონ ტაბიძე ძალზე ხშირად რელიგიური შინაარსით, ქრისტეს მეტაფორად იყენებს სანთლის სახეს.

ლექსში "სანთლები" (5, 33) "შორს, ზურმუხტისფერ სივრცის იქით" მბრწყინავი იდეალის — სანთლებისკენ მიისწრაფვის მეზღვაური, მაგრამ ზღვის მღელვარება გემს მისკენ მისვლის საშუალებას არ აძლევს და "მიუწვდომელი სანთლების" ბრწყინვას შორიდან შესცქერის ლექსის ლირიკული გმირი.

სანთელი ქრისტეს სიმბოლოა, რომლისკენაც გზას კეტავს ზღვა — ცოდვილი ცხოვრება.

ლექსში "სანთელი" (6, 582) საუბარია "სულის შეხებაზე", უზენაესის სული სანთელია, რომელსაც დროშასავით მაღლა ატარებს პოეტი: "ღამის ნათელში, მტვერში, მთვარეში მიყვარდა სულის შეხება შენი. თბილისის დაღლილ ქარის თარეში, კოშკები, ძველად ნაგებ-ნაშენი".

კოშკი მარიამის სიმბოლოა.

ყოველდღიურობის წარმავლობაში პოეტის ნუგეშია სული-სანთელი-ღმერთი: "ყოველდღე მოდის ახალი ტალღა, მყვირალა, სუსტი და დღევანდელი და დროშასავით მე მიმაქვს მაღლა სანთელი... შენი სული, სანთელი".

ქრისტე არის "ერთადერთი სანთელი", რომელიც "უძველეს ბაღში" ანთია, მაგრამ გრიგალი, კორიანტელია ირგვლივ: "შორს ერთადერთი ენთო სანთელი, უუძველესი ბაღის ტოტებით, აქ კი გრიგალი, კორიანტელი და ტყე მშფოთვარე თავგამოდებით" (მე ერთადერთი მქონდა წუხილი) (7, 335).

უძველესი ბაღი უძველესი ისტორიის მქონე ხალხია, გრიგალი, კორიანტელი ურწმუნო ეპოქა, სანთლის სიშორე უფლისგან გაუცხოებს მიანიშნებს.

სხვაგან "კოშკიდან ერთი ნათობს სანთელი".

კოშკი მარიამის, სანთელი ქრისტეს მეტაფორაა.

ურწმუნო ეპოქის მახასიათებელია ლექსი "ყველა შანდალში ჩაქრა სანთელი" (7, 240). მასში დემონი აქრობს სანთელს, მაგრამ როცა "დაწყნარდება ქარი, "უცებ" აენთება "ყველა სანთელი..."

წერილში "ძვირფასი საფლავები" პოეტის მიზანია ჩამქრალი და დაფარული სანთლების ანთება: "...ჩვენი სული იღვიძებს და მზად არის ისევ აანთოს ჩამქრალი და დაფარული სიამაყის სანთლები" (8, 61).

ლექსში "აკაკის ლანდი" (7,160) გალაკტიონი იმედოვნებს, რომ აკაკი წერეთლის ლანდი ისევ მოევლინება ურწმუნო თაობებს და დავიწყებულ ხატთან სანთლის ანთების მაგალითს მისცემს: "...და არ დაგვტოვებს პოეტი ობლად, რომ არ აანთოს ისევ სანთელი დავიწყებული ხატის მახლობლად".

გალაკტიონის პოეზიაში გამუდმებული ლოდინია "სანთლის": "ჩვენ ერთად ვუცდიდით ღამეში თეთრ სანთელს, ჩვენ ერთად მოვრკალეთ ლოდინი და რიცხვი" (ახალი მოსახლეობა) (8, 85).

პოეტი ყვითელი სანთლების, ყვითელი ფოთლების ფონზე ჩირაღდნებს ანთებს და ლოცულობს უზენაესზე (ტრიოლეტები) (8, 799).

ათეისტურ ეპოქაში პოეტის წუხილის მიზეზია ჩამქრალი სანთლები, შავი ღამე და სინანულით იგონებს სანთლების — ღმერთის მსახურების დროს: "სადღაა ეხლა სანთელი იგი, ღამით რომ ენთო ოცნებას ნაზი? ის ჩამქრალია და ღამის სივრცეს შავი ზოლების შთენია ხაზი" (ასი წლის წინათ).

ქარში (ეპოქის კატაკლიზმებში) ქრება შანდალი, ცეცხლი, გაზაფხულის ლამპარი: "ქრება ქარში შანდალი, ოცნება შარშან-

დელი" (violes), "განელდა ცეცხლი, ჩაქრა ლამპარი, საგაზაფხულო ალით ნთებული".

პოეტის ოცნებაა, "ისევ აინთოს ლამპარი ვუალის... ვიოლეს და სხვების შესახებ" (violes) (7, 75).

ვუალი, მანდილი მარიამის სიმბოლოა.

ბიბლიაში ელია წინასწარმეტყველის სიტყვაა ლამპართან შედარებული: "გამოჩნდა ელია წინასწარმეტყველი, ვითარცა ცეცხლი და სიტყვა მისი, ვითარცა ლამპარი ეგზნებოდა" (სიბრძნე ზირაქისა) (48, 1) (9, 69).

ლამპარი მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორაც არის: "ნევმირებული ძლისპირნის" (1982) მიხედვით, მარიამი არის "ანთებული და დაუშრეტელი ლამპარი" (3, 203).

პოეტი დაეძებს "ტიტანურ ალს" და არა უბრალო სანთელს: "თურმე უბრალო იყო სანთელი, ტიტანიურ ალს მე რომ ვარქმევდი" (მწყემსი).

პოემა "მშვიდობის წიგნი" ათეიზმის ეპოქის ეროვნულ-რელიგიურ პრობლემებს ეძღვნება და მასში ხშირად უპირისპირდება კორიანტელი და სანთელი: "ამ კორიანტელს ვინ ანდობს სანთელს, იმედს წინანდელს გადესვა ცელი" (10, 240).

სანთელი, კანდელი (რწმენა) აჩირაღდნებს სულს და ძალად იქცევა: "აქა-იქ სოფლად ანთებდნენ სანთელს, გააქვს მახლობლად ბრდღვიალი კანდელებს, გაიბარდნება და მტლად ადნება გაჩირაღდნება ღონედ და ძალად" (მშვიდობის წიგნი).

გრიგალი უძლურია ხალხის ნებასთან: "გრიგალი ვერ აქრობს ჭაღებს, ბნელს ვერ აჩაღებს" (მშვიდობის წიგნი).

ბოლოს მაინც სიკეთე ზეიმობს და ერი სულით მაღლდება: "მაინც არ ჩაქრა ჩვენი სანთელი... მოედოს აგრეც გზას ჟრუანტელი, მაინც ვერ ჩაქრეს ჩვენი სანთელი" (იქვე) (10, 351).

ღმერთის ორიგინალური სახეა "მშვიდობიანი სიცოცხლის სანთელი": "ქალაქად, სოფლად მშვიდობიანი სიცოცხლისას ანთებდნენ სანთლებს, ევლინებოდნენ მიდამოებს მშვიდობის მცველად" (მშვიდობის წიგნი) (10, 24).

რწმენა კანდელია, "ყოფნა კანდელივით" უნდა იყოს.

მაგრამ კანდელს ქარიშხალი ემუქრება: "სინათლის შუქმა ქარიშხალთან დაიწყო შებმა, მიირხ-მოირხა მოელვარე დიდი კანდელი" (ერთხელ).

სანთლის ჩაქრობით ყორანიც დაინტერესებულია: "ყოველთვის მგონია: გადიფრენს ყორანი და სანთლებს ჩააქრობს თვალების ალვაში" (ყორანი) (7,274).

სანთელს თოვლიანი მტვერიც ფარავს: "სანთელი ჩაფლა თოვლიანმა მტვერმა" (მშვიდობის წიგნი).

პოეტის კრედოა ჩირაღდნის მაღლა აწევა: "მაშ აზიდე ჩირაღდანი, ასწი, მაშა !"

ცა, ცათა ცა, სულიერი ცა ღმერთების — სანთლების საუფლოა, მაგრამ ეს საიდუმლოება ნისლშია განფენილი და მიუწვდომელია მოკვდავთათვის: "ცაზე სანთლები დარგეს, ნისლში მოძრაობს არსი".

ნისლში საღამოთი გაუდაბურებული სანთელია ლექსში "სარკმელი საღამომ" (12, 308).

გალაკტიონის პოეზიაში მრავლად არის სახატე, ხატის სანთელი, "უცხო ნათლის მგზნებარე სხივი და თვალები" (ლამპარი).

შთაგონების წამი სანთელს უკავშირდება: "წამი სანთლად ენთება, მღვრიე, ცეცხლისტოტება" (მეგობარს).

უნაზეს ხელნაწერებზე "სერაფიმის ფრთა, სევდიანი სანთელი საუკუნო ალად ანთია" (უნაზესია ხელნაწერი) (11, 258).

პოეზია, მხატვრული სიტყვა რწმენის მსახურია და ამდენად კანდელს ემსგავსება: "და პოეზია — მშფოთვარე სულის კორიანტელი, უწინამძღვრებდა მიზანს დასახულს — როგორც კანდელი" (გამოგონება).

პოეტიც კანდელივით უნდა ანათებდეს: "დე, ანათებდე როგორც კანდელი..."

ერთნაირად სჭირდება კვარი კანდელი, (ღმერთი) მეხრეს, მგოსანს, სარდალს, მწიგნობარს, ბრძენს. არის ღვთისმსახურების სანთელი, ხატის წინ რომ ანთებენ, "სანთლების ჯიღა, სანთლების ზოლი" და უზენაესის სიმბოლოდ მოაზრებული სანთელი.

სანთლის შუქზე ნაწერი წიგნები "ანათებდნენ სიღრმეს გულისას და ალს აგზნებდნენ სიყვარულისას" (მშვიდობის წიგნი). სიყვარული ღმერთია (იოანე, I, 8, 4).

"სანთლით იფოთლება ჩვენი ჩუმი ეზო, გასწი, მიმაქანებს თვალთა გადაკარგვა" — ამბობს პოეტი და სანთელი ქრისტეს, ეზო მარიამის სიმბოლოა.

პოეტის წინსვლის საწინდარია "სიმართლის კანდელი' — ღმერთი: "მწვერვალზედა შლის ცა ნისლის ფანტელს, მივყავარ მხოლოდ სიმართლის კანდელს" (ფიჭვი ბიჭვინთის) (8, 761).

უღმერთობის, ჩამქრალი სანთლების, ლამპრის, ჩირაღდნის ანთების საპატიო მისია ხვდა გალაკტიონს წილად, რამაც საუკუნის ყველა პოეტისგან გამოარჩია.

ამასთან, პოეტმა ამხილა "სანთლის ჩამქრობელი დამპყრობელი" (აკაკი წერეთელი) ანუ უღმერთო რუსული ბოლშევიზმის ოდიოზური ნაშიერები, რომლებიც ცეცხლითა და მახვილით ებრძოდნენ ქრისტიანობას და მის მსახურთ.

ლიტერატურა

1. ჩვენი საუნჯე 20 ტომად, ტ. I, თბ. 1960.
2. ქართული მწერლობა, წ. I, 1987.
3. ნევმირებული ძლისპირნი, თბ. 1982.
4. უძველესი იადგარი, თბ. 1980.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ I, თბ. 1993.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ 12, თბ. 1975.
8. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
9. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ 11, თბ. 1973.
11. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ III, თბ. 1994.

საბედნიერო სულის ძიება

გალაკტიონ ტაბიძეს გამოარჩევდა რწმენა, მართლმადიდებლური რელიგიის ერთგულება, "საბედნიერო სულის" ძიება.

სული კი ღმერთია: " ხოლო უფალი სულია და სადაც უფლის სულია, იქ თავისუფლებაა" (პავლე მოციქული, II კორინთელთა, 4, 17) (1, 388).

დიონისე არეოპაგელის მიხედვით, 'სულიცა უფალ არს", ღმერთი სულია სახიერი, ღმერთი სულია ჭეშმარიტებისა, რომელიც მამისგან გამოვალს" (2, 15, 14).

"ღმერთი არის სული და მისი თაყვანისმცემელნი თაყვანს უნდა სცემდნენ სულითა და ჭეშმარიტებით" (იოანე, 4, 240 (1, 184).

დანტესთან ღმერთი მოხსენიებულია, როგორც "სული პირველქმნილი, მაღალი სული, უღრმესი სული" (3, 285,335,383).

"დიადი, დიდებული სული, მიწის სული ეწოდება უფალს გოეთეს "ფაუსტში". ფაუსტის მიერ გამოხმობილი მიწის სული თავად ღმერთის გრძნობად — ემპირიული სახებაა (ო. ჭინორია) (4, 14).

"მათთვის მიწას ჯერ სული არ ჰქონია", ამბობს გალაკტიონი ვაიპოეტების მისამართით (საიდუმლო მყვირალა ფრაზებისა) (5,525) და მისი "მიწის სული", "გემების სული", ყვავილთ სული", ჭალების სული" უზენაესის ხატებაა.

გალაკტიონის ღმერთი არის "საგაზაფხულო სული", "შეუზღუდველი სული" (უხილავი) (6, 66).

გალაკტიონ ტაბიძეს ღმერთთან მიმსგავსებული, "თავადის" სული ჰქონდა: "ცა, მარტოობა, სული თავადის და ერთადერთის მრავალთან შებმა" (ქალაქში) (7, 220).

პოეტის იდეალი იყო "სულში მზის მოთავსება" (მარმარილო) (5, 75).

პოეტების მეფის სულს "ასხიოსნებდა" "უკვდავების სახე ნარნარი..."

"საგაზაფხულო სულის" პოეტი მღეროდა "სიყვარულის სიმღერას", გაზაფხული და სიყვარული კი საღმრთო სახელებია.

ათეისტურ ეპოქაში გაუჩინარებულ სულს ევედრებოდა პოეტი გამოცხადებას: "სულს ბორკილები რისთვის დაადე? რად შემჭერ ფრთები, კაეშნის ბადე? დაიმსხვრა სული ფრქვეული ცამდე, გაჰქრა ფარული ცის სიდიადე, აღმეძრა წყლული, სევდით მოცული, ატირდა გული,გამომეცხადე! სტირიან მთები, მოსთქვამენ ფრთები, გეძახი, ვკვდები, გამომეცხადე!" (გამომეცხადე) (6, 178).

როცა ხალხი ღმერთის თაყვანისმცემელი იყო, "სული ფრენდა და ნათელს ჰფენდა" (მშვიდობის წიგნი) (8, 84).

პოეტის სული გრძნობდა ცას, ყვავილებს, ბეჭდებს (ცა — მამაღმერთი, ყვავილები — ქრისტე, ბეჭედი — მარიამი), სამებას,

მაგრამ იწყებოდა უზენაესთან "საუკუნო გამოსალმება", უღმერთობა და დემონი იკავებდა ქრისტიანული იდეალის ადგილს: "და მხოლოდ ღამით იგრძნობს სული, როგორც სამებას, ყვავილებს და ცას, საუკუნო გამოსალმებას, მოგონებები ელვარებენ ისევ ბეჭდებად, მოვა დემონი, დაფიქრდება და შეეჭვდება" (საღამოვ, ვიცი) (7, 169).

სიკეთეს, სინათლეს, მშვიდობას ენაცვლებოდა შავი და საზარელი ღამის საბურველი: "არა სიკეთე და თეთრი სული გიალერსებდა მშვიდობის მსურველს, არამედ შავი და საზარელი ღამე გახვევდა თავის საბურველს..."

პოეტი მისტიროდა"სულის", "სულიკოს" უარყოფას: "გამქრალიყო, წასულიყო მშვენიერი ის სულიკო, მხოლოდ მთვარე ანათებდა, რადგანაც მზე ჩასულიყო" (აკაკი წერეთელი) (5, 832).

უღმერთო არსებობა ჯოჯოხეთს უმზადებდა ადამიანებს, უზიარებლად, ღმერთის ხსენების გარეშე აღესრულებოდნენ რწმენადაკარგული ადამიანები, არსად ჩანდა "საბედნიერო სული": "სად არის ჩემთვის სამაგიერო, საბედნიერო სად არის სული? ვით სამოთხიდან ალიგიერი, მე ჯოჯოხეთით ვარ დაფარული" (სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში) (7, 129).

მამაღმერთს ევედრებოდა სულიწმინდის ტაძრად ქცეული პოეტი მისმიერი სულის, ანუ ქრისტეს მოვლინებას, რადგან "უნდობარ ხანს" "სისხლით და ცხედრებით" აევსო გზები: "მზეო თიბათვისა, მზეო თიბათვისა, ლოცვად მუხლმოყრილი გრაალს შეევედრები, იგი, ვინც მიყვარდა დიდი სიყვარულით, ფრთებით დაიფარე, ამას გევედრები! ტანჯვა-განსაცდელში თვალნი მიურიდენ, სული მოავლინე ისევ შენმიერი, დილა გაუთენე ისევ ციურიდან, სული უმანკოთა მიეც მშვენიერი" (მზეო თიბათვისა) (5, 126).

გრაალი არის სიმბოლო ღვთისმშობლისა, სულიწმინდისა (9, 38).

ციური სულის სასწაულმოქმედ სხივს შესთხოვდა გალაკტიონი სიცივისგან გაყინული გულის გათბობას: "დაადნე სხივი, სულო ციერო,ამ სიცივისგან გაყინულ გულზე" (ნიაღვარი) (6, 33).

"ვარდების მეფენი", ციური, თავადის სული ამშვენებდა პოეტების მეფეს და იგი სულს, "სულიერ ვენახს" — ღმერთს ეძებდა.

"მე სული არ მაქვს ამქვეყნიური", ამბობდა "არტისტული ყვავილების" ავტორი და მართლაც, პოეტი იყო "სხვა სულის" ამა-

რა. მისი სული თოვლზე უსპეტაკესია, ვარსკვლავების სულზე უვრცესია, სული ციურია, სულს მარადის სურს ციერება; იწვება სული ხილვის ტაროსზე, სული ცეცხლზე უმხურვალესია, სულში ტროპიკის შუადღით ცხელა, "იდუმალ სიმღერაზე სულის ცეცხლად გადაქცევა" ენატრება პოეტს.

მისი სული მარადიულად ანთებული და გაალებულია: "სულო, შენ გაალდები!".

იოანე პეტრინი ამბობს: "სულიცა წარმოდგა თანგაალებულად" (10, 80).

ცნობილია, სულიერ ძალებს ახასიათებთ წვისა და ნათების უნარი (11, 77-78).

"მკრთალი გაცურდა ალი, ცა დააშუქა წყნარ სულს" — ასე სპეტაკდება სული ზეციური ცეცხლით, სიწმინდით.

"სულში ნისლის ტბებია და ქაოსის მხატვარი" (ქაოსის მხატვარი ღმერთია) (7, 211).

"საგაზაფხულო სული ვიყავ და მე ვმღეროდი", გვამცნობს პოეტი უზენაესთან თანაზიარობას. "გაზაფხულები უახლოვდება ჩემს აღდგენილ სულს", ნათქვამია ლექსში "ხანდახან".

გაზაფხული საღმრთო სახელია.

ღვთით მირონცხებული პოეტის "სულში გენიით ატეხილი რეკავს ლერწამი" (მარმარილო) (7, 54).

მიზანი ისაა, რომ "სული არ მიისილს" (სასაფლაოზე).

პოეტს ესმის "სულის ხმოვანება ლოცვის სიმხურვალეში" (ლურჯა ცხენები — 7, 52), როგორც დანტეს ესმოდა "სულის ხმა",...

"სული იზრდება" და გალაკტიონს სჯერა ღმერთზე ლოცვაში გადიადებული სულის მარადიულობა: "არ მჯერა, სული რომ გაიფანტოს შენზე ლოცვაში აღმონაცენი".

გალაკტიონს ევლინებოდა ნათელი სული, საუბრობდა "სულის შეხებაზე" (სანთელი) (7, 58).

ღმერთის სული, სულიწმინდის მადლი გამოარჩევდა პოეტების მეფის სიტყვას და თავისი პოეზიით რწმენისკენ მიბრუნებას ემსახურა, უცდომლად იწინასწარმეტყველა "საბედნიერო სულისკენ" მიბრუნება.

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992.
2. პეტრე იბერი (ფსევდო-დიონისე არეოპაგელი), შრომები,1961.
3. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
4. გოეთე, ფაუსტი, თბ. 1961.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ, I, თბ. 1993.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 2 ტომად, ტ, I, თბ. 1988.
8. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ, 11, თბ. 1973.
9. ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია, თბ. 1990.
10. იოანე პეტრინი, ტ. I, თბ. 1940.
11. დრევსი,მითი ქრისტეს შესახებ (რუსულ ენაზე), მოსკოვი,1925.

თავი II
ჯვარზე გაკრული ელვა — პოეტის ლურჯი და

შემოღამებული და დაბინდული მთის, დანგრეული, კუბოში ჩასვენებული, გამქრალი ფარული ცის, დაჭრილი ღრუბლის, დაცემული და დამსხვრეული გრაალის კოშკის, დამჭკნარი, კუბოში მოქცეული და გადაშენებული იების, ელვისგან დაღუნული დედოფალი ალვის, ჯვარზე გაკრული ელვის, თოვლში დაცემული ზამბახების, უდაბნოში მოქცეული მანდილის, ქარისგან გაძარცული ატმის ხის, ჩამქრალი ლამპრის, ჩატეხილი ხიდის, გამქრალი სამოთხის, გაუჩინარებული საუნჯის, ივლისისფერი ყინვის თასების, მოლებიანი ბეჭდების, გაფითრებული იაგუნდის, იაგუნდის ჩამქრალი შუქის, ბაცილებიანი მთვარის, უეზოო სახლის, სეტყვით დაღუპული ვენახის, ოხრად შთენილი ჩარდახის, მგლოვიარე ქნარის სახეები — მარიამ ღვთისმშობლის უარყოფის მაცნე.

გალაკტიონ ტაბიძემ შექმნა მარიამ ღვთისმშობლისადმი მიძღვნილი განუმეორებელი პოეტური ციკლი და გაამრავალფეროვნა ჩვენი ზეციური დედის კანონიკური სახე-სიმბოლოები.

პოეტების მეფის შემოქმედებაში ღვთისმშობელი ფიგურირებს, როგორც მზე, თოვლის მადონა, უცხო მადონა, ქალწული თოვლი,იისფერი თოვლი, ვარდისფერი თოვლი,ლურჯი ფიფქი, უცხო შვენება, უცხო ასული, დედოფალი ალვა, თასი,ალის თასი, ივლისისფერი ყინვის თასი, სიმართლის თასი, ფიალა, აზარფეშა,ცეცხლიანი აზარფეშა, საწმისი, მარადი ჭიქა, სიხარულის ჭიქა, ზამბახის პრინცესა, პრინცესა, მზის ალუბლებით სავსე მტევანი, ღრუბელი ფერადი, წმინდა ემბაზი, კარავი, კიდობანი, კიბე, ხიდი, მგლოვიარეთა ქნარი, ბეჭედი, თეთრი ბეჭედი, დილა, სისხამი დილა, დილის ციმციმ-კამკამი, სარკმელი, ჩაკეტილი სარკმელი, კლდე, იაგუნდი, მთა, მთვარე, სამოთხე, მშვენიერი სამოთხე, ედემი, უეცარი ქალაქი, ცა, ზეცა, უწინდელი ზეცა,ეზო, ატმის ხე, მანდილი (1, 182-193).

გალაკტიონმა თავისი თანამედროვე ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის უტყუარი სურათი მოგვცა და, ბუნებრივია, მარიამ ღვთისმშობლისადმი ერთეულ მორწმუნეთა მოწიწების პარალელურად დააფიქსირა პოზიცია სატანისტური ათეისტებისა, რომლებიც ცეცხლითა და მახვილით ებრძოდნენ რწმენას, მართლმადიდებლურ ქრისტიანობას, დედა-ძეს.

როგორც აღვნიშნეთ,მარიამ ღვთისმშობლის ერთ-ერთი კანონიკური სახელია მთა, რომელიც მომდინარეობს დანიელ წინასწარმეტყველიდან: "ჰხედევდ, ვიდრე არა გამოკუეთა ლოდი მთისაგან თვინიერ ხელთასა" (დანიელი, 2, 34) (2, 247).

ბიბლიის კომენტატორები მთის სახეში მარიამს, ხოლო ლოდის სიმბოლოში ძე ღმერთს ხედავენ...

გალაკტიონ ტაბიძის ლექსში "სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში" (3, 129) მთა შემოღამებულია და ეჭვები ამგზავრებია მის ირგვლივ გათენებას: "შემოიღამებს მთის ნაპრალები და თუ როგორმე ისევ გათენდა, ღამენათევი და ნამთვრალევი დაღლილ ქალივით მივალ ხატებთან".

"შემოდგომის დღეში" (4, 328-329) ბურუსით დაფარული მთა გვაუწყებს უფლის დედისადმი უპატივცემლობას, გრიგალით, შეშლილების სახეებით კი მითითებულია ეპოქის საბედისწერო ტენდენციაზე და სიშლეგედ დასახულია რწმენასთან ბრძოლა, როგორც უგუნურებად მიიჩნეოდა ფსალმუნში უღმერთობა: "თქვა უგუნურმა თავის გულში: "არ არის ღმერთი" (ფს. 13, 1) (5, 533).

ანალოგიურ სატკივარს დაღამება და "მთების იარა" შეგვაგრძნობინებს ლექსში "რა ღრიანცელში ვიდოდა გემი" (3, 250):„დაღამდა, ნისლი გადეკრა შარას, ტყეს დაეფარა ღამის ბლონდები, მაგრამ გახედავ მთების იარას და უსათუოდ მოგაგონდები".

ლექსში „ვით აფეთქება" საუბარია მაისის ყინვაზე, დამჭკნარ მდელოზე, მკვდარ ყვავილებზე (ყვავილი ქრისტეს სიმბოლოა), უსაზღვრო საღამოსა, დაბინდებულ მთასა და „ქენჯნაზე": „... თითქოს უსაზღვრო საღამოა და მთა ბინდდება, აირევიან ქენჯნის კალთები" (3, 332).

სხვაგან „მღელვარე გაზაფხულზე მოსულა თოვლი, ყინვა, იყინება ნაკადული და გაუჩინარებულა მთა: „... თეთრ თოვლის ქვეშ სიზმრებს ნაჰყვა მთის გრეხილი უხმო, შორი... და მღელვარე გაზაფხულზე გაიყინა ნაკადული" (თეთრ თოვლის ქვეშ) (6, 5).

გალაკტიონის პოეზიაში ინგრევა, უჩინარდება, შავდება ზეცა და ესეც ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ნიშანია, რადგან ცა, ზეცა როგორც ღმერთის, ისე მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორაა (7, 125).

„შემოდგომის ფრაგმენტში" (1916 წ.) პოეტი გაუოგნებია ყვავილების (ღმერთის სიმბოლოა) და ცის (მარიამის სახელია) გამეტებას: „... ეს ყვავილები, ეს ცა, მითხარით, არავის თქვენგანს არ ენანება?" (6, 190).

1923 წელს წუხილის მიზეზი გამხდარა ის, რომ მავანნი, მეგობრის ნიღბით მოვლენილნი, ყვავილთა ცას (ანუ ღმერთების ცას) აცარიელებდნენ: „... ყვავილთა ციდან კალათებს ცლიდნენ, დარიალიდან ზარავდა ზარა..." („მშობლიური ეფემერა").

ლექსში „დღეთა გარდასულთა" (6, 119) ნისლით დაფარულია ზეცა, ედემი და კლდეზე დასამსხრევად განწირულია რწმენის გემი: „... ნისლით იყო დაბურული ჩემი ზეცა და ედემი და სალ კლდისკენ მიმართული იმსხვრეოდა რწმენის გემი".

„...იღუპება რწმენის გემი!" მთელი ხმით იმეორებდა პოეტი და თანამედროვეთ აფხიზლებდა მოსალოდნელ სულიერ კატასტროფაზე.

„დაუჯდომლის" მიხედვით, მარიამი „ეკლესიის შეურყეველი გოდოლი", ანუ კოშკია (8, 12).

„ზღვის ეფემერაში" (1922 წ.) შეხვედრა გვიწევს ჩაძირული

გემების სასაფლაოსთან, ახმაურებულ დემონთა გუნდთან, დანგრეულ ღრუბლებსა და დალეწილ ცასთან: „... გემთა ჩაძირულთა ყრუ სასაფლაო. აგუგუნება დემონთა გუნდის, ნგრევა ღრუბლების, დალეწილი ცა!“ (6, 926).

ღრუბლები მარიამის სიმბოლოა: „გიხაროდენ, ღრუბელო ნათლისაო“ (9, 200).

გემი რწმენის სიმბოლოა, ცათა ცა - ღმერთების სავანე.

უღმერთო ქვეყანაში ასპარეზზე დემონები მკვიდრდებიან.

„მთების იარასთან“ ერთად, „ღრუბლის ჭრილობის“ ქვეტექსტშია საძიებელი ფარული აზრი: „... მთებს, ირმებს, შველებს, ხევს და ნაპრალებს ანუხებთ ღრუბლის მძიმე ჭრილობა“.

პოეტის იდეალი იყო „ღრუბელი ფერადი, ალვა ტანადი“ („ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“) (3, 132), ღრუბელი მარიამის, ალვა სიცოცხლის ხის (ღმერთის) სიმბოლოა.

ნაპრალებთან მისული ხომალდი, „ზეცის ნგრევა და მიწის გადაფერდებაა“ ფაქტი ლექსში „მეოცნებე აფრებით“ (1921 წ.) (6, 331), ანუ რწმენის უარყოფას მინიერი უკეთურობები მოსდევს.

კუბოში ჩასვენებული ცა გვზარავს ლექსში „სიკვდილი მთვარისაგან“: „დაიმსხვრა სადღაც იმედები და ხომალდები, შთაინთქენ მაღალ კუბოებში ცის კიდეები“ (6, 193).

ლექსში „სად დასასრული იყო“ (1915 წ.) მოჩანს მონგრეული ზეცა, სისხლით მთვრალი ლოთი, უფსკრულის მხეცი: „თითქო მოინგრა ზეცა, სისხლი, სიცილი ლოთის, ბრჭალებიანი მხეცი უფსკრულებიდან მოდის“.

უფსკრულის მხეცი და მისი ნაირსახეობანი გალაკტიონის პოეზიიდან იოანეს აპოკალიფსის მხეცების ასოციაციას იწვევს.

ბაცილებიანი მთვარე, შავი მზე, ცხედრები, ხოლერა, ხოლერის ბაცილებით სავსე ნიავი, შავი აჩრდილი, ყორნის ხმა და გატეხილი ვაზა ავლენს ავბედითი მოვლენების არსს ლექსში „შიში“ (1919 წ.) და ეს მოსალოდნელი რეპრესიების წინაგრძნობას უკავშირდება (6, 283).

მზის ჩასვლა, ღრუბელთა შორის პირამიდების მსხვრევა, ობლობა, „ციურთა სოფლის“ საღამო გვაგრძნობინებს ეპოქის ტრაგედიას: „მზის ჩასვლა იყო, ვით ანარეკლი ძველი დიდების, ღრუბელთა შორის დაიმსხვრა ძეგლი პირამიდების. მე მივდიოდი

ნანგრევებზე ობლად შენს გამო, მწუხარედ ქროდა ციერთა სოფლად ჩვენი საღამო“ (6, 200).

პოეტს სჯეროდა, რომ „არის სადღაცა ნეტარი მხარე, არის წმინდა ცა შუქით მგზნებარე“ (ავე მარია) (6, 56).

მაგრამ ურწმუნოთათვის მიუწვდომელი იყო მაღალი ზეცა და იმსხვრეოდა სული: „დაიმსხვრა სული ფრქვეული ცამდე, გაქრა ფარული ცის სიდიადე“ (გამომეცხადე!) (6, 178).

ურწმუნოების ტრაგედიას ეხება „რა დროს რომანსეროა?“ (3, 216).

ცა გაცრეცილი, მტვრიანი და უსინათლოა, არა ზეცის, არამედ მიწის ყვავილს უმღერიან, წყარო (საღმრთო სახელია) „ვალალებს“: „გაცრეცილ და მტვერიან ცას სინათლე ჰკლებია, ყვავილებზე მღერიან, რა დროს ყვავილებია, წყარო ხევში ვალალებს, გაჰქრა გიჟი ოცნება...“

„შემოდგომის დღეში“ (3, 292) ცა „ბნელი ჩრდილებით“ იფარება.

მრავლისმეტყველია „გობელენის“ (3, 381) სტრიქონები: „შემოდგომის ცა ასე დამწვარი, უჩინარ ალთა ჭკნობის დარევით“...

უღმერთო ეპოქაში ობოლია ნანგრევებზე მავალი პოეტი, რადგან წაართვეს ზეციური მამა (მზის ჩასვლა).

ზეცაწართმეული, ღმერთწართმეული ეპოქის შვილის თანამდევია „ბნელი ცხედარი“, „შავი ცეცხლი“ გაუნელებელი დარდი, სულის სიკვდილი, რადგან ტაბუ ადევს ღმერთის - აპოკალიფსის მხედრის სახელს: „გეძებდი ყველგან, მახრჩობდა სიცხე და მწვავდა ჯვარის მხურვალე რკინა. მე ყველაფერი გადავივიწყე, არ არის ზეცა, არ არის ბინა... არის სიჩუმე, ბნელი ცხედარი, მის ტანზე შავი ცეცხლის გაჩენა, აპოკალიფსის მძაფრი მხედარი ვინც ქაოსებში შემოაჭენა (გეძებდი ყველგან) (10, 45).

ცა არ არსებობს, იგი შავმა ყინვამ დაფარა, დაუსჯელად ღმერთის სიყვარული შეუძლებელია, მკაცრი დღეები კი შეუცვლელია, ასეთი ლოგიკით მანიპულირებდნენ სატანისტები: „მე მარწმუნებდნენ, ფოთლები გაქრა, ცა არ არსებობს მღვრიე თუ წმინდა, რაღაც უნიჭო ოცნებამ დაჰკრა და სიშავეში იგი გაყინდა. მე მარწმუნებდნენ, რომ არ იქნება, შენ დაუსჯელად გიყვარდეს იგი, მარწმუნებდნენ, რომ არ გარდიქმნება მკაცრი დღეების ყოფა და რიგი“ (მე მარწმუნებდნენ) (3, 242).

1923 წელს წუხილის მიზეზი იყო ის, რომ მავანნი, მეგობრის ნიღბით მოვლენილნი, „ყვავილთა ცას“ (ანუ ღმერთების ცას) აცარიელებდნენ: „... ყვავილთა ციდან კალათებს ცლიდნენ, დარიალიდან ზარავდა ზარა“... („მშობლიური ეფემერა“).

„ამღვრეული ტვინის“ მოღვაწეობის შედეგების გამოტირებაა სტრიქონები: „ღრუბლები ჰგვანან ამღვრეულ ტვინებს, ციდან ცრემლები მოდის ჩაფებით... დაკარგულა გზა მოხევესი, ბნელდება, ღამე, მიეშველენით (ღრუბლები ჰგვანან ამღვრეულ ტვინებს) (6, 72).

დამსხვრეული ხომალდების, დანგრეული ზეცის სატკივარს გალაკტიონის პოეზიაში კიდევ უფრო ამძაფრებს მრავალმნიშვნელოვანი სახეები დანგრეული კოშკებისა. აშკარაა, ეს სახეც რელიგიურია და უღმერთო ეპოქის სიბნელეში არსებობის საშინელებას გვაგრძნობინებს.

კოშკი ბიბლიაში ღმერთის სახელია: „ღმერთო... ძლიერი კოშკი ხარ მტრისაგან დამცველი (ფს. 64, 4) (5, 584).

სოლომონ მეფის იგავებში ფიგურირებს გოდოლი: „უფლის სახელი მტკიცე გოდოლია“ (იგავნი სოლომონისა, 18, 10).

„დაუჯდომლის“ მიხედვით, მარიამ ღვთისმშობელია ეკლესიის გოდოლი: „გიხაროდენ, ეკლესიისა შეურყეველო გოდოლო“ (8, 12).

გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება კოშკთან დაკავშირებული თვითმყოფადი სახეები: „კოშკიდან ერთი ნათობს სანთელი, ხულში კოშკი არ შენდება, ახლა აღარც ღმერთია, ეცემიან კოშვები ცისა და ნესტანისა, გრაალის კოშკები, ლიდიის სამრეკლო შენს ფეხქვეშ დაიმსხვრა და გლოვა მომესმა, კოშკებს სიზმარეთისას ნისლი გადაეცალა, ინგრევა კოშკი სიყვარულით აშენებული“.

ვფიქრობთ, კოშკი პოეტების მეფის შემოქმედებაში ხშირად მარიამ ღვთისმშობლის სახელია და იგი, უმეტეს შემთხვევაში, დანგრეული სახით ფიგურირებს.

ლექსში „რაც არ ყოფილა, არის“ (1928 წ.) კოშკის გამქრალ დიდებასა და ვაებაზეა საუბარი: „გამქრალ დიდების ნათელს კოშკი იბურავს ძველი და მთელ ვაებას ათევს“. გამქრალი ნათელი უფლის და მისი დედის უარყოფის ფაქტს შეგვაგრძნობინებს.

ეს მშობლიური ქარია (1921 წ.) გვამცნობს, რომ „აიმართნენ კოშკები ცისა და ნესტანისა“. ეს იყო წარსულში. აწმყოში კი „ეცემიან კოშკები ცისა და ნესტანისა“ (6, 337).

ცა, ანუ ცათა ცა უფლის სამყოფელია, „ცის კოშკი“ კი შეიძლება მხოლოდ მარიამი იყოს. მისი დაცემა ურწმუნო ეპოქის უპირველესი მახასიათებელია.

უღმერთო ეპოქაში არც კოშკი (მარიამი) არსებობს სულში და ასეთ დროს ცხოვრების აზრი ეკარგება, ანუ ყველაფერი სულერთი ხდება, როგორც გვაუწყებს ლექსი „ტფილისს სძინავს მძიმე ძილით“: „... სულში კოშკი არ შენდება, ახლა აღარც ღმერთია, საცა არის გათენდება, ყველაფერი ერთია“.

ლექსში „ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“ (1917 წ.) „გრაალის კოშკები, ზმანებათ სამრეკლო შენს ფეხქვეშ დაიმსხვრა და ნგრევა მომესმა“.

გრაალი მარიამის სიმბოლოა: „გრაალი განასახიერებს მთვარისეულ მარადქალურ საწყისს, სოფიას, ღვთისმშობელს“ (11, 181).

დამსხვრეული გრაალის კოშკის სახის ადრესატია ღვთისმშობელი.

ვფიქრობთ, უბედურების მომტანი სისხლიანი რევოლუციონერების ნგრევითი საქმიანობის მხილებაა ლექსი „კოშკი“ (3, 72) მას მსჭვალავს ავბედითი მომავლის საშინელი წინათგრძნობა.

ლექსის პირველივე სტროფი ნგრევის შემზარავი სურათით იწყება: „ინგრევა კოშკი საუკუნით აშენებული!“.

გალაკტიონის „კოშკი სიყვარულით აშენებულია“. სიყვარული კი ქრისტიანული ღმერთის სახელია: „ღმერთი სიყვარულია (კათილიკე ეპისტოლენი იოანესი, I, თ. 4,8) (5, 320).

ღმერთი „დიადი სიყვარულია“ ნეტარი ავგუსტინეს აღსარებაში (12, 390). ლექსში ამ ნგრევის რეჟისორია „სახე გამხდარი, გესლიანად გაცინებული“ სატანა, რომელიც სახელდებულია, როგორც „შიშის ლანდი უზარმაზარი“. იგი კოშკის „ძველისძველ ფოლიანტზე“ საბედისწერო განაჩენს აწერს.

გვახსენდება მეფე ბალთაზარის ლხინი დანიელის წინასწარმეტყველებაში, როცა კედელთან გამოჩენილმა ხელმა სამი საბედისწერო სიტყვის დაწერით მიანიშნა ბაბილონის სამეფოს აღსას-

რულსა და ბალთაზარის სიკვდილზე, რაც იმავე საღამოს ახდა კიდეც (დანიელი, 5, 1-30) (2, 252-253).

გალაკტიონის ლექსში პოეტს აიტანს ჟრჟოლა, რადგან სანთლები ქრება, სიბნელეში ამაოა ზეციური დედისა და მამის სახელების მოხმობა, ლექსის ბოლოს ასრულდება „დაჟინებული წინაგრძნობა“ და „ყრუ რყევით, ხმაურობით, გრგვინვა-გრიალით დაეცა კოშკი, სიყვარულით აშენებული!“.

„კოშკი“ მარიამ ღვთისმშობლისა და ქრისტიანული ღმერთის უარყოფას აფიქსირებს, რაც დაღამებას, ნგრევას მოასწავებს როგორც სულიერ, ისე მატერიალურ სფეროში.

ჯერ კიდევ 1916 წ. ჩასწვდა გალაკტიონი რევოლუციის მღვრიე დინების არსს, ტოტალურ განადგურებას, რაც მოხდებოდა როგორც მატერიალურ ფასეულობათა (ინგრეოდა ეკლესია-მონასტრები) მიმართ, ისე სულიერების (ცინიზმის და დევნის საგანი ხდებოდა რწმენა) ასპექტში.

ვაჟა-ფშაველას „მოჩვენებაში“ (13,404-407) გვხვდება „დანგრეული დარბაზები“, თავმონგრეული კოშკები, ალის, ქაჯის ცინიკური ხითხითი ყველაფრის ამაოებაზე, მაგრამ შემდეგ „დაუვალი მზის“ (ღმერთის) გამონათება რწმენის უძლეველობის დასტურია.

მიხეილ ჯავახიშვილის „ქალის ტვირთში“ კოშკის დამანგრეველი, გედის გამანადგურებელი ძალაა შავი ურჩხული, კოშკთან დაპირისპირებული წითელი გველეშაპი მოასწავებს ანტიქრისტეს მოვლინებას (14,187-189), რომელიც მიზნად დაისახავს სიწმინდის, სულიერების, კოშკის (მარიამის) უარყოფას.

ამ უბედურების დირიჟორები იყვნენ აპოკალიფსში მინიშნებული ზღვის და მიწის მხეცები, რომელთა ადრესატებად ბიბლიის კომენტარები ლენინს და სტალინს მიიჩნევენ. მათ ძალაუფლება გვეშაპისგან მიიღეს. აპოკალიფსში მინიშნებულია მათი დამარცხებაც.

დანგრეული კოშკების, დაცემული სვეტების რექვიემია გალაკტიონის პოეზია, ამასთან, ისევ უზენაესისკენ მიბრუნების, განწმენდის, წაქცეული სვეტების კვლავ ამართვის განჭვრეტა.

ია-ვარდთა სახეები რამდენიმე ლექსში გალაკტიონმა ურწმუნოების, მარიამ ღვთისმშობლის უარყოფის საჩვენებლად გამოიყენა.

„სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში“ (3, 129), პოეტის მორწმუნოებას ხაზს უსვამს იისა და ცვრის სიმბოლური სახეებით: „... ჩემი თვალები წინათ რამ ფეთქდნენ ცვრებით, იებით, ღამენათევი და ნამთვრალევი სავსეა ცრემლთა შურისძიებით“.

ია მარიამზე მიგვანიშნებს. ვახტანგ VI პოემა „სატრფიალონის“ მიხედვით მარიამი წარმოჩნდება, როგორც უბიწოებით შემკული ია“ (15, 45).

ცვარი ქრისტეს მეტაფორაა: „ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის, აყვავდება, როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგას ფესვებს“ (ოსია წინასწარმეტყველი, 14, 3) (2, 273).

მაგრამ ურწმუნო ეპოქაში სულის ია იანვრის თოვლით დამჭკნარა: „იანვრის თოვლი, იანვრის თოვლი აჭკნობს ჩემს სულში ნაადრევ იებს“ (სამრეკლო უდაბნოში) (4, 837).

აქვე წუხილის მიზეზია „შიშველი, თეთრი ყვავილი“ (დამდაბლებული ქრისტეს რწმენა).

ლექსში საუბარია დაფარულ ცოდვებზე, დამალულ ღალატზე, თეთრ ბეჭდების თვლებსა და გაუნელებენ წუხილზე.

„პირიმზეში“ (3, 406) კუბოშია ია (როგორც ცა).

ქრისტიანულ სათნოებას იის და წყლის სახეების გამოყენებით ასე ორიგინალურად წარმოაჩენს პოეტი: „ბევრს არ ძალუძს, მტერს კი მუდამ იის წყალი უნდა უსხა“.

ია მარიამის, წყალი – ქრისტეს სიმბოლოა.

სხვაგან ძალმომრეობისა და ჰუმანური მორალის დაპირისპირება ხანჯლისა და იის სახეებით არის ნაჩვენები: „ხანჯლებს დავფარავ ისევ იებით, მე მტერს იმავე ხმით ვემუქრები, რომ მოვა ჩემთან მონანიებით“(დღეთა კარებთან) (4, 132).

თუ წარსულში თოვდა „თოვლი ია – ზამბახის, პოეტის თანამედროვე ეპოქამ მათი ხსენება აკრძალა (ავდრის მოლოდინი).

გალაკტიონი, სხვა ქართველ პოეტებთან ერთად, ჩვენი ზეციური დედის „ძმობილი“ იყო და მისთვის ეძებდა განუმეორებელ „იისფერ სიტყვებს“. ღვთისმშობლის სიდიადით აღწევდა პოეტი განახლებას და უკვდავყოფდა ახლებურად: „სული ეძახის იმ უჩინარ ტყვეს, ვისაც სიზმრებში უხსნიან ბაგეს, იისთვის ეძებს იისფერ სიტყვებს და ცისფერ სიტყვით ეძებს ციაგებს“ (გზაში) (3, 87).

როგორც ბიბლიაში და სასულიერო პოეზიაში, გალაკტიონთან მარიამი არის დედოფალი, „დედოფალი ალვა“, რომელიც და-

უმდაბლებია, დაუღუნავს ურწმუნო ეპოქას: „და დედოფალი ალვა ელვამ დაღუნა ცივმა, ასე მოვიდა გვალვა, ასე მოვიდა წვიმა (საღამო).

მარიამი არის პრინცესა (ვერხვები), ზამბახის პრინცესა, რომელსაც გამუდმებით დაეძებს პოეტი: „მე თვალით ვეძებდი ზამბახის პრინცესას, მწყუროდა ცისფერი ვარდები“ (ეს იყო 15 წლის წინათ).

მარიამ ღვთისმშობელი გალაკტიონს წარმოუდგენია ზამბახის სახეში, რომელიც მეფისტოფელის ხანამ თოვლში მოაქცია: „... მწუხარე გრძნობა ქროლვის, მიმოვლის და ზამბახების წყებად დაწვენა“ (თოვლი) (3, 73).

მარიამი არის „მანდილი“, „უვრცელესი საფარველი“ (8, 66-75) დრომ მას ავბედითი თებერვალი განუმზადა: „... და თამაშში მანდილის ქრიან თებერვალები“.

მანდილი უდაბნოშია (უდაბნო ურწმუნოებაა) გაუჩინარებული (თოვლი).

თვით პოეტი არასოდეს წყვეტდა კავშირს „მანდილის“ სახეში მოაზრებულ ღვთისმშობელთან: „... მანდილი ჩანს ისევ იმ მანდილადა“ (დღეს მაისი) (5, 369).

მარიამი პოეტმა მოიაზრა „ატმის ხეში“ და გვიჩვენა ავი ქარისაგან გაძარცული, ყვავილებგაცლილი იდეალი (ატმის ყვავილები) (3, 65).

„დაუჯდომლის“ მიხედვით, მარიამი არის „ხე ნაყოფელვარე“ (8, 11).

ადრე ატმის ხე თაიგულს ჰგავდა, „უცხო მხარის დედოფლის“ სიდიადე ამშვენებდა, მზის ძალით და ნამით იყო აღჭურვილი (დედოფალი - მარიამი).

მაგრამ ღმერის მგმობელმა ეპოქამ გაძარცვა მისი მშვენიერება და მზის ჩასვლის, დაბნელების საშინელებას აზიარა.

მარიამი არის „ლამპარი დაუვალისა ნათლისა“ (8, 12).

ურწმუნო ეპოქაში მარიამის უარყოფა გალაკტიონმა ჩამქრალი ლამპრის სახეში წარმოადგინა: „განელდა ცეცხლი, ჩაქრა ლამპარი, საგაზაფხულო ალით ნთებული“ (აცივდა) (3, 580).

მარიამის სიმბოლოა ხიდი: „გიხაროდენ, ხიდო წიაღმყუანებელო ქუეყანისათაო ცად მიმართ“ (დაუჯდომელი ყოვლადწმინდა ღვთისმშობელისა) (8, 9).

გალაკტიონის ლექსში „თბილისი“: „ათოვს ხიდებს, ათოვს მადათოვს, ათოვს ზმანებებს და მწუხარებას“.

ტოტალიტარიზმის, ურწმუნოების ბატონობის ჟამს პოეტს ეჭვი უჩნდებოდა, რომ ჩატეხილი ხიდი არასოდეს გამთლიანდებოდა: „რაოდენ ფიქრს და ოცნებას იტევ, სამუდამოდ ჩატეხილო ხიდევ. არ იქნება, რომ გამთელდე კიდევ, სამუდამოდ ჩატეხილო ხიდევ. დაისვენე, თუკი ბალიშს მიდევ, სამუდამოდ ჩატეხილო ხიდევ“ (რაოდენ ფიქრს და ოცნებას იტევ) (11, 736).

„დაუჯდომლის“ მიხედვით მარიამი არის „ელვა სულთა განმანათლებელი“ (8, 12).

გალაკტიონის ლექსში „საღამო“ ურჩი, ურწმუნო ახალგაზრდობა თელავს ვარდებს, ელვა (მარიამი) ჯვარზე გაკრულია: „ჯვარზე გაკრული ელვა – ეს ჩემი დაა ლურჯი, ლურჯ ყვავილების თელვა, ახალგაზრდობა ურჩი“ (4, 14)

აქვე ძელს (ჯვარს) რაზას, ანუ ტაბუს ადებს „შემოღამების ცელი“, ურწმუნოება.

მარიამის მეტაფორული სახელია საუნჯე: „გიხაროდენ, საუნჯეო ცხოვრებისაო დაულევნელო“ (დაუჯდომელი ყოვლადწმინდისა ღვთისმშობელისა) (8, 12).

ლექსში „918“ გალაკტიონი შეფარულად გვამცნობს, თუ როგორ აცდა „ქარში ლიანდაგს მატარებელი“, ანუ როგორ იქნა უარყოფილი ქართული მრავალსაუკუნოვანი გზა, ტრადიციები, ეროვნული ტრიადა: ენა, მამული, სარწმუნოება. მასში ნათქვამია: „თითქოს სადღაცა გაქრა საუნჯე და შეღამებამ ითანდათანა“...

მარიამი „ყვავილების ქალია“ - რომელიც ხედავს ჩამქრალ ალს, „ტირის დაკარგულ რწმენას და ებინდება თვალი...“ (ყვავილების ქალი).

„როგორ შევიძლოთ უღვთისმშობლობა, ვით ავიტანოთ უმადონობა?“ - მთელი პროგრესული ერის საწუხარს გამოხატავს გალაკტიონი ამ სტრიქონებით (თუ ბრძოლა არ არის).

„ჩემი თვალები, წინათ რომ ფეთქდნენ ცვრებით, იებით“ ნოსტალგიაა ქრისტიანულ ეპოქაზე, რადგან ცვარი ქრისტეს, ია - მარიამის სიმბოლოა.

პოეტს მაინც ჩვენი ზეციური დედა ესიზმრებოდა, მას არ შორდებოდა „ღვთისმშობლის ცქერა სავსე ქართული პატიოსნებით“.

მარიამის სიმბოლოა ედემი, სამოთხე: „გიხაროდენ რომლისა მიერ განელო სამოთხე" (დაუჯდომელი ყოვლადწმინდისა ღვთისმშობლისა) (8, 11).

„დაბმულ ჭინკაში" „ლურჯი ედემი ქარმა დაბურდა" (4, 388).

„შუქმიუვალ დღეებში," „მწარე დღეებში", (შუქი ძე ღმერთის სახელია) „გადალეკილან, წაშლილან ამ ქვეყნის სამოთხეები", მაგრამ პოეტს სჯეროდა მათი კვლავ მოვლინება (ყოფილა მწარე დღეები) (5, 178).

ყინულის გადნობის უნარის მქონე პოეტის გული ისწრაფოდა მხარისკენ, რომელს „საოცნებო ჰქონია ედემი" (შეხედეთ, მინა!) (5, 232).

გალაკტიონის შემოქმედებას ამშვენებდა დიდი დღე (მამაღმერთის სიმბოლო), საამო დღე (ძე ღმერთი), პატიოსნება და „ქვეყნიერი სამოთხე" (მარიამი): „ვით გშვენის პატიოსნება, ეს დიდი, ეს საამო დღე, მშვენიერო ოცნება, ო, ქვეყნიურო სამოთხე!" (8, 414).

გალაკტიონს ეპყრა „ცეცხლის თასი" (ცეცხლი ქრისტეს, თასი მარიამის სიმბოლოა), ცეცხლიანი აზარფეშა (ცეცხლი ქრისტეს, აზარფეშა მარიამს მიემართება), ალის თასი (ალი, ცეცხლი ქრისტეს, თასი მარიამის სიმბოლოა), სიხარულის ჭიქა (სიხარული ქრისტეს, ჭიქა მარიამის მეტაფორაა), მაგრამ ათეისტურმა ეპოქამ გაყინა ცა, გაყინა გული, გაყინა მხედარი, გაყინა თასი. ლექსში „ალვები თოვლში" თოვლიანია ალვა (სიცოცხლის ხე), გაყინულია თასი (მარიამის უარყოფაზე მიმანიშნებელი სახეა), გაყინულია ივლისში, ამიტომ უარყოფილი მარიამის სახედ გვეცხადება ენიგმა „ივლისისფერი ყინვის თასები" (იხ. ქვემოთ).

ბეჭედი, ზეცის ბეჭედი მოიაზრება მარიამის სიმბოლოდ (7, 821).

ბეჭედსაც წუხილი უკავშირდება გალაკტიონის პოეზიაში, რადგან ბეჭედი-მარიამი პატივდაკარგული, შარავანდედისგან გაძარცულია სისხლიანი ტირანებისგან.

ლექსში „სამრეკლო უდაბნოში" პოეტის წუხილის საგანია იანვრის თოვლით დამჭკნარი იები, ცოდვილი ხელები, დაფარული ღალატი, შიშველი ყვავილი, თეთრი ბეჭდების თვლები... (3, 40).

თეთრი ბეჭედი მარიამის, თვალები-ქრისტეს მეტაფორაა.

„დომინოში“ (3, 115-116) მოტეხილია ზაფხული (ზაფხული საღმრთო სახელია), „დაჩრდილულია ბეჭედი“, „ბეჭდის თვალში მოლები“ მოჩანს.

ლექსში „გრძნეული“ მოხუცის წამლები და შელოცვა, „უწინდელი ცის“ (ცა მარიამის სიმბოლოა) ძიება და უკანკელო საყდარი შეგვაგრძნობინებს რწმენის შერყვნას, ხოლო „მოლები“ გრძნეულების საშუალებაა.

მხოლოდ ბოლოს გამოჩნდება დიდი ძიების შემდეგ ჭეშმარიტი სასახლე, აღიმართება კანკელი და დომინოს მოვლინება აგვირგვინებს მოლოდინის ახდენას. დომინო კი ცხადდება, როგორც ქრისტეს მებაღე. (იხ. შემდგომ).

გალაკტიონს აქვს ასეთი მოწოდება: „... ჩავუშვათ ღვინის სიანკარეში ჩვენი ბეჭდები“... („პუშკინი პარიზში“) (6, 55).

ვფიქრობთ, აქ ღვინო ქრისტეს სიმბოლოა და ეს სახე მომდინარობს ესაია წინასწარმეტყველიდან: „გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი, დაწმენდილი ღვინით (ესაია, 25, 61) (2, 91).

ბეჭედი მარიამის ხატებაა.

ღვინის სიანკარეში ბეჭდის ჩაშვება ზეციური დედის გზით ძე ღმერთთან ზიარებას უნდა ნიშნავდეს.

გალაკტიონი არასოდეს წყვეტდა კავშირს უზენაეს ძალებთან. იგი ბეჭედს ვარდების ცვართანაც მოიაზრებდა: „... თითქოს ბეჭდებზე დაგეყრება ვარდების ცვარი და სურნელეებით აივსება შენი ლოცვანი“ (საღამოვ, ვიცი).

ჩვენის აზრით, ბეჭედი მარამის, ვარდი ქრისტეს, ცვარი ქრისტიანული მოძღვრების სიმბოლოა.

მთვარე მოიაზრება ღვთისმშობლის სახედ (7, 124).

პოემა „მშვიდობის წიგნი“ საქართველოს ეროვნულ-სარწმუნოებრივ კატაკლიზმებს წარმოაჩენს სიმბოლურ-ალეგორიული სახეებით. მასში იკარგება მშვიდობის წიგნი (ღმერთი), ქაჯის (იმპერიული რუსეთის ალეგორიაა) მცდელობით იგება მახე, იხლართება ბადე, იმღვრევა წყარო (წყარო ღმერთის სახელია), ხდება წარღვნისმსგავსი სტიქიების მოვლინება, ბაღის განადგურება (ბაღი ხალხის მეტაფორაა), გაბატონდება სატანა, კუნაპეტი ღამე, მზე უჩინარდება, გადაშენდება ვარდი და ია, იქმნება არყოფნის საშიშროება და „არც მთვარე არის, არც ვარსკვლავები“ (16, 263).

პოეტის გულში, მიუხედავად რწმენის სახელმწიფოებრივ დონეზე დევნისა, მაინც ენთო რწმენის ცეცხლი, უზენაესის, ძე ღმერთისა და ზეციური დედის თაყვანისცემა: „ჩემს გულში ვეძებ ვარსკვლავებს, მთვარეს, მეგობრებს, სატრფოს ეშხით მღელვარეს“ (ჩემს გულში).

ბიბლიაში, სასულიერო, პოეზიაში წმინდა მარიამი წარმოიდგინება, როგორც ეზო (7, 60).

გალაკტიონის „ავდარში“ (3, 119) უეზოო სახლი და უეწრო ჩარდახი მიგვანიშნებს ღვთისმშობლის იგნორირებას: „... და განათდება უეცრად გაოხრებული პარტახი, უეზოდ და უეწროდ შთენილი ოქრის ჩარდახი“.

ჩარდახი, კიბეც მარიამის სახეა („კიბევ ზეცისაო“ 8, 9).

სხვაგან კი დრო გლოვობს უეზოო სახლს და უცეცხლო კერას: „და სტიროდი დროო, როგორც ბედისწერა, სახლი უეზოო და უცეცხლო კერა“...

ეზო მარიამის, ცეცხლი ქრისტეს მეტაფორაა.

ლექსში „არ ღირს ერთ ცრემლად“ (3, 248) დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული ყვავილები და ვენახები გვაგრძნობინებს დედა-ძის იგნორირებას, რადგან ყვავილი ქრისტეს, ვენახი მარიამის მახასიათებელია. მარიამი არის „ვაზი მორჩისა დაუჭკნობელისა“ (8, 9).

„უამინდობის“ მიუხედავად, პოეტი „კიდობნის“ თანხლებით ცხოვრობდა: „დატვირთული მრავალ უამინდობით, კიდევ დიდხანს ვიქანავებ კიდობნით“ (მეოცნებე აფრებით).

რელიგიურ სახისმეტყველებაში კიდობანი მარიამს მიემართება: „გიხაროდენ, კიდობანო, ოქროვანქმნულო სულთა“ (დაუჯდომელი ყოვლადწმინდისა ღვთისმშობლისა 8, 12).

ასევე, გალაკტიონისთვის მუდამ მახლობელი იყო „წმინდა ემბაზი“ (მარიამი): „... დამრჩეს ეს საიდუმლო, როგორც წმინდა ემბაზი“ (ეფემერა).

ემბაზი მარიამს მიემართება: „გიხაროდენ, ემბაზისა მჰსგავსებისა გამომხატველო“ (9, 12).

ქალაქი, ზეციური ქალაქი, „ღვთის ქალაქი“ მარიამის სახეა (7, 104).

ათეისტურ ეპოქაში გალაკტიონმა მიზნად დაისახა „უეცარი ქალაქის“ - ანუ ღვთისმშობლის რწმენის აღდგენა, მისი მიზანი

იყო არა „ხელოვნური“ ქუჩისა და ქვის სიმძიმით სავსე ქალაქის, არამედ „ღვთის ქალაქის“ - მარიამის რწმენის, სიყვარულის ქადაგება: „... რამ მოზმანებულს ჰგავდეს სამყაროს და უეცარი აღდგეს ქალაქი“ (უეცარი ქალაქი) (3, 328).

პოეტს ესიზმრებოდა „წმინდა, შორი ქვეყანა“. სათნოებით აღსავსე თვალთა ცქერა, ანგელოზთა ციური ნანა (მე მესიზმრება) (4, 125).

ქვეყანაც საღვთისმშობლო სახელია. მარიამი არის უკვდავი ნაყოფის ქვეყანა: „გიხაროდენ, ქუეყანაო უკუდავისა ნაყოფისაო“ (დაუჯდომელი ყოვლადწმინდისა ღვთისმშობლისა) (8, 10).

„დაუჯდომლის“ მიხედვით, მარიამი არის „ქნარი სიტყვიერთა ცხოვართა“ (8, 10).

გალაკტიონის ლექსში „მას გახელილი დარჩა თვალები“ - მარიამი წარმოგვიდგება, როგორც იესოს ჯვარცმის მაყურებელი და იგი მწუხარეა, „მგლოვიარე ქნარია“...

მარიამი წარმოდგინება, როგორც „კიბე ზეცისა, რომლისა მიერ გარდამოხდა ღმერთი“ (8, 9).

გალაკტიონი წუხდა „ოხრად შთენილი ოქროს ჩარდახის“ ბედს (ავდარი) (3, 119), თვითონ კი გამუდმებით „უმშვენიერეს კიბეზე“ იდგა და ამ კიბით იყო „ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ (უმშვენიერეს კიბეზე) (5, 209).

მარიამი ხომ „სიბრძნისა ღმრთისა სავანეა“ (8, 11).

მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოა იაგუნდი (7, 124).

გალაკტიონის ლექსში „დღე გაფითრდა იაგუნდის“ (1919 წ.) ფიგურირებს „იაგუნდის დღე“: „დღე გაფითრდა იაგუნდის, დგას ღრუბლების ჯგუფები, რაგინდ დიდი გული გქონდეს, მაინც დაიღუპები“.

ვფიქრობთ, „იაგუნდი“ მარიამის, ხოლო დღე ქრისტეს სიმბოლოა (8, 122). (შდრ. დ. გურამიშვილი: „ვიკარგვი ბნელი ღამითა, დღევ, რად არ მომიძიებო“).

გალაკტიონის ლექსში უღმერთო ადამიანის სულის დაღუპვაზეა აქცენტი.

სხვაგან „იაგუნდსა“ და მის ჩამქრალ შუქზე მოდის მახვილი: „შუქი არ ინთება ჩამქრალ იაგუნდის“ (შენ და შემოდგომა) (3, 180). უშუქო-ბნელ ღამეში ბელზებელი თარეშობს. ლექსი დაწერილია 1921 წელს.

იაგუნდის შუქის ჩაქრობის ჩვენებით უღმერთობის ფაქტზე ხდება ხაზგასმა.

შუქი ღმერთის სახელია: „უფალი ჩემი შუქი არის და ხსნაა ჩემი – ვის შევუშინდე?“ (ფს. 26/27, 1) (5, 547).

ძე ღმერთი არის „სიცოცხლის შუქი„ (ფსალმუნი, 55) (56, 14) (5, 580).

გალაკტიონის ლექსი ასახავს ღმერთისუარმყოფელ ეპოქას, როცა ურწმუნოებით სულით იღუპებოდნენ ადამიანები.

მთა, პოხილი მთა მარიამზე მიმანიშნებელი სახეა დანიელის წინასწარმეტყველებიდან.

გალაკტიონის „სილაჟვარდეში“ გაელვებული „შემოღამებული მთა“ ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის მარიამია, რომელსაც ვერ ხედავენ გონდაბინდულნი.

მარიამის სიმბოლოა მთვარე.

გალაკტიონის ლექსში... ალვა მთვარეს მწვერვალებს უხრის. ალვა სიცოცხლის ხის - ქრისტეს სიმბოლოა, მთვარე მარიამისა.

სასულიერო მწერლობაში, მარიამის მეტაფორად მოიაზრება „ნაყოფელვარე ხე“, ყვავილგადაფენილი ხე (7, 124).

ვფიქრობთ, გალაკტიონ ტაბიძის ატმის ხე – მარიამის, ხოლო მისი ყვავილი ქრისტეს სიმბოლოა (იხ. ამაზე ჩვენი „ატმის ყვავილების“ ციკლი).

ასევე, მარიამთან მიმართებაში იხმარება სამოთხე.

გალაკტიონი ასე გამოხატავს თავისი პოეზიის რელიგიურობას სიმბოლურ-მეტაფორული სახეებით: „ვით გშვენის პატიოსნება, ეს დიდი, ეს საამო დღე, ო, ქვეყნიურო ოცნება, ო, მშვენიერო სამოთხე!“.

„დიდი დღე“ მამაღმერთია, „მშვენიერი სამოთხე“ - მარიამი.

ზემოთგანხილული მაგალითებიდან ნათელია, როგორ შემოქმედებითად მიმართავდა გალაკტიონი ჩვენი ზეციური დედის კანონიკურ სახეებს, როგორ ამრავალფეროვნებდა მათ.

ასახავდა რა დედა-ძის უარმყოფელი ათეისტური ეპოქის ტრაგედიებს, პოეტი კავშირს არასოდეს წყვეტდა უზენაეს საწყისებთან და სატანური ძალების ტყვეობაში მოქცეულ, დაბნეულ ერს ტაძრისკენ სავალ გზას უჩვენებდა.

ლიტერატურა:

1. ლუარა სორდია, ქრისტიანული სახისმეტყველების საკითხები მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში, თბ. 2009
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988
4. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977
5. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1993
7. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996
8. დაუჯდომელი ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლისა, საპატრიარქოს უწყებანი, 12, 3-9 აპრილი, 2009 წ.
9. სინური მრავალთავი, ა. შანიძის რედაქციით, წინასიტყვაობით და გამოკვლევით, თბ. 1959
10. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1982
11. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, თბ. 1991
12. აღსარება ნეტარი ავგუსტინეს, ჰიპონის ეპისკოპოსისა, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985
13. ვაჟა-ფშაველა, თხზულებანი, თბ. 1986
14. მიხეილ ჯავახიშვილი, თხზულებანი 6 ტომად, ტ. 5, თბ. 1961
15. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, თბ., 1975
16. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973
17. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995

„კოშკი“

გალაკტიონ ტაბიძეს ბედმა დააკისრა ყოფილიყო „ეპოქის გედი“. „ათასის მხედველობით“, „ასი ათასის სმენით“ მომადლებულ პოეტს უნდა შეენიშნა, მოესმინა არა მხოლოდ ჩვეულებრივ მოკვდავზე გაცილებით მეტი, არამედ უნდა ეგრძნო ჯერ კიდევ გაუმჟღავნებელი, პოტენციაში არსებული მუხტი და, მართლაც,

ადრეული ლექსებიდანვე გვაოცებდა ნათელხილვისა და ნათელსმენის ფენომენებით.

„ამ წიგნში მთელი საუკუნის ვიპოვე ბინა“, — თვითშეცნობილი გენიის საფუძვლიანი განაცხადია.

გალაკტიონმა 1959 წლამდე იცხოვრა მხოლოდ, მაგრამ უტყუარი ინტუიციით გაალებული სულით იგრძნო არა მარტო ის, რაც მოხდებოდა მის სიცოცხლეში, არამედ მთელი ნახევარი საუკუნით (ან იქნებ მეტითაც) გაუსწრო მოვლენებს და ეროვნული ტრაგედიები, „მსოფლიო ნგრევები“, მომავლის კატაკლიზმები იწინასწარმეტყველა, უფლის „დიდი დღის“ დადგომას მიაწვდინა მზერა.

საღვთო სიბრძნის ძიებით, იგავური, სიმბოლური მეტყველებით გალაკტიონის პოეზია ბიბლიურ წინასწარმეტყველთა ნააზრევს უახლოვდება.

ჯერ კიდევ შეუსწავლელია ჩანაფიქრი მისი „ფეერიული ქალაქის, ფეერიული ყინვის, ფეერიული აკიდოს, ფანტაზმების, ეფემერების;თვალსაწიერი და მასშტაბები კოსმიური სიცივის, მსოფლიო ბაგის, მსოფლიო ნგრევის, მსოფლიო სხივის.

გალაკტიონის „კოშკი“ ერთ–ერთი იმ შედევრთაგანია, დღენიადაგ რომ იზიდავს ერის საზრისზე დაფიქრებულ, გონსმოგებულ ქართველს.

ლექსი 1916 წელს დაიწერა. ამ დროს გალაკტიონი უკვე იყო თავისი გახმაურებული პირველი კრებულის ავტორი, მრავალი შედევრით მდიდარი.

ცნობილია, რომ ის ძიებას „ბგერა–ბგერა, საგან–საგან“ იწყებდა, ერთეულიდან ზოგადისკენ, ლოკალურიდან გლობალურისკენ მიისწრაფოდა. რაც მთავარია, ემყარებოდა უღრმეს საღვთო სიბრძნეს და ყოველ წყაროს არათუ ძირისძირში იცნობდა, თვით შეჰქონდა ტრადიციებში განუმეორებელი ნიუანსები, გვაჯადოებდა აზრისა თუ მუსიკის სასწაულებით. „საერთო“ და „სათვისტომო ომში“ ჩაბმული პოეტი ეროვნულთან ერთად, „მსოფლიოს გამოუცნობი წყლულების“ წამალსაც ეძებდა.

„კოშკის“ ანალიზისას, ვფიქრობთ, ამოსავალი უნდა იყოს გალაკტიონის უმთავრესი ესთეტიკური პრინციპი – სახე - სიტყვათა მრავალმნიშვნელოვანების პრინციპი, ინტერესი როგორც რეალური, ემპირიული სამყაროსადმი, ამასთან “ფეერიული“,

„ფანტაზმებით მოსილი“ ხილვებისადმი, სიმბოლური, დაფარული შიფრის მატარებელი სახეებისადმი.

ისევე როგორც მრავალი სახე, კოშკიც მრავალგანზომილებიანია გალაკტიონის შემოქმედებაში, უსაზღვრო შესაძლებლობები ვლინდება ამ ცნების ორიგინალურ, ახალ-ახალ კონტექსტებში გააზრებისა.

ცნობილია ისიც, თუ რა მჭიდრო კავშირი აქვს გალაკტიონს ძველ და ახალ აღთქმასთან, სასულიერო პოეზიასა და ღვთისმეტყველთა ნააზრევთან.

სულხან-საბა ორბელიანის განმარტებით, „კოშკი არის იგივე გოდოლი, ანუ გოდოლი არის კოშკი მაღალი. კოშკი კი წვრილი და მაღალი ციხეა“ (ლექსიკონი ქართული, 1, 1991წ. გვ. 164).

ეს სახე არსებობას იწყებს „ფსალმუნში“: „ღმერთო... ძლიერი კოშკი ხარ მტრისაგან დამცველი“ (ფს. 61,4).

გოდოლი ფიგურირებს სოლომონ მეფის იგავებში: „უფლის სახელი მტკიცე გოდოლია“ (იგავნი სოლომონისა, 18;10).

სიმბოლური კოშკისა და გოდლის სახის ახსნას ვიპოვით პროფესორ ტიტე მოსიას „საღვთისმშობლო სახისმეტყველებაში (გვ. 79): „წმინდა ქალწული, დაუჯდომლის თანახმად, ეკლესიის შეურყეველ გოდლად ანუ უძლეველ კოშკად წარმოგვიდგება: “გიხაროდენ, ეკლესიისა შეურყეველო გოდოლო“. ამის კვალდაკვალ დავით გურამიშვილიც წერს მესიის დედაზე: „დაურღვეველო ზღუდეო, გოდოლო შეურყეველო“ („დავითიანი, გვ. 79).

გალაკტიონის შემოქმედებაში მოიძიება კოშკთან დაკავშირებული თვითმყოფადი სახეები: „კოშკიდან ერთი ნათობს სანთელი, სულში კოშკი არ შენდება, ახლა აღარც ღმერთია, ეცემიან კოშკები ცისა და ნესტანისა, გრაალის კოშკები, ლიდიის სამრეკლო შენს ფეხქვეშ დაიმსხვრა და გლოვა მომესმა, კოშკებს სიზმარეთისას ნისლი გადაეცალა...

კოშკი ზოგჯერ რეალისტური შინაარსისაა („თელავის გაძარცული ციხე-კოშკები“ ლექსში “მივდიოდი ალაზნის ველად“), ხშირად სიმბოლურია და მიემართება პოეზიას („სიზმარეთის კოშკები“, „ეფემერაში“). ზოგ ლექსში კი რელიგიური შინაარსის მატარებულია. ასეთია „კოშკები ძველად ნაგებ–ნაშენი“ლექსში „სანთელი“, რომელშიც პოეტს ეძნელება კოშკებთან განშორება, ხოლო დროშასავით მაღლა აწეული სანთელი ქრისტეს გულისხმობს,

ვინაიდან ქრისტე „სანთელია ნათლისა“ („ნევმირებული ძლისპირნი, გვ. 323).

ათეისტური ეპოქისათვის გაუცხოებული „ძველი კოშკი“ სიმბოლოა მარიამისა ლექსში „რაც არ ყოფილა–არის“: „გამქრალ დიდების ნათელს კოშკი იბურავს ძველი და მთელ ვაებას ათევს“. ლექსი დაწერილია 1928 წელს.

„უცნაურ სასახლეში“ (1919წ.) კოშკი დღის ამალას წარმოადგენს, დღე კი საღმრთო სახელია. პოეტი მისტირის „აჩონჩხილ შენობას, მშვენიერ შენობას“. „აჩონჩხილი“, ალბათ, შინაარსგაცლილს გულისხმობს: „აჩონჩხილო შენობა, მშვენიერო შენობა, მომკლავს მე უშენობა!“

ლექსის„კოშკი“ მარიამს გულისხმობს, დღე კი ქრისტეს. „სასულიერო მწერლობაში ქრისტეს სახელად მოიაზრება დღეც... „ვიკარგვი ბნელის ღამითა, დღევ, რად არ მომიძიებო“, – „დავითიანი“ (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, გვ. 27).

დასაწყისი ლექსისა – „ეს მშობლიკრი ქარია“ – გვამცნობს, რომ „აიმართნენ კოშკები ცისა და ნესტანისა“. შემდეგ კი ირკვევა, რომ "ეცემიან კოშკები ცისა და ნესტანისა“.

მარიამის სიმბოლური სახელებია“ ცის საყდარი, ცის დედოფალი, ზეცის სძალი“ (ტ.მოსია,„საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ. 124).

გალაკტიონის პოეზიაში მარიამს ეწოდება „ცის კოშკი“.

დედა–ძის უარყოფილი ხატება შემოგვანათებს ლექსიდან „ტფილისს სძინავს მძიმე ძილით“: „სულში კოშკი არ შენდება, ეხლა აღარც ღმერთია, საცა არის გათენდება, ყველაფერი ერთია!“

მარიამის უარყოფას მიგვანიშნებს დამსხვრეული გრაალის კოშკები ლექსში „ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“.

გრაალი მიიჩნევა მარიამის სიმბოლოდ: „გრაალი განასახიერებს მთვარისეულ მარადქალურ საწყისს, სოფიას, ღვთისმშობელს“ (ზ. გამსახურდია,“ „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, გვ. 181).

სხვაგან „კოშკიდან ერთი ნათობს სანთელი“(„დამშვიდდი ქარო“) ან „მიტოვებული კოშკი... სტირის“...

პოეზიის სიმბოლოა „სიზმარეთის კოშკები“ „ეფემერაში“, კოშკი ჩემი მაღალი“ - ლექსში „სანამ არ დამსხვრეულან“, სულის კოშკი პოემაში „აკაკი წერეთელი“.

გვხვდება შრომის კოშკი, კრემლისა თუ ეიფელის კოშკი, მძლავრი კოშკები დიდ ქალაქების „გადახრილ ნამინანქრევებს“ რომ გვაგონებენ.

მარიამის სიმბოლოდ გალაკტიონის პოეზიაში დაფიქსირებულია თასი, კიბე, კიდობანი, ხიდი, ჭიქა, აზარფეშა, ყვავილი. კოშკიც, უმეტეს შემთხვევაში, მარიამის ადრესატია.

პოეტს წინ უძღოდა უმდიდრესი ტრადიციები. ჰიმნოგრაფიაში მარიამ ღვთისმშობელი მოხსენებულია, როგორც „გოდოლი სანატრელი“ (ნ. გულაბერიძე, გალობანი სუატისა ცხოველისანი“, „ჩვენი საუნჯე“, ტ. I, 1960წ. გვ. 538).

„არეოპაგიტულ კრებულში“ პეტრე იბერი იწოდება, როგორც „გოდოლი უძრავი“ (გვ.184).

იოანე მინჩხის „სულის გოდოლთან“ დაპირისპირებულია საშინელი განსაცდელის ქარი: „ეკუეთნეს ქარნი იგი საშინელი განსაცდელთანი გოდოლსა სულისა“ („ქართული პოეზია“, I, 1979წ. გვ. 65).

გალაკტიონი შემოქმედებითად ითავისებს ტრადიციას და წინაპართა სულის გოდოლს (კოშკი) ბევრ ლექსში რელიგიური გაგებით მიმართავს, როგორც მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოს.

გასათვალისწნებელია ისიც, რომ პოეტი ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის განუმეორებელ კონტურებს ქმნის. გამხმარი, დაშხამული, გათელილი, დაწყვეტილი ვარდები, დამსხვრეული რწმენის გემი, ჩაძირული გემები, გარდაცვლილი, ჩამქრალი, ქიმერებში ჩავარდნილი მზე, ამღვრეული და დამშრალი წყარო... ქრისტეს უარყოფაზე მიგვანიშნებს; გაყინული, დაკარგული, დანგრეული ზეცა და სამოთხე (ცა და სამოთხე მარიამის სიმბოლოებია), დაბინდებული და თოვლის ქვეშ გაუჩინარებული მთა (დანიელის მთას, საცნაურ და პოხილ მთას მარიამის სიმბოლოდ მიიჩნევენ ბიბლიის კომენტატორები), გაძარცული ატმის ყვავილი, დამსხვრეული გრაალის კოშკები ღვთისმშობლისადმი გულგრილობის გამომხატველი სახეებია.

დედა-ძის დაგმობის ტენდენცია განსაკუთრებით გაძლიერდა ჩვენი საუკუნის 20-იან წლებში. ცნობილია, ალ. აბაშელის მარიამისადმი მიძღვნილ ლექსს – „ციურო დედავ, აგვიპყრია შენსკენ ხელები, ტანჯვის წუთებში დაკბენილი მტკივან თვალებით“ – რა ირონია შეაგება პროლეტარული, უდღეური მწერლობის ნა-

ფიცმა კრიტიკოსმა ბენიტო ბუაჩიძემ, რომელმაც ზემოხსენებულ სტრიქონებს „მონაზვნური ბოდვა“და „აღმაშფოთებელი“ უწოდა (იხ. ა. ნიკოლეიშვილი, „ქართული მწერლობა ოციან წლებში“, წიგნში „მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორიის ნარკვევები, 1,ქუთაისი, 1994წ.)

უბედურების მომტანი სისხლიანი რევოლუციონერების ნგრევითი საქმიანობა ვლინდება გალაკტიონის ლექსში „კოშკი“. მას მსჭვალავს ავბედითი მომავლის საშინელი წინაგრძნობა და პოეტს განაჩენი გამოაქვს ბნელი ეპოქისათვის.

პირველივე სტროფი ნგრევის შემზარავი სურათით იწყება:

„ინგრევა კოშკი საუკუნით აშენებული!
წინაპართაგან მოტანილი ძვირფას ბროლებით,
ცვივა სარკმლები ბედისწერით დაშინებული,
დაშინებული ბედისწერის გამოქროლებით“.

„ძვირფას ბროლებთან“ ერთად, გალაკტიონი მიმართავს „სიცოცხლის ბროლის“(„ბნელი ჩრდილავს სიცოცხლის ბროლს“ – ამბობს ერთგან), „ბროლის ზმანების“ („ნუგეში“) სახეებს. ვფიქრობთ, ეს სახეები ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოებია და უნდა მომდინარეობდეს ეზეკიელის წინასწარმეტყველებიდან, სადაც მინიშნებულია ბროლის ცა: ...“გაიხსნა ცა და ვიხილე ღვთიური ხილვები“ (ეზეკიელი , 1,1). „ცხოველთა თავებს ზემოთ თითქოს ბროლის ცა იყო“ (ეზეკიელი 1,22).

ბროლი ფიგურირებს აგრეთვე აპოკალიფსში: „წამიყვანა სულით დიდსა და მაღალ მთაზე. მიჩვენა წმინდა ქალაქი იერუსალიმი, მქონე ღვთისა დიდებისა. მისი შუქი მსგავსი იყო პატიოსანი თვლისა, როგორც იასპის ქვისა, ბროლივით გამჭვირვალესი“ (იოანეს გამოცხადება, თ. 21, 10, 11). გალაკტიონის ლექსში კოშკის ნგრევას მოსდევს სარკმელთა ცვენა და ეს ბედისწერით არის გაპირობებული.

ღვთის გმობის ფაქტზე მინიშნებულია დანიელის წინასწარმეტყველებაში, იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში.

„უზენაესის წინააღმდეგ სიტყვებს იტყვის და უზენაესის წმიდებს შეავიწროებს, განიზრახავს მათთვის დროთა და რჯული-

სა შეცვლას. ისინი ხელში მიეცემიან მას, ვიდრე არ გავა დრო–ორი დრო და ნახევარი დრო.

შემდეგ დაჯდება სამსჯავრო და წართმევს მას ხელმწიფებას"(დანიელი, 5,25,26).

იგივეს გვაუწყებს იოანეს გამოცხადება: „როცა მეხუთე ბეჭედი ახსნა, სამსხვერპლოს ქვეშ დავინახე სულები დახოცილთა ღვთის სიტყვებისათვის და მოწმობისათვის, რომელიც მათ ჰქონდათ" (გამოცხადება, 6,9).

„კოშკში" შემდეგ აქცენტი მოდის სვეტებზე, რომელიც „წარსულთა დღეთა მტკიცე ბურჯი" იყო, დღეს კი გაძარცული და ყველასათვის გაუგებარია:

„სვეტები, რომელთ თავზე ადგა ელვარე თაღი,
წარსულთა დღეთა მტკიცე ბურჯი და მეგობარი
დგას დაქანცული, გაძარცული, უიარაღო,
ყველასთვის უცხო და ყველასთვის გაუგებარი!"

კოშკთან ერთად, სვეტებიც მარიამის სიმბოლოდ ისახება.

პროფ. ტ. მოსია სათანადო მაგალითების დამოწმებით მარიამის სიმბოლოდ მიიჩნევს სვეტს: „თაყვანისმცემელთა მიერ ღვთის დედა აღიქმებოდა ქრისტიანთა ბურჯად, სიმტკიცედ და სვეტად: „სვეტო და სიმტკიცეო და სიქადულო ჩვენო, მარიამ უბიწოო" (მ. ქავთარია, ძველი ქართული პოეზია, გვ. 197), ნიკოლოზ გულაბერიძის შემოქმედებაში მარიამი ნათლის სვეტად და ცხოველ სვეტად გამოიხატა: „ნათლისა სუეტო ქალწულო" (ქართული პოეზია, I, 203), „სუეტო ცხოველო, დედოფალო წმინდაო (იქვე). „დაუჯდომელში" მარიამი „ცეცხლის სვეტად" და „ღრუბლის სვეტად" მოგვევლინა. ორივე ძეგლის ამოსავალი წყარო გამოსვლათა წიგნია: „ხოლო ღმერთი უძღოდა მათ დღისით უკუე სუეტითა ღრუბლისათა ჩუენებად მათდა გზასა, ხოლო ღამე სუეტითა ცეცხლისათა" (გამოსვლა, 13, 21) – ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება", ზუგდიდი, 1996წ. გვ. 106).

საანალიზო ლექსის შემდეგ სტროფში ისევ კოშკის დანგრევაზეა საუბარი და ეს ნგრევა შედარებულია ძველი რომის ან ბაგრატის კოშკი – ტაძრის ნგრევასთან, რათა უფრო ძლიერად განგვაცდევინოს რწმენის, სიწმინდის, განადგურება:

„ინგრევა კოშკი სიყვარულით აშენებული,
ვით ძველი რომი, ან ბაგრატის კოშკი-ტაძარი“.

კოშკი სიყვარულით არის აშენებული, სიყვარული კი ქრისტიანული ღმერთის სახელია: „ღმერთი სიყვარულია“ (კათოლიკე ეპისტოლენი იოანესი, I, თ. 4, 8)

ნეტარი ავგუსტინეს აღსარებაში ღმერთს ეწოდება “დიადი სიყვარული“ („აღსარება“, გვ. 390).

ამ საყოველთაო ნგრევის დირიჟორია „სახე გამხდარი, გესლიანად გაცინებული“ სატანა, რომელიც სახელდებულია, როგორც „შიშის ლანდი უზარმაზარი“: იგი კოშკის „ძველისძველ ფოლიანტზე“ საბედისწერო განაჩენს აწერს:

„სახე გამხდარი, გესლიანად გაცინებული
აქ ისევ გაჩნდა შიშის ლანდი უზარმაზარი.
კოშკის ძველისძველ ფოლიანტზე რაღაც დასწერა
და შემოხაზა გამოუცნობ ნების რკალებით“.

გვახსენდება მეფე ბალთაზარის ლხინი, როცა კედელთან გამოჩენილმა ხელმა სამი საბედისწერო სიტყვის დაწერით მიანიშნა ბაბილონის სამეფოს აღსასრულსა და ბალთაზარის სიკვდილზე, რაც იმავე საღამოს ახდა კიდეც.

შიშის ლანდის მოვლინება და საიდუმლო წარწერის გაკეთება ავი წინაგრძნობით ავსებს ლექსის ლირიკულ გმირს:

„ალბათ მოხდება სასწაული საბედისწერო...
ნუთუ არავის, არავის არ შევებრალებით?”

სანთლის ჩაქრობას (სანთელი ქრისტეს სიმბოლოა) მოსდევს ბნელი ღამის გაბატონება და ამის შედეგ ყოველგვარ ფასს კარგავს ტაშისცემა, ვარდები, დიდება:

„ოჰ, გული, გული! რანაირად მტკივა ეს გული!
კოშკი ღამეა... უკვე ჩაჰქრა, ჩაჰქრა სანთელი,
დედა, სადა ხარ! მამა, სად ხარ! ან რად მინდოდა

ეს ტაშისცემა, ეს ვარდები, ეს ჟრუანტელი?“

ამაოდ მოუხმობდა პოეტი ურწმუნო მეფისტოფელის ეპოქაში ზეციური დედისა და მამის სახელებს.

ლექსის ბოლო სტრიქონებში ცხადი გახდა საშინელი წინაგრძნობის ასრულება:

„მოჰყვები ქვეშ ამ უხეშ ლოდებს ჩუმ ხეტიალით“,
მესაუბრება წინაგრძნობა დაჟინებული...
აჰა! ყრუ რყევით, ხმაურობით, გრგვინვა–გრიალით
დაეცა კოშკი, სიყვარულით აშენებული!“

„კოშკი“ მარიამ ღვთისმშობლისა და ქრისტიანული ღმერთის უარყოფას აფიქსირებს, რაც დაღამებას, ნგრევას მოასწავებს როგორც სულიერ, ისე მატერიალურ სფეროში. ჯერ კიდევ 1916 წელს ჩაწვდა გალაკტიონი რევოლუციის მღვრიე დინების არსს, იმ ტოტალურ განადგურებას, რაც მოხდებოდა როგორც მატერიალურ ფასეულობათა (მართლაც ინგრეოდა ეკლესია–მონასტრები, ცინიზმისა და დევნის საგანი ხდებოდა რწმენა) მიმართ, ისე სულიერების ასპექტში. ეს დამღუპველი ტენდენციები არაერთგზის ამხილა პოეტმა ხან პირდაპირ, ხან სიმბოლურ-მეტაფორული სახეებით.

ამ უბედურების დირიჟორები იყვნენ აპოკალიფსში მინიშნებული ზღვისა და მიწის მხეცები (ბიბლიის კომენტატორები მათ ადრესატებად ლენინსა და სტალინს მიიჩნევენ), რომელთაც ძალაუფლება გველეშაპისგან მიიღეს. აპოკალიფსში მათი დამარცხებაც არის მინიშნებული.

ღმერთისუარმყოფელი მარქსიზმის ბაცილებით იშხამებოდა მე-19 საუკუნის ქართველი და „აჩრდილში“ ილია ჭავჭავაძე წუხდა სიცოცხლის ხის გახმობაზე, მკურნავი წყაროს დაშრობაზე, რაც სიმბოლურად ურწმუნოების მხილება იყო.

ვაჟა–ფშაველას „მოჩვენებაში“ იგივე ფაქტზე მეტყველებს “დანგრეული დარბაზები“, თავმონგრეული კოშკები და ალის, ქაჯის ცინიკური ხითხითი ყველაფრის ამაოებაზე, მაგრამ შემდეგ დაუვალი მზის (ღმერთის) გამონათება რწმენის უძლეველობის დასტურია.

მიხეილ ჯავახიშვილის „ქალის ტვირთში“ კოშკის დამანგრეველი, გედის გამანადგურებელი შავი ურჩხული და კოშკთან დაპირისპირებული წითელი გველეშაპი მოასწავებს ანტიქრისტეს მოვლინებას, რომელიც მიზნად დაისახავს სიწმინდის, სულიერების, კოშკის (მარიამის) გაუფასურებას.

გალაკტიონის პოეზიაში ინგრევა კოშკი, სასახლე, სოფელი, ქალაქი, დარბაზები, ეცემა სვეტები, ძმები იყოფენ მოხუც ბაღს (ძმა ჩვენი ე.წ. „უფროსი ძმაა“, მოყვრის სახელით მოსული ჩრდილოელი „მფარველი“). ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით. ბაღის გაყოფა ადამიანური ბუნების დაკნინებაზე, გაუკეთურებაზე მიგვანიშნებს.

„მეგობრად დასახული მოსისხლე მტრის” მიერ დაწყვეტილი ვარდები, უსივრცო ბაღი, დამსხვრეული ქანდაკებები და ძეგლები, მათ ქვეშ უგონოდ დამარხული გული გვზარავს ლექსში „გული“.

თვალში გვეცემა „გამქრალი საუნჯის“ სევდა („918“), „დამსხვრეული დრო“ („სდგას ხეივანი“), „დამსხვრეული რწმენის ხომალდი“ („დაიღუპა ის ხომალდი“), „დრო–აფთარი“ („ელეგია“).

ნერონის ცეცხლი, ჯვარცმა, რღვევა, ცხედრებია ირგვლივ, თბილისი ქცეულია გილიოტინად და ეშაფოტად („ტფილისი“).

მკვდარია ყვავილები, მომაკვდავია ბაღი („შემოდგომის დღე“), გაძარცულია ატმის ყვავილი, ნაპრალებზე გადამსხვრეულია ნერგი („ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“).

დემონთა გუნდის აგუგუნება, ნგრევა ღრუბლების, დალეწილი ცა ამხელს ღმერთისუამყოფელი ეპოქის ავბედით მოვლენებს „ზღვის ეფემერაში“.

„ახლოა დრო მსოფლიო ნგრევის“ („ლენინი“), „მსოფლიო ნგრევათა“ კვლავ მოწმე გავხდებით“ („კოსმიური ორკესტრი“), „არაერთხელ აგუგუნდება დედამიწაზე კიდევ სამუმი“ („ჩვენ, პოეტები საქართველოსი“), გვაფრთხილებს გალაკტიონი.

„კოშკის“ სახის სხვაგვარი, ჩვენგან განსხვავებული გაგებაა მოცემული სამეცნიერო ლიტერატურაში.

„კოშკი“ საქართველოს სიმბოლოა.

„საქართველოს დაცემა იწინასწარმეტყველა პოეტმა, დაცემა, რომელიც კიდევაც დაიწყო მისსავე ეპოქაში და დღემდე

გრძელდება... ჯერ კიდევ საბედისწერო სასწაულის მოლოდინშია ჩვენი ქვეყანა.

„იავარქმნილი კოშკი, იავარქმნილი ტაძარი იავარქმნილი ქვეყნის ალეგორიული სახეა“, – ასკვნის ნანა კუცია. (იხ. ნანა კუცია, „უტაძრობის ტრაგედია“, თბ., 1998წ. გვ. 23).

როგორც ჩვენს მიერ ზემოთ ციტირებული მაგალითებიდან ვნახეთ, გალაკტიონის პოეზიას არ აკლია დანგრეული სოფლების, ქალაქების, ქვეყნების და თვით მსოფლიოს სახე, მაგრამ არსებითი ისაა, რომ ნგრევა უპირველესად სულისმიერია, გაუკუღმართებული სატანური სულის შემოქმედებაა და უმთავრესად ამას აფიქსირებს პოეტი, ამასთან გვიჩვენებს (ნგრევის ფიზიკური სურათებით), რომ თუ დემონის საუფლო სული არ განიკურნა, სიცარიელის, არარაობის საუფლო გახდება ყოველივე არსებული. ესაა გაფრთხილება.

ამასთან, გალაკტიონი კანონიკურ სახეებს თითქმის არ უცვლის შინაარსს, რელიგიური გაგებით მიმართავს მათ, მხოლოდ მხატვრულად ამრავალფეროვნებს, ახალ ელფერს სძენს უკვე არსებულ ტრადიციებს.

რაც შეეხება გალაკტიონის კოსმოფონიას, იგი ქრისტიანულია ბოლომდე, სატანის არსებობის, მაგრამ ღმერთის მარადიულობის და უძლეველობის რწმენითაა გამსჭვალული. ერთი შეხედვით პესიმისტურ ლექსებს, განადგურების ტკივილს ენაცვლება რწმენა განახლებისა, ღმერთისაკენ მიბრუნებისა („მშვიდობის წიგნი“), „შორი გაზაფხულის“ (გაზაფხული, ზაფხული საღმრთო სახელებია) იმედი, „გადარჩენის ბედნიერება”. ჭეშმარიტი პოეტის მისიად ისახება ყვავილების (რწმენის) გადარჩენისათვის ზრუნვა, ამ მიზნით ქმნის „ძლევის, ლოდინის სიმღერას“, დარაჯობს მომავლისათვის საიმედოდ გადანახულ რწმენის დროშებს („გადანახული დროშები“).

ღმერთის მორწმუნე ადამიანი არ შეიძლება იყოს ობოლი („არ ვარ ობოლი“), არსებობს სასწაულის, უმანკო ნათელის, ცაზე ვარსკვლავის აელვარების, ყინულის ლოდის გადნობის, ალვის ხის (საღმრთო სახელია), ასწლოვანთა ხეთა გადარჩენის იმედი, „სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი“ (“ილიას მოტივი”).

„მხოლოდ გამარჯვებით ბედთან შერიგების“ („არ ღირს იმ ერთ ცრემლად“), ბრძოლის, ძიების პათოსი ავსებს გალაკტიონის ლექსებს.

მთავარია რწმენა იმისა, რომ „რაც აირევა და დაირევა, რაც დაინგრევა, კვლავ აშენდება“.

ტკივილთან ერთად,იმედის ხატები ანთია გალაკტიონის სტრიქონებში: „გარდავა ბნელი საუკუნის მღვრიე ნადირი, აღმოსავლეთი მოირთვება ცისკრის ალუბლით“ („მახაჯირი“), „საუკუნეთა თოვლო, ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“ („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“), „ზამთარო, ასე გულისდამხშობო, ვერ შესძლებ, სიო რომ გადასწიო, საიმქვეყნიო და საამსოფლო“ („მშვიდობის წიგნი“).

ეს რწმენა წიგნთა წიგნის სიბრძნითაა ნასაზრდოები.

„გველის ფესვიდან გამოვა უნასი და მისი ნაშიერი მფრინავი გველეშაპი იქნება“ (ესაია, 14, 29).

“უფლის დიდი დღე... იმ დღეს დასჯის უფალი სასტიკი, დიდი და ძლიერი მახვილით ლევიათანს, გველს მოსრიალეს და გველს დაკლაკნილს და მოკლავს გველეშაპს, ზღვაში მყოფს“ (ესაია, 14, 30), წერს წინასწარმეტყველი.

უფლის დიდი დღის, ცოდვილთა განკითხვისა და მართალთა ამაღლების რწმენის გამოხატულებაა პოემა „მშვიდობის წიგნის“ სტრიქონები: „რა დიდი დღეა, რა სამოთხეა ქებული ოდით“.

დანგრეული კოშკების, დაცემული სვეტების რექვიემია გალაკტიონის პოეზია, ამასთან, ისევ უზენაესისკენ მიბრუნების, განწმენდის, წაქცეული სვეტების კვლავ ამართვის უტყუარი განჭვრეტა, რაც ასრულდა კიდეც.

„ატმის ყვავილების“ ციკლი

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის უპირველეს თავისებურებად შეიძლება მივიჩნიოთ მისი სიმბოლური, იგავური ხასიათი, რაც ბიბლიური წინასწარმეტყველების, საერთოდ, დიდი ხელოვნებისათვის არის დამახასიათებელი და მიზნად ისახავს „ღრმა სიბრძნის“, „უკვდავი აზრის“ ძიებას.

ბიბლიაში განასხვავებენ მიწიურ და ზეციურ სიბრძნეს, „სალაღობო სიმღერას“ (ესაია, 33, 32), თუ „სიყვარულის სიმღერას“ (ესაია, 5,1), სიყვარული კი ღმერთია (იოანე, 1,4,5).

სიყვარულის სიმღერას მღეროდა ესაია წინასწარმეტყველი და ეს სიყვარული იყო ღმერთი: „ვუმღერებ ჩემს შეყვარებულს სიყვარულის სიმღერას მის ვენახზე“ (ესაია, 5,1).

სიყვარულის სიმღერა ესახებოდა იმედისა და ხსნის გზად გალაკტიონ ტაბიძეს: „გულში ჟღერს რა ხანია სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი“ („ილიას მოტივი“).

„შენ მიატოვე შენი პირველი სიყვარული“, უცხადებს ქრისტე იოანე მოციქულის პირით ეფესოს ეკლესიას აპოკალიფსში (თ. 2,4).

საღვთო სიყვარულის დავიწყება აწამებს გალაკტიონს: „აქ ოდესმე მხიარული გზით უყვარდათ სიარული, აწ გზა მიტოვებულია, როგორც ძველი სიყვარული“.

გალაკტიონის პოეზიის ტრაგიკულ ინტონაციებს განაპირობებდა ის, რომ მის თანამედროვე საზოგადოებას დაავიწყდა „სიყვარულის ნანა“, “სიყვარულის ხმა“.

პოეტის სულში კი გამუდმებით ჟღერდა „სიყვარულის სიმღერა“, „სიყვარულის უვერტიურა“, რაც ლოცვასთავით ამაღლებული და დიადია.

პოეტების მეფეს აღაშფოთებდა რწმენის უარყოფა, რაც ტოტალური კატაკლიზმების მაცნედ ესახებოდა და მკითხველის ყურადღებას მიაქცევდა ურწმუნოების ბაცილებზე, უზენაესის დამდაბლებაზე, რათა გადაერჩინა „ლამაზი არსი ჩვენი კაცობისა“.

ამ თვალსაზრისით, ძალზე საყურადღებოდ გვესახება „ატმის ყვავილები“, რომელიც 1915 წელს დაიწერა და პოეტის მეორე, „არტისტული ყვავილების“ სახელწოდებით ცნობილ კრებულში შევიდა.

როგორც არ უნდა შევამციროთ გალაკტიონის შედევრთა რიცხვი, „ატმის ყვავილები“ ყოველთვის იქნება როგორც ქართული, ისე მსოფლიო პოეზიის რჩეულთა რჩეული.

ბევრჯერ შეურხევია ამ ნაწარმოებს აღტაცებული მკითხველის სულის ფრთა. სპეციალისტები ყურადღებას ამახვილებდნენ მის ახლებურ სახეებზე, შინაგან–გარეგან, კიბურ რითმებზე, მაგ-

რამ მაინც ძნელი აღმოჩნდა ზოგად ფრაზებზე შორს წასვლა და ლექსის ჩანაფიქრის წვდომა. ამ ამოუცნობლობამ მას მეტი ხიბლი შესძინა და ატმის ყვავილების უმშვენიერესი ხე ჩვენს სულში დარჩა სამარადჟამოდ, როგორც ზეაღმტაცი სახე, როგორც მარადიული იდეალის განადგურების მოუნელებელი ტკივილი.

პროფ. შ. რადიანი წერდა: „გ. ტაბიძე უმთავრესად ეტანება ისეთ სურათებს, სადაც განსაკუთრებით მოჩანს ბენების სიმკაცრე. ამ მხრივ დამახასიათებელია „ატმის ყვავილები“ (შ. რადიანი, „მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურა“, თბ. 1959წ. გვ. 203).

პროფ. ა. ხინთიბიძე ასე გამოარჩევდა „ატმის ყვავილების“ ციკლს: „ყველაზე მეტი სიახლე ქართულ პოეზიაში გალაკტიონმა მაინც ატმის ყვავილების ციკლით შემოიტანა. ეს იყო სრულიად თავისებური მოვლენა. ატმის ყვავილების სიმბოლიკაში გამოხატულება ჰპოვა სიკვდილ–სიცოცხლის მარადიულმა პრობლემამ. ამ ციკლის პირველი ცენტრალური ლექსი „ატმის ყვავილები“ 1915 წ. გამოქვეყნდა ჟურნალ „თეატრსა და ცხოვრებაში“. მომდევნო წლებში ეს მოტივი გამდიდრდა ახალი სახეებით, ფერებით, განწყობილებებით („ატმის რტოო, დაღალულო რტო“, „იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს“ და „იმ ვარდისფერ ატმებს“). მაგრამ ყველა ამ ლექსის აზრობრივ–ემოციური საფუძველი, მისი შესატყვისი პოეტიკით, „ატმის ყვავილების“ მომაჯადოებელი მუსიკა, რასაც რითმათა საოცარი ხვეულები ქმნის, უკვე მის პირველსავე ვარიანტში იყო.

„...1915 წელს გალაკტიონმა რამდენიმე ახალ მოტივს მისცა დასაბამი. სწორედ ამ წელს ჩაისახა ის სპეციფიკური და განსაკუთრებული, რამაც არსებითად განსაზღვრა პოეტის შემოქმედების ხასიათი. 1915 წელს გალაკტიონი არათუ მომწიფებულია ახალი სიტყვის სათქმელად, არამედ უკვე შედევრებს ქმნის ახალი ხელოვნების ოქროს ფონდში შესატანად“ (აკაკი ხინთიბიძე, „გალაკტიონი თუ ცისფერყანწელები“, თბ., 1994 წ., გვ. 124).

„ატმის ყვავილები“ გაცილებით მეტის მთქმელია, ვიდრე ნებისმიერი ბუნებაზე დაწერილი შედევრი. ამ ნაწარმოების გაცნობით რაღაც მიღმურს, ამაღლებულს ვეზიარებით, „რაღაც არაქაურის“ ჰანგი იჭრება ჩვენს არსებაში.

ყოველი ხე და ყვავილი უზენაესის ქმნილებაა, მათი არსებობა ალამაზებს და აფაქიზებს ჩვენს ყოფას, სულს, მათი სიკვდილი

თუ სიცოცხლე ჩვენი არსებობის სიმბოლოა და ყოველი მოაზროვნე ადამიანის დამაფიქრებელი.

გალაკტიონი ცოცხალ არსებასავით განიცდიდა მთელ ორგანულ და არაორგანულ სამყაროს, მის სულს ხეთა ფოთლების ბედიც და ბალახთა ფერიც ათრთოლებდა, იგი მთელ კოსმოსს ატარებდა თავის შინაგან სამყაროში, თან არა მხოლოდ რეალურს, სიმბოლურსაც (დემონური ხე, შავი ზღვის პირას მდგარი მრუდე ხე, ორი ხე–ქოლგიანი ძმები, არსებობის ხე, ცნობადის ხე, სიცოცხლის ხე, ალვა, პალმა, კიპარისი, ზენიტზე მდგარი შორი პალმები, ვერხვი, ბზა), პოეტი ვერც ატმის ყვავილების გულგრილი მაყურებელი იქნებოდა, ყოველი ხილულის ასი ათასი თვალით მხილველი, მაგრამ შეცდომა იქნებოდა იმის ფიქრი, თითქოს ეს ლექსი მართლაც რეალურ, ფიზიკურ, სადღაც ბაღში თუ მინდორში მდგარ ატმის ხეზე იყოს დაწერილი, თუმცა, უხილავის პარალელურად, პოეტს ხილულიც ხიბლავდა და რეალურის გზით მიდიოდა ირეალურისკენ.

გასათვალისწინებელია გალაკტიონის უპირველესი თავისებურება: ხილულით ნათელყოს უხილავი, ემპირიულით მიგვანიშნოს მისტიკურზე, წუთიერით მარადიულზე, ხელშესახებით – მიღმურზე...

ვფიქრობთ, ატმის ყვავილები სიმბოლური, განუმეორებელი სახეა, რომელიც განგვაცდევინებს უზენაესის, უწმინდესის უგულებელყოფით დაღდასმული ეპოქის ტრაგედიას.

ვინც იცნობს გალაკტიონის პოეზიას, მას უთუოდ ემახსოვრება მისი გარდაცვლილი, ქიმერებში ჩავარდნილი, ჩამქრალი, ლანდად ქცეული თუ შავი მზის სახეები, გაუთენებელი ღამის, შეღამებული დილის ლანდები, დალეწილი, დამწვარი, დანგრეული, დემონის საკუთრებად ქცეული ცა, დამჭკნარი, შხამით დაშხამული, დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული ყვავილები, ქარის მიერ განადგურებული ყვავილები და ზამბახები, სიყვარულით აშენებული და ბედისწერით იავარქმნილი კოშკები, დამსხვრეული რწმენის გემის, დაღუპული ხომალდების რექვიემი, გადატეხილი სწორი კენარისა და სნეული ვერხვის ოხვრა, შავი თოვლი და წითელი გზა. გულუბრყვილობა, პოეზიის სპეციფიკაში სრული გაურკვევლობა იქნებოდა მათი პირდაპირი მნიშვნელობით გაგება. სწორედ ამ განუმეორებელმა სიმბოლურ–მეტაფორმულმა სახე-

ებმა, მათში ნაგულისხმევმა უღრმესმა აზრმა აქცია გალაკტიონი ეპოქის უდიდეს პოეტად.

„ატმის ყვავილები“ სიმბოლური ლექსია, მოჩვენებითია მისი რეალური პლანი, ლექსის ქვეტექსტები მის ცალკეულ სახეებშია საძიებელი.

ნაწარმოები მკაფიო კომპოზიციის მქონეა.

ლექსი უმშვენიერესი ატმის ყვავილებისა და ბებერი, ავი ქარის შეჭიდებით იწყება:

„რტოებში ავობს ბებერი ქარი,
ყვავილთა ჯარი ფიფქით ბანაობს.
ტყდება, ნანაობს ეთერი ჩქარი,
ნანაობს ქარი და მიქანაობს“.

აწმყოსთან ერთად, ლექსში ატმის ხის წარსულიც იხატება:

„ატმის ხე იდგა თაიგულივით,
აქ მას მილევით უთრთოდა სული!
შორით მოსული გაზაფხულ სხივით
და ნამთა მძივით გარემოცული“.

ამ სტრიქონებში ყურადღებას იქცევს არა მხოლოდ ატმის ხის საზეიმო და ბედნიერი ელფერი, არამედ ატმის სული. აღსანიშნავია, რომ გალაკტიონის შემოქმედებაში ყველაფერს სული აქვს: „ყვავილთ სული, ჭალის სული, გემის სული, მიწის სული“...

მიუხედავად იმისა, რომ ერთი შეხედვით ლექსის გარემო ყოფითი და ჩვეულებრივია, მის სახეებში სულ სხვა, არამიწიერი ჩანაფიქრი ამოიკითხება, ვფიქრობთ, ამ სტროფშია საძიებელი უმთავრესი კოდირებული სახეები.

დავიწყოთ იმით, რომ ხე, არსებობის ხე, სიმართლის ხე, როგორც ეს ბიბლიასა და თეოლოგიაშია მიღებული, სიცოცხლის ხის სიმბოლოა, სიცოცხლის ხეში კი ღმერთი იგულისხმება (ა. ბაქრაძე, „სასულიერო პოეზიის სახეები“, კრებული „პოეზია“, 1983წ.).

სიცოცხლის ხის ვარიაციებია გალაკტიონის ზენიტზე მდგარი შორი პალმები, ალვა, კიპარისი, ვერხვი, ბზა.

ვფიქრობთ, ატმის ხეც რელიგიური შინაარსის მატარებელი სახეა.

სიცოცხლის ხე უმეტესად ქრისტეს სიმბოლოა.

„ქრისტე იესოს ძირიდან ამოზიდული ხეა... იგი დ. გურამიშვილის თქმით, არის ...ხე... კაციანი და ღვთიანი“ (ტ.მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995წ. გვ. 20).

მსგავსი მაგალითები უხვად აქვს დამოწმებული პროფესორ ტიტე მოსიას ძველი (დაბად. 2,9) და ახალი აღთქმის (გამოცხ. 22, 1-2) წიგნებიდან, სასულიერო პოეზიიდან.

მეცნიერს მოაქვს აგრეთვე მაგალითები, რომლებშიც ხე ცხოვრებისა გამონაკლისის სახით მარიამის სიმბოლოდაც გვევლინება: „აღყუავდა წმიდისაგან ქალწულისა ხე იგი ცხოვრებისაი და მადლისა“...

„გიხაროდენ, ხეო ცხოვრებისაო, რომელმან გამოიღე ნაყოფი ცხოვრებისა“ – ამ პოეტურ ფრაზაში ხე ღვთისმშობლის, ხოლო ცხოვრების ნაყოფი ადამიანის მხსნელი მესიაა“ (იქვე).

ამ გაგებით ძალზე საინტერესო მაგალითს იმოწმებს პროფ. ტ. მოსია „უძველესი იადგარიდან“ (509): „სამოთხე აღშენებულო და ხე ყუავილგარდაფენილო – ყოლად წმიდაო ღმრთისმშობელო, რამეთუ შენ ტაძარ ექმენ სულსა წმიდასა – მეოხ გუეყავ ჩუენ“. (იქვე).

სიცოცხლის ხის ვარიაციები უხვად არის ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში. მივმართოთ ფსალმუნს: „გაძღენ ხენი უფლისა და კედრები ლიბანისა“ (ფს. 103-104, 16).

ეზეკიელის წინასწარმეტყველებაში ყურადღებას იქცევს მარადიული ხე მუდმივი ნაყოფით, მკურნავი ფოთლებით: „მდინარის ორივე ნაპირზე გაიზრდება ყოველგვარი ხე საკვების მომცემი, არ დაჭკნება მისი ფოთოლი და არ მიილევა მისი ნაყოფი, ყოველ წელს ინაყოფებს, რადგან საწმიდარიდან იდინებს მისი წყლები. მისი ნაყოფი საჭმელად იქნება და მისი ფოთოლი – განსაკურნებლად“ (ეზეკიელი, 7, 17).

სიცოცხლის ხეზე მიგვანიშნებს მამაღმერთის მიერ დარგული მაღალი ნაძვის ტოტი: „ასე ამბობს უფალი ღმერთი: ავიღებ ტოტს მაღალი ნაძვიდან და დავრგავ: მაღალ და ასვეტილ მთაზე დავრგავ“ (ეზეკიელი, 17, 22).

ანალოგიური აზრია შემდეგ სტრიქონებში: „ლიბანის დიდება შენთან მოვა, ალვა, ნეკერჩხალი და ბზა – ერთიან, ჩემი საწმიდარის ადგილის გასამშვენებლად, რომ ჩემი კვარცხლბეკი განვადიდო“ (ესაია, 60, 13).

გალაკტიონის ალვა სიცოცხლის ხეა („ალვები თოვლში“)., „დედოფალი ალვა“ კი მარიამია ლექსში „საღამო“.

„ატმის ყვავილები, ატმის ხე მარიამის სიმბოლოდ გვესახება „ატმის ყვავილებში“.

ატმის ხეს ამშვენებდა „შორით მოსული გაზაფხულის სხივი“ და „ნამთა მძივი“.

ზაფხული, გაზაფხული საღმრთო სახელებია.

ეს გაგება მომდინარეობს ფსალმუნიდან: „გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე“ (ფს. 64/65, 12).

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ ღმერთი მოხსენებულია, როგორც „მარადიული გაზაფხული“: „ვარდის ფურცელნი აღაკმევდნენ ნელსურნელებას მარადიული გაზაფხულის სადიდებელად“ (დანტე, „ღვთაებრივი კომედია“, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ. 1941 წ. გვ. 400).

გალაკტიონის პოემაში „აკაკი წერეთელი“ ქრისტე სახელდებულია „მუდმივ გაზაფხულად“: „გაიარა ვრცელი გზები, სად მუდმივი მზეა მგზნები და მუდმივი გაზაფხულის დაუჭკნობი ყვავილები“. სიმბოლური „შორი გაზაფხულის“ ლოდინია ლექსში „სინამდვილეში ოცნებისას“. ასეთი გაგებით ფიგურირებს ეს სახე გალაკტიონის ლექსებში: „ო, გაზაფხულო“, „არხევს ახალი სიცოცხლის აკვანს“, „ის ჩამომშორდა, როგორც სიზმარი“, „საღამო“, „ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“, „ეს გრიგალია სიახლის“.

აკაკი წერეთლის ლექსში „ნატვრა“ ქრისტიანული ღმერთის მნიშვნელობით გვხვდება „შორი გაზაფხულის“ სახე.

გალაკტიონის „ატმის ყვავილების“ შორი გაზაფხული იესოს მეტაფორაა... სხივი, შუქი, როგორც მიღებულია ქრისტიანულ თეოლოგიაში, ფილოსოფიურ მწერლობაში, ძე ღმერთის სიმბოლური სახელია (ი. დამასკელი, პ. იბერი, გრ. ნაზიანზელი, ი. პეტრიწი), დ. გურამიშვილის „დავითიანში“ (ტ. მოსია, „დავით გურამიშვილი და ქართული სიტყვიერი კულტურა“, თბ. 1986წ. გვ. 70).

ქრისტიანული სამების გამომხატველია მზის სახე, რომელშიც მამაღმერთი მზეა, ძე ღმერთი –სხივი, შუქი, ნათელი – სულიწმინდა.

„ატმის ყვავილების" სხივთან ერთად, „ნამთა მძივიც" საღმრთო სახელია.

ცვარის, ნამის ასეთი გაგება მომდინარეობს ძველი აღთქმის წიგნებიდან: „ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის, აყვავდება, როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს" (ოსია, 12, 11)

მივმართოთ ფსალმუნს: „განთიადის საშოდანვე შენთანაა ნამი შენი სიყრმისა" (ფს. 109/110, 3).

პროფ. ტ. მოსია იმოწმებს მაგალითებს ჰიმნოგრაფიიდან, დავით გურამიშვილის „დავითიანიდან", რომლებშიც „ცვარი ცხოვრებისა", „ცვარი მშვიდობისა"; „ცვარი ზეგარდმოწვეთილი" ქრისტეს სახელად მოიაზრება („დავითიანის" ლიტერატურული წყაროებისა და პოეტიკის საკითხები; თბ., 1989 წ. გვ. 196).

ანალოგიური სახეები ფიქსირებულია წინასწარმეტყველთა წიგნებში: „ასე მითხრა უფალმა: მე მშვიდად გადმოვიხედავ ჩემი საუფლოდან ხვატის კაშკაშივით მოწმენდილზე, ნამის ღრუბელივით მკის პაპანებაში" (ესაია, 18, 4).

„ნათლის ცვარია შენი ცვარი" (ესაია, 16, 19).

ორიგინალური სახეა გალაკტიონის „ატმის ხე", რომელიც გარემოცულია შორის გაზაფხულის სხივით და „ნამთა მძივით".

ზემოხსენებულ სტროფში ერთდროულად მოიხილება როგორც მარიამის (ატმის ხე), ისე ქრისტეს სიმბოლური სახეები (შორით მოსული გაზაფხულის სხივი, ნამთა მძივი).

ატმის ხე რომ ნამდვილად მარიამის სიმბოლოა, ამ მოსაზრებას განგვიმტკიცებს მისი მოხსენიება ნაზ ქალად, უცხო მხარის დედოფლად, რომელსაც სწვავს „მზის ძალი" (მზე–ქრისტე), და გრძნობათა ალი (ალი, ცეცხლი ქრისტეს სიმბოლოა). ლექსის მეორე სტროფში ნათქვამია:

„ატმის ხე იდგა, ვით ნაზი ქალი,
ვით დედოფალი უცხო მხარეში,
სინარნარეში სწვავდა მზის ძალი
და გრძნობათ ალი სიმწუხარეში".

ლექსის წინა სტროფის სტრიქონებში („ატმის ხე იდგა თაიგულივით") საუბარი იყო ატმის ხის მთრთოლვარე სულზე, აქ კი მზის ძალის გრძნობა და მწუხარების გრძნობათ ალია (ცეცხლი).

დედოფლის მარიამის სიმბოლოდ გააზრების მრავალ მაგალითს ვიპოვით როგორც ძველი და ახალი აღთქმის, ისე სასულიერო პოეზიის წიაღში.

„შენს მარჯვნივ დადგა დედოფალი ოფირის ოქროთი შემკული" (ფს. 44/45, 10).

ფსალმუნის ამ ფრაზაში ღვთისმეტყველები მარიამ ღვთისმშობლის ხატებას ხედავენ: „ვინ არის ის დედოფალი, რომელზედაც აქ არის ლაპარაკი და რომელიც მესიის გვერდით დაუყენებიათ? რა თქმა უნდა, იმ ძის, იმ მესიის დედა, სხვა ვინ უნდა იყოს მესიის გვერდით მჯდომარე ქალი?" (იოანე – იონა? „რა უნდა ვაკეთოთ", თბ. 1994წ. გვ. 152).

დავიმოწმოთ ესაია წინასწარმეტყველიც: „როგორც ხარობს სიძე დედოფლით, ისე გაიხარებს შენით შენი ღმერთი" (ესაია 62, 5).

მარიამი არის „დიდებული დედა, დედოფალი", „ყოვლადწმინდა დედოფალი", „წმინდა დედოფალი" (უძველესი იადგარი, გვ. 439). „დიდი დედოფალი" (დ. გურამიშვილი), მაგალითები მოტანილია ტ. მოსიას წიგნიდან „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება", ზუგდიდი, 1996 წ. გვ. 42, 43, 55.

დედოფალი ეწოდება მარიამს „ბეთლემის საგალობელში", ნიკოლოზ გულაბერიძის „გალობანი სუეტისა ცხოველისანი" მარიამს წარმოგვიდგენს, როგორც „წმიდა დედოფალს"; დ. აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი" „ქალწულ დედას, დედოფალს" („ჩვენი საუნჯე", ტ. I, თბ., 1960 წ. გვ. 167).

ვფიქრობთ, „ატმის ყვავილების" „ნაზი ქალი" და „უცხო მხარის დედოფალი" არის მარიამი, როგორც გალაკტიონისვე „დედოფალი ალვა" („საღამო").

საანალიზო ლექსის შემდეგ სტრიქონებში ხაზი ესმება, რომ მზით შემოსილი ატმის ხე პოეტის საოცნებო იდეალი იყო, მომხიბლავი ჩრდილით ტრფობის სურვილის აღმძვრელი:

„ატმის ხე შლილი ოცნებას ჰგავდა,
როცა ღელავდა მზით აღჭურვილი,

მე მისი ჩრდილი ხშირად მხიბლავდა
და ხშირად მწვავდა ტრფობის სურვილი".

პოეტი შეძრულია ზებუნებრივი ტრფობით და მის სახეთა ადრესატები არიან მარიამი და ქრისტე.

საღმრთო სიყვარულის იდეას გალაკტიონის არაერთ ლექსში ვიპოვით (იხ. ამაზე ჩვენი „გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები", თბ., 1996წ. გვ. 100-109).

ატმის ხეს დიადი წარსული ჰქონდა ზემოხსენებული სტრიქონების მიხედვით, შემდეგ კი ქარით გაძარცული ყვავილები და გაბზარული ხე გვაძრწუნებს:

„მაგრამ ეწვია ატმის ხეს ქარი
და ფრთა მედგარი შემოახვია,
ახლაც ატყვია ხეს განაბზარი,
ყვავილთა ღვარი რომ დააფრქვია.
როგორც პეპლები მშვიდი და ფრთხილი,
შემდეგ აშლილი და აფრენილი
გადაცვენილი ატმის ყვავილი
იყო დაღლილი და მოწყენილი".

ბიბლიაში, სასულიერო პოეზიაში სიცოცხლეს ხესთან ყოველთვის მოიაზრება სიმბოლური საღმრთო გაგების წყარო, წყალი, როგორც მისი მაცოცხლებელი (ქრისტეს სიმბოლო).

„ნაკადი ღმრთისა სავსეა წყლით" (ფს. 64/65, 8).

„გლოვის ველზე გამვლელნი წყაროს აღმოაჩენენ და კურთხევით დაიფარავს მათ წვიმა შემოდგომისა" (ფს. 83/84, 7).

„წყალს მივუღვრი ურწყულს და ნაკადულს გამომშრალს მიწას" (ესაია, 44, 3).

„იმ დღეს იქნება, რომ გაიღება წყარო დავითის სახლისთვის"((ესაია, 13,1).

„იმ დღეს იქნება რომ იდინებს იერუსალიმიდან სიცოცხლის წყალი, ზამთარ–ზაფხულ ასე იქნება" (ესაია, 14,8).

„გასხურებთ განწმენდილ წყალს და გაგწმენდთ თქვენი უწმინდურებისაგან და ყოველი თქვენი კერპისაგან გაგწმენდთ თქვენ" (ეზეკიელი, 36, 5).

„ტაძრის ზღურბლის ქვევიდან გამომავალი წყალი როცა ზღვაში აღმოჩნდება, განიკურნება წყლები... ყველაფერი განიკურნება და გაცოცხლდება, სადაც ეს წყალი ჩაივლის“ (ეზეკიელი, 47, 12,4).

„იმ დღეს წყალი იდინებს იუდას ყოველ ხევში, წყარო გამოვა უფლის სახლიდან და აავსებს შიტიმის ხევს“ (იოველი, 4, 18).

„მოგცემთ უფალი ჭირში პურს და სიმწარეში წყალს და აღარ დაიმალება თქვენი მოძღვარი და იხილავენ თქვენს მოძღვარს თქვენი თვალები“ (ესაია, 30, 20).

„ატმის ყვავილებში“, ყვავილის სიკვდილთან ერთად, მტვრით გასვრილი წყალი მიგვანიშნებს დედა–ძისადმი ათეისტური ეპოქის უდიერ დამოკიდებულებას:

„ოცნებათ რიგი თვალს მიეფარა!
მტვრით გაისვარა წყალთა ლიკლიკი,
ყვავილი იგი მოკვდა და ჩქარა
წითლად დაჰფარა ბაღის ბილიკი“.

მტვრის წყლით გასვრა მოასწავებს ურწმუნოთა მიერ ღმერთის უარყოფას (ამით გამოირჩეოდნენ რევოლუციონერები, სოციალ–დემოკრატები იმთავითვე, ოქტომბრის რევოლუციის გამარჯვებამდეც) ისევე, როგორც ყვავილის სიკვდილი – მარიამის იგნორირებას. ეს სახეები ხშირად ერთად არის გალაკტიონის ლექსებში და მათ ერთნაირ ხვედრს უმზადებს ღვთისმგმობელი ჟამი.

შემდგომი სტრიქონები კიდევ უფრო აძლიერებს ტრაგიკულ განცდას. ფაქტი ხდება ატმის გაძარცვა, დაღამება, მზის ჩასვლა და მწუხრის გაბატონება, წყაროს ადგილას ზღვის ბობოქრობა:

„ბაღის ბილიკზე მივდივარ და თან
გაძრცვილ ატამთან ზღვები გროვდება,
საღამოვდება და მზის ჩასვლასთან
თანდათან მწუხრი მიახლოვდება“.

ატმის გაძარცვა, მზის ჩასვლა, წყაროს ამღვრევა რწმენის, ღმერთის, დედა–ძის დამდაბლებას მოასწავებს, ზღვა მშფოთვარე ცხოვრების, აბობოქრებული ხალხების სიმბოლოა ბიბლიაში,

ღვთისმეტყველებაში: „ბოროტეულნი აღელვებულ ზღვას გვანან, რომელიც ვერ წყნარდება და მისი ტალღები ისვრიან ლაფს და ტალახს“ (ესაია, 57,20).

ატმის ხე ლოკალური მნიშვნელობის სახე არ არის. იგი საჩინო ხატია დიადისა, ბოროტეულთაგან დამდაბლებული.

დაღამება, მზის ჩასვლა ღვთაების, სიკეთის იგნორირების მაუწყებელია.

მზე, მზე სიმართლისა საღმრთო სახელია: „მზე და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 83/84, 12).

„ამოგიბრწყინდებათ... მზე სიმართლისა“ (მალაქია წინასწარმეტყველი, თ. 3,20)

შემთხვევითი არ არის ბაღის გარემოს დაღამება.

ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით. ღვთის რწმენისგან გაძარცული სული ბნელდება, ცარიელდება, იძარცვება სიკეთისგან.

სულის ტოტალური გატიალების რექვიემია ლექსის ბოლო სტრიქონები. შეიგრძნობა სრული უიმედობა, სიკვდილის სამეფო, მჭკნარი ყვავილი (არაერთგზის მიმანიშნებელი ღვთაების უარყოფაზე გალაკტიონის პოეზიაში), უსურნელო არსებობა, რადგან ღმერთზე უარისთქმა უკუგდებაა სიკეთის, მშვენიერების, სათნოების, ყოველივე დიადის:

„მე აღარ ვდარდობ: რა მსურს, რას ველი?
ვით მზის ნათელი და ღამის ჩრდილი
მეფობს სიკვდილი – ჭკნობის მსურველი,
გაჰქრა სურნელი, დაჭკნა ყვავილი!“

მეტაფორულ მზესთან („შორეული მზე“, უხილავი მზე, წმინდა მზე შინაგანი, დიადი მზე, მაღალი მზე, მზიანი ღამე“) ერთად გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება შორეული მზე, შავი მზე.

ცნობილია, ნიცშემ აიტაცა ქრისტეს ჯვარცმის ფაქტი და ღმერთის სამუდამო სიკვდილის, ზეკაცის ძიების იდეა განავითარა („ანტიქრისტე“).

შემდეგ კომუნისტები ცდილობდნენ ამოეძირკვათ ღმერთი ადამიანის ცნობიერებიდან და კერპთაყვანისმცემლობა დაემკვიდრებინათ.

მაგრამ ეს დროებითი მოვლენა იყო, რადგან გრიგოლ რობაქიძის თქმისა არ იყოს, „ხალხი უღმერთო ცხოვრებას დიდხანს ვერ აიტანს, ოდესმე ურვისგან მხეცივით გამძვინვარებული აღდგება, რათა ჯვარს ეცვას ღმერთისთვის“ (გრიგოლ რობაქიძე, „ჩაკლული სული“. თბ. 1991 წ. გვ. 8).

ატმის ხის მოაზრება მარიამის სიმბოლოდ ძალზე ორიგინალური, მიგნებული სახეა და, ამასთან, მაინც ეროვნულ ტრადიციებთან წილნაყარი შორეულად, რადგან სასულიერო პოეზიის „ყვავილგადაფენილი ხე“ უსწრებს გალაკტიონს ქრონოლოგიურად.

ასე ითავისებს გალაკტიონის ეს შედევრი რეალურს და მისტიკურს, ხილულს და უხილავს, ადვილად შესამეცნებელს და ძნელად მოსახელთებელს.

„ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“.

გალაკტიონი ხშირად იმეორებდა ფიქსირებულ სახეებს და ატმის ყვავილები, მისი რტო ხშირად უქცევია შთაგონების საგნად. ხშირად განუდიდებია ცის ყვავილი, თოვლის ყვავილი, ცეცხლის ყვავილი, მთვარის ჩრდილი. ატმის რტოსაც ანალოგიური დატვირთვა შესძინა.

ატმის ყვავილების ციკლის გამორჩეული ლექსია „ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“ (1916 წ.), რომელიც ისევე სავსეა ტრაგიზმით, როგორც „ატმის ყვავილები“. ისიც რთული შიფრის შემცველია.

ლექსის პირველსავე სტრიქონში ქართან შერკინებით დაღლილი ატმის რტო და ქარიშხლისგან გაძარცული ყვავილების ტბორი იხატება, რაც დევნის სიმშვიდეს:

„ატმის რტოო, დაღალულო რტოო,
ატმის რტოო, სიმშვიდეა შორი.
ქარიშხალი მოდის საიმდროო,
ყვავილების ქარში მიჰქრის ტბორი“.

რტო, მორჩი ფსალმუნისა და წინასწარმეტყველთა წიგნების მიხედვით, ქრისტეს სიმბოლოა.

„სიონზე მგლოვიარეთ მისცეს გვირგვინი ნაცრის ნაცვლად, სიხარულის ზეთი გლოვის ნაცვლად, ქება–დიდების სამოსელი –

მჭმუნვარების სულის ნაცვლად, რათა ეწოდოთ მათ სიმართლის მუხები, საუფლო ნერგი, რომ იდიდონ" (ესაია, 61,3).

„ცაბაოთ უფლის ვენახი ისრაელის სახლი და იუდას სახლია, მისი სანატრელი ნერგი" (ესაია, 5,1).

„აღვუდგენ სახელად ნერგს და აღარ გაწყდებიან შიმშილით" (ეზეკიელი, 34, 29).

ნერგი ქრისტეს ზედწოდებაა.

„სასულიერო მწერლობაში ქრისტეს მეტაფორად მოაზრებულია „ნერგი ცხოვრებისაი" (სინური მრავალთავი, გვ. 37), „ნერგი დაუნერგველი" (იოანე მინჩხია პოეზია, გვ. 243), „ნერგი ედემეანი" (მიქაელის ჰიმნები, გვ. 239).

ნერგს ასე განმარტავს სულხან–საბა ორბელიანი: „ნერგი – ხე და ბალახი დარგული" (ლექსიკონი ქართული, 1993 წ. შ, გვ. 590).

ასეთი გაგებისაა მორჩი–ნორჩი, ახალმოზარდი (იქვე, გვ.504).

მივმართოთ ესაიას: „იმ დღეს იქნება უფლის მორჩი შვენებად და პატივად" (ესაია, 4,2).

ასეთივე გაგებისაა ყლორტი, ფესვი: „ამოვა ყლორტი იესეს ღერიდან და მისი ფესვის ამონაყარი გაიხარებს" (ესაია, 11,1).

მივმართოთ სხვა მაგალითებსაც: „ასე ამბობს უფალი ღმერთი: „ავიღებ ტოტს მაღალი ნაძვიდან და დავრგავ. მაღალ და ასვეტილ მთაზე დავრგავ" (ეზეკიელი, 17, 22).

„იმ დღეებში და იმჟამად აღმოვუცენებ დავითს ჭეშმარიტ მორჩს და გავაჩენ სამართალს და სიმართლეს ქვეყანაში" (იერემია, 31, 15).

„საუკუნოდ დაიმკვიდრებს ქვეყანას ჩემი დარგული მორჩი, ჩემი ხელთა ქმნილება, რათა იდიდოს" (ესაია 60, 21).

გალაკტიონის ლექსში ბოროტ ქარს განუდევნია სხივი, მხოლოდ გრიგალის შემაძრწუნებელი კივილი ისმის, რომელიც სუსტ ყვავილს დამუქრებია:

„მოცდა არ ღირს, თუ ისევე უცდი,
ამ გრიგალში დრო არ არის სხივის.
დაღალული ყვავილი ხარ სუსტი,
ქარი კივის, ქარი კივის, კივის".

უფსკრულთან მდგარი ნერგის მსხვრევის ხმა გვაძრწუნებს, მხოლოდ ზღვის მღელვარებას და სისხლის სუნს შევიგრძნობთ და პოეტს ეჭვები, კითხვის ნიშნები უსერავს გულს, ატმის რტოს, რწმენის გადარჩენის გამო:

„ნაპრალებზე გადაიმსხვრა ნარგი,
ეხლა ზღვაა, ეხლა სისხლის დროა,
თუ გადარჩი, ხომ გადარჩი, კარგი...
ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“.

აქაც განსხვავებული ნიუანსებით მეორდება "ატმის ყვავილების“ თემა. ატმის რტო, მისი ყვავილი და სხივი ქრისტიანული ღმერთისა და ღვთისმშობლის სიმბოლოებს გულისხმობს, დედაძის ხატებას გვიცნობიერებს, გრიგალი, ქარი–ანტიქრისტეს მოვლინებას, რომელიც ამსხვრევს რწმენას, აბატონებს ნგრევას, სისხლს და სასიკვდილო განსაცდელს უმზადებს ყოველივე ამაღლებულს.

ანტიქრისტეთა, ურწმუნოთა, სატანის ნაშიერთა მოვლინება ხომ ადრევე იწინასწარმეტყველეს ბიბლიურმა ხელდასხმულება: დანიელმა, ეზეკიელმა, იერემიამ, ესაიამ, ზაქარიამ...

ამ ციკლის მესამე ლექსია „იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს“ (1917 წ.).

ატმის ყვავილების სილამაზე ისევ წარსულშია, ყოველი ლამაზი, ყრმობასთან დაკავშირებული, თუმცა სიზმარივით გათავდა, მაინც ხდება ატმის ყვავილების გაცოცხლება მოგონებაში, „რაღაც არ–აქაურის“ მოსმენა:

„ყვავილების თოვლი ცას შელეკია,
მესმის რულში, როგორც ყრუ ელეგია,
მატარებლის დამღალავი ხმაური,
რაღაც მღვრიე, რაღაც არ–აქაური.
მე ვიგონებ ვნებას სიყმაწვილის დროს,
მე ვიგონებ ატმებზე მთვარის ჩრდილებს,
იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს!
ყველაფერი სიზმარივით გათავდა,
რასაც გული სიყრმით დამიხატავდა“...

წარსული რწმენაზე „არა არას“, არამედ „ჰოს“ მთქმელი იყო, შემდეგ კი სული გაიბზარა, მატარებლის ხმასავით მონოტონური გახდა ცხოვრება, სილამაზე დაეკარგა არსებობას, მაგრამ პოეტის მოგონებაში მაინც დარჩა მთვარის ჩრდილით მიბნედილი ატმის ყვავილების ხიბლი.

შემდეგ მოდის საოცარი სტრიქონები: მთების უბე და მისი ნიავი, რომელსაც არვინ ეუბნება, იყავი ჩვენთან, ნუ გეშინიაო: „სარკმელიდან – მთების უბეში ნიავს არვინ ეტყვის: იყავ, ნუ გეშინია!

მთა საღმრთო სახელია: დანიელის მთა, საცნაური მთა, დავითის მთა, მთაი ღმრთისა, მთაი პოხილი“ მარიამის სიმბოლოა (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, 1996 წ. გვ. 97-98).

ამ კონტექსტის მთა რელიგიური სახელია.

ნიავი საღმრთო ნიავია, სულიწმინდა, გალაკტიონის თანამედროვეთათვის გაუცხოებული და ზედმეტი, რაც ღამეს, უდაბნოს ამკვიდრებს ირგვლივ.

„მშვიდი და უცნობი“ პოეტი (უცნობი და გაუგებარი პრიმიტივთათვის თავისი უაღრესად რთული და ამაღლებული სახეებით) ისევ იგონებს ატმის ხეს, მის რტოებს და ატმებზე მთვარის ჩრდილებს ყიამეთ ღამეში:

„იყო ღამე, იყო უდაბნოეთი,
ოდეს მშვიდი და უცნობი პოეტი
თვითეულ ჩრდილს შევხაროდი, თითო რტოს
და ვიგონებ ატმებზე მთვარის ჩრდილებს,
იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს“.

განსაკუთრებული ხიბლი ახლავს ამ ციკლის კიდევ ერთ უსათაურო ლექსს „იმ ვარდისფერ ატმებს“ (1917 წ.). მასში ისევ მოგონებაშია ვარდისფერი ატმები, ისევ ტკივილიანია ეს სიყვარული:

„იმ ვარდისფერ ატმებს მოვიგონებ კვლავ...
იმგვარადვე მდევ, იმგვარადვე მკლავ...“

ეს არის წყურვილი არა ხორციელის, ხილულის, არამედ უზენაესის, რომლის ხატებაც მარადიულად თან სდევს პოეტს.

მწუხარე დღეებში უფრო მეტია მისი წყურვილი და იმედი, თუმცა ანტიქრისტეებმა დაანგრიეს უზენაესის მაღალი ცა, ცეცხლი წაუკიდეს საუფლო ხეს, პოეტისთვის მაინც იმგვარივეა ყველაფერი:

„ო, როგორ მომწყურდი! მწუხარეა დღე.
იმგვარივე ცა, იმგვარივე ხე“...

ეპოქის გამანადგურებელი ქარი ისევ დათარეშობს, იღუნება ბზა (ბზა სიცოცხლის ხეა).

პოეტისთვის კი იმგვარივეა მზე და ბზა, („მზე და ფარია უფალი ღმერთი – ფს. 83/84, 13; „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება, ცხოვრება“ (იოანე, 60, 2,6).

ქრისტეს სიმბოლოა „ცოცხალი გზა, წმიდა გზა“ (ესაია, 5, 18) დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ ქრისტეს ეწოდება „ჭეშმარიტი გზა, წმინდა გზა, მართალი გზა, გზა უზეშთაესი“ (გვ. 212, 218, 376).

„იგივ ქარი დაჰქრის, იღუნება ბზა
იმგვარივე მზე, იმგვარივე გზა“ – ასეთი ურყევია გალაკტიონის პოზიცია.

პოეტის ხმა ისევ უცვლელია, რათა იმგვარივე ძალით უთხრას ზარი, რექვიემი ზენა ქარს:

„ძლიერ... ძლიერ... ძლიერ... ვეტყვი ზენა ქარს იმგვარივე ხმით, იმგვარივე ზარს“.

შემთხვევითი როდია, რომ იმგვარივეა ცა და ხე, იმგვარივეა მზე და გზა, იმგვარივე პოეტის ხმა და ეს ნიშნავს მის შეურყეველ, უცვლელ თაყვანს და მოწიწებას უზენაესისადმი, ღმერთის მარადიულობას, უცვლელობას.

პოეტმა არსად ახსენა ღმერთი, ღვთისმშობელი, მაგრამ სახე–სიმბოლოებში (ვარდისფერი ატმები, ხე, ცა, მზე, გზა) გააცხადა თავისი უცვლელი სიყვარული ღვთისმშობლისა და ჯვარცმული ღმერთისადმი.

სამყაროში ერთადერთი უფალია მარადიული და უცვალებელი: „მე უფალი არ ვიცვლები“ (მალაქია წინასწარმეტყველი, 3,6).

მივმართოთ ესაია წინასწარმეტყველს: „დასაბამიდან მე იგივე ვარ და ვერავინ იხსნის ჩემი ხელიდან. მოვიმოქმედებ და ვინ შეცვლის?“ (ესაია, 43, 13).

იგივე აზრს ავითარებს ფსალმუნი: „შენ კი იგივე ხარ და შენი წლები არ დაილევიან“ (ფს. 101/102, 7).

გავიხსენოთ იაკობ მოციქულიც: „ყველა კეთილი საბოძვარი და ყველა სრულყოფილი ნიჭი მაღლიდან მოდის, ნათელთა მამისგან, რომელთანაც არ არის ცვლილება და არც ჩრდილი ცვალებადობისა“ (მოციქულთა საქმეები, იაკობ მოციქული, 1,17).

მივმართოთ ასევე პავლე მოციქულს, რომელსაც სულიწმიდის ქნარს უწოდებდნენ: „გქონდეთ ერთი და იგივე სიყვარული, იყავით ერთსულოვანი, ერთაზროვანი“ (პავლე მოციქულის წერილი ფილიპელთა მიმართ, თ. 2,2).

გალაკტიონის ლექსში „ქარისაგან იღუნება ბზა“, ანუ რწმენას ურწმუნოება უპირისპირდება.

„ცა“ მარიამის სიმბოლოა (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ. 125).

ხე – სიცოცხლის ხეზე ანუ ქრისტეზე მიგვანიშნებს.

მაშ, ლექსის მიხედვით, პოეტი მარადიული ერთგულია ღვთისმშობლის, ქრისტიანული ღმერთის.

გალაკტიონი თავიდან ბოლომდე ერთი ჭეშმარიტი ღმერთის ერთგული რჩებოდა: "...ჩემს გულში ერთი გახმაურდება ზეცა და ღმერთი“ ("არ გაპატივა“).

პოეტი აფიქსირებდა ანტიქრისტეთა სატანურ ქმედებებს, ამასთან, სიმბოლური სახეებით წინასწარმეტყველებდა ისევ ღმერთისკენ მიბრუნებას. ამის მაგალითებია ლექსები: „არ დაღუპულა“, „ალვის ხის გადარჩენა“, „მუხები“, პოემა „მშვიდობის წიგნი“, რომელშიც ნაჩვენებია უღმერთო ეპოქის კატაკლიზმები და მერე ისევ უზენაესის ძიებისა და პოვნის პროცესი.

„საღამოს“ სახე–სიმბოლოები

გალაკტიონ ტაბიძის ლირიკაში ერთ–ერთი იდუმალებით გამორჩეული ლექსია „საღამო“ (1915 წ.). კონტრასულია მისი სახეე-

ბი. ერთი მხრივ: გრიგალი, საღამო, ცივი ელვა, გვალვა, შემოღამების ცელი, ჯვართან მისული სურო; მეორე მხრივ, მაცხოვარი, დედოფალი ალვა, კარის ღვთისმშობელი, ჯვარზე გაკრული ელვა, ლურჯი ყვავილები, უხილავ–ფარული. ლექსის ლოგიკა იმპრესიონისტულია, ანუ, ერთი შეხედვით, ალოგიკური, მასში განხორციელებულია სათქმელის ბოლომდე დაუმთავრებლობის, მინიშნების პრინციპი.

მთლიანობაში, ლექსიდან მიღებული შთაბეჭდილებით, რაღაც დიადს, ამაღლებულს, იდეალს თელავს ცხოვრება, მაგრამ ამ ნეგატიური მოვლენებისაგან განაპირებული პოეტისათვის მუდამ მახლობელი და შესამჩნევია „სხვისთვის უხილავ–ფარული“.

გარემოში, სადაც დამცირებულია წმინდა ოცნება, მაინც არსებობს მაცხოვრის შიში, რომელიც აყრუებს მიწიერ გნიასს: „მთის გაგიჟებულ რუებს ღვიით, ძენძით და ქვიშით, გრიგალი დააყრუებს მაცხოვრისადმი შიშით“.

შემდეგ სტრიქონებში მონაცვლეობაა გვალვის, წვიმის, „ცივი ელვის", რომელსაც დაუღუნავს, დაუმდაბლებია „დედოფალი ალვა“:

„და დედოფალი ალვა
ელვამ დაღუნა ცივმა.
ასე გავიდა გვალვა,
ასე მოვიდა წვიმა.“

ღვთისმშობლის კარის ეკლესიის, რომელზედაც საუბარია ლექსში, ამკობს ჯვარი, ლომი, კურო, ფარშევანგები.

„ზარით ატეხილ გრიგალს“ მარმარილოთა ფიქალს აფარებს დავით ნარინის ჯვარი. მთლიანად ეს სავანე „ანგელოზთა თვალის შურია“ თავისი სიდიადით.

ვინ არის ცივი ელვისაგან დაღუნული დედოფალი ალვა?

ამ სახესთან მისვლა მოგვიწევს შორი გზით.

დედოფლის წყაროებს მრავლად ვიპოვით ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში, სასულიერო პოეზიის წიაღში.

მივმართოთ ფსალმუნს: „ტახტი შენი, ღმერთო, უკუნითი უკუნისამდეა, სიმართლის კვერთხია კვერთხი შენი მეუფებისა“

(ფს. 44/5,7). „შენს მარჯვნივ დადგა დედოფალი ოფირის ოქროთი შემკული“ (ფს. 44-45, 10).

ფსალმუნის ამ ფრაზაში ღვთისმეტყველები მარიამ ღვთისმშობლის ხატებას ხედავენ: „ვინ არის ის დედოფალი, რომელზედაც აქ არის ლაპარაკი და რომელიც მესიის გვერდით დაუყენებიათ? რა თქმა უნდა, იმ ძის, იმ მესიის დედა, სხვა ვინ უნდა იყოს მესიის გვერდით მდგომარე ქალი?“ (1,152).

სასულიერო პოეზიაში მარიამი არის „დიდებული დედა, დედოფალი, დაბადებულთა დედოფალი, ყოვლადწმინდა დედოფალი“ (2, 31, 257, 597).

დედოფალი ეწოდება მარიამს ფილიპეს „ბეთლემის საგალობელში“ (3,494).

ნიკოლოზ გულაბერიძის „გალობანი სუეტისა ცხოველისანი“ მარიამს წარმოგვიდგენს, როგორც „წმინდა დედოფალს“ (4, 599).

დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანის“ მიხედვით, მარიამი არის „ქალწული დედა, დედოფალი“ (5,29).

დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ მარიამს ეწოდება „დიდი დედოფალი“ (6,21).

მივმართოთ უცხოურ ლიტერატურასაც.

დანტესთვის მარიამი არის „დედოფალი ცის საბრძანისის, ზენარი დედა“ (7 ,407).

გოეთეს „ფაუსტში“ მარიამი გვევლინება, როგორც „ცის დედოფალი“, „წმინდა ქალწული“, „დიადი დედა“ (8, 576).

გალაკტიონის „საღამოში“ ფიგურირებს არა უბრალოდ დედოფალი, არამედ „დედოფალი ალვა“.

ბიბლიაში ალვა სიცოცხლის ხის სიმბოლოა, სიცოცხლის ხეს კი საღვთო სახელად მიიჩნევენ.

„საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში „ხე ცხოვრებისა ძირითადად უფლის ალეგორიული სახელი ან მისი მეტაფორაა, მაგრამ გამონაკლისის სახით შევხვდებით მას მარიამის სიმბოლოდაც“ (6,122).

ასეთი ორგვარი გაგება აქვს ამ სახეს გალაკტიონის პოეზიაშიც. „საღამოს“ „დედოფალი ალვა“, რომელიც იხსენება მაცხოვართან ერთად, როგორც კარის ღვთისმშობლის ეკლესიის შემამკობელი, უეჭველად მარიამ ღვთისმშობელია. იგი დაუღუნავს „ციც ელვას“, ანუ დაუმდაბლებია ღმერთისუარმყოფელ ეპოქას.

ლექსის „ძელში“ (იგივე სიცოცხლის ძე) ქრისტე ამოიცნობა, რომლის ნათებასაც „შემოღამების ცელმა“ დაადო რაზა, ანუ აკრძალა მისი ხსენებაც:

„ან გაოცებას, რასაც მარად ანთებს ძელი,
ისევ დაადებს რაზას შემოღამების ცელი“.

მაგრამ ერთია უკეთურთა მიერ დროებით დაბნელებული სინამდვილე და სხვა არის „ათასის მხედველობის“ მქონე პოეტი, რომელიც ასომთავრულივით ჭვრეტს სხვისთვის შეუმჩნეველს:

„ან როგორც ასამთავრულს
მუდამ შევამჩნევ ცაზე
სხვისთვის უხილავ–ფარულს.
მე რად გელოდი ასე“.

„უხილავი“ და „ფარული“, რომელსაც ასომთავრულივით სულის თვალით ამჩნევს პოეტი, არის ღმერთი. ჩავხედოთ ბიბლიას: „ჭეშმარიტად, შენ ხარ ღმერთი დაფარული“ (ესაია წინასწარმეტყველი, თ. 45, 15).

მივმართოთ ახალ აღთქმასაც: „საუკუნეთა მეფეს, უხრწნელ, უხილავ,ერთადერთ ღმერთს – მას დიდება და პატივი უკუნითი უკუნისამდე“ (პავლე მოციქულის I წერილი ტიმოთეს, I,7).

გალაკტიონის მოწიწება ეკუთვნის აგრეთვე მარიამს – „ლურჯ დას“, რომელიც ქრისტესავით ჯვარზეა გაკრული ურწმუნო ეპოქის მიერ, უღმერთობის ბაცილებით მოწამლული ახალგაზრდობა კი თელავს „ლურჯ ყვავილებს“:

„ჯვარზე გაკრული ელვა
ეს ჩემი დაა ლურჯი.
ლურჯ ყვავილების თელვა,
ახალგაზრდობა ურჩი“.

ამ სტროფში მთავარი აზრობრივი აქცენტის მატარებელი სახეებია: „ჯვარზე გაკრული ელვა“ და „ლურჯი ყვავილები“.

ელვისა და ჯვრის ასოცირებას, ელვის წარმოდგენას უფლის სახედ ხშირად ვხვდებით სასულიერო პოეზიაში: „უფალო, ვითარცა ელვაი, გამობრწყინდის აღმოსავლით ჯუარი შენი“ (9, 41).

მაგრამ ელვა მარიამის სიმბოლური სახელიცაა: „ღმრთისმშობელო... ელვის სახედ განმანათლებელო“ – წერს ნიკოლოზ გულაბერიძე (3, 541).

გალაკტიონის ლექსის „ჯვარზე გაკრული ელვა“ არის მარიამი. იგი, როგორც ქრისტეს ჯვარცმის მაყურებელი, თვითონაც ჯვარცმულია, ამასთან, მეორედაც ჯვარცმული უღმერთო ეპოქაში.

დის სახით მარიამის წარმოდგენის წყარო უსათუოდ სოლომონის „ქებათა ქებაა:“ „ბაღი ხარ დახშული, სძალო, დაო ჩემო, ჭა დაგმანული, წყარო დაბეჭდილი“ („ქებათა ქება“, 4,12).

ლექსში „როცა გარშემო ღამე ბნელია“ გალაკტიონი თავის თავს უცხო ასულის (მარიამის) „მარად ძმობილს“ უწოდებს.

„საღამოს“ „ლურჯი ყვავილი“ ქრისტეს სიმბოლოა.

„ვარდი, ყვავილი სასულიერო ლიტერატურაში მაცხოვრის და ღვთისმშობლის ბუნების გამოსახატავად გამოიყენება“ (10, 31).

გალაკტიონის ლექსში „ლურჯ ყვავილს“ თელავს ურწმუნოთა თაობა.

ყვავილის გაუჩინარება, დამსხვრევა, დაშხამვა, გაყინვა, გათელვა, გარდაცვალება მრავალგზის გვხვდება გალაკტიონის პოეზიაში და საღმრთო სიყვარულის უარყოფას მოასწავებს.

საანალიზო ლექსის სათაური „საღამო“ სულიერი მწუხრის მაცნეა, როგორც „ატმის ყვავილების“ მზის ჩასვლა, ან მზის გარდაცვალება ლექსში „მას გახელილი დარჩა თვალები“. „საღამო“ დაწერილია 1915 წელს. ეს დრო აღინიშნება ანტიქრისტეთა თარეშით.

„საღამოში“ „ჯვართან მისული სურო მარტოობა ქნარის“, ხოლო ლექსში – „შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში“ – „თებერვალს უხმობენ, თებერვალს სამრეკლოს ჯვარიდან ყვავები“.

ასოციაცია ჩნდება კ. გამსახურდიას ნოველასთან ფოტოგრაფი“ (11, 93), რომელშიც ნითელჩოხიანმა ხატს ესროლა, შავმა ფრინველმა კი ჯვარი ჩამოიღო ეკლესიის გუმბათიდან.

გვახსენდება ასევე „მთვარის მოტაცებაში“ აღწერილი ანტირელიგიური პროცესიები (12, 54).

მოკლედ, გალაკტიონის „საღამოს“ დედააზრი ისაა, რომ „დედოფალი ალვა“ (მარიამი) „ცივი ელვით“ (ეპოქის უღმერთობით) დამცირებულია, ახალგაზრდობა თელავს „ლურჯ ყვავილებს“ (ღმერთის რწმენას), ჯვართან სურო მიდის და ყოველივე ეს ქნარს – პოეზიას მწუხარებით ავსებს. მსგავსი თემა გალაკტიონის მრავალ ლექსშია სიმბოლურად დამუშავებული („კოშკი“, „ატმის ყვავილები“, „მიმღერე რამე..“).

ლიტერატურა

1. იოანე–იონა, „რა უნდა ვაკეთოთ“ თბ., 1994.
2. ნევმირებული ძლისპირნი, 1980.
3. ჩვენი საუნჯე, ტ. I. 1960.
4. ჩვენი საუნჯე, ტ. I. 1960.
5. დავით აღმაშენებელი, გალობანი სინანულისანი, თბ., 1989წ.
6. ტ. მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
7. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ., 1941.
8. გოეთე, ფაუსტი, 1962.
9. ი. მინჩხის პოეზია, თბ., 1987.
10. ტ. მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
11. კ. გამსახურდია, თხზულებანი 20 ტომად. ტ. I. 1992.
12. კ. გამსახურდია, მთვარის მოტაცება, თბ., 1990.

„ავდრის მოლოდინი“

გალაკტიონ ტაბიძის სოციალურ-პოლიტიკური და ფილოსოფიური მრწამსი ჩვენი საუკუნის ათიანი წლებიდანვე საყურადღებოა. პოეტი უტყუარი ინტუიციით აყურადებდა მოვლენათა განვითარებას და ამოუწურავი მხატვრული არსენალის ახალ-ახალ ბრწყინვალებას ავლენდა განუმეორებელი მხატვრული სახეებით, რომლებშიც კოდივით ჩადებულია მისი ურთულესი მსოფლმხედველობის გასაღები.

ეპოქის მთელ კატაკლიზმებს აირეკლავს გალაკტიონის შემოქმედება, თანადროულობის ყოველ მოვლენას დაერქმევა თავისი ნამდვილი სახელი პოეტის გარდაცვალებამდე, 1959 წლამდე, მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრის გზებიც განიჭვრიტება სულიერი „განათების წამებში“, რაც ქართველ ორფეოსს სრულ უფლებას აძლევს ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე განაცხადოს: „ამ წიგნში მთელი საუკუნის ვიპოვე ბინა“.

„ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ პოეტი საგნებს, მოვლენებს, მათ „მიზეზთა მიზეზს“ ეძებდა, ბიბლიური წინასწარმეტყველებივით ევლინებოდა ხილვები, რომლებიც მომავალს უცდომლად მიანიშნებდნენ. რიტორიკის, მჭევრმეტყველების, მშრალი ცნებებით აზროვნების უარმყოფელი გალაკტიონი „რკინისებური ლექსების ღვარში“ „ბროლის რიტმით“, ზეციური მუსიკით გვატკბობდა, სინამდვილის დაფარულ შრეებში გვახედებდა, განუჭვრეტელ ქაოსში იმ ჭეშმარიტებებს აგნებდა, რომელთა მიკვლევა მხოლოდ ერთეულთ, სულიწმიდის მადლით ცხებულთ ხელეწიფებათ. მთელი მისი ურთულესი ლირიკა არის ხიდის გადება უზენაესთან, სიყვარულთან, ცის და მიწის შექმნელ ღმერთთან, რომელიც არის როგორც სამყაროს, ისე სულის ხუროთმოძღვარი.

წიწამურის ტრაგედიით გამოფხიზლებულმა პოეტმა ყოველგვარი ნიღბის გარეშე იხილა სოციალ-დემოკრატთა მომავალი სახე, მათი სოციალური და სულიერი პროფილი.

„ცის შვილს“, ზეციური ვარდის ბაღისა და სულიერი ვენახის მცველს, განსაკუთრებით აღაშფოთებდა სისხლი, რომელიც იღვრებოდა სამართლიანობის სახელით, ვერ ეგუებოდა პრეტენზიებს, საქმიანობას ღმერთისმგმობელი ურჩი თაობისა, რომელიც შეუბრალებლად თელავდა არამარტო დახავსებულს, დრომოჭმულს, არამედ მოზარდსაც, წმინდასაც და გვაუწყებდა ქრისტიანული მორალის კრიზისს, ანტიქრისტეს მოვლინებას, მომავალი ცრუ ღმერთების, კერპების სახით რომ გაუსწორდებოდა ყოველ მორწმუნეს.

რა ბედი ეწეოდა ზეციური მამის მგმობელ ერს, რა ელოდა მწიფე მტევნებს მევენახის გარეშე, მორწყულ ბაღს, თუ მებაღე უარიყოფოდა? ეს წუხილი ჯერ კიდევ ათიან წლებში ვლინდება გალაკტიონის პოეზიაში („გადანახული დროშები“ – 1908 წ. „მიმ-

ღერე რამე“ – 1912 წ. „ელეგია“ – 1914 წ. „სამრეკლო უდაბნოში“ – 1914 წ. „კოშკი“ – 1915 წ. „ატმის ყვავილები“ – 1915 წ. და სხვ.).

გალაკტიონს, როგორც წინასწარმეტყველ პოეტს, აფორიაქებდა მომავლის ხილვები, მოლოდინთა სიახლე, ლოდინი ბედნიერების, განახლების, გადარჩენის, ავდრის, ომების.

მთავარი ის არის, რომ არასოდეს გაცრუებულა მისი წინასწარჭვრეტა.

„ავდრის მოლოდინი“ ერთ-ერთი ისეთი ინტუიციით გაალებული ლექსია, შიგ გულში რომ მოინიშნავს სამიზნეს. იგი 1916 წელს დაიწერა და თავისებურად, უდიადესი მხატვრული სახეებით შეგვაგრძნობინებს ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის კონტურებს. ლექსის დასაწყის სტრიქონებშივე იხატება საღმრთო სიყვარული, ია-ზამბახის თოვლით განათებული პოეტის სული, მისი სამყაროს „დარაჯი მზეთუნახავი და მკრთალი სახის“ ალვა:

„წარსულმა ღამემ შენს ფანჯარში
დათოვა თოვლი ია-ზამბახის.
შენი ალვა დგას, როგორც დარაჯი,
მზეთუნახავი და მკრთალი სახის“.

ია, ზამბახი ქრისტიანული საღმრთო სახელებია. იის წყალი, იით მფეთქავი თვალები, იებით დაფარული ხანჯალი გალაკტიონის ლექსში ღვთაებრივი სათნოების გამომხატველია, ზამბახის პრინცესა, ზამბახის თასი, ზამბახეული სიმაღლე – მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოებია.

ალვის ხის მრავალნაირი გააზრების მაგალითებს ვიპოვით გალაკტიონის პოეზიაში: ალვები თოვლში, ალვის ხის სული, ალვის ხის გადარჩენა, პოემის სახელი – ალვა და სურო.

ალვა სიცოცხლის ხის სინონიმური სახელია, სიცოცხლის ხე კი ღმერთის სიმბოლოა ბიბლიაში, სასულიერო პოეზიაში, დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ (ტ. მოსია „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995 წ. გ. 120-121).

სულიერი, ზეციური ხის ღმერთის სახელად გაგების მაგალითები უხვად არის ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში. მივმართოთ ზოგიერთ მათგანს: „მე ამწვანებული ალვა ვარ, ჩემგან გექნება შენ ნაყოფი“ (ოსია, 13,9).

„ეკლის ადგილზე ალვის ხე ამოვა და ქაცვის ადგილზე მურტი ამოვა და იქნება უფლისთვის სახელად და საუკუნო ნიშნად, რომელიც არ წაიშლება“ (ესაია, 155,13).

„ავდრის მოლოდინში“, ალვასთან ერთად, სიცოცხლის ხედ გვევლინება ვაზი:

„ნელ ლერწებით და ვაზის მტევნებით
მიყვარს ქალწულის დაგვირგვინება.
წარსულს ჩვენ აღარ დავედევნებით
და არც ცრემლები დაგვედინება“

„ვენახი, ვაზი ქრისტეს, ღვთისმშობლის, წმინდა მამების ერთ-ერთი გავრცელებული სიმბოლიკაა სასულიერო მწერლობაში, განსაკუთრებით ჰიმნოგრაფიაში“ (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, 1995 წ. გვ. 35).

„სახარების „ვენახი ჭეშმარიტი“ არის ქრისტე: „მე ვარ ვენახი ჭეშმარიტი და მამა ჩემი მოქმედი არს“ (იოანე, 15,1).

საყურადღებოა ძველი აღთქმის ვენახი და მისი ყვავილი: „მე ვითარცა ვენახმან, აღმოვაცენე მადლი და ყუავილი ჩემი, ნაყოფი დიდებისა და სიმდიდრისა“ (ზირაქის სიბრძნე, 1,6).

ბიბლიაში ზეციური, სულიერი ვაზის პარალელურად, მიწის ვაზიც ხარობს: „ცაბაოთ უფლის ვენახი ისრაელის სახლი და იუდას სახლია, მისი სანატრელი ნერგი“ (ესაია, 5,1).

მევენახე კი ღმერთია: „მე უფალი მცველი ვარ მისი, ყოველწამს ვარწყულებ და ვიცავ დღითა და ღამით, რომ არავინ დააზიანოს“ (ესაია, 27,3).

გალაკტიონის „ავდრის მოლოდინში“ ლერწები და „მწიფე მტევნები“ გულისხმობს ქრისტეს, რომლითაც დაგვირგვინებულია ქალწული მარიამი.

ქალწულის მიერ ძე ღმერთის მოვლინება ძველი აღთქმის წიგნებშივეა ნაწინასწარმეტყველები: „თავად მოგცემს მეუფე ნიშანს: აჰა, მუცლადიღებს ქალწული და შობს ძეს და უწოდებს სახელად ემანუილს (ჩვენთან არს ღმერთი)“ (ესაია, 7,14).

„ვერხვებში“ გალაკტიონმა პრინცესა-მარიამი ყვავილით (ქრისტეთი) დაგვირგვინებულად წარმოსახა, „ავდრის მოლოდინ-

ში“ კი იგი ლერწებით და ვაზის მტევნებით არის დაგვირგვინებული. ლერწიც, ტოტიც საღმრთო სახელია.

გვირგვინის არაერთი წყარო დაიძებნება ბიბლიაში: „გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს“ (ფს.64/65, 12).

გალაკტიონის ლექსში ჩნდება შიში მწიფე მტევნების ბედის გამო, თუ ამინდი შეიცვალა, მებაღე (ღმერთი) თუ არ მოვიდა, ქარისაგან დაილეწება ნაყოფი:

„ამ მწიფე მტევნებს დალეწავს ქარი,
თუ მწიფობისთვემ შეცვალა დარი,
მებაღემ მოსვლა თუ არ ინება!“

მებაღისა და მევენახის დავიწყებამ სერაფიმის კეთილის სულის ქსოვილი დაფლითა, ცივი წვიმით დანამული სული კი ქარის, ქორისა და არწივის საუფლო გახდა:

„შენ სული გქონდა ისე კეთილი,
ოჰ! სერაფიმის ცისფერი სული!
ეხლა დაღლილი და დაფლეთილი
არის ქსოვილი ფერმიღებული,
ვის დაიფარავს სუსტი ქსოვილი?
ვერც შენ და ვერც სხვას... ცივია წვიმა!
ქსოვილი წვიმის ცვრებით სოველი
წაიღო ქარმა, ქორმა, არწივმა“.

ნისლსა და ქარში დაეხეტება მწუხარე ფიქრები და მიაცილებს „ძველ გაზაფხულის მღელვარე სუნი“:

„ეს მწუხარე და მწველი ზუზუნი
მიჰყვება ფიქრებს ნისლში და ქარში!
ძველ გაზაფხულის მღელვარე სუნი
მიჰყვება ფიქრებს ნისლში და ქარში“.

ზაფხული ძველი ქართული ენით გაზაფხულს ნიშნავს და საღმრთო სახელია: „გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს“ (ფს. 64/65,12).

„ავდრის მოლოდინიდან“ ჩანს, რომ მხოლოდ პოეტის სულში იფრქვევა „გაზაფხულის“ სუნი, რეალობაში კი დაჭრილი ღრუბლიდან გამომავალი ჩამავალი მზის მომაკვდავი ალებია:

„ჩამავალი მზის მომაკვდავ ალებს
ისვრის ღრუბელი და დაღლილობა.
მთებს, ირმებს, შველებს, ხევს და ნაპრალებს
აწუხებთ ღრუბლის მძიმე ჭრილობა“.

მზე საღმრთო სახელია: „მზე და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 83/84,13).

ჩამავალი მზე და მისი მომაკვდავი ალები გვაუწყებს ღმერთზე უარის თქმას მეფისტოფელის საუკუნეში.

გალაკტიონის პოეზიაში ღმერთის უარყოფის მნიშვნელობით მრავალგზის გვხვდება მზის ჩასვლა, მზის ჩაქრობა, მზიანი ღამის დაკარგვა, ლანდად ქცეული, თუ ქიმერებში ჩავარდნილი მზე.

დაჭრილი ღრუბელი მარიამის სიმბოლოა. ეს სახე მოასწავებს ღვთის დედის შეუწყნარებლობას უკუღმართ დროში.

გალაკტიონის სიმბოლური ღრუბლის წინამორბედია უძველესი იადგარის და მათეს სახარების „ღრუბელი ნათლისა“, „სულმცირე ღრუბელი („ნევმირებული ძლისპირნი“, 501). „სულმცირე ნიშნავს მსუბუქს, მჩატეს, შენიშნავს პროფ. ტ. მოსია („საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, 1996 წ. გვ. 114-115).

ამ ერთ ლექსში რამდენიმე რელიგიურ სახელს ვეცნობით: ია, ალვა, ლერწები, ვაზის მტევნები, მებაღე, ძველი გაზაფხული, მზე.

„ავდრის მოლოდინის“ ჩანაფიქრის გაცნობიერება გვარწმუნებს, რომ ნათელმხილველი პოეტისათვის თანდათან ცხადი ხდებოდა ეპოქის წარმმართველი ტენდენციები, სულის სატანური გადასხვაფერება, ღმერთისა და ღვთისმშობლის დაგმობა, სიკეთის, სათნოების ჯვარცმა, კოსმიური სიცივის გაბატონება, ავდრის ზეიმი, რასაც სხვა ლექსებშიც არაერთგზის დააფიქსირებს გალაკტიონი, რათა ბოროტების ავბედითი აჩრდილი დააფრთხოს და გამოაფხიზლოს „ძილქუშის სულით“ შეპყრობილი საზოგადოება.

ავდრის მოსვლაში გლობალურ კატაკლიზმებს გულისხმობდა ტ. გრანელი: „ცა იღრუბლება, მოდის ავდარი, მე დამაქვს სევდა ჩვენი პლანეტის“.

„დომინოს“ პრობლემატიკა და სახეები

გალაკტიონ ტაბიძის ლირიკა გამოირჩევა იდუმალებით, ენიგმებით, ურთულესი მეტაფორული სახეებით, რომელთა უმეტესობა დაკავშირებულია მსოფლმხედველობასთან და პოეტის ქრისტიანულ კონცეფციაზე მიგვანიშნებს. ერთ-ერთი ასეთი გამოცანებით სავსე, ნაკლებად შესწავლილი ლექსია „დომინო“, რომლის შესახებაც არ არსებობს ერთიანი, დასაბუთებული მოსაზრება და ეს კიდევ უფრო ზრდის მის მიმართ ინტერესს.

გალაკტიონმა იმთავითვე სცადა თავისი პოეტური გზების მოძიება (“სად?“) და განსაზღვრა, დააკონკრეტა კიდეც მთავარი თუ მეორეხარისხოვანი ორიენტირები. მისი გზა „დაუსრულებლობა“ იყო. მშობლიური ჭყვიშის გზა „წმინდა გზას“, „იისფერ გზას“, „ვერცხლისფერ ბილიკებს“ აედევნა, გამოჩნდა საოცნებო „გზა მარადისით განალანდარი“. პოეტს ეწადა „ჩრდილოეთის და სამხრეთის“ („ნიავი, ია, ნარგიზი“) გზების განჭვრეტა.

„მზის სათავემდე“ მიმავალ გზაზე იყო „მაია, დედა მსოფლიოს“, „ფრთები ელადათა სიბრძნის დემონის“, ეგვიპტის გენია, „ჰიმალაის მწვერვალთა გზები“ („პოემა ვეფხვისა“), სპარსული გაზელები („შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში“), დასავლეთის ქარები, ყინული, „აღმოსავლეთი ფერებში სხმული“, გაღვიძების სტადიაში მყოფი აღმოსავლეთი – „ახალი დროის ჰამლეტი“ („აღმოსავლეთი“).

პოეტი იყო ედგარ პოს აჩრდილის „თანაზიარი“ („საუბარი ედგარზე“), ნოვალისის ცისფერი ყვავილის მაძიებელი („ეს იყო 15 წლის წინათ“), ჩაილდ-ჩაროლდის წამოსასხამით და ჰამლეტის ნიღბით მოვლენილი მსოფლიო სევდის რაინდი („ჰამლეტის ქნარით“), გოეთეს ფაუსტის იდეებით გატაცებული, შორი ყინულით განაწამები, „თოვლის ნიღაბის“ ავტორთან შეხმიანებული. ის და ბლოკი იყვნენ „პალადინები ერთი იმედის“.

ქართველმა პოეტმა ვერ იგუა „მოკაკანე თარის“ ხმა, ჭიანურის ქვითინი, შიქასტები, აღმოსავლური ბაიათები („იგი ომია“, „მთვარის ჩრდილი ბაღს ეფინა ქარგად“). მოდიოდა ახალი ერესი, „შემოღამების ცელი“ ემუქრებოდა არსებობას, მაგრამ პოეტის ლოცვის ხმები ახშობდა სატანურს, უზენაესის ლოდინის სიმღერას აღავლენდა, ალვის ხის, ვარდების გადარჩენაზე ზრუნავდა (ალვა, ვარდი საღმრთო სახელებია) და ქმნიდა „გადარჩენის ჰიმნს“, უმღეროდა „გადარჩენის ბედნიერებას“.

გადასარჩენი კი ბევრი რამ იყო, უპირველესად, რწმენის უმთავრესი მტერი იყო ჩრდილოეთის ყინულოვანი მონსტრი, „მგმობარი მეგობარი“, „მტერი მეორე“. პოეტმა განიცადა „ოკეანე, შორი ყინული“, იხილა ყინულოვანი ქვეყანა, ყინულის ქალაქი, „ყინულის სასახლეთა მუნჯნი გროვანი“, ყინულის კოშკები, ყინულის მთები, ყინულოვანი გარემოცვა, რომელიც გზას კეტავდა საოცნებო ედემისკენ („შეხედეთ, მიწა“).

„მიუღწეველი მწვანე ნაპირები“ შემოსილი იყო „ძველი თოვლით და ყინვით“, „ელვარე თოვლში“ მიექანებოდა თეთრი მარხილი, „თეთრ ავდარში“ „ელამი“ იყო მზე („ოფორტი“), „თოვლის ფერუმარილი“ ეცხო ყოველივეს. ტკიოდა თოვლად სახელდებული სამშობლო, თოვლიანი იყო ალვა, სულს ყინავდა „ივლისისფერი ყინვის თასები“, გაყინული იყო ცა, „თეთრად სპეტაკი, მაგრამ მარად შავი“ გული, გაყინული იყო მხედარი. იანვრის თოვლმა დაუჭკნო სულის ნაადრევი იები („სამრეკლო უდაბნოში“), „მწუხარე თოვლის“ სამეფოში გაამგზავრა „ფერადმა გემმა“ („გული გრძნობს“).

იყო „ბნელი თოვა“, ლუციფერის ლანდი („ვერ გაიგონეს“), შავი თოვლი („შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში“), სულში თოვლი იყო „ირიბი, ალმაცერი“, („თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი“), თოვლისაგან სილისთვის მინებებული ნოვალისის ყვავილი, „საუკუნეთა თოვლი“ („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“), ფიფქით მტრობა („დომინო“), „გზა, დაფენილი მსხვერპლით, ცხედრებით და სისხლით სველი, გზა, სასიკვდილო გადათეთრებით“, მწუხარების გამო „დაძმობილებული ღამის ტყე-ველი“, ნაზარეველის გარეშე არსებობა („სამშობლო შავი ლიუციფერის“), ცალთვალა მეფისტოფელის საუკუნე („ბრმა ცალი თვალით“).

მის მშობლიურ გზებზე გაზაფხულისმაგვარი ზამთრის თოვლი მოდიოდა, იყო თოვლის კრავების, თოვლის მადონას, იისფერი და ვარდისფერი თოვლის ხიბლი, რეალობაში კი სულს უშფოთებდა „მათი მინდორი, მათი ნისლები და ბურუსები“... ნატრობდა, გასცლოდა „მათ თოვლებს“, ზამთარს, ეძებდა მშობლიურ თიბათვეს, ჩვენს ნაპირს („918“), სინამდვილეში კი მოუცილებელი იყო „თოვლის მხარე, ნისლიანი მთა და ბარი, სიცივე და მღვრიე დარი“ („მღვრიე ქარი“), „ნაწვიმარ სილაში“ ეგდო ოცნების ვარდი.

საოცნებო სასახლემდე მრავალი კარიბჭე იყო გასავლელი. „დომინოს“ მიხედვით, პოეტი შევიდა „დაწყევლილი სამარის“ მინამგვან საშიშარ სასახლეში, სადაც მკვდრების ლანდები რიალებდნენ და ჰაერშიც სიკვდილის სუნი იგრძნობოდა:

„შევდივართ სასახლეში.
წმინდაო, დამიცევ!
სუროში, საშიშრად მივარდნილ კედლებით
ეს სახლი მაგონებს დაწყევლილ სამარეს:
აქ მკვდრები დაჰქრიან ზღაპრული რაშებით
და ბედის ეტლებით, ჰაერი სიკვდილით დაფარეს...“ (1, 88).

ამ ბნელი სასახლის მთავარი ბინადარი იყო „დღეგრძელი მოხუცი“, ათასგვარი წამლის შეზავების და შელოცვის ოსტატი, „ფერმკრთალი ქალების“ გარემოცვით. ამ გრძნეული პიროვნების თანამდევი იყო „სანთლების, წიგნების წყევლა და ვედრება!.. რისხვა! ამხედრება!“.

„განდეგილ ცხოვრებით დღეგრძელი
მოხუცი ცხოვრობდა აქ ერთ დროს.
ვინ იყო? სახელი არავინ იცოდა.
ათასგვარ წამლით და შელოცვით ეძებდა
ბედნიერ სამკვიდროს და
მუდამ ფარული ღელვებით იწვოდა...
მის თვალწინ ქარივით დგებოდნენ
ყოველღამ ფერმკრთალი ქალები,
სანთლების, წიგნების წყევლა და ვედრება!
ისინი ტიროდნენ, ისინი რეკავდნენ თვალების რკალებით,
რისხვა! ამხედრება!“

ვფიქრობთ, ძალზე საყურადღებო, მთავარი აქცენტის მატარებელი ფრაზაა „სანთლების, წიგნების წყევლა და ვედრება!“

წიგნი უფლის მეტაფორული სახელია. გალაკტიონის „მშვიდობის წიგნში“ მისი ვარიაციებია: „უძველესი წიგნი, უახლესი წიგნი, წიგნი – სიცოცხლე, წიგნი – სინდისი, მშვიდობის წიგნი, წიგნი ცის და დედამიწის, ჩვენი წყვდიადის და განთიადის წიგნი, მარადის მანათობელი, ძვირფასზე ძვირფასი წიგნი, წიგნი – მხნეობა, წიგნი – საამო, წიგნი – სიმართლის მცველი, წიგნი – ვითარცა ასომთავრული“.

ასეთივე გაგებისაა პოეტის მარადიული წიგნი („საშველი ქვეყნად აღარ ყოფილა“), ერთადერთი წიგნი („შემოდგომა“), წიგნი ვედრებიანი („გვიანი ოცნება“). პოეტი ჰპირდება სამშობლოს იმ უძველესი და უახლესი წიგნის დაცვას („მშობლიური ჩემო მიწავ“). გალაკტიონის შემოქმედებაში გვხვდება აგრეთვე „შავი წიგნი“ („ხელოვნება“, „მაგიდა ალემბიკებით“), რომელიც სიკვდილის წიგნის იდენტურია. „წიგნი და ხმელი თავის ქალა“. („პორტრეტი“) პოეზიისა და სიკვდილის დაპირისპირებას გულისხმობს ისევე, როგორც პოეტის მეორე წიგნის სახელწოდება: „თავის ქალა არტისტული ყვავილებით“.

გალაკტიონის საღვთო შინაარსის წიგნის წყაროდ გვესახება ესაია წინასწარმეტყველი, რომელიც ქრისტეს მოვლინებას აღიქვამს, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვების გახმიანებას: „იქნება მთელი ეს ხილვა, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვები. გაიგონებენ იმ დღეს ყრუები წიგნის სიტყვებს და ბრმათა თვალები ბნელიდან და უკუნეთიდან გამოიხედავენ“(ესაია წინასწარმეტყველი) (2, 94).

ანალოგიური გაგებისაა ნატარი ავგუსტინეს „აღსარების“ მარადიული წიგნი: „არასდროს არ დაიხევა მათი წიგნი, არასდროს არ აიხევა მათი გრაგნილი იმიტომ, რომ თვით ხარ, უფალო, ეს წიგნი მათთვის და ამ წიგნადვე ჰგიებ უკუნისამდე“ (3, 217).

წიგნის სახეში ღმერთი ამოიცნო დანტემ და მას უწოდა „სანუკველი წიგნი“, „დიადი წიგნი“.

გალაკტიონის „მშვიდობის წიგნში“ ერის ყოველგვარი უბედურება ახსნილია „მშვიდობის წიგნის“ (ღმერთის) უარყოფით და მხოლოდ მასთან მიბრუნების შემდგომ ხდება საბედისწერო პრობლემების მოგვარება. პოეტების მეფე გვაფრთხილებს, რომ ჭეშმა-

რიტი რწმენის უარყოფა და ორიენტირების არევა, კერპების გაიდეალება, სატანისტური სექტების წევრობა დაუსჯელად არ ჩაივლის: „ძველი წიგნების გვერდებს არეულს სდევს მხოლოდ წყევლა და შეჩვენება“ („ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“).

სანთელი, სანთელი ნათლისა სასულიერო პოეზიაში არის ღმერთის სიმბოლო.

„დომინოს“ მოხუცის ხვედრია „წყევლა, რისხვა, ამხედრება“, რაც მინიშნებაა ჭეშმარიტი ღმერთის დაკარგვით მოსალოდნელ საფრთხეზე. აშკარა ხდება, რომ „ათასგვარ წამლით და შელოცვით“ გატაცებული დღეგრძელი მოხუცი ერთ-ერთი „საკუთარი ნებით გაწინასწარმეტყველებული“ ის ცრუ წინასწარმეტყველ-მისანთაგანია, რომელსაც დასჯით ემუქრება ღმერთი ეზეკიელის წინასწარმეტყველებაში:

„...ვაი ცრუ-წინასწარმეტყველთ, რომლებიც საკუთარ სულს მიჰყვებიან და არაფერი უხილავთ!

„ნაოხარ ადგილებში რომ მელიები არიან, იმათ ჰგვანან შენი წინასწარმეტყველნი, ისრაელო!“

„მათი ხილვები ფუჭია და მათი მისნობა სიცრუე. კი ამბობენ, უფალმა თქვაო, მაგრამ უფალს არ მოუვლენია ისინი. ირწმუნებიან, ახდებაო ჩვენი სიტყვა.

„რაკი ფუჭს ლაპარაკობთ და სიცრუეს ხედავთ, ამიტომაც, აჰა, თქვენი წინააღმდეგი ვარ, ამბობს უფალი ღმერთი.

„იქნება ჩემი ხელი ფუჭმხილველ წინასწარმეტყველთა და სიცრუის მისანთა წინააღმდეგ. ჩემი ერის საბჭოში არ იქნებიან ისინი, ისრაელის სახლის წიგნში არ ჩაიწერებიან და ისრაელის მიწაზე ვერ მივლენ.

„სწორედ იმის გამო, რომ აცდუნებენ ჩემს ერს, რომ ეუბნებიან, მშვიდობაო და არ არის მშვიდობა, ჩემი ხალხი კედელს აშენებს და, აჰა, ესენი კირით ლესავენ.

„უთხარით მლესავთ, ჩამოწვება-თქო თქვენი კედელი. წამოვა თავსხმა და, თქვენ, ყინულის ქვებო, ჩამოცვივდებით და ქარიშხალი ამოვარდება“ (ეზეკიელი).

„გრძნეული შემლოცველის“ ასეთივე გაფრთხილებაა ესაია წინასწარმეტყველთან: „გრძნეულ შემლოცველს დასჯის უფალი“ (4, 383).

„ცრუ სიბრძნის“ წინააღმდეგ ილაშქრებდა გალაკტიონი („პუშკინი პარიზში“).

„დომინოს“ ლირიკული პერსონაჟი სულიერ საზრდოს ვერ ჰპოვებს გრძნეული მოხუცის ჯადოსნურ სახლში და იგონებს რწმენით გაჯერებულ წარსულს, მას მუდამ ახსოვს „ერთი შორი ოცნება.. ძველ მოტივიდან“ („გულო რა გემართება?“).

პოეტი იტანჯება „საყვარელი აჩრდილების“ გაუჩინარებით, „საოცარი შენობისგან“ გაუცხოებული „იდუმალი დომინოს“ წყურვილით:

„აქ ხშირად ვხედავდი საყვარელ აჩრდილებს:
უეცარი გახელა, საოცარი შენობა,
როგორ მოვანდომინო.
მესმის უცხო სახელი,
მტანჯავს მე უშენობა,
იდუმალო დომინო!“

შენობა და სასახლე მრავალნაირია გალაკტიონის პოეზიაში: „ყინულის სასახლეთა მუნჯნი გროვანი“ („შეხედეთ მიწა!“), „მეფის სასახლე – სისაძაგლე“ („სულ მალე“), სასახლე – აღფრთოვანების მონა („ათრობდა ხალხთა მწუხარება“), უცნაური სასახლე, რომლისგან განშორება არყოფნის ტოლფარდია („უცნაური სასახლე“), ლანდების სასახლე („საუბარი ედგარზე“), სიყვარულის სასახლე („მოვა... მაგრამ როდის“). არსებობს კიდევ სასურველი „სახლი-საუნჯე“ („მშვიდობის წიგნი“). პოეტი არის მგოსანი ღმერთის და არა ამა ქვეყნის ძლიერთა, მიწიერ თავადთა მეხოტბე. ის მხოლოდ რწმენის, ღმერთის მონაა: „თუ მონა ხარ, მონა ისევ საკუთარი რწმენის“ („იდეა“).

გალაკტიონის წიგნის ფურცლებში „დაჰქრის მისი სასახლის ლანდი“ („ღრუბლები ოქროს ამურებით“) ანუ პოეტის წიგნში დავანებულია ღმერთის ლანდი ისევე, როგორც „მომავლის ჩრდილი“ („მიმღერე რამე“). პოეტის მხატვრული ქმნილებების ძალმოსილებას გვაგრძნობინებს „ახალ-ახალი სასახლე“ („მაღალ მთაზედა“).

„დომინოს“ სასახლის მოხუცი, „ათასგვარ წამალს და შელოცვას“ რომ მიმართავდა, ოკულტისტია, „გრძეული შემლოცველი“ (ესაია), „სიცრუის მისანი“ (ეზეკიელი), რომელსაც ასდევნე-

ბია „სანთლების, წიგნების წყევლა და ვედრება„, იგი „რისხვას, ამხედრებას“ იმსახურებს.

პოეტს უეცრად „საოცარ შენობაში“ აეხილება თვალი, იტანჯება „იდუმალი დომინოს“ მონატრებით, ირგვლივ კი ნაირგვარი ნიღბები რიალებენ, თუმცა ვერ ჩრდილავენ უმთავრესს – უწინდელ, უდიადეს ცას:

„არაფერი ეშველა:
ნიღაბები წითელი, ნიღაბები ათასი!
მაგრამ მე მომეჩვენა ჩემი ცა უწინდელი,
უფრო უდიადესი“.

„ცა,ცათა ცა, სულიერი ცა, ცათა უვრცელესი, ცათა უმაღლესი მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლურის სახელია“ (5, 119-120).

ნიღბების კარნავალში „ჩვენი უწინდელი, უდიადესი ცის“ მოზმანება უფლის დედის მონატრების მიმანიშნებელია. გალაკტიონი ხედავდა „იქაურ ცას“ („იქაური ცა ფოთლით ქსოვილი“ – „გობელენი“), დარწმუნებული იყო, რომ „არის წმინდა ცა შუქით მგზნებარე“ („გრძნობათა ფერფლი“). „იქაური ცის“ ბრწყინვალებით ნეტარებდა ტერენტი გრანელი: („რა ბრწყინვალეა ცა იქაური“...). ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიას გამოხატავდა გალაკტიონი „დამწვარი ცის“, „გაცრეცილი და მტვრიანი ცის“, „დალეწილი ცის“, „დანგრეული ზეცის“ სახეებით.

გალაკტიონს ძიების პროცესში მრავალი ნიღაბი მოუსინჯავს, მაგრამ მხოლოდ სასურველის ნიღაბში გრძნობდა თავს დაცულად და, რაც უმთარესია, შეეძლო ნიღბის სულის გათავისება:

„ჩემი როლი ნიღაბით
იყო სული ნიღაბის“ („ბნელ ქიმერებში“).

„დომინოში“ ძიება, ხედვის გამძაფრება იდეალის ხელების ლანდს აფიქსირებს, ხოლო ცისარტყელების გამოჩენა სასიკეთო ფერისცვალების მაცნედ ისახება:

„ლანდად ჩანდა ხელები და გეძებდი თვალებით.
დაღალული თვალებით! რეკდნენ ცისარტყელები
ფერის ჩუმი ცვალებით და მძაფრი გამალებით“.

ცისარტყელა, ირისე ხან იესოს, ხან მარიამის სიმბოლური სახელია (5, 118).

უფალს ლოცვა-ვედრება აღევლინება („წმინდაო, დამიცევ"), რათა განარიდოს იმ დაწყევლილ, საშიშარ, სამარისმაგვარ სახლს, რომელსაც მხოლოდ სიკვდილი მოაქვს: „ქალთა ხმაში ფარული, ყვავილების სუროთი, თოვლის ფერ–უმარილი, გაფითრების სურათი და თვალების წყვდიადი და სიცილის ფერება–როგორც ყრუ ბაიათი–ფიფქით დამემტერება".

„თვალების წყვდიადი" ბოროტებას შეგვაგრძნობინებს, იგი „ყრუ ბაითის", „ფიფქით მტრობის"... კონტექტსში ჯდება. „იდუმალი დომინო" კი სინათლის მომფენია, განსხვავებით „შავი იდუმალებისაგან", „ფარდების შრიალში" რომ გვხვდება.

„თოვლის" ფერ–უმარილი" გაფითრებას მოასწავებს, ლექსის ლირიკულ გმირს აძრწუნებს აღმოსავლური „ყრუ ბაითი", „თოვლის ფერუმარილი" და „ფიფქით მტრობა", დეტალებით მინიშნებაა არსებითზე–თოვლიან სამყაროზე, რომელიც ცდილობდა დაევიწყებინა ჩვენი „უდიადესი ცა" და „იდუმალი დომინო". პირველი სახე („თოვლის ფერუმარილი", „ფიფქით მტრობა") ქარაგმაა თოვლიან–ყინულიანი იპერიისა, რომელიც ანგრევდა რწმენის სასახლეს და ყინულის, სიცარიელის, სიკვდილის სახლში გვეპატიჟებოდა. „ყრუ ბაითი" ანუ ჩვენი აღმოსავლური ისტორიული მტრის ცრუ რელიგიაც ისევე ღუპავდა სულს, როგორც ყინულოვანი სამეფოს ათეისტთა ურწმუნოება.

ლექსი 1916 წლით თარიღდება. ესაა მარქსიზმის, სოციალ–დემოკრატიის უღმერთობის, ათეისტური სატანიზმის ზეიმის პერიოდი. პოეტი ხედავდა მის შაბნელ ძალას და ღმერთს (წმინდას) ევედრებოდა ჩვენს სულთან წილნაყარი „უწინდელი, უდიადესი ცის" ძალმოსილებისათვის შეეწყო ხელი.

„დომინოში" თუ წყევლას, „რისხვას, ამხედრებას" იმსახურებენ საშიშარი სასახლე და მისი ბინადარნი, პოეტი მიესალმება „საოცარ შენობაში" ზამბახის პრინცესის – (მარიამის) ხელების თითების გაელვებას, „დაჩრდილულ ბეჭედს", ამასთან, ამ გამყინველი სამეფოს სიახლოვის მიუხედავად, პოეტის არსება დიდების სადგურია: „ოჰ, ვიცი: სიცივიდან ტერფამდე ვარ დიდება!"

დანტე ევედრებოდა უზენაესს: „დიდების შენის ნატვიფარი მომადლე ჩემს სულს (4, 411).

ღვთისმეტყველებაში სულიწმინდის ღმერთებზე საუბრისას მუდამ აღნიშნავენ მის დიდებას და მზეებრ ბრწყინვალებას. „პავლე მოციქულისთვის იგი არის სული დიდებისა: „რამეთუ დიდებისაი იგი და ღმერთისაი სული თქუენ ზედა განსვენებულ არს“ (6, 126).

გალაკტიონი, როგორც სულიწმინდის მადლით ცხებული, დიდების თანხლებით მიისწრაფვის პარნასისკენ:

„მე მომდევს განთქმულ სახელის ტაში,
დიდება, ცრემლი, ღელვა, მუქარა“.
„დიადი დიდების“ თანხლების განცდა ახლავს სტრიქონებს:
„შენ გელის დაფნა,
შენ დიადი დიდება გელის“.

„დომინოში“ საშიშართა საკრებულოს განერიდა პოეტი, კანკელი აღიმართა, „მასთან“ „არდარიდება“ ირჩია, „ალებით“ (ცეცხლით) მიაეხლა „იდუმალ დომინოს“. „თითების გრძელ ზამბახებზე“ „დაჩრდილული ბეჭედი“ იხილა, ჯერ მხოლოდ კონტურები ისახებოდა სასურველის:

„მასთან ალებს მივიტან,
ვეტყვი... არდარიდება!
ვიცი, ფრთასაც ვერ ახებს იდუმალად ბეჯითი,
თითების გრძელ ზამბახებს დაჩრდილული ბეჭედი“.

ბეჭედი, ზეცის ბეჭედი მარიამ ღვთისმშობელია საღვთისმშობლო სიმბოლიკის მიხედვით (5, 43).

გალაკტიონის ლექსში ეს სიმბოლური ბეჭედი „დაჩრდილულია“. მასში ლანდივით ჩანს „მოლები“, „მოტეხილი ზაფხული“, რაც ოხვრის პაროლებს“ უხმობს:

„ლანდივით მაქვს ნახული
ბეჭდის თვალში მოლები,
მოტეხილი ზაფხული და ოხვრის პაროლები“.

ერთ ლექსში პოეტი „სწუხს ნაზი ფრჩხილების გრძელ ზამბახებს, სწუხს სხვაგვარ ცრემლებს, თეთრ ბეჭდების თვლებს – შიშველს, თეთრ ყვავილს“ („სამრეკლო უდაბნოში“).

„თეთრი ბეჭედი“ მარიამის სახელია, თვალი, ყვავილი – ქრისტესი, საღვთო სახისმეტყველების კვალობაზე. „შიშველი ყვავილი“ რწმენის დამდაბლებაზე მიანიშნებს. ლექსში – „ხელები“ არის „დამსხვრეული ბეჭდების“ სახე. სხვაგან ერთ პერსონაჟს სურს მადონას (მარიამის) ხელების ამბორი და „არაქაური სუნთქვის“ განცდა: „ბაგით შეეხო მადონას ხელებს და იგრძნო სუნთქვა არაქაური“ („ჩვენი დღის ამბებს“).

ქარში დაკარგული ბეჭდის სახე უბედობის რექვიემია ლექსში „მერი“.

ამასთან, გალაკტიონს ჰქონდა „საკუთარი ბეჭდით მოჭრილი“ ოქრო, ანუ შეუდარებელი პოეტური ქმნილებები. ეპითეტები – „დაჩრდილული“, „დამსხვრეული“ ანარეკლია რეალური ვითარების, როცა რელიგიური სახეები, რწმენა იყო იგნორირებული. ვარდის ცვრიანი ბეჭედი, ლოცვები, სამება, ყვავილები, ცა, საუკუნო გამოსალმება (რწმენასთან), დემონის გამოჩენა და „შეეჭვება“ ღრმა, მნიშვნელოვანი სათქმელის გამჟღავნებაა ანალოგიური პარადიგმებით:

„საღამოვ, ვიცი,
ბაღში შეხვალ ეკლესიიდან
და გაოცების მწუხარებას მასთან მიიტან.
თითქოს ბეჭდებზე დაგეყრება ვარდების ცვარი
და სურნელებით აივსება შენი ლოცვანი.
და მხოლოდ ღამით იგრძნობს სული,
როგორც სამებას: ყვავილებს და ცას, საუკუნო გამოსალმებას!
მოგონებები ელვარებენ ისევ ბეჭდებად,
მოვა დემონი, დაფიქრდება და შეეჭვდება
და სავანისგან სიზმარივით მიაქვს
ღამის ქარს მხევალთ გალობა:
შეიბრალეთ, იგი წმინდა არს!“ („საღამოვ, ვიცი“).

ბეჭდებზე დაყრილი ვარდების ცვარი ქრისტეს გაგვახსენებს.

მივმართოთ ბიბლიას: „ვიქნები ცვარი ისრაელისათვის, აყვავდება როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს“ (ოსია წინასწარმეტყველი”) (14, 6) (2, 273).

საღვთო სიმბოლიკაში ვარდი ხან ქრისტეს, ხან მარიამს მიემართება. ბეჭედი ღვინოსთანაც მოიაზრება: „ჩავუშვათ ღვინის სიანკარეში ჩვენი ბეჭდები“ („პუშკინი პარიზში“). ამ ფრაზაში ბეჭდის ადრესატი მარიამია, ღვინისა – ქრისტე. რელიგიური შინაარსის ღვინის, ძველი ღვინის წყარო შეიძლება მოვიძიოთ ბიბლიაში: „გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი, დაწმენდილი ღვინით“ (ესაია 25, 6) (2, 588).

საანალიზო ლექსის „ზაფხული“ ქრისტეს სახელია ფსალმუნიდან:

„გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს
და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე“(ფს. 65, 12) (2, 588).

ზევით ბეჭდის ეპითეტი იყო „დაჩრდილული“. ზაფხულის მსაზღვრელია „მოტეხილი“. „დაჩრდილული“, „მოტეხილი“ უნდა ნიშნავდეს უგულებელყოფილს, დავიწყებისათვის განწირულს, ანუ რწმენის იგნორირებაზეა აქცენტი. ასეთი იყო რეალობა. გალაკტიონი თავგადაკლული ეძებდა თავის სათაყვანო დედა-ძეს, მას მუდამ „რწმენის ტახტი“ ედგა. სხვაგან ბეჭედი (მარიამი) გალაკტიონმა მოიაზრა ვარდის ცვრის, ღვინის სახეებთან, ანუ ისევ და ისევ რელიგიურ კონტექსტებში.

უფრო რთული და ამოუცნობი სახეა ბეჭდის თვალში ლანდივით დანახული „მოლები“. ზვიად გამსახურდია აღნიშნავს, რომ „ოდისეაში” ქვესკნელად შთასვლისათვის იყენებდენ ჯადოსნურ ბალახს, მოლის, რომელსაც ოდისევსს აძლევს კირკე, კოლხეთის მეფის ასული. „ვეფხისტყაოსანშიც“ ფატმანის გრძნეული მონა მოლს წამოისხამს და მიდის ქაჯეთში. ე.ი. მოლი ისეთი ბალახია, რომელიც ეხმარება ადამიანს ინიციაციაში... „ვეფხისტყაოსნის“ გმირები – ტარიელი, ავთანდილი, ფრიდონი მოლით კი არ გადიან ინიციაციას, არამედ იარაღის ძალით. „ვეფხისტყაოსნის“ ავტორი-

სათვის მოლი ინიციაციის არაკანონზომიერი გზაა, ვინაიდან მას იყენებს გრძნეული ზანგი, შავი მაგიის მიმდევარი, თანაც ფატმანის მონა. თვით სიტყვა „მოლი“, როგორც ჩანს, უძველესი ქართული სიტყვაა, თანაც მისი გამოყენება კოლხეთის მეფის ასულის მიერ უნდა მიუთითებდეს ანტიური ინიციაციის ინსტიტუტის კოლხურ წარმოშობაზე, რასაც აღნიშნავს ო. ნეერახერიც“ (6, 215-216).

ნანა კუციას მიხედვით, მოლები ყვავილია ხალხურ პოეზიაში: „ქალსა ვისმე ერქვა შროშანი, ხუთსა თითსა ეცვა ბეჭედი. ბეჭდის თვალსა მოლი მოსულა“. ნანა კუცია იმოწმებს ასევე რისმაგ გორდეზიანს: „ოდისეას“ მიხედვით, მოლი ღმერთების ენაში არსებული სიტყვაა. ჰომეროსის განმარტებით, ეს არის შავი ძირისა და რძის მსგავს ყვავილთა მქონე მცენარე კირკეს კუნძულ აიეზე... „მოლი იხმარება ყოველგვარი თარგმანის გარეშე“. აქედან გამომდინარე, მკვლევარი ვარაუდობს: „იქნებ რძის მსგავს ყვავილთა მქონე მცენარეში შროშანი იგულისხმება, ღვთისმშობლის ყვავილი?“. „ერთურთს თანხვდება თითქოს ხალხური პოეზიის, ჰომეროსისა და გალაკტიონის პარადიგმები“ (8, 93).

ყვავილების სახელია ხალხურში ნუგეში (გალაკტიონთანაც („პირველ თაველებს“), ქრისტესისხლა, მარიამულა). გალაკტიონის „მოლების“ შინაარსს რომ უფრო მივუახლოვდეთ, გავიხსენოთ ისიც, რომ მოლები არიან მაჰმადიანთა სასულიერო პირები. ერთგან პოეტი წერს:

„და იგონებდნენ მოლებს,
როგორც დაწყევლილ სინდისს.
იდგა გაშიშის სევდა,
მწარე ნისლივით ვრცელი,
მას ბურუსებზე ხვევდა თეთრი ობობას ქსელი“ („სად დასასრული იყო“).

სულხან-საბა ორბელიანის მიერ გაიგივებულია „მუყრნი“ და მოლა: „მუყრი – მაჰმადიანთა მოლა“. „ვეფხისტყაოსანში“ გულწასული ტარიელის მოსასულიერებლად მოსული მაჰმადიანთა სასულიერო პირები ირონიულად არიან მოხსენებულნი:

„სრულნი მუყრნი და მულიმნი მე გარე შემომცვიდიან,
მათ ხელთა ჰქონდა მუსაფი, ყოველნი იკითხვიდიან,
მტერ-დაცემული ვეგონე, არ ვიცი, რას ჩმახვიდიან...“ (9, 72).

„დომინოში“ მოლი კი არა, მოლებია, ეს მრავლობითის ფორმა კი მოლიდანაც მიიღება და მოლადანაც. რაკი ზევით „ბაიათია“ (აღმოსავლური), იქნებ აქ „მოლაა“ და არა მოლი? და თუ „მოლია“, კირკეს ჯადოსნური ბალახი, თუ ყვავილი, ისევ იმ„დღეგრძელი მოხუცის“, ათასგვარი წამლისა და შელოცვის ოსტატისათვის საჭირო გრძნეულების საშუალებაა, რომელიც ცდილობს „დაჩრდილოს“ ბეჭედი – მარიამი. მით უფრო, მერე ირკვევა, რომ ზაფხულიც (ძველი ქართულით გაზაფხული – საღვთო შინაარსის სახელი) „მოტეხილია“.

ვფიქრობთ, უთუოდ კავშირშია ეს ჯადოსნური მოლი ამ „ცრუ მისანის“, „ცრუ წინასწარმეტყველის“ სატანურ საქმიანობასთან, რომლითაც ცდილობს იდუმალი „დომინოს“ გაუჩინარებას, ბეჭდის დაჩრდილვას, ზაფხულის იგნორირებას.

გალაკტიონი სხვაგანაც „წუხს“ „თეთრ ბეჭდების თვლებს“, („სამრეკლო უდაბნოში“), გაზაფხულის გაქრობას: „რა ადრე გაქრა გაზაფხულის მზიანი ჩრდილი“ („ელეგია“), „გაზაფხულისა გაჰქრა მშვენება და მიეფარა ნისლს სიზმარეულს“ („ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“).

„დომინოში“ „თეთრი კვამლია“ ქვეგამხედვარი ყინულოვანი მეზობლის თუ პირსისხლიანი ახლო აღმოსავლეთის ზღაპრების და ბაიათების... ანუ ორი უკიდურესობა. პოეტის გულმხურვალე ლოცვით უჩინარდებიან „ბედნიერ სამკვიდროს“ ამაოდ მაძებარ მზაკვართა აჩრდილები... ბოლოს მაინც კანკელი აღიმართება დიდი წვალების, ძიების, მონატრების შემდეგ, დიდი ძალისხმევის შედეგად. პოეტს ახსოვს განუკითხაობის პერიოდის „ცა უკანკელო“ („სად იყო სმენა და გაგონება“), მსოფლიო ომის დროს ძირს დაგდებული კანკელი, ჩამავალი მზე, ღრიანკელი, ცისარტყელები:

„ეგდო კიბეზე ოქროს კანკელი,
ჩამავალი მზე ლურჯი ხელებით და ღრიანკელი,
ცად მიმავალი ცისარტყელებით“ („ქარი, მსოფლიო ომის მაუწყებელი“).

რწმენის ზეობისას მოჩანს „თვალებაშკარა ცეცხლის კანკელი“ („დაბრუნდა გრძნობა და სისადავე“). „დომინოში„ გაცუდდა „ყრუ ბაიათი“, ფიფქით მტრობა. გრძნეული მოხუცის საშიშარი, სიკვდილის მომტანი სასახლიდან ლირიკულმა პერსონაჟმა „საო-

ცარ შენობაში" გადაინაცვლა და გამოჩნდა დომინო, ლოცვა-ვედრებით მიღწეულ იქნა მიზანი. ნანა კუციას აზრით, დომინო არის მარიამი. მკვლევარი ეყრდნობა განმარტებით ბიბლიას, რომლის მიხედვით, მარიამი ბერძნულად არის მარია, არამეულად – მარიამი, იერონიმეს მიხედვით კი იგი ნიშნავს დომინას".

დომენ, დომენიკო გვხვდება დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში": „დომენიკო... მებაღეა იგი ქრისტესი, სოფლად მოსული უფლის ბაღის მოსაშენებლად".

გურამ დოჩანაშვილის „სამოსელი პირველის" დომენიკო უძღები შვილია, მამასთან (ღმერთთან) მუდმივ კონტაქტში მყოფი.

გალაკტიონ ტაბიძე აფიქსირებდა, რომ ათეისტურ პერიოდში ახალი ერესი მკვიდრდებოდა: „ეპოქა ისვრის ახალ ერესებს". ვფიქრობთ, პოეტების მეფის დომინო არის ერესის დასათრგუნავად, მიწაზე უფლის ვენახის მოსაშენებლად მოსული პირი, რომლის მოვლინებასაც ნატრობდა „დომინოს" ავტორი. დომინო ფაქტობრივად, პოეტის მეორე მეა, იდუმალი მეორე სახე, რომელიც გაერთსულდება მისი უფლის წყურვილით სავსე პიროვნებასთან, ხოლო ვიდრე ეს მოხდება, იგი იტანჯება უზენაესთან შერწყმის სურვილით.

გალაკტიონისათვის უცხო იყო
„ამაოდ შექმნილ ციურ სულთან
მხურვალე ლოცვა
და ქვეყნიურად შექმნილ კერპთან
მწარე შეცდომა" („სანამ შორს იყავ").

„მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალნახელი" პოეტი ქმნიდა არა მუხამბაზებს, არა აღმოსავლურ ბაიათებს ან რომანსეროებს, არამედ დარდის, სიკვდილის დამმარცხებელ საღვთო ჰანგებს, სამოთხის ხმებს, ცხოვრების ზღვაზე გადამყვან ფრთიან სიმღერებს:

„გევედრები, გამაგონე,
ის სიმღერა, მე რომ მიყვარს,
ლაჟვარდოვან ფრთების მქონე,
შუა ზღვად რომ გადამიყვანს" („ოდეს მძიმე რამე დარდი").

გალაკტიონი უპირატესობას ანიჭებდა „სიყვარულის სიმღერას“:

„გულში ჟღერს რა ხანია,
სიყვარულის სიმღერა,
როგორც ერთადერთი ხსნა,
ერთადერთი იმედი“ („ილიას მოტივი“).

სიყვარული ღმერთია: „ღმერთი სიყვარულია” (იოანე, I, 4,8). პოეტის გულში ერთი ღმერთის სიყვარული ხმიანობდა:

„...შენს გულში ერთი გახმაურდება ზეცა და ღმერთი,
როს დაგშორდები – ვარ მე ზედმეტი,
საშინელება და ჯოჯოხეთი“ („არ გაპატივა“).

გალაკტიონის „დომინო“ არის პოეტის უკიდეგანო სულის ოდისეა სამარესავით დაწყევლილი საშიშარი სახლიდან „საოცარი შენობისკენ“, უწინდელი უდიადესი ცისკენ, ძებნა, ძიება, ხეტიალი სულის უხილავ ლაბირინთებში. პოეტმა, ეპოქის ერესის მიუხედავად, იპოვა თავისი წმინდა ქრისტიანული ორეული. პოეტი აქ არის არა „მე” არამედ „ის“. მეორე თუ მესამე პირით საკუთარი არსების წარმოჩენა საერთოდ ახასიათებდა პოეტს: „შენ, გალაკტიონ, იცი“, „ვიცან, გალაკტიონ შენში აქტეონი“. „ეპოქის გედი ოცნებას მღერის გაბედითებით“, „ის მღერის, როგორც დარის დარება“, „როგორც ერთია ქვეყანა მთელი, ისე ერთია გალაკტიონი“... პოეტს წუხილით ავსებდა ის, რომ „სიყვარულის ხმა არსით ისმოდა“. სამაგიეროდ, იყო „ვალალება გრძნობათ დამხობის“ („ის“). მაგრამ ეპოქალური კატაკლიზმების მიუხედავად, მის ლექსებში გამუდმებით ჟღერდა ციური სიმფონია, „სიხარულის უვერტიურა“, რაც ლოცვასავით ამაღლებული და დიადია.

„რატომ არავინ იყო, როცა მოვედი, როცა ვიძახდი და არავინ იყო პასუხის გამცემი?“, -კითხულობდა წინასწარმეტყველი ესაია.

წინასწარმეტყველის დარად, გალაკტიონსაც იგივე პრობლემა აწუხებდა: „როდესაც მე მოველ, არავინ არ ჩანდა“ („მე მოვალ“).

პოეტის მწუხარე, სპეტაკი წიგნით ცოცხლდებოდა „იმედთა მდელო“, ისმოდა „ლოცვა-ვედრება, გალობა ახალი“. გამოცხადების მიხედვით, მექნარეთა ხმის, ახალი საგალობლის შესწავლა მხოლოდ წაუბილწავთ, ღმერთისგან გამოსყიდულთ ხელეწიფებათ, რომელთაც განგებამ დააკისრა „უკვე გამქრალი ალის“ ანთება, დაკარგული გრძნობის მოძიება, „დამარხული იმედის„ გაცოცხლება, „აღდგომის კვალის“ მიგნება („ახალი წელი“).

„დომინოში“ ქრისტეს სიმბოლოება: სანთელი, წიგნი, ზაფხული. მარიამის სახე-ხატებია: უდიადესი ცა, ცა, ხელები, თითების გრძელი ზამბახები, ბეჭედი.

საანალიზო ლექსში გალაკტიონის პიროვნება გაცხადდა, როგორც „ქრისტეს სხივებით შემოსილი მცენარეულის“ (დანტეს ფრაზაა), ზეციური ვარდების, ალვის ხის „შემოშენებით“ (გალაკტიონის ფრაზაა) გატაცებული, უფლისაგან კურთხეული მებაღე, ანუ დომინო. „დომინო“ პოეტის მიერ საკუთარი ზეციური მისიის, უფლის ერთგული მსახურების შეგრძნობა-გაცნობიერებაა ორიგინალური პოეტური ხერხებით და, ამდენად, ეპოქის ყველაზე მწვავე პრობლემის დასმა-გადაჭრაა სულიერი ინდივიდუალობის მაუწყებელი სახე- ხატებით, ანუ თვით პოეტს რომ დავესესხოთ, „ესაა გრძნობა კვლავ სიყვარულთა, გადაქცეული სხვისათვის ჭაობად“...

„დომინო“ მუდამ იწვევდა მკითხველ-სპეციალისტთა ინტერესს. ი. კენჭოშვილი გალაკტიონის „დომინოში“ ანდრეი ბელის „მასკარადის“ გავლენას ხედავს (10, 133). ზ. სარია ეთანხმება ამ მოსაზრებას: „ეს ლექსი მართლაც იწვევს ანდრეი ბელის „მასკარადის ასოციაციას“. მკვლევარი ასევე ეძებს პარალელებს ალექსანდრე ბლოკის რკალებთან: „Маска“ და „Снежная маска“, სადაც „ქალი, ვნება და ქარის სტიქია განუყოფელია“.ზ. სარია იმოწმებს ბლოკის ლექსების ციკლს „Пляски смерти“– იმის გამო, რომ მასში არის აჩრდილთა მოტივი, სიკვდილის თემასთან გაშინაურება და გაუცნაურებული გარემო. „ბელის ლექსს ერთვის რეფრენად ტაეპი: „Маска смерти“, „Черное домино“. „გალაკტიონთან დომინო შეიძლება მოთამაშე ბედისწერის სიმბოლო იყოს“, - ასკვნის ზეინაბ სარია (11, 132).

ს. სიგუა ეხება წითელი დომინოს სახეს, რომელიც შიშისმომგვრელია და გვხვდება ანდრეი ბელის რომან „პეტერბურგში“. ეს

იგივე ნიკოლაი აბლეუხოვია, სენატორის ვაჟი, რომელმაც მასკარადზე საიდუმლო ბარათი წაიკითხა. მან პენსნეს გაკეთებისას ნიღაბი აიწია და ყველას თვალწინ გამოჩნდა ნიღაბახდილი, შიშისმომგვრელი დომინო. ეს შემთხვევა სკანდალით დასრულდა.

ედგარ პოს „წითელი ნიღაბის სიკვდილში" წითელი მასხარას ნიღაბია. „გალაკტიონს „პეტერბურგი" წაკითხული არ ჰქონდა, როცა „დომინო" დაწერა, ასე რომ, სოსო სიგუა გამორიცხავს ანდრეი ბელისა და, მით უმეტს, ედგარ პოს ქართველ პოეტზე გავლენის მომენტს (12, 275).

ვფიქრობთ, გალაკტიონის „დომინო" განსხვავებულია ა. ბლოკის, ა. ბელის, ედგარ პოს დომინოსაგან, იგი უფრო დანტეს დომენიკოს უახლოვდება. ჩვენი შეხედულებით, დომინო არის გალაკტიონის შემოქმედების ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემის – ღმერთის ძიების, მისი პოვნისა და ქრისტიანული რწმენის შეუბღალავად დაცვა-შენახვის იდეის მხატვრული ხორცშესხმა განუმეორებელი სახე-სიმბოლოებით.

ლიტერატურა

1. გალაკტიონ ტაბიძე, "დომინო", თხზ. ორ წიგნად, წ. I, თბ. 1988.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წ. II, თბ. 1990.
3. ნეტარი ავგუსტინე, "აღსარება", საქართველოს საეკლესიო კალენდარი, თბ. 1985.
4. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
5. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
6. ზვიად გამსახურდია, "ვეფხისტყაოსნის" სახისმეტყველება, თბ. 1991.
7. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
8. ნანა კუცია, ლიტერატურული წერილები, თბ. 2005.
9. შოთა რუსთაველი, "ვეფხისტყაოსანი", თბ. 1991.
10. ირაკლი კენჭოშვილი, გალაკტიონის სამყაროში, თბ. 1999.
11. ზეინაბ სარია, გალაკტიონ ტაბიძის ინტიმურ-მედიტაციური და სამოქალაქო პუბლიცისტური ლირიკა, თბ. 2003.
12. სოსო სიგუა, ქართული მოდერნიზმი, თბ. 2002.

იგავური, ენიგმური, გამოსაცნობია გალაკტიონის შედევრთა უმეტესობის ჩანაფიქრი და ეს კიდევ უფრო აძლიერებს მის მიმართ ინტერესს.

თაობათა ესთეტიკურ იდეალად დაისახა პოეტების მეფის სათაურიდანვე გამოაგნებელი “სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში“. მასში ერთად შეიგრძნობა ღრმააზროვანი სათქმელი, განუმეორებელი სახეები, რითმის ჯადოქარი და ისეთი გულწრფელი აღსარება უზენაესის წინაშე, ცრემლის დენამდე რომ შეძრავს მკითხველს. ლირიკული ღაღადისი ავტორისა საყოველთაო მასშტაბებში გახმიანდება და პირადული საკაცობრიო, მარადიულ სატკივარს ეპასუხება...

ლექსის დაწერის თარიღია ათეიზმის, მარქსისტული სოციალ-დემოკრატიის ზეობის პერიოდის 1917 წელი.

ნაწარმოები ღმერთწართმეული დროის შვილის აღსარებაა დედა-ძის წინაშე, მწარე სინამდვილისადმი გამოტანილი მსჯავრია, შეფარული მხილებაა, მათი, ვინც ცხოვრება ჯოჯოხეთად აქცია, ამასთან, აშკარაა უზენაესის წყურვილი, ღმერთთან ჩატეხილი ხიდის გამთელებაზე ოცნება.

„სილაჟვარდის“ ლირიკული პერსონაჟი მარადობას შეჭიდებული შემოქმედია, რომელიც ულმობელმა დრომ ნუგეშის გარეშე, თავისი შენაქმნის ამარა დატოვა.

პოეტის ტკივილიანი მონოლოგი მარიამ ღვთისმშობელს მიემართება, რომელიც სასულიერო პოეზიის კვალობაზე (დემეტრე მეფის საგალობელი: „მზე ხარ გაბრწყინებული“, 11, 183) მზის სახით ფიგურირებს გალაკტიონის ლექსში: „დედაო ღვთისავ, მზეო მარიამ! როგორც ნაწვიმარ სილაში ვარდი, ჩემი ცხოვრების გზა სიზმარია და შორეული ცის სილაჟვარდე“ (2, 129).

რაზე ან ვისზე მიგვანიშნებს ვარდი, თანაც სილაში მოქცეული, რატომ არის პოეტის გზა ერთდროულად სიზმარი და „შორეული ცის სილაჟვარდე“?

უპირველესად თვალი გავადევნოთ რელიგიური შინაარსის ვარდ-ყვავილებს ქართულ პოეზიაში.

პროფესორი ტიტე მოსია წერს: „იოანე ზოსიმე წმ. ქალწულს „უხრწნელ ვარდს“ უწოდებს, რითაც ხაზგასმულია მისი ქალწუ-

ლებრივი სიწმინდე. „ვარდი“ მარიამის სულიერი უმანკოებისა და მშვენიერების გამომხატველია და არა გარეგნული სილამაზისა: „ვარდობაი მარიამისა, სურნელებაი ნარდისაი, ვარდი უხრწნელებისაი, შუენიერება სუნნელთაი“ (პ. ინგოროყვა, თხზ. III, 407) (3, 109).

„საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში ყვავილის მშვენიერება ძირითადად ქრისტეს და ღვთისმშობლის სიმბოლო-მეტაფორაში გამჟღავნდა“: „გიხაროდენ, ყვავილო უხრწნელებისაო“ („დაუჯდომელი“), შენ ხარ, უბინოო, კიდობანი დავითის ხილული და ყუავილი, სოლომონის მოსწავებული“ (ნევმ. ძლისპირი, 839 ძვ. ქართ. სასულიერო პოეზია, 385) „აღმოცენებულმან ყუავილმან ქალწულმან უბინომან“ (ჭილ-ეტრატის იადგარი, 161). „უძველეს იადგარში“ იგი წოდებულია „ყოლადვე დაუჭკნობელ ყუავილად“ (გვ. 510) (3, 116).

„ქებათა ქებაში“ მშვენიერების სიმბოლოდ ფიგურირებს შროშანი: „მე ყვავილი ველისაი და შროშანი ღელეთაი“ (ქებ. 2,1) (4,15).

დემეტრე პირველმა (XIIს.) უფლის დედის სიწმინდესა და მშვენიერებას მიუსადაგა შროშანის სახე: „ღმრთისმშობელი და ყოვლად პატიოსანი, დედა ქალწული, შუენიერი შროშანი“ (1,183).

გალაკტიონის ლექსის სილაში მოქცეული ვარდი შეიძლება მხოლოდდამხოლოდ მარიამი იყოს, ხოლო მისი მოაზრება სილაში უნდა ნიშნავდეს იმას, რომ როგორც სილაა უნაყოფო ნიადაგი, რომელიც წყალს არ ატარებს და ვერც ვარდს ახარებს, ასეთივე რწმენისთვის უნაყოფოა, არარელიგიურია, მარიამის უგულებელმყოფელია პოეტის ეპოქა. მაშ, როგორც მრავალგზის ხდება ქართველ პოეტთან, ლექსში მარიამის სიმბოლოდ გვევლინება მზე და ვარდი (სილაში).

გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება სილამაზესთან, პოეზიასთან დაკავშირებული, სოციალური, ფილოსოფიური გაგების, შოთა რუსთაველის, ნიკოლოზ ბარათაშვილის, ვაჟა-ფშაველას თუ უცხოური ტრადიციების შემოქმედებითი ათვისების მაგალითები, ზამბახები, იასამნები, მიმოზები, უდაბნოს ყვავილები, პოეტური დიდების მაცნე ვარდები, მისტიკური შინაარსის ყვავილები.

მრავალ ლექსში ვარდი და ყვავილი ხან მარიამის, ხან ქრისტეს სახეზე მიგვანიშნებს.

ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიაზე მიმანიშნებელი ვარდის სახეებია: ბურუსებს იქით გადაკარგული ყვავილები სიცოცხლის დილის“ (მიმღერე რამე), მკვდარი ვარდები (ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი), ახალგაზრდობის მიერ გათელილი ვარდები (საღამო), შიშველი, თეთრი ყვავილი (სამრეკლო უდაბნოში), დაცვენილი ვარდები (ალვები თოვლში), ქარისგან გაძარცული ატმის ყვავილები (ატმის ყვავილები), გაყინული ვარდები (სალამი მაისს), თოვლში დაცემული ზამბახები (თოვლი), გადაშენება იათ და ვარდთა (მშვიდობის ნიგნი), უცხო ყვავილის მოლოდინი (მე მოვალ), შხამიანი ვარდები (რევოლუციონერის ხსოვნას), თოვლის ვარდები (ხან უფსკრულები, ხან მწვერვალები), ცეცხლის ვარდები (მე არაერთხელ მქონია ფრთები), ზამბახის პრინცესა (ეს იყო 15 წლის წინათ), შავი ყვავილის სამუდამოდ მჭკნარი ფოთოლი (ვინ არის ეს ქალი?) „სეტყვით დაღუპული ყვავილები“ („მიმღერე რამე“). თოვლის მადონა, (ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა), ვარდით თრობა (მაისის ისრით).

ცალკე თემაა პირიმზის, ბაიის სახეები, იის მიხედვით შექმნილი ნეოლოგიზმები: იობა, უიესო, მოაიავებს; იისფერი თოვლი, იისფერი გზა, იისფერი თვალი...

გვხვდება მუდმივი გაზაფხულის დაუჭკნობი ყვავილები (აკაკი წერეთელი, სიკვდილის ხმით „შეფიფქული საამო ვარდეთი (40 წლის წინ), ვარდისა და ჭინჭრის მონაცვლეობა, იანვრის თოვლით დამჭკნარი იები (სამრეკლო უდაბნოში), ელვათა ცელით მოცელილი ყვავილები (ცამეტი წლის ხარ), ვარდით მორთული თავის ქალა (ვარდები), უცხო ყვავილის მოლოდინი (მე მოვალ).

გამაოგნებელი სახეა „მომეცით ჩრდილი ვარდების ბუჩქის, მომეცით თასით“ (პუშკინი პარიზში), თითქოს ბეჭდებზე დაგეყრება ვარდების ცვარი” (საღამოვ, ვიცი), „ყვავილები გიიადონა“ (ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა).

რაც შეეხება ყოფნის სიზმარეულობის მაუწყებელ სტრიქონებს: „ჩემი ცხოვრების გზა სიზმარია“ - ეს თემა მთელ მსოფლიოშია ცნობილი და გალაკტიონიც არაერთგზის აფიქსირებს ამ განცდას (ის ჩამომშორდა როგორც სიზმარი, ის, როგორც სიზმარი).

ხოლო ლექსის შემდგომი სტრიქონი გვაუწყებს, რომ მისი ცხოვრება, სიზმართან ერთად, არის „შორეული ცის სილაჟვარდე“.

ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში საუბარია ორგვარ ცაზე: ხილულსა და უხილავზე, მატერიალურსა და ღმერთების ცაზე (მეცხრე ცაზე).

უზენაესი, არამატერიალური ცის გამოსახატავი ტერმინია „ცანი ცათანი“: „ცანი ცათანი უფლისანი არიან, ხოლო ქუეყანა მოჰსცა ძეთა კაცთასა“ (ფს. 114, 24) (5, 649).

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ გვხვდება ათი ცა: მთვარის, მერკურის, ვენერას, მზის, მარსის, იუპიტერის, სატურნის, უძრავ ვარსკვლავთა, ანგელოზთა, უფლისა და ნეტართა სამკვიდრებელი.

განარჩევენ ხილულ ცას მნათობებითურთ და არამატერიალურ, უხილავ, მეტაფიზიკურ, ტრანსცენდენტურ ცას (6,55).

ნეტარი ავგუსტინეს მიხედვით, მიწა და ზეცა შექმნილია, „ცანი ცათანი“ კი, რომელიც თავდაპირველად შეიქმნა ღმერთის მიერ, „სულიერ სამყაროს წარმოადგენს“, ის არის ჩვენი ხილული ზეცის მაღლა, „ცანი ცათანი გონიერი ზეცაა“, სადაც გონებას ყველაფრის ერთბაშად შეცნობა ეძლევა და არა ნაწილობრივ, არამედ მთელი თავისი სისრულით, გამოცხადებით“ (7, 382, 384, 386, 388).

ბიბლიაშივე მიჩნეულია, რომ შექმნილი ცა და დედამიწა არ არის მარადი ბუნების, ძველი აღთქმის ესქატოლოგიური შეხედულება გვაუწყებს, რომ არსებულ სოფელს აღსასრული მოელის, რის შემდეგაც იყოს „ცა ახალი და ქვეყანა ახალი“ (ესაია, 65, 17) (4, 122).

ცნობილია ცის ასეთი განმარტება. „...რელიგიებში ცას დიდი ადგილი უკავია და ძალიან ხშირად ცა ღმერთთან არის გაიგივებული და გათანასწორებული. რადგანაც ღმერთი ცაშია, ცა ღმრთის სამყოფელია, ამიტომ თვითონ ცა წარმოდგენილია, ვითარცა ღმერთი და მის ნაცვლად ხშირად იხმარება. ყველა რელიგიაში რწმენის სიღრმე და პატივი მორწმუნეს უკარნახებდა, ღმერთის სახელი არ წარმოეთქვათ. ამ ნიადაგზე შექმნილია სხვადასხვა სახელი ღმერთისა-მეუფე, უფალი, ბატონი, უზენაესი, მეუფე ცათა, ცა მწყალობელი და სხვა“. (8, 48, 48).

ახალ აღთქმაში ცა არის ღვთის გამოსახულება, „ვეფხისტყაოსანშიც“ ცა ღვთის მეტაფორად გაიგება (8, 49).

„სასულიერო მწერლობაში „ცა ცათა“ მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორაცაა: „მარიამ... ცაო ცათაო,... ხიდო ღმერთისაო“... (უძველესი იადგარი“, გვ. 439).

„შესიტყვებაში „ცაო ცათაო“ – „ცა“ წმ. მარიამის მეტაფორაა, „ცათა“ კი - ქრისტესი. როდესაც ჰიმნოგრაფი ყოვლადწმინდა დედოფალს მიმართავს: „დედაო ქალწულო, ცაო ცათაო“... ამით მიგვანიშნებს მის არსებაზე, როგორც მაცხოვრის მშობელზე.

ამრიგად, ერთმანეთისგან უნდა გამიჯნოს ფიზიკურ-მატერიალური ცა-სამყარო, მისი მკვიდრი მზით, მთვარით, მერკურით, ვენერათი, მარსით, იუპიტერით, სატურნით, უთვალავი ვარსკვლავებით და სულიერ-მეტაფიზიკური ცა-სამყარო (ცათა ცა, ცანი და ცანი ცათანი, ზეცა, მეცხრე ცა) სადაც არის სასუფეველი ღვთისა, ანგელოზებისა და წმინდანთა სულისა, სწორედ ეს სულიერი ცა იქცა ღვთისა და წმინდა მარიამის სიმბოლურ-მეტაფორულ სახელადაც“, (ტიტე მოსია, ცა-ღვთის მეტაფორული სახელი) (9, 41)

„სწორედ მეტაფიზიკურ სამყაროში ანუ მეცხრე ცაში, ბროლის ცაში“, ცათა ცაში ანუ ზეცაში არის სამოთხე, ღვთის სასუფეველი, ანგელოზთა და წმინდანთა სულის სამყოფი სივრცე (9, 40)

გალაკტიონის „შორეული ცის სილაჟვარდე“ აშკარად არის ცანი ცათანი ანუ ღმერთის ცა.

პოეტს იზიდავდა „იქაური ცა ფოთლით ქსოვილი, ლაჟვარდ თვალთაგან გადასულ ნამით“ („გობელენი“).

ლაჟვარდი და „იქაური ცა“ იდენტურია.

იზიდავდა ლაჟვარდი ბროლის: „აჰა, გაიხსნა ლაჟვარდი ბროლის“ (ორი მრისხანე სტიქიის ბრძოლა).

ლაჟვარდი, თვალი, ნამი საღვთო სახელებია.

მის ლექსებში გვხვდება „წმინდა ცა“, რაც „ცანი ცათანის იდენტურია“: „არის სადღაცა ნეტარი მხარე, არის წმინდა ცა შუქით მგზნებარე“ (“გრძნობათა ფერფლი“) „წმინდა ცაზე“ „წმინდა ნათელს“ (ღმერთს) ეზიარება სული („ავე მარია“).

გალაკტიონი ტოვებდა ფილისტერთა მიწას და მისი სული სილაჟვარდეში, ბროლის ცაში, ცის სარკეში ნავარდობდა: “...სული გაფრენილს ედარება ფერად მიმინოს, როგორც რონინი საო-

ცარი და მისტერია, დასტოვო მხარე, სადაც ყველა ფილისტერია, სილაჟვარდეში მიიბროლოს და მიიმინოს“ („ჩემს გულში“).

ნეოლოგიზმებია „მიიბროლოს“, მიიმინოს“, ისინი ნაწარმოებია ბროლიდან და მინიდან, პირველი ღმერთის ცის, მეორე გონების სიმბოლოა.

გალაკტიონს ევლინებოდა „ზმანება ბროლის“ (ნუგეში).

მისთვის „ლაჟვარდების კიდეზე“ სასურველის ზმანება ვლინდებოდა: „ლაჟვარდების კიდეო, დაბურულო ზმანებით“...

პოეტს აწამებდა პრიმიტივთაგან გაუცხოება, „გაუგებარი გენია“, მისი ტკივილების, სილაჟვარდის, ია-ვარდის, სიყვარულის ცნებაში ჩადებული ჩანაფიქრის შეუცნობლობის სევდა: „გაიგეს განა ბედით ჩაგრული ყოფნით რაგვარად მტკიოდა გული? ის სილაჟვარდე, ის ია-ვარდი, თუნდაც ის დარდი და სიყვარული?“ (მშვიდობის წიგნი) (10, 158).

ყოფნა, ცხოვრება საღვთო სახელია: „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე" (იოანე, 14, 6) (5, 211).

სილაჟვარდე, ია-ვარდი, სიყვარული რელიგიური შინაარსის შემცველი სახე – ცნებებია.

„ღმერთი სიყვარულია“ (I იოანე, 4,8).

ერთგან სილაჟვარდეც უდაბნოს ემსგავსება: ...„გამოქროლება ზეინაბური და სილაჟვარდე უდაბნოსავით” (მშვიდობიანი სიმღერა დების) ასევე სამშობლო-უდაბნოა (თოვლი, უდაბნო).

„მშვიდობის წიგნში“ არის ასეთი მრავალმნიშვნელოვანი სტრიქონები: „...ველნი... გაფანტავს დარდებს, იმ ია-ვარდებს, იმ სილაჟვარდეს ტვირთად დაგადებს“ (10, 105).

ვფიქრობთ, ველი საინფორმაციო ველია (იხ. ჩვენი „ველი გალაკტიონის სახისმეტყველებაში) (11, 249-255). სილაჟვარდე უმაღლესი ცა, ნათელმხილველი პოეტის ცნობიერებაში ღვთის ძალით აელვარებული.

„ცა დააშუქა წყნარ სულს“, „შუბლს დაესახა ცისიერება“, „როგორც მრავალი ვარდების მფენი, მას სული ჰქონდა უხვად ციური“ – მრავლისმთქმელი ფრაზებია, პოეტის ცის წილი სულის აქცენტირებაა.

ერთგან იტყვის: „ცა, მარტოობა, სული თავადის“ („ქალაქში“) ცაც და თავადიც საღვთო სახელებია.

გალაკტიონის ლირიკული გმირი არის „აღტაცებული ცად განიმედი“. მისი იდეალია „ციურთა თანადი ოცნება“ („ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“), “მძიმე ოცნების ცაზე ატანა“, ანუ ჩანაფიქრის გამარადიულება („ცისფერი“).

წარმავლობას, ხრწნადობას, ფერფლს გალაკტიონთან უპირისპირდება „ცა და წიგნი“: „საშველი ქვეყნად აღარ ყოფილა – არარსებობად შთანთქმულან რიგნი – უკმაყოფილო და კმაყოფილი. რა დარჩა? ფერფლი, ცა და ეს წიგნი“.

ლექსის ეს „ცა“ „გონიერი ცაა“, იგივე „ცანი ცათანი“, წიგნი კი უფლის მეტაფორული სახელია ესაიას წინასწარმეტყველებიდან (ესაია, 29,11,18).

გალაკტიონის აზრით, რუსთაველის პოეტურ სამყაროს „უკვდავი ცა მიესხურა“ („მესხის გამოხედვა“).

პოეტების მეფე ეძებს თავის “უწინდელ, უდიადეს ცას“: „ნიღაბები წითელი, ნიღაბები ათასი, მაგრამ მე მომეჩვენა ჩემი ცა უწინდელი, უფრო უდიადესი“ („დომინო”).

ეროვნულ-სარწმუნოებრივი იდეების ერთგული პოეტი ამბობს: „ვიპოვეთ ჩვენი დაკარგული ცა და ჩვენი მიწის ამეტყველება“, რითაც მიგვანიშნებს უარყოფილი რწმენისკენ მიბრუნებას, რადგან ცა რელიგიური სიმბოლოა.

გალაკტიონი ჰგავს „ზესთაზეს:“ „...მივქრივარ ცხენით, ვგავარ ზესთაზეს“ (ვაშა შავ ზღვაზე ამომავალ მზეს).

ზესთაზე არის ყველაზე უმაღლესი ცა, უხვი სინათლის მფრქვეველი, ე.ი. მზის ცა (8, 51).

შოთა რუსთაველი ამბობს თინათინზე: „მისი პირი უნათლეა ზესთაზესა“.

გალაკტიონის თქმით, „ვეფხისტყაოსანში“ ისმის ხმები უზესთაოსანი“ „უზესთაოსანი“ ნეოლოგიზმია.

გალაკტიონის ცაზე, მასში ჩადებულ ქვეტექსტებზე უსასრულოდ შეიძლება საუბარი (იხ. ჩვენი „მას შეუძლია ცა გადასაზრას) (12, 122-135).

მოტანილი მაგალითებიდან აშკარაა, რომ „სილაჟვარდის“ პირველსავე სტროფში პოეტი აფიქსირებს ათეისტური ეპოქის მიერ უარყოფილ რწმენას, ამასთან, ხაზს უსვამს, რომ მისი ცხოვრების გზა განუყრელია შორეული ცის სილაჟვარდის, ანუ ღმერთისგან.

შემდეგ სტროფში „შემოღამებული მთის“ მიუხედავად, გათენებას, ხატებთან დგომას მოელის მომავალში: „შემოიღამებს მთის ნაპრალები, და თუ როგორმე ისევ გათენდა, - ღამენათევი და ნამთვრალევი, დაღლილ ქალივით მივალ ხატებთან“.

მარიამ ღვთისმშობელი, „მიქაელ მოდრეკილის ჰიმნების“ მიხედვით, არის „დავითის მიერ მთად პოხილად“ მოხსენებული, მთა საცნაური“ (13, 43).

„მთა გამოუკვეთელი“ ასევე მიემართება მარიამს (13, 383).

დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ მარიამს ეწოდება „მთა, ლოდის გამომტყორცნელი“ (14, 379)

ეს სახე მომდინარეობს დანიელის წინასწარმეტყველებიდან: „ჰხედევდ, ვიდრე არა გამოეკუეთა ლოდი მთისაგან თვნიერ ხელთასა“ (დანიელი, 2, 34). აქ მთა“ მარიამის სიმბოლოა, „ლოდი“ კიძე ღმერთისა“ (14, 391).

„შემოღამებული მთის“ სახით მიგვანიშნა გალაკტიონმა უარყოფილ მარიამზე, ხოლო გათენების, ხატების სახეებით – რწმენისკენ მიბრუნება იგულისხმა.

ასევე, მომავალში ეიმედება პოეტს სალოცავ კარებთან ყოფნა, სიონში შემოჭრილი „სხივის“ (სხივი საღვთო სახელია) ხილვა, თეთრი ოლარების აელვარება, ანუ ეკლესიისთვის თავისი ფუნქციის დაბრუნება.

როგორც მალარმე, აკაკი წერეთელი, ტერენტი გრანელი, გალაკტიონი არის „გედი დაჭრილი ოცნების ბაღით“, დაღლილი, წამებული.

მის თვალებში აღარ ფეთქავენ „ცვრები, იები“, ღამენათევი და ნამთვრალევი პოეტის არსებაში ცრემლებს, შურისძიების გრძნობას უპოვია ადგილი: „შეხედე, დასტკბი! ჩემი თვალები წინათ რომ ფეთქდნენ ცვრებით, იებით, — ღამენათევი და ნამთვრალევი სავსეა ცრემლთა შურისძიებით!“

ცვარი საღმრთო სახელია.

„ვიქნები ცვარი ისრაელისათვის, აყვავდება, როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს“ (ოსია 14,3) (4,273).

ვახტანგ მეექვსის პოეზიაში არის ასეთი სტრიქონები: „ქალწულებისა ვარდი ხარ, სიწმინდის ბაღსა რგულია, ფერად გაქვს უმანკოება, უბინოება სულ ია“, (15, 18)

ამ "ქალწულების ვარდს" და „უბიწო იას" მარიამ ღვთისმშობლის არსების „პოეტური ფერებით დასურათხატებად" მიიჩნევს პროფესორი ტიტე მოსია (3, 48).

გალაკტიონის ლექსში ლირიკული პერსონაჟის თვალებში დავანებული ცვარი და ია ქრისტე ღმერთისა და ღვთისმშობლის სახელებია, მათი საშუალებით აქცენტი კეთდება პოეტის მორწმუნეობაზე.

ბრაზნარევი მოლოდინის გრძნობით არის სავსე პოეტის მაველრებელი სული, რომელიც უღმერთობის პერიოდში პეპელასავით მოკვდაობისთვის განწირულია: „დასტკბი! ასე ყველა მგოსნები? შენს მოლოდინში ასეა ყველა? სული, ველრებით განაოცები, შენს ფერხთქვეშ კვდება, როგორც პეპელა".

ტრაგიზმის საფუძველია „საბედნიერო სულის" გაუჩინარება, რაც დანტეს ჯოჯოხეთის ასოციაციას ქმნის: „სად არის ჩემთვის სამაგიერო? საბედნიერო სად არის სული? ვით სამოთხიდან ალიგიერი, მე ჯოჯოხეთით ვარ დაფარული!"

სული უფლის სახელია: „ღმერთი არის სული და მისი თაყვანისცემელნი თაყვანს უნდა სცემდნენ სულითა და ჭეშმარიტებით (იოანე 4, 24) (5, 184)

უფალი სულია სახიერი, „ღმერთი სულია ჭეშმარიტებისა, რომელიც მამისგან გამოვალს" (16, 14, 15).

უღმერთოდ გავლილი გზით ბოლოს სიკვდილის ლანდი ცხადდება. მაგრამ არ იქნება არც „განსასვენებელი ზიარება" და არც უზენაესის ხსენება, ასეთია ურწმუნო ეპოქაში მცხოვრებ ადამიანთა ხვედრი: „და როცა ბედით დაწყევლილ გზაზე სიკვდილის ლანდი მომეჩვენება, განსასვენებელ ზიარებაზე ჩემთან არ მოვა შენი ხსენება!"

ფიზიკური აღსასრულის დროს მხოლოდ „სწრაფი ცხენები" (ანუ საკუთარი პოეზია, ლურჯა ცხენების სახეში პერსონიფიცირებული) იქნება ტანჯული სულის ნუგეში: „დავიკრეფ ხელებს და გრიგალივით გამაქანებენ სწრაფი ცხენები! ღამენათევი და ნამთვრალევი ჩემს სამარეში ჩავესვენები".

ლექსის ბოლოს, ისევ დაკარგული რწმენის რექვიემი გაიჟღერებს და ნუგეშად ისევ „შორეული ცის სილაჟვარდესთან" განუწყვეტელი კავშირი რჩება.

სილაში ვარდი სხვაგანაც ეზმანებოდა პოეტს, რაც ადასტურებს, რომ მისი სევდის მიზეზი, ფიქრის საგანი სწორედ უნაყოფო ვარდი (უარყოფილი რწმენა) იყო და არც ის არის შემთხვევითი, რომ ეს სახე „ზიანებისა“ და „ყორნების ჩახავილის“ ფონზე გაკრთება: „იყო ირგვლივ ზიანება და ყორნების ჩხავილი, თოვლმა სილას მიანება ნოვალისის ყვავილი“ („აღარ არის მენესტრელი“).

გალაკტიონმა ჯოჯოხეთად აღიქვა ათეისტური ეპოქა, რამაც შემდეგ თვითმკვლელობით დაასრულებინა სიცოცხლე სერგეი ესენინს, კონსტანტინ ფადეევს, პაოლო იაშვილსა და თვითონ გალაკტიონს.

ულმობელმა დრომ სილაში მოაქცია, ანუ უნაყოფობისთვის გასწირა ვარდი (რწმენა).

შემთხვევითი როდია, რომ გალაკტიონის ლექსებში ცა ნაჭორფალია, „ცა დალეწილია, ზეცა დანგრეულია, გამქრალია „ფარული ცის სიდიადე“, უნიჭო ოცნების“ წყალობით ცა „სიშავეში გაყინდა“. „ზეცის ნგრევას მოჰყვა „მიწის გადაფერდება“ („მეოცნებე აფრებით“).

„როცა მზიანი იყავი ისე, როგორც უწვიმარ რიჟრაჟში ვარდი“, ამბობს ლექსში „ვარდები“, მაგრამ ეს განცდა წარსულს ეკუთვნის.

არსებობს ელიზბარ ჯაველიძის მოგონება, რომ ლექსის დაწერის იმპულსი გახდა პოეტის მიერ პეროვის ეკლესიაში ხილული მეძავი ქალის ცრემლიანი ლოცვა მარიამ ღვთისმშობლის ხატის წინაშე (17, 136).

ამ შთამბეჭდავმა სურათმა პოეტს იმპულსი მისცა კერძო ფაქტი ადამიანისა და ღმერთის მიმართების სიმაღლეზე განეზოგადებინა, უღმერთო ცხოვრების ჯოჯოხეთად წარმოდგენით რწმენისკენ, უზენაესისკენ სწრაფვის სურვილი გაეღვიძებინა ხალხში. ლექსის მთავარი სათქმელიც ესაა...

ათმარცვლიან ლექსს ხატოვანი მეტაფარული სახეები განსაკუთრებულ მიმზიდველობას სძენს: ნაწვიმარ სილაში ვარდი, შორეული ცის სილაჟვარდე, შემოღამებული მთა, გედი, დაჭრილი ოცნების ბაღით, ცვრებით, იებით მფეთქავი თვალები, საბედნიერო სული, სული, ვედრებით განაოცები.

შთაბეჭდილებას აძლიერებს კონსონანსური რითმა – სილაში ვარდი სილაჟვარდე.

მართალია, კონსონანსები ცნობილია ხალხურ პოეზიაში (ჯ. ბარდაველიძე, ქართული ხალხური ლექსწყობის საკითხები), აკაკი წერეთლის შემოქმედებაშიც, მაგრამ ასეთი ჟღერადი, მიგნებული და თაობათა იდეალად ქცეული კონსონანსი ქართულ პოეზიაში უცნობია.

პოეტი, როგორც სხვაგან („ფოთლების ლანდი"), აქაც მარტოსულია, გაუცხოებულია ურწმუნო ბრბოსგან, მაგრამ მაინც არ წყვეტს უზენაეს ძალებთან კავშირს და მთელი სიმძაფრით განგვაცდევინებს ღმერთისგან განდგომილი სულის ტრაგედიას, რითაც ზენა სამყაროსკენ სწრაფვის, ღმერთის მოლოდინის გრძნობას აღვიძებს.

გალაკტიონი მთელი ძალისხმევით იღწვოდა ქარისგან ვარდის გადარჩენისათვის („ლოცვისთვის"), ქმნიდა „ლოდინის სიმღერას", წინასწარმეტყველებდა უფლის გზაზე სიარულს და უმღეროდა „გადარჩენის ბედნიერებას".

ლიტერატურა

1. ქართული პოეზია, I, თბ. 1981
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
3. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, თბ. 1990.
5. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
6. რევაზ თვარაძე, თხუთმეტსაუკუნოვანი მთლიანობა, თბ. 1985.
7. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება", თარგმანი ვ. ბურკაძის, საქართველოს ეკლესიის
კალენდარი, თბ. 1985.
8. ვიქტორ ნოზაძე, „ვეფხისტყაოსნის" ვარსკვლავთმეტყველება, სანტიაგო დე ჩილე,
1957.
9. ტიტე მოსია, ნარკვევები, პორტრეტები და სხვა, ზუგდიდი, 2002.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.
11. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ. 1996.

12. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის პრობლემური საკითხები, თბ. 1991.
13. პავლე ინგოროყვა, ძველ-ქართული სასულიერო პოეზია, თბ. 1913.
14. ტიტე მოსია, „დავითიანის“ სახისმეტყველება, თბ. 2005.
15. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, თბ. 1975.
16. პეტრე იბერი (ფსევდო-დიონისე არეოპაგელი), „შრომები“, თბ. 1961.
17. ჟურნალი „მნათობი“, 1978წ. 12.

„თოვლი“

გალაკტიონმა თოვლის გამოყენებით შექმნილ სახეებს დაანათლა ფერები, რეალურ თუ ფეერიულ ჭრილში იხილა თოვლი და ყინვა, ზამთარი თუ სიცივე. ენიგმებად ქცეული თოვლისა და ყინულის საშუალებით გაგვიმჟღავნა თავისი სოციალური, პოლიტიკური, ფსიქოლოგიური, ფილოსოფიური ჩანაფიქრი...

დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ ქართველმა პოეტმა შექმნა ალ. ბლოკის „თოვლის ნიღბისგან“ სავსებით განსხვავებული "თოვლის იმპერია“.

ტრადიციულად თეთრი ფერით ცნობილი ეს ბუნებისეული მოვლენა სრულად განსხვავებული ფერებით წარმოგვიდგინა: ვარდისფერი თოვლი, შავი თოვლი, იისფერი თოვლი.

თოვლის ვარდების, თოვლის მადონას, თოვლის ქალის, თოვლთა დაფნის მშვენიერებას გვაზიარა.

ლურჯი და დაღალული ფიფქის, თოვლის ფერ-უმარილის, ფიფქით მტრობის, ბნელი თოვის, ირიბი, ალმაცერი თოვლის, მწუხარე თოვლის ხილვებით გაგვაოგნა.

„თეთრად სპეტაკი, მაგრამ მარად შავი გულის“ ღალატი ამხილა, „წარმავალი, არაწმინდა თოვლი“ შენიშნა.

გალაკტიონის ლექსებში მოდის გაზაფხულისმაგვარი ქართული თოვლი, მაისის თოვლი, ჩრდილოური ზამთრის გულის გამყინველი თოვლი, გვზარავს „მათი“ თოვლი, ნისლები, ბურუსები... იანვრის თოვლი აჭკნობს სულის ნაადრევ იებს...

თოვლის, ზვავის, წარღვნისმაგვარი სტიქიების მუქარით „სიცივის მძევლად“ ქცეული, „გულისდამხშობი ზამთრის“, ამბიციური ყინულოვანი მონსტრის სამიზნე სამშობლო გვეცნაურება პოემაში „მშვიდობის წიგნი“.

მრავლისმთქმელია „ივლისისფერი ყინვის თასები“, „აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინული“, მაისის ყინვა, გაყინული ცა, გაყინული ქვეყნის გული, გაყინული მხედარი, მღელვარე გაზაფხულზე გაყინული ნაკადული.

„მე განვიცადე ოკეანე, შორი ყინული“, აღმოხდება პოეტს, რომელიც „მსოფლიო გლობუსს საგულეში თამამად“ იტევდა...

გალაკტიონს ზარავდა „თეთრი ავდარი“, თოვლად სახელდებული სამშობლო, „ირიბი, ალმაცერი თოვლი“, მისი „ელამი მზე“ (ანუ ყინულოვანი ჩრდილოეთის იმპერია), ავდრის მოლოდინი.

პოეტი გაყინული ვარდების, თოვლში წყებად დაწვენილი ზამბახების სახეებით გვიმხელს ძალზე მნიშვნელოვანს...

თავისუფლებადაკარგული ქვეყნის ტკივილებს თოვლად სახელდებულ სამშობლოზე მინიშნებით გვაგრძნობინებს: „რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია... რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო“ („ოფორტი“).

ყინულის იმპერია დაახასიათა ყინულოვანი ქალაქის, ყინულოვანი გარემოცვის, ყინულის ქუჩების, ყინულოვანი კოშკის მოზმანებით. ყინულით გადაკეტილ სამოთხის გზაზე მიგვანიშნა, ამ ჯადოსნური ყინულის საფარის გარღვევა გულის სითბოთი სცადა და გაიჭრა „საოცნებო მხარისკენ“, რასაც ჰქვია ედემი, სამოთხე (ედემი, სამოთხე მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლური სახელებია („შეხედეთ, მიწა!).

პოეტს „იანვრის თოვლი“ უჭკნობდა სულის „ნაადრევ იებს“ და სამრეკლოდ ქცეული სული წუხდა უდაბნოში, წუხდა დაფარულ ცოდვებზე, დამალულ ღალატზე, წუხდა შიშველ ყვავილზე, თეთრ ბეჭდებზე... (სამრეკლო უდაბნოში). წუხილის საგნად ქცეულ “შიშველ ყვავილსა” და “თეთრ ბეჭდებში” კი დედა-ძის სიმბოლური სახეები გვეცნაურება.

„ავდრის მოლოდინი“, „გულისდამხშობი ზამთარი“ აღაშფოთებდა, „კოსმიურ სიცივეს“ შეიგრძნობდა, „საუკუნეთა თოვლი“ ზარავდა, მაგრამ გამოდარების იმედი ასულდგმულებდა და მეგობრის სახელით მოსულ მტარვალს ნიშნისმოგებით მიმართავდა:

„საუკუნეთა თოვლო ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“ („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“).

„ზამთრის“ ძალმომრეობას დროებით მოვლენად აღიქვამდა: „...ზამთარო, ასე გულისდამხშობო, ვერ შესძლებ, სიო რომ გადასწიო, საიმქვეყნიო და საამსოფლო“ („მშვიდობის წიგნი“).

გალაკტიონის შემოქმედებაში თოვლით შექმნილი პოეტური იმპერიის შედევრთა შედევრია იმპრესიონისტული ლექსი „თოვლი“.

პოეტის პრინციპი იყო „ასწლად წამიერის“ ხილვა, „წამის გასაუკუნება“, წუთის საშუალებით საუკუნის მოვლენების განჭვრეტა: „ლოდინშიაც წუთს მივყვები და მივყვები საუკუნეს“...

„განათების წამში“, „ცეცხლისტოტება წამში“ სულის თვალი ჭვრეტდა „სხვისთვის უხილავ-ფარულს“.

იმპრესიონიზმს ახასიათებს წარმავალში, წამიერში მარადიულის მოხელთება, ერთი და იგივე საგნის, მოვლენის მრავალგვარ ჭრილში მოაზრება, იდუმალება, სათქმელის ქვეტექსტებით გამჟღავნება.

„თოვლის“ გამჭოლი, მთავარი აქცენტის მატარებელი სახე თოვლია.

ლექსის პირველსავე სტრიქონში თვალში საცემია „იისფერი თოვლის“ მშვენიერება, ამასთან, თოვლი ასოცირებულია ქალწულთან, ხიდთან, რაც შემთხვევითი არ უნდა იყოს, რადგან ეს ორი სახე მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოებია.

„სასულიერო მწერალთა სახისმეტყველებით, მარიამი დასახულია ხიდად, რომელიც მიწიერ და ციურ სამყაროს ერთმანეთთან აკავშირებს. ეს არის „ხიდი ღმრთისაი“... დავით გურამიშვილი ღვთის დედას ასე მიმართავს: „ხიდო წიაღმყვანებელო, კიბევ, ცათამდის მწდომელო“... ეს ხატოვანი გამოთქმა სათავეს იღებს „დაუჯდომელიდან“: „გიხაროდენ, ხიდო წიაღ-მყვანებელო ქუეყანისაო ცად მიმართ.. „ხიდის“ სიმბოლიკას ორმაგი ფუნქცია აკისრია: ხიდი (მარიამი) გაიდო ღმერთიდან ადამიანებისკენ, რათა მაცხოვარი მხსნელად მოსულიყო მათთან. ამ ხიდის მეშვეობით ადამიანები გადავლენ ციურ სასუფეველში“ (1, 123-124).

ქალწული მარიამის სახელად მომდინარეობს ესაიას წინასწარმეტყველებიდან: „აჰა, მუცლადიღებს ქალწული და შობს ძეს

და უწოდებს სახელად იმანუილს (ჩვენთან არს ღმერთი") (ესაია, 7, 14) (2, 78).

როგორც ვხედავთ, „თოვლის" პირველ სტროფში ასოცირებულია იისფერი თოვლი, ხიდი, ქალწული.

ლექსის დასაწყისშივე ხაზი ესმება ხიდთან მოაზრებული ქალწულებრივი თოვლის სიყვარულს, რომელიც მწუხარებასთან და მოთმენასთან არის დაკავშირებული: „მე ძლიერ მიყვარს იისფერ თოვლის ქალწულებივით ხიდიდან ფენა, მწუხარე გრძნობა ცივი სისოვლის და სიყვარულის ასე მოთმენა" (3,73-74).

გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება თოვლად სახელდებული სამშობლო: „რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია, რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო"...

ხიდთან, ქალწულთან მოაზრებული "იისფერი თოვლი" მარიამის სახე-სიმბოლოა ისევე, როგორც „თოვლის მადონა" ლექსში „ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა".

მარიამ ღვთისმშობლის იტალიური სახელია მადონა. მაცხოვრის დედისადმი მიძღვნილი რელიგიური დღესასწაულებიდან ერთ-ერთი არის თოვლის ღვთისმშობლის ლიტურგიკული დღესასწაული, რომელიც 5/18 აგვისტოს ტარდება. არსებობს ასეთი ლეგენდა: მესიის მშობელი ჩამოჰყვა თოვლს იქ, სადაც აგებულია წმ. მარიამის დიდი ტაძარი... თოვლის მადონა წმინდა მარიამია" (1, 87-88).

დააფიქსირა რა „იისფერი თოვლის" სიყვარული, რომელსაც მწუხარება და მოთმენა დაჰბედებია, შემდეგ სულის თოვლით ავსებაზე, სიცივის, სიბერის ნეგატიურ განცდებზე გააკეთა პოეტმა აქცენტი, „ლურჯად ნახავერდები უდაბნოს" უჩვეულო სახე შექმნა: „ძვირფასო! სული მევსება თოვლით: დღეები რბიან და მე ვბერდები! ჩემს სამშობლოში მე მოვვლე მხოლოდ უდაბნო, ლურჯად ნახავერდები!"

სხვაგანაც უდაბნოდ ესახება სამშობლო: „ჩემთვის მარტოდენ უდაბნოა მთელი ქვეყანა" (უდაბნო").

უდაბნო რწმენას, სულიერებას მოკლებული ადგილია: „უდაბნო, კლდოვანი ლანდშაფტი განასახიერებს ცოდვილ ყოფას" (4, 211).

„თოვლის" ლირიკული გმირის „მოძმე" თოვლიანი იანვარია და ამ ყიამეთში თოვლივით თეთრი ხელების სახებას შეაქვს ნათე-

ლი სხივი: „ოჰ, ასეთია ჩემი ცხოვრება: იანვარს მოძმედ არ ვეძნელები, მაგრამ მე მუდამ მემახსოვრება შენი თოვლივით მკრთალი ხელები“.

გალაკტიონს ახასიათებს დეტალებით მთელზე, არსებითზე აქცენტირება. ამჯერად ხელით ხდება მარიამზე მინიშნება, ეს ხელი კი უღონოდ დახრილია თოვლთა დაფნაში, იქვე, უდაბნოში იელვებს უმთავრეს სათქმელზე მიმანიშნებელი მანდილი: „ძვირფასო! ვხედავ, ვხედავ შენს ხელებს, უღონოდ დახრილს თოვლთა დაფნაში. იელვებს, ქრება და კვლავ იელვებს შენი მანდილი ამ უდაბნოში“...

ხელებით ხდება მადონას (მარიამის) წარმოჩენა ლექსში „ჩვენი დღის ამბებს“: „გწყურია, ოდეს სანთლები ელავს, წაიღო სულით აურზაური, ბაგით შეეხო მადონას ხელებს და იგრძნო სუნთქვა არაქაური“.

„თოვლის“ ურწმუნოთა გატიალებულ სივრცეში სულის თვალი „ძვირფასი“ არსების ხელებს და მანდილს დალანდავს...

ორივეგან დეტალებით ხდება არსებითზე, მნიშვნელოვანზე მინიშნება.

მანდილი გალაკტიონის შემოქმედების ერთ-ერთი ძალზე გამორჩეული სახე-სიმბოლოა, რომელიც მრავალმნიშვნელოვანია და სხვადასხვაგვარ კონტექსტებში გვხვდება.

სატრფოს „ლაჟვარდოვანი მანდილია“ ლექსში „ქარი მოგონებათა“. ერთგან „შავი ლეჩაქით“ იქმნება ტრაგიკული განწყობა („ალაზანთან“).

ვეფხის ტყავებით დაფარული მანდილია ლექსში „ჩვენი დრო ისევ რუსთაველს ელის“.

„ჭრელ-ჭრელი მანდილ-საკაბეა“ „მივარდნილ აივანში“.

ქართლის „საბურველზე და თავხურვაზეა“ აქცენტი ლექსში „მაღალ მთიდან“.

სხვაგან „მთების ლეჩაქია“ აქცენტრებელი („ჩვენ გავიარეთ“).

ლექსში „არ მენატრება“ შექმნილია „ოცნების მანდილის“ სახე.

პოეზიის მანდილისა და გრიგალის დაპირისპირებას გვაუწყებს „დღეს დღეები ეცლება“.

ლექსში „გემი დალანდი“ „მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული ლურჯი მანდილი“ პოეტური დაფნის მშვენებაა: „ჩემი დაფნისთვის მიტაცებდა ლურჯი მანდილი, ქვეყნად მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული“.

პროფესორი სოსო სიგუა წერს: „ლურჯი მანდილი სატრფოს ემბლემაა, როგორც გვამცნობს სხვა ლექსებიც: „თოვლი“ და „ქარი მოგონებათა“ (5,259).

ლექსში „ვოილეს“ ქარში ჩამქრალი შანდლის, საიდუმლო ალების, ლურჯი მწვერვალების ფონზე მოაზრებული “მანდილის თებერვალები“ იქცევს ყურადღებას: „ქრება ქარში შანდალი (ოცნება შარშანდელი) და თამაშში მანდილის ქრიან თებერვალები! საიდუმლო ალები! ისევ დამევალება უმიზეზო წვალება და ლურჯი მწვერვალები!“

ბრბოშიც „მსუბუქ მანდილით“ ცხადდება პოეტი, თუმცა გრძნობს თავის გაუცხოებას პრიმიტივთაგან: „პოეტი... ბრბოში, სულ ერთია, ვიქნები ზრდილი, მსუბუქ მანდილით ზედმეტი, უცხო, უნაყოფო და განდევნილი ფოთლების ლანდი“ („ფოთლების ლანდი“).

მანდილით ვაჟა-ფშაველას შემოქმედება იქცევს ყურადღებას (პოემები: “მანდილი“, „ბახტრიონი“, ლექსები: „ზამთარი მთაში“, „მთათ ძილი“, „გაზაფხული“, „დ-კ-სმ“).

ბიბლიაში ღმერთი მის დამვიწყებელთ შესამოსელის წართმევით, თავსაკრავების, პირბადეების, მანდილის, თავსაბურველის ახდით ემუქრება: „რაკი გამედიდურდნენ სიონის ასულნი..., იმ დღეს აართმევს მათ მეუფე... თავსაბურავებს... პირბადეებს, ძვირფას შესამოსელს, მანდილებს”... (ესაია წინასწარმეტყველი, 3,16,18,19,22) (2,11,76).

გალაკტიონი გამუდმებით ამრავალფეროვნებდა წინარე ტრადიციებს. „ოცნების კვართი, მშვენიერების ჩადრი, მშვენების რიდე, სიტყვის ძაძა“ გვაგრძნობინებს პოეტის ორიგინალობას, ასევე, ნეოლოგიზმები: „გამოკვართული, მოიჩადრება, გალეჩაქდება“.

„მანდილი” მთელი ცხოვრება აფორიაქებდა პოეტს და ამ სახეს უმეტესად პოეზიის ან რელიგიის ჭრილში მოიაზრებდა.

ლექსში „დღეს მაისი“ საუბარია გოლგოთაზე (ქრისტეს წამების ადგილი), გალილეაზე (ამაღლების შემდეგ მოწაფეებთან

შეხვედრის ადგილი). პოეტს თავისი გადიადების ადგილად ესახება მთაწმინდა. მისთვის ისევ ძვირფასი და გაუხუნარია მანდილი და მზად არის, იესოსავით შესვას შხამიანი სასმისი, რადგან იცის, რომ დიდება და უკვდავება ყოველთვის მსხვერპლის გაღების საფასურად მიიწვდომება: „დღეს მაისი ფერში ნაირნაირშია, თუ დრო არის, დროს ისევ შენ შეჰფერი და ვით ქრისტემ გალილეა აირჩია, მე თბილისი ავირჩიე ბებერი. მაგრამ ქრისტეს გოლგოთა ხვდა წილადა, მე კი ჩვენი დამიფარავს მთაწმინდა. მანდილი ჩანს ისევ იმ მანდილადა, შხამსაც შევსვამ შენგან მოწვდილ თასითა“ („დღეს მაისი“)

„მანდილი ჩანს ისევ იმ მანდილადა“...

როგორც ვხედავთ, მანდილის ერთგულ რაინდად გვეცხადება პოეტების მეფე და, ვფიქრობთ, ეს მანდილი უეჭველად არის ღვთისმშობლის ემბლემაა.

ლექსში „თბილისი“ პოეტს არ ტოვებდა „ღვთისმშობლის ცქერა, სავსე ქართული პატიოსნებით“.

მესიანისტური იდეის მიხედვით, საქართველო მარიამ ღვთისმშობლის წილხვდომილი ქვეყანაა და ბუნებრივია პოეტის ასეთი უცვლელი, მარადიული სიყვარული უფლის დედისადმი.

შემთხვევითი როდია საქრისტიანოსთვის მლოცველი ჩვენი ზეციური დედის ხილვა და მორწმუნეთათვის მზეზე უბრწყინვალესი თავსაბურავის (მანდილის) გადაფარება.

რუსეთში არსებობს ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაული, რაც შენდეგნაირად არის ახსნილი.

„XIსაუკუნის შუა წლებში, კვირა დღეს, ახალი სტილით 14 ოქტომბერს, ანდრია სალოსი ღამისთევის ლოცვებს ესწრებოდა კონსტანტინეპოლის ვლაქერნის ღვთისმშობლის ტაძარში, სადაც ყოვლადწმინდა ქალწულის სამოსელი, თავსაბურავი და სარტყელის ნაწილი ინახებოდა. ღამის ოთხ საათზე მან თვალები ზეცად აღაპყრო და ღვთაებრივი შუქით გაცისკროვნებული ღვთისმშობელი იხილა ანგელოზთა და წმინდათა დასის თანხლებით. ყოვლადწმინდა დედოფალს კრძალვით მოაბრძანებდნენ იოანე ნათლისმცემელი და იოანე ღვთისმეტყველი. მარადის ქალწულმა მუხლი მოიყარა და დიდხანს ავედრებდა ცრემლით უფალს საქრისტიანოს, მერე ტრაპეზთან მივიდა და ლოცვა განაგრძო. ბოლოს თავსაბურავი მოიხსნა და ტაძარში შეკრებილ მლოცველებს

გადააფარა. უბინო ქალწული ღვთაებრივი დიდებით ბრწყინავდა, ხოლო თავსაბურავი მის ხელზე მზეზე უბრწყინვალესად ელვარებდა. ათრთოლებულმა ანდრიამ გვერდით მდგომ მოწაფეს, სახელად ეპიფანეს, ჰკითხა: „ხედავ, ძმაო, მთელი სამყაროსთვის მლოცველ დედოფალს და უფალს?“ „ვხედავ, ძმაო და ვძრწი“, უპასუხა ეპიფანემ. ისინი დიდხანს შესცქეროდნენ საკვირველ სანახაობას.

„არის ვარაუდი, რომ ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაული რუსეთში დაწესდა, სხვების აზრით კი-საბერძნეთში. ამ ვარაუდის თანახმად, საბერძნეთის ეკლესიას XII საუკუნის პირველ ნახევარში უნდა დაეწყო მისი აღნიშნვა და სწორედ აქედან შევიდა რუსეთშიც. დროთა განმავლობაში ბერძნებს ეს დღესასწაული მიუვიწყებიათ, დაკარგულა საღვთისმშობლო წიგნებიც, სადაც იგი იხსენებოდა. დღეისათვის შემორჩენილი უძველესი წყაროები, სადაც ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაულია ნახსენები, რუსულია და XIIIს. II ნახევრით თარიღდება“ (6,8).

ასე იქცა მანდილი, საფარველი მარიამ ღვთისმშობლის ემბლემად (7, 78-83).

ჩვენსავით აქვს გაგებული მანდილის სახე ნანა კუციას. მისთვის, სრულიად ლოგიკურად, ამოსავალი მარიამ ღვთისმშობლის ლოცვებია.

„მანდილიც (საფარველიც) ღვთისმშობლის ატრიბუტია. „ნუ განმაშორებ საფარველსა შენსა“, - ვევედრებით წმინდა მარიამს (ყოველდღიური ლოცვა ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიმართ, რათა ვიხილოთ სულისა და ხორცის განყოფის ჟამს).

„ღვთისმშობლის დაუჯდომელში“, მეექვსე იკოსში, კონსტატირებულია: „გიხაროდენ, სოფლისა საფარველო, უვრცესო ღრუბელთაო“(2).. (8, 27).

„თოვლში“ ერთდროულად არის რეალური და მისტიკური პლანი ისე, როგორც მის მრავალ შედევრში („ალვები თოვლში“, „სილაჟვარდე“, „გობელენი“, „ის“).

ცხოვრება, სამშობლო რეალურად უდაბნოა, თოვლისა და ზამთრის (სულიერი სიცივის) სამეფოა. სატრფოს „თოვლივით მკრთალი ხელები“ „თოვლთა დაფნაშია“ უღონოდ დახრილი, მის ხმაში „ფარული დარდია“, წარსულს ეკუთვნის „მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება“, სასურველთან ერთად ქარში ქროლა. თოვლი-

ვით თეთრია სიცივისმომგვრელი ტყეები, მაგრამ სულში, ოცნებაში, მისტიკურ პლანში არის საყვარელი თოვლი, ქალწულისდარი „იისფერი თოვლი“, უდაბნოში გაელვებული მანდილი.

ვფიქრობთ, ქალწულიც, ხიდიც და „იისფერი თოვლიც“ მარიამის სახე-ხატებია,განუშორებელი პოეტისგან, მაგრამ მწუხარების აღმძვრელია რეალობა, „ზამბახების წყებად დაწყენა“: „ამიტომ მიყვარს იისფერ თოვლის ჩვენი მდინარის ხიდიდან ფენა, მწუხარე გრძნობა ქროლვის, მიმოვლის და ზამბახების წყებად დაწყენა“.

ჩვენის აზრით, ზამბახი, ზამბახის პრინცესა, ზამბახის თასი, ზამბახის კალათი, ზამბახების ფიალა მარიამ ღვთისმშობლის პარადიგმებია.

თოვლში წყებად დაწყენილი ზამბახების პარალელურად, გალაკტიონის ლექსებში გვხვდება გაყინული, გარდაცვლილი, გათეთრილი, ბურუსებს იქით გაუჩინარებული, ქარისაგან გაძარცული, სილაში მოქცეული ვარდები. ვფიქრობთ, ეს სახეები ხან ქრისტეზე, ხან მარიამზე მიმანიშნებელია და ათეისტურ ეპოქაში დედაძის იგნორირებას უკეთებს აქცენტს.

თოვლში წყებად დაწვენილ ზამბახებში ურწმუნოთაგან უარყოფილი მარიამი უნდა ვიგულისხმოთ.

ლექსში შემდეგ წარსულზე კეთდება აქცენტი, რომელიც სავსე იყო თოვლის სიყვარულით, იდუმალი არსების ხმაში დაფარული დარდით, ქარში ქროლვით, „მშვიდი დღეების თეთრი ბროლებით“... მარტოობის გზით... „არის გზა, არის ნელი თამაში... და შენ მიდიხარ მარტო, სულ მარტო! მე თოვლი მიყვარს, როგორც შენს ხმაში ერთ დროს ფარული დარდი მიყვარდა! მიყვარდა მაშინ, მათრობდა მაშინ მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება, მინდვრის ფოთლები შენს დაშლილ თმაში და თმების ქარით გამოქროლება“...

გზა საღმრთო სახელია: „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე (იოანე, 14,6) (9, 211).

ღვთის გზაზე მარტოა პოეტი და ეს გზა სულის სიდიადის გზაა...

პოეტის სიყვარულის საგანია „მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება“. „ბროლება“ ნეოლოგიზმია.

გალაკტიონს უყვარს „ბროლის რიტმი, მუსიკა“ („ჭინკასთან საუბარი“) „სიცოცხლის ბროლი“, ... ლაჟვარდი ბროლის“ (ორი მრისხანე სტიქიის ბრძოლა“) „ბროლის ცა“ — ღმერთების სავანე.

დღეც საღმრთო სახელია (10, 122).

„მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება“, ვფიქრობთ, ორიგინალური სახეა ღვთისა.

მისტიკურთან ერთად, რეალური ცხოვრების თანამგზავრის მოაზრებას ჰგავს იდუმალი არსების თანხლებით ქროლვა ქარში, მძაფრი სიყვარულის წყურვილი, „თეთრი ტყეების“ გარემოში სვლა მარტო და ისევ თოვლის საშუალებით დახასიათება გარემოსი.

ლექსის ფინალში ისევ თოვლია განცდების წარმმართველი, დღის ხარება „ლურჯი და დაღალული ფიფქით“ ათოვს პოეტს და ისევ ზამთრისა და ქარისაგან გადარჩენის ნატვრით მთავრდება ლექსი: „თოვს! ამნაირ დღის ხარებამ ლურჯი და დაღალული ფიფქით დამთოვა. როგორმე ზამთარს თუ გადავურჩი! როგორმე ქარმა თუ მიმატოვა!“

ორიგინალური, თოვლიანი დღის ხარებაში მოვლენილი „ლურჯი და დაღალული ფიფქი“ ლექსის დასაწყისში გაელვებულ „იისფერი თოვლის“ მშვენიერებას ეხმიანება, ამრავალფეროვნებს ამ განუმეორებელ სახეს ახალი ელფერით და, ვფიქრობთ, მნიშვნელობითაც მისი იდენტურია.

ლიტერატურა

1. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნიII, თბ. 1990
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ ტომად, ტ. I, თბ. 1988.
4. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, თბ. 1991.
5. სოსო სიგუა, ქართული მოდერნიზმი, თბ. 2002.
6. გაზ. „ასავალ-დასავალი“, 10-16 ოქტომბერი, 2005, 41/580.
7. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სიმბოლიკის ერთი ასპექტი, სოხუმის უნივერსიტეტის მაცნე, 2007, 1

8. ნანა კუცია, „თოვლის“ ზოგიერთი პარადიგმები, ჟურნალი კულტურათაშორისო კომუნიკაციები, თბ. 2008, 5.
9. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
10. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.

„ვერხვები“

გალაკტიონ ტაბიძის მსოფლმხედველობის წვდომა მხოლოდ მისი სიმბოლურ-მეტაფორული სახეების გაშიფრვით არის შესაძლებელი.

პოეტების მეფის ლირიკის უპირველესი თემაა რწმენის, როგორც პიროვნული თუ შემოქმედებითი განსხივოსნების უმთავრესი ფაქტორის, ერთგულება, ამასთან, ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიის წარმოჩენა.

„ვერხვები“ პოეტურ-მუსიკალური, ღრმა ქვეტექსტების, საგულისხმო ჩანაფიქრის ლექსია, რომლის ჰანგი ცრემლს ადენს მკითხველს თუ მსმენელს., ნაწარმოების სიტყვებში, სტრიქონებში „არსაამსოფლო“, „არაქაური“ ნიავი უბერავს. ლექსის ჯადოსნური მეტყველება თითქოს ჰაერსაც ცვლის ირგვლივ, და „ხმათ აიაზმა“ გვეპკურება, ვგრძნობთ ზენაარის მოახლოებით შეძრულ სულს, იდუმალის ფრთების შეხებას.

ქარის დაბერვა და ვერხვის ფოთოლთა ლაშქარი აშრიალებს ლექსში უშორეს ზღაპარს: „ყოველთვის, როცა დაბერავს ქარი და ნისლს მთებისას გაიფენს აფრად, ვერხვის ფოთოლთა თეთრი ლაშქარი აშრიალდება უშორეს ზღაპრად“.

აფრა, ანძა, იალქანი, ღუზა სულის სიმბოლოა სასულიერო პოეზიაში, ღვთისმეტყველებაში (გრიგოლ ღვთისმეტყველის სწავლანი, ეფრემ მცირის თარგმანი(1,82).

ქარის დაბერვა სულიწმინდის – შთაგონების მოვლინებას გვაცნობს. სულიწმიდის გამოცხადება „მობერვის“, „დაბერვის“, „უჟამო მობერვის“ ცნებებით გამოიხატება სახარებაში, ღვთისმეტყველებაში, დიონისე არეოპაგელის შრომებში.

„საღმრთო სულითაა გაპირობებული ღვთიური მობერვა „ზეშთაგონება“, წერდა გრიგოლ ნოსელი („პასუხი ექუსთა მათ დღეთათვის“ (2,263).

„ვერხვების“ პირველი სტროფი სულიწმიდის შთაგონებით ავსებას გვამცნობს და ღვთაებრივით სულის განათება წარსულის უშორეს ზღაპარს აშრიალებს, როგორც „ვერხვის ფოთოლთა თეთრ ლაშქარს“.

გალაკტიონის ლექსებში „ტყე საიდუმლოდ შრიალებს“, „ოცნება შრიალებს„, „აშრიალდება ფიქრთა სამოსი“, ანუ ხდება იმის მოსმენა, რისთვისაც საჭიროა არა მხოლოდ მუსიკალური ყური, არამედ გულის ყური; სულის თვალი, „თვალებით სმენა“, როგორც თვითონ აცხადებს პოეტი.

პავლე მოციქულის მიხედვით, ნიჭთა გამნაწილებული არის სულიწმიდა. ადამიანს სულის მიერ ეძლევა სიბრძნის სიტყვა, ცოდნის სიტყვა, რწმენა, განკურნებათა ნიჭი, სასწაულმოქმედება, წინასწარმეტყველება, სულების გარჩევა, სხვადასხვა ენები, ენების განმარტება (I-კორინთელთა, 1,2,7,8,9,10).

გალაკტიონი სულის მიერ სიბრძნის სიტყვით, სულების გარჩევის უნარით იყო მომადლებული და ეს სიბრძნე იყო იგავური (როგორც წინასწარმეტყველთა) და მუსიკალური ერთდროულად.

პოეტს ეკუთვნის გამონათქვამი: „განა აზრი მუსიკა არ არის?“ თანაც, უმეტესად, ეს ზეციური, ციდან მინაზე ჩამოღწეული მუსიკაა, რაც გალაკტიონის ლექსებს ლოცვებს, საგალობლებს უახლოებს და გამოარჩევს საუკუნის ყველა ლირიკოსისაგან.

ვფიქრობთ, ვერხვი სიცოცხლის ხის სინონიმია, სიცოცხლის ხე კი ღმერთის სიმბოლური სახელია.

„ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში, სასულიერო პოეზიაში, დ. გურამიშვილის დავითიანში“ ხე ცხოვრებისა ღვთაების მეტაფორული სახელია“ (3. 120-121).

სიცოცხლის ხის ვარიაციებია ლიბანის ნაძვი (ა.ბაქრაძე), ალვა, პალმა, კიპარისი (ზ. გამსახურდია), ვაზი (რ. სირაძე, ელ. მეტრეველი, გ. მურღელია).

გალაკტიონის პოეზიაში სიცოცხლის ხის მნიშვნელობით იხსენება ალვა, პალმა, კიპარისი, ნაძვი, ბზა, ვერხვი.

ლექსში ვერხვის ფოთოლთა ლაშქრისაგან აშრიალებული ზღაპრით და „ძველი ღვინით“ თვრება პოეტი „უგონოდ“, სადღაც დაკარგული ვარდი და გვირილები კი მხოლოდ მოგონებებში არსებობს: „ზღაპარი იგი მათრობს და მხიბლავს ძველი ღვინის სმით, უგონოდ, მძაფრად, სადღაც დაკარგულ ვარდს და გვირილებს მოგონებებში ვიჭერ თანაბრად“.

გალაკტიონის ვერხვების ანუ სულიერი ხის რწმენა მწარე სინამდვილემ უშორეს ზღაპრად აქცია, მაგრამ პოეტს ურწმუნოების ეპოქაშიც არ გაუწყვეტია კავშირი უზენაესთან, რომლის სიმბოლოებია „ძველი ღვინო“, ვარდი, გვირილები.

ლექსში თრობა ხდება როგორც ზღაპრით, ისე „ძველი ღვინით“.

გალაკტიონის პოეზიაში სხვაგანაც გვხვდება „ძველისძველი ღვინო“, „ფეერიულ აკიდოსთან“ ერთად („ძველისძველ ღვინოს“), „უკვდავი ღვინის“ მიგნება („მოგონება“), „ცისფერი ღვინოების“ („სტიროდა სული ცისფერ ღვინოებს“) წყურვილი.

ვფიქრობთ, ამ კონტექსტების ღვინო უფალზე მიმანიშნებელია.

„ვერხვების“ „ძველი ღვინოს“ წყაროდ ბიბლია უნდა მივიჩნიოთ: „გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი დაწმენდილი ღვინით“ (ესაია წინასწარმეტყველი, თ. 25,13).

„ვერხვების“ „ძველი ღვინით“ თრობა უფლის ჭეშმარიტ სიყვარულს მიანიშნებს.

გალაკტიონი ხან პოეზიით თვრებოდა, ხან ფიქრით, ყვითელ ფოთლებით, ცეცხლით, ყოფნით (ცეცხლი, ყოფნა-ცხოვრება საღმრთო სახელებია). პოეტს ეპყრა „ალის თასი“, „ცეცხლიანი აზარფეშა“, „სიხარულის ჭიქა“, თუ „თასი დღის ხმათა“. ალი, ცეცხლი, სიხარული-საღმრთო სახელებია. (იხ. ჩვენს წიგნში - გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები“, თბ., 1996, გვ. 117).

საანალიზო ლექსის სტრიქონები გაუცხოებულ უფალზე მიგვანიშნებს დაკარგული ვარდებით და გვირილებით, რომლებიც პოეტის მოგონებებში არსებობს.

ვარდი, ყვავილი ღმერთის მეტაფორული სახელია.

„ყვავილის, აბრაამის ყვავილის, გულის ყვავილის, საღმრთო ყვავილის, ცხოვრების ყვავილის“ მაგალითებს, რომელთაც რელი-

გიური შინაარსი გააჩნიათ, უხვად იმოწმებს პროფ. ტ. მოსია თავის „საღვთო სახისმეტყველებაში“ (3, 105-107).

გალაკტიონმა გაამრავალფეროვნა საღმრთო გაგების ვარდთა სახეები: „თოვლის ვარდი, ცეცხლის ვარდი, სიცოცხლის ვარდი, ჩრდილი ვარდების ბუჩქის... თასით“, ყვავილები სიცოცხლის დილის, ტრფობის წმინდა ყვავილი, უდაბნოს ყვავილი“ – ქრისტეს სიმბოლური სახელებია. ასეთივე აზრისაა მუდმივი გაზაფხულის ყვავილები („აკაკი წერეთელი“).

რატომ არის „ვერხვებში“ დაკარგულ ვარდსა და გვირილებზე საუბარი?

გალაკტიონის ლექსებში დაკარგულ ვარდზე და, საერთოდ, ყვავილის სახეებისთვის თვალის გადევნება დაგვარწმუნებს, რომ დაკარგული ვარდები, დაშხამული, დამჭკნარი, სეტყვით დაღუპული, ბურუსებს იქით გაუჩინარებული ყვავილები, ყინვით გაყინული, დაწყვეტილი, გათელილი ვარდები ღმერთის სიმბოლური სახელებია და პოეტის თანამედროვე სატანური ეპოქის მიერ უარყოფილ ღმერთზე მინიშნებაა.

ასეთი სახეები გვხვდება გალაკტიონის შემოქმედებაში სოციალიზმის გამარჯვებამდეც და მერეც, რადგან ანტიქრისტეს მოვლინება მე-19 საუკუნიდან დაიწყო და ძლევამოსილი სოციალიზმის დროს დაიდგა ტახტი.

სად, როდის, რისთვის? კითხულობს პოეტი და აგონდება ოდესღაც მიძინებულები: „ეს იყო წინათ, დიდი ხნის წინათ... სად, როდის, რისთვის? არ ვიცი არა! იყვნენ ოდესღაც და მიეძინათ... ღელავს ფოთლების მწყობრი კამარა“.

შემთხვევითი როდია ფოთლებისა და მისი ღელვის აქცენტირება.

ეზეკიელის წინასწარმეტყველებაში ნათქვამია: „მდინარის ორსავე ნაპირზე გაიზრდება ყოველგვარი ხე, საკვების მომცემი, არ დაჭკნება მისი ფოთოლი და არ მოილევა მისი ნაყოფი. ყოველ თვეს ინაყოფებს, რადგან საწმიდარიდან იდინებს მისი წყლები. მისი ნაყოფი საჭმელად იქნება და მისი ფოთოლი განსაკურნებლად“ (ეზეკიელი, 47,12).

გალაკტიონის „ვერხვებში“ სნეული ვერხვი ოხრავს, ვერხვები სწუხან („ზღაპრიდან“), ჭკნება, იყინება ფოთოლი, რაც ეპოქის ტრაგიზმის ხაზგასმაა ერთი არსებითი შტრიხით.

„ვერხვების“ ფინალში წარსულზე, ვერხვის ფოთლების კვნესაზე, ყვავილებით დაგვირგვინებულ პაჟსა და პრინცესაზე მოდის აქცენტი: „ეს იყო წინათ, დიდი ხნის წინათ, ეს იყო ვერხვის ფოთლების კვნესა, დრომ ყვავილებით დაგვაგვირგვინა, მე პაჟი ვიყავ, ის კი – პრინცესა“.

ამ სტრიქონებში „ყვავილებით“ (ძე ღმერთი) დაგვირგვინებული არის მარიამი, პაჟი-ლექსის ლირიკული გმირია, იგივე პოეტი, მარიამის და ქრისტეს მოწიწებით მოთაყვანე, მათზე მუხლმოყრით მლოცველი.

პრინცესასთან ერთად, „დედოფალი ალვა“ მარიამის სახელია გალაკტიონის „საღამოში“. ამ სახეს წყაროები ეძებნება „ფსალმუნში“, სასულიერო პოეზიაში (ფილიპეს „ბეთლემის საგალობელი“ (5, 494), დანტეს („ღვთაებრივ კომედიაში“ (6,407), გოეთეს („ფაუსტში“ (7, 576).

„ვერხვებში“ ყვავილებით დაგვირგვინებული პრინცესა იქცევს ყურადღებას, „ავდრის მოლოდინში“ – „ნელ ლერწებით და ვაზის მტევნებით“ დაგვირგვინებული ქალწული. ქალწული კი მარიამია.

მივმართოთ ესაია წინასწარმეტყველს: „თავად მოგცემს მეუფე ნიშანს: აჰა, მუცლადიღებს ქალწული და შობს ძეს და უწოდებს სახელად ემანუელს (ესაია, თ.7.14).

„ვერხვებში“ პრინცესას გვირგვინი არის ყვავილი (ქრისტე), „ავდრის მოლოდინში“ ქალწულის გვირგვინია“ ნელი ლერწები და ვაზის მტევნები (ქრისტე სულიერი ვაზია).

გვირგვინის სახე ბიბლიიდან მომდინარეობს: „იმ დღეს საბაოთ უფალი იქნება დიდების გვირგვინი და ბრწყინვალე ჯიღა თავისი ერის ნარჩომისათვის“ (ესაია, თ.18,. 5).

„სიონზე“ მგლოვიარეთ მისცეს გვირგვინი ნაცრის ნაცვლად, სიხარულის ზეთი გლოვის ნაცვლად“ (ესაია, 61, 3).

პრინცესას სხვაგანაც ვარდებთან მოიხსენებს გალაკტიონი: „თვალებით ვეძებდი ზამბახის პრინცესას, მწყუროდა ცისფერი ვარდები“ („ეს იყო 15 წლის წინათ“). „ცისფერი ვარდების“ ადრესატი არის ქრისტე, „ზამბახის პრინცესასი“ – მარიამი.

პრინცესა მეფის ასულია. ამ სახის შთამაგონებელი შეიძლება იყოს ფსალმუნი: „მთელი დიდება მეფის ასულისა შიგნითაა, მოოქროვილია მისი სამოსი“ (ფს. 44/45, 14).

მარიამს ეწოდება აგრეთვე „დავითის ასული, ასული სიონელი“ (8, 75-76).

1915 წელს დაწერილი გალაკტიონის „ვერხვები“ და 1927 წლით დათარიღებული მისივე „ეს იყო 15 წლის წინათ“ ერთნაირად ავლენს ღმერთისა და ღვთისმშობლის სიყვარულს, ამასთან, ეპოქის გულგრილობას ამ სახეებისადმი. სანთლის ჩაქრობით, გრიგალით, ქვითინით, ზამბახის პრინცესისა და ცისფერი ვარდების ძიებით იქცევს ყურადღებას „ეს იყო 15 წლის წინათ“.

ლექსში„წმინდა გიორგი“ ფიგურირებს „ზამბახების ფიალა“ და „ცვარი“. აქაც „ზამბახების ფიალა“ მარიამის, ცვარი“ ქრისტეს სიმბოლური სახელია.

„თოვლში“ (1916წ.) „ზამბახების წყებად დაწვენა“ გვამცნობს ანტირელიგიურ განწყობას.

ლექსში „გული“ შეხვედრა გვიწევს „დაწყვეტილ ვარდებთან“, უსივრცო ბაღთან, დანგრეულ ქანდაკებებსა, ძეგლებსა და მათ ქვეშ ობლად დამარხული გულის ფონზე გააზრებულ ზამბახთან.

სხვაგან „ელვარე ღამე აყირავებს ზამბახთა კალათს“ (“გული გრძნობს“). ვფიქრობთ,. „ზამბახთა კალათი“ მარიამს, ხოლო „ღამე“ უღმერთო ეპოქას შეგვაგრძნობინებს.

„ორნამენტში“ ფანჯრის მინებზე გლედიჩიების, ორხიდეების, ზამბახების“ გადაყინული სახეებით კეთდება აქცენტი რწმენის დაგმობაზე.

„პორტრეტის“ ლირიკული გმირი „სიგიჟით ყნოსავს ვარდებს და ზამბახს“, „ზამთრის მოტივებში“ „სიმაღლეების სიზმრებია ზამბახეული“. ორიგინალური სახეა „ზამბახეული სიმაღლეები“.

მოკლედ, ზამბახის თასი, ზამბახების ფიალა, ზამბახის პრინცესა და ზამბახი მარიამის სიმბოლოებად გვესახება, რომელთა პირდაპირ წყაროებს ვერ მივაკვლიეთ.

შეიძლება დავასკვნათ, რომ „ვერხვები“ დაწერილია რელიგიურ თემაზე. მასში ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოებია ვერხვი, ძველი ღვინო, ვარდი, მარიამისა – პრინცესა. მათი სიყვარული ტოტალური უარყოფის ეპოქამ „უშორეს ზღაპრად " აქცია, მაგრამ ლექსის ლირიკული პერსონაჟი, იგივე ავტორი – მაინც პაჟია ანუ ერთგული მსახური დედა–ძის მარადიული ხატების.

ლექსში არა იდილიური, გაწონასწორებული, არამედ აკვნესებული სული ღაღადებს იმდენად ძირეულ, მნიშვნელოვან ჭეშმარიტებას და ისე დიადია სათქმელიც და მისი გამოხატვის ფორმაც, რომ ზეციურ საგალობლად იღვრება მკითხველის არსებაში.

ლიტერატურა

1. თამარ კუკავა, ეფრემ მცირის იამბიკოები, თბ. 1988.
2. საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ., 1989.
3. ტიტე მოსია,, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
4. იქვე.
5. ჩვენი საუნჯე ტ. I, თბ. 1960
6. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
7. გოეთე, ფაუსტი, თბ. 1962.
8. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.

„ივლისისფერი ყინვის თასებით".

იდუმალება, სიმბოლურ-იგავური სახეებით აზროვნება გალაკტიონ ტაბიძის ერთ-ერთი მთავარი ესთეტიკური პრინციპია. ამასთან, მისი მეტაფორები, უმეტესად, ურთულესი მსოფლმხედველობის გასაღებია.

აზროვნების ასეთ წესს ერთგულებს პოეტი ხშირ შემთხვევაში და ხილულის საშუალებით მიჰყავს მკითხველი უხილავამდე, საგნობრივით მიგვანიშნებს მიღმურზე, მიწიდან ავყავართ ზეცამდე. „სივრცეთა გრადაციებს" მისჩერებია მისი უტყუარი მზერა.

ამჯერად გვაინტერესებს გალაკტიონის "ალვები თოვლში" და მისი ენიგმური სახეები. მივმართოთ ნაწარმოების ტექსტს: „დაათრობს მთვარე თოვლიან ალვებს ივლისისფერი ყინვის თასებით! სითეთრე შვენის მაღალ მწვერვალებს, ვით სასძლოს ფარჩა და ალმასები. მოკრიალებულ ჰაერში ოდეს გულცივად ბრწყინავს ფარჩა ნათელი, ოჰ, ნეტავი არ შეირხეოდეს გადაზნექილი სიზმრების წელი! მკრთალი ვარდები დასცვივა ხელებს, ჩამოიშლება შუქი-პირბადე და უცნობ ღამის შორ საკურთხეველს უნდა ვუხ-

მობდე განთიადამდე. დგას გაყინულთა ოცნებათ კრება: მთა თეთრი, როგორც მაღალი რაში... და უჩვევ ნათელს ეალერსება ჩვეულ სიცივის მძინარებაში“.

ამ ლექსს შეეხო თავის სადოქტორო დისერტაციაში თეიმურაზ დოიაშვილი და სწორად შენიშნა, რომ მასში დაპირისპირებულია „უჩვეულო ნათელი“ და „ჩვეული სიცივე“. გამოყო „ივლისისფერი ყინვის თასები” და მუსიკალობის პრინციპით შექმნილი უწოდა. ლექსის საერთო ჩანაფიქრსა და სხვა სახეებზე არ შეჩერებულა.

თ. დოიაშვილის აზრით, ნაწარმოებში განხორციელებულია სიმბოლისტური დევიზი: „რეალურიდან ზერეალურისკენ“. ლექსში მოცემულია დუალისტური კონცეფცია- ემპირიული სინამდვილე („ჩვეული სიცივე“) და ირეალური ქვეყანა (“უჩვევი ნათელი“). დუალიზმის დაძლევა ხდება ობიექტური სინამდვილის გარდაქმნით პოეტის სუბიექტურ ხილვებში – „ჩვეული სიცივიდან უჩვევი ნათელისკენ”.

„ლექსში საგანთა ემპირიული ასახვა ადგილს უთმობს მეტაფიზიკურად გარდაქმინილ პოეტურ ხილვას, „სხვა რეალობას”. ხორციელდება ის, რის გამოც ა. ბელი წერდა: „სახე, როგორც ცნობიერების განსაზღვრული შინაარსის მოდელი, არის სიმბოლო. განცდათა სიმბოლიზაციის მეთოდი სახეების მეშვეობით არის სიმბოლიზმი” (ა.ბელი, „არაბესკები“, 1911წ. გვ. 254), აცხადებს მეცნიერი.

ფრაზა „ივლისისფერი ყინვის თასებით“ ახსნილია შეუცნობის, ირაციონალურის გამოხატვის სურვილით, რამაც სიმბოლიზმი მუსიკასთან მიიყვანა. ხაზგასმულია „მინიშნების პოეტიკა“ („დღიურ პროზიდან“).

თ. დოიაშვილის სადოქტორო დისერტაციის ავტორეფერატიდან „გალაკტიონ ტაბიძის სახეობრივი აზროვნება“, თბ. 1995წ.)

ვფიქრობთ, სიმბოლურია ლექსის სათაურის „ალვები“, რომელიც თოვლის თანხლებით არის წარმოდგენილი.

სიმბოლური ხის მრავალნაირი ვარიაცია გვხვდება გალაკტიონის ლექსებში: არსებობის ხე, ბოროტების ხე, უსახელო და გაცამტვერებული ხე, ცეცხლწაკიდებული ფანტასტიური ხე, ახალ ცხოვრების ხე და ხეხილი, მარადი ხე, ცნობადის ნერგი, ხის წვეთი, სიცოცხლის ხე, სიმართლის ხე, ყველა ხე, “თალხის”, ცრემ-

ლის ხე, სულიერი ვენახი.

ამ ტიპის სახეებია: ზენიტზე მდგარი შორი პალმები, მზეთუნახავი და მკრთალი სახის ალვა, ალვა ტანადი, ვერხვი, ტირიფი, კიპარისი, ბზა, მუხა.

დამაფიქრებელი ფრაზებია: სულშეხუთულ ხეთა მეფური... ზრდა, ალვის სულის ზრდა, ალვის ხის გადარჩენა, ატმის ხის სულის... თრთოლა, ყველა ხე ლექსებს შრიალებს...

„ალვები თოვლში“ მისტიკურის დომინანტით, დაფარული ქვეტექსტებით, უჩვეულო ხილვებით იპყრობს ყურადღებას. მასში უნდა გაიშიფროს ცალკეული ლექსიკური ერთეულები, უმთავრესი აზრობრივი დატვირთვის მქონე ფრაზები. ესენია: მთვარე, თოვლიან ალვებს რომ ათრობს ივლისისფერი ყინვის თასებით, სითეთრით დამშვენებული მწვერვალები, სასძლოს ფარჩა და ალმასები, გადაზნექილი სიზმრების წელი, ხელებისგან დაცვენილი მკრთალი ვარდები, ჩამოშლილი შუქი-პირბადე, უცნობი ღამის შორი საკურთხევლისა და განთიადის ლოდინი, თეთრი და რაშივით მაღალი მთა, უჩვევი ნათელი და ჩვეული სიცივე, რაც კოსმიური სიცივის ასოციაციას ქმნის.

„გადაზნექილი სიზმრები“ და მისი „წელი“, ვფიქრობთ, პოეტის ხილვებია. სიზმარი, ზღაპარი ხშირად პოეტური გამონაგონის იდენტურია გალაკტიონის პოეზიაში (ამ პრობლემას დაწვრილებით ვეხებით ჩვენს პირველ წიგნში „გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის პრობლემური საკითხები“, თბ. 1991წ. გვ. 31-46).

მაინც რა იხილა პოეტმა თავის სიზმრებში? აკი ხაზს უსვამდა თავისი სიზმრების განსაკუთრებულობას: „მე ვხედავ სიზმრებს არათქვენებურს“. პოეზია ხომ „არამიწიერი სიზმარია (ა.ბლოკი), „თვალღია სიზმარი“ (გ. რობაქიძე), „დედამიწის სიზმარი“ (ტ.გრანელი), „უნებური სიზმარი“ (გალაკტიონი).

გვაგონდება შტეფან ცვაიგის ნათქვამი დოსტოევსკის წინასწარმეტყველურ სიზმრებზე: „მისი სამყარო... შესაძლოა წუთისოფლის ყველაზე სრულყოფილი ჰალუცინაციაა, სულის მომლანდებელი ღრმა და წინასწარმეტყველური სიზმარია, სიზმარი, რომელიც სინამდვილესაც კი ჯაბნის, მაგრამ ეს მაინც რეალიზმია, საკუთარი საზღვრებიდან ფანტასტიკურში რომ გადასულა... უჩვეულოდ ზუსტი, ფანტასტიკური დეტალებით მიწასთან არიან მისი გმირები მიჯაჭვული, არც ერთი მათგანი არაა ლანდების სამ-

ყაროს ბინადარი“ (შტ. ცვაიგი, „დოსტოევსკი“, წიგნში „ფანტასტიკური ღამე“, თბ. 1966წ. გვ. 211, 243).

ჩვენის აზრით, პოეტმა, ერთი მხრივ, ღვთაებრივი სიმაღლე და სიწმინდე იხილა, გონიერი ზეცის ბინადარნი საკუთარ სულში დავანებულნი, მეორე მხრივ კი, დაცვენილი ვარდები, დამდაბლებული შუქი, გაყინული ოცნებები, ჩვეული სიცივე და უცნობი ღამის, განთიადის, უჩვეულო ნათლის ნატვრამ აიტანა.

გალაკტიონის ალვა, პალმა, კიპაროსი, თალხის, ცრემლის ხე, ვერხვი, ბზა, სულიერი ვენახი, ტირიფი, ნაძვი არის სიცოცხლის ხის ვარიაციები.

სიცოცხლის ხე არსებობას ბიბლიაში, კერძოდ, შესაქმეში იწყებს და ღვთაების სიმბოლოა (წიგნი დაბადებისა, 50,9).

იოანეს გამოცხადების „ხე ცხოვრებისა, ნაყოფისა გამომღებელი ათორმეტთა ნაყოფთა“ (თ. 22, 1-2) – ქრისტესა და მის თორმეტ მოციქულს გულისხმობს.

ახალ აღთქმაშივეა შექმნილი ამ სახის ახლებური ვარიაცია: „შეიწყნარეთ ნერგი სიტყვისაი, რომელ შემძლებელ არს ცხოვრებად სულთა თქვენთა“ (კათოლიკე ეპისტოლე იაკობისა, 1,2)

ღვთისმეტყველებაში ასეა კომენტირებული სიცოცხლის ხე: „ხე ცხოვრებისაი, ვითარცა ხატებაი ღმრთისაი“ (გრიგოლ ნოსელი).

ამგვარად განმარტავს ამ სახეს იოანე დამასკელი.

„ღვთაებრივ კომედიაში“ ქრისტეს სიმბოლოა „დიადი ხე“, „ხე ტკბილი“: „ამასობაში მივეახლეთ ჩვენ ხესა დიადს“ („ღვთაებრივ კომედია“, თბ. 1941წ. გვ.234).

ქართულ ჰიმნოგრაფიაში გაიგივებულია „სიცოცხლის ხე“ და „ცნობადის ხე“ და იგი ხან მარიამს, ხან ქრისტეს გულისხმობს.

დავით გურამიშვილის ფრაზა: „ზედ გულზე ვიბი იგი ხე, კაციანი და ღვთიანი“ – ქრისტეს ორბუნებოვნებას გამოხატავს და ძალზე ორიგინალურია“ (ტ. მოსია, საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995წ. გვ. 121).

სიცოცხლის ხის სახეებია ლიბანის ნაძვი (ა. ბაქრაძე), ალვა, პალმა, კიპარისი (ზ. გამსახურდია), ვაზი (ვ. ბარდაველიძე, რ. სირაძე, გ. მურღულია).

გ. ტაბიძის “ალვა” სიცოცხლის ხის (ღმერთის) სინონიმია. მისი წყაროა ბიბლია, რომელშიც ღმერთი ამბობს: „მე ამწვანებული ალვა ვარ, ჩემგან გექნება შენ ნაყოფი“ (ოსია, 13,9).

ეს ალვა პოეტმა მოიაზრა თოვლში, გაყინული ოცნებების, „ჩვეული სიცივის“ ფონზე, როცა ხელებიდან დაცვენილია „მკრთალი ვარდები“, ჩამოშლილი და დამდაბლებულია შუქი.

ყვავილი საღმრთო სახელია.

„ყვავილი ცხოვრებისა“ მიჩნეულია ქრისტეს სიმბოლოდ.(ტიტე მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, გვ. 105-107).

საოცარი შესიტყვებაა „მთვარე... თასებით ანუ ყინვის თასებით, რომელიც ათრობს თოვლიან ალვებს”.

მთვარის მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოდ გააზრების ორი მაგალითი აქვს დამოწმებული პროფესორ ტიტე მოსიას „საღვთისმშობლო სახისმეტყველებაში“. იგი წერს: „მზესთან, მზისთვალთან ერთად მარიამის სიმბოლურ-ალეგორიული სახელია მთვარეც: „მთვარე დადგა წმიდასა ზედა თვისსა, ქალწული უბიწო“ („უძველესი იადგარი, გვ.439). „წყობილსიტყვაობის“ ავტორი წერს: „საყდრად მზედ, ვითა წინაშე ღვთისა ქმნილად, ხოლო მთოვარედ გამტკიცებულად სავსედ“. მაგრამ მაცხოვრის დედის სიმბოლოდ... მთვარის გამოყენება დიდად გავრცელებული როდია სასულიერო მწერლობაში“, ასკვნის მეცნიერი (ზემოთდასახელებული მონოგრაფია, გვ. 99)

თასი, ფიალა, რომელშიც გედეონმა ჩასწურა ცვარი საწმისის, მარიამის სიმბოლოა.

შემთხვევითი როდია, რომ გალაკტიონის ალვა (სიცოცხლის ხე) თოვლიანია, თასი (მარიამი) გაყინული.

ვფიქრობთ, „ივლისისფერი ყინვის “თასების” ჩანაფიქრის გახსნაში დაგვეხმარება პოეტის სხვა ანალოგიური სახეები.

არამარტო ივლისში, მაისშიც მოელის გალაკტიონის ლირიკული გმირი ყინვას: „მაისის დღეებს ის მოელის,ვით ზამთრის ყინვას, თითქო სამუდამოდ დამჭკნარა მდელო, გაახსენდება რაღაც მკაცრი და აღარ სძინავს და იმეორებს: გაჩუმდი, მკვლელო“ (ვით აფეთქება) “აქვე „თითქო უსაზღვრო საღამოა და მთა ბინდდება”.

გაზაფხულის თოვლი, თოვლიანი ნაძვი და გაყინული ნაკადულის სახე მნიშვნელოვანი ჩანაფიქრისაა სხვა ლექსშიც: „თეთრ თავლის ქვეშ სიზმრებს ნაჰყვა მთის გრეხილი უხმო, შორი... თოვლის ფიფქით შეიმოსა ნაძვი ტოტებდახლართული და მღელვარე გაზაფხულზე გაიყინა ნაკადული. გაიყინა ცის ლაჟვარდი, გაიყინა ქვეყნის გული“.

ე.ი. მთავარია, რომ თოვლში მთა გაუჩინარდა, ნაძვი თოვლით შეიმოსა და ეს მოხდა გაზაფხულზე.

მთა მარიამის სიმბოლოა. ეს სახე მომდინარეობს დანიელის წინასწარმეტყველებიდან: „ჰხედავთ, ვიდრე არა გამოეკვეთა ლოდი მთისაგან თვინიერ ხელის" (დან. წინ. 2,34). მთა წმინდა მარიამის სიმბოლოა, ლოდი-ქრისტესი (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება", გვ.98).

ნაძვი საღმრთო სახელია: „ასე ამბობს უფალი ღმერთი: ავიღებ ტოტს მაღალი ნაძვიდან და დავრგავ: მაღალ და ასვეტილ მთაზე დავრგავ" (ეზეკიელი, 17,22).

გალაკტიონთან თოვლიანია ნაძვიც, ალვაც, მთაც და ეს საბედისწერო თოვლი მოდის გაზაფხულზე.

იყინება ყვავილებიც („ორნამენტი").

იყინება ტბა, იყინება სისხლი, სიშავეში იყინება და არ არსებობს ცა: „მე მარწმუნებდნენ: ფოთლები გაჰქრა, ცა არ არსებობს მღვრიე თუ წმინდა, რაღაც უნიჭო ოცნებამ დაჰკრა და სიშავეში იგი გაყინდა . მე მარწმუნებდნენ, რომ არ იქნება, შენ დაუსჯელად გიყვარდეს იგი, მარწმუნებდნენ, რომ არ გარდიქმნება მკაცრი დღეების ყოფა და რიგი" (მე მარწმუნებდნენ"). მართლაც, ღმერთის სიყვარული დაუსჯელად არ შეიძლებოდა ურწმუნოების ზეობის ჟამს.

ლექსში „ოფორტი" „ელვარე თოვლში მიჰქრის მარხილი, რომ მოიხვიოს თეთრი ავდარი" აქვე: „გაყინულია თითქო მხედარი და იდუმალ წუხს: რა სიჩუმეა!"

ტოტალური გაყინვის სურათია ლექსში „შეხედეთ მიწა!", რომელშიც გვხვდება ყინულის სახლები, კოშკები, ყინულის ქალაქი, ყინულოვანი გარემოცვა, რომელსაც ადნობს პოეტის გულის სითბო.

ზამთრის დღეებს ბოროტი სულის თარეში კიდევ უფრო გაუსაძლისს ხდის, მოსალოდნელია კოსმიური სიცივის გაბატონება: „ზამთრის დღეები მოდის მწარე ეგზერსისებად, მე რამ ახალი მათი მოსვლით არ მელირსება. მოდის სიცივე და თარეში სულის ბოროტის, დიდი სიცივე, კოსმიური სიცივე მოდის".

აშკარაა, რომ ზამთარიც და სიცივეც სიმბოლური აზრისაა.

„არაწმინდა, სამსალით სავსე თოვლზეა" საუბარი „მშვიდობის წიგნში": „თოვლო, შენ ისევ გინდა იქნება მისდიო განვლილს?

მიმღები დავლის, ძალა მომავლის არ მოიქნება... უკანასკნელი შენი სამსალა გვიჩვენო გინდა? ო, არაწმინდა! სიმართლე ვინ და ან რამ დასძალა? გინდა მომიკლა, მაგრამ ღვარივით დნება ის თოვლი მზის ელვარებით".

პოემის მიხედვით, თოვლს და ზვავს უგზავნის ჩვენს ქვეყანას „მტერი მეორე", „მგმობარი მეგობარი". საყურადღებოა ფრაზა: „სიცივეს მძევლად კარგა ხანს ჰყვანდით".

„თოვლია" პოეტის სამშობლო: „...რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია, რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო" („ოფორტი"). მართლაც, პატარა ერებს საბჭოეთში არა საკუთარი, არამედ თოვლიანი ცივი ქვეყანა უნდა ეღიარებინათ უპირველეს სამშობლოდ.

ლექსში „გული გრძნობს" არის საოცარი სახე: „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა".

გემი რწმენის სიმბოლოდ განიმარტება ნეტარი აგუსტინეს მიერ. გალაკტიონისთვის „ფერადი გემი", რომელმაც არა ქართულ, „გაზაფხულისმაგვარ თოვლთან", არამედ „მწუხარე თოვლთან", „გულგამყინველ ვაებასთან" მიგვიყვანა ერთმორწმუნეობის, ქრისტიანობის სახელით, არის იმპერიული რუსეთი, რომელმაც „შავი თოვლის" შიშით შეგვზარა.

სიმბოლური ზამთრით, თოვლიანი ალვით და ნაძვით, თოვლით დაფარული მთით, ყინვიანი გულით და თასით მიგვანიშნა გალაკტიონმა ჩვენს ეროვნულ და სარწმუნოებრივ პრობლემებზე. თავისუფლებაწართმეულ, სახელმწიფოწართმეულ ქართველს ღმერთის რწმენასაც უკარგავდნენ, მის მზიურ სულს ყინვიანი და თოვლიანი სულით ატიალებდნენ, რათა დაეკნინებინათ და უფრო კარგად დაემონებინათ.

„დამალული ღალატით, დაფარული ცოდვებით"(„სამრეკლო უდაბნოში"), ყინულიანი გულით განთქმული "უფროსი ძმის" მიმართება ჩვენი გულით განთქმული ქვეყნისადმი აძრწუნებს გალაკტიონს და ევედრება უზენაესს: „დაადნე სხივი, სულო ციურო, სიცივისაგან გაყინულ გულზე"...

პოეტი წინასწარმეტყველებდა დიდ ავდარს, კოსმიურ სიცივეს, ბოროტი სულის თარეშს: „ზამთრის დღეები მოდის მწარე ეგზერსისებად, მე რამ ახალი მათი მოსვლით არ მელირსება. მოდის სიცივე და თარეში სულის ბოროტის, დიდი სიცივე, კოსმიური სიცივე მოდის".

აშკარაა, რომ ზამთარიც და სიცივეც დიდ, საუკუნო კატაკლიზმებზე მიანიშნებს.

თოვლი შავია, თოვლი ვარდისფერია, თოვლი მწუხარეა, თოვლი იისფერია, ბნელია თოვა, თოვლი ზეციური სისპეტაკეა, თოვლი ქალწულია.

პოეტმა განიცადა „ოკეანე, შორი ყინული“ („მაისმა ისევ მომიტანა ლაჟვარდი ზღვები“).

სულშიც „აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინულია“ („ჩემს გულში“). „ყინვა ფეერიულია“, რაც არსებითია, ჩვენის აზრით.

„საუკუნეთა თოვლი“ ქცეულა ერის უბედურებად ლექსში “წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“.

ზემოთდამოწმებული მაგალითების თოვლი და ყინული დიდი საქვეყნო სატკივრების მიმანიშნებელია.

განსაკუთრებით ერთნაირი სახეები გვხვდება ლექსებში „ოფორტი“, „ალვები თოვლში“, „ქალაქი წყალზე“.

მოკლედ: ყინულის სასახლე, ყინულის ქალაქი, ყინულის კოშკები, ყინულოვანი გარემოცვა, ყინულის გული, გაყინული ცა, გაყინული ოცნება, გაყინული მხედარი, ყინვის თასი, თოვლიანი ალვა, თოვლიანი ნაძვი, თოვლიანი მთა პოლიტიკური და რელიგიური ქვეტექსტების შემცველი სახეებია.

„შავია სიხალისე“, „შავია დიდება“.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ გალაკტიონი დასცინოდა იმ ვაიპოეტებს, რომელნიც „იანვარშიც მაისის ვარდი გაფურჩქვნილის“ ჰანგზე მღეროდნენ („სამოცდაათი წლის პოეტი ქუჩაში მიდის“).

ხშირად ნეგატიურ კონტექსტში მოიხსენება გალაკტიონის საღმრთო სახელები: ყვავილი ჭკნება, იანვრის თოვლი აჭკნობს... სულში ნაადრევ იებს, ვარდი იყინება, წყარო შრება, სიყვარულით აშენებელი კოშკები ინგრევა, უჩინარდება გაზაფხულის მზიანი დილა, ქრება, ქიმერებში ვარდება, ლანდად იქცევა ან გარდაცვლილია მზე, ინგრევა ზეცა, იმსხვრევა ხომალდები...

აშკარაა, თოვლში, სიცივეში, გაყინულ გარემოში, “ჩვეულ სიცივის მძინარებაში” დარჩენილი ალვა არაა პატივში, რომელიც სიცოცხლის ხის სიმბოლოა.

გავიხსენოთ, რომ ურწმუნოების ბაცილები მე-19 საუკუნეში

გავრცელდა, აკი ილია ჭავჭავაძე წუხდა „აჩრდილში", რომ სიცოცხლის ხე გახმა, წყარო დაშრა.

საოცარი დატვირთვა აკისრია „მწუხარე თოვლის" სახეს: „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა" ... გული გრძნობს ღალატს" („გული გრძნობს").

ღვთისმეტყველებაში გემი, ხომალდი რწმენის სიმბოლოა (ნეტარი აგუსტინე). თოვლის სამეფო კი, რომელმაც მწუხარება მოგვიტანა, რუსული ბოლშევიზმია, სხვაგან ხომ აქცენტირებულია მისი გული–ყინული", გარეგნულად „თეთრად სპეტაკი", მაგრამ „მარად შავი" („918").

მაშ, ფრაზა – „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა" – ერთმორწმუნეობის გამო ქრისტიანულ რუსეთთან – თოვლის სამეფოსთან დაკავშირებას უნდა გულისხმობდეს, რომელმაც მრავალი მწუხარება მოგვიტანა.

„იქ შავი თოვლივით დამათოვს ჭვარტლი და ბურუსი თავანის", წუხდა პოეტი ლექსში „შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში". წმინდათა სავანეში, რომელიც გაუქმებულია, ჭვარტლი და ბურუსი თოვს შავი თოვლივით, რადგან უარყოფილია უზენაესი.

და ისევ საანალიზო ლექსზე: თუ შეიძლება გაზაფხულზე გაიყინოს ნაკადული, წყარო, ქვეყნის გული, მხედარი, ცა, თუ შეიძლება მოხდეს ტოტალური გაყინვა, რატომ არ შეიძლება გაიყინოს თასი, ოცნება?

ვფიქრობთ, ლექსში „ალვები თოვლში" რეალურ ვითარებას (ურწმუნოებას) აქცენტი უკეთდება ორი მთავარი აზრობრივი ქვეტექსტის მქონე სახით, ესენია თოვლიანი ალვა და გაყინული თასი.

მაგრამ ლექსში ფიგურირებს არა უბრალოდ ყინვის თასი, არამედ "ივლისისფერი ყინვის თასები".

"ივლისისფერს" ცისფერის ტრანსფორმირებად მიიჩნევენ, მუსიკალობის დომინანტზე მიუთითებენ (რ. ბურჭულაძე) მაგრამ ეს აზრს არ ცვლის, აღრმავებს. ივლისის, გაზაფხულის, ზაფხულის (საღმრთო სახელია) თასი (მარიამის სიმბოლო) ყინვის, ანუ გულგრილი ეპოქის მიერ გაყინულია, რაც რწმენის, ღმერთისა და ღვთისმშობლის უარყოფაზე მიგვანიშნებს.

რელიგიური ჩანაფიქრისაა ლექსის ფრაზა: „სითეთრე შვე-

ნის მაღალ მწვერვალებს, ვით სასძლოს ფარჩა და ალმასები“.

„სასძლო“ მარიამის სიმბოლოა, იგი არის „წმინდა სძალი“ (ძლისპირნი“, გვ. 205), „უქორწინებული სძალი“ (იქვე გვ.5) „უკვდავი სიძის სძალი“ (გვ. 269), „მაცხოვრის უსძლო სძალი („ნევმირებული ძლისპირნი, გვ.317).

ფარჩა აბრეშუმის ქსოვილია, ძველ ქართულში ფარჩის შესატყვისი იყო ლარი (განძი). „დაუჯდომელში“ მარიამს მიემართება: „გიხაროდენ, პატიოსანისა საიდუმლოსა ლარო“ (ტ.მოსიას „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“ გვ.94)

გალაკტიონის ლექსში მარიამს, ფარჩასთან ერთად, შვენის „ალმასები“.

პროფესორი ტიტე მოსია წერს: „მარიამის სიმბოლოა იაგუნდი, ლალი, ალმასი, ანთრაკი, საფირონი. დ. გურამიშვილი ასე მიმართავს მას: „ალმას – ანთრაკ–საფირონო, იაგუნდო–ლალო“ (იქვე.გვ..105)

გალაკტიონის ლექსის მიხედვით კი, მარიამს შვენის ქრისტე, რომლის სიმბოლოა „ალმასები“, ე.ი. აქ შეცვლილია ალმასის ადრესატი. პოეტისთვის „ბრწყინავს ფარჩა ნათელი“ და არ უნდა გაეყაროს ამ ხილვას, მაგრამ სინამდვილეში დაცვენილი ვარდები, ჩამოშლილი შუქი, გაყინული ოცნებები და „ჩვეული სიცივის მძინარებაა“ ირგვლივ. რეალობით შეძრწუნებული პოეტი ეძახის”უცნობ ღამეს“.

ცნობილია „მზიანი ღამის“ საღმრთო სახელად გაგების ტრადიცია „ვეფხისტყაოსანსა“ და „დავითიანში“ (იხ. ამაზე ტიტე მოსიას „ოქსიმორონი „მზიანი ღამის პრობლემატიკა“, თბილისი, 1999წ.) ანალოგიური შინაარსის უნდა იყოს გალაკტიონის „უცნობი ღამე“.

„განთიადის“ მოლოდინიც ხაზს უსვამს პოეტის ამაღლებულ სწრაფვას. „განთიადიც“ საღმრთო სახელია იოანეს გამოცხადებაში: „მე ვარ ძირი და ნათესავი დავითისა და ვარსკვლავი ბრწყინვალე განთიადისა“. განთიადი, ცისკართან ერთად, საღმრთო სახელია („ცისკარი საღმრთოისა ნათლისა“ – ნევმირებული ძლისპირნი“), როგორც „ჭეშმარიტი ცისკარი“ (ტ. მოსია, „საღმრთო სახისმეტყველება“, გვ. 113).

სულ მოკლედ რომ შევაჯამოთ ზემოთქმული, გალაკტიონის შემოქმედებაში სიმბოლური იანვრის თოვლი ყინავს, აჭკნობს ნა-

ადრევ იებს („სამრეკლო უდაბნოში“), იყინება მხედარი, თასი, ყვავილი, ოცნება ცა, წყარო, ქვეყნის გული, ტოტალურია “შორი ყინულის“ ძალა, ყინულოვანია სახლი, ქუჩა, ქალაქი, გარემოცვა და რა გასაკვირია, რომ იყინება თასი, იყინება ივლისში. პოეტი ამ საბედისწერო ყინულის სამეფოს თავისი გულის სითბოთი ადნობს („შეხედეთ, მიწა!“)

ამასთან, გაზაფხულზე თეთრი თოვლით იფარება ნაძვი, თოვლის ქვეშ სიზმრებში უჩინარდება მთა.

საგულისხმოა, რომ ზამთარი გაზაფხულზევე დგება: „ არ-ვინ არის, რომ ვუამბო დროთ ზამთარი გაზაფხულზე“ („მახსოვს“).

პოეტის ბედისწერად ქცეულა თოვლი, ყინვა, ზამთარი, წითელი ქარი, რაშიც პოლიტიკური ჩანაფიქრია.

მაინც იმედიანია გალაკტიონი: „საუკუნეთა თოვლო ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“, („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“).

დროებითია, პოეტის აზრით, ზამთარი, რომელიც ვერ შეძლებს უზენაესი საწყისების სამუდამო მიჩქმალვას: „ზამთარო, ასე გულისდამხშობო, ვერ შესძლებ, სიო რომ გადასწრიო, საიმსოფლიო და საამსოფლო“ („მშვიდობის წიგნი“). სიო სულიწმიდის სიმბოლოა.

გალაკტიონი იმედიანია, რადგან დავით წინასწარმეტყველივით ჯერა სამართლიანობის გამარჯვების: „წარმოგზავნის თოვლს მატყლივით, თრთვილს ფერფლით მიმოფანტავს. გადმოუშვებს სეტყვას პურის ნატეხებივით, მის სუსხს ვინ დაუდგება წინ? მოავლენს თავის სიტყვას და დააღნობს მათ, დაუბერავს თავის ქარს და გადმოდინდება წყალი“ (ფსალმუნი, 147,5,6,7).

ეზეკიელ წინასწარმეტყველი ასე გვარწმუნებს უზენაესის ყოვლისშემძლეობაში: „უთხარი მლესავთ, ჩამონვება –თქო თქვენი კედელი. წამოვა თავსხმა და თქვენ, ყინულის ქვებო, ჩამოცვივდებით და ქარიშხალი ამოვარდება.

ასე ამბობს უფალი ღმერთი: ავტეხავ ქარიშხალს ჩემი რისხვით, თავსხმა წამოვა ჩემი წყრომით და ყინულის ქვები ჩემი გაცეცხლებით განადგურდება“ (ეზეკიელი, 13,11,13)

გალაკტიონის „ადრიან გაზაფხულში“ არის რწმენა, რომ „მალე გადნება ყინული ლოდის“.

პოეტების მეფის შემოქმედებაში რწმენის დაკარგვით გა-

მოწვეულ ტკივილთან ერთად, მინიშნებულია ღმერთისკენ მიბრუნება ლექსებში „ალვის ხის გადარჩენა“, „არ დაღუპულა“. ამიტომ ქმნის „გადარჩენის ქებას“, უმღერის „გადარჩენის ბედნიერებას“ და აქაც წინასწარმეტყველურია მისი განჭვრეტა.

თავი III
რევოლუციისა და მისი მონაპოვრების შეფასება გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში

გალაკტიონ ტაბიძემ ღმერთისუარმყოფელ, მეფისტოფელის საუკუნეში იცხოვრა. ამ ეპოქის დირიჟორი იყო სატანა, ანუ რუსული ბოლშევიზმი.

ქართულ სალიტერატურო კრიტიკაში გალაკტიონი მიჩნეული იყო რევოლუციის პოეტად, საბჭოთა წყობილების, სოციალისტური მშენებლობის გულწრფელ მომღერლად (1, 250-262), სოციალისტური რეალიზმის ფუძემდებლად (2, 70-83), სოციალიზმის რელსებზე გადასულ პოეტად (3, 70, 211), რევოლუციური იდეებისა და რევოლუციური მოძრაობის გულწრფელ მომხრედ (4, 131-235).

მაგრამ გალაკტიონის საღმრთო და საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, გრაალის სახე და მისი იდეალებისადმი ერთგულება საპირისპიროში გვარწმუნებს.

“პოეტების მეფე” ნათელმხილველი და ნათელმსმენი იყო, იგი წინასწარ ჭვრეტდა მოვლენებს, “ბუმბერაზი წინათგრძნობა” გამოარჩევდა და დაუჯერებელია, მას შეცნობილი არ ჰქონოდა ოქტომბრის რევოლუციის რეჟისორთა სული,მათი საქმიანობის შედეგები,ის, რომ მათ მიერ დამყარებული სოციალიზმი არა ქრისტეს, არამედ ბარაბას გზით სიარულის მომასწავებელი იყო.

მაგრამ იმ მეცნიერებს, რომლებიც ხაზს უსვამენ რევოლუციისადმი, საბჭოთა წყობილებისადმი გალაკტიონის ერთგულებას, ამის სამტკიცებელი ფაქტებიც მოეპოვებათ. პოეტის შემოქმედებაში მართლაც ბევრია რევოლუციისადმი მიძღვნილი ლექსი. მაგრამ აღსანიშნავია, რომ გალაკტიონი მკვეთრად მიჯნავდა ერ-

თმანეთისგან ჭეშმარიტად რევოლუციური სულისა და პროლეტარულ პოეზიას.

ჩვენის აზრით, ამ კითხვის სწორ პასუხს იძლევა პროფესორი დავით თევზაძე, რომ ამ შემთხვევაში "ერთმანეთისაგან უნდა განვასხვაოთ ზოგადრევოლუციური და კონკრეტული შინაარსის ისტორიულ-რევოლუციური აქტი. პირველი ავტორის ბუნების თანაზიარია და სამყაროს მარადჟამ განახლებისა და თავისუფლებისკენ სწრაფვაში პოულობს გამოხატვას, ხოლო მეორე, თუმცა უშუალო კავშირშია პირველთან, კონკრეტულ-ისტორიული შინაარსის შემცველია. ამ უკანასკნელის მაგალითია თებერვლის რევოლუცია, რომელმაც პოეტს ათქმევინა: "გათენდა! ცეცხლის მზე აენთო, აცურდა, დროშები ჩქარა!" (1917 წ. მარტი) და "ამხანაგებო, განახლების ზარმა დარეკა, ტახტი დაეცა და იმედად ქაოსზე დგება: თანასწორობა, რესპუბლიკა, თავისუფლება" (ათრობდა ხალხთა მწუხარება) (1917 წ. მარტი).

სწორად შენიშნავს პროფ. დ. თევზაძე, რომ "ეს რევოლუციურ-განმაახლებელი პათოსი არ შეიძლება გავავრცელოთ რევოლუციური განწყობილების მის ყველა ქმნილებაზე... განსაკუთრებული სიფრთხილე გვმართებს, როდესაც ვაფასებთ პოეტის მიმართებას ოქტომბრის რევოლუციასთან, განსაკუთრებით კი საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების ფაქტთან, 1921 წლის 25 თებერვლის აქტთან, რომელიც ახლა უკვე შეფასებულია, როგორც სუვერენული რასპუბლიკის საქართველოს სამხედრო ოკუპაცია და ანექსია" (5, 253).

გასაზიარებლად მიგვაჩნია მეცნიერის დასკვნა, რომ გალაკტიონის დამოკიდებულება ოქტომბრის რევოლუციისადმი პოზიტიური არ არის... უნდა გაიშიფროს პოეტური სახე "ქარისა", რომელსაც "გარეთ ატლასთა არტყია ჯარი, შიგნით შავი აქვს გულისნადები..." რომ "რევოლუცია და საბჭოთა საქართველო არ არის იდენტური ცნებები".

"გალაკტიონის წერილები, დეკლარაციები, "ახალი საქართველოსადმი" სამსახური უნდა ნიშნავდეს საქართველოს ერთგულებას ახალ ვითარებაში" (5, 255).

გალაკტიონის გაერთიანება ანტისაბჭოთა პოზიციის "არიფიონში" 1921 წ., "აკადემიური ასოციაციის" ორგანოებში ბეჭდვა, ჟურნალ "ლომისისა" და "გალაკტიონ ტაბიძის ჟურნალის" დაარ-

სება შემთხვევითი არ უნდა იყოს, აღნიშნავს პროფესორი დავით თევზაძე და ეს ფაქტები მართლაც დამაფიქრებელია.

"გალაკტიონი ნამდვილი აკადემისტია პოლიტიკური პოზიციით, ესთეტიკური მრწამსით, შემოქმედებით, სულითა და გულით" — ასეთ ანგარიშგასაწევ მოსაზრებას ავითარებს პროფესორი დავით თევზაძე ზემოთმითითებულ წიგნში.

დაკვირვების შედეგად არის გამოტანილი დასკვნა, რომ 1921 წ. დათარიღებული გალაკტიონის ლექსები "არსად მიგვანიშნებს საბჭოური საქართველოსადმი პოზიტიურ დამოკიდებულებაზე" და ასახელებს ლექსებს "ავდრები" (1921 წ.), "დღემ გაიარა" (1921 წ.), "მშობლიური ეფემერა", "918", "დადგა აგვისტო" (აგვისტო 1924 წ. აჯანყების თარიღზე მიგვანიშნებს — დ. თ.), "ორი მრისხანე სტიქიის ბრძოლა", "მოგონება ყრუ შესახვევის", "ცეცხლი", "ორად გაიყო წითელი კლდე" (1923 წ.).

"ცხადია, პოეტი შეწუხებულია "მრავალთა მონობით" და "უღვთისმშობლობით", აჯამებს თავის თვალსაზრისს პროფესორი დავით თევზაძე (5, 261).

ანალოგიურ შეხედულებას ავითარებს მეცნიერი გალაკტიონის პოემებთან დაკავშირებით.

"პოემებში "მოგონებები" და "ჯონ რიდი" ახალი სინამდვილე დანახულია, როგორც შიშის, სისასტიკისა და სისხლიანი ტერორის გარემო. "ჯონ რიდში" ვიღაცას წინასწარმეტყველურად ათქმევინებს:

"ქვეყანა კიდევ უფრო დაიმშევა,
უფრო გაძლერდება სიმწარე.
დაეკარგება სინდისს ფასი,
ღვთიური ყველაფერი დაიკარგება,
დაინგრევა ყოველივე წმინდა
საქვეყნო წყევლით" (5, 262).

პროფესორ დავით თევზაძის აზრით, ლექსი "ჩვენ, პოეტები საქართველოსი" მიძღვნილია არა რევოლუციის, არამედ 1924 წლის აგვისტოს აჯანყებისადმი და "მართებული არ არის "მისი აქამდელი ინტერპრეტაცია". ამ თემას მიაკუთვნებს მკვლევარი გალაკტიონის ლექსს "დადგა აგვისტო".

საანალიზო ლექსის (ჩვენ პოეტები საქართველოსი) პოეტურ სახეს "სისხლიანი ანგელოზი" დ. თევზაძე უკავშირებს აჯანყებულ პატრიოტ ქართველთა სამართლიან ბრძოლას. პოეტი ოქტომბრის რევოლუციას, რომელმაც სისხლიანი რეპრესიებით 60 მილიონამდე მსხვერპლი შეიწირა (ზოგი 100 მილიონს ასახელებს), "ანგელოზს" (თუნდაც "სისხლიან ანგელოსს") ვერ დაარქმევდა.

"ამგვარი წაკითხვით "ქარიშხალსა" და "ახალ გრიგალს" აღვიქვამთ 1924 წ. აგვისტოს აჯანყებად, ხოლო "სისხლიან ანგელოსს" — აჯანყებულ ქართველებად" — ასკვნის დ. თევზაძე (5, 264).

"ვის გვერდით დადგებოდა ბარიკადებზე გალაკტიონი? ნუთუ იგი მოგვიწოდებდა დაცვისაკენ იმ წყობილებისა, რომელიც სამხედრო ოკუპაციის გზით გაბატონდა და მასობრივი ტერორით სისხლში ახრჩობდა თავისუფლებისათვის მებრძოლ მშობელ ხალხს?" — კითხულობს პროფ. დ. თევზაძე.

იოსებ ლორთქიფანიზე მიუთითებს, რომ გალაკტიონი 1924 წ. გამოქვეყნებული პოემისთვის "მოგონებები" ("მნათობი", 1924 წ. №5) "რამდენიმე დღით მეტეხის ციხის ბინადარი გახდა" (4, 189).

ასევე, ნოდარ ტაბიძე აღნიშნავს, რომ 1924 წ. გალაკტიონი უმძიმეს პირობებში აღმოჩნდა და ჩუდეცკების ოჯახმა შეიფარა (6,121).

სავსებით დასაბუთებულად მიგვაჩნია მოსაზრება, რომლითაც ამთავრებს თავის წერილს პროფესორი დავით თევზაძე: "გალაკტიონი ურთულესი ფენომენი,წინდახედული პოლიტიკოსი და ტაქტიკოსი გახლდათ. მისი ერთი ჩანაწერი ასეთია: "როცა ყველა ელამია, შენც თავი ელმად უნდა აჩვენოო". მას აქვს ასეთი სტრიქონიც: "სულ ადვილია რწმენა აუხდენელი ზრაპრის". ამ თვალსაზრისით უფრო საყურადღებოა ამავე ლექსის ვარიანტი: "რამდენ სიმღერას ვმალავ, სისხლის აჩნია ზოლი" (თხზ. ტ. II, ძვ. 408).

"ეს დაკვირვებები... გამოხატავს პოეტის ესთეტიკურ-პოლიტიკურ პოზიციას, მის პროტესტანტულ დამოკიდებულებას რევოლუციური საქმისადმი" — ასეთი დასკვნით მთავრდება მეცნიერის გამოკვლევა (იხ. დავით თევზაძე, "გალაკტიონი, რევოლუცია და აგვისტოს აჯანყება").

ცნობილია, რომ გოეთე აცხადებდა: "მე მძაგს ყოველგვარი სისხლიანი გადატრიალება, რომელიც იმდენივე კარგს ანგრევს, რამდენსაც ქმნის. მე მძაგს ისინიც, ვინც ძალმომრეობით აღიძვრიან და ისინიც, ვინც ამის მიზეზს იძლევიან. განა ამისთვის ხალხის მეგობარი აღარ ვარ? განა რომელიმე სამართლიანი კაცი სხვაგვარად იფიქრებს?".

"ყოველი ძალადობა, ყოველი ნახტომი ჩემს სულს აღაშფოთებს, რადგან ის ბუნებას ეწინააღმდეგება" (7, 81).

ალბათ არც ის არის შემთხვევითი, რომ ბლოკის პოემაში "თორმეტნი" რევოლუციონერებს ქრისტე მოუძღვით, რაც მათ მომავალ განსჯაზე უნდა მიგვანიშნებდეს (8, 175).

ვახტანგ ჯავახაძე მიუთითებს გალაკტიონის "ტრაგიკულ მსოფლგანცდაზე" და იმოწმებს პოეტის ჩანაწერს: "საქართველოში, სადაც ხე არ ყოფნით ჯვრების ასამართავად და ხეები არ ყოფნით ჯვარზე საცმელად, ერთი ტრიბუნაღა დაგვრჩენია. ეს არის სასაფლაო" (9, 259).

გვახსენდება მიხეილ ჯავახიშვილის განაცხადი: "მე, მწერალი, დღეს სასაფლაოზე ვცხოვრობ, ირგვლივ ვაება და კაეშანია" (10, 267).

"საბჭოთა სამშობლოს ისტორია", მისი სოციალურ-პოლიტიკური და იდეოლოგიურ-კულტურული გზა... დიდ პოეტს 50 წლით ადრე მაინც განუსაზღვრავს, როგორც მცდარი და ბნელი ხანა",... მან (გალაკტიონმა — ვ.ჯ.) ჩვენი ქვეყნის ისტორია გრაფიკულად გაიაზრა... 10 წრეხაზით, თითოეული მიგვანიშნებს ადამიანის თავზე, რომელიც თანდათან ბნელდება" — ასეთია ვახტანგ ჯავახაძის დაკვირვება (9, 79).

გალაკტიონის შემოქმედებაზე ამ ასპექტში ახლებურია პროფესორ ავთანდილ ნიკოლეიშვილის აზრი: "გალაკტიონის დამოკიდებულება რევოლუციისა და მისი შედეგებისადმი არასწორხაზოვანია... იგი არ ყოფილა ამ მოვლენათა მხოლოდ აღფრთოვანებული მეხოტბე. პირიქით, მის პოეზიაში ნათლად ვლინდება მძაფრი კრიტიკული დამოკიდებულებაც რევოლუციისადმი... ცნობილია მისი ოპოზიციური ნაწარმოებები და ჩანაწერები... შეფარვით გამჟღავნება ნამდვილი გულისთქმის" (11, 411).

ჩვენის აზრით, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის ერთ-ერთი უმთავრესი პრინციპია სახე-სიტყვათა მრვალმნიშვნელობის პრინ-

ციპი და, გამომდინარე აქედან, რევოლუციის ცნებაც არ არის ერთმნიშვნელოვანი პოეტის შემოქმედებაში, მას აქვს სოციალური, ესთეტიკური, კულტურული ასპექტები და უმთავრესი მაინც ისაა, რომ გალაკტიონი, უმთავრესად, სიტყვის რვოლუციონერია და მისთვის უპირველესია "სულის რევოლუციასთან ფორმის რევოლუცია".

1918 წ. შექმნილი "როგორ ებრძოდნენ ზარებს ზარები" გვიჩვენებს სამარადისო ზამთრის შიშს, იუდას სახე, კაენის ლანდი და "ღამეების შავი გუგუნი", "ურიჟრაჟო ღამე" ასდევნებია პოეტს, "დამსხვრეული სწორი კენარი", "სისხლის, ტალახის, ცეცხლის და წყალის" შეუჩერებელი ზვირთი, საზარელი ჯურღმული და მკვდრებია ყველგან, სიკეთე მოკლულია აფთარივით და პოეტი გრძნობს, "როგორ მოჰყვება ავდარს ავდარი". ასეთ დროს იგი იგონებს "სხვა სიყვარულს", ანუ ღმერთს (12, 138).

გალაკტიონი მიესალმა 1917 წ. თებერვლის რევოლუციას, რადგან ამ მოვლენამ რუსეთის იმპერია დაანგრია და ჩაგრულ პატარა ერებს განთავისუფლების შანსი მისცა, ოქტომბრის რევოლუციაში მან სამუდამო ზამთრის შიში დაინახა და ეს იყო მისი უდიდესი წინასწარმეტყველების უნარის კიდევ ერთი გამოვლინება.

გალაკტიონი უსახოთა სისხლიან გზას, რევოლუციად სახელდებულ ტერორს კი არ განადიდებდა, არამედ "სულის რევოლუციასთან ფორმის რევოლუციას" მიესალმებოდა და "სიტყვის რევოლუციონერად" გვევლინებოდა უწინარესად.

ხოლო თუ როგორ გაიგო პოეტმა რევოლუცია 1924 წ. დაწერილ პოემაში "ჯონ რიდი", ამის მაგალითად ეს სტრიქონებიც კმარა: "სარწმუნოება გახდა სატანის... ლოცვა ისე დაეცა... შემოვლებული დროთა ხავსებით, ხატი პილატეს დაემსგავსება, მისი ასეთი ცოდვით დამწვარი ჯოჯოხეთიდან მიმოდის ჯვარი. მისთვის ჯოჯოხეთური სამოთხე შენდება და შეიძლება, როს გათენდება, ედემის მსგავსი იგრძნოს ჯოჯოხეთი... მგმობი ნათელის, ტირის თვალები ობივატელის. ყველაფერი ნისლის ფერია" (13, 9-10).

ტერორი და სისხლი რომ რევოლუციონერთა საქმიანობის უმთავრესი მახასიათებელი იყო ადრიდანვე, ამაში ეჭვის შეტანა შეუძლებელია,თუმცა ადრეულ ეტაპზე მას ინდივიდუალური ხასიათი ჰქონდა, შემდეგ კი სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის დონეზე იყო.

როგორც ცნობილია, XIX საუკუნის შუახანებში შეიქმნა მოძღვრება, რომელიც ისტორიაში დიალექტიკური მატერიალიზმისა და სოციალიზმის სახელითაა ცნობილი. ამ მოძღვრების შემოქმედნი იყვნენ მარქსი და ენგელსი. ისინი გამოდიოდნენ კლასობრივი ბრძოლის თეორიით და მიუთითებდნენ კაპიტალიზმის უცილობელ განადგურებას. მათი აზრით, კაპიტალიზმის ქაოსური განვითარება ბოლო ეტაპზე გამოიწვევდა მის ბუნებრივ ნგრევას და ხელისუფლება აღმოჩნდებოდა მუშათა კლასის წარმომადგენელთა ხელში. შეიქმნებოდა სახელმწიფოს სოციალურად სამართლიანი მოდელი, რაც კეთილდღეობას მოუტანდა მშრომელთა კლასს, რომელიც აღმოჩნდებოდა ერთადერთი კლასი სახელმწიფოში. მშრომელთა კლასი თვითონ იქნებოდა თავისი ბედის მჭედელი, რისი შედეგიც იქნებოდა კომუნიზმი, ანუ სახელმწიფო ფულადი მიმოქცევის გარეშე, სადაც გადაწყვეტილი იქნებოდა საყოფაცხოვრებო პრობლემები. ამ მოძღვრებამ ფართო გავრცელება ჰპოვა ევროპასა და მსოფლიოს ქვეყნებში.

XIX საუკუნის მიწურულს რუსეთში შეიქმნა მარქსისტული სოციალ-დემოკრატიული პარტია გ. პლეხანოვის მეთაურობით. ცოტა ხნის შემდეგ პარტია შიდაპარტიულმა დაპირისპირებამ მოიცვა. პარტიაში შიგნით გამოვლინდა განსაკუთრებით ექსტრემისტული, რადიკალური ფრაქცია "ბოლშევიკების" სახელწოდებით ვ. ლენინის მეთაურობით. უნდა ითქვას, რომ რუსული მარქსიზმი განსხვავდებოდა ორთოდოქსალური მარქსიზმისაგან მნიშვნელოვნად,მაგრამ არა ძირეულად. მარქსის აზრით, ევროპაში, და რუსეთში მით უმეტეს, შეუძლებელი იყო სოციალიზმის დამკვიდრება ახლო ისტორიულ პერსპექტივაში, რადგან კაპიტალიზმი, მასში შემავალი პროლეტარიატი არ იყო მომწიფებული პროგრესული აზრის შემოქმედებისთვის, რადგან არ იყო გათვითცნობიერებული სახელმწიფოებრივი მართვის საკითხებში. რუსმა მარქსისტებმა კი ეს მოძღვრება თავისი სურვილის მიხედვით გაიგეს და გამოაცხადეს, რომ სოციალიზმის გამარჯვებისთვის არ არის აუცილებელი კაპიტალიზმის განვითარების და პარალელურად პროლეტარიატის გათვითცნობიერების ლოდინი, საჭიროა მოქმედება ყველა ხერხებით, რომელსაც შეუძლია არსებული სისტემის დანგრევა. ამ ხერხებში იგულისხმებოდა: ფიზიკური ტერორი, შანტაჟი, მოსყიდვა, დასმენა, ყაჩაღობა, ქურდობა და თვით

დროებითი თანამშრომლობა ხელისუფლების ორგანოებთან საკუთარი სარგებლობის მიზნით.

ეს პოზიციები კარგად გამოიხატა ადრეული ხანის რუსი მარქსისტის ნეჩაევის "კატეხიზისში სოციალისტისათვის", რომელიც მაშინათვე რუსი სოციალისტების სამაგიდო წიგნი გახდა. საინტერესო ის არის, რით განსხვავდებოდა რსდმპ-ს ორი ფრთის: "ბოლშევიკებისა" და "მენშევიკების" პლატფორმა. მენშევიკების პოზიცია იხრებოდა შედარებითი პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული ლიბერალიზმისაკენ, თუმცა იტოვებდა საზოგადოებრივი ცხოვრების ყოვლისმომცველი კონტროლის უფლებებს. "ბოლშევიკები" კი წინააღმდეგნი იყვნენ ყოველგვარი მრავალპარტიულობისა, პრესის თავისუფლების,კერძო საკუთრებისა და ითხოვდნენ მარქსისტულ-ლენინური დოგმატების მიმართ ბრმა და უსიტყვო მორჩილებას. აი, რა იყო მათი ძირითადი განმასხვავებელი ნიშნები, თუმცა ერთში ისინი თანახმანი იყვნენ: კაპიტალიზმის ძალით დამხობაში. ყოველწლიურად ისინი აწყობდნენ ასობით და ათასობით სისხლიანი ანგარიშსწორების სცენებს, ძარცვებს სიმდიდრის ხელში ჩაგდების მიზნით, მოწინააღმდეგეთა ყოველმხრივ კომპრომეტირებასა და შანტაჟს. რად ღირს თუნდაც "ბოლშევიკების", შემდგომში კომუნისტების ორ ბელადთაგან ერთ-ერთის — სტალინის ბიოგრაფია, რომელიც აღსავსეა კრიმინალური რეციდივებით, ორმაგი თამაშით ჟანდარმერიასთან თვით ლენინისავე ნებართვით (რაძინსკი).

სოციალიზმის არსი თვაიდანვე რომ დამანგრეველი და დამღუპველი იყო, ამას დიდი მიხვედრა არ სჭირდებოდა. მან ადამიანი სამყაროში მარტოდ დატოვა სიცარიელეში, გამოაცალა რა მას რელიგიური საყრდენი, სიცარიელის ამოვსებას კი თვითონ შეეცადა საამური სიცოცხლის და მარადიული სიკვდილის თეორიით. ვინ უნდა ყოფილიყვნენ ისინი, რომელთაც ააჯანყეს მონები ბატონთა წინააღმდეგ, რათა თვითონ გაბატონებულიყვნენ მათზე, ოღონდ ენით აუწერელი სისასტიკით ძველ ბატონებთან შედარებით.

ამ პერიოდის მსოფლიოში განვითარებულმა მოვლენებმა საქართველოზეც იქონია დიდი გავლენა. ქართველი მარქსისტები გამოირჩეოდნენ ყოველივე ტრადიციულ-ეროვნულის მიმართ განსაკუთრებული ანტიპათიით. ქართველ ერს ისინი განიხილავდნენ კლასობრივი ბრძოლის თეორიით მსოფლიო პროლეტარია-

ტის პრიზმაში. მათთვის საქართველო იყო მხოლოდ ტერიტორიული ერთეული, სადაც უნდა დაემკვიდრებინათ "ნათელი სოციალიზმის" იდეები, ხოლო მიზანი კი იყო მსოფლიოს პროლეტარული სახელმწიფოს შექმნა, სადაც ეროვნებები შევიდოდნენ ადმინისტრაციული ერთეულების სახით ცენტრისადმი დაქვემდებარებით. დღეს უკვე ეჭვს არ იწვევს ის ფაქტი, რომ ქართული განმანათლებლობის ტიტანი და ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის პატრიარქი ი. ჭავჭავაძე მოკლულ იქნა ქართველი სოციალ-დემოკრატების ძალისხმევით, "ბოლშევიკების" და "მენშევიკების" შეთანხმებული მოქმედებით (14, 36).

მარქსიზმი აღმოჩნდა XX საუკუნის საშინელი, მიმზიდველი მითი, მირაჟი, რომელმაც მოიტანა ტოტალური სულიერი დეკადანსი და სისხლის ზღვა. ყურადსაღები და მნიშვნელოვანი არის ის, რომ სოციალ-დემოკრატიამ ფართოდ გაშალა საქართველოში ფრთები და დაჩრდილა ეროვნულ-დემოკრატიული ცნობიერება ჩვენი ერისა, რომელიც განავითარეს "თერგდალეულებმა" ი. ჭავჭავაძის თაოსნობით.

დიალექტიკური მატერიალიზმისა და მარქსიზმის რაობა და ფენომენი მინიშნებულია იოანე ღვთისმეტყველის "აპოკალიფსში": "და როცა ახსნა მეხუთე ბეჭედი, ვიხილე საკურთხევლის ქვეშ სულნი მოკლულნი ღვთის სიტყვისა და მოწმობისაღვის, რომელიც ჰქონდათ და შეჰღაღადეს ხმამაღლა და თქვეს: როდემდის, მეუფეო წმიდაო და ჭეშმარიტო, არ განსჯი და შურს არ იძიებ ჩვენი სისხლიათვის მიწის მკვიდრთაგან?" (იოანეს გამოცხადება, 6, 9,10) (15, 498).

ამით აქ მინიშნებულია ის დევნა ჭეშმარიტი აზრისა სოციალისტ-ათეისტების მიერ, რაც ჩვენ კარგად ვიხილეთ "ბოროტების იმპერიის' ეპოქაში. კომუნისტების დამოკიდებულება რელიგიისა და სიწმინდის მიმართ კარგად გამოიხატა ლენინის ფრთოსან გამოთქმაში, რომელიც ატაცებულ იქნა მისი მიმდევრების მიერ: "გვამთმავლობა".

თვით ლენინი "აპოკალიფსში" ამგვარად არის ნაჩვენები: "ვიხილე ერთი თავი მისი, თითქოს სასიკვდილოდ იყო განგმირული და განიკურნა სასიკვდილო წყლულება მისი, და განცვიფრდა ქვეყანა მთელი მხეცის კვალდაკვალ...

და მიეცა მას პირი მზვაობრად მეტყველი და მგმობელი, და მიეცა მას ხელმწიფება, რათა იბრძოდეს ორმოცდაორი თვე. და განახვნა ბაგენი თვისნი საგმობლად ღმერთის მიმართ, რათა ჰგმოს სახელი მისი და სავანე მისი, ცაში დავანებული. და მიეცა მას ძალი წმიდათა მიმართ ბრძოლისა, და მათი ძლევისა; და მიეცა მას ხელმწიფება, რათა მბრძანებლობდეს ყოველ ტომსა და ენასა და ხალხს. თაყვანი სცა მას დედამიწის ყველა მცხოვრებმა, რომელთა სახელები ჩაწერილი არ არის სიცოცხლის წიგნში" (იოანეს გამოცხადება, 13, 3, 4, 5, 6, 7, 8) (15, 507).

რევოლუციონერთა სისხლზე, ტერორზე საუბრობს ზურაბ გურგენიძე (რომელიც სტალინის პროტოტიპია) მ. ჯავახიშვილის "ქალის ტვირთში". რევოლუციის არსს წარმოაჩენს გრ. რობაქიძე გატყავებული ცხენის ისტორიაში ("ჩაკლული სული"), აქვეა სისხლისმსმელ კომუნისტთა საქმიანობისადმი მიძღვნილი თავი "როცა სისხლს ღვრიან".

თვით გალაკტიონმა ოქტომბრის რევოლუცია განიცადა, როგორც ბოროტება, როცა სიკეთე აფთარივით იყო დაჭრილი,იუდას და კაენის სახეები ელანდებოდა, ღამეების "შავი გუგუნი" ესმოდა, უსაშველო ავდრის მოსვლა აღაშფოთებდა, სიკვდილის მოსვლას შეიცნობდა და "სხვა სიყვარულს" (ღმერთს) იგონებდა ("როგორ ებრძოდნენ ზარებს ზარები") (12, 138).

თებერვლის რევოლუციას პატივით მიესალმა, რადგან იმპერიის ნგრევის, დამოუკიდებელი არსებობის შესაძლებლობა გამოჩნდა.

თუ გალაკტიონის შემოქმედებაში რევოლუციაზე დამყარებული იმედები აქა-იქ მაინც გაკრთება, თუ "განგებ შექმნილი იმედები" ხანდახან მაინც შემოგვანათებს, რევოლუციის მონაპოვრებისადმი, სოციალისტური წყობილებისადმი პოეტის ნეგატიური დამოკიდებულება იმდენად აშკარაა, რომ კრიტიკას ვერ უძლებს მოსაზრება, თითქოს იგი ახალი ეპოქის გულწრფელი მომღერალი იყო.

სისხლიანი რევოლუციისადმი პოეტის მიმართებას ნათელყოფს ლექსი "ორად გაიპო წითელი კლდე" (12, 253). წითელი კაცი წითელი რაშით წითელ ზღვას ყავარჯნით გააპობს, გზაზე წითელ გველს გადააგდებს და დედამიწაზე "საზარი ომის" მძვინვარება იწყება.

გვახსენდება ებრაელი ხალხის წინამძღოლი ბიბლიური მოსე, კვერთხით რომ ზღვა გააპო. კვერთხი ქრისტეს სიმბოლოა, ზღვა ცოდვილი ცხოვრების, ცხოვრებისეული წინააღმდეგობის. ამ სიმბოლური ეპიზოდით მინიშნებულია იმაზე, რომ ცოდვებზე, ცხოვრების სიძნელეებზე ამაღლება ღმერთის რწმენით არის შესაძლებელი. ბიბლიის ამ პოზიტიურ იდეას და მოსეს ღვთაებრივ სახეს გალაკტიონის ლექსში ენაცვლება სატანა — წითელი გველი, წითელი კაცი (ამ გაგების წითელი სატანა გვხვდება კ. გამსახურდიას "ფოტოგრაფში", "ტაბუში", "წითელი ბაცილები" მ. ჯავახიშვილის "ქალის ტვირთში")— ტოტალური ბოროტება, ომის, ნგრევისა და განადგურების მომტანი, რომელიც ცდილობს სიბნელე გააბატონოს მომავალშიც. ასე შეცვალა ბიბლიის ჰუმანური იდეა გლობალური ბოროტებით რუსულმა ბოლშევიზმმა, რომლის სახეც გალაკტიონის ლექსში "წითელი კაცი" და "წითელი გველია" (წითელი მამალი, წითელი გველი და წითელი კირიპა ანალოგიურ შინაარსს ატარებენ კ. გამსახურდიას "დიონისოს ღიმილში").

სისხლის წყურვილით გამორჩეულ სოციალურ ნგრევებს უკეთებს აქცენტს გალაკტიონის ლექსი "სად იყო სმენა და გაგონება?": ..."თვალგაუწვდენელ ორმოებში სისხლის მდინარე და ტრანშეების მიდიოდა ლაბირინთები" (სად იყო სმენა და გაგონება?) (12, 251).

ჯერ კიდევ ადრე იწინასწარმეტყველა პოეტმა "ავდრის მოლოდინი", ბნელი ღამის მეუფება (საღამო), სულის ზამთარი ("თოვლი", "ალვები თოვლში").

"სად ყრია ეს ლეშები, საიდან დის გახრწნის ასეთი საზიზღარი სუნი?" — კითხულობს პოეტი ლექსში "ქიმიურ საგნებთან" (16, 351).

"შიშის ჩრდილი", "შიშის ლანდი უზარმაზარი" ტოტალურ უბედურებას თესავს, ყველგან მკვლელია ჩასაფრებული: "კარებთან მკვლელი. სარდაფში ჩახვალ, იქაც მკვლელია და ჟრიამული. ამოხვალ ქუჩით, დაგედევნება დაუცხრომელი მრავალთმრავალი და ვერსად ქვეყნად ვეღარ ისვენებს მთელი თაობა გარდამავალი" (მთელი თაობა გარდამავალი) (17, 110).

ლექსში "მზეო თიბათვისა" მარიამ ღვთისმშობელს ევედრება პოეტი: "სული მოავლინე ისევ შენმიერი"... რეალობაში კი სის-

ხლის კოშმარია: "ხანმა უნდობარმა, გზა რომ შეეღება, უხვად მოიტანა სისხლი და ცხედრები". (12, 126).

გალაკტიონს აეკვიატება "შეღამებული დილების ლანდი", გაუთენებელი ღამე, რომელშიც ბოროტება ზეობს: "ღამე და ყინვა... ქუჩაზე მიდის სისხლი ღვარული" (მოგონება ყრუ შესახვევის) (12, 149).

ამ უბედურებათა ადგილიც ზუსტდება: "მთაწმინდის იქით დასისხლულმა მზემ ბინა ჰპოვა. არ არის შველა. ბნელი ჩრდილები მრავლდება, როგორც სიბნელეში დინგების გროვა" ("მთაწმინდის იქით") (18,376).

სულ ახლოს განიცდება ბოროტების სისხლიანი ხელები: "ყოველთვის მგონია: ჩემს სახელს ნაცნობი აჩრდილი თან დასდევს სისხლიან ხელებით, უცნობებს ეძახის ფარული ხველებით და მე კი თვალს მიხვევს ალერსით და ძმობით" (ყორანი) (16, 274).

ცხოვრების ნორმად იქცა მსხვრევა, სისხლი: "ნაპრალებთან გადაიმსხვრა ნერგი, ახლა ზღვაა, ახლა სისხლის დროა" (ატმის რტოო, დაღალულო რტოო) (16,228).

გამომდინარე აქედან, უნუგეშობა კულმინაციურ ზღვარს აღწევს: "თვითონ მსოფლიოს მწუხარება აქ შედარებით მხოლოდ ლანდი და მხოლოდ ჩრდილია..."

სისხლიანი გზებით მოსული ხელისუფლება მერეც აგრძელებდა ხოცვა-ჟლეტას და კუბოიანი ვაგონების გაგზავნის დიდოსტატი იყო. რეალურად მომხდარი ფაქტი — 1924 წ. ვაგონებში შეყრილი და მხეცურად დახვრეტილი ადამიანების კივილი არ ასვენებდა პოეტის სმენას: "მოწმეა რბევის და თარეშის ხვადგურის ბინდბუნდი საზიზღარ რკინიგზის სადგურის. აგზავნის სადღაცა კუბოებს — ვაგონებს და მათი კივილი ამ დღეებს მაგონებს, როდესაც ამ გზებზე გაეკრა ვაება... ნუთუ ის კივილი ლიანდაგს ჩაება?" (მოწმეა რბევის და) (18, 559).

განადგურების წყურვილი, ზიზღი იფურჩქნებოდა ირგვლივ და სუნთქვას აძნელებდა: "არის შენს გულში მწარე განადგურება მკვდარი, როცა ზიზღია არე, როცა ვერ სუნთქავს ქნარი" (გაურკვევლობა) (18, 548).

მოსყიდული ვაიპოეტები "სოციალიზმის ძლევამოსილ წინსვლაზე", არარსებულ წარმატებებზე და ცრუ ბელადებზე ხოტბებს აღავლენდნენ, საუკუნის ტრაგედიებზე კი დუმდნენ, ცხედ-

რებზე დააბიჯებდნენ და ამტკიცებდნენ, სამოთხეში ვცხოვრობთო. გალაკტიონს კი არასოდეს მიუყიდია სატანისთვის სული, ფხიზელი რეალისტის თვალით ახადა ნიღაბი ეპოქალურ ბოროტებებს: "ხმობით საშინელით თხრილში ჩაჩრილები ნისლი მორგებია სახე ფითრებული, ეხლა საშინელი გროვა დაჭრილების თითქო მორგვებია დასახიჩრებული... განა სისასტიკით, რაც აქ დაიღვარა, სისხლის მორევები,გამოიზომება ? მხეცი თოკიანი დაჰქრის უვნებელი, ქვეყნებს შევლებია ცეცხლის მეზოდენი, დადგა ოკეანე დაუსრულებელი, ეს ხომ ცრემლებია... მაგრამ ესოდენი?!" (პოემიდან — იგი ომია).

ხილული კი ასე განზოგადდება: "ეს დრო აფთარი", "დრო მოწვდენილი შხამიან სასმით" (აივანზე), "დრო, დაფარული ცეცხლის ენებით" (არ არის იგი იმდენად ტკბილი) (18, 141).

ამ ჯოჯოხეთის რეჟისორია უფსკრულებიდან მომავალი ბრჭყალებიანი მხეცი" (სად დასასრული იყო) (18, 381).

ზოგჯერ ბოროტებით დაღდასმული მოვლენები პუბლიცისტური სიმკვეთრით არს მხილებული: "გასისხლიანებული ბორბალი ეპოქისა მიგორავდა საშინელი სიძლიერით, ედებოდა ყოველივეს, რაც ცოცხალი იყო, აწიოკებდა და შეუბრალებლად ანადგურებდა, სპობდა, დასერა, გადაიარა მთელი ქვეყანა, ყველგან ცდილობდა შავი ფარდის ჩამოფარებას!..."

პოემა "ჯონ-რიდში" გვხვდება "ღრუბლისებური ღმერთი ნგრევათა, სასტიკი ღმერთი", სარწმუნოებრივი გადაგვარება: "სარწმუნოება გახდა სატანის, ლოცვა ისე დაეცა... შემოვლებული დროთა ხავსებით ხატი პილატეს დაემსგავსება, მისი ასეთი ცოდვით დამწვარი ჯოჯოხეთიდან მიმოდის ჯვარი... ჯოჯოხეთისმაგვარი სამოთხე შენდება... მგმობი ნათელის, ტირის თვალები ობივატელის. ყველაფერი ნისლისფერია..." (13, 9-10).

გალაკტიონს არ ასვენებს უდანაშაულოთა სისხლის კივილი და შესძახებს: "გაიღვიძეთ! ჰკივის სისხლი უცნობი, გაიღვიძეთ! ხმას იძლევა ხეობა, სასაკლაო! ვინ იყო ის უგრძნობი,რომ ამ ადგილს დაადგინა მკვლელობა?"

ასეთი ბოროტების ჩამდენისთვის "ფიქრი ღმერთზე შარშანდელი თოვლია" და "თუმც ფერფლია, ნაცარია, მტვერია!" — ის იტოვებს გარდაუვალ უფლებას. ის გაჰყვება კვლავ სისხლიან მდინარეს, წითელ კორდებს, მოგუგუნე ხეობას".

და პოეტი აღვიძებს თანამოძმეთ: "გაიღვიძეთ! უიმედო ვინ არის? ვინ ქადაგებს შიშს და ერთსახეობას. ვინ დაეძებს ბნელ სოროებს და რუებს? გაიღვიძეთ, ვინც სიზმარში გაერთო. უკანასკნელ სხვა ომს გადააყრუებს აჯანყება! აჯანყება საერთო! ძლიერია უცნობ ჩონჩხის ხელობა! ის მეტს ამბობს, ვინემ მჭევრმეტყველება, ვინემ სისხლი, აქ რომ გადაიარა. ინვალიდიც ომში ბევრჯერ ერია,ბევრი ჯარი გაჰქრა ღამის ღრუბლებად. თუმც ფერფლია, ნაცარია, მტვერია, რევოლუციონურს ის იტოვებს უფლებას" (ათასის მხედველობა, ათასის იერი").

ლექსში "სისხლი" სისხლიანი დიქტატორის დაუვიწყარი სახეა ნაჩვენები: "...მუხლებამდე სისხლის მორევი გსვრის და მშობლიურ ცხედრებს ეხები. კმაყოფილი ხარ მათი მორევით, ყელამდე სისხლში მიდის ფეხები.შენ გახარებს, რომ სისხლის მიზეზი ხარ და თანა გდევს ხალხის გოდება, შენ ბოროტება ხარ უმტკიცესი, მკვლელი, ეს არის შენი წოდება... შენ სამარემდე მიხვალ ცხედრებით" (19, 447).

პოეტის კრედოა დაუმორჩილებლობა, სიმართლისათვის ბრძოლა მხატვრული სიტყვით: "როცა უწყალოდ იღვრება სისხლი, დეე, მქუხარე შენი ხმა ქუხდეს, ხმა სიმართლისა, ძლიერი, ურჩი..."

გამომდინარე აქედან, ბუნებრივია კითხვა: "ვინ მიაფინა დახვრეტილი გმირების გორა? ძირს სისხლისმსმელი, ძირს იუდა, ძირს მუქთახორა!" ("ძირს მუქთახორა!").

მერე იწყება მოვლენებისთვის, პიროვნებებისთვის არა ზოგადად კაენ-იუდების სახელების დარქმევა, არამედ ადრესატების პირდაპირი დაკონკრეტება: "სამგლეს და საძაღლეს მწერალთა სასახლეს ვერასდროს დაღლილი ვერ მიეყუდები. არის მოდებული გაბოროტებული ეგრეთწოდებული ბერიას კუდები. სწამებენ ობობას-ლომობას, ორბობას ეს კატის კნუტები... იძვრიან კუტებიც, სულაქოთებული ქანაობს კრებული — ეგრეთწოდებული ბერიას კუდები. ბერია ხვრელს შეძვრა, მაგრამ მის კუდების ქნევითა ჩვენ, მწერლებს, სული გვეხუთების. ჩვენვე ჩვენი თავი აღარ გვეყუდნების,სული გვეხუთების, სუნთქვა გვეხუთების. მაშ ძირს მფლობელობა კაენ-იუდების, ქნევა და თარეში ბერიას კუდების" (9, 473).

ვახტანგ ჯავახაძის მიერ მიგნებულ საარქივო მასალებში ამ სისხლიანი მოვლენების რეჟისორად სახელდებულია ბერია: "ბერიაა, ნაშენებ შენობას რომ მოშლიდა, ბერიაა — ქართველი ერი რომ ამოჟლიტა, ბერიაა — რომ მოსპო გულთა შვება და ლხენა, ბერიაა — ზღვა ჭირის კარზე რომ მიგვაყენა, ბერიაა — ცხედრებით ქვეყანა რომ დაჰფარა, ბერიაა — სინათლე ბნელს რომ გადააფარა" (9, 473).

მითითებულია, რომ ლექსი "ნავი არ უნდა გასწირო" დაწერილია 1956 წლის 9 მარტის მოვლენებზე და "კოდირებული სახეებით","შენილბული ფორმით" ეროვნულ სატკივარზე მინიშნებაა (აკაკი ხინთიბიძე) (20, 14-15).

ლექსში "ეს ოცი წელიწადია" პოეტი ლაპარაკობს "გადამთიელი გადიის" წინააღმდეგ, რომელსაც "არ ეძინა ჩვენზე ზრუნვით..."

ათეისტურ ეპოქაში ღმერთის ადგილს ტირანები, დიქტატორები და ცრუ ბელადები იმკვიდრებენ,რომელთაც აქვთ „დაღი სატანური შეთქმულების წევრობის", დემონური ბეჭედი.

30-იანი წლების ტოტალური ბოროტებაა ასახული მიხეილ ბულგაკოვის რომანში "ოსტატი და მარგარიტა", რომელშიც ვოლანდის სატანური საწყისი უპირისპირდება ღვთიურს, კეთილს და ეს არაა შემთხვევითი, ეს ხომ დიქტატურის, რეპრესიების მძვინვარების ეპოქაა. დიდი ქვეტექსტია იმაში, რომ მსაჯულ პონტოელ პილატეს სისხლისფერქობიანი თეთრი მოსასხამი აცვია. რომანში სისხლის დაღვრის სიმბოლოს არაერთხელ მიმართავს ავტორი. პილატეს ფერხთით სისხლის გუბესავით დგას გატეხილი დოქიდან გადმოღვრილი ღვინო და შიგ ორი ვარდი (სიწმინდის სიმბოლო) ცურავს. მარგარიტას მეჯლისის წინ სისხლში ბანენ და ვარდის ნელსურნელებას აფრქვევენ (21, 5-6).

ადამიანის სისხლში ბანაობასა და ამ გზით ოკულტური ძალების მოკრებაზე საუბრობს გრიგოლ რობაქიძის "ჩაკლულ სულში" პეტროვი.

ასე რომ, სისხლის სახე და სიმბოლო კომუნისტური "სამოთხის" თანამდევი და მახასიათებელია.

ოციანი წლების გალაკტიონის პოეზიაში ჩნდება დემონის და მისი ვარიაციების — სატანის, მეფისტოფელის, ლუციფერის,

ბელზებელის სახეები, რითაც იგი ეპოქის ბოროტეული შინაარსის გაცნობიერებას ცდილობს.

პროფესორი რევაზ მიშველაძე საუბრობს გალაკტიონის ტრაგედიის კომპლექსურ მიზეზებზე და განსაკუთრებულად გამოჰყოფს რწმენის დაკარგვის პრობლემებს.

"პოეზიის მეფის თვითმკვლელობის მიზეზი გაუბედურებულ სინამდვილესთან პოეტის დამოკიდებულებით გამოწვეული სასოწარკვეთა იყო" — აცხადებს რ. მიშველაძე და მიუთითებს ლექსებზე "ცხოვრება გაცვდა", "ო, ფიქრებო".

"როგორ ეხმაურება და ესადაგება გალაკტიონის ერთ-ერთი ბოლო ლექსის სტრიქონები ჩვენს დღევანდელ განწყობილებას: "...წყარო ჩანს და წყალი არსად არის, ყველაფერი არის ძლიერ კარგად, ყველაფერი ძლიერ ცუდად არის" — აღნიშნავს მეცნიერი (22, 264).

გალაკტიონი არასოდეს მისულა კომპრომისამდე უკეთურობით დაღდასმულ ეპოქასთან: "მისი პიროვნული და პოეტური მანტია ყანაოთივით თეთრი და სუფთა იყო მიწყივ" (22, 266).

პროფ. რ. მიშველაძე მიუთითებს "ეზოპეს ენაზე" და "სატირის მახვილზე" გალაკტიონის პოეზიაში (იქვე, გვ. 269) და ეს სატირულობა ვლინდება თვით "კომუნისტური მანიფესტის" ავტორთან დამოკიდებულებაში. ზემოთხსენებული სახელმძღვანელოს ავტორს მოაქვს მაგალითი "არამკითხე მრჩეველი კრიტიკოსისადმი" მიმართული:

ერთმა მასებთან კავშირი,
მარქსის ტომები ურჩია...
რომ არ მიიღო არცერთი,
ერთხმად იძახეს: ურჩია!

მარქსის ირონიული ხსენება "ოცდაათიან მრისხანე წლებს ეკუთვნის" — აღნიშნავს რ. მიშველაძე და იმოწმებს ასეთ მაგალითს გალაკტიონის შემოქმედებიდან:

ჩემო მაქსიმე,
რა გზა მაქვს, ი, მე!
რომ არ ვიკითხო
ახლა მარქსი მე (22, 271-272).

რევაზ მიშველაძის განცხადებით, არაა სწორი ის მოსაზრება, თითქოს გალაკტიონი რევოლუციის პოეტი იყო, არც ის, როცა პოლიტიკისგან გამდგარად წარმოადგენდნენ.

სრულიად სამართლიანად,პოლიტიკას უკავშირებს რ. მიშველაძე გალაკტიონის ლექსებს "მზეო თიბათვისა", "მე მოვალ", "შემოდგომა".

რ. მიშველაძის წიგნის მაგალითები კიდევ უფრო ნათელს ხდის, რომ გალაკტიონი ეპოქით აღტაცებული და მისი ტენდენციების მომღერალი და მეხოტბე კი არა, რუსული ბოლშევიზმის საბედისწერო ზრახვების მკაცრი მამხილებელი იყო.

"საუკუნის აზრთა მპყრობელი კომუნისტური სამოთხის იმ "სიკეთესაც" კარგად ხედავს, ათეული წლების შემდეგ ერთა და კულტურათა გათქვეფის (საბოლოო ჯამში გარუსების, რ. მ.) უწყინარ თეორიად რომ ჩამოაყალიბა "მარქსიზმის დიდმა შემოქმედებითად განმავითარებელმა" — ბრეჟნევმა:

ეს ვალიას, ეს თევდორეს,
ეს ტარიელს, ეს კი მოსეს,
ჯერ ვითვლებით ქართველებად,
თუ არ გაგვაესკიმოსეს

და ამ სტრიქონების დამწერი ზოგჯერ ამოიკვნესებდა:

სათქმელი სხვებზე
და თავის თავზე
აქვს, მაგრამ პირი
წყლითა აქვს სავსე(რ. მიშველაძის ზემოთმითითებული წიგნი, გვ. 272).

გალაკტიონის შემოქმედების დამახასიათებლად რ. მიშველაძეს არა მარტო "მოჩვენებითად საქმიანი, გაფუყული, მედროვე კაცის" პორტრეტის შექმნა მიაჩნია, არამედ "მრისხანე სოციალიზმის სატირა. ვისაც კომუნისტური რეჟიმის მარწუხებზე ოდნავი წარმოდგენა მაინც აქვს, დამეთანხმება, რომ რადიოს სარ-

კასტული ხსენება ლექსში იმ დროისათვის მოქალაქეოსრივი გმირობის ტოლფასი იყო"(იქვე, გვ. 272-273).

ნაშრომში აღნიშნულია, რომ "ჯონ რიდში" "შთამბეჭდავად, მეტაფორულად დაგვიხატა რევოლუციის დღეების ბებერი რუსეთის სატირული ხატი".

1949 წ. დაწერილი ერთი ლექსი "თევზმა თევზს უთხრა" — მიჩნეულია "ალეგორიულ პროტესტად არსებული რეჟიმისადმი" (22,274).

არსებული ვითარების ღრმა ანალიზითაა დაწერილი დიდი გულისტკივილის გამომხატველი სტრიქონები: "რაა მასზე გულდამწყვეტი, მეტეხო და დიღმის ველო, მიდიოდე და ფიქრობდე, ეს არ არის საქართველო. არის ხლართი რკინიგზების, არის ავტომოტო ველო, არის ოჯახებიც, მაგრამ ეს არ არის საქართველო" (ეს არ არის საქართველო).

ეს მაგალითები ზედმიწევნით აქარწყლებს ჩვენი სტერეოტიპული კრიტიკის მიერ შემოტანილ დოგმას,თითქოს გალაკტიონი ოქტომბრის რევოლუციისა და საბჭოთა სახელმწიფოს მიღწევების გულითადი მომღერალი იყო.

მაგრამ გალაკტიონის გულწრფელ სიმპათიას რევოლუციისადმი ის განაპირობებდა, რომ პოეტისთვის "რევოლუცია ნიშნავდა ესოდენ საძულველი იმპერიის,საძულველი წესწყობილების, საძულველი ცხოვრების, ყოველივე დრომოჭმულისა და დამპლის ნგრევას" (23, 155).

თებერვლის რევოლუცია კი იმპერიის ნგრევით პატარა ერებს დამოუკიდებლობისკენ უხსნიდა გზას და 1918 წ. 26 მაისს ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობა ამ რევოლუციის ლოგიკური შედეგი იყო, რასაც გულით უძღვნა პოეტმა "დროშები ჩქარა".

ლიტერატურა

1. სერგი ჭილაია,მეოცე საუკუნის ქართული მწერლობა, წიგნი II, თბ. 1956.
2. გიორგი ჯიბლაძე, კრიტიკული ეტიუდები, ტ. 3, თბ. 1959.
3. შალვა რადიანი,მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურა, თბ. 1956.
4. იოსებ ლორთქიფანიძე, გალაკტიონ ტაბიძე, თბ. 1988.

5. დავით თევზაძე, საუკუნის თვალით, თბ. 1994.
6. ნოდარ ტაბიძე, გალაკტიონი, თბ. 1981.
7. გოეთეს საუბრები ეკერმანთან, ბათუმი, 1988.
8. ალექსანდრ ბლოკი, რჩეული ლექსები და პოემები, მთარგმნელი სოსო სიგუა, თბ. 1995.
9. ვახტანგ ჯავახაძე, უცნობი, თბ. 1991.
10. ქეთევან ჯავახიშვილი, მიხეილ ჯავახიშვილი, თბ. 1991.
11. ავთანდილ ნიკოლეიშვილი, მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორიის ნარკვევები, ქუთაისი, 1994.
12. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ ნიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
13. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. IV, თბ. 1995.
14. ვახტანგ გურგენიძე, ჯვარს ვაცვით ილია, თბ. 1991.
15. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992.
16. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
17. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. II, თბ. 1994.
18. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
19. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. III, თბ. 1994.
20. ჟურნალი "დროშა",1990 წ. 1.
21. მიხეილ ბულგაკოვი, ოსტატი და მარგარიტა, თბ. 1992.
22. რევაზ მიშველაძე, უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორია, თბ. 1999.
23. რევაზ თვარაძე, გალაკტიონი, თბ. 1972.

დემონი და მისი ვარიაციები გალაკტიონის პოეზიაში

ათეისტურ ეპოქაში ღმერთის ადგილს ცრუ ბელადები, ტირანები და დიქტატორები ეპოტინებიან,იქმნება კერპები, რომელთაც ატყვიათ "დემონური ბეჭედი, დაღი აქვთ "სატანური შეთქმულების წევრობის".

დემონი მრავალმნიშვნელოვანი ცნებაა გალაკტიონის პოეზიაში. ერთ-ერთი გაგებით, იგი გენიალობის იდენტურია (1, 63-73).

ამჯერად გვაინტერესებს დემონურის ბოროტეული არსი, ვინაიდან პოეტების მეფის შემოქმედებაში ჭარბად გვხვდება დემონის ვარიაციები: სატანა, მეფისტოფელი,ლუციფერი, ბელზებელი.

ირკვევა, რომ "ცეცხლის ენებით" დაფარულ დროში, საწამლავებით,შეჩვენებით, ჯოჯოხეთური ცეცხლით გამორჩეულ ეპოქაში სატანას უხმობენ ტოტალიტარული სახელმწიფოს მესვეურები, რათა ბოროტი ძალის დახმარებით მეტი განადგურება აწვნიონ ადამიანებს: "არ არის იგი იმდენად ტკბილი დრო, დაფარული ცეცხლის ენებით,მაგრამ არც ისე მწარე აქვს კბილი საწამლავებით და შეჩვენებით. მან შეაჩვია სოფელს სატანა, ჯოჯოხეთური ალი ქურების, რათა შემდგომში შესძლოს ატანა უფრო საშინელ განადგურების" (არ არის იგი იმდენად ტკბილი) (2, 245).

ლექსი დაწერილია 1917 წელს და ჩანს უტყუარი განჭვრეტა იმისა, თუ ვინ მოვა ქვეყნის სათავეში.

1920 წელს პოეტს ისევ სატანის ხილვა არ ასვენებს. სიკვდილის აჩრდილი, ჩონჩხები, "შავი წიგნი", ღამის დირიჟორი სატანა აემგზავრება, მისი მოვლინების შედეგი კი სიკვდილია, ყვავილების (ყვავილები ღმერთის სიმბოლური სახელია) "გადათიბვა": "რას მოელიან ვარდები რგული? ყვავილებს თიბავს ელვათა ცელი. თენდება: ქარმა წაიღო გული და ათას ცხრაას მეოცე წელი" (მაგიდა ალემბიკებით) (3, 186).

1921 წელს იწერება ტოტალური უბედურების მომასწავებელი ლექსი "ბრმა ცალი თვალით", რომელშიც პოეტმა მთელი საუკუნე მიგნებულად მონათლა მეფისტოფელის სახელით. მეფისტოფელი არის გოეთეს "ფაუსტის" ბოროტი და მაცდური სულის სახელი, რითაც გალაკტიონმა მიანიშნა არა სიკეთეში გარდამავალ ბოროტებაზე, არამედ ცალსახა უკეთურობაზე, ცბიერებაზე, სიმკაცრეზე: "მან დაიბრმავა ეს თვალი განგებ და ამნაირად გახდა ცბიერი, მეორე თვალში არის განგება, მეტი სიმკაცრე და სიძლიერე. უმარულიან დენათა შორის, მწარე დაცინვით მათი მგმობელი, იგი ტრიალებს, ვით თვალი ქორის, ეს საუკუნე — მეფისტოფელი" (3, 189).

გალაკტიონი შეძრული იყო მეფისტოფელური საუკუნის უსამართლობით და ბოლომდე ამხელდა მას.

1921 წელს პოეტმა "მარაოებით მოსიარულე მეფისტოფელი" უწოდა (პოეზია უპირველეს ყოვლისა) (4, 17).

მიუხედავად იმისა, რომ მზის (ქრისტეს), "მარადი ჭიქის" (მარიამის) მოტრფიალე იყო პოეტი, მაინც დემონი მიუხმობდა "სამშობლოს იქით, სიმშვიდის იქით" (მზის სადღეგრძელოს) (1921 წ.) (5, 221).

"ფაუსტში" მეფისტოფელის დევიზი იყო: "გაემგზავრე არსებულს იქით" (6, 555).

1922 წელს უკვე აშკარა იყო ეროვნულ უბედურებათა მთელი სერიალი: დამოუკიდებლობის დაკარგვა, უაზრო მსხვერპლი, სისხლი, ცხედრები, შავი ლუციფერი, რომელმაც დიდი ხნით წაშალა ნაზარეველის ნაკვალევი და პოეტს ძილშიც არ ასვენებდა ბოროტი სულის საკუთრებად ქცეული სამშობლო, "გზა, დაფენილი მსხვერპლით, ცხედრებით და სისხლით სველი. გზა, სასიკვდილო გადათეთრებით, სამშობლო შავი ლიუციფერის. ჩვენ მწუხარებამ დაგვიძმობილა ღამის ტყე-ველი, არასდროს ჩვენთან აქ არ ყოფილა ნაზარეველი" (სამშობლო შავი ლიუციფერის).

არც 1923 წელს იცვლება განწყობილება, რადგან სიავის დროშით მოვლენილია ტოტალური "ქარი ჩრდილოის", "წითელი ქარი" (მოგონებები).

მერაბ კოსტავა კონსტანტინე გამსახურდიას "წითელ გრიგალთან" მებრძოლად სახავდა (გამოსათხოვარი) (7, 135).

პოემაში "მოგონებები იმ დღეების, როცა იელვა" უდაბურებაა, გამხმარია ჩინარი, ყოვლისწამლეკავი გრიგალი თარეშობს; "ფშანებში ჩამპალი ჩალის ღერები, მდინარის პირად გამხმარი ჩინარი, უდაბური ადგილი ნავის, შუა კერასთანაც ცეცხლიანი გრიგალი, სახურავებზეც ქარი" და პოეტი სასოწარკვეთილი კითხულობს: "საქართველოა ეს მთა და ბარი თუ ის არ არის? სინამდვილეა ეს თუ ზღაპარი?"

უღმერთობა, უმწეობა ათქმევინებს: "სიცოცხლე არ ღირს უშენოდ არად..."

რევოლუცია მშვიდობას ნგრევას უპირისპირებს, მოაქვს ტოტალური ტრაგედია, დევების, დემონების თარეში: "აღვიძებს დევებს დემონის ქაფი, გრიალებს ქარი... ცას სისხლისფერი მოედო ლუქი, გრიალებს ქარი, დაწეწილია აფრათა ძაფი, გრიალებს ქარი" (გრიგალი).

"ოცნება გულგაპობილი", "ბედის მღვრიე ტბორი", "მზის ჩასვლა ღრუბლებში და ისევ ქარი" გვაგრძნობინებს უნუგეშობას.

ლექსში "დაბრუნდა გრძნობა და სისადავე" (5, 202) "დემონმა ააღაშქარა უდაბურება და ღრიანკალი".

ბნელზე ბნელი ღამეა ბელზებელის საუფლო: "ღამე ბნელზე ბნელი მისდევს უდროობის, როგორც ბელზებელი — ქარებს უსადარესს" (შენ და შემოდგომა) (3, 180).

ღამეს მოჰყვება დემონი, რომელსაც მოაქვს "ახალი ქაოსები", დაღლილი და დაფლეთილი სული, უშინაარსო და უდაბური გზები: "გასწიე! ღამე ეშვება ზეწრად, მწარედ შრიალებს ტყეთა კალთები, მახლობელ დემონს იგრძნობ უეცრად და შიშის ჩრდილით აკანკალდები" (იარე, კაცი შენ არარ გქვიან) (1925 წ.) (5, 146).

"ყრუ დედამიწა" უცხოობს მშობლიურ ხმებს, მხოლოდ იმედის იავარმქმნელი სატანაა ირგვლივ, სიკვდილის სამეფოსკენ მომწოდებელი: "უბედურ საათს არვინ დაგიცავს, არავინ გეტყვის მშობლიურ ნანას, მაგრამ გახედავ ყრუ დედამიწას და მოიგონებ შენ შენს სატანას. იმედი, შენი ბრძოლის საგანი, გატაცებაა დაუდგრომელის. მოღუშულია შენი საკანი: სხვა რა, სიკვდილი მხოლოდ მოგელის" (უბედურ საათს არვინ დაგიცავს) (6, 41). ლექსი დაწერილია 1927 წელს.

ლექსში "რისთვის" დემონი სასიცოცხლო ძალას აცლის და ცინიკურად დაჰხარხარებს თავის მსხვერპლს: "...ჩემივ დემონი ხარხარებდა ჩემსავ მახლობლად, თუნდაც მოკვდეო, გატაცებით დაიხრიალა, გამომაცალა სასიცოცხლო გრძნობა და ძალა" (2, 288).

დემონი "სამშობლოს იქით, სიმშვიდის იქით" მოუწოდებს გამუდმებით (მზის სადღეგრძელოს) (3, 190).

"უბედური საათის", სიკვდილის შემამზადებელია სატანა (უბედურ საათს არვინ დაგიცავს). სატანის მოვლენილი "ვიღაც მახინჯი" სიკვდილის შიშს თესავს და შავი დღის ბადეში შეჰყავს ცხოვრებაზე შეყვარებულნი (ედგარი მესამედ) (2, 165). ასე იქმნება მიღმური სამყაროს მკვიდრთა "ახალი მოსახლეობა".

ანგელოზი კეთილია და აკვნის დამრწევი, დემონი — სიკვდილის მომტანი: "თუ ანგელოზი გირწევდა აკვანს, შემდეგ დემონად მოვა სიკვდილი" (ორი მრისხანე სტიქიის ბრძოლა) (2, 398).

ისევ სრული უიმედობა დააფიქსირა პოეტმა რეალური ვითარების ანალიზიდან გამომდინარე.

1927 წელს იწერება "ეს შეღამება", რომელიც გვამცნობს: "...და გასაგონად: მსოფლიო, წყნარად! იქ ნანგრევებად იქცა სოფელი, დიდი ხანია იქცა არარად და დახარხარებს მეფისტოფელი" (2, 323).

ლაჟვარდებთან არა ანგელოზი, არამედ ისევ ლუციფერი ილანდება (თქვენ გართობდათ) (1927 წ.) (2, 323).

ადამიანებმა ვერ შეიფერეს "მზე კონებისა" (ჭეშმარიტი ღმერთი) და ბნელი დემონების ქვეყანაში ისურვეს ცხოვრება, რის გამოც სიკვდილის შემდეგაც მათ სულს ლუციფერი — ეშმაკი დაეპატრონება: "ვერ გაიგონეს თქვენი მხნე ნანა, ვერ შეიფერეს მზე კონებისა და მოგესიზმრათ ისევ ქვეყანა, ქვეყანა ბნელი დემონებისა. მოკვდებით, ბნელი იქნება თოვა, რომ თქვენი გრძნობა ვერ შეიფერეს და სამარესთან ვინც კრძალვით მოვა, იქნება ლანდი ლუციფერის" (ვერ გაიგონეს) (1927 წ.) (2, 332).

დემონი სულებზე ნადირობს, სიკვდილის აჩრდილების მოვლინების დიდოსტატია, ჭიანურს, სამარის ლოდს ახმიანებს და ადამიანურს ემტერება: "მას მოეჩვენა, რომ ეს ხმაა სამარის ლოდის,თითქო დემონი უკრავს ჭიანურს, რაღაც აჩრდილი ქვეყანაზე მიდის და მოდის და ახშობს წყურვილს ადამიანურს" (სხვისი სისპეტაკე უფრო აგიჟებს) (1927 წ.) (2,333).

გოეთეს "ფაუსტში" მეფისტოფელი "ცეცხლის ხატებაა" (6,560), ეს არის არა განმანათლებელი, არამედ შემწველი, გამანადგურებელი ცეცხლი.

გალაკტიონი სიბნელეში გესლს, ყველაფრის გაუფასურებას, დემონის პროფილში ცეცხლს ჭვრეტს: "საშინელება, სიბნელე, გესლი, დემონიური ცეცხლის პროფილი" (ქვეყანა გაცვდა) (5, 810).

"მლოცველი" სატანის სახეა — "ალოცება სატანის" (გვიანი ოცნება) (2, 57).

დემონთან წილნაყარი ადამიანი სულდაკარგული, ცოცხალი ლეში ხდება, რომლისთვისაც სულერთია ყველაფერი: "შავ დემონს მივე ფრთა მოტივტივე და ყველაფერი ერთია ჩემთვის" (სხვა ყველაფერი) (3, 136).

ამიტომ მიზანი ხდება დემონთა დავიწყება: "...მხოლოდ დემონთა დავიწყება ეძებს სამყოფელს, ყოველივესთვის იყოს იგი სამაგიერო" (შენ და შემოდგომა) (2, 180).

დემონივით თავზე ადგა პოეტს "ცილისწამება ავი ზმანებით", აწვალებდა თბილისი "სავსე გახელებული ინტრიგანებით", ზვავი გაიძვერათა, ჭორით და ენის მიტან-მოტანით" (თუმცა დემონივით დამადგა თავზე) (3, 263).

სიკვდილის პირად პოეტი დემონებს სთხოვდა ყველა წიგნის დახურვას, და მხოლოდ ერთთან, უზენაესთან ზიარება ენატრებოდა (სიკვდილის პირად) (5, 576).

ცხოვრებისაგან განაწამებ პოეტს "მხეცი" "წერტილს ტყვიისას" — თვითმკვლელობას სთავაზობდა და ზოგჯერ თვითმკვლელობის დემონი ისადგურებდა სულში: "ჩემი ტვინი დაიღალა გამოცანებით, ჩემი სხეული დაიღალა სიცოცხლით, იდეა სიკვდილის, რომელიც განადგურებას ნიშნავს, ჩემთვის ტკბილია. მე მიხარია, რომ ჩემივე საკუთარი ნებით შემიძლია შევაჩერო ეს მოუსვენარი გულისცემა, ეს აღელვებული და მხურვალე სისხლი, ეს მტანჯველი ტკივილი ნერვების. მე ახალგაზრდა ვარ, მაგრამ სურვილი არსებობისა არა მაქვს,მე ვერაფერს ვერ ვხედავ, ჩემი დემონის ცეცხლოვან თვალების გარდა" (8, 575).

ბოროტი სულის თარეში გლობალურ მასშტაბებს იძენდა და "კოსმიურ სიცივეს" აბატონებდა (ზამთრის დღეები) (3, 376).

"სატანური შეთქმულების წევრებს" "დემონური საშინელი ბეჭედი" და ყალბი "ენამჭევრობა" გამოარჩევდათ (ენა მშობლიურ მინის) (5, 417).

პოემა "ჯონ-რიდში" სატანის სახეში არიან პერსონიფიცირებული რევოლუციის მესვეურები და სარწმუნოებრივი გადაგვარება სახეზეა: "ალ-დემონებად ქცევა ადამიანების. რუსი წმინდანის ეშმაკი ბაგე. სარწმუნოება გახდა სატანის. ლოცვა ისე დაეცა. შემოვლებული დროთა ხავსებით ხატი პილატეს დაემსგავსება, მისი ასეთი ცოდვით დამწვარი ჯოჯოხეთიდან მიმოდის ჯვარი. მისთვის ჯოჯოხეთური სამოთხე შენდება და შეიძლება, როს გათენდება, ედემის მსგავსი იგრძნოს ჯოჯოხეთი. უცებ გაჩნდა დემონი და ცეცხლს ფიჩხს უკეთებს. ტანით შუათანა მოგვდევს სატანა" (5, 234).

"მშვიდობის წიგნში" ჩვენს ქვეყანას თავზე ადგა სატანა, რომელსაც აფრთხილებს პოეტი: "აქ ყოველ ეშმაკს უჯობს მოეშვას თვის სათარეშოს და სანავარდოს" (9, 239).

უბედურ დროში ადამიანები დემონთან სისხლით დებენ ხელშეკრულებას: "ყველა შანდალში ჩაქრა სანთელი,ვინ იწყევლება და იკრულება? მე, ის, დემონი, შენ ჟრუანტელი, ჩვენ სისხლით დავდეთ ხელშეკრულება" (ყველა შანდალში ჩაქრა სანთელი) (2, 121).

ფაუსტიც მეფისტოფელთან სისხლით აგვირგვინებს ხელშეკრულებას: "ქაღალდის მცირე ნაჭერიც კმარა, შენ ხელს მოაწერ მას სისხლის წვეთით" (6, 153).

გალაკტიონს სჯეროდა, რომ დემონის მეუფება დროებითი იყო, ამიტომ "როცა დაწყნარდა ქარი ღელვათა, უცებ აენთო ყველა სანთელი" (2, 121).

"დროთა სიკვდილს" მოჰყვა დემონის აღზევება, მაგრამ ბედისწერის ძალით, ისევ აენთებოდა სიყვარულის, სიკეთის, მშვენიერების, რწმენის სანთელი, იმედოვნებდა პოეტი.

დემონი ემტერება სიკეთეს, მშვენიერებას, მოსვენებას უკარგავს "ბრძოლის რიტმი, მუსიკა", "ალის ჭიქა", "ლურჯი ედემი" (დაბმული ჭინკა) (2, 590).

ალი, ცეცხლი — ქრისტეს სიმბოლოა (10, 121), ჭიქა, ედემი —მარიამის (11, 124).

ბოროტ სულს აკრთობს სიკვდილის დამმარცხებელი სიმღერები, წიგნები, პოეზია: "და ორნამენტით აკრთობდა დემონს იმ მშვენიერი წიგნების ძალა, წიგნთა ყოველთა მაშინდელთ ზემო ვარდით მორთული ჩნდა თავის ქალა" (ვარდები) (5, 537).

გოეთეს "ფაუსტშიც" მეფისტოფელს ეშინია ორნამენტის და ვირთხას სთხოვს, გაუხსნას ორნამენტის კუთხე, რათა ჰქონდეს შესაძლებლობა, ფაუსტის ოთახი დატოვოს.

"ბინდის სტუმარში" გალაკტიონის ლექსის მარტოობით დატანჯული პერსონაჟი "ახალი მხარით" ცდუნდება, მერე კი აღმოაჩენს, რომ "ჯადოთა შიშველ-ტიტველ მხარეში" მოხვდა და ნიკოლოზ ბარათაშვილით შესძახებს ბოროტ სულს: "წყეულიმც იყავ!" (3, 130).

გალაკტიონი დარწმუნებული იყო, რომ დროებით მოხდა დემონის აღზევება და იგი ცაზე ვარსკვლავის (ღმერთის) აელვა-

რების იმედით ცხოვრობდა: "ვარსკვლავი იგი, ფიქრთა საგანი, ერთი უმრავლეს ვარსკვლავთაგანი აელვარდება ცაზე ოდესმე — სულო, დემონზე უბოროტესო!" (ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა) (2, 212).

იოანეს გამოცხადებაში ღმერთის ბრძანებით ანგელოზმა ათასი წლით შეკრა ეშმაკი და უფსკრულში ჩააგდო (გამოცხადება, 20, 1, 2, 3) (12, 516).

წიგნთა წიგნის სიბრძნეს ნაზიარები ქართველი პოეტი კარგად ერკვეოდა სიკეთე — ბოროტების ბრძოლის საიდუმლოებაში.

პოემა "მშვიდობის წიგნში" საქართველოს მტერი სახელდებულია, როგორც ავი ზრახვების ქაჯი, სატანა: "აქ შავი შავზე, ფიქრებით ავზე მიდამოს თავზე ადგა სატანა" (9, 239).

დემონი, ლუციფერი, ავი სული გალაკტიონის პოეზიაში მხოლოდ გარეგნული ძალა როდია, იგი სულში ეძებს ბინას და მისი მიზანი ადამიანის არსებიდან "უმანკო ნათელის" განდევნა, ღმერთის ადგილის დაკავებაა.

ლექსი "სასწაულს" (1919 წ.) დემონური ძალისა და კეთილი საწყისის ურთიერთჭიდილის სიმძაფრეს ეხება.

ბოროტი ძალა სულში ჩასახლებულა მძვინვარე ლუციფერის სახით.

გალაკტიონის შემოქმედებას ახასიათებს კონტრასტი: ნათელი და ბნელი, კეთილი და ბოროტი,ქრისტე და სატანა.

თუ როდის ხდება სიკეთე ბოროტების წილხვედრი, ამაზე "ბინდის სტუმარში" გვესაუბრება პოეტი: "...ახალი მხარე,ახალი ბინა, ჯადოთა მხარე შიშველ-ტიტველი მე მარტოობამ შემამჩნევინა".

"სასწაულის" ლირიკულ გმირს შეცნობილი აქვს ლუციფერის არსი და მისი ძალისხმევით ბოროტი სული მრისხანე ვეფხვივით დაკოდილი და მიძინებულია: "შეუნდე, შეუნდე, შეუნდე ბნელ-ცოდვილს, ლიუციფერს, ჩემს სულში ავობით მძვინვარეს, ლიუციფერს, მრისხანე ვეფხვივით დაკოდილს და ეხლა მძინარეს".

ჯოჯოხეთია ლექსის ლირიკული პერსონაჟის თვალში, ხელებიც ბოროტებისთვის გარჯილან,მაგრამ გონსმოგებული სინანულით შეპყრობილია, შენდობას ითხოვს,ებრძვის, მიასიკვდილებს ბნელ ძალას, განწმენდის სურვილს ავლენს, განწმენდის უნარით მომადლებული კი ღმერთია, რომელსაც "უმანკო ნათე-

ლისა" და "სასწაულის" სახელებით მოიხსენიებს პოეტი: "შეუნდე, შეუნდე, შეუნდე ჩემს თვალებს, შეუნდე ჩემს ხელებს, ბოროტად დაღალულს, მე შენი უმანკო ნათელი მაწვალებს და ველი სასწაულს" (2,162).

ნათელი ღმერთის სახელია: "მე ნათელი ვარ წუთისოფლისა" (იოანე, 8, 12) (12, 195).

სასწაული ძველი აღთქმის წიგნებში მრავალგზის ფიგურირებს უფლის სახელად.

მივმართოთ ფსალმუნს:

"დიდი და სასწაულმოქმედი ხარ, შენ ხარ ღმერთი ერთადერთი" (ფს. 85-85,10).

"მოუთხრეთ ერს მისი ღირსება, ყოველ ერს მისი სასწაული" (ფს. 95/96, 3).

"უგალობეთ უფალს ახალი აღთქმა, რადგან სასწაულები მოიმოქმედა" (ფს. 97/98, 1).

"მოიმოქმედე ჩემს მიმართ სასწაული სასიკეთო, შემენირე და ნუგეში მეცი" (ფს. 85/86, 17).

"გადიდებ უფალო, ვილაპარაკებ შენს სასწაულებს" (ფს. 9, 2).

"აქეთ იგი, ილაპარაკეთ ყოველ მის სასწაულზე" (ფს. 104/105, 2).

"გაიხსენეთ მისი სასწაულები, საოცრებანი" (ფს. 104-105, 5).

სასწაულის სახე გვხვდება წინასწარმეტყველ მიქასთან: "გაჩვენებ სასწაულებს, როგორც იმ დღეებში" (მიქა წინასწარმეტყველი,7,15).

დანიელის წინასწარმეტყველებაში ხაზგასმულია ღმერთის სასწაულები: "რაოდენ დიდია მისი ნიშნები, — რაოდენ ძლევამოსილია მისი სასწაულები" (დანიელი, III,10).

"იგი შველის და იხსნის, სასწაულებს და ნიშნებს ახდენს ცაზე და დედამიწაზე" (დანიელი, 6, 28).

დანტემ ღმერთი მოიხსენია, როგორც "სასწაული" (13,348).

გალაკტიონის ლექსში "ბნელცოდვილი ლუციფერის" მძვინვარება დაამარცხა "უმანკო ნათელმა" და "სასწაულმა" (ღმერთმა).

ხშირად პოეტი თვალთმაქცური ღიმილის მიღმა სატანური სულის შხამს და გესლს ჭვრეტდა: "მე ვიცი სახე, რომლის ნაკვთებზე მხოლოდ სატანის სული კრთებოდა, შხამით და გესლით უძგერდა გული, იგი კი მაინც იღიმებოდა" (ღიმილი) (3, 143).

გალაკტიონს აღაშფოთებდა "მავნე ქვეყნის სული", რომელსაც ხალხთა უბედურება უხაროდა და "სასიკვდილო არიას" მღეროდა (ვილანელი) (3, 312).

პოეტს არ გამოჰპარვია გველური ბუნების სატანა, რომელსაც პაციფისტის ნიღაბი ჰქონდა მორგებული: "...ისევ გველური მიპარებით იღება კარი და დემონივით ამ ლექსების შემოდის გმირი" (გაიცანით, პაციფისტია) (5, 179).

უკეთური სატანები, დემონები ტყვიებს არიგებდნენ, რომ დედამიწაზე სიკეთისთვის ეძიათ შური: "მან შეაჩვია თვის სულს სატანა, ალი ქურების, დემონიურად მიუძღვის ღამით რაზმებს ტყვიებით, რომ დედამიწას უჩვენოს ამით შურისძიება" (მოგონება) (2, 44).

პოეტი მომწრე იყო დემონთა მიერ ორგანიზებული სამგლოვიარო ეტლების ფრენის: "დემონიურად მიუძღვის ღამით, სამგლოვიარო ეტლების ფრენას..." (სამგლოვიარო ეტლების ფრენა) (2,36).

ბოროტების ქარის ორომტრიალში ბელზებელს ჭვრეტდა კიდით-კიდე (ქარიშხლის შემდეგ) (2, 128).

თითქოს დემონს ეპყრა ჭიანური და ადამიანურ წყურვილს ახშობდა (სხვისი სისპეტაკე უფრო აგიჟებს) (2, 77).

პოეტი წინასწარმეტყველურად ჭვრეტდა იმპერიალიზმის საშიშროებას, რომელიც სატანური ცელით ცდილობდა მიწაზე სიცოცხლის ათიბვას, სისხლიანი სამოსელის მორგებას: "მიწას კვლავ ეფინება იმპერიალისტური ომის საშიშროება, რათა სატანიური ცელით მიწა ათიბოს, რათა ასისხლებული მხრები მოიქათიბოს" (მიწას კვლავ ეფინება) (5, 78, 512).

ეშმაკი გამუდმებით მახეს აგებს,მაგრამ "ალოცების" პოზა უცხო არ არის მისთვის (გვიანი ოცნება) (3, 57).

დაფიქრება და შეეჭვება სჩვევია ბოროტ სულს (საღამოვ, ვიცი) (2, 57), მწუხარების ნიღაბს იკეთებს... (ვარ გენია რიმანელი) (3, 265).

ხშირად კი, როცა იწყება "აგუგუნება დემონთა გუნდის", სახეზეა "ნგრევა ღრუბლების, დალეწილი ცა" (ზღვის ეფემერა) (3, 208).

ცა ღმერთის(10, 121), ღრუბლები მარიამის სიმბოლოა (11, 124).

ლექსით მინიშნებულია დემონური ძალების მიერ სარწმუნოების უარყოფაზე.

მთაწმინდის იქით უხილავს პოეტს ბნელი ჩრდილების "დინგების გროვა", დასისხლული მზე და ბოროტების აყვავება (შავი და ჩუმი დღის ყვავილები) და უსასოობის განცდა დაუფლებია (მთაწმინდის იქით) (3, 127).

დემონები წარუმატებლობის, დამარცხების შიშს უნერგავდნენ: "მე დემონები ქროლვით მარადით მომაგონებდნენ დაფარულ შხამით, რომ უიმედოდ მივქროდი ღამით გატეხილ შუბით და მუზარადით" (მაგრამ მე რა ვქნა?) (3, 111).

გველისგან მოწამლული "ყვავილოვანი სიყმაწვილე" და ქნარი ელეგიურ მოტივებს აძლევდა სტიმულს (ელეგია) (5, 30-31).

პოეტი ნატრობდა დემონთა დავიწყებას: "...მხოლოდ დემონთა დავიწყება ეძებს სამყოფელს, ყოველივესთვის იყოს იგი სამაგიერო" (შენს სიყმაწვილეს) (3, 180).

საბოლოოდ, გალაკტიონი კი არ ემონებოდა, ამხელდა სატანას: "იყავ სატანა, იყავ დემონი!" (ბინდის სტუმარი).

ლუციფერთან ბრძოლაში "სასწაული" — ღმერთი ეიმედებოდა და უსმენდა რა ლუციფერს, თან ბრძოლით ასუსტებდა,რითაც სიკვდილს და სიბერესაც ამარცხებდა: "ყრუდ ვუსმენდი ლიუციფერს, ის ბრძოლაში მივანელე, ვგმობ სამარეს და სიბერეს მე, გენია რიმანელი" (ვარ გენია რომანელი) (3, 389).

ორი მრისხანე სტიქიის ბრძოლა "ცხოვრებასა" და ბელზებელს" შორის იყო, რაც ერთ-ერთის გამარჯვებით უნდა დამთავრებულიყო (გზადაგზა) (3, 445).

ცხოვრება, ყოფნა, სიცოცხლე ღმერთის სახელია: "მე ვარ გზა, ცხოვრება, ჭეშმარიტება" (იოანე, 14, 6) (12, 211).

ლექსში "დემონიური" (5, 187) პოეტი გმობს სიცოცხლის — ღმერთის გარეშე ცხოვრებას: "არ გიცხოვრია შენ ქვეყანაზე, შენ გაიარე სიცოცხლის ახლი... შენ გაიარე სიცოცხლის ახლო და სიცოცხლისთვის არ შეგიხედავს" (სტანსები) (14,508-509).

სამყაროში ყოველივე წარმავალია, სულისა და მშვენიერების გარდა, ლაჩრისთვის კი მხოლოდ სატანა არის უკვდავი: "არარა ჰგიებს უკუნისამდე, სულ ყველაფერი მიდის და ჰქრება, ღრუბელს ამართულს უზრუნველ ცამდე იდუმალება არ ესიზმრება. მშვენიერებას უხმო სიკვდილი მოელის ქვეყნად, თან არ მოელის... შენთვის, ლაჩარო, უკვდავი არის ხმა სატანასი და სამოელის" (დემონიური) (6, 102).

"აღარ არსებობს იგი დემონი, ის ბრძოლით არის დასუსტებული, იქნება ძალას იკრებდეს ისევ, რომ დაუწეწოს მსოფლიოს სული" — აცხადებს პოეტი.

სატანის, ბოროტის მძლეველი მხოლოდ სიყვარულის ღმერთია, რომელიც "ბნელეთის დემონს დაეჯახა, გაანადგურა და ქვეყნად ერთა სიყვარული დაასადგურა. ბოროტნი სულნი ხეობების იქით გარეკა, გამოცოცხლების, გაღვიძების ზარი დარეკა" (სვანის დაბრუნება) (14, 55).

გალაკტიონის შთაგონება ზღვასთან, უდაბნოსთან, დემონებთან იყო წილნაყარი: "ზღვას უდაბნოს და დემონებს ჩემი ბედისწერა შეეჩვია და სიმღერაც მხოლოდ მათთან სჯერა" (ბედისწერა) (5, 150).

მაგრამ "სიბრძნის დემონი", დემონი, როგორც გენიალობის სიმბოლო, სხვა თემაა და მას სხვაგან ვეხებით (1, 63-73).

ლიტერატურა

1. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის პრობლემური საკითხები, თბ. 1991.
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, ლექსები, თბ. 1988.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. V, თბ. 1995.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
6. გოეთე,ფაუსტი, თბ. 1961.
7. მერაბ კოსტავა, შეწყვეტილი ფიქრები, თბ. 1991.
8. ვახტანგ ჯავახაძე, უცნობი, თბ. 1991.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. XI, თბ. 1973
10. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი,1995.

11. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
12. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
13. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
14. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. III, თბ. 1994.

თავი IV
აპოკალიფსური სახეები

გალაკტიონ ტაბიძემ ღმერთისუარმყოფელ, მეფისტოფელის საუკუნეში იცხოვრა. ამ ეპოქის დირიჟორი იყო სატანა, ანუ ათეისტური, სისხლიანი რუსული ბოლშევიზმი.

"ღრმა სიბრძნით თვალანახელი" პოეტების მეფე საგნების, მოვლენების "მიზეზთა მიზეზს" ეძებდა, ბიბლიური წინასწარმეტყველებივით ევლინებოდა ხილვები, რომლებიც მომავალს უცდომლად მიანიშნებდნენ.

"ბუმბერაზი წინათგრძნობით" მომადლებულმა გალაკტიონმა ყოველგვარი ნიღბის გარეშე იხილა სოციალ-დემოკრატთა სახეები, ოქტომბრის რევოლუციის რეჟისორთა სული, მათი საქმიანობის დამღუპველი შედეგები. წინასწარ დარწმუნდა, რომ სოციალიზმის სახელით არა ქრისტეს, არამედ ბარაბას გზას ერთგულებდნენ. პოეტი მთელი ეპოქის აშკარა თუ ფარულ დინებებს მისწვდა.

ქართულ სალიტერატურო კრიტიკაში გალაკტიონი გამოცხადებული იყო რევოლუციის, საბჭოთა წყობილების, სოციალისტური აღმშენებლობის გულწრფელ მომღერლად.

მაგრამ პოეტის საღმრთო და საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, გრაალის, ქრისტიანული იდეალებისადმი ერთგულება გამორიცხავს სისხლიანი ძალადობისადმი სიმპათიებს, თანაც რევოლუციის ცნება ერთმნიშვნელოვანი როდია და აშკარად სხვადასხვაგვარია გალაკტიონის დამოკიდებულება თებერვლისა და ოქტომბრის რევოლუციებისადმი.

"წმინდა ცის" შუქით გაალებული პოეტის სული უცდომლად ჭვრეტდა მიწიერ უკეთურობებს, გლობალური კატაკლიზმების

მიზეზებს უღრმავდებოდა, მეფისტოფელის, აპოკალიფსური მხეცების საუფლოდ ქცეულ ქვეყანას ხსნის გზებს უჩვენებდა ბოროტებისადმი ნიღბის ჩამოგლეჯით.

თითქმის ერთნაირი გაგებით შევხვდებით გალაკტიონის პოეზიაში მხეცის, ნადირის, აფთრის, მგლის, გიენას, ქაჯის სახეებს. ისინი არიან აპოკალიფსურ მხეცთა ვარიაციები, სამყაროში ბედისწერისგან დროებით გამარჯვებული სიავის პერსონაჟები, რომელთა უფსკრულში ჩახოცვაზე თვით ბიბლიურ ხილვებშია მინიშნებული.

შესაბამისად, ჭოტების, ქორების, ყორნების, ბუს, მიკიოტთა ჩხავილი ენაცვლება ბოროტებამოძალებულ საუკუნეში "სიყვარულის ხმას". "ყრუ დედამიწას" არ აინტერესებდა არაფერი ღვთიური.

გალაკტიონის ლექსი "ფრაგმენტებიდან: ცეცხლი ფიქრიანია" რევოლუციური დამსჯელთა რაზმის ნგრევით საქმიანობას გვამცნობს; "ყველაფერი სრულიად გამხეცებულ ალისაგან განადგურებულია".

მხეცის სისასტიკეს, მის გამანადგურებელ საქმიანობას, სისხლის მორევებს, ცეცხლად აგიზგიზებულ ბოროტებას, ცრემლების ოკეანეს, სიკვდილის მეუფებას გვიხატავს გალაკტიონის პოემიდან — "იგი ომია": "ხმობით საშინელით თხრილში ჩაჩრილები, ნისლი მორგებია სახე ფითრებული, ეხლა საშინელი გროვა დაჭრილების თითქო მორგვებია დასახიჩრებული... განა სისასტიკით, რაც აქ დაიღვარა სისხლის მორევები, გამოიზომება ? მხეცი თოკიანი დაჰქრის უვნებელი, ქვეყნებს შევლებია ცეცხლის მეზოდენი, დადგა ოკეანე დაუსრულებელი, ეს ხომ ცრემლებია, მაგრამ ესოდენი ?"

"ზეცის ნგრევა" (უზენაესის დაგმობა), "მიწის გადაფერდება" (ქვეყნიური უკეთურობები) მხეცთა და დემონთა ღვაწლია: "თითქო მოინგრა ზეცა, სისხლი, სიცილი ლოთის, თითქო მალული მხეცი უფსკრულებიდან მოდის".

"სისხლში" წარმოგვიდგება გაუგონარი რეპრესიების ხანა, ერის რჩეულთა ფიზიკური და სულიერი შემუსვრის პროცესი, რომელსაც წარმართავს მხეცი: "საშინელია იგრძნო უეცრად, რომ აღარ დგანან ძველი კაკლები, შენი სახელი მათ მიუცრად — მხეცი! არც მეტი და არც ნაკლები... როს მუხლებამდე სისხლის მორე-

ვი გსვრის და მშობლიურ ცხედრებს ეხები, კმაყოფილი ხარ მათი მორევით, ყელამდე სისხლში მიდის ფეხები".

ამ მოვლენების ოსტატს ჰქვია "უმტკიცესი ბოროტება", "მკვლელი", "იუდა"...

გალაკტიონი ამხელს "მშობლიურ ცხედრებთან" შეხებით გახარებულ მხეცებს, რომელთაც ჩვენშიც ჰყავდათ ადრესატები.

პოეტის ჩანაწერები მოწმობს, რომ ანტიპათიურად ყოფილა განწყობილი სტალინისადმი, რადგან 1937 წლის რეპრესიებს შეეწირა ოლია ოკუჯავა.

1959 წლის 9 მარტის წინადღეს გალაკტიონი არ აჰყვა ეგზალტირებული ახალგაზრდების ძახილს: "გაუმარჯოს დიდ სტალინს!"

გალაკტიონის დამოკიდებულება ბელადად აღიარებული სტალინისადმი ვლინდება ასეთ შენიშვნებში: "ასეც არ შეიძლება, ამხანაგო სტალინო. სტალინის შესახებ რაც ლექსებია... ჰმ..." (1, 465-466) იმ დროს დამკვიდრებული სახოტბო ლირიკის პათეტიკას გალაკტიონმა ასეთი მამხილებელი სტრიქონები დაუპირისპირა: "მაშ ძირს მფლობელობა კაენ-იუდების, ქნევა და თარეში ბერიას კუდების".

პოეტს ბერია წარმოუდგენია ტოტალური ბოროტების რეჯისორად: "ბერიაა - ნაშენებ შენობას რომ მოშლიდა, ბერიაა — ქართველი ერი რომ ამოჯლიტა, ბერიაა — ცხედრებით ქვეყანა რომ დაჰფარა, ბერიაა — სინათლე ბნელს რომ გადააფარა" (1, 479).

კონკრეტულ პიროვნებას მიმართავდა ერთ ლექსში: "შენ ხარ ის მხეცი, რომელიც ყეფას არ აგვიანებს. უცხო ნაჯახით შენ უპობ კეფას ადამიანებს".

"მწარე კბილის", "ჯოჯოხეთური ალის დამნთები" საშინელი განადგურების მომტანი მხეცი ბობოქრობს ლექსში "არ არის იგი იმდენად ტკბილი".

მხეცისა და მის თანამზრახველთა სახეები ამოიცნობა ლექსში "მთაწმინდის იქით": "არ არის შველა. ბნელი ჩრდილები მრავლდება, როგორც სიბნელეში დინგების გროვა..."

აქ დატრიალებული უბედურების ფონზე მსოფლიოს მწუხარება მხოლოდ ლანდად, ჩრდილად ისახება.

ლექსში "როგორ ებრძოდნენ ზარებს ზარები" სიკეთე "მოკლულია, როგორც აფთარი". მხეცის საქმეებია სისხლი, სიკვდილი, წარღვნაში მცურავი ცხედრები, "გადამსხვრეული სწორი კენარი" (უარყოფილი სიცოცხლის ხე, ანუ ღმერთი) (2, 181).

ნერონის ცეცხლი, ჯვარცმა, უბედურება, რღვევა, ცხედრები, გილიოტინა, ეშაფოტი ილანდება მხეცის ბრჭყალებში ჩავარდნილ თბილისში (თბილისი).

დროის მახასიათებელი აფთარია: "ეს დრო — აფთარი შენ საუკუნის სვლას მიანებე" (ელეგია).

მხეცი არ იცნობს მზეს, იგი საღამოს ბინადარია (აჩრდილი ჩუმი და მოთარეშე).

"სამგლოვიარო ეტლების დემონური წინამძღოლის" სახეში დიქტატორ იმპერატორთა საქმიანობა ცნაურდება.

"იმპერატორო, შენ დიქტატორო, მძვინვარებ სისხლის კორიანტელით, მამის საფლავზე რად დაგავიწყდა, აგენთო ერთი წმინდა სანთელი", მიმართა საოცარი გაბედულებით ტერენტი გრანელმა მსოფლიო ტირანული პოლიტიკის გენიას — სტალინს (3, 398).

გალაკტიონის ჭინკაც ხსენებული ბოროტების ნაირსახეობაა. იგი ემტერება ყოველივე ამაღლებულს, სიმბოლურ ალის ჭიქას (ალი ქრისტეს, ჭიქა მარიამის სიმბოლოა) (4, 36, 117) "ლურჯ ედემს" (მარიამის სახეა) (5, 121), ქარს უგზავნის, სძულს "ბროლის რიტმი, მუსიკა" (საღვთო ჰანგები), მაისის ბაღი (ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით) ამარჯვებინებს უდაბნოს (ურწმუნოებას, უსულობას), ჭინკა ქვითინებს პოეტის ბინაში და შემოქმედების ამაოების, სიკვდილის გარდუვალობის ინტონაციებით წამლავს სულს: "რად გინდა ბროლის რიტმი, მუსიკა, სიკვდილი გელის". მაგრამ, საბედნიეროდ, ჭინკა დაბმულია და მისი ბოროტების ასპარეზი შეკვეცილი (დაბმული ჭინკა).

"ცალთვალა მეფისტოფელი", ბნელცოდვილი ლუციფერი", სატანა, ბელზებელი, შავი დემონი გალაკტიონის პოეზიაში ეპოქის ტოტალური ბოროტების მახასიათებელია.

სხვა სახელმწიფოს ძლიერი ცოფით მოწამლულ ხალხს ურჩევს პოეტი, საღად შეხედოს სინამდვილეს და მაშინ გულმართლის ნიღაბში დემონი შეიცნობა: "გულმართლის, სახე — კდემო-

ბის ჩამოიშორე ნიღაბი, რომ დაინახო დემონის ენერგიული ნიკაპი!"

"მწყემსი კეთილის" — ქრისტეს (იოანე, 10, 14) (6, 20) სიწმინდეს შეენაცვლა სისასტიკე, ალ-ქაჯების მეუფება ამ სოფელზე: "ცხოვრება განყრა და გაალქაჯდა, მინდვრებში გატყდა ოცნება მწყემსის" (პორტრეტი).

ქაჯის უარყოფითი სახე, რომელიც შოთა რუსთაველის "ვეფხისტყაოსნიდან" არის ცნობილი, საბჭოთა სინამდვილის დასახასიათებლად გამოიყენა. ახალ დროში ხალხის მესვეურთ, მედროვეთ ცხვრის ტყავი აქვთ მორგებული, საქმით ქაჯები არიან: "თავმჯდომარე... ცხვარია, იმისი ენა, საქმე ქაჯივით ცხარეა" (ჩემი მეეტლე).

პოემა "მშვიდობის ნიგნში" გაშუქებულია იმპერიული ამბიციების მქონე დიდი ქვეყნის მიმართება მცირე ერისადმი. მასში შეჯამებულია იმ მუხანათობების სერია, რაც ჩვენს ქვეყანას აწვნია "მტერმა მეორემ", "მგმობარმა მეგობარმა", რომელიც სახელდებულია ქაჯად.

ქაჯის მცდელობით დაიკარგა "მშვიდობის ნიგნი". წიგნი ღმერთის სიმბოლოა (4, 151-152), ქაჯი რუსული ბოლშევიზმის, რომელმაც რწმენის სახელით გაგვაცურა, ჯერ დამოუკიდებლობა, მერე ღმერთის რწმენაც წაგვართვა. ამ ურწმუნო იმპერიას იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში ეშმაკის ტახტის მემკვიდრე ეწოდება და ის საბჭოთა კავშირია (7, 411).

გალაკტიონის პოემაში საუბარია მახეზე, ბადეზე, დიდ შეთქმულებაზე, წყლის ამღვრევასა და მზის გაუჩინარებაზე.

"ქაჯთ მიერ გადანაბირები" ზვირთები ანგრევენ სახლებს, იმუქრებიან ჩვენი ციხე-სიმგრეების აღებით, ხალხის აკლებით.

მიდამოს სატანა დაეპატრონება, ერი ყოფნა-არყოფნის ზღვარზე აღმოჩნდება, სანთელი ქრება,მზე ჩადის (მზე და სანთელი საღვთო სახელებია) (8, 122), მამული ნისლის სამეფოდ იქცევა.

ქაჯებმა აღაზევეს მგლები, ძაღლები, ბაყაყები, ჭოტები, ჯოჯოები, დევები...

ნადირთა სათარეშოდ ქცეულ ქვეყანაში განსაკუთრებული მადით გამოირჩევა ვეფხვი, რომელსაც სურს "რამე ნამცეცი მიწის და ზეცის". წარღვნისმაგვარი სტიქიით იღუპებიან ადამიანები, იძირებიან ბავშვებიანი აკვნები, ხალხი ხდება სიცივის მძევა-

ლი, თოვლის, ზვავის მსხვერპლი, ხდება "გადაშენება იათ და ვარდთა" (ია და ვარდი საღმრთო სახელებია) (8, 122), ჯაგის, ყვავილთ მომშთობი ეკლების მომრავლება.

ეს უბედურება მშვიდობის წიგნის დაკარგვის შემდეგ ხდება. ბოლოს, ხალხი ჩასწვდა თავისი ტრაგედიის მიზეზებს, ტარიელმა იპოვა ქაჯების მიერ გატაცებული წიგნი, მერე დაცხრა წარღვნა, ამინდი გამზიანდა, "მზის სვეტი" გამობრწყინდა, წიგნის კითხვით ხალხს "შუბლს დაესახა ცისიერება", "დიადად გათენდა", "ცისკრის წამწამი ახამხამდა", განთიადი დაბრუნდა (ცისკარი, განთიადი საღმრთო სახელებია) (8, 122), მაგრამ წყალდიდობის შედეგად დარჩა სიმყრალით სავსე ორმოები, სადაც ყვავილები ვერ იყვავილებს. პოემის ავტორი ხალხს ურჩევს, სიმწრით ნაპოვნი წიგნი გალავნიან ციხეში შეინახოს, კარები მაგრად ჩაკეტოს, ჭიშკრები ჩარაზოს და ყველა გადამთიელი არ ათარეშოს თავის მიწაზე, უფრო მეტი სიფხიზლე იფაროს ფარად.

ქმედითი ეროვნული იდეოლოგია ასეა გამოთქმული: "ხიფათში მყოფო ვაზო და მდელო, შემოიკრიბე გონთ სიძლიერე, თორემ გვიანღა იქნება მერე, უფრო მეტად გამჭრიახობა იყოს იმედად".

ლექსში "მახაჯირი" იმპერიული რუსეთის მიერ აფხაზთა გადასახლების ისტორიული ფაქტია (1864-1877 წწ.) თემა.

მახაჯირობის რეჟისორია ქაჯი. მას ენაცვლება ნადირი და მხეცი. ნაწინასწარმეტყველებია მათი დროებითი მეუფება: "გარდავა ბნელი საუკუნის მღვრიე ნადირი, აღმოსავლეთი მოირთვება ცისკრის ალუბლით".

მხეცთა ბუნაგების იავარქმნის რწმენა გამოხატა პოეტმა ლექსში "ევროპავ, როგორ არ გახსოვს?" გალაკტიონის მხეცისა და მისი ვარიაციების სახეები პოეტის მიერ იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადების უცდომელი გაგებით არის შთაგონებული. იოანეს გამოცხადებაში საყურადღებოა ორი მხეცის სახე. გამოცხადებაში მხეცი წინასწარმეტყველებს დახოცავს, მაგრამ ისინი სამნახევარი დღის შემდეგ გაცოცხლდებიან და ზეცაში ავლენ (გამოცხადება 11,7,8,9,10).

"წითელ გველეშაპს", წუთისოფლის მაცდურს (თ. 12) ებრძვის მიქაელი ანგელოზებთან ერთად ზეცაში. მას ჩამოაგდებენ მიწაზე. გველეშაპი თავის ძალას, ტახტს და დიდ ხელმწიფებას

მისცემს ზღვიდან ამომავალ მხეცს, რომელიც გმობს ღმერთს. მას თაყვანს სცემენ ისინი, ვინც ჩაწერილი არ არიან სიცოცხლის წიგნში, რომელიც აქვს კრავს ("გამოცხადება", 11,1-8).

შემდეგ გამოჩნდება მიწიდან ამომავალი მხეცი, რომელიც მხეცის ხატებას გააკეთებს და აიძულებს ყველას, თაყვანი სცენ მას. ხელზე ან შუბლზე მხეცის ნიშნის მიმღებნი სვამენ ღვთის მრისხანების ღვინოს (გამოცხადება, 14,10), მათი წამების კვალი დის უკუნითი უკუნისამდე.

ღვთის მძვინვარების შვიდი თასის მიწაზე გადმოღვრის შემდეგ მხეცის ნიშნის მქონე ადამიანებს უჩნდებათ საზარელი ჭრილობები (გამოცხადება, 16,1,2).

მეხუთე ანგელოზი გადმოღვრის თავისი თასიდან მხეცის ტახტზე და დაბნელდება მისი სამეფო (16,10).

ეშმაკის სულები ახდენენ სასწაულებს, გამოდიან მთელი მსოფლიოს მეფეებთან, რათა შეკრიბონ ისინი ყოვლისშემძლე ღვთის დიდი დღისათვის (გამოცხადება, 16,14).

ათი მხეცი შეებრძოლება კრავს, მაგრამ კრავი გაიმარჯვებს.

მხეცს და მის თაყვანისმცემლებს ჩააგდებენ ცეცხლის ტბაში (გამოცხადება, 19,17,20).

ანგელოზი გველეშაპს შებოჭავს ათასი წლით და უფსკრულში მიუჩენს ადგილს (გამოცხადება, 20,10).

ბიბლიის კომენტატორები აკონკრეტებენ აპოკალიფსის მხეცთა ადრესატებს. "ზღვიდან მომავალი მხეცის თავი, რომელმაც სასიკვდილო ჭრილობა მიიღო და არ მოკვდა, ლენინია. მან იმეფა 42 თვე, 1917-1921 წწ., ვიდრე შეეძლო აზროვნება, რის შემდეგაც მეფობდა მეორე მხეცი — სტალინი, რომელმაც შექმნა პირველი მხეცის ხატი და დახოცა ყველა, ვინც თაყვანს არ სცემდა მას. პირველი მხეცი, ზღვიდან ამომავალი, ნიშნავს ხალხის მღელვარებიდან მოსულ ბელადს, ლენინს. მეორე მხეცი, მიწიდან მოსული, არის იატაკქვეშელი ბოლშევიკი სტალინი. ახდა ბიბლიური წინასწარმეტყველება. შეიქმნა უღმერთო იმპერია, მაგრამ ნითელი გველეშაპის ყოვლისშემძლეობასაც მოეღო ბოლო, დაემხო ბოროტების სისხლიანი მონსტრი. ბიბლიაზე დამყარებით, გალაკტიონი წინასწარმეტყველებდა ჩვენი უბედურების მოთავე ნადირმხეცთა გადაშენებას და მართლაც, საუკუნის ბოლოს გავხდით

ტოტალური ბოროტების უკანდახევის მოწმე, ხოლო აღმოსავლეთი, საიდანაც გამოჩნდა ცოცხალი ღმერთის ბეჭდის მპყრობელი ანგელოზი (გამოცხადება, 1,2-3), ჯერჯერობით ისევ შეჭირვებულია და ცისკრის გამოჩენას მოელის.

ლიტერატურა

1. ვახტანგ ჯავახაძე, "უცნობი", თბილისი, 1991.
2. აკაკი ბაქრაძე, სასულიერო პოეზიის სახეები, კრ. "პოეზია", 1981.
3. "ცისფერი სიშორე", თბილისი, 1978.
4. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ. 1996.
5. ტიტე მოსია, "საღვთისმშობლო სახისმეტყველება", ზუგდიდი, 1996.
6. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
7. იოანე-იონა, "რა უნდა ვაკეთოთ", თბილისი, 1994.
8. ტიტე მოსია, "საღვთო სახისმეტყველება", ზუგდიდი, 1995.

თავი V
ბაღი გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებაში

გალაკტიონ ტაბიძის უმთავრესი თავისებურებაა ღრმააზროვანი სათქმელის სიმბოლურ-მეტაფორული სახეებით გამჟღავნება.

ბაღის სახეს პოეტების მეფის შემოქმედებამ შესძინა სოციალური, ფილოსოფიური, რელიგიური, პოლიტიკური ქვეტექსტები.

ბიბლიაში ორგვარი ბაღი და ვენახი გვხვდება.

ზეციური ვენახი ქრისტეს სიმბოლოა: "მე ვარ ვაზი ჭეშმარიტი და მამაჩემი მევენახეა" (იოანე, 151) (1,213).

მიწის ვენახი და ბაღი ბიბლიაში ებრაელი ხალხის სიმბოლოა.

"ცაბაოთ უფლის ვენახი ისრაელის და იუდას სახლია, მისი

სანატრელი ნერგი" (ესაია, 5,7,) (2, 77).

ასევე, ებრაელი ხალხია მორწყული ბაღის ადრესატი: "იქნები მორწყული ბაღივით და წყაროსავით, რომლის წყლები არასოდეს დაშრება" (ესაია, 58,11) (2,117).

ზეციური ბაღი წმინდა სულების, ანგელოზების სავანეა.

ედემის ბაღი, რომელიც შექმნა ღმერთმა, უცოდველი ადამის და ევას საცხოვრისი იყო.

ბაღში ყვაოდა სიცოცხლისა და ცნობადის ხეები. პირველ ადამიანებს უფლება ეძლეოდათ, ეჭამათ სიცოცხლის ხის ნაყოფი, მაგრამ ეკრძალებოდათ ცნობადის ხის ნაყოფის მიღება. ბოროტი სულისაგან ცდუნებულმა ევამ დაარღვია ეს პირობა და ადამსაც შეაჭამა აკრძალული ხილი, რასაც მოჰყვა მათი ცნობიერების შეცვლა და სამოთხიდან განდევნა (დაბადება, თ. 2, 16,17) (2, 8).

გალაკტიონ ტაბიძე ხშირად მიმართავს ბაღის სახეს და თანაც მრავალმნიშვნელოვანია მისი ჩანაფიქრი.

ძალზე ხშირად, ბაღი და მებაღე რელიგიურ ჭრილში აქვს გააზრებული.

პოეტის ლექსებში ბაღი სიმბოლოა ხალხისა, ხოლო მისი მაცოცხლებელი არის მებაღე-ღმერთი.

ლექსი "გადანახული დროშები" (1908 წ.) დაკარგული რწმენის, გადამხმარი ბაღებისა და ამომშრალი წყაროს რექვიემია, ანუ უარყოფილი ღმერთისა და გაუსახურებული ადამიანური ბუნების გამოტირება: "ვდგევარ კლდეზე — აქ ოდესმე ბაღი იყო სანეტარო. გადამხმარა ჩვენი ბაღი, ამომშრალა ჩვენი წყარო" (3,9).

კლდე, სულიერი კლდე ქრისტეს მეტაფორული სახელია: "და ყველანი სვამდნენ ერთსა და იმავე სულიერ სასმელს, ვინაიდან სვამდნენ სულიერი კლდიდან, რომელიც თან დაჰყვებოდა მათ; ხოლო ის კლდე იყო ქრისტე" (პავლე მოციქული, კორინთელთა, 10,4) (1,370).

გალაკტიონის ლექსში კლდეზე გაშენებული ბაღი რწმენით განმტკიცებული ხალხია.

ლექსის მიხედვით, ადრე აქ "დროშებით უმღეროდნენ რწმენას მთაზე გამოსახულს".

მთის სახე მიმანიშნებელია მარიამ ღვთისმშობელზე და იგი მომდინარეობს დანიელის წინასწარმეტყველებიდან: "ჰხედევდ, ვიდრე არა გამოეკუეთა ლოდი მთისაგან თვინიერ ხელთასა" (და-

ნიელი, 2,34) (2,247).

მთა მარიამის, ლოდი — ძე ღმერთის სიმბოლოა.

სიცოცხლის წყალი, ცოცხალი წყალი ქრისტეს მეტაფორად ფიგურირებს ძველ და ახალ აღთქმაში.

ღმერთი არის "ცხოველმყოფელი წყაროსთვალი" (იერემია, 17,13) (2,14).

"იმ დღეს იქნება, რომ იდინებს იერუსალიმიდან სიცოცხლის წყალი" (ზაქარია, 14,8) (2,304).

"გავხსნი ნაკადულებს ხმელ გორებზე და წყაროებს ტრამალებში. უდაბნოს წყლის ტბორად ვაქცევ, ხრიოკ მიწას — წყაროსთვალად" (ესაია, 41,18) (2,104).

გალაკტიონის "გადანახულ დროშებში" "ამომშრალი წყარო" ღმერთის უარყოფაზე, "გადამხმარი ბაღი" უღმერთობით გაუხეშებულ სულზე მიგვანიშნებს.

ღმერთის უარყოფა, წმინდა გზიდან გადახვევა ყოველთვის სატანასთან დაძმობილებით მთავრდება, რაც ადამიანური ბუნების გაუდაბურების მომტანია.

ეს მოვლენა გალაკტიონის მიერ სახელდებულია, როგორც ბაღის გახმობა, ედემის განადგურება, მაისის გაქრობა.

"დაბმულ ჭინკაში" სწორედ ამ პროცესზე ხდება მინიშნება: "ლურჯი ედემი ქარმა დაბურდა, მაისი გაჰქრა და ბაღი ჩემი გაუდაბურდა" (4,388).

"ლურჯი ედემი", სამოთხე მარიამის სიმბოლური სახელია (5,11).

მაისი, გაზაფხული (ძველი ქართულით ზაფხული) ღმერთის მეტაფორაა: "გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე" (ფს. 65,12) (1,588).

ლექსის "ქარი" ეპოქის სატანური ძალაა, რომელიც ენაცვლება საღვთო ნათელს.

უზენაესი საწყისების უარყოფა, ჭინკების (ცდუნების), ქარის ძალა ბაღს — კაცთა ბუნებას ატიალებს, უდაბნოს აბატონებს: "უჩინრად რბიან დღენი და თვენი, არ ვთვლი მათ დენას და გამარჯვება, უდაბნოვ შენი, მე მართმევს ენას, საუკუნეთა ვდგევარ წინაშე ასე გულკმკვდარი..."

"უდაბნო, კლდოვანი ლანდშაფტი განასახიერებს სააქაოს ცოდვილ ყოფას" (ზ. გამსახურდია, 6,211).

"დროთა ავადმყოფობას" მოსდევს გაზაფხულის გაქრობა, ბაღის სიკვდილი, კვალის დაკარგვა, ხოლო "ძველი წიგნების" გვერდების არევა წყევლით და შეჩვენებით მთავრდება: "გაზაფხულისა გაჰქრა შვენება და მიეფარა ნისლს სიზმარეულს... და ბაღიც კვდება ძველად დარგული, ის ყველაფერს გრძნობს კვალდაკარგული. რა ქაოტურ ბადეს ედები, სადაა, ბედო, ის იმედები?... ძველი წიგნების გვერდებს არეულს სდევს მხოლოდ წყევლა და შეჩვენება" (ძველი წიგნების გვერდებს არეულს) (3,281).

გაზაფხული (ზაფხული) საღვთო სახელია (ფს. 65,12).

ღმერთის მეტაფორაა წიგნი, ძველი წიგნი და მისი ვარიაციები მრავლად არის "მშვიდობის წიგნში".

წიგნის საღვთო სახელად გაგების მაგალითი გვხვდება ესაიას წინასწარმეტყველებაში: "იქნება მთელი ეს ხილვა, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვები".

"გაიგონებენ იმ დღეს ყრუები წიგნის სიტყვებს და ბრმათა თვალები — ბნელიდან და უკუნიდან გამოიხედავენ" (ესაია, 29,11,18) (2,94).

ნეტარი ავგუსტინეს "აღსარებაში" ღმერთს ეწოდება "დიადი წიგნი": "არასდროს არ დაიხევა მათი წიგნი, არასდროს არ აიხევა მათი გრაგნილი იმიტომ, რომ თვით ხარ, უფალო, ეს წიგნი მათთვის და ამ წიგნადვე ჰგიებ უკუნისამდე" (7,217).

დანტეს "ღვთაებრივ კომედიაში" ღმერთის სახელია "სანუკველი წიგნი", "დიადი წიგნი"(8,383).

გალაკტიონის ლექსში გაზაფხულის გაქრობა გვამცნობს ღმერთისგან განდგომას, რწმენასგანშორებულ ხალხზე მიუთითებს "მკვდარი", "კვალდაკარგული" ბაღი, ხოლო "ძველი წიგნის არეული გვერდები" შერყვნილ რწმენაზე, რასაც "წყევლა და შეჩვენება", სასჯელი მოჰყვება.

"ატმის ყვავილებში" დამჭკნარი ყვავილი, გაძარცული ატმის ხე მიგვანიშნებს რწმენის დაკარგვას.

ამ სფეროში მრავლად არის ქარაგმა, იგავი, ალეგორია.

ლექსში "მთვარის ჩრდილი" ბაღს აფენია მთვარის ჩრდილი, სადღაც კი თარის ხმა ისმის ყოველ ქუჩაზე, გზა-შარაზე, მაგრამ მის სიმებში მოჩვენებითია წყალი.

ლექსის ფრაზები: "ყველაფერი არის ძლიერ კარგად" და " წყარო ჩანს და წყალი არსად არის" რეალურ ვითარებას ავლენს

და მთავარ აქცენტს აკეთებს სათქმელზე: "მთვარის ჩრდილი ბაღს ეფინა ქარგად, მაშინ, როცა სადღაც ხმაა თარის, ყველაფერი არის ძლიერ კარგად, ყველაფერი ძლიერ ცუდად არის... ო, დაჩუმდი, მოკაკანე თარო, ყოველ ქუჩის, ყოველ გზის და შარის, შენს სიმებში მე მომწყურდა წყარო, წყარო ჩანს და წყალი არსად არის (3,395).

რეალურ ვითარებას ავლენს ფრაზები: "ყველაფერი არის ძლიერ ცუდად", "წყარო ჩანს და წყარო არსად არის", რადგან წყარო, წყალი ქრისტიანული ღმერთის სახელია, მისი ჰანგები, ქრისტიანობის იდეა, მსახურება კი უცხოა აღმოსავლური თარისთვის.

მთვარე ქრისტიანული ღმერთის ალეგორიული სახელია: "მთოვარე დადგა წმიდასა ზედა თვისსა, ქალწული უბიწოი"(9,439).

გალაკტიონის ლექსის ლირიკული გმირი — მარიამ ღვთისმშობლის სახით მიანიშნებს მთავარ ქარაგმას, ამ კონტექსტშია ნახსენები წყალი (ქრისტეს სიმბოლო), ხოლო აღმოსავლური შარაგზის თარი არ არის წყაროს, წყლის ჰანგებით წყურვილის დამაცხრობელი, ანუ ლექსი რწმენის დეფიციტს წარმოაჩენს.

"შემოდგომის დღეში" მკვდარია ყვავილები, მომაკვდავია ბაღი, ანუ ურწმუნო ადამიანის სულისთვის ჭეშმარიტი ცხოვრება უცხოა: "მკვდარ ყვავილების ფენას გრძნობს მომაკვდავი ბაღი, გული იბურავს წყენას, როგორც კატორღის დაღი" (10,36-37).

ლექსში "გული" (1919 წ.) მეგობრად დასახული მტრის მიერ დანყვეტილი ვარდები, "უსივრცო ბაღი" (ურწმუნო ადამიანის არასრულყოფილი ბუნება), დანგრეულ ქანდაკებებში ჩამარხული გული შეგვაგრძნობინებს ათეისტურ ეპოქაში დაკნინებულ სულს, ორიგინალური სახეა "უსივრცო ბაღი".

"მშვიდობის ნიგნში" "მტერი მეორე", მეგობრის ნიღბით მოვლენილი მტრის სატანური იდეოლოგია ებრძვის ჩვენს რწმენას, ადამიანურ ბუნებას, მუხანათური ხერხებით აგებს მახეს, აწყობს შეთქმულებას, ამღვრევს "წმინდა და ფერგამჭვირვალე წყაროს", მიაქვს ჩვენი "უსუფთავესი ბაღი", ტყე, მისი მცდელობა თავიდან "ბაღის წახდენით" სრულდება, "ბაღი არ ბაღობს". შემდეგ ხალხი გაიცნობიერებს თავისი უბედურების მიზეზებს, მიუბრუნდება ღმერთს და გადარჩება (11,144-276).

გალაკტიონის მიერ დახატული ბაღი "ფეერულია", "ფან-

ტაზმით მოსილი".

ზოგჯერ დაკონკრეტებულია პრობლემა, ლოკალურია გარემო, ყურადღების ცენტრში ექცევა კოჯრის ქარი და ვერის ბაღი, რომელიც "დავიწყებულია" და "შავი ჩრდილი" აქვს შემოვლებული: "ბაღში,მოსილში ჩვენი ფანტაზმით, კოჯრით დაჰქროლა ქარმა დილისამ. მითხარი, გულო, რა ფერისაა, ეხლა რომ შავი ჩრდილი ავლია, დავიწყებული ბაღი ვერისა?" (აივანზე) (3,323).

"დავიწყებული ბაღი" დავიწყებული ხალხია, "შავი ჩრდილი" კი ბაღის მოჩვენებითი პატრონის ავი ზრახვების მაუწყებელია.

ჩვენის აზრით, პოეტი ლოკალურს განაზოგადებს და ალეგორიულად გვიჩვენებს შავსიელი ხალხისთვის გამზადებულ ბოროტ ზრახვებს.

ლექსში "ლენინი" "ღია ბაღების" მღელვარება, გრიგალი, მსოფლიო ნგრევა გვაუწყებს მოსალოდნელ უბედურებას: "მღელვარება ღრღნის ქალაქის ქალას: ჩავარდნილ თვალებს და ღია ბაღებს... დახურულ კარებს გრიგალი აღებს... ახლოა დრო მსოფლიო ნგრევისა" (3,362).

გრიგალისგან გაღებული კარები და ღიად დარჩენილი ბაღი დაუცველი ხალხის ასოციაციას ქმნის.

კარების თემა ერთ-ერთი უმთავრესია გალაკტიონის პოეზიაში.

კარების ჩაკეტვის, საზღვრების, განძის გალავნიან კოშკში მოთავსების შესახებ გვესაუბრება პოეტი პოემა "მშვიდობის ნიგნში".

ნარინჯებით და იებით სავსე ბაღისკენ მტერი მოიწევს და კარი უნდა იქნეს ჩაკეტილი, ასეთია დედააზრი ლექსისა "მე შენს სინათლეს ვზოგავ" (4,472).

კარების მოხსნაში ალეგორიულად საზღვრების მოშლა იგულისხმება (იმ ერთა ლიგას) (10,197).

ბაღის ოდნავ გაღებული კარებიდან მოსმენილი ძველებური არყების შრიალი სულ "სხვა ცხოვრებისთვის" აღვიძებს სულს: "მხოლოდ ხანდახან ქარი შეარხევს ოდნავ გაღებულ კარებს ბაღისას, შრიალი გააქვთ ძველებურ არყებს, სხვა ცხოვრებისთვის თითქოს მაღვიძებს" (გზაში) (3,201).

"სხვა ცხოვრება", ცხოვრება ღმერთის სახელია: "მე ვარ გზა, ცხოვრება, ჭეშმარიტება" (იოანე, 14,6) (1,211).

ლექსში "მე ერთადერთი მქონდა წუხილი" უძველეს ბაღში დანთებულ ერთადერთ სანთელს ენაცვლება გრიგალი, კორიანტელი: "შორს ერთადერთი ენთო სანთელი უუძველესი ბაღის ტოტებით, აქ კი გრიგალი, კორიანტელი და ტყე მშფოთვარე თავგამოდებით" (3,335).

"უუძველესი ბაღი" უუძველესი, დიდი წარსულის მქონე მშობელი ხალხის პარადიგმაა, ხოლო "ერთადერთი სანთელი" — ღმერთია, რადგან ქრისტე არის "სანთელი ნათლისა" (12,323).

გრიგალის, კორიანტელის მოძალება და ტყის მშფოთვარება ალეგორიულად გვაუწყებს ბოროტების, უკეთურის მუქარას.

ლექსში "პირიმზე" ქრება დარბაზები, ეცემა სვეტები, კუბო იით ივსება... სიზმარში "ნაქცეული სვეტები დგება", რეალობაში კი "გაიყვეს ძმებმა მოხუცი ბაღი და მწუხარება დამრჩა ასეთი" (3,274).

სვეტი, ია მარიამის სიმბოლოებია (13,124), იის ადგილი კუბოშია, სვეტი ნაქცეულია (სხვაგან არის "კუბოებში შთანთქმული ცა" — "სიკვდილი მთვარისგან").

ძმები არიან ჩვენს "უფროს ძმად" სახელდებული მოყვრის ნიღბით მოსული მტრები, ჩვენს ბაღში, მამულში წილდადებულნი. სწორედ ესაა პოეტის წუხილის მიზეზი.

"მშობლიურ ეფემერაში" ტყე გუგუნებს ამირანის სახელს, სასურველი იდეალის დაკარგვას (3,337).

რწმენის იავარქმნას, ურწმუნო ხალხის ტრაგედიას გვიცნობიერებს ლექსი "შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში" (3,247).

ზაფხულის (ზაფხული საღმრთო სახელია) წასვლასთან ერთად მოდის ფოთოლცვენის მაუწყებელი ნოემბერი, სასახლის ჩამქრალი ჭაღები, "შავი თოვლი" და უნუგეშობა: "ამ მაისს, ამ ივნისს, ამ ივლისს გადირეკს ნოემბრის ბაღები, მხურვალე ვნებები გამივლის, სასახლის ჩაქრება ჭაღები... ვეწვევი განდეგილ მამათა უმანკო ჩასახვის სავანეს, იქ შავი თოვლივით დამათოვს ჭვარტლი და ბურუსი თავანის, ჯვარს ეცვი, თუ გინდა, საშველი არ არის, არ არის, არ არის".

სასახლე, სანთელი საღმრთო სახელებია (14,121).

ლექსში გაუქმებული ტაძრის ჭვარტლი და ბურუსი "შავ თოვლთან" ასოცირდება და ასე ხდება მინიშნება უღმერთობაზე,

რასაც საშემოდგომო ბაღების დაუძლურება, ურწმუნოების ტრაგედია მოჰყოლია.

ზაფხულის წასვლას, შემოდგომას მოსდევს ბაღში, მდელოში გაძარცულ ხეთა ფოთლების კვდომა, ნეშოს დაგროვება (მას გახელილი დარჩა თვალები) (3,256).

პოეტის სევდას ამძაფრებს ტკივილებიანი ბაღი, რაც კაცური ბუნების გატიალებას გამოუწვევია: "ფარულ ტკივილებით ბაღი დაბურული, ასეთ გრადაციით მიდის ფრთაზვიადი. ღამე — მარტოობის მტევნით დახურული, ფარდა იდუმალი, სარკე — იშვიათი" (ფარულ ტკივილებით).

გალაკტიონის ლექსებში ხშირად ფიგურირებს "უცხო, უცხოეთი" (რადგან არ მაქვს სამშობლო, რადგან არ მყავს არავინ, ისევ უცხოეთისკენ მიმაფრენენ ნავები) (მზადება გასამგზავრებლად) (5,162), იძულებითი კავშირი უცხოსთან: "ღამე უცხოეთში უნდა მეთია, როცა აზიიდან მოდის განათება, ათას საუკუნის მთელი ტრაგედია მოსდევს მოგონებას, როგორც ანათემა" (3,181).

აზიის, აღმოსავლეთის განსაკუთრებულობის წარმოჩენას (დასავლეთის ღირსებების შეცნობასთან ერთად) უდიდესი ადგილი უკავია გალაკტიონის პოეზიაში.

ზემოხსენებულ ლექსში ჟონავს უცხოსთან იძულებითი კავშირის ტკივილი, უცხოსი, რომელიც უძველესი კულტურულ-სარწმუნოებრივი ტრადიციების მქონე ერს ზევიდან უყურებს თავისი მრავალრიცხოვნების გამო.

"უცხოეთის ტყვეს" ეზმანება ბაღი, ჯეჯილი, მთის ქარი, ტანჯავს ყოფნის სიზმარეულობა: "შორს ბაღი მოჩანს, მოჩანს ჯეჯილი, და ისევ ბაღი, ისევ მთის ქარი, მე ვდგავარ, როგორც ტყვე უცხოეთში, როგორც სიზმარში უცხო სიზმარი" (მთვარე მთას ამოეფარა) (3,136).

ლექსში "ავდრის მოლოდინი" "ქალწული" (მარიამ ღვთისმშობელი) დაგვირგვინებულია "ნელ ლერწებით და ვაზის მტევნებით" (ვაზი ქრისტეს მეტაფორაა).

აქვეა ეპოქის ავბედითი ქარის (ათეიზმის) შიში, რწმენის გადარჩენის სურვილი და მებაღის მოლოდინი: "ამ მწიფე მტევნებს დალეწავს ქარი, მებაღემ მოსვლა თუ არ ინება".

"მებაღის" მოლოდინი ქრისტეს მოლოდინია.

არც უფლის დედაა პატივში, რომელიც მოაზრებულია დაჭ-

რილი ღრუბლის სახეში: "...მთებს, ირმებს, შველებს,ხევს და ნაპრალებს აწუხებთ ღრუბლის მძიმე ჭრილობა" (3,197).

მშვენიერი ბაღისა და მებაღის დაკარგვა ყველა დანაკარგზე უფრო დიდი მწუხარების მომტანია: "მშვენიერი მახსოვს ბაღი, მებაღე მას არ თარგავს, დავკარგე და ვიგრძენი, რომ კარგი რამ დამიკარგავს" (მელანქოლიური მოსიმღერე) (4,38).

ლექსში "შიში" (4,337) პოეტმა საბჭოთა პერიოდის რეპრესიები, ურწმუნოება წარმოადგინა გამანადგურებელი ხოლერის სახით. მასში "ხეები ხმებიან", ხე ღმერთის სიმბოლოა.

"მშობლიურ ეფემერაში" (4,337) გადასხვაფერებულია ხეები, ზამთრისაგან წაშლილია ბილიკი: "ვეღარ ვცნობილობ მშობლიურ ხეებს, ზამთარს ბილიკი დაუტანია..."

ბილიკი საღვთო სახელია: "წავიყვან ბრმებს მათთვის უცნობი გზებით და მათთვის უცნობ ბილიკზე ვატარებ" (ესაია, 42,16) (2,105)

ლექსის "ზამთარი" ჩრდილოელ ყინულოვან მონსტრს მიემართება.

ლუციფერის სამშობლოში მწუხარებით შეპყრობილებს მეტი არჩევანი არა აქვთ და უძმობილდებიან ღამის ტყე-ველს, სადაც ნაზარეველი გაუჩინარებულა: "ჩვენ მწუხარებამ დაგვიძმობილა ღამის ტყე-ველი. არასდრის ჩვენთან იქ არ ყოფილა ნაზარეველი" (სამშობლო შავი ლიუციფერის) (15,313).

"თოვლში" (4,73) თუ "იისფერი თოვლი" იდუმალის ხატებაა, იანვრის ძმობა, თეთრი ტყეების სიცივე სულს ყინავს და მარტოობას აძლიერებს: "თეთრი ტყეების მიმყვება გუნდი და კვლავ მარტო ვარ მე ჩემს წინაშე". აქვე თოვლში დაცემულია ზამბახები, ზამბახები კი მარიამის სიმბოლოა.

ლექსში "ალვები თოვლში" თოვლიანია ალვა (ალვა სიცოცხლის ხის, ანუ ღმერთის სიმბოლოა), აქვე თასი გაყინულია (თასი მარიამის სიმბოლოა). ლექსი უღმერთობის ტრაგედიას აფიქსირებს (16,31-40).

"ათოვს გამვლელებს და გულცივ ბაღებს, სად უნდა ნახო აქ თავის თავი", ჩივის პოეტი ლექსში "რამდენიმე დღე პეტროგრადში" და სისხლიანი რევოლუციით გათელილ რწმენას უკეთებს აქცენტს (4,255).

ნისლიანი ტყე და ცხოვრების სიძნელეა ასოცირებული ლექ-

სში "სროლის ხმა მთაში: "...ნისლს ათამაშებს შემოდგომის ტყე, ცხოვრება ძნელი" (სროლის ხმა მთაში) (4,143).

"საშიშარი ღამის ტყე-ველი", "მთების იარა" და ღრიანცელში მავალი გემის სახეები იქცევს ყურადღებას ლექსში "რა ღრიანცელში ვიდოდა გემი": "დაღამდა, ნისლი გადეკრა შარას, ტყეს დაეფარა ღამის ბლონდები, მაგრამ გახედავ მთების იარას და უსათუოდ მოგაგონდები. რა ღრიანცელში ვიდოდა გემი, რა საშიშარი იყო ტყე-ველი, ყველგან, ყოველში მარხია ჩემი სულის ნაწილი შეუმჩნეველი" (4,250).

გზა, შარა საღვთო სახელია (ესაია, 42,16). იგი ნისლიანია.

მთა მარიამის სიმბოლოა (დანიელი, 2,34). მთების იარა უარყოფილ მარიამზე მინიშნებას იძლევა.

გემი, ძელი რწმენის პარადიგმაა (ნეტარი ავგუსტინე) (7,519).

"დემონიურ სულის ლტოლვით გადავევლე მთებს და ტყეებს", გვაცნობს პოეტი თავის დაუმორჩილებელ სულს (დღეთა გარდასულთა) (4,119).

ბაღში ქარისგან ატმის ყვავილებს გაძარცვა, დაღამება, მზის ჩასვლა და მწუხრი უღმერთობის ტრაგედიას გვამცნობს ლექსში "ატმის ყვავილები": "ბაღის ბილიკზე მივდივარ და თან გაძრცვნილ ატამთან ზღვები გროვდება, საღამოვდება და მზის ჩასვლასთან თანდათან მწუხრი მიახლოვდება" (4,112) (16,99-113).

ზამთრის, ყინვის, თოვლის საშუალებით პოეტი ხშირად ყინულოვან იმპერიას ახასიათებს, მის ათეიზმს უკეთებს აქცენტს.

"თოვლში" ზამთრისაგან გადარჩენას ნატრობს, "ვარდებში" კი ზამთრისგან თავდაღწეულია: "მე, ზამთრისგან ჯაჭვაწყვეტილი ნაცნობ ბაღისკენ მივემართები, სად ფერად უცხო, ყნოსვად კეთილი, ზამთარ და ზაფხულ ყვავის ვარდები" (10,20).

პოეტისათვის "უახლოესია" "უუძველესი ბაღის სურნელი" (მწოლიარე) (3,282).

იდეალია არა იავარქმნილი ბაღი, როგორც ურწმუნო სულის პარადიგმა, არამედ მაისის, გაზაფხულის, ოცნებით და სიყვარულით მოსილი ბაღები: "ისევ მაისი მშვენიერ ბაღთა, ისევ ოცნება და სიყვარული" (ისევ ოცნება და სიყვარული) (3,293).

შადრევნის თანხლებით წარმოდგენილი ბაღი ნათელი სულის, რწმენით სავსე ხალხის ალეგორიაა, რადგან შადრევანი საღ-

ვთო სახელია: "...ეგ სიხარული, ეგ ღიმი, ეგ ბაღი, ეგ შადრევნები..." (გამონაკლისი) (3,39).

"აფეთქებული ბაღების" სიხარულია ლექსში "იღიმებიან სახლები".

"საახალწლო ეფემერაში" (17,101) პოეტს ეზმანება "ბაღის მძიმედ აშადრევნება", ანუ ბაღი აუზით, შადრევნით, ე.ი. მორწყული და არა გამხმარი ბაღი. "აშადრევნება" ნეოლოგიზმია. ლექსში უხვად არის "ფეერიული" სახეები, "ფანტაზმები"...

წარსულის ტრადიციების ქმედითი ძალით, გუშინდელის ინერციით მაინც დღევანდელი ბაღი შენდება: "გუშინდელმა გაიარა გუშინა, წინანდელმა გული ვერ შეუშინა, დღევანდელ დღეს ბაღი შემოუშენა: ეს დიდი დღე ახლა მას ეუბნება — ადამიანს დაემონა ბუნება" (განიახლე, განიახლე!).

ლექსის რეფრენია "განიახლე!" (15,283).

"ბაღის შემოშენებასთან" ერთად, პოეტს აინტერესებდა "ყვავილთ შემოშენება".

სიყვარულთან წილნაყარია მთვარიან ტყეში დაცვარულ გზაზე მოარული პერსონაჟი ლექსისა "ქალაქისკენ": "ის გამოვიდა ძლიერ ადრე, ვით სიყვარული, მთვარიან ტყეზე მიდიოდა გზა დაცვარული".

სიყვარული ღმერთია (იოანე, I, 4,8).

მთვარე მარიამ ღვთისმშობელის სახელია (9,124).

გზა და ცვარი ქრისტეს მეტაფორაა (14,121).

ლექსში ღვთისნიერ ბუნების შვილთან გვიწევს შეხვედრა, რომელიც ქალაქისკენ მიემართება და ახალ გარემოში გაუცხოებაა მისი ხვედრი: "ცხელი ქალაქის ქვაფენილმა მე ვერ მიშველა, როს უქუდო და ფეხშიშველა მივდიოდი და გამწარებით ვიმტვრევდი თითებს, ვინ გაგიგონებს, ვინ მოგხედავს, ვინ დაგამშვიდებს".

და ისევ დედამიწა, ბუნება ხდება ნამდვილი დედა...

პოემა "მშვიდობის წიგნში" მოყვრის ნიღბით მოსული ქაჯი ემტერებოდა ბაღს (ხალხს), მოჰპარა მას მშვიდობის წიგნი (რწმენა, ღმერთი), მაგრამ ათეული წლის წვალების შემდეგ ტარიელმა იპოვა მთავარი განძი (რწმენა) და ბაღს (ხალხს) დაეტყო წიგნის (ღმერთის, რწმენის) კეთილისმყოფელი გავლენა, რაც ასეა გამოხატული: "...კვლავ ძველი შრიალებს ბაღი და ძველი დაღი წიგნების აზის".

ლექსში "უცდიან ახალ მიქელ-ანჯელოს" (10,161) "...სიყვარულით სუნთქავს ტყე-ველი, აღგზნებულ გულის ალერსისა" "მზე ულეველი".

სიყვარული, მზე საღმრთო სახელებია.

"ღმერთი სიყვარულია" (იოანე, I, 4,8).

"მზე და ფარია უფალი ღმერთი" (ფს. 84,12).

პოეტის ბედნიერების საზომია ვარდებიანი ბაღი, ანუ რწმენის ერთგული ხალხი: "სანამ არ გადამჭკნარან ბაღში ვარდთა ბარდები, მიწავ, ნუ გეცოდები, ცაო, მუ გედარდები" (სანამ არ დამსხვრეულან) (4,385).

გალაკტიონს გამუდმებით აწამებდა ზამთარი, ყინვიან-თოვლიანი ზამთრის სამეფო, სულის მზაფრავი მისი სატანისტური იდეოლოგია, ხოლო თავისუფლების განცდისას "ზამთრისგან ჯაჭვაწყვეტილია", ნაცნობ ბაღში კი ზამთარ და ზაფხულ მოყვავილე მარადიული ვარდები (ღმერთი) ეგულება. თუ უღმერთობა სილაში მოქცეული ვარდის განცდას ბადებდა, სულიერი გასხივოსნების მომენტში უწვიმარი რიჟრაჟის ვარდივით მზიანია: "მე ზამთრისგან ჯაჭვაწყვეტილი, ნაცნობ ბაღისკენ მივემართები, სად ფერად უცხო, ყნოსვად კეთილი, ზამთარ და ზაფხულ ჰყვავის ვარდები... როცა მზიანი იყავი ისე, როგორც უწვიმარ რიჟრაჟში ვარდი" (ვარდები) (4,284-285).

"შერიგებაში" დიადი, შემოქმედებითი ყოვლისშემძლეობით გამორჩეული სული ყველგან მზეს, შეყვარებულ და მეოცნებე ბაღს ჭვრეტს, რომელიც მყინვართან ერთად მაისის ალით აზამბახებულია: "დღეს ყველგან მზეა. ახლა ამ ბაღებს და მყინვარს, მაღალ ზრახვათა მეფეს, მაისი ალით ააზამბახებს, ვით შეყვარებულს და მეოცნებეს" (4,53).

ორიგინალური, მიგნებული სახეა შეყვარებული და მეოცნებე ბაღი, ანუ ამაღლებულზე, დიადზე, უზენაესზე ორიენტირებული ხალხი.

კიდევ უფრო იდუმალი, ენიგმებით სავსე ლექსია "გობელენი" (4,81), რომელიც სავსეა მარადიული ზეცის ხილვებით: "იქაური ცა ფოთლით ქსოვილი, ლაჟვარდ თვალთაგან გადასულ ნამით, მოველი, ღამეს და შენ სულამით. ჩემს მკვლელ — მიუვალ ღამეს მოველი!"

გალაკტიონი ქმნის ზეცის სახის ვარიაციებს: ლაჟვარდის

თვალი, თვალები შეკრული კამარის...

ცვარი, ნამი, რომელიც ლაჟვარდის თვალიდან მოწვეთავს, მხოლოდ უზენაესის სიმბოლო შეიძლება იყოს.

"ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის, აყვავდება, როგორც შრო-შანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს" (ოსია წინასწარმეტყველი, 12,11).

სულამითი სოლომონ მეფის მისტიკური სიყვარულია.

"მკვლელი და მიუვალი ღამის" ლოდინი ღმერთის ლოდინს გვაგონებს.

შემდეგი სტრიქონების "ალერსთა უხმო ველი, ნისლის წა-მოსასხამი, თრობა ღამის ღამით, "უხილავ გზებით" უზენაესის ხილვის ექსტაზი შეიძლება იყოს.

გვაგონდება მოსეს შესვლა ნისლში, როცა მას მოუწოდა უფალმა.

"ხეების ხელები" მთვარით და ცვარით მოჩანს, ბაღი კი "მთვრალია" (შდრ. ფიქრით თრობა, ღვინით უღვინოდ თრობა — ღვინო კი უფლის სახელია): "ტყის პირად, როცა ხეების ხელებს დაეკიდება მთვარე და ცვარი, დამთვრალი ბაღი გაშლის გობე-ლენს..."

ლექსის ლირიკული გმირი მისტიკურ ექსტაზშია გადასული, რეალობა კი სრულიად საპირისპიროა, შემოდგომის ცა დამწვარია (შდრ. ზეცის ნგრევა, ტალახიანი და ჭორფლიანი ცა, კუბოებში ჩასვენებული ცა), უჩინარი ჭკნობის ალი იგრძნობა ყველგან, რაც სასიკვდილო განცდას იწვევს: "შემოდგომის ცა ასე დამწვარი, უჩინარ ჭკნობის ალთა დარევით, ტბას დავეცემი უხმოდ, მკვდა-რივით!" (გობელენი) (3,195).

ლექსში რამდენიმე აქცენტის მატარებელი სახეა: ღამე, მი-უვალი ღამე, ღამის ღამე, უხილავი გზები, იქაური ცა, ლაჟვარდის თვალის ნამი, უჩინარი ჭკნობის ალი, ...შემოდგომის დამწვარი ცა, ანუ ორგვარი რეალობაა დანახული — სულისმიერი და ფაქტიუ-რი.

"ფარდების შრიალში" (3,195) "შავ იდუმალებას" "სურს მოი-ტაცოს გაზაფხული", მაგრამ "ბაღი ედარება ცისფერ მოგონებას".

ლექსში "ძალა-იარაღი" (15,127) "დაუკრეფელი სიცოცხლის ბაღის", დაკარგული ედემის სევდაა, რაც ევასა და ადამის შეცო-დების შედეგია.

ედემის ბაღი დაიკარგა პირველი ადამიანების ურჩობის გამო, მაგრამ პოეტს არასოდეს გაუწყვეტია მასთან კავშირი და ამიტომაც ამბობს: "...მაინც გათენებამდე არ ვგრძნობ უედემობას" (ბრძოლა ღმერთთან) (4,97).

"მშვენიერი ბაღები" "ფიქრების ფონით" ფიგურირებს ლექსში "ოქრო" (4,393).

"მშვიდობის წიგნში" "ზეციური ბაღი" გვხვდება. "ზეციურ ბაღის ზედმეტი ბარგი" უწოდა ანგელოზმა ტარიელს თავიდან, მერე კი მისი იდუმალი ზრახვები ამოიცნო და მადლობა გადაუხადა "მშვიდობის წიგნის" პოვნისთვის.

გალაკტიონის შემოქმედებაში პოეზიის სიმბოლოც არის ბაღი, სადაც "დაულეველი ვარდები" ხარობს, თვით პოეტი კი თავისი შედევრებით მილიონებში ხელისმრეველია: "ოცნების მდიდარ ბაღში შევედი, ვარდები დამხვდა დაულეველი, ვიყავ ამაყი და უძლეველი — მილიონებში ხელისმრეველი" (მილიონებში ხელისმრეველი) (15,189).

ვარდებიანი ბაღი უზენაესი იდეალია: "სანამ არ გადამჭკნარან ბაღში ვარდთა ბარდები, მიწავ, ნუ გეცოდები, ცაო, ნუ გედარდები" (სანამ არ დამსხვრეულან) (4,385).

ოცნების ბაღით დაჭრილი გედის სახეში გვეცნაურება პოეტი ლექსში "სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში": "აჰა, მოვედი, გედი, დაჭრილი ოცნების ბაღით, შეხედე, დასტკბი ყმაწვილურ ბედის დაღლილ ხელებით, წამებულ სახით"...

გალაკტიონის პოეზიაში ყურადღებას იქცევს ვარდის სული, გემების სული, ჭალების სული (მოდის ჭალების სული მცურავი) (4,101).

სიცოცხლის მარადიულობა, მოვლენათა მონაცვლეობა ტყის სახის გამოყენებით გაიაზრება: "ტყეს არასოდეს სიცოცხლე არ გამოეცლება გრიგალის მიერ მჭკნარ ფოთლების ძირს ჩამოგდებით" (იცოცხლე კიდევ ას წელიწადს) (15,254).

"ფოთლები დროსთვის გვიდარებია", ასეა განცდილი დროის სწრაფწარმავლობა (აივანზე) (17,378).

ბაღის, ტყის ფონზე განიცდება სიყვარული (აუზისაგან).

ლექსში "ყოფილა მწარე დღეები" (15,148) "შუქმიუვალ დღეებს" "ედემთა მსგავსი" დღეები ენაცვლება, გადალეკილ, წაშლილ ბაღებს — "გამარჯვებათა ბაღები": "ყოფილა მწარე დღეები, შუქ-

მიუვალი დღეები, გადალეკილან, წაშლილან ამ ქვეყნის სამოთხეები, კვალად მოსულან დღეები, ედემთა მსგავსი დღეები, გამარჯვებათა ბაღები, ვარდები, ორხიდეები".

"ანძების ტყე" პოეტის ხილვებით სავსე სულს გვიხატავს: "ადევნებული მთვარის მაზარით ანძების ტყეში ლანდები ქრიან" (ლურჯი ხომალდი).

ყურადღებას იქცევს "ტყის წელი", "საუკუნეთა ტყე" (პოემა ვეფხვისა).

განუმეორებელი ხედვითი სახეა: "ერთი ღამისებრ ტყე არის, ყრუ, წინ გაწვდილი ნიკაპით" (იმ ბილიკით).

ტყე არის თეთრი, ყრუ, ტკივილიანი, სიყვარულიანი, ბნელი...

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
5. დაუჯდომელი ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლისა, საპატრიარქოს უწყებანი, 12, 3 აპრილი, 2009.
6. ზვიად გამსახურდია, "ვეფხისტყაოსნის" სახისმეტყველება, თბ. 1991.
7. ნეტარი ავგუსტინე, "აღსარება", საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1983.
8. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
9. უძველესი იადგარი, თბ. 1988.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 2, თბ. 1993.
11. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.
12. ნევმირებული ძლისპირნი, თბ. 1982.
13. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
14. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
15. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 3, თბ. 1994.

16. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის საკითხები, თბ. 2009.
17. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.

თავი VI
ჩემი სამშობლოს სანახავიდან

„მშობლიური ეფემერა“

გალაკტიონ ტაბიძე ჩვენს პოეზიაში დამკვიდრდა უბერებელი დევიზებით: „სამშობლო უპირველეს ყოვლისა!“, „ჩემი სამშობლოს სანახავიდან“, „სამშობლო უმთავრესია“, „სამშობლოს წინსვლა... აი პირველი, აი პირველი, რის სიყვარულიც მე მისწავლია!“...

პოეტის ერთ-ერთი საყვარელი ეპითეტია „მშობლიური“. მის ლექსებში მშობლიურია ქარი, სიო, მშობლიურია სიჩუმე, ხე, ნანა, მშობლიურია მიწა, ეფემერა.

ეფემერები მრავალგანზომილებიანია: გამოიყოფა „ზღვის ეფემერა, “ისევ ეფემერა”, “მშობლიური ეფემერა“. ყურადღებას იქცევს „წუხილი ეფემერიდის, “ძახილი ეფემერიდის”, “ეფემერის ფანტაზმა”, “გადარევის ეფემერები”, “ნუგეშმცემი ოცნება ეფემერიდის”, “ეფემერული ფერადი ქარები...“

გალაკტიონის სამშობლოს თემაზე დაწერილი ლექსები გაჯერებულია ტკივილით, ეჭვებით, შეურიგებლობით, მოწოდებით, გაფრთხილებით, სიბრძნით, ცრემლიანი რწმენით და ეს ბუნებრივია. ბორკილებიანი შეხვდა ჩვენი ქვეყანა მეოცე საუკუნეს. სამი წლით მოლანდებული თავისუფლება ისევ ხელყო 1921 წლის 25 თებერვალს მოყვრულად მოსულმა მტერმა და აპოკალიფსური მხეცების სათარეშოდ იქცა ქვეყანა. კავკასიის ქედზე მიჯაჭვულ ამირანს ვერ ელირსა აშვება, რამაც განუკურნებელი ტკივილით აავსო პოეტის სული.

მართებულად შენიშნავს პროფესორი რევაზ თვარაძე, რომ „სამშობლო გალაკტიონისათვის „თემა“ არასოდეს ყოფილა (ისე-

ვე, როგორც ვაჟა-ფშაველასათვის ბუნება, ხოლო რუსთაველისათვის – სიყვარული). ეს თვით არსებობა იყო, მისი პირადი სიცოცხლეც და სამყაროს ყოფნაც. მას აბსოლუტურად ჰქონდა ნაგზნები... დაფარული შინაგანი საწყისები, სულიერი რაობა ერისა“ (1, 28).

იავარქმნილი რწმენის, დამონებული სამშობლოს ტკივილები ახალი ძალით გაცხადდა გალაკტიონის „მშობლიურ ეემერაში“, რომელშიც საოცარი დატვირთვის, ღრმა ქვეტექსტების მქონე სახეებია: ამირანის კვნესა, დარიალის ზარი, დაცარიელებული ყვავილთა ცა, ღრუბელშემოსილი ყაზბეგის შუბლი, გადასხვაფერებული მშობლიური ხეები, უცხო ზამთრისაგან დაკარგული ბილიკი, გაძარცული ხე...

პოეტის ხილვაში ცოცხლდება ტრაგიკული რეალობა: „ვეღარ ვცნობილობ მშობლიურ ხეებს – ზამთარს ბილიკი დაუტანია... „დიდი ხანია? – მივმართავ ტყეებს და ტყე გუგუნებს: დდი ხანია“...

ერთი შეხედვით შეჩვეულ ემპირიულ სამყაროში, ნაცნობ რეალობაში ხდება ერის უარსებითესი პრობლემების წარმოჩენა.

ჩვენის აზრით, გადასხვაფერებული „მშობლიური ხეები“, რომლებიც ვეღარ იცნობა, შერყეული რწმენის სიმბოლოა. ხე (სიცოცხლისა და ცნობადისა) ღმერთის სიმბოლოდ მოიაზრება ძველ და ახალ აღთქმაში, ღვთისმეტყველებაში, სასულიერო პოეზიაში, კლასიკოსთა ნააზრევში.

„იესო ქრისტე ცხოვრების მომნიჭებელი ხეა. ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში, სასულიერო პოეზიაში ხე ცხოვრებისა ღვთაების მეტაფორული სახელია (დაბ. 2,9, გამოცხ. იოანესი, 22,1-2). ხე ცხოვრებისას შესახებ საინტერესო შეხედულებები გააჩნიათ გრიგოლ ნოსელს, იოანე დამასკელს და სხვებს (2, 120-121).

გალაკტიონის ლექსის სახეცვლილი ხეები და მასთან მისასვლელი ზამთრის მიერ ჩახერგილი ბილიკი უარყოფილ რწმენაზე მიგვანიშნებს. ზამთარი ასოცირდება რუსულ ბოლშევიზმთან, რომელმაც თავს მოგვახვია მარქსიზმი, ურწმუნოება.

გზა და ბილიკი საღმრთო სახელებია.

ძველ აღთქმაში ღმერთს ეწოდება „შარაგზა“, წმიდა გზა“, „უცნობი გზა“, „ცოცხალი გზა“, ახალ აღთქმაში „გზა“ (იოანე, 14, 6, 3, 211).

ბილიკი, უცნობი ბილიკი საღმრთო შინაარსისაა ესაიას წინასწარმეტყველებაში: „წავიყვან ბრმებს მათთვის უცნობი გზებით და მათთვის უცნობ ბილიკებზე გავატარებ“ (ესაია, 42,16) (4, 105).

ან: „ასე ამბობს უფალი, ზღვაში გზის მიმცემი და ბილიკისა ბობოქარ წყლებში“ (ესაია, 43,16) (4, 106).

გალაკტიონის შემოქმედებაში მრავალგზის გვხვდება სიმბოლური ზამთარი. შემთხვევითი როდია, რომ ალვის ხეს (სიცოცხლის ხეს) თოვლი მოსავს, თოვლიანია ნაძვი (სიცოცხლის ხე), თეთრ თოვლის ქვეშ უჩინარდება მთა (მარიამი), მთა ბინდდება უსაზღვრო ღამით, თასი (მარიამის სიმბოლოა) ყინვიანია, ყინულოვანია სახლი, ქუჩა, ქალაქი, გაყინულია ქვეყნის გული, ცა, ოცნება, მხედარი, სულში „აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინულია“, იანვრის თოვლით ჭკნება სულის იები, მაისშიც იყინება ნაკადული, ჩვენს ბედისწერად ქცეულა „გულისდამხშობი“, არამშობლიური ზამთარი, მისი „მწუხარე თოვლი“, „შავი თოვლი“, „საუკუნის თოვლი“ და ზვავი ემუქრება საქართველოს არსებობას.

საოცარი ფრაზაა: „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა“.

ნეტარი ავგუსტინეს განმარტებით, გემი რწმენაა (5, 453).

გამომდინარე აქედან, საანალიზო სტრიქონი ასეთნაირად შეიძლება გაიშიფროს: ერთნაირმა რწმენამ, ანუ ქრისტიანობამ მიგვიყვანა “მწუხარე თოვლის” – ჩრდილოელი მეზობლის სამეფოსთან.

არა ქართული „გაზაფხულისმაგვარი თოვლის“, არამედ „შავი თოვლის“ შიშით დაიზაფრა ერი. უცხოური ზამთრის ქარიც წითელია, სისხლის, აღსასრულის, სიკვდილის მოციქული. პოეტის სულში კი „იისფერი თოვლის, ქალწული თოვლის“ სილამაზე იყო და „მრგებელი ქარის“, მშობლიური ქარის სიყვარული.

„კარგა ხანია“ ამ რუსული ზამთრის, „სიცივის მძევალი“ იყო ჩვენი ქვეყანა, როგორც მოსწრებულად არის ნათქვამი „მშვიდობის წიგნში“. „მშობლიურ ეფემერაში“ ტყეც ამოწმებს ამ აზრს და გუგუნებს: „დიდი ხანია!“

მიჯაჭვული ამირანი დამონებული სამშობლოს სიმბოლოდ გაიაზრება აკაკი წერეთლის „თორნიკე ერისთავში“: „კავკასიის მაღალ ქედზე მიჯაჭვული ამირანი არის მთელი საქართველო და მტრები კი ყვავ-ყორანი“. ამირანის აშვებით გამოხატავს აკაკი წერეთელი საქართველოს განთავისუფლების რწმენას: „მოვა დრო და თავს აიშვებს, იმ ჯაჭვს გასწყვეტს გმირთა გმირი“ (6, 221).

გალაკტიონიც საქართველოს სიმბოლოდ წარმოსახავს ამირანს.

პოეტი საქართველოს, ხალხის გენიას ამგვარად ეხმაურებოდა: „შეხავსებია კლდეები კლდეებს, იქ ვიღაც კენესის დიდი ხანია. „ამირანია? – მივმართავ ტყვეებს, და ტყე გუგუნებს ამირანია!“

„გალაკტიონი თავად იყო ქართული პოეზიის ამირანი, მისი ძალისა და ენერგიის გამართლება“(7, 594).

ამირანის კვნესა და საერთოდ, მრავლისმთქმელი კვნესა თან დაჰყოლია განგებით ჩვენი ერის არსებობას. ილია ჭავჭავაძესაც ხომ „ქართლის ძილში” კვნესა ესმოდა („ელეგია“).

არც გალაკტიონს ასვენებს ეს „მძაფრი კვნესა“ და კითხვა „დაკარგულია?“ თითქოს ტყეთა გუგუნიც უმოწმებს ეჭვებს: „ეს მძაფრი კვნესა მიწამლავს დღეებს, ის გული ისევ ჩემი გულია... „დაკარგულია?“ – მივმართავ ტყეებს და ტყე გუგუნებს: „დაკარგულია“...

„მშობლიური ეფემერა“ დაწერილია 1923 წელს, როცა უკვე აშკარა გახდა ქვეყნისთვის ახალი ბორკილის დადება, გაზაფხულის გაქრობა (ანუ რწმენის დაკარგვა, - გაზაფხული და ზაფხული საღმრთო სახელებია,) ზამთრის გაბატონება. ეს ტრაგედია მიჯაჭვული ამირანის სახით შეიძლებოდა ყველაზე შთამბეჭდავად გამოხატულიყო.მრავლისმთქმელია მზის დაბინდებამდე ჩასვლა: „მზე ჩავა, ჯერ კი შორსაა ბინდი“... მზე ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოა ძველი აღთქმიდან დაწყებული: მივმართოთ ფსალმუნს: „მზეა და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 84, 13).

მზის ჩასვლა, მზის გარდაცვალება, მზის ჩაქრობა ქრისტიანული ღმერთის უარყოფას მოასწავებს გალაკტიონის შემოქმედებაში.

ყაზბეგი – ეროვნულობის, სიდიადის, სიმაღლის, სიამაყის, მიუწვდომილობის სიმბოლო – ღრუბლით შემოსა მოყვრად მოსულმა მტერმა, ყვავილთა ცის კალათები დააცარიელა, ანუ რწმე-

ნა ჩაუკლა ამ ედემისმაგვარი მხარის მკვიდრს, დარიალის ზარით შეზარა ერი: „ყაზბეგის შუბლი შემოსეს ღრუბლით და ცა ალუბლით სავსეა... კმარა.ყვავილთა ციდან კალათებს ცლიდნენ, დარიალიდან ზარავდა ზარა“...

მიგნებული, ღრმა ქვეტექსტების შემცველი ფრაზაა: „ყაზბეგის შუბლი შემოსეს ღრუბლით“.

ბიბლიაში ღრუბლის სვეტით იფარავს ღმერთი ებრაელებს ეგვიპტელთაგან: „წინ მიუძღოდა მათ უფალი, დღისით ღრუბლის სვეტში გზის საჩვენებლად, ღამით ცეცხლის სვეტში გზის გასანათებლად, რათა ევლოთ დღითა და ღამით“.

„არ მიჰფარებია ხალხის თვალს დღისით ღრუბლის სვეტი და ღამით ცეცხლის სვეტი“ (გამოსვლა 113, 21, 22).

ხალხის უზნეობით განრისხებული უზენაესი ღრუბლითა და რისხვით იბურება: „რისხვით მოიბურე და გვდევნი“, „ღრუბლით მოიბურე და აირიდე ჩვენი ლოცვები“ (გოდება იერემიასი, 1, 43, 44).

ღმერთი ცოდვილ ისრაელებს სჯის იმით, რომ მზეს ღრუბლით მოსავს: „მზეს ღრუბლით შევმოსავ და მთვარე აღარ გაანათებს თავისი ნათელით“ (ეზეკიელ წინასწარმეტყველი, 32, 7).

სიმბოლური სახეები ღრუბლისა და ნისლისა გვხვდება ჰომეროსის „ოდისეასა“ და „ილიადაში“.

ლესინგი აღნიშნავს, რომ „ჰომეროსმა დაამუშავა არსისა და მოქმედების ორგვარი სახეობა: ხილული და უხილავი... პოეტისათვის ნისლი, ღრუბელი, ღამე... პოეტური ხერხია... იეროგლიფი, სიმბოლური ნიშანია, რაც ცვლის გამოთქმას „უჩინარი“, „გაუჩინარება“... და დამკვირვებელს ეუბნება: „უნდა წარმოიდგინოთ, რომ უჩინარია. ჰომეროსთან გმირის წინასწარ ნისლში გახვევა იმ მიზნით კი არ ხდება, რომ ირგვლივ მყოფმა ადამიანებმა გმირის ნაცვლად ნისლი დაინახონ, არამედ იმისთვის, რომ მნახველმა იგრძნოს, კაცი გაუჩინარდაო. რაკი ნისლით დაიბურა, ის უკვე უხილავია“.

„ჰომერისისეული ნისლები... გაქრობის, გაუჩინარების ნიშანია და ლესინგი უკიჟინებს მხატვრებს პოეზიისა და მხატვრობის საზღვრების მოშლას, შენიშნავს, რომ ისინი ჰომეროსისეულ ნისლებს ყოველთვის და არასაჭირო შემთხვევაში იყენებენ“ (8, 92, 94, 96).

პომეროსის „ილიადაში“ ტიდევსის პირმშოს „ღმერთი იცავს, მხრებზე ნისლი დაუფენია, მოფრენილ ისარს მეყსეულად აშორებს ხოლმე.

პოსეიდონმა „პელევსის ძის თვალწინ მოჰფინა მრუმე წყვდიადი“, ასევე, იმწამს გაფანტა თვალთა წინაშე ღმერთმა ღრუბელი ჯადოსნური, აპოლონმა კი „გმირი შებურა ყომრალი ღრუბლით“(9, 84, 393, 394).

„ოდესეაში“ ტელემაქე და ოდისევსი ათინამ ნისლით შებურა და უგრძნეულოდ გაიყვანა ქალაქიდან“ (10, 440).

ვაჟა-ფშაველას პოემა „იალბუზში“ ნისლი სხვათა ღირსების მიჩქმალვის, უგულებელყოფის, ჩრდილში მოქცევის საშუალებაა. პატარა, შურიან მთებს აღიზიანებთ იალბუზის განთქმული სახელი და რაკი ამ გოლიათის დაშლა-დანგრევა არ შეუძლიათ, გადაწყვეტენ, უჩინარყონ იგი ღრუბელ-ნისლებით. მთელი წელი არ ჩანდა იალბუზი, მაგრამ მერე ღმერთის ბრძანებით დამარცხდა ეშმაკი და მთებს ანგელოზი დაეპატრონა (11, 371).

გალაკტიონს განსაკუთრებით იზიდავდა ეს ხერხი. მის სახეებს ხან რისხვის წამოსასხამი, ხან კი ღრუბლისა და “მთვარის წამოსასხამი”, ან “მთვარის მაზარა“ ჰბურავთ ანძების ტყეში (ანძა კი სულის ძველბერძნული სიმბოლოა). მისი პოეზიის ლირიკული პერსონაჟი, მზითშემოსილი, სიხარულშემოსილი, სხვა მზით მოსილი, შუქით შემოსილი, ზეგარდმონათლით მოსილი გვეცხადება.

„მშობლიურ ეფემერაში“ ჩვენმა “უფროსმა ძმამ“, „მტერმა მეორემ“ ყაზბეგის ანუ ერის სიდიადეს ღრუბელი ააფარა მისი დამცირების, უგულებელყოფის მიზნით, დააცარიელა „ყვავილთა ცა“, რუსულმა ბოლშევიზმმა დაგვათმობინა ღმერთი, დახოცა მორწმუნენი, რადგან იგი გველეშაპის მიერ ხელდასმული მხეცების პროგრამით მოქმედებდა და სატანის, ანტიქრისტეს მეუფებას მოასწავებდა.

საგულისხმო ფრაზაა: „ყვავილთა ციდან კალათებს ცლიდნენ“.

ყვავილი საღმრთო სახელია: „ყვავილი, ყვავილი აბრაამისა, ყვავილი გულისა, ყვავილი საღმრთოი, ყვავილი ცხოვრებისა მაცხოვრის სიმბოლოა“ (12, 105-106).

განსაცდელის ჟამს „ძვირფასი ლანდების“ მოვლინება იპყრობს ყურადღებას (ალბათ ილია და აკაკი იგულისხმებიან, თერ-

გდალეულთა ბელადები): „სულ ერთი წამით განსაცდელ ჟამად შეხვედრა ჩუმი მე შენად მერგო. მოგონებებით, რაც ჩემს გულს ანთებს, იმ ძვირფას ლანდებს გადაეც, თერგო!...“

ფინალში ამირანის კვნესა უფრო ამძაფრებს თავისუფლებაწართმეული სამშობლოს ტკივილს.

ლექსის და, საერთოდ, გალაკტიონის პოეზიის რეზიუმედ გაიჟღერებს გადასხვაფერებული მშობლიური ხეების სევდა, ზამთრისაგან წაშლილი ბილიკი, მიჯაჭვული ამირანის კვნესა, მზის ნაადრევი ჩასვლა, ღრუბლით შუბლშემოსილი ყაზბეგი, დაცარიელებული ყვავილთა ცა, დარიალის ზარი, აქ ყოველ სიტყვას ფიქრის ლოდები ჰკიდია, ჩასული მზის ფონზე სხივის ნატამალიც არ ილანდება, მაგრამ პოეტი თვით აჩერებს ამ ავბედით ხილვას, როცა შესძახებს: „კმარა!“

სიმბოლური ზამთრით, ღრუბლიანი ყაზბეგით, ამირანის კვნესით, დარიალის ზარით მიგვანიშნა გალაკტიონმა ჩვენს ეროვნულ და სარწმუნოებრივ ტკივილებზე. თავისუფლებაწართმეულ, სახელმწიფოებრიობაწაგვრილ ქართველს ღმერთის რწმენასაც უკარგავდნენ, მისი მზიური სული ჩრდილოური თოვლითა და ყინვით უნდა გაეთოშათ, რათა დაემსგავსებინათ და უფრო კარგად დაემონებინათ.

ღალატით, ყინვით გამწარებული პოეტი უზენაესს ევედრებოდა: „დაადნე სხივი, სულო ციურო, სიცივისაგან გაყინულ გულზე“.

მომავლის რწმენის ძალით, მაინც დროებით მოვლენად აღიქვამდა პოეტი საუკუნის თოვლს: „საუკუნეთა თოვლო ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“ („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“).

ასევე სულის თვალით ჭვრეტდა პოეტი აპოკალიფსური მხეცების დამარცხებას და აღმოსავლეთის ცისკარს: „გარდავა ბნელი საუკუნის მღვრიე ნადირი, აღმოსავლეთი მოირთვება ცისკრის ალუბლით“ (მახაჯირი).

გალაკტიონ ტაბიძემ თავისუფლებაწართმეულ, უცხოეთის მიერ დამონებულ ქვეყანაში იცხოვრა და, ბუნებრივია, მის ლირიკას ბოლომდე გასდევს დამოუკიდებელი სამშობლოს ნოსტალგია. 1914 წელს წერდა “გთხოვ, დამიბრუნე ჩემი სამშობლო, სადაც მალხენდა ოცნება ყრმობის, სადაც არ ვგრძნობდი, თუ რას ნიშ-

ნავდა: ფიქრი სირცხვილის, ფიქრი მონობის" (სამშობლოში) (13,116).

1914 წლით თარიღდება "მთვარე მთას ამოეფარა", რომელშიც აფიქსირებს, რომ უცხოეთის ტყვეა და მისი ცხოვრება სიზმარს არის დამსგავსებული: "...მე ვდგავარ, როგორც ტყვე უცხოეთში, როგორც სიზმარში უცხო სიზმარი" (13,136).

ღრმა ძილში შთანთქმულ, უზრუნველ, დამოუკიდებლობადაკარგულ სამშობლოში მონობას სიძულვილს, უცხოეთში ხსნის ძიების უმართებულობის აზრს უნერგავს მშობლიური ნიავის ხმა, თერგის ზვირთები ("დარიალისა ვიწრო კლდეებში") (13,46-47).

მევახშის ხელში ჩავრდნილი, გაყიდული სასახლისა, ჭალებისა და აცელილი სათიბის ღრმააზროვანი სახეებით გვამცნობს პოეტი ეროვნულ ტრაგედიას, ლექსში არც ჩრდილოეთის ხსენებაა შემთხვევითი: "...მევახშის ხელში ვარ, დამედო ვალები, ოჰ, უნდა გავყიდო მამული ჭალები! რა გზაა, მე მიკვირს, რომ დღემდე გავძელი... სასახლეც გავყიდე, სათიბიც ავცელე!" (თიბათვე გავიდა) (13,114) აფიქსირებს პოეტი 1916 წელს.

ლექსში "შავი ზღვის პირად" ყოველი ნამდვილი ქართველის სატკივრის გაცხადებაა, რადგან ჩვენი სამოთხისდარი ქვეყანა სხვის მამულში იყო "ჩაშენებული": "ტროპიკულ ხეებს, შავი ზღვის პირად, ვაზებს დახლართულს, რომ მივყვებოდი ზურმუხტისფერ ფიქრებში გართულს, ჩამავალ მზეში მას მხოლოდ სხვისი ერქვა მამული" (14,114). ლექსის თარიღია 1928 წელი.

1937 წელს ისევ მონობის სიმწარე, ურწმუნოება, უმამულობა აკვნესებდა: "არ მეგონა, არ მეგონა, არ მეგონა, გულო", თუ ამგვარი გახდებოდი – ცივი, უმამულო. და ამგვარად თუ სიცოცხლის მოკვდებოდა კონა — არ მეგონა, სიცოცხლეო, არა, არ მეგონა!" ("არ მეგონა") (14,374).

ლიტერატურა:

1. რევაზ თვარაძე, „გალაკტიონი", თბილისი, 1972.
2. ტიტე მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება", ზუგდიდი, 1995.
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.

5. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, საქართველოს ეკლესიის კალენდაი, თბ. 1985.
6. აკაკი წერეთელი, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 2, თბ. 1991.
7. სიმონ ჩიქოვანი, "ქართული პოეზიის ამირანი", წიგნში გალაკტიონის რჩეული, თბ. 1989.
8. ლესინგი, „ლაოკოონი ანუ მხატვრობისა და პოეზიის საზღვრების შესახებ“, თბ. 1986.
9. ჰომეროსი, „ილიადა“, ძველბერძნულიდან თარგმანი რ. მიმინოშვილის, თბ. 1990წ.
10. ჰომეროსი, „ოდისეა“, თარგმანი ზ. კიკნაძის და თ. ჩხენკელის, თბ. 1975.
11. ვაჟა-ფშაველა, ხუთტომეული, ტ. 3, თბ. 1966.
12. ტიტე მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996.
13. გალაქტიონ ტაბიძე ხუთ ტომად, ტ. 3, თბ. 1994.
14. გალაქტიონ ტაბიძე ხუთ ტომად, ტ. 2, თბ. 1994.

ავდრის, უამინდობის, ზამთრის, თოვლის სახეთა ქვეტექსტებით სამშობლოს ბედისა თუ უბედობის გაცხადება. ავდრისა და ზამთრის რელიგიურ–პოლიტიკური ქვეტექსტები

გალაკტიონ ტაბიძემ ზამთრის, ავდრის, უამინდობის, თოვლის, ყინვის სახეებში ჩააქსოვა რელიგიური, პოლიტიკური, სოციალური, ეროვნული, ფილოსოფიური თვალსაზრისი, ამ სახეთა გამოყენებით შექმნა განუმეორებელი მხატვრული სახეები, ძალაუნებურად გაეჯიბრა „თოვლის ნიღაბის“ ავტორს, რომელიც, მიუხედავად გერმანული წარმოშობისა, რუსული ცნობიერების იყო. მომავალი ალბათ გასცემს სრულყოფილ პასუხს, ამ შემთხვევით შემდგარ შეჯიბრში ვინ ვის გადაამეტა.

ცნობილია, რომ ალ. ბლოკმა გაგვანებივრა თოვლის და ყინვის გამოყენებით შექმნილი მეტაფორებით: თოვლის ემბაზში მონათვლა, ქარბუქის ქვები ყინულის ბელტის შუბლზე ნალესი, თოვლიანი ქარის შემოხვევა, თოვლის ღვინო, თოვლის მორევი, თოვლიანი მხარის გემი, თოვლის ნამქერიანი გზა, თოვლში ჩაკირულ

სულის ძახილი, უნაპირო თოვლზე გადაფრენა, თოვლიან სევდით მკვნესარი ლირა, თოვლის ფრინველის ფარდები, თოვლის ვერცხლისფერი გზები, შორეული ყინვის ნაპრალები, თეთრი სიკვდილის ველით გაყინული გული, გული, ქარბუქს გადაცემული, უკანასკნელი ეკლით თოვლში შემონათება, თოვლიანი ნეშტი, თოვლიანი მხარის გემი, თოვლის სანთელი, ცეცხლმოდებული თოვლის ეკლები (1, 28,29,30,34,35,36).

ამჯერად ჩვენ გვაინტერესებს ჩანაფიქრი სახეებისა: თოვლიანი მხარის ჯადოქარი სიცივე, სიავის გრძნობით შეფიფქული ქუჩა, უცნობის სკრიპკის ტირილი უამინდობაზე, ზამთრების მწუხარება, ზამთრის ყინვა–ქარბუქში ცხოვრება, თვითმპყრობელობის სუსხი, გულისდამხშობი ზამთარი, ძველი თოვლით და ყინვით შემოსილი მიუღწეველი მწვანე ნაპირები, იანვრის თოვლით დამჭკნარი სულის იები, მწუხარე თოვლი, თოვლიანი ტყეები, თოვლიანი ალვა, მწუხარე თოვლში ფერადი გემით სვლა, ყინვის შიში შორევი, უამინდოთა სასტიკი სული, თოვლის მიერ სილისთვის მინებებული ნოვალისის ყვავილი, თოვლიანი მინდვრების სასაფლაო, თოვლიანი მინდვრების თეთრი კუბო, თოვლის მხარე, ნისლიანი მთა–ბარი, სიშავეში გაყინული ოცნება, ივლისისფერი ყინვის თასები, მაისის ყინვა, გაყინული მთა, შავი თოვლი, ზამთრის სიკვდილი, უსაზღვრო ღამე და ყინვა, ქარიშხლის ფიფქი, ზამთრის სუსხით მოკლული სხივი, თოვლში ჩაფლული უნუგეშოდ შთენილი გაყინული ფოთოლი, თოვლის ფერ–უმარილი, ფიფქით მტრობა, ბნელი თოვა, სამშობლოდ სახელდებული თოვლი, ყინვით გადაყინული ყვავილები, ყინვათა მფენი თვალები, გვიანი ზამთარი, ზამთრით დაჩაგრული გული, ზამთრისაგან განშორების ნატვრა, ზამთრების მწუხარება, ყინვით დაბინდებული თვალი, დათოვლილი ხიდები, დათოვლილი მწუხარება, უამინდობით შეწყვეტილი სიმების სიცილი, ელვარე თოვლში მავალი მარხილი, ზამთრის დღეები და თარეში სულის ბოროტის, დიდი სიცივე, კოსმიური სიცივე, ყინვის განგულება, ავდრით გადახრილი ქუჩა, ზამთარი ძნელი, გულისდამხშობი ზამთარი, წარმავალი თოვლი, თოვლის ფანტელივით გარდასული სიავე, საიმქვეყნიო და საამსოფლო სიოსთან დაპირისპირებული ზამთარი, თოვლის უკანასკნელი სამსალა, არაწმინდა თოვლი, უამურ ზამთრის გულგასაგმირი სახლი, ზვავის ზრიალი, თოვლთა მსგავსად დღეთა სვლა, ნაზავთარი ბედის

ავდარი, დღეების თოვლით გადაბაღება, გაყინული ოცნება, სიზმარივით მდევარი ზამთარი, გული–ყინული, თეთრად სპეტაკი და მარად შავი, სული–აღსავსე სუსხით, დათოვლილი ხიდები, დათოვლილი ზმანებები და მწუხარება, ყინვამოსხმული გუნდი ლაშქართა, განათებული სიცივის ბრწყინვა, სიშავეში გაყინული ცა, გამწარებული სულის სიცხელე და ყინვის ამაო განგულების გლოვა, მწუხარე თოვლში ფერადი გემით სვლა, ზამთრის დღეების მოსვლა ეგზერსისებად, გულისდამხშობი ზამთარი, მაისის დღეების ყინვა, აგვისტოს თოვლი, ავდარს მოყოლილი ავდარი, დათოვლილი გამვლელები და გულცივი ბაღები, გულში აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინული, თეთრ თოვლის ქვეშ სიზმრებში გაუჩინარებული მთის გრეხილი, თოვლის ფიფქით შემოსილი ნაძვი და მღელვარე გაზაფხულზე გაყინული ნაკადული, ყრუ ბაიათის ფიფქით მტრობა, ზამთარი, სიცივე და სიკვდილი, თეთრი თოვლის თეთრი სუდარა, თოვლი–სამშობლო, თოვა და გულის წუხილი, თეთრი ავდარი, მწუხარე თოვლში მავალი გემი, წვიმა და თოვლი... მხარეები სიბერის, ყინულის სასახლე, ქუჩა, ქალაქი, კოშკი, თოვლით თრობა, ირიბი, ალმაცერი თოვლი, ყინვა და ღამე, ყინვა ფეერიული, გამწარებული სულის სიცხელე და ამაოდ ყინვის განგულების გლოვა, გადაუდებელი თოვა, ზამთრის მიერ წაშლილი ბილიკი, ბნელი თოვა, მაისის ყინვა, სულში ირიბი, ალმაცერი თოვლი, ივლისისფერი ყინვის თასები, თოვლთა მსგავსად დღეთა სვლა, თეთრი ავდარი, თეთრი ტყე, თბილისის ზამთრის გაზაფხულის მსგავსი თოვლი, მადლიანი ქედის თოვლი და მთუთქავი მზე, სითეთრე თოვლის, სისპეტაკე მხარეთ ზემოთა, თოვლის ვარდები, თოვლის მადონა, ვარდისფერი თოვლი, იისფერი თოვლი, წარსულის თოვლი ია–ზამბახის, ქალწულ თოვლთან ბინის ძიება, იისფერ თოვლის ქალწულებივით ხიდიდან ფენა, ფეერიული ყინვა.

თოვლის საშუალებით მოვლენათა სწრაფწარმავლობაზე აქცენტირებაა: „მსგავსად თოვლთა მიდიან დღენი, ეს რაცა მოხდა, დამაცა, იყო რაღაცა თოვლი, ფანტელი... ის დრო სად არის? იქ, სადაც თოვლი შარშანწინდელი“... (მშვიდობის წიგნი).

იდუმალი ხმით ბნელი ნატვრის, საშინელი ავდრის დამარცხების აზრია: „ისმენ იმ სხვა ხმას... იმ ბნელი ნატვრის, საშინელ ავდრის, უამურ ზამთრის გულგასაგმირად“ (მშვიდობის წიგნი). და ჩნდება სურვილი მუდმივი თოვლის სულის სითბოთი გადნობისა:

„... ვნების რკალად მოვედები მუდმივ თოვლით შესუდრულ მთებს“..

ყინულის სასახლის, ყინულის კოშკის, ყინულის ქალაქის, ყინულოვანი გარემოცვის, ყინულის მთის დადნობაა ცხელი გულის ძალით ლექსში „შეხედეთ, მიწა!“

თოვლიან მყინვარზე ყველას დასანახად დაწერილია სიტყვა: „... მყინვარის თოვლით მოსილ ყინულზე ობლობის სიტყვა მგზავრმა დაწერა“.

და რწმენა ავდრის დამარცხებისა, „სიხარულის“ (საღვთო სახელია!) გამოჩენისა: „... რაც უნდა ათოვოს და ქუჩა ავდრით გადაიხაროს, დღეს უსათუოდ, ო, უსათუოდ, მე სასახლეში ვნახავ სიხარულს“...

გვხიბლავს თოვლიანი დღის ხარება, იისფერი თოვლის ქალწულებივით ხიდიდან ფენის ფონზე: „...ამნაირ დღის ხარებამ ლურჯი და დაღალული სიზმრით დამთოვა“ (თოვლი).

მთავარია დევიზი, რაც, უპირველესია ყოველი გენიისთვის: „სული გქონდეს უსპეტაკეს თოვლისა!“ (პოეზია უპირველეს ყოვლისა).

ქარის, თოვლის შიშის დაძლევა გამარჯვების უტყუარი გარანტიაა: „არმოშიშარს ქარისა და თოვლისა, ყოველ ჩვენგანს ურყევ მიზნად იქნება მხოლოდ ერთი სიხარულის შეგნება: პოეზია უპირველეს ყოვლისა“ (პოეზია უპირველეს ყოვლისა).

საყურადღებოა ქართული ხასიათის წარმოჩენა თოვლის სახის გამოყენებით, ხალხური ინტონაციის გაჟღერებით: „არათუ თოვლის ბრწყინვის, არ მეშინია მტრისაც, ვაჟკაცსა გული რკინის, აბჯარი თუნდაც ხისა“.

ქართული ფენომენი ამ სტრიქონებშიც ხალხური სისადავით არის ნათელყოფილი თოვლის საშუალებით: „რას ნიშნავს იყო ქართველი? ეს ნიშნავს, პირველ ყოვლისა, მტრის გეშინოდეს მომხდურის, ვით შარშანდელი თოვლისა“.

პოეტის გენიალური ირონია ისევ ხალხური სისადავით გაჟღერდა თოვლის კონტექსტში: „... თოვლში მოგიყვანს ზაფხულის ყვავილს ჩემი ბახალა“...

გალაკტიონ ტაბიძე „ბედის ამინდის“ ამოცნობას ცდილობდა და ამინდს თუ უამინდობას დაუკავშირა ფილოსოფიური, ეროვნული, რელიგიური, სოციალური, სულიერი პრობლემები „მშვი-

დობის წიგნში", რომელიც ეროვნულ–სარწმუნოებრივ ტრაგედიებს ეხება, პოეტი ამჩნევს „ბედის ავდარს" და ამბობს: „რაგვარად ნასკვავს აქ ბედის ვარსკვლავს უამინდობა" (2,55).

„ავდრის მოლოდინში" სულიერი ავდრის სევდაა და უამინდობა იმით არის გამოწვეული, რომ დავიწყებულია წარსულის ია–ზამბახი (მარიამის სიმბოლოებია), ალვა–მზეთუნახავი და მკრთალი სახის (ალვა ქრისტეს სახელია), სათუოა „მებაღის" მოსვლა, მებაღე კი ღმერთია. მარიამი ქალწულია, „ნელ ლერწამით და ვაზის მტევნებით" დაგვირგვინებული, (ლერწამი და მტევანი მეტაფორაა), მაგრამ მებაღეს თუ გაუუცხოვდა ხალხი, ყველაფერს დაღუპვა დაემუქრება (3,197).

„მშობლიურ ეფემერაში" „ზამთარს ბილიკი დაუტანია" (ბილიკი საღვთო სახელია) (2,337)

სწორედ ზამთარი, ზამთრების მწუხარება იძენს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას გალაკტიონის პოეზიაში: „...მხოლოდ ზამთრების მწუხარებით შეიფოთლები", რადგან სულში არც ყვავილია, არც მზე, დემონებია იგვლივ და მხოლოდ მის დავიწყებაშია ხსნა (ყვავილი, მზე საღვთო სახელებია – შენს სიყმანვილეს) (4,173).

„გვიანი ზამთარი და ქარის ტირილია" ელეგიური განწყობილების მაცნე „ელეგიაში (4,216).

ზამთარია სახის ნიღაბიც: „ფერი მზესა და ქარს მოჰყავს გაზაფხულის სადარი, შენ კი ლოყას გადაგკვროდა ზამთარი".

„ზამთრის ყინვა–ქარბუქში" მცხოვრებს, დავიწყებია ზაფხული, გაციებია სული, გულიც სიცივის სამკვიდროდ ქცეულა: „ვცხოვრობდი ზამთრის ყინვა–ქარბუქში, ხსოვნა არ იყო ჩემში ზაფხულის და ნელა–ნელა მიჭკნობდა დღეებს, სიცივე გულის, სიცივე სულის" (მე დავიბადე განთიადისას) (2,131).

ზაფხული საღმრთო სახელია. აშკარაა, პოეტი წუხს უღმერთო ცხოვრებაზე, წასულ ზაფხულზე, ზამთრის ძონძებზე და წუთისოფლის ამაო დიდებაზე. ლექსის ლირიკულ გმირს ღამეში, ყინვაში ცხოვრება და „შორეულის შიში" რგებია: „ვხედავ, ზამთრის ძონძები ხეებს ჩამოეკონა, მე კი, ეს გაზაფხული ისევ ჩემი მეგონა... ჰყინავს. ისევ ღამეა, მოდის შიში შორევი, რა ამაოდ ირევა წუთისოფლის მორევი" (წამი წამს ეზიდება) (4,290).

აქ გაზაფხული ღმერთის, ზამთარი ურწმუნოების სიმბოლოა. უამინდო ქვეყნის მკვიდრთა სულის სისასტიკის განმცდელი პოეტი იტყვის: „სასტიკია სული უამინდოთა, განა ქვეყნად ბევრი რამე მინდოდა“ (შემოსილნი გამჭვირვალე ბლონდებით) (4,110).

„ყრუდ, უალერსოდ ყინვათა მფენი თვალების“ სუსხიანი შეხედვაც დაჰბედებია.

„ნაზავთარი ბედის ავდარის წინ გრგვინვის ზარი წვევით დიადის“ მოუსმენია (მშვიდობის წიგნი) (2,907).

„მოგონებებში“ ხაზგასმულია „ზამთრის გმინვის სასტიკი ძალა, მკვლელი იარა“ (6,36).

პოეტი აფიქსირებს, რომ „ზამთრის სუსხმა სხივი მოჰკლა“ (დახუჭული თვეები) (3,27). ზამთარი ურწმუნოებაა, სხივი – ძე ღმერთის სახელი.

„სიზმარივით მდევარი ზამთარია“ ლექსში „თეთრი პელიკანი“ (4,70).

„მანტიითა და გვირგვინით“ მოსულთ ზამთარს მოაქვს სიცივე, სიკვდილი, კენარის მსხვრევა, სისხლი, ცრემლი, სხვა სიყვარულის მონატრება, იუდასა და კაენის მეუფება: „მანტიით მხრებზე, თეთრი გვირგვინით ელვარე გზებით მოდის ზამთარი. მოდის ზამთარი, მოდის სიცივე, მოდის სიკვდილი... იუდას სახე, კაენის ლანდი და ღამეების შავი გუგუნი“ (როგორ ებრძოდნენ ზარებს ზარები) (4,38).

ლექსი აშკარად რელიგიური და სოციალურ–პოლიტიკური აქცენტების მატარებელია.

ზამთრის დღეები გაუთენებელ ღამეს ემსგავსება, მას რამე ახალი კი არა, ბოროტი სულის თარეში და კოსმიური სიცივე მოსდევს: „ზამთრის დღეები მოდის მწარე ეგზერსისებად, მე რამ ახალი მათი მოსვლით არ მელირსება. მოდის სიცივე და თარეში სულის ბოროტის, დიდი სიცივე, კოსმიური სიცივე მოდის“ (ზამთრის დღეები) (7,376).

„გულისდამხშობი ზამთარი“ და „არაწმინდა თოვლია“ უბედურების მაცნე პოემაში „მშვიდობის წიგნი“ (2,260).

„გვიანი ზამთრით“ (ელეგია,), „ზამთრის სიავით მთლად დაჩაგრული“ (ო, გაზაფხულო) პოეტი ნატრობს ამ „გულგამყინველი ვაების“ გაცილებას: „რომ წავიდეს ეს ზამთარი, სიზმარივით მდევარი“ (თეთრი პულიკანი) (4,17).

„როგორმე ზამთარს თუ გადავურჩი, როგორმე ქარმა თუ მიმატოვა“, ნათქვამია ლექსში „თოვლი“, რომელშიც თოვლში დაცემულია ზამბახები, უდაბნოში გაუჩინარებულია მანდილი (5,165-174). ზამბახი და მანდილი მარიამის სიმბოლოებია, უდაბნო ურწმუნოება.

„ნაზავთარია ბედი“, „ავდრით გადახრილია“ ქუჩა (მთელი დღე ვგრძნობდი) (3,2901).

„სიცივის მძევალია“ ხალხი „მშვიდობის წიგნში“ (2,307).

პეტერბურგში რევოლუციური მოვლენების მაყურებელი პოეტი ავდრის უწყვეტობას წინასწარმეტყველებდა: „მე ვალმოხდილი ისევე ველი, როგორ მოჰყვება ავდარს ავდარი“ (როგორ ებრძოდნენ ზარებს ზარები).

უამინდობა, ურწმუნოება ქნარის სიმებსაც ადუმებს: „უეცრად წყვეტენ სიმები სიცილს უამინდობით, უამინდობით“ (მას გახელილი დარჩა თვალები) (4,138).

„ზამთრების მწუხარებით“ „შეფოთლილი“ პერსონაჟი გალაკტიონის ლირიკისა, მაინც დარწმუნებულია მინიური უკეთურობების დამარცხებაში, ზამთარი ვერ შესძლებს „საამსოფლო და საიმქვეყნიო სიოსთან“ (ღმერთთან) გამკლავებას: „ზამთარო, ასე გულისდამხშობო, ვერ შესძლებ, სიო რომ გადასწიო საიმქვეყნიო და საამსოფლო“ (მშვიდობის წიგნი) (2,131).

ავდრის შიში საერთოდ დაებედა მეოცე საუკუნეს: „ცა იღრუბლება, მოდის ავდარი, მე დამაქვს სევდა ჩვენი პლანეტის“ – წერდა ტერენტი გრანელი (8,154).

1921წ. 25 თებერვალს ჩვენი სამშობლოს თავისუფლების ხელყოფისა და ხელახალი ოკუპაციის დროს დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში დაღუპული ერთადერთი ასულის დაღუპვით სამუდამოდ დაზამთრდა დიდი ქართველი პატრიოტის კოტე მაყაშვილის გულში და იგი ვაებდა: „არც სიცოცხლის, არც სიკვდილის აღარა მაქვს ხალისი, თებერვალმა დამიზამთრა სამუდამოდ მაისი“ (9,41).

პოლიტიკური უამინდობის მიუხედავად, გალაკტიონი არასოდეს წყვეტდა კავშირს უზენაეს საწყისებთან: „დატვირთული მრავალ უამინდობით, კიდევ დიდხანს ვიქანავებ კიდობნით“ (მეოცნებე აფრებით).

კიდობანი მარიამის სიმბოლოა: „გიხაროდენ, კიდობანო ოქროვანქმნილო სულითა“ (დაუჯდომელი ყოვლადწმინდისა ღვთისმშობლისა) (10,12).

ლიტერატურა

1. ალექსანდრ ბლოკი, რჩეული ლექსები და პოემები, თბილისი, 1995, თარგმანი სოსო სიგუასი;
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1993
4. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988
5. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. IV, თბ. 1994
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. III, თბ. 1994
8. ცისფერი სიშორე, თბ. 1998
9. ავთანდილ ნიკოლეიშვილი, XXს. ქართული მწერლობა, ქუთაისი, 2002.
10. საპატრიარქოს უწყებანი, 3-9 აპრილი, 2009, №12.

სამშობლოდ სახელდებული „არაწმინდა თოვლის“ მხარე

გალაკტიონის პოეზიის თოვლის სახეში სოციალური, ეროვნული, რელიგიური, ფილოსოფიური ჩანაფიქრი იკითხება.

ამ სახეს, ერთი მხრივ, პოზიტიურ კონტექსტში იყენებს პოეტი, რელიგიური გაგებით და მისი „თოვლის მადონა, თოვლის ვარდები, ლურჯი ფიფქი, იისფერი თოვლი, ვარდისფერი თოვლი მარიამ ღვთისმშობლის სახელებია (1,165-174).

ფრაზაში „ელვის ბილიკზე მიდის ფეხები და მეცემიან თოვლის ვარდები“ (ხან უფსკრულები, ხარ მწვერვალები (2,271) ელვის ბილიკი ქრისტეს, თოვლის ვარდები მარიამის სიმბოლოა.

გალაკტიონის ლექსებში გვხვდება არაწმინდა თოვლი, თოვლის სამსალა, თოვლის სუდარა, ფიფქით მტრობა, რომლის ქვეტექსტებსაც თოვლიან–ყინულიან იმპერიასთან მივყავართ.

ჩრდილოეთის ქვეყნის თოვლი მოიაზრება, როგორც სასაფლაო. თეთრი კუბოები: „ფანჯრიდან სჩანს თოვლიანი მინდვრები, როგორც სასაფლაო, როგორც თეთრი კუბოები, როგორც მგლოვიარე ეზო, უკალოო და უკუთნო“ (ჯონ–რიდი) (3,23-24).

პოეტს ამ თოვლში ნაგულისხმევი მუხანათობის გამო უჩნდება შეუძლებელი სურვილი: ორთითა ორკაპით ანიავოს, ახალი ნიჩბით აზიდოს ეს მსახვრალი თოვლი: „აიღე ორთითა ორკაპი და ანიავე ეს თოვლი, რომელი ნიჩაბი აზიდავს ამოდენა თოვლს“... (3,24).

ლექსში „ალვები თოვლში“ (3,47), ალვა თოვლიანია, თასი გაყინული. ალვა სიცოცხლის ხეა, თასი მარიამის სიმბოლო. ლექსში უპირისპირდება „ჩვეული სიცივე“ და „უჩვევი ნათელი“(იხ. დანვრილებით (1,31,40).

დათოვლილი ხიდების, ზმანებებისა და მწუხარების ფონზე (ხიდი მარიამის სახელია) პოეტს ევლინება ზეციური დედა, „ღვთისმშობლის ცქერა სავსე ქართული პატიოსნებით“ (თბილისი), (4,183).

ლექსში „სამშობლო შავი ლიუციფერის“ (4,193) მშობლიურ მხარეში ერთდროულად იხილვება წვიმა, თოვლი, სიბერე, სისხლი, მსხვერპლი, ცხედრები, „სასიკვდილო გადათეთრებით“ ცნობილი გზა და პოეტი ასკვნის: „ჩვენ მწუხარებამ დაგვიძმობილა ღამის ტყე–ველი, არასდროს ჩვენთან აქ არ ყოფილა ნაზარეველი“.

ჩვენთან დაძმობილებული, ნაზარეველის გარეშე არსებული „ღამის ტყე–ველის“ ქვეტექსტებში მოყვრის ნიღბით მოსული მტრის, მკვლელის სახე შეიცნობა.

გალაკტიონი განასხვავებდა საქართველოს გაზაფხულის მსგავს თოვლს ჩრდილოური თოვლისგან: „მთაწმინდიდან გაღმით ვხედავ თოვლის ლივლივს, ...გაზაფხულის მსგავსი თოვლი მოდის ზამთრის, ჰშვენის მელხიორის ტფილისს თოვლის ტვირთი (4,533).

„მღვრიე ქარში“ თოვლის მხარეს, მის „ჯადოქარ სიცივეს“ შეიგრძნობდა: „თოვლის მხარე, ნისლიანი მთა და ბარი. მოვიმხარი მისი გზები, სიცივე და მღვრიე დარი. სული ძლიერ აფეთქების და სიცივე ჯადოქარი“ (2,17).

პოეტის ბედისწერად ქცეულა თეთრი სუდარის მაგვარი თოვლი: „და სიცივემ თეთრი თოვლი თეთრ სუდარად დათოვა“ (სასიკვდილო მწუხარება) (2,305).

გაზაფხულისმაგვარი თოვლისა და მზის სამეფოში პოეტი „იისფერი ჰავის, ულტრაიისფერი სხივის ძალას შეიგრძნობდა: „აგერ მადლიანი ქედი, სად თოვლია და მზეც თუთქავს, ბრწყინვალება პირისპირი იისფერი ჰავით სუნთქავს, სხივიც ულტრაიისფერი ვერა ძალას ვერ შთაუნთქავს“ (შეხვედრა მთაში) (5,440).

გალაკტიონს აწამებდა „უამინდოთა სასტიკი სული“ (შემოსილნო გამჭვირვალე ბლონდებით) სული, აღსავსე სუსხით (918) თვითმყრობელობის საშინელი სუსხი (გული რკინადაა ქცეული) (6,163).

არანაკლები კოდირებული სახეების შემცველია და ჩვენთან „დაძმობილებული“ მტრის მხლებით გამოირჩევა „ოფორტი“ (4,144), რომელშიც ელვარე თოვლის მარხილი და თეთრი ავდარი მიგნებული მინიშნებაა ჩვენი უბედურების რეჟისორზე: „ელვარე თოვლში მიჰქრის მარხილი, რომ მოიხვიოს თეთრი ავდარი, ამ სივრცეებში მყავს დამარხული ზამთარი ცივი და ნაზავთარი“.

მისი „ელამი მზე“, „გაყინული მხედარი“ და სიჩუმე, ავბედითი ნაკვალევი და ძალადობით სამშობლოდ აღიარებული თოვლიანი იმპერიაა სატკივრის მიზეზი: „რა სიჩუმეა. როგორ აჩნია გზებს ნაკვალევი არსაამსოფლო, რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია... რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო“.

მართლაც, საკუთარის დავიწყებას და თავისი თოვლიან–ყინულიანი მონსტრის სამშობლოდ აღიარებას ითხოვდა ჩვენგან „გაიძვერა მოყვარე“.

„დომინოში“ (2,203) „თოვლის ფერ–უმარილი“ და „ფიფქით მტრობა“ მიგვანიშნებს მტრის ავბედით ზრახვას.

ლექსში „გული გრძნობს“ (3,322) საოცარი კოდირებული სახით მიგვანიშნებს პოეტი ჩვენი მძიმე ხვედრის მიზეზებზე. ამჯერად შეხვედრა გვიწევს „მწუხარე თოვლთან“, მისკენ სვლის მიზეზი კი „ფერადი გემი“ ყოფილა:„...მწუხარე თოვლში წამიყვანაა ფერადმა გემმა, წინათ ანგელოზს – დედამიწას ვუცქერი ჯალათს. ო, შურს იძიებს როსმე ბოჰემა. გული გრძნობს ღალატს“

„მწუხარე თოვლი“ ისევ უბედურების მომტანი იმპერიაა, გემი, ფერადი გემი–იგივე ძელი, ჯვარი, რწმენა...

ნათელია, რომ ერთმორწმუნეობის გამო მომხდარა თოვლის სამეფოსთან დაახლოება, მაგრამ მფარველ ანგელოზად მოვლენილი ქვეყანა ჯალათად ქცეულა, ღალატით ყოფილა დაღდასმული

ეს ურთიერთობა.

„მშვიდობის წიგნში“ ალეგორიულად მხილებულია სატანური იმპერია, „მეორე მტერი“, რომლისგანაც „საშინელი ავდარი“, „უამური ზამთარი“, „ნგრევა–ხოცვა“ გვერგო.

მუხანათი მეზობლის თოვლით და ყინვით გათოშილ გულში ბევრი მიუღწეველი ნაპირია თოვლით და ყინვით შემოსილი: „და მიუღწეველ მწვანე ნაპირებს შემოსავს ძველი თოვლით და ყინვით“ (თოვლით და ყინვით) (3,50).

გულში ბევრია „აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინული“ (ჩემს გულში დაჰქრის).

ეს ავბედითი, „ალმაცერი“ (არამშობლიური) თოვლი სულში აბატონებს სიცივეს: „თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი. დიკენსის გმირივით ცეცხლთან ჩაფიქრება. ელვარებს ღუმელი. ვფიქრობ, საცაა ცეცხლიც ჩამიქრება. გაიღო ფანჯარა: თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი. იფანტება თეთრი ფიქრები. იფერფლება ხელნაწერი... ნუ ჩამიქრები და იქაც, შიგნით, სულში... თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი“ (თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი“ (4,3267).

1921 წ. 25 თებერვალი ბოლშევიკური, ათეისტური იმპერიის მიერ საქართველოს ხელახალ ოკუპაციას მოასწავებდა და ამასთან რელიგიური რწმენის უარყოფასაც.

ამის შესახებ მეტაფორულად ამბობს პოეტი: „იყო ირგვლივ ზიანება და ყორნების ჩხავილი. თოვლმა სილას მიანება ნოვალისის ყვავილი“ (აღარ არის მენესტრელი (3,186).

სილაში მოქცეული ვარდი უნაყოფობის, ურწმუნოების სიმბოლოა სხვაგანაც (იხ. ჩვენი „სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში“).

„იანვრის მოძმედ“ („თოვლი“) არანებაყოფლობით ქცეული პოეტი სხვაგან იანვრის თოვლისგან სულის იების ჭკნობას აფიქსირებს: „იანვრის თოვლი, იანვრის თოვლში აჭკნობს ჩემს სულში ნაადრევ იებს“. აქვე საუბარია „დაფარულ ცოდვებზე, დამალულ ღალატზე“ „შიშველი ყვავილით“ გამონვეულ წუხილზე (სამრეკლო უდაბნოში) (3,40)

ია მარიამის, ყვავილი ქრისტეს სიმბოლოა.

მარადიული თოვლით, ღალატი ცნობილი მონსტრი სახელდებულია, როგორც „იანვრის თოვლი“.წუხილის მიზეზია „თოვლში ჩაფლული უნუგეშოდ შთენილი“ „გაყინული ფოთოლი“ (ქარით დატირებული) (2,355): შემდეგ თოვლი მოვიდა და ვით სულს

მოტივტივე, შევაჩვიე სიცივე ჩემი სულის სიცივეს“, ამბობს პოეტი, მაგრამ სინამდვილეში სწორედ რომ ეს შეუჩვევლობაა მისი ტრაგედიის მიზეზი.

თოვლივით თეთრ სახეში „ირისისფერ“ სულს ჭვრეტდა უცდომელი მზერა: „სახეს სითეთრე თოვლის დაჰყროდა, სულს– ბურუსები ირისისფერი“ (918) (3,173).

„ელეგიაში“ წუხილის მიზეზია „გაზაფხულის მზიან ჩრდილს“ შენაცვლებული გადაუღებელი თოვლი, (2,86).

თეთრ თოვლის ქვეშ სიზმარეთში გაუჩინარებული მთა (მთა მარიამის სიმბოლოა), გაზაფხულზე გაყინული ნაკადული (საღმრთო სახელია),თოვლის ფიფქით შემოსილი ნაძვი (სიცოცხლის ხე საღმრთო სახელია) ავლენს რწმენის გაქრობას ლექსში „თეთრ თოვლის ქვეშ“: „თეთრ თოვლის ქვეშ სიზმრებს წაჰყვა მთის გრეხილი უხმო, შორი და მღელვარე გაზაფხულზე ფიქრს მიეცა ველ–მინდორი. თოვლის ფიფქით შეიმოსა ნაძვი ტოტებდახლართული და მღელვარე გაზაფხულზე გაიყინა ნაკადული“ (თეთრ თოვლის ქვეშ) (2,6).

ლექსში „შემოდგომა უმანკო ჩასხების მამათა სავანეში“ (2,247) გვაუწყებს, რომ ჩამქრალია სასახლის ჭალები, ზაფხულს ჭკნობა შეპპარვია, განდეგილ მამათა გაუქმებულ სავანეში „შავი თოლივით“ თოვს „ჭვარტლი და ბურუსი თავანის“ და პოეტს უდაბნოს ქარების ქროლვაში ჩაესმის ათეისტური ეპოქის განაჩენი, მორწმუნეთათვის გამოტანილი: „ჯვარს ეცვი თუ გინდა, საშველი არ არის, არ არის, არ არის“.

უდაბნოს ქარების ბატონობისას ისევ უზენაესი ახსოვს ლექსის ლირიკულ გმირს და სამრეკლოს ზარები ანგრევენ, პოეტის ღაღადისი მაცხოვარს მიემართება, პოეტისა, რომელიც გაზელების ოსტატად იქცა, გაზელები კი რელიგიური ლექსებია.

„შავი თოვლი“ ურწმუნოებაზე, გაუქმებულ ეკლესიაზე მინიშნებაა მიგნებული სახით.

განსაკუთრებით ჭარბად გამოიყენა პოეტმა თოვლის და ზვავის სახე პოემაში „მშვიდობის წიგნი“.

მახის დაგების, ღალატის, შეთქმულების ოსტატად ცნობილმა მეზობელმა იმპერიამ (მას პოემაში ქაჯეთი ჰქვია) ჩვენს ქვეყანას „მშვიდობის წიგნი“ (ღმერთის სიმბოლოა) მოჰპარა, თოვლი, ნისლი, ზვავი მოუვლინა, ბნელი ღამე გაბატონა, წარღვნისმსგავ-

სი სტიქიებით დაემუქრა, გაანადგურა მისი ხეები, ამ ედემის-მსგავსი ქვეყნის „მინის და ზეცის“ ნამცეცის წაგლეჯის სურვილით ჯვარზე აცვა, სატანა დაასვა თავზე, მაგრამ ხალხის მცდელობით, მოძიებულ იქნა წიგნი (რწმენა), ნაპოვნი იქნა „წმინდა გზა“ (ღმერთი) და ქვეყანა გადარჩა. პოემაში საუბარია „თოვლის სამსალაზე“, „არაწმინდა თოვლზე“, რომელიც მზის ელვარებით და ღვთის ნებით დადნა: „მთებზე ის თოვლი, შენი ნიშანი – წარმავალია, თუმც მრავალია–წყალნი წარვლიან, რჩება ქვიშანი... თოვლი მზის სხივზე დადნა ან დნება. თოვლო, შენ ისევ გინდა, იქნება, მისდიო განვლილს? მიმღები დავლის, ძალა მომავლის არ მოიქნება. უკანასკნელი შენი სამსალა გვიჩვენო გინდა? ო, არაწმინდა! სიმართლე ვინ და ან რამ გადასძალა? გინდა მომიკლა, მაგრამ ღვარებით დნება ის თოვლი მზის ელვარებით“ (7,132)

ზვავს ორბები და სვავები მოჰყვებიან: „ფაზისს დაეცა ზვავი ზრიალით, შეირყა ზეცა, გადმოიკეცა, ფაზისს დაეცა სვავთ ძალთა ძალი“.

ბოლოს თოვლის სწრაფ დნობას მიამსგავსა პოეტმა თოვლიანი იმპერიისგან მოვლენილი განსაცდელი: „მსგავსად თუ თოვლთა მიდიან დღენი, განა ბევრს გთხოვდა სამშობლო ჩვენი. ცოტა სიყვარულს, ცოტა სიმტკიცეს, რომ მის დათესილს სხვა არა მკიდეს და ჰქონოდა მას, რაიც მისია, წიგნია, ხმალი თუ სახნისია“.

იმედიანობის საფუძველი ბოროტების სწრაფწარმავლობა ხდება: „მაინც არ ჩაქრა ჩვენი სანთელი, ვამბობთ: ეს რაცა მოხდა, დამაცა, იყო რაღაცა თოვლი, ფანტელი“ (7,351).

„უბინაო ბავშვებში“ (8,215) „დღეები თოვლით გადიბაღება“.

დღე საღვთო სახელია, ბაღი ხალხის პარადიგმაა, დღეების თოვლით გადაბაღება ღვთის ხალხის გაუკუღმართებას უნდა ნიშნავდეს.

მიუხედავად თოვლისა და „ავდრით“ გადახრილი ქუჩისა, პოეტი სასახლეში მაინც „სიხარულს“ (სიხარული ქრისტეს სახელია) მოელოდა (მთელი დღე ვგრძნობდი) (3,290)

გალაკტიონის მიზანი იყო მუდმივ თოვლით შემოსილ მთებზე ტიტანური ძალის, სითბოს შეტანა: „მალე მთებს და ველებს ტიტანივით მოევლები, ვნების რკალად მოვედები მუდმივ თოვლით შესუდრულ მთებს“ (ავრორა) (3,75).

„თოვლიანი ალვა“ უარყოფილი სიცოცხლის ხე ანუ ღმერთია

(31-40).

„ელვის ბილიკზე" (ელვა საღმრო სახელია) მავალი პოეტი ეთაყვანებოდა „თოვლის ვარდებს (მარიამს) (ხან უფსკრულები, ხან მწვერვალები).

სწრაფვა „ქალწული თოვლისკენ", „ღრუბლებისკენ" (თოვლი და ღრუბელი მარიამის პარადიგმებია) ნიშნავდა უფლის დედის თაყვანისცემას: „ფრთები რომ მქონდეს, გავსწევდი იმ მწვერვალს საზღვრად დადებულს, იქ ქალწულ თოვლთან ვპოვებდი ბინას მზით აფერადებულს; მე მსურს იქ დავასადგურო ჩემი ოცნება და ქნარი და ვკოცნო, ვკოცნო ღრუბლების ბაგე ალისფერ–ნარნარი!" ფრთები რომ მქონდეს, მზისაკენ გავექანები ზღვის ნავად, ცის კაბადონზე დავწერდი მსოფლიოს შესახედავად: გიყვარდეთ!" იქნებ ყველასი შეხვდეს ამ ნაწერს თვალები და შეიყვარონ, რადგანაც კაცნი არიან და–ძმები" (ფანტაზია) (3,154).

გალაკტიონის ოცნება იყო თოვლზე უსპეტაკესი სული: „სული გვქონდეს უსპეტაკეს თოვლისა" (პოეზია უპირველეს ყოვლისა (3,300).

პოეტმა მყინვარის თოვლით მოსილ ყინულზე და მკითხველის გულში ქვეყნის გასაგონად დაწერა სამარადისო სიტყვა (სიტყვა პოეტის (3,121).

მისი მიზანი იყო ტიტანური სულის ვნებით მუდმივ თოვლით შესუდრულ მთებში მარადიული სითბოს და სიყვარულის შეტანა: „მალე, მალე მთებს და ველებს ტიტანივით მოვევლები, ვნების რკალად მოვედები მუდმივ თოვლით შესუდრულ მთებს" (ავრორა) (3,75).

თოვლის გამოყენებით ნაჩვენებია ეროვნული ხასიათი: „არათუ თოვლის ბრწყინვის, არ მეშინია მტრისაც, ვაჟკაცსა–გული რკინის, აბჯარი–თუნდაც ხისა" (პირველ აგვისტოს ღამით (8,754).

ქართული სულისა და მგოსნის სულის დახასიათება ხდება თოვლის გამოყენებით შექმნილი ხალხური ფრაზით: „რას ნიშნავს იყო ქართველი? ეს ნიშნავს, პირველ ყოვლასა, მტრის გეშინოდეს მომხდურის, ვით შარშანდელი თოვლისა. რას ნიშნავს იყო მგოსანი? ეს ნიშნავს, პირველ ყოვლისა, მტრის გეშინოდეს მომხდურის, ვით შარშანდელი თოვლისა".

ლექსში „ჰე, მამულო" (4,438) ქართველი წარმოჩნდება, რო-

გორც „არმოშიშარი ქარისა და თოვლისა“: „არმოშიშარს ქარისა და თოვლისა, ყოველ ჩვენგანს ურყევ მიზნად ექნება, მხოლოდ შენთვის თავდადების შეგნება: მამულს გული, უპირველეს უფლისა“. (ჰე, მამულო) (2,438).

ეპოქალური წვიმისა და თოვლის მიუხედავად, პოეტი გამუდმებით ეძებდა ღმერთს: „როგორ წვიმს, როგორ თოვს, როგორ თოვს, ვერ გპოვებ ვერასდროს, ვერასდროს“ (ქარი ქრის) (3,229).

პოეტის მზერა სიკვდილის წინ მიპყრობილი იყო შორეული თოვლიანი ბილიკისკენ: „მხოლოდ შორეულ თოვლიან ბილიკს მივაპყრობ თვალებს“ (ქარი, ამწევი ფარდის).

ბილიკი საღმრთო სახელია.

გალაკტიონის ვედრება მიმართული იყო თეთრი ფერის, ზეციური სისპეტაკის შენარჩუნებისკენ“. „... ოცნებაო, რა ამაოდ დიდხანს გევედრე, რომ შეგენახა ერთი ფერი: მშვიდი სითეთრე, სითეთრე თოვლის, სისპეტაკე მხარეთ ზემოთა, რომ მას უმანკო ბავშვის ცრემლი არ დასცემოდა“ (ორნამენტი) (3,514).

პოეტი აფრთხილებდა ღმერთის მგმობელთ, რომ ზეცის სპეტაკი სითეთრე კი არა, „ბნელი თოვა“ და ლუციფერის სავანე იქნებოდა მათი ხვედრი: „ვერ გაიგონეს თქვენი მხნე ნანა, ვერ შეიფერეს მზე კონებისა და მოგესიზმრათ ისევ ქვეყანა, ქვეყანაბნელი დემონებისა. მოკვდებით, ბნელი იქნება თოვა, რომ თქვენი გრძნობა ვერ შეიფერეს და სამარესთან ვინც კრძალვით მოვა, იქნება ლანდი ლიუციფერის“ (ვერ გაიგონეს) (3,332).

ღრმა აზრია „თოვლივით თეთრი ქარის“ სახეში: „თოვლივით თეთრი ბერავდა ქარი“ (მოგონებები იმ დღეების, როცა იელვა) (6, 36).

ასე შიფრით ნაწერით ამხილა პოეტმა ჩვენი ეროვნულ–რელიგიური, სახელმწიფოებრივი ტრაგედიები, ასე განუხრელად ემსახურა სიმართლეს, მაგრამ იყვნენ ისეთებიც, რომლებიც იანვრის თვეშიც „მაისის ვარდნი გაფურჩქვნილის“ ხმით ღიღინებდნენ და ქვეყნის სატკივარზე არც ფიქრობდნენ: „იანვარია. თოვლი ჰფარავს ქუჩებს და ბინებს, მაგრამ ვინაა, რომ ჯინაზე ასეთ ამინდის „მაისის ვარდნი გაფურჩქვნილის“ ხმით მიღიღინებს? (9,366).

ასეთივე ირონიულია „ყვავის სიმღერა“: „...თოვლში მოგიყვანს ზაფხულის ყვავილს ჩემი ბახალა“... (ყვავის სიმღერა) (4,328).

ლექსში „ქუჩაზე (2,1,336) თოვლიან ქვებზე მიყრილი ბავშვები ოცნებობენ „მკვლელობაზე, სისხლზე, ცეცხლზე“.

ორი საუკუნე ანვიმდა და ათოვდა ჩრდილოეთიდან ქართველი კაცის სულს, მაგრამ პოეტი იმედს არ კარგავდა, რომ გამოიდარებდა, დადნებოდა ეს ავბედითი თოვლი: „საუკუნეთა თოვლო, ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“ (წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე) (9,374).

ლიტერატურა:

1. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის
საკითხები, თბ. 2009
2. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1982
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1994
4. გალაკტიონ ტაბიძე, თბზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988
5. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. III, თბ. 1994
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. IV, თბ. 1993
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11 , თბ. 1973
8. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. II, თბ. 1993

“აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინული”

ყინვასაც მრავალმნიშვნელოვანი გაგება აქვს გალაკტიონის პოეზიაში და მის სოციალურ, პოლიტიკურ, ეროვნულ, რელიგიურ შეხედულებათა სამყაროში შევყავართ.

ლექსში „მე დავიბადე, განთიადისას“ (1,131) ზაფხული რწმენაზე მიგვანიშნებს, „ზამთრის ყინვა – ქარბუქი“ ათეისტურ პოზიციებზე: „ვცხოვრობდი ზამთრის ყინვა–ქარბუქში, ხსოვნა არ იყო ჩემში ზაფხულის და ნელა–ნელა მიჭკნობდა დღეებს სიცივე სულის, სიცივე გულის“.

„სვანის დაბრუნებაში“ (2,152) „აღქაფებული–თოვლის მსგავსი, ყინულებრ ცივი, ყვირის ნაკადი“.

ლექსში „რუს პოეტს“ (2, 347) ბლოკის თვალია „დაბინდებული ნისლით და ყინვით“.

თოვლს და ყინვას ეკისრება განსაკუთრებული ფუნქცია ლექსში „ალვები თოვლში“ (3,47). მასში ალვა (სიცოცხლის ხე) თოვლიანია, თასი ყინვიანი: „დაათრობს მთვარე თოვლიან ალვებს იელისისფერი ყინვის თასებით!“

ალვა სიცოცხლის ხეა, ღმერთის სიმბოლო.

თასი მარიამის პარადიგმაა.

თოვლიანი ალვა და გაყინული თასი უარყოფილ ქრისტესა და მარიამზე მიგვანიშნებს.

ვარდები დაცვენილია, შუქი ჩამოშლილი (ვარდი და შუქი საღვთო სახელებია), შორსაა „უცნობი ღამის“ (საღვთო სახელია) საკურთხეველი.

გაყინულია ოცნებები, თეთრი მთა უჩვეულო ნათელს ეალერსება, ირგვლივ კი ჩვეული სიცივეა: „დგას გაყინულთა ოცნებათ კრება: მთა თეთრი, როგორც მაღალი რაში... და უჩვეც ნათელს ეალერსება ჩვეულ სიცივის მძინარებაში“.

მთა მარიამის სიმბოლოა.

„უჩვევი ნათელი“ უზენაესია.

„ჩვეული სიცივის“ და ძილის გარემო გაუცხოებულია უფლისგან (3,-140).

თეთრი, ყინულიანი გული სინამდვილეში მარად შავ ზრახვებს ინახავს და წმინდა ქართულ აზრს დანაშაულად გვითვლის. ვინ? რა თქმა უნდა, ყინულოვანი მონსტრის მესვეური: „ო, მეპატიოს, გული ყინული–თეთრად სპეტაკი, მარად შავია. წმინდა ქართული და რუტინული აზრისთვის იგი დამნაშავეა!“ (918) (3,173).

ყინულიანი გულის პატრონის „სული აღსავსეა სუსხით და ზიზღით“, მისი წინამძღვარია ჭოტი, იგი ცრემლის, უბედურების მომტანია, „საუნჯის“ (საღვთო სახელია) გაქრობის და დაღამების დიდოსტატი: „მაშინ საოცრად ტიროდა სახლი, ჩვენი ყრუ, ჩვენი მუნჯი სატანა, თითქოს სადღაცა გაჰქრა საუნჯე და შეღამებამ ითანდათანა“ (918). მის სახეს „სითეთრე თოვლის“ აყრია, „სულს ბურუსები ირისისფერი.“

ლექსში „მე მარწმუნებდნენ“ (3,242) ცა არ არსებობს, იგი სიშავეში გაყინულია, ურწმუნო ეპოქაში კი დაუსჯელად არც უზენაესის სიყვარულია შესაძლებელი და არც ცხოვრების გარდაქმნის შანსი არსებობს:„მე მარწმუნებდნენ: ფოთლები გაჰქრა, ცა არ არსებობს მღვრიე თუ წმინდა, რაღაც უნიჭო ოცნებამ დაჰკრა და სიშავეში იგი გაყინდა. მე მარწმუნებდნენ: რომ არ იქნება შენ დაუსჯელად გიყვარდეს იგი, მარწმუნებდნენ, რომ არ გარდიქმნება მკაცრი დღეების ყოფა და რიგი“.

ყინვიან ზამთარში ამაოა „ყინვის განგულება“, თოვლი და სიცივეა ყველგან, გულში კი გრიგალის ყვირილია, წუხილია იმის გამო, ვისი ხსენებაც აკრძალულია: „ზამთარი ძნელი, ყინვა ფიცხელი. გამწვავებული სულის სიცხელე, ამაოდ ყინვის განგულებას გლოვს, გადაუღებლად თოვს. სახლები აივსო თოვლით, ქუჩები აივსო თოვლით, შუშაბანდს ცვივიან კეცები, სიცივისაგან დღე იკეცება. მოკლული ეცემა ფრინველი, მე შენზე მაწუხებს წუხელი: გულიდან გრიგალი ყვიროდა წუხილი. შენ არ გაქვს სენაკი, შენ არ გაქვს სართული, სადა ხარ, ვინ იცის. არც ტკბება ჰაერი, არც ცხრება ჟინი ცის, თავისი უჟინო სიმძაფრით გართული“ (ზამთარი ძნელი) (3, 328-289).

ლექსში „ქარით დატირებული (3,139) –„თოვლში ჩაფლული, უნუგეშოდ შთენილი, იყინება ფოთოლი, ველად ჩამოცვენილი“.

გულშიც ყინულია, მწუხარების ყინული: „არ გებრალებით? მე მქონდა გული, ეხლა ის არის, როგორც ყინული... ვინ იცის, იქნებ გალხვეს ყინული, ღრმა მწუხარებით შემორკინული“ (წერილი სოფლიდან) (3,80).

პოეტს ასევე აწამებს „გამყინვებელ მკვლელ თვალთა ცქერა“ (დაღლილ წამწამთ ქვეშ) (3,39). „მზერაგამყინველი (დიდედას სათვალე, ტ. 4,311), „ყრუდ უალერსოდ ყინვათა მფენი თვალები (იბრძოდნენ შურნი (1,182).

1918წ. არის დაწერილი „მოგონება ყრუ შესახვევის“ (3,149). რომელშიც ღამე, ყინვა, კვნესა, ცეცხლი და სისხლია ავბედითი დროის მახასიათებელი: „უსაზღვრო ღამე. ღამე და ყინვა, ქუჩაზე მიდის სისხლი ღვარული“. მაგრამ მტარვალთა აზრით, „ამ სისხლში არის არა დაცინვა, არამედ სითბო და სიყვარული“...

ლექსში „თითქო არა აქ“ დედამიწა ქაოსებში იძირება თითქოს, ისმის ჭოტების კივილი, ძაღლების ყეფა, მერე „მშობლიური

სიჩუმე“ ისადგურებს, მაღალი მთა გაყინულია, დაყრუებულია შარაგზები და ამ ნანგრევების სიჩუმეში, ქაოსებში დაფარულ, უჩინარ ცეცხლს ამჩნევს პოეტი (3,112).

„სიცივის მძევალია“ ხალხი პოემაში „მშვიდობის წიგნი“, მას „გულს უყინავს შავი დღე“ (5,204).

მიუღწეველი ოცნებები და მწვანე ნაპირები თოვლით და ყინვით იმოსება: – „...და მიუღწეველ მწვანე ნაპირებს შემოსავს ძველი თოვლით და ყინვით“ (ჩემს გულში დაჰქრის).

პოეტს იანვრის თოვლი ჰყავდა „მოძმედ“, ის უჭკნობდა სულის იებს (თოვლი, სამრეკლო უდაბნოში).

მაგრამ მაისის დღეებშიც ყინვას, მდელოს ჭკნობას, უსაზღვრო საღამოს და მთის დაბინდებას მოელის: „მაისის დღეებს ის მოელის, ვით ზამთრის ყინვას, თითქო სამუდამოდ დამჭკნარა მდელო, გაახსენდება რაღაც მკაცრი და აღარ სძინავს და იმეორებს: გაჩუმდი, მკვლელო! თითქო უსაზღვრო საღამოა და მთა ბინდდება, აირევიან ქენჯნის კალთები. გახედავს სერებს, გაფითრდება, შეეშინდება და ფოთოლივით აკანკალდება. თითქო ვიღაცას უდარაჯებს წყვდიადი ღამით და უბოროტეს დღეთა ხელებით, წყვდიად დუმილის სამოსელში ფიქრების შვავით ივსება გული საშინელებით“ (ვით აფეთქება) (3,332).

თოვლის ქვეშ სიზმრებს გაჰყოლია შორი მთა, მაისში ყინვას, ივლისში ყინვის თასებს, მღელვარე გაზაფხულზე გაყინულ ნაკადულს, გაყინულ ცის ლაჟვარდს, გაყინულ ქვეყნის გულს, თოვლიან ნაძვს, ყვავილთა გაუჩინარებას ჭვრეტს პოეტის უცდომელი მზერა: „თეთრ თოვლის ქვეშ სიზმრებს წაჰყვა მთის გრეხილი უხმო, შორი და მღელვარე გაზაფხულზე ფიქრს მიეცა მინდორ–ველი. თოვლის ფიფქით შეიმოსა ნაძვი ტოტებდახლართული და მღელვარე გაზაფხულზე გაიყინა ნაკადული. გაიყინა ცის ლაჟვარდი, გაიყინა ქვეყნის გული და მღელვარე გაზაფხულზე ტყე გარინდდა დაბურული. სად, სად გაქრა მშვენიერთა ყვავილთა და ფოთოლთ კრება? – იქ, სად მეფობს გაზაფხულის ოცნება და მოსიზმრება“ (თეთრ თოვლის ქვეშ) (1,233).

„ფერიულია“ გალაკტიონის ყინვა, სულის, გრძნობების, ზრახვების მახასიათებელი (როდესაც ყველას სძინავდა (5, 178).

„ორნამენტში“ (3,514) „ყვავილები გადაიყინა“. ყვავილი საღმრთო სახელია.

„ჩვენ თან წამოგვყვა მისი ყინული“ (ეს ლექსი) (3,236) ამბობს პოეტი და ქვეტექსტებშია საძიებელი ამ ფრაზის ადრესატი ისევე, როგორც „ალმაცერი თოვლის“, თოვლად სახელდებული სამშობლოსი.

პოეტის გულის „ბრწყინვალებას და ელვარებას“ ჩრდილავს „აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინული“ (ჩემს გულში დაჰქრის) (6,801).

პოეტს არ ასვენებს მათი ოკეანე, „შორი ყინული“: „მე განვიცოდე ოკეანე, შორი ყინული, მათი სიმშვიდე, მათი ვრცელი აურზაური“ (მაისმა ისევ მომიტანა ლაჟვარდი ზღვები“ (3,200).

გარდასული გაზაფხულის სევდა, ყინვიანი ღამის „შორევი შიშია“ ლექსში „წამი წამს ეზიდება: „ჰყინავს. ისევ ღამეა. მოდის შიში შორევი. რა ამაოდ ირევა წუთისოფლის მორევი“ (3,399).

„მოგონებები იმ დღეების, როცა იელვა“ (7,36) ისევ ყინვას მიიჩნევს უბედურებად: „.. ო, ძლივს ვუძლებდი გამგმირავ ყინვას, არ მქონდა ძალა. ზამთრის გმინვის სასტიკი ძალა... ისე შემიკრა ყინვამ კბილები, მკლავდა იარა“.

ასევე აწამებს პოეტს „გამყინვებელ მკვლელ თვალთა ცქერა“ (დაღლილ წამწამქვეშ), „ყრუდ, უალერსოდ ყინვათა მფენი“ თვალები (იბრძოდნენ შურნი“ (6,79).

ეს ყინული, როგორც ტოტალური უღმერთობა და უსამართლობა, განუსაზღვრელ მასშტაბებს იძენს და უზარმაზარ ყინულის ქალაქად იქცევა ყინულის კედლებით, ყინულის სასახლეებთ, ყინულის მთებით და კოშკებით... და ყინულოვან ზღვაში იკეტება მომავლის გზა...

მაგრამ მთვარის ზეწარში გახვეულ ნათელში პოეტი „სიცოცხლის გენიას“ ხედავს მაღალ ანძასთან დროშით და მისი სიახლოვით, გულის სითბოთი ინგრევა ყინულოვანი გარემოცვა, იფანტება ყინულოვანი ქალაქი ღრუბელივით, ცისფერი, კაშკაშა მთები იმსხვრევიან, გემის სავალი თავისუფლდება და იგი ელვის სისწრაფით გაიჭრება საოცნებო ედემის მხარისკენ, სამშობლოში კი „სიყვარულის“ და „სიცოცხლის ქნარის „ხმებია და ათასწლოვანი ხეების სიმდიდრე“.

ყინულის მთების ნაცვლად მშვენიერი და დიდებული მთები მოჩანს გარდაქმნილი, გადიადებული, „ახლად სრულყოფილი და ცამდის შეკიდებული.

პოეტი ადიდებს მომავალი რწმენის ბუნებას, რომელსაც დღეთა შემობრუნების ძალა აქვს: „სადღაა ყინულთ ჟრიამული და ქარის სტვენა? ო, მომავალის, დიდი რწმენის კარგო ბუნება... შენ შეგიძლია დღეთა ჩვენთა შემობრუნება, მშვენიერ დღეთა შეგიძლია მომმადლო ენა!“ (შეხედეთ, მიწა!) (6,232).

მთა, ედემი, მთვარე მარიამის სიმბოლოებია, სიცოცხლის გენია, სიცოცხლის ქნარი – ქრისტესი.

პოეტის სიტყვები არათუ მყინვარის მთის სიმაღლეზე წერია, არამედ ხალხის გულშია და ყველგან რომ ამოიშალოს, სამყაროში სიმღერად განიფინება, რადგან იგი საქვეყნოა: „მყინვარის თოვლით მოსილ ყინულზე ობლობის სიტყვა მგზავრმა დასწერა, შიგ ჩააქსოვა დაგუბებული კაეშან–ფიქრი და გულის ძგერა... ქვეყნისთვის –იგი არ არის უცხო, უცხო არაა მისთვის ქვეყანა“ (სიტყვა პოეტის) (1,121).

გალაკტიონი მაინც იმედიანია და აქვს რწმენა, რომ გულის ყინული გალხვება: „...ვინ იცის, იქნებ გალხვეს ყინული, ღრმა მწუხარებით შემორკინული“ (წერილი სოფლიდან) (8,80).

რუსეთის „ქარ–ყინვის“ თოვლის, ყინულის, ყინულეთის ასოციაცია უჩნდება კონსტანტინე გამსახურდიას „დიონისის ღიმილის“ პერსონაჟს–კონსტანტინე სავარსამიძეს რუს სლანსკისთან: „სლანსკი! შენ–ყინულეთი, მე–მზისგული, შენ თოვლი, მე–ცეცხლი, შენ– მურდალი, ღორის ტყავის ფარივით ფართო და მრგვალი, მე–ქართული ხანჯალივით ბასრი და წვეტიანი. მე და შენ ერთ სახლში ვერ დავეტევით!“ (9,367).

„ადრიან გაზაფხულში“ (1,3255) არის რწმენა, რომ „კეთილი გაზაფხულის“ „კარგი ხარება“ გააღნობს ყინულის ლოდებს, როგორც ბიბლიაში უზენაესის ძალა.

გალაკტიონს დავით წინასწარმეტყველივით სჯეროდა ღმერთის ყოვლისშემძლეობის, რომელიც ყინულის დნობის უნარით იყო მომადლებული: „წარმოგზავნის თოვლს მატყლივით, თრთვილს ფერფლით მიმოფანტავს. გადმოუშვებს სეტყვას პურის ნატეხივით, მის სუსხს ვინ დაუდგება წინ? მოავლენს თავის სეტყვას და დაადნობს მათ, დაუბერავს თავის ქარს და გადმოდინდება წყალი“ (ფსალმუნი, 147,5,6,7) (10,681).

ეზეკიელ წინასწარმეტყველის პირით ღაღადებს უფალი ღმერთი: „უთხარი მლესავთ, ჩამოწვება–თქო თქვენი კედელი. წა-

მოვა თავსხმა და თქვენ, ყინულის ქვებო, ჩამოცვივდებით და ქარიშხალი ამოვარდება". (ეზეკიელი, 147,11).

„ასე ამბობს უფალი ღმერთი: ავტეხავ ქარიშხალს ჩემი რისხვით, თავსხმა წამოვა ჩემი წყრომით და ყინულის ქვები ჩემი გაცეცხლებით განადგურდება" (ეზეკიელი, 13,11,13) (11,203).

ლიტერატურა

1. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. I, თბ. 1993
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. III, თბ. 1993
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988
4. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფმხედველობის საკითხები, თბ. 2009.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973
6. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1947
7. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. V, თბ. 1994
8. გალაკტიონ ტაბიძე, ხუთტომეული, ტ. 2, თბ. 1993
9. კონსტანტინე გამსახურდია, დიონისის ღიმილი, თხზულებანი 20 ტომად, ტ. II, თბ. 1992
10. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
11. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II

„ღრუბლები ჰგვანან ამღვრეულ ტვინებს".

„მშობლიურ ეფემერაში" ყაზბეგის ღრუბლით შემოსილი შუბლი, დაცარიელებული „ყვავილთა ცა" და ამირანის კვნესა გვაგრძნობინებს ეროვნულ ტრაგედიას, ლექსში „ღრუბლები ჰგვანან ამღვრეულ ტვინებს" ისევ ღრუბელზე მოდის აზრობრივ–ემოციური მუხტი, იგი ასოცირებულია ამღვრეულ ტვინებთან, ხოლო ციდან ჩაფებით გადმოღვრილი ცრემლები, გრგვინვა და ელვა–ღრუბლები ქვეტექსტებით გვაწვდის მთავარ სათქმელს: „ღრუბლები ჰგვანან ამღვრეულ ტვინებს, ციდან ცრემლები მოდის ჩაფებით. გრგვინვა ციდან ცით მიაგვირგვნებს ელვას–ღრუბელთა აკიაფებით".

ამღვრეულ ტვინთან შედარებული ღრუბელი ტრაგიზმის უმთავრეს მიზეზზე – სიბრძნის ნაკლებობაზე მიგვანიშნებს, რაღაც დიადის გამოტირება ხდება ცრემლებით, ხოლო გრგვინვა მტრის მუქარის შიშით გვავსებს.

შემდეგ სტროფში კი კონკრეტდება ზევსის განრისხების, დაბნელების მიზეზი, რადგან ღამეში გზადაკარგულ მოხევეს მიშველება სჭირდება: „განრისხებულა თვითონ ზევესი, დორბლმორეული თეთრი მელანით. დაკარგულია გზა მოხევესი. ბნელდება. ღამე. მიეშველენით“ (1,72).

ბუნებრივად ჩნდება ილია ჭავჭავაძის ეროვნული იდეალების ასოციაცია, „მგზავრის წერილებში“ რომ გამოხატა მოხევის სიტყვებით: „ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნესო“ და ეს მთელი ერის სათქმელი იყო, ძალზე მიგნებული.

გალაკტიონმა თავისი დიდი პოეტური წინაპრის მრავლისმეტყველ სახეს და სათქმელს მიმართა ახალ დროში და გვაგრძნობინა, რომ მოხევის და მთელი ქვეყნის საწუხარი ისევ აქტუალური და ძნელად გადასაჭრელი იყო. ეს მდგომარეობა დაბნელების, უკუნეთის დადგომის ტოლფასად აღიქმებოდა .

ასე ორიგინალურად, განუმეორებელ მხატვრულ სახეებში ნაგულისხმევი ქვეტექსტებით შეგვიყვანა პოეტების მეფემ „ფარულ ტკივილებით დაბურულ ბაღში“, თვით მის სიტყვებს რომ მივმართოთ.

ამ პრობლემას ისევ სიმბოლური ფორმით აშუქებს პოეტი ახალ ასპექტში და აშკარა ხდება, რამდენად არსებითია და საზოგადო სატკივრით ნასაზრდოები ის ეროვნული სათქმელი, რაც მსჭვალავს მთელ მის პოეზიას.

ლექსში „918“ მწუხარება, საწამლავები, არაადამიანური წვალება შორეული პეტერბურგის ბურუსშია გახვეული, სინამდვილეში გული შავი ყინულია, ქართული ცნობიერება კი დანაშაულად აღიქმება: „ოჰ, მეპატიოს, გული–ყინული! თეთრად სპეტაკი– მარად შავია, წმინდა ქართული და რუტინული აზრისთვის იგი დამნაშავეა“.

უდაბნოს ყვავილთა ძებნა, ქარში ლიანდაგს აცდენილი მატარებელი (გზადაკარგული მოხევის ანალოგიური ჩანაფიქრის შემცველი სახე!) ეროვნულ და სარწმუნოებრივ იდეალთა იავარქმნას მოასწავებს: „შემდეგ უდაბნოს ყვავილთა მზოგარ თვალით

მძებნელი და მარებელი, ვუდარაჯებდით, თუ ქარში როგორ ასცდა ლიანდაგს მატარებელი".

უდაბნოს ყვავილი ქრისტეს სახელია ისევე, როგორც ყვავილი, რადგან ქრისტემ უდაბნოში იმარხულა და უდაბნოში გამოიცადა.

ქარი ის საბედისწერო ავი ქარია, ატმის ყვავილებს, ატმის რტოს და ხომალდებს რომ უსაფრდება...

„გზათა მიუვალობით", უედემო ანგელოზების ტირილით შეძრულია პოეტი, მისი დემონი (ამჯერად გენიის სიმბობლოა დემონი) ვერ შეეგუება ჩვეულ სტანდარტებს, იგი შეფარვით ამხელს მწარე სინამდვილეს: „სასტიკი იყო ჩემი დემონი, ვერ ითვისებდა ჩვეულ გალობას, ანგელოზები უედემონი ტიროდნენ გზათა მიუვალობას".

ლოცვას ქიმერები ენაცვლება, პოეტის ლირიკული მე კი მარადიული იანიჩარია, ეს ქართველთა ბედისწერაა: „და მიგვაფრენდა ლოცვათ მაგიერ, ფრთიან ქიმერათ გვიანი ჯარი, ოჰ, ვერასოდეს გვერდს ვერ აგიარ მე, უდროობის იანიჩარი!"

შემდეგ ავბედითი ხმები გვაძრწუნებს, რაც მიგვანიშნებს საზარელ მომავალზე: ძაღლის ყმუილი, ჭოტის კივილი, თანდათანობითი დაღამება.. საუნჯის გაქრობით სრულდება, შიში და უბედურების მოლოდინია. საუნჯე კი საღვთო სახელია, ანუ რეალობაა, დაკარგული თავისუფლება, ღმერთწარმთმეული არსებობა (2,173).

ლექსი 1918–ით თარიღდება და პოეტის ავბედითი წინაგრძნობის სისწორეში გვარწმუნებს, რადგან საუკუნეობით ნაოცნებარი 1918წ. მოპოვებული თავისუფლება მხოლოდ სამწლიანი გამოდგა.

ამ პრობლემას კიდევ უფრო გამძაფრებულად და ახალი კუთხით წარმოაჩენს 1918წ. დაწერილ ლექსში „ოფორტი" (2,144).

ზამთარი, თეთრი ავდარი, თოვლი და მარხილი რეალურია ჩრდილოელი მეზობლისთვის და ჩვენც მის მოზიარედ გვაქცია ბედისწერამ: „ელვარე თოვლში მიჰქრის მარხილი, რომ მოიხვიოს თეთრი ავდარი, ამ სივრცეებში მყავს დამარხული ზამთარი ცივი და ნაზავთარი".

რუსული მარხილით მოდის ჩვენში თეთრი ავდარი, მისი სივრცეები ცივი ზამთრის სამეფოა.

სიმბოლურია ეს მარხილი, რომელიც ილია ჭავჭავაძის „მგზავრის წერილების“ რუსული „პოვოსკის“ ასოციაციას იწვევს... ჩრდილოეთის იმპერიის მზესაც „ელამი“ თვალი აქვს, ტყემლების აყვავილება კი სიზმარეულია...

„გაყინული მხედრის“ წუხილის მიზეზია სიჩუმე. ჩვეულ სიჩუმეში მაინც აშკარაა გზების „არსაამსოფლო“ ნაკვალევი, რომ აღარ არსებობს სხვა სამშობლო, გარდა თოვლისა, ანუ თოვლიანი მონსტრისა: „... რა სიჩუმეა! როგორც აჩნია გზებს ნაკვალევი არსაამსოფლო, რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია, რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო“.

ედემის მსგავსი სამშობლოს პატრონს თოვლის სამეფო აღიარებინეს სამშობლოდ, დედას დედინაცვალი ამჯობინებინეს.

მისი თოვლი „იისფერი“ ან „ქალწული თოვლი“ როდია, ეს უფრო „შავი თოვლია“, ტალახიანი, გულისმომწყველი, რომელიც არ დნება...

1921 წელს დაწერილი „მუხა“ მეხით მუხის სიკვდილზე, მის ფუღუროში დაბუდებულ ატირებულ ჭოტზე საუბრით მიგვანიშნებს შიშზე, სიმბოლური მუხის (ერის სულის) განსაცდელზე (1,52).

ტყე, ბაღი, მუხა, კაკლები ერის სულის სიმბოლოა.

მხეცის აპოკალიფსური მხეცის ნაირსახეობა) ხელობაა „ძველი კაკლების“ იავარქმნა: „საშინელია, იგრძნო უეცრად, რომ აღარ დგანან ძველი კაკლები. შენი სახელი მათ მიუცრად–მხეცი, არც მეტი და არც ნაკლები“ (სისხლი) (3, 735).

ტოტალური რეპრესიების ასოციაცია გვიჩნდება, კაკლები კი ეროვნული სულის სიმბოლოა, რომლის შემუსვრას ცდილობდნენ ტრიუმფატორი იმპერატორები მეოცე საუკუნეში.

„დარიალისა ვიწრო კლდეებში“ (1911წ.) მონობის სიძულვილით ძილში შთანთქმული, უზრუნველი სამშობლოს გამო დარდით იქცევს ყურადღებას (1,46).

მეგობრად მოვლენილი მტრის მუხანათური ღალატის მხილებაა ლექსში „გული“ (1919წ.) დამსხვრეულ ძეგლებსა და ქანდაკებებს შორის უგონო სიყვარულით შერყეული გული მარხია, „უსივრცო“ ბაღი კი ასპარეზნართმეული ხალხის ასოციაციას ქმნის, რადგან ბაღი, ვენახი ხალხის პარადიგმაა ბიბლიაში (1,274).

გრიგოლ ორბელიანის გახსენება ამძაფრებს ეროვნულ ტკივილს ლექსში „ჩემო იარალი“: „... ტფილისი ძველი მიინგრა–მოინგრა, სცივათ კახურებს და ნარიყალა, ცრემლებით სველი მატარებლების კივილს გაჰყურებს.

შემდეგ სტრიქონებში კიდევ უფრო ძლიერდება სევდა. პოეტი ჯიუტად დგას სიმბოლურ მთაზე მარტო (მთა მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოა) ზეციური გადასახედიდან კი „ახალი სანახავი“ სანუგეშო როდია: „მე ვდგავარ მთაზე, მე ვდგავარ მარტო, დამთვრალი ახალ სანახავითა, რითი გაგართო, როგორ გაგართო? ჩემო იარალი, ის დრო წავიდა!“ (4,34).

შემთხვევითი როდია პატრიოტი რომანტიკოსი წინაპრების მოლანდება.

1959 წელს დაუწერია გალაკტიონს მრავალმნიშვნელოვანი სათქმელით სავსე ლექსი, რომელსაც გასდევს ნ. ბარათაშვილის ფრაზა პოემიდან „ბედი ქართლისა“: „ახლა კი დროა!“

მაგრამ აქ 50-იანი წლების საბჭოთა იდეოლოგია როდია, რომელიც მთელი მსოფლიოს პროლეტარიატის გაერთიანების დევიზით გამოდიოდა და ეროვნულის დავიწყებას გვასწავლიდა.

ალბათ, პოეტს სურდა მშრომელის „დაფასების“ ეპოქაში მშრომელზე საუბრით აეხვია თვალი ცენზურისთვის: „ახლა კი დროა, მშრომელო, რომა, დაფასდეს შენი ღვაწლი და შრომა, დარიგდეს წიგნი, იქუხოს ქართვლის სადღეგრძელომა“.

წიგნი საღვთო სახელია, როგორც ჩანს, პოეტი სახელმწიფოებრივ დონეზე რელიგიის შემწყნარებლობას გულისხმობდა, ხოლო ქართველის სადღეგრძელოთი აშკარად პატრიოტულ აქცენტს აკეთებდა.

შემდეგ წარსულის გახსენებით ახალ საფრთხესაც უსვამს ხაზს: „ახლა კი დროა, მშრომელო, რომა, ის გავიხსენოთ, რისხვა და წყრომა, რაც თავს დაგვატყდა, განადგურება რომ მოგვინდომა“.

უცხო გვარ–ტომთა დაუნდობლობის გამეორების შემთხვევაში ქართველ ვეფხვებსა და ლომებს ხმლისკენ მოუწოდებს პოეტი: „ეხლა კი დროა, მშრომელო, რომა, თუ არ დაგვინდო უცხოთ გვარ–ტომმა, ხმალს იკრას ხელი ქართველმა ვეფხვმა, ქართველმა ლომმა“.

მომავალში მჭკნარი მდელოს აყვავების, მშვიდობის დამკვიდრების, თავისუფლების მიღწევის ნატვრით მთავრდება ლექ-

სი: „ეხლა კი დროა, მშრომელო, რომა, მშვიდობა ნახოს საქართველომა, გრილი ნიავის ქროლვა შეიგრძნოს მჭკნარმა მდელომა“ (5,303).

ლექსში „აქ მარმარილოს მაღალი სვეტი“ რეფრენად გამოყენებულია ალექსადრე ჭავჭავაძის ფრაზა „ვაი, დრონი, დრონი!“

„ეპოქის გედი“ თვით პოეტია, რომელიც „ოცნებას მღერის გაბედითებით“.

სისხლიან ეპოქას შეუმუსრავს დღე. დღე საღმრთო სახელია.

ციხე– გალავანში დაღვრილი სისხლი მის მშენებელს სამარეშიც არ მოასვენებს: „ციხე–გალავანს სჩქეფს სისხლის წვეთი, დღე შემმუსვრელთა ალთა კიდებით. ვინ იყო ქვათა ამათა მკვეთი? იგი არ ჰკვდება გულდამშვიდებით“.

სურო, ხავსი, თაღების ღრუბელი და ნისლთა პირამიდები მინიშნებაა ეპოქის ღრუბელსა და ნისლზე: „სურო და ხავსი ღალღით, გვრიტებით. ვამჩნევ თაღებზე ღრუბელთა რონინს, გაშლილან ნისლთა პირამიდები, ვაჰ, დრონი, დრონი!“

ნანგრევები, ძველი მითები, ამინდი თუ უამინდობა იყო პოეტის პირველი ბედი და ნუგეში მხოლოდ ის არის, რომ მაინც ქართან გაბედითებით მებრძოლი მოჩანს სამშობლო.

ბედნიერების სურვილი, გამომშვიდობება და შეძახილი, ვაი, დრონი, დრონი“. ხურავს ტკივილების მატიანეს...

ლექსი დათარიღებულია 1927 წლით, „აღმავალი სოციალიზმის“ პერიოდით (6,334).

ასე ამოეფარა გალაკტიონი წინაპარ პატრიოტთა სახელებს გადაუჭრელი ეროვნული პრობლემების გასაცხადებლად.. პოეტის შემოქმედებაში გამუდმებით ემეზობლება ერთმანეთს ეროვნული და სარწმუნოებრივი იდეალები, განუყოფელი ტრიადა: ენა, მამული, სარწმუნოება.

მთელი ეროვნული უბედობის შეჯამებად აღიქმება 1928 წელს დაწერილი ლექსი „შენ ობლად კვლავ ადგახარ გზას“.

ზეცის რღვევა, სოდომის ცოდვა, გრგვინვა–ქუხილის მუქარა, ურთიერთშეუბრალებლობა, გზადაკარგულთა წუხილი, ობლობა, გრიგალისა და ქარის იმედად ყოფნა აშკარას ხდის, რომ ქვეყნის თავზე დატეხილი უბედურება მაგისტრალური გზის, სარწმუნოების, ეროვნული იდეალების ღალატის შედეგია: „შენ ობლად კვლავ ადგეხარ გზას, ზეცა ჰქუხს, ზეცა ირღვევა, ოთხივ

მხრივ გადმოხეთქილი მთელი სოდომი იღვრება. ელვანი იკლაკნებიან, არის გრგვინვა და ქუხილი, შორით შორს ისმის ხევებში, გზადაკარგულთა წუხილი. დაბრუნდი! ერთიმეორეს ამ დროს არავინ იცოდებს, მშველელ ხელს მხოლოდ გრიგალი და ქარი გამოგიწოდებს" (4,106).

1927 წლით არის დათარიღებული ლექსი „გული გრძნობს". სევდის მიზეზია დაუსახელებელი მტრის ღალატი, ღამისგან აყირავებული ზამბახთა კალათი, მღვრიე ქარიშხალი: „ავტომობილის მღვრიე თვალებს დარევდა სევდა, ელვარე ღამე აყირავებს ზამბახთა კალათს, შენ გახსოვს? მღვრიე ქარიშხალი ჰაერს რომ რევდა, გული გრძნობს ღალატს".

„ზამბახთა კალათი" მარიამ ღვთისმშობლის სახელია.

შემდეგ სტრიქონებში „მწუხარე თოვლში" „ფერადი გემის" წასვლა გამხდარა სანანებელი, დედამიწა ანგელოზებით კი არა, ჯალათებით ავსებულან და ღალატით გულდახრული პერსონაჟი ლექსისა მხოლოდ შურისძიებაში ხედავს ხსნას: „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა, წინათ ანგელოზს– დედამიწას ვუცქერი ჯალათს. ო, შურს იძიებს უსათუოდ როსმე ბოჰემა, გული გრძნობს ღალატს" (4,63).

როგორც ვხედავთ, ლექსი ენიგმებით გვიმხელს სათქმელს. „მწუხარე თოვლში" ჩრდილოელი ქვეყანა, ყინვიან–თოვლიანი მონსტრი შეიძლება ვიგულისხმოთ (თოვლი მრავალმნიშვნელოვანი ცნებაა გალაკტიონის პოეზიაში, ერთ–ერთ ჭრილში მას პოლიტიკური ქვეტექსტებიც აქვს).

„ფერადი გემი" გალაკტიონის ლექსში ქრისტიანობაა, ხოლო „ფერადი გემით" მწუხარე თოვლში" წასვლა ნიშნავს ქრისტიანობის, ერთმორწმუნეობის სახელით მისვლას თოვლის სამეფოში, ყინულოვანი მონსტრის ამაო იმედზე ყოფნას.

ასე სიმბოლურ–ალეგორიულად, ახლებურად, ენიგმებით გვაგრძნობინებს პოეტი სამშობლოს უბედურებას, რომელიც ხსნას მეზობელ ქრისტიანულ სახელმწიფოში ეძებდა, მაგრამ იმედგაცრუება არგუნა მორწმუნეობის ნიღაბს ამოფარებულმა ბოროტების იმპერიამ.

1927 წლით არის დათარიღებული ლექსი „დაიღუპა ის ხომალდი", რომელშიც ბოროტი ქარისაგან დაღუპული ხომალდის

სახით შეგვაგრძნობინებს პოეტი ეროვნულ - სარწმუნოებრივი იდეალების განადგურებას (4,61).

ავბედით 1937 წელს პოეტს საბოლოოდ გადაწურული ჰქონია იმედი, მამულის მონობას, ურწმუნოების გაბატონებას საბოლოოდ მოუკლავს სიცოცხლის ხალისი: „არ მეგონა, არ მეგონა, არ მეგონა, გულო, თუ ამგვარი გახდებოდი–ცივი, უმამულო და ამგვარად თუ სიცოცხლის მოკვდებოდა კონა–არ მეგონა, სიცოცხლეო, არა, არ მეგონა". მკვდარი „სიცოცხლის კონა" უარყოფილი ღმერთია (4,374).

ერთგან „თოვლი" ანუ თოვლიანი იმპერიაა პოეტის „სამშობლო" (სამშობლო შავი ლუციფერის), საკუთარის დავიწყებას აიძულებდნენ", სამაგიეროდ სხვისი ყინულოვანი მოსნსტრის აღიარებას შთააგონებდნენ. მშობლიურ, ედემისმაგვარ მხარეს სახელიც დაკარგული ჰქონდა, იგი ბოროტების იმპერიის პროვინცია იყო: „ტროპიკულ ხეებს, შავი ზღვის პირად ვაზებს დახლართულს, რომ მივყვებოდი ზურმუხტისფრად ფიქრებში გართულს, ჩამავალ მზეში მას მხოლოდ სხვისი ერქვა მამული" (შავი ზღვის პირად) (1,114).

მონობის, სირცხვილის ფიქრი უწვავდა გულს, დასაბრუნებელი იყო სატანისტებისაგან წაგვრილი მამული და ბედს ევედრებოდა: „გთხოვ, დამიბრუნე ჩემი სამშობლო, სადაც მალხენდა ოცნება ყრმობის, სადაც არ ვგრძნობდი, თუ რას ნიშნავდა ფიქრი სირცხვილის, ფიქრი მონობის" (სამშობლოში) (1,136).

გალაკტიონის იდეალი იყო „სამშობლოს სანახავიდან" ენახა „იმედის შუქი", სიცოცხლის საგანი", „შუქი მოციმციმე" (რწმენის სიმბოლოებია), მაგრამ ბურუსი ფარავდა სანატრელ ოცნებას (ჩემი გულია დღეს ეს შავი ზღვა) (1934წ.) (4,293).

პოეტი ხედავდა სათაყვანებელი სამშობლოს იდეალების იავარქმნას და გულისტკენით ასკვნიდა: „რაა მასზე გულდამწყვეტი, მეტეხო და დოღმის ველო, მიდიოდე და ფიქრობდე, ეს არ არის საქართველო. არის ხლართი რკინიგზების, არის ავტო–მოტო–ველო, არის ოჯახებიც, მაგრამ ეს არ არის საქართველო" (რაა მასზე გულდამწყვეტი).

ქრონოლოგიურად რომ გავადევნოთ თვალი გალაკტიონის ეროვნულ თემაზე შექმნილ ლექსებს, აღმოჩნდება, რომ 30-40–იან წლებში კიდევ უფრო მეტი სიმწვავით იგრძნობა „უდარებელი სამ-

შობლო მხარის" გულისტკივილი, რადგან დროთა სვლას ერის არცერთი იმედი არ აუსრულებია: „რა უწყალოა რონინი ხანის, აუსრულებელ იმედთა გარე" (ეს წინათ იყო) (1927წ.) (6,288). გალაკტიონის ამ მამხილებელ ლექსებს რომ ვეცნობით, გვაგონდება აკაკი ბელიაშვილის სიტყვები: „გალაკტიონისთვის სინონიმებად იქცნენ სამშობლო და პოეზია. გალაკტიონი პოეზიის მეფე ერეკლე იყო და მის ხელში ისე ელვარებდა კალამი, როგორც ერეკლეს ხელში–ხმალი"(აკაკი ბელიაშვილი, პოეზიის უგვირგვინო მეფე)(8-577-579).

ლიტერატურა:

1. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. I, თბ, 1993
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თბზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, 1988
3. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977
4. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ.□II, თბ. 1994
5. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ.□III, თბ. 1994
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ წიგნად, წიგნი IV, 1988
7. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება", საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985
8. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, ლექსები, პუბლიცისტიკა, მიმოწერა, თბ. 1989

თავი VII
„შერიგება"

გალაკტიონ ტაბიძის ეპოქა ღმერთისაგან გაუცხოებით, უზენაეს საწყისებთან განშორებით გამოირჩა. დროის ეს ავბედითი დაღი მრავალგზის გვაგრძნობინა პოეტმა განუმეორებელი მხატვრული სახეებით. შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას, რომ გალაკტიონის შემოქმედების ტრაგიზმის ერთ-ერთი უმთავრესი განმაპირობებელია უფლის უარყოფა და აქედან გამომდინარე მა-

ღალი სულიერების, სიკეთის გაუფასურება. თვით პოეტს არასოდეს გაუწყვეტია კავშირი ზეცასთან, სიკეთის ღმერთთან.

თითქოს პოეტების მეფეზე გაცხადდა ბიბლიური ჭეშმარიტება: „აჰა, წყვდიადი დაფარავს ქვეყანას და ბნელი – ხალხებს, შენზე კი უფალი ინათებს და მისი დიდება გამოგეცხადება“ (ესაია, 60,2).

გალაკტიონი ტაძრისკენ მისასვლელი გზების ძიებას, სიბნელეში გზის გაგნებას შთააგონებდა „ძილქუშის სულით“ შეპყრობილ საზოგადოებას. მის ლექსებში „ორეული მზის“ პარალელურად, „შორეული მზე“ ანათებს, ანუ პოეტს რომ დავესესხოთ, „ნამდვილი მზის ნათელი“, „გაზაფხულის წმინდა დილა“. გაზაფხული, ზაფხული კი ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოებია. „გვირგვინი დაადგი წენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე“ (ფს. 64/65,12).

პოეტი აფიქსირებდა „გაზაფხულის წმინდა დილის“, „ნამდვილი მზის“ გაუჩინარების სამწუხარო ფაქტს, რაც უღმერთო არსებობაზე მიმანიშნებელია: „ასე რისთვის შეიცვალა გაზაფხულის წმინდა დილა, თუ ღიმილი მხიარული შენთვის ჯერაც არ ყოფილა? ასე რისთვის მიეფარა მზე დაღვრემილ მთის მწვერვალებს, თუ ნამდვილი მზის ნათელი არ უნახავთ ჯერ შენს თვალებს?“ („ასე რისთვის?“).

ლექსის ლირიკული გმირი ნატრობდა განწმენდას, ღმერთთან შერიგებას, მაგრამ ამის ნიშნებს ვერ ამჩნევდა და გულისტკივილით ამბობდა: „შერიგების მოლოდინში ბედი ჯერაც არსაით სჩანს, და არ ვიცი კაცი, ვინაც არ იცნობდეს მაგ კაეშანს“ („ასე რისთვის?“).

როგორც ზემოთდამოწმებული ლექსიდან ჩანს, ამ შემთხვევაში შერიგების ცნებას გალაკტიონისთვის აქვს მხოლოდდამხოლოდ რელიგიური აზრი.

წინასწარმეტყველთა წიგნებში, პავლე მოციქულის ეპისტოლეებში შერიგება ღმერთთან ადამიანის მიბრუნების გაგებით იქცევს ყურადღებას.

მივმართოთ მაგალითებს: „აჰა, მოგივლენთ ელია წინასწარმეტყველს უფლის დღის, დიდის და საშინელის დადგომამდე“ (მალაქია წინასწარმეტყველი, 2,23).

„ის შეარიგებს მამების გულს შვილების გულთან და შვილების გულს მამების გულთან, რომ ჩემი მოსვლისას ქვეყანა შეჩვენებით არ შევმუსრო“ (მალაქია, 3,24).

პავლე მოციქული საუბრობს ღმერთთან შერიგებაზე, შერიგების მსახურებასა და შერიგების სიტყვაზე: „ყოველივე ღვთისაგან არის, რომელმაც შეგვირიგა იესო ქრისტეს მეშვეობით და მოგვცა შერიგების მსახურება“ (პავლე მოციქური, II კორინთელთა, თ.5,18).

„იმიტომ, რომ ღმერთმა ქრისტეში შეირიგა წუთისოფელი და არ ჩაუთვალა მათ მათი დანაშაულებანი და გვიბოძა შერიგების სიტყვა“ (იქვე, თ, 5,19).

„ამჯერად ჩვენ ქრისტეს სახელით ვართ მოვლენილნი და თავად ღმერთი შეგაგონებთ ჩვენი მეშვეობით, ქრისტეს სახელით გთხოვთ: შეურიგდით ღმერთს“ (იქვე, 5,20).

იგივეს ქადაგებს პავლე მოციქული, როცა მიმართავს რომაელებს: „ვინაიდან, თუ მისი ძის სიკვდილით შევურიგდით ღმერთს, როცა მტრები ვიყავით, მით უმეტეს, შერიგებულნი გადავრჩებით მისი სიცოცხლით“ (რომაელთა მიმართ, 5,10).

„უფრო მეტიც, ვიქადით ღმერთით ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მეშვეობით, რომლის წყალობითაც მივიღეთ ახლა შერიგება“ (იქვე, 5,11).

„ღმერთთან ჯვრის მეშვეობით შერიგებაზე“ საუბრობს პავლე მოციქული მიმართვაში ეფესელთადმი (2,16), კოლასელთადმი (1,20).

გალაკტიონი „დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული ყვავილებისა და ვენახების“ სახეებით მიგვანიშნებს თავისი თანამედროვე ეპოქის ხასიათზე, რომელიც ღმერთისუარმყოფელი სულით დაიდაღა. „ყვავილი“ და „ვენახი“ საღმრთო სახელებია.

„ყვავილი აბრამისა“, „ყვავილი გულისა“, „ყვავილი საღმრთოი“, „ყვავილი ცხოვრებისა“ იესო ქრისტეს სიმბოლური სახეებია (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995 წ. გვ. 106-107).

ასევე ქრისტეს სიმბოლოა „ვენახი ჭეშმარიტი“: „მე ვარ ვენახი ჭეშმარიტი და მამაჩემი მოქმედი არს“ (იოანე, 15,1).

„დაუსრულებელი სეტყვა“ ურწმუნო ეპოქის მეტაფორული გამოხატვაა, რელიგიის, რწმენის ამოძირკვისაკენ მიმართული.

გალაკტიონი გმობდა ვაიპოეტების ღრიანცელს, „უსაგნო კამათს“, წმინდა ცრემლებით, „ღრმა მოგონებებით“ ათენებდა, სჯეროდა, რომ ჯერ ყოველივე არ იყო დაღუპული, რომ კიდევ იქნებოდა სულის ამაღლება და ბედთან შერიგება უზენაესის სახელით: „შენ ნუ დაეცემი, შენ ნუ შეშინდები, გულის უდაბნოსთან ბრძოლას ეგ არ იგებს, ყველა ამაოა, ჯერ არ შებინდდება, მხოლოდ გამარჯვება ბედთან შეგვარიგებს“ („არ ღირს ერთ ცრემლად“).

პოეტი ქარიანი მარტის დამარცხებით მიგვანიშნებდა უკეთურობის აღსასრულს, სიწმინდით, სინათლით ივსებოდა, ამაღლებული სულით ქმნიდა მშვენიერების სადიდებელს სულიწმინდის მადლით ცხებული სიტყვისა და მუსიკის ვირტუოზი: „ტოტებს ქარისას გადაჰყვა მარტი, თეთრ ტანსაცმელში მე მოვირთვები და წავალ ქარში, როგორც მოცარტი, გულში სიმღერის მსუბუქ ზვირთებით“.

პოეტური ძლევამოსილების მასაზრდოებელია სიწმინდე, სითეთრე. თეთრი სინათლის, სიწმინდის, სილამაზის, უმანკოების, წმინდანობის, სიხარულის, ბედნიერების, ნათლისღების ფერია. ქართული მონათვლაც ქრისტიანობას უკავშირდება“ (ვ. ნოზაძე, „ვეფხისტყაოსნის“ ფერთამეტყველება“, ბუენოს აირესი, 1953 წ. გვ. 133).

პოეტების მეფე ნამდვილ, მარადიულ მზის ნათელს ჭვრეტდა ყველგან, მზისა, რომელსაც ღვთიური ალით უნდა აეზამბახებინა ბაღები, ანუ გაემშვენიერებინა ადამიანის სული (ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით). პოეტური ყოვლისშემძლეობა ვლინდება ყველაფერში: „დღეს ყველგან მზეა: ეხლა ამ ბაღებს და მყინვარს, მაღალ ზრახვათა მეფეს, მაისი ალით აზამბახებს, ვით შეყვარებულს და მეოცნებეს“.

მარადიული შუქის მადლით გაალებულად განიცდებოდა მყინვარის თოვლის იაგუნდებიანი გვირგვინიც და პოეტის დაფნის გვირგვინიც: „ჩვენ გვირგვინები გვაქვს ოდნავ მსგავსი, ლამაზი შუქთა მარადი ნთებით: მე – მსუბუქ დაფნის ფოთლებით სავსე, მყინვარს – უმძიმეს იაგუნდებით“.

სპეტაკი სულით მაღლდებოდა პოეტი აკლდამაზე (სიკვდილზე) მშვენიერების სადიდებელი ლექსებით წვდებოდა უკვდავებას, ყველგან მზეს, სილამაზეს, უზენაესს ჭვრეტდა და სიკვდილსაც

ღმერთის სახელით ურიგდებოდა: „ამაღლდი, სულო, თეთრ აკლდამაზე მშვენიერების ლექსით მქებელი: დღეს ყველგან მზეა და სილამაზე სიკვდილთან ჩემი შემრიგებელი“ (შერიგება“).

არა განშორება, არა დაცილება, არამედ ღმერთთან შერიგება ეიმედებოდა უკვდავების კარიბჭესთან გალაკტიონს.

განშორების გულისტკივილი, განშორების წამებში ჩამქრალი სანთლები, ღმერთისაგან განშორება აწამებდა ტერენტი გრანელს და ელოდა განწმენდას, შერიგებას: „და სულის ლანდი ისევ გაჩნდება და ისევ მოვა დღე შერიგების“.

ღმერთის რწმენით კი სიკვდილის შიში მარცხდებოდა, ვინაიდან წმინდა სულის ადამიანებს მარადიულ სასუფეველს ჰპირდება უზენაესი. გალაკტიონისათვის ამის შეგნებით სიკვდილის შავი გზა ვარდისფერ გზად გარდაისახებოდა („მთაწმინდის მთვარე“). ტერენტი გრანელისთვის აღსასრულისას ჩამქრალი სანთლები კი არა, „სიკვდილის ცისფერი წამები“ უნდა აციმციმებულიყო. ასე ამარცხებდა ღმერთის, სულის უკვდავების რწმენა ცოდვებს და აახლოებდა უზენაესთან შერიგებას.

გადარჩენის ჰიმნი და გადარჩენის ბედნიერება

მეოცე საუკუნის ოციანი წლებიდან ჩვენი ქვეყნის წინაშე განსაკუთრებული სიმწვავით დაისვა ყოფნა-არყოფნის საკითხი, რადგან რუსეთმა მეორედ მოახდინა საქართველოს ოკუპაცია 1921 წ. 25 თებერვალს და სისხლში ჩაახშო 1924 წლის აჯანყება.

სატანისტური ბოლშევიზმის ძალმომრეობისგან გადასარჩენი იყო თავისუფლების იდეა, სულიერება, რწმენა, დასაბრუნებელი იყო დაკარგული სახელმწიფოებრიობა.

“ქორმეძებრიანი ცენზურის” (კ. გამსახურდიას ტერმინია) მძლავრობის მიუხედავად, პროგრესული ქართველი მოღვაწეები მაინც ახერხებდნენ ამოფარებოდნენ იგავურ აზროვნებას, სიმბოლო-ალეგორიებს და “კულტურის დიქტატურის” დევიზით იღწვოდნენ ფედერალისტები კონსტანტინე გამსახურდიას მეთაურობით ქართული ეთნოსის, თვითმყოფადი კულტურის, სულიერი ფასეულობების გადარჩენისთვის. ეს ძალზე სახიფათო იყო, რად-

გან გამუდმებით ფხიზლობდა "გაიძვერა მოყვარე" და ცეცხლითა და მახვილით ებრძოდა რწმენას, პატრიოტიზმს შოვინიზმად აცხადებდა, კრძალავდა ცხოვრების ფილოსოფიური საზრისის ძიებას, ეროვნულ გენზე, მშობლიურ ძირებზე, ფესვებზე წერას. ყინულოვანი მონსტრი აფეტიშებდა ინტერნაციონალიზმს, კოსმოპოლიტიზმს და ცდილობდა თავის ბოროტების იმპერიაში ძალით შერეკილი ხალხებისთვის საკუთარი ენის, ცნობიერების თავს მოხვევას.

მაგრამ ეპოქალურ წარღვნას, მეფისტოფელური ძალების იერიშებს მაინც გაუძლო ქართულმა სულმა და შექმნა საკაცობრიო მნიშვნელობის პროზა, პოეზია, მუსიკა, თეატრალური ხელოვნება.

ეროვნული ფენომენის გადარჩენისათვის მოღვაწეთა შორის განსაკუთრებული იყო გალაკტიონ ტაბიძის როლი. იგი პოეზიას სულიწმინდის მადლად სახავდა და მხატვრული სიტყვის უპირველეს მისიას, განსხვავებით პროლეტარული თაობების და სოციალისტური რეალიზმის წარმომადგენლებისგან, რწმენის, ეროვნულობის, სულიერების მსახურებაში, ცხოვრების რაობისა და ადამიანის დანიშნულების განსაზღვრაში ხედავდა, სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების განჭვრეტასთან ერთად, მომავალში გასაღწევი გზების გასიგრძეგანებას ცდილობდა.

შემთხვევით არ ჩნდება გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში ტერმინები: გადარჩენა, აღორძინება, განახლება, აღდგომა.

სათქმელის პირდაპირ გამჟღავნების შესაძლებლობას წითელი ცენზურა არ იძლეოდა და პოეტიც ენიგმურ სახეებს, ურთულეს მეტაფორებს ანდობდა სათქმელს, რათა ემხილებინა "მეფისტოფელის საუკუნე" და ქრისტეს გზაზე მიენიშნებინა. დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ ეს პოეტმა ზედმიწევნით შესძლო. ამიტომ არ კარგავს თავის ჯადოსნურ ძალას მისი ღრმა ქვეტექსტებით სავსე პოეზია... იგი ისეთი აქტუალურია, თითქოს ამ ეპოქისთვის იყოს შექმნილი, რადგან დღესაც უმწვავესია ის პრობლემები, რასაც ყოფნა-არყოფნის დილემამდე მიჰყავდა ჩვენი ქვეყანა.

"ათასის მხედველობის" მქონე პოეტის ლირიკა ეპოქის ტრაგიკულ მოვლენებს ირეკლავდა, მაგრამ ამასთან, "ცის და მიწის შეზავების" საიდუმლოებებს ნაზიარები სული შინაგანად საბო-

ლოოდ გაწონასწორებული ჰქონდა ცხოვრების კანონზომიერებათა შეცნობის, ზეციური სიბრძნის მიგნების წყალობით. მის შემოქმედებაში პიროვნული ტკივილი, განსაცდელი ყოველთვის ნასაზრდოებია საზოგადოებრივი უბედურებით, მაგრამ უიმედობა მარცხდება უზენაესი გონით, ცხოვრების ზღვაზე აღზრდილი, სამყაროს შემოქმედისგან გაბრძნობილი ძლევამოსილი სულით ეს ნუგეშის ფორმულა კი ჩამოყალიბებულია ასეთნაირად: "რაც აირევა და დაირევა, რაც დაინგრევა, კვლავ აშენდება" (მშვიდობის წიგნი).

უმაღლესი წყარო ამ ოპტიმიზმისა, ხსნის გზა მხოლოდ მარალზნეობრივი ცხოვრება და ღმერთია — სიყვარულით სახელდებული: "გულში ჟღერს, რა ხანია, სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი" (ილიას მოტივი) (1, 429-430).

გალაკტიონი ქმნიდა "ლოდინის სიმღერას", ელოდა "შორი გაზაფხულის" გამობრწყინებას, მარადისის მოვლინებას, რისთვისაც მზად იყო უყოყმანოდ გაეწირა წარმავალი, დღევანდელი ყოფნა: "ჩემს შორ გაზაფხულს უდარაჯებს სიცოცხლის ვნება, იმ შორ გაზაფხულს, ძლიერად რომ გამობრწყინდება. სინამდვილეში ოცნებისას ავანთებ კანდელს, იმ შორ გაზაფხულს ფეხქვეშ ვუგებ ყოფნას დღევანდელს" (სინამდვილეში ოცნებისას) (1, 37).

გაზაფხული, ძველი ქართულით ზაფხული საღმრთო სახელია: "გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდნ წვეთავს სიმსუქნე" (ფს. 64/65, 12) (2, 588).

გაუნელებელი წყურვილით ეძებდა პოეტი "თასებით" "სიცოცხლის ჩანგებს": "სიცოცხლის ჩანგებს მივაშუროთ ისევ თასებით, მრავალ წყურვილთა გახელებით, გაათასებით" (მივაშუროთ) (3, 361).

თასი მარიამის სიმბოლოა (4, 184-185) "სიცოცხლის ჩანგი" ქრისტესი (4, 38-39).

რწმენის, სიკეთის, ადამიანური სულის გადარჩენისთვის იბრძოდა პოეტი მთელი ცხოვრება, "განადგურების ეკლიან გზაზე" უნდა გამოეტარებინა, "მუხთალი, შავბნელი ძალისგან" უნდა გადაერჩინა "ყვავილები": "ველი, ვიბრძოლებ... მე ამ ყვავილებს ვატარებ, სანამ მექნება ძალი, რომ არ შეეხოს მას სისასტიკის ძალა შავბნელი, ხელი მუხთალი და მუდამ გავზრდი გულში იმ იმედს,

რომ სადღაც არის ისეთი მხარე, სადაც ედემი ჰყვავის მზიანი, სადაც არ არის სული მწუხარე" (მე ამ ყვავილებს) (5, 59).

ყვავილი, ვარდი საღმრთო სახელია. ეს სახე მომდინარეობს სოლომონის ქებათა ქებიდან: "ყვავილები დაჩნდნენ მიწის პირზე, ჟამი გალობისა მოიწია და ხმა გვრიტისა ისმის ჩვენს მხარეში" (ქებათა ქება სოლომონისა, 2, 12) (6, 15).

ედემი, სამოთხე მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორაა: "გიხაროდენ, რომლისა მიერ განელო სამოთხეი" (დაუჯდომელი ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლისა) (7, 9).

სატანის, ბნელის აღზევების პერიოდში ღმერთის ერთგულება, ლოდინის სიმღერის გავრცელება, სათნოების მკვდრეთით აღდგენა დააკისრა პოეტს განგებამ: "ვით ლოცვა, ედება საღამო მთის კალთებს, შორს ქარი გაჰკივის, ბნელდება თანდათან. მე გავალ ამ ქარში, გავიტან ამ ვარდებს და შენი ლოდინის სიმღერას გავატან" (ლოცვისთვის) (5, 281).

უმაღლესი იდეალების გადარჩენისთვის ბრძოლა იყო საჭირო, ბრძოლა ხმალზე უფრო ძლიერი კალმით: "მე კიდევ წავალ, მე კიდევ ვივლი, გათენებამდე უნდა ვიბრძოლო... არა ერთი მსურს ვპოვო ყვავილი და დამჭკნარები გადავისროლო" (შემოდგომის ყვავილები) (5, 183).

პოეტი იძლეოდა "ვარდობისთვის ვარდებით თრობის" მაგალითს, იყო ერთგული ქრისტიანული ეთიკის: "ო, მებრალება მე ჩემი მტრები, არ ვიცი მტრობა" (მაისის ისრით) (5, 53).

გრიგალისგან (ბოროტებისგან) სანთლის ჩაქრობის შიშს ამარცხებდა დედა-ძის მარადიული სახეების მოვლინება, პოეტი ეძებდა თავის მარადიულ იდეალს — "ზამბახის პრინცესას" და "ცისფერ ვარდებს": "მე თვალით ვეძებდი ზამბახის პრინცესას, მწყუროდა ცისფერი ვარდები" (ეს იყო თხუთმეტი წლის წინათ) (3, 281).

ზამბახის პრინცესა მარიამის სახელია (8, 13-18), "ცისფერი ვარდები" — ქრისტესი (8,98).

ურწმუნო ეპოქაში პოეტი მოწმე გახდა "ლურჯ ყვავილების თელვის" (საღამო) (1, 97). "გრძნობათ დამხობის", მაგრამ მას არასოდეს დავიწყებია თავისი "შორეული ტრფობა" ანუ უზენაესი: "მე დამავიწყდა ძველი წვალება და ვალალება გრძნობათ დამხო-

ბის. და მახსოვს მხოლოდ ცისფერთვალება, იდუმალება შორეულ ტრფობის" (ის) (1, 4).

"შორეული სატრფო", "სრული ტრფობა" ღმერთის სახელია გალაკტიონის პოეზიაში (8, 113)... და მისი წყაროა სოლომონის "ქებათა ქება": "...ეს არის მეტრფე ჩემი, ეს არის საყვარელი ჩემი" (5, 16) (6, 17).

ზეცაზე ისევ ის "მშვილდი" (ცისარტყელა) ეგულება და ისევ მას ერთგულებს, როგორც ზეცის შვილი: "არაფერია, ისევ ის მშვილდი დაჰხარის მდელოს, იმ სადღეგრძელოს უზეცისშვილდი, იმ სადღეგრძელოს" (მაისის ისრით) (5, 53).

"ცისარტყელა" საღმრთო სახელია (9, 112).

"გადანახულ დროშებში" თუმცა გადამწვარი სასახლე, გადამხმარი ბაღები, ამომშრალი წყარო და მჭკნარი ფოთლების სევდაა, მაგრამ ამასთან არის "სხვა გაზაფხულის" (ღმერთის) მოგონება, მთაზე, კლდეზე გამოსახული, მომავლისათვის შენახული რწმენის დროშების ერთგულება (1, 14).

მთა მარიამის სახელია და მომდინარეობს დანიელის წინასწარმეტყველებიდან: "ჰხედევდ, ვიდრე არა გამოეკუეთა ლოდი მთისაგან თვინიერ ხელთასა" (დანიელი, 2, 34). აქ მთა მარიამის სიმბოლოა, ლოდი კი — ძე ღმერთის.

კლდე ქრისტეზე მიგვანიშნებს: "უფალი ღმერთია საუკუნო კლდე" (ესაია, 26, 4) (6, 91).

პოეტს არასოდეს ტოვებდა ნუგეშის ღმერთის სახე: "გმადლობ, ნუგეშო, შენს გზაზე რომ დავიარები" (სხვაგან სადაა) (3, 802).

"ნუგეშისკენ" რაშით სწრაფვაა ლექსში "მწუხარება შენზე": "...მე ვიხდი ნიღაბს, მომგვარეთ რაში, შენთან, ნუგეშთან, ო, ჩქარა, ჩქარა, მე მომდევს განთქმულ სახელის ტაში, დიდება, ცრემლი, ღელვა, მუქარა" (3, 346).

"ნუგეშის" სახის წყაროა ბიბლია: "მე ვარ, მე, თქვენი ნუგეშისმცემელი..." (ესაია წინასწარმეტყველი, 51, 12) (6, 112).

ნუგეშის ძალით მარცხდება ობლობა, ყოველგვარი სიძნელე: "არ ვარ ობოლი ამ ქვეყანაზე, შენ მეგულები ნუგეშად სანამ" (არ ვარ ობოლი ამ ქვეყანაზე) (3, 605).

ნუგეშის ღმერთი ფანტავს ბოროტების ნისლს, კრიზისის წუთებში ჩნდება "ბროლის ზმანების" თანამგრძნობი თვალები,

იგი აჩერებს ჩახმახისკენ გაწვდილ ხელს, სიბნელეს ამარცხებს და შუბლს მისი ზებუნებრივი ნათელი ასხივოსნებს: "ვიცი, პოეტის გატეხილ სახელს ბრბო არ დაინდობს გასათელავად, მაგრამ შენი მზე სიბნელეს გახევს და დაადგება შუბლს ნათელივით" (ნუგეში).

თვალი საღმრთო სახელია: "ყველგან უფლის თვალებია, ხედავენ უკეთურებს და კეთილებს" (იგავნი სოლომონისა, 10, 627).

ლექსში "რა საჭიროა სიტყვები? მჯერა!" "გაზაფხულის", "ოქროსთმიანი დღის" (გაზაფხულთან ერთად, დღეც საღმრთო სახელია) მოვლინების სიხარულია: "დღე წამოიჭრა ოქროსთმიანი, დღე ახალგაზრდა და გამბედავი".

შემდეგი სტრიქონების "მზე" და "საუნჯეც", რომლებიც აღმოსავლეთს მიემართება, ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოებია: "მზე დედამიწას სუნთქვას უდიდებს, სადაც ძეგლები არის დარგული, აღმოსავლეთით ის მიუთითებს: იქ საუნჯეა გადამარხული" (1, 25).

მზის საღმრთო სახელად მოაზრების მაგალითები მრავლად არის ბიბლიაში. დავიმოწმებთ ორიოდეს: "მზე და ფარია უფალი ღმერთი" (ფს. 84, 12) (2, 614).

მალაქიას წინასწარმეტყველებაში ღმერთს ეწოდება "მზე სიმართლისა": "ამოგიბრწყინდებათ, ღვთის მოშიშნო, მზე სიმართლისა და კურნება იქნება მის ფრთებზე" (მალაქია წინასწარმეტყველი, 3, 2) (6, 307).

მებრძოლ პოეტს უზენაესის "ბრწყინვალების და გამარჯვების სამოსელი' ეზმანება და "მშვიდი მოლოდინით" გასცქერის მზის ამოსვლას: "რა დამშვიდებით გადავცქერი მსოფლიო ღელვებს, ვიცი, ახლოა ის, ვისაც ველი. მას სამოსელი ბრწყინვალების და გამარჯვების მოაქვს მებრძოლი პოეტისათვის. დასცხრით, ტალღებო, მზე ამოდის აღმოსავლეთით, მზე მოდის არა ერთი და ორი" (რა დამშვიდებით გადავცქერი) (5, 265).

პოეტის მოლოდინის ადრესატი მზეა — ღმერთი.

გალაკტიონი არის მზითშემოსილი, როგორც წმინდანები: "...მე სხვა მზე მმოსავს, როგორც შეჰფერის საქართველოს სახალხო მგოსანს" (დღეს შემისრულდა).

რწმენით განმტკიცებული, ბოლომდე სიხარულით და გაზაფხულით (სიხარული და გაზაფხული საღმრთო შინაარსის სახელებია) შემოსილი იყო პოეტების მეფე: "მე სიხარული მემოსა და

გაზაფხულის ოცნება, ხიბლავდა გარეშემოსა მინდვრების გადასოსნება" (ფანჯარას ტოტებს მიახლის) (3, 200).

გაზაფხულის წყარო ფსალმუნია, ღმერთის სახედ მოაზრებული სიხარული მრავლად გვხვდება ძველ და ახალ აღთქმაში. დავიმოწმებთ ერთ მაგალითს: "ქრისტე არის "სიხარული ყოვლისა ერისა" (ლუკა, 2, 10) (2, 113).

დემონის სიკვდილისკენ მომწოდებელ ხმას ფარავს "მარადი ჭიქით" მირთმეული მზის და ცეცხლის სადღეგრძელო: "მზის სადღეგრძელოს მარადი ჭიქით ვსვამ, მიხარია ცეცხლის კდემანი, სამშობლოს იქით, სიმშვიდის იქით, ისევ მეძახის ჩემი დემონი" (მზის სადღეგრძელოს) (5, 309).

მზესთან ერთად, ღმერთის სიმბოლოა ცეცხლი.

ქორიბის მთაზე მოსეს მიერ შეუწველი ცეცხლის თანხლებით ხილული მაყვალი ქრისტესა და მარიამზე მინიშნებაა (გამოსვლა, 3, 1, 2, 3) (12, 59).

ფიალა, თასი, აზარფეშა, მარადი ჭიქა, სიხარულის ჭიქა მარიამის სიმბოლური სახელებია (4, 182-193).

გალაკტიონი "ცეცხლიანი აზარფეშებით" სვამდა მზის სადღეგრძელოს, ანუ ერთდროულად ეზიარებოდა მამაღმერთის, (მზის), ძე ღმერთის (ცეცხლის), აზარფეშის (მარიამის) მადლს.

სულში დამკვიდრებული ბნელიცოდვილი "ლუციფერის" მძვინვარებას "უმანკო ნათელისა" და "სასწაულის" ძალით ამარცხებდა (სასწაულს) (3, 139).

ღმერთი არის "ნათელი დიდი" (მათე, 4, 16) (2, 6).

უზენაესის სახელია სასწაული: "შენა ხარ ღმერთი სასწაულის მოქმედი" (ფს. 76, 5) (2, 603).

"ალვის ხის გადარჩენაში" (1, 186) სიმბოლური ფორმით მოწოდებულია აზრი ორბუნებოვანი ღმერთისკენ (ქრისტესკენ) მიბრუნებისა, რწმენის გაფრთხილებისა.

ხე, კერძოდ, ალვის ხე უზენაესის სიმბოლოა (9, 179).

პოეტი მოხიბლულია ალვის ხის მშვენებით, მისი "მრჩობლი" სულის მოვლინებით.

ლექსის ზოგ ვარიანტში არის "მხრჩობელი", რაც სწორად არ მიგვაჩნია. უნდა იყოს მრჩობლი (მრჩობლი სული).

"მრჩობლი" (17, 18 იერემია) ორი, გინა ორკეცი, განმარტავს სულხან-საბა ორბელიანი (11, 520).

ჩვენის აზრით, ალვის ხის ორი — მრჩობლი სული ასე შეიძლება აიხსნას: ალვის ხე ღმერთის სიმბოლური სახელია, მისი ორი სული ქრისტეს ორბუნებოვნებას — კაცურს და ღვთიურს უნდა ნიშნავდეს. გავიხსენოთ ლექსი: "მოდის, ფეთქს და იზრდება სული მისი მრჩობელი, ფოთლებს ამეტისტებით ფარავს შეუცნობელი".

"შეუცნობელი" მამა ღმერთის სახელია (12, 335).

ლექსის შემდეგ სტრიქონებში ვლინდება ალვის ხის გადარჩენის რწმენა: "ტბის გულს გადახვევია მდუმარება ტოტების, ოცნება არ ჩვევია ქვეყნის გამოცოდების. არც შხამიან ლანდებად უცემს წყალთა გუბება. ის არ ჭლექიანდება, ის არ დაიღუპება".

ალვის ხის გადარჩენაში რწმენის, სულიერების, სიკეთის გადარჩენა იგულისხმება.

ქვეტექსტებით სავსეა ლექსი "არ დაღუპულა", რომელიც მთების, წყაროს, გაზაფხულის, ასწლოვანი ხეების გადარჩენით გვაგრძნობინებს ისევ რწმენისკენ მიბრუნებას, ღმერთის ძალით არსებობას და წმინდა გონის გადარჩენას: "მე გადვიარე დღეს ჩვენი მთები, ჩვენი მაისის წკრიალა წყარო: შენი ნაზი ხმა და ოქროს თმები... დაუვიწყარო, დაუვიწყარო... არ დაღუპულა, ისევ იქავე დგას ასწლოვანთა ხეთა ჩერება, გულით სიმღერა ვერ შევიკავე და გადარჩენის ბედნიერება" (5, 386).

მთა მარიამის სიმბოლოა, ლოდი — ქრისტესი.

წკრიალა წყარო ღმერთზე მიმანიშნებელი სახეა სახარების მიხედვით, ქრისტე არის სიცოცხლის წყალი, ცოცხალი წყალი (იოანე, 7,38) (2, 194).

ასწლოვანი ხეები ერის სულია, რომელიც რწმენამ გადაარჩინა.

მაგრამ სატანისტური ბოლშევიზმის ეპოქაში გაუგონარი რეპრესიების შედეგად შეუბრალებლად იმუსრებოდა მართალი ხალხი და ამ ბოროტების რეჟისორები იყვნენ აპოკალიფსური მხეცები: "საშინელია, იგრძნო უეცრად, რომ აღარ დგანან ძველი კაკლები. შენი სახელი მათ მიუეცრად, მხეცი, არც მეტი და არც ნაკლები" (13, 447).

კაკლები ისევ ხალხზე მიგვანიშნებს, მისი იავარქმნის რეჟისორი მხეცი კი — აპოკალიფსურ მხეცებზე, რომლის ადრესატები იყვნენ რევოლუციის ბელადად სახელდებული ტირანები – ზღვის და მიწის მხეცები (იოანეს გამოცხადება, თ. 13, 1, 11, 6, 506, 507).

ზღვის მხეცში ხალხთა მასებიდან მოსული ლენინი იგულისხმება, მიწის მხეცში — იატაკქვეშელი სტალინი (იოანე-იონა, აპოკალიფსი და დღევანდელობა (14, 411).

შემაძრწუნებელია "დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული ყვავილებისა და ვენახების ხილვა" (არ ღირს ერთ ცრემლად) (3, 302).

ყვავილები რწმენაა, ვენახები — ხალხი.

ბიბლიაში მიწიური ბაღისა და ვენახის პარალელურად გვხვდება ზეციური ბაღი და ვენახი.

მიწიერი ვენახი ებრაელი ხალხის სიმბოლოა: "ცაბაოთ უფლის ვენახი ისრაელის სახლი და იუდას სისხლია, მისი სანატრელი ნერგი" (ესაია, 5, 7,) (6, 76).

გალაკტიონის ლექსში სატანის საქმეებია "დაუსრულებელი სეტყვა" — უღმერთობის დაკანონება და ვენახების — ხალხის სულის გატიალება.

მაგრამ დაცემით უდაბნოს (ურწმუნოებას) ვერ დაამარცხებ, უნდა გჯეროდეს, რომ ამაოა, წარმავალია ბოროტება, რაც იყო, არ ნიშნავს საბოლოო დაბინდებას (მზის ჩასვლით, დაბინდებითაც მიგვანიშნებდა პოეტი უღმერთობაზე "მზის ჩასვლა..."). მხოლოდ ღმერთთან შერიგება მოიტანს გამარჯვებას, გვარწმუნებდა პოეტი: "შენ ნუ დაეცემი, შენ ნუ შეშინდები, გულის უდაბნოსთან ბრძოლას ეგ არ იგებს. ყველა ამაოა, ჯერ არ შებინდდება, მხოლოდ გამარჯვება ბედთან შეგვარიგებს".

"შერიგებაში" (1, 53) მზის (ღმერთის) და სილამაზის წყალობით ხდება სიკვდილთან შერიგება, რაც ღმერთისკენ მიბრუნებას მოასწავებს.

თუმცა გაზაფხულზე "რტოებს რტოობა" არ ეტყობათ, "ყინულის ლოდის" გადნობის რწმენა მაინც არის ლექსში "ადრიანი გაზაფხული" (1, 255): "როგორც შეთქმულებს, ჩვენ არ გვაშინებს, რომ არ ეტყობათ რტოებს რტოობა, სულს დიდი ხნიდან აშალაშინებს სხვა მარტოობა".

ნერგი, ტოტი, რტო უფლის სახელია: "ასე ამბობს უფალი ღმერთი: "ავიღებ ტოტს მაღალი ნაძვიდან და დავრგავ... მაღალ და ასვეტილ მთაზე დავრგავ" (ეზეკიელი, 17, 22) (6, 208).

ჭაობზე უნოტიესი სულის მეოხებით გაცემული ქრისტეს, მისი უკანასკნელი სერობის და ჯვარცმის წარმოდგენის შემდეგ

ისევ ჩნდება ცაზე ვარსკვლავის გაბრწყინების რწმენა: "ვარსკვლავი იგი — ფიქრთა საგანი — ერთი უმრავლეს ვარსკვლავთაგანი, აელვარდება ცაზე ოდესმე სულო, დემონზე უბოროტესო!" (ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა) (3, 129).

ვარსკვლავი ქრისტეს სიმბოლოა: "მე ვარ დავითის ფესვი და შთამომავალი, ცისკრის კაშკაშა ვარსკვლავი" (იოანეს გამოცხადება, 22, 16) (2, 521).

"თოვლის მადონა" მარიამია: მარიამ ღვთისმშობლის იტალიური სახელია მადონა. მაცხოვრის დედისადმი მიძღვნილი რელიგიური დღესასწაულებიდან ერთ-ერთი არის თოვლის ღვთისმშობლის ლიტურგიკული დღესასწაული... არსებობს ასეთი ლეგენდა: მესიის მშობელი ჩამოჰყვა თოვლს იქ, სადაც აგებულია წმ. მარიამის ტაძარი... ხომალდი ალეგორიულად ტაძარს განასახიერებს (15, 87-88).

რწმენის წინააღმდეგ ცეცხლითა და მახვილით ბრძოლის პერიოდში ბუნებრივი იყო დამსხვრეული გემების, ხომალდების, კრეისერების სახეთა შექმნა, მაგრამ, ამავე დროს, ფიქრებთან ჩანს ფრეგატი, ცისარტყელა, როგორც "იმედების ხატი" (წყნარი ზღვა).

"დმსხვრეული სწრაფვათა ნავი", განადგურების სურათებია ირგვლივ, მაგრამ "იმედი მომხიბლავი" ისევ ცოცხლობს და ახალ ტალღებს ელის (ვით გრიგალის შემდეგ ტყე-ველი).

"მუხებში' (1925 წ.) გამხმარი ვაზების ფონზე ბებერი, ძველისძველი მუხების სიახლეა, რომელთაც "მომავლისათვის სიახლე აქვთ ხელშეუხები — ახალ ქართათვის აგებული მძლავრი სასახლე"... (3, 414).

"კოსმიურ ორკესტრში" (1926 წ.) ყურადღებას იქცევს "იმედები უსაზღვრო და განსაზღვრულ მხარეთა", სიყვარულის, გაზაფხულის სიხარული: "ეს არის გრძნობა კვლავ სიყვარულთა, გადაქცეული სხვისთვის ჭაობად, ეს ოცნებაა ფერთა ფარულთა და გაზაფხულის სანახაობა" (2, 11, 9). სიყვარული საღვთო სახელია: "ღმერთი სიყვარულია" (იოანე, 4, 8) (2, 320).

გაზაფხული, ზაფხული ბიბლიაში მოიაზრება ღმერთის სახედ (ფს. 64) (65, 12).

"ძველიძველი ღვინოთი" თრობა, ყოფნით თრობა, ცეცხლით თრობა (მთვრალია ყოფნით, მთვრალია ცეცხლით) სხვა არაფე-

რია, თუ არა უზენაესის სიყვარული, რადგან ძველი ღვინო, ცეცხლი და ყოფნა (სიცოცხლე) საღვთო სახელებია (ძველისძველ ღვინოს) (1, 45).

მივმართოთ წყაროებს.

"გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი დაწმენდილი ღვინით (ესაია წინასწარმეტყველი, თ. 25, 13).

ცეცხლი საღვთო სახელია და მომდინარეობს გამოსვლათა წიგნიდან. ეს სახე პირველად მოსეს მოევლინა ქორიბის მთაზე, სადაც მაყვალს ცეცხლი ეხვეოდა, მაგრამ მაყვალი არ იწვებოდა (გამოსვლა, 2, 3,) (10, 59).

ღმერთი სახარებაში სახელდებულია, როგორც ყოფნა, სიცოცხლე: "უთხრა იესომ: "მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე" (იოანე, 14, 6) (2, 211).

თასით მირთმეული წიგნი, მარანში მიგნებული "ძვირფასი ღვინო, უკვდავი ღვინო მიანიშნებს ღმერთისადმი ინტერესს, რადგან ღვინო, წიგნი, მემარნე ასევე საღვთო სახელებია ლექსში "მოგონება".

წიგნი მამაღმერთია ბიბლიაში, წიგნის სიტყვა არის ქრისტე: "იქნება მთელი ეს ხილვა, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვები..., გაიგონებენ იმ დღეს ყრუები წიგნის სიტყვებს და ბრმათა თვალები ბნელიდან და უკუნიდან გამოიხედავენ" (ესაია, 29, 11, 18) (6, 94).

ნეტარი ავგუსტინე ამბობს "აღსარებაში": "არასდროს არ დაიხევა მათი წიგნი, არასდროს არ აირევა მათი გრაგნილი იმიტომ, რომ თვით ხარ, უფალო, ეს წიგნი მათთვის და ამ წიგნადვე ჰგიებ უკუნისამდე" (16, 217).

ცხოვრების უსამართლობის, მწარე ფიალის, ეკლის გვირგვინის, სისხლის წილ "მშვენიერი მზის" გაბრწყინების მოლოდინია ლექსში "ნუ დაუმალავ ხალხს შენს იარებს" (1, 341).

არა "მკვდარი მზის", მკვდრადშობილი, ქაოსზე მდგარი თავისუფლების, არამედ "ქუხილის" სიყვარული ვლინდება გალაკტიონის პოეზიაში: "ქუხილო, გელით, შენთან ვიბრძოლებთ, გამოექანე, ზვირთი დასძარი! გვახსოვს: დილით მზე ამოდიოდა, მკვდარი მზე, შენ კი ამოასწარი!" (ქუხილო, გელით) (5, 102).

ქუხილი საღვთო სახელია (9, 122).

ღმერთს "კლავდნენ" სატანისტები, მაგრამ იგი კვლავ ცოცხლდებოდა.

ოცნების ნავზე ია-ვარდის გამოცოცხლებით, სიხარულის ქროლვით გვაგრძნობინებს გალაკტიონი ღმერთის მოვლინებას: "კვლავ გამოცოცხლდა ია-ვარდი ოცნების ნავზე, ოცნების ნავზე სიხარული დაჰქრის ვედრებით" (მზის ამოსვლა ზღვაზე).

"ვარდი" და "სიხარული" საღმრთო სახელებია, ია მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორაა. "უბიწოებით შემკული ია" ეწოდება მარიამს ვახტანგ მეექვსის პოეზიაში (7, 48).

პოეტის ოპტიმიზმის წყაროა სამყაროში კეთილი საწყისების მარადიულობის, წყალდიდობის, ნიაღვრების წარმავლობის რწმენა. "გაზაფხულის სავსე ფიალა" (გაზაფხული ქრისტეზე, ფიალა — მარიამზე მიგვანიშნებს) ნიაღვრის, წყალდიდობის შედეგად "გადმოიტოპა", მაგრამ "წყალნი წავიდნენ და წამოვიდნენ, დარჩნენ ქვიშანი". ლექსის ლირიკულ გმირს ხელთ უპყრია "სავსე ფიალა" (ფიალა მარიამის სიმბოლოა) "მშვიდობას" ნატრობს, ნიაღვრების და წყალდიდობის ნიშნები კი "წაშლილია": "ასწი ფიალა, სავსე ფიალა! აქა მშვიდობა! რა ნიაღვრებმა გადიგრიალა, რა წყალდიდობამ!" (დარჩნენ ქვიშანი) (10, 15).

"ახალი ყოფნის", განახლების, "აღდგომის კვალის" მოლოდინია ლექსში "ახალ წლის ღამის" (5, 69).

"ადრე თუ გვიან სიცოცხლის ვარდი ბედნიერებად გადაიშლება" (გრძნობათა ფერფლი, 5, 54) გვარწმუნებს პოეტი.

დიდი წინაპრების დარად, ბნელის ჩრდილს გალაკტიონიც ამჩნევდა, მაგრამ სჯეროდა საქართველოს მომავალი: "გაიფანტება ჩრდილი გარდამავალი დროის, საქართველოში გრძნობდეს ყოველი ჩუმი სახლი" (დრამა ერთი ბინისა).

მწარე, შუქმიუვალ დღეებს, გაუჩინარებულ ქვეყნიურ სამოთხეებს ისევ შენაცვლებია ედემთა მსგავსი დღეები, გამარჯვებათა ბაღები, ვარდები, ორხიდეები, გვარწმუნებს პოეტი: "ყოფილა მწარე დღეები, შუქმიუვალი დღეები, გადალეკილან, ნაშლილან ამ ქვეყნის სამოთხეები. კვალად მოსულან დღეები, ედემთა მსგავსი დღეები, გამარჯვებათა ბაღები, ვარდები, ორხიდეები", ასე აბალანსებს ბნელისა და ნათლის ჭიდილს ავტორი ლექსისა (ყოფილა მწარე დღეები) (5, 178).

სულში "უხილავის", "ვარსკვლავის", "მთვარის", "სატრფოს" ძიება ქრისტიანული ღმერთის და ღვთისმშობლის გამუდმებულ თაყვანისცემას მოასწავებს (ხშირად ვოცნებობ).

არა წარმავალის, ეფემერულის, არამედ "მარადისი იმედის", "სხვაგვარი იმედის", საუკუნეობრივისადმი ინტერესია დამახასიათებელი გალაკტიონისთვის ("მარადისი იმედი", "მეგობარს"). სწორედ ეს ხდება სულის გაწონასწორების საწინდარი.

ბევრი დაბრკოლების, ჩიხის, ხვეულის გადალახვა, ბრძოლა, სიკვდილის დამარცხება, შეუცნობის შეცნობა უძღვის წინ გვირაბის ბოლოს სინათლის მიგნებას, იდეალების გადარჩენას: "გადაგვილახავს ბევრი სიკვდილი, ბევრი შეცდომა და დაბრკოლება, რომ შემდეგ ისევ გადარჩენისთვის, სიცოცხლისათვის გვემღერა ქება" (ბევრი ჩიხი, ბევრი ხვეული).

განა მხოლოდ იისფრად ან ვარდისფრად თოვდა გალაკტიონის ხილვებში, მას "შავი თოვლივით" ათოვდა "ჭვარტლი და ბურუსი თავანის" (შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში) (1-128) კოსმიური სიცივე აზრობდა, ყინულის სამეფო, ყინვის თასი, გაყინული მხედარი, გაყინული გული ზარავდა, მაგრამ უზენაესის ხელდასხმული პოეტი სძლევდა გრიგალებს, მეხის ხარხარის, მას "ახალ-ახალ გამბედაობას და გაბედვებს" ანიჭებდა ყოველგვარი დაბრკოლება, რადგან ესმოდა "სიხარულის უვერტიურა", გრძნობდა "ალიონთა სიხარულს", რაც გამარჯვებაში არწმუნებდა: "ჩვენი გამარჯვება მაინც უეჭვოა" (ო, ჩემო ჩანგო).

მხოლოდ გადარჩენის რწმენით შეიძლებოდა დაწერილიყო მაჟორული "იბობოქრე", "წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე", რომელიც შიშის საბოლოო დაძლევას, რწმენის, იმედის გამარჯვებას გვამცნობს: "საუკუნეთა თოვლო ითოვლე! მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი!" (5, 374).

ზოგჯერ ეჭვი სერავდა სულს, ეჭვი მებაღის (ქრისტეს) მოვლინებაზე, ინებებდა თუ არა იგი ცოდვით დამძიმებულ სამყაროში ისევ მოსვლას, ხომ არ დაილეწებოდა მწიფე მტევნები: "ამ მწიფე მტევნებს დალეწავს ქარი, თუ მწიფობისთვემ შეცვალა დარი, მებაღემ მოსვლა თუ არ ინება" (ავდრის მოლოდინი) (5, 82).

სხვაგანაც კითხვის ნიშნები ჩნდებოდა ამ პრობლემის ირგვლივ: "მოვა თუ არა, მოვა თუ არა ! ოხვრით კითხულობს ცეცხლის შიშინი".

სიმბოლური ავდარი, ზამთარი, თოვლი, ყინვა, წყალდიდობა, წარღვნა უვლიდა ქართველთ სავანეს, რაც გამოაფხიზლებდა ხალხს, გონს მოეგებოდა ცოდვილი ადამიანი, მოინანიებდა და თვით გაიგნებდა გზას უზენაესისკენ, ასე სჯეროდა პოეტს.

თავისი დიდი წინაპრებივით ევედრებოდა გალაკტიონი უფალს ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყნის გადარჩენას: "მზე ივერია, ღვთისმშობლის ხვედრი ბედნიერებას მისას ღმერთს ვევედრი, მიეც, უფალო, გონი და ძალა, რომ აიშოროს შხამის ფიალა" (17, 88).

"გონი და ძალა!" — არა ერთ-ერთს, არამედ ორივეს მოუხმობს პოეტი, როცა ისმება კითხვა: "მაგრამ რა გველის ან დღეს ან ხვალე?"

"მშვიდობის წიგნში" აშკარად შავია სიცხადე: "ღამეა ბნელი, განუზომელი, განუჭვრეტელი" (17, 161), "მიდამოს თავზე ადგას სატანა" (17, 289).

ვეფხვი უხმოდ გატრუნულა ტყეში, დროს ელის, რომ შესაფერის სიტუაციაში ისკუპოს და მსხვერპლს მიეპაროს. ამიტომაც აფრთხილებს პოეტი თანამემამულეთ, "გონთ სიძლიერის", "გამჭრიახობის" ფარი იფარონ ხიფათში მყოფებმა: ", გაზაფხულისა ღამეო ბნელო, ხიფათში მყოფო ვაზო და მდელო, შემოიკრიბე გონთ სიძლიერე, თორემ გვიანღა იქნება მერე... გაზაფხულისა ღამეა ბნელი, განუზომელი, განუჭვრეტელი, ეს იმას ნიშნავს, რომ უფრო მეტად გამჭრიახობა იყოს იმედად. ეხმაურება სიათს სიათი, რომ ღალატს რასმეს აწყობს წყვდიადი..."

გადარჩენის გარანტიაა სიფხიზლე, მტერ-მოყვრის გარჩევის, ბოროტისათვის წინააღმდეგობის გაწევის უნარი: "გალავანს გარეთ დე გრგვინავდეს ზღვა, მტერი სხვა არის და მოყვარე სხვა. ასეა, თორემ მტერმა მეორემ ახლომ თუ შორემ თავის სიტყვა თქვა".

განსაცდელს სჭირდება პასუხი, რათა გაქრეს შხამი და ისევ აენთოს ჩამქრალი სანთლები: "მაშინ რა ვუყოთ, მწარედ დაღამდა, დრო უპასუხოდ ხომ არ დაამდა. განვიდა ჟამი, დღეს გაჰქრა შხამი. ცისკრის წამწამი ჰა, ახამხამდა".

გადარჩენის იმედია ნუგეში, გზა (საღმრთო სახელებია): "სილაღის ეშხით მზიურთა მდელოთ არეს ნუგეშით ჩვენ მივეშველოთ. ავაბიბინოთ იგი სალხინოდ, გზა გამოვფინოთ, ფართედ

გავშალოთ! აშენე, დარგე, ჩვენი ფაზისი უფრო კარგი და ულამაზესი გახდება კვლავაც. მან ივარსკვლავა და გზა უკვდავად განვლო თავისი".

ქრისტიანული ღმერთი იყო ჩვენი ხალხის შემწე ყოველთვის, მისით იგნებდა იგი მარადიულ გზებს: "ჩვენი ძვირფასზე ძვირფასი წიგნით ვიდოდით ასე გარეთ თუ შიგნით. ნათელით მისით, წრფელით, ფაქიზით ჩვენ მარადისის გზები გავიგნეთ".

"მშვიდობის წიგნში" ნაპოვნია უარყოფილი ღმერთი, "წიგნი სიცოცხლე, წიგნი სინდისი", წიგნი ცის და დედამიწის, რაც გამოიხატება "ცისკრის წამწამის ახამხამებით" (ცისკარი საღმრთო სახელია), მზის მოვლინებით, ამის შემდეგ დამარცხდა სიმბოლური თოვლი, წყალდიდობა, წარღვნა, გადარჩა ხეები, "კვლავ საღი შრიალებს ბაღი და ძველი დაღი წიგნების აზის".

თუ გავითვალისწინებთ, რომ ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით, ცხადი გახდება, რატომ აქვს ბაღს (ხალხს) წიგნის (უზენაესის) დაღი, მისი კეთილისმყოფელი ზეგავლენა.

ღმერთის დაკარგვის და კვლავ პოვნის, ერის საზრისის ძიების, რწმენის გადარჩენის ჰიმნია "მშვიდობის წიგნი": "დღეს მშვიდობის მზე გაანათებს გზებს, ხალხს ნუგეშსა სცემს იმედთ კანდელი".

ერის განთიადის, სინათლის საგალობელია პოემის ბოლო სტრიქონები: "ვხედავ, დიადად რომ აწ გათენდა, ო, განთიადო დიდება შენდა. მოედო აგრე გზას ჟრუანტელი, მაინც არ ჩაჰქრა ჩვენი სანთელი... ვამბობთ: ეს რაცა მოხდა, დამაცა, იყო რაღაცა თოვლი, ფანტელი" (17, 352).

მომავლის წინამგრძნობი პოეტის მოიმედე სტრიქონებით მთავრდება პოემა: "ხვალის დღის გვჯერა: ჩვენი ალღოა ჩვენი სიმღერა. სივრცეა, დროა, მზე თუ ქარია, რაც სახალხოა, უტყუარია. გულო, დამშვიდდი... მტერი განიბნეს, გვაქვს განძი დიდი, არ ვართ ღარიბნი"... პოეტი გვმოძღვრავს: "დროა, შეიღოს სიბნელის კარი, სული მზე იყოს და გული-ქნარი, გზა სანაქებო ვადიდოთ, ძმებო!"

"დამარცხდა ყველა გველი, წურბელა, მათ კაცთა თელვა ვინ მიანება?! მტერი, მზვერავი... ისე მოგვარდა, რომ შიგ ვერავინ ვერ შემოგვარდა".

ნათელმსმენ პოეტს მოესმის "ხმა საედემო", ქმნის "განთიადის, ძლევის სიმღერას", შორის ძახილი განთიადის სახელით აფხიზლებს: "მისთვის ცხადია შორის ძახილი თვალგასახელი, რომლის სახელი განთიადია" (17, 276).

პოემა შეიცავს ჩვენი ხალხის გაფრთხილებას: "შეიგნე ტალღათ ძალთ სიძლიერე, თორემ გვიანღა იქნება მერე" (17, 181).

"მშვიდობის წიგნში" ხდება ვერაგი მტრის ავბედითი ზრახვების მხილება: "...მტერი არ არის მორცხვი, რომ ნგრევა-ხოცვის მას ეშინოდეს" (17, 136), "კიდეც მოვალო თქვენს ასაკლებად" (17, 241), "მიჰყე, ჰე, მიჰყე, აბა აიღე, რაც თქვენი ციხე და სიმაგრეა".

წიგნის (რწმენის) ქურდი სახელდებულია "სატანად, მხეცად, ქაჯად".

მითითებულია "არაწმინდა თოვლზე", რომელიც წარმავალია.

"მთებზე ის თოვლი — შენი ნიშანი — წარმავალია, თუმც მრავალია — წყალნი წარვლიან, რჩება ქვიშანი თოვლო... შენ შენი საბრალო ძალა, უკანასკნელი შენი სამსალა გვიჩვენო, გინდა? ო, არაწმინდა! გინდა მიმოვლა, მაგრამ ღვარებით დნება ის თოვლი მზის ელვარებით" (17, 132).

პოემა შეიცავს მტრის გაფრთხილებას "აქ ყოველ ეშმაკს უჯობს მოეშვას თვის სათარეშოს და სანავარდოს" (17, 250).

ნაწარმოები მთავრდება წიგნის (ღმერთის) პოვნით, ზამთრის დამარცხებით, "საიმქვეყნიო" და "საამსოფლო სიოს" მარადიულობის რწმენით: "ზამთარო, გულის ასე დამხშობო, ვერ შესძლებ, სიო რომ გადასნიო, საიმქვეყნიო და საამსოფლო" (17, 131).

"ვერ დაგვძლევს ის სხვა,... ობლის კვერი ცხვა" (17, 185).

მაგრამ მტერს სურდა "რამე ნამცეცი მიწის და ზეცის"... (17, 217), რაც წინასწარმეტყველურად განჭვრიტა პოეტმა.

"პირიმზეში" (ორტ. ტ. I, 1988, გვ. 154) ტკივილია იმის გამო, რომ გაიყვეს ძმებმა მოხუცი ბაღი ("ძმები" ჩვენი მოყვრად მოსული ჩრდილოელი მტერია, ბაღი — ხალხი).

მაგრამ პოეტმა იპოვა "ჩვენი დაკარგული ცა და ჩვენი მიწის ამეტყველება", იპოვა "გრძნობა, რომელიც დაკარგულა" (1, 282).

ატმის რტოს (რტო ღმერთის სიმბოლური სახელია) გადარჩენის შიშია ლექსში "ატმის რტოო, დაღალულო რტოო" (1, 291).

შემდეგ არის აღმოსავლეთის გაღვიძება (აღმოსავლეთი) (218-221).

ნანგრევებად ქცეული სოფლის ტკივილია ლექსში "ეს შეღამება" (5, 54).

"უკარო სახლის" კრიტიკაა ლექსში "ერთა ლიგა" (5, 196).

პოეტის დევიზია "განიახლე, განიახლე" (1, 535-536).

რწმენა აიმედებს: "არ შედრკება, შენ ნუ წუხარ, ცად ასული დიდი მუხა — უფლებისთვის ჩვენმა ხალხმა სისხლი სისხლზე დააღუღა !" (მშვენიერო ჩემო ზეცა) (1, 536).

სამყაროში ცვალებადობას ემორჩილება ადამიანი, ხილული ცა და პლანეტები, მთელი კოსმოსი, მარადიული კი მხოლოდ "ცათა ცა", ღმერთების სამყოფელი და ღმერთია, "მშვიდობის წიგნის", "მშვიდობის გზის" სახეებში მოაზრებული: "სამშობლოს წინ ყოველ ვალთა მოხდის, მშვიდობის წიგნს გვირგვინს ვერვინ მოხდის, მშვიდობის გზა რომ ოდესმე მოკვდეს, არა, ეს არ შეიძლება მოხდეს" (ყველაფერი შეიძლება მოხდეს) (17, 558).

წონასწორობის საწინდარია "თეთრი დღეები" და სულში დავანებული "ქაოსის მხატვარი" (ღმერთი) — "დგება თეთრი დღეები" (1, 211).

გალაკტიონს შვენოდა პატიოსნება, დიდი დღე (ღმერთის რწმენა), ქვეყნიური სამოთხე (მარიამი): "ვით გშვენის პატიოსნება, ეს დიდი, ეს საამო დღე, ო, მშვენიერო ოცნება ! ო, ქვეყნიურო სამოთხე !" (13, 429).

"სამოთხის ჰანგები", "გადარჩენის ჰიმნი" ისმოდა გალაკტიონის შემოქმედებაში, რამაც პოეტების მეფეს გამორჩეული ადგილი დაუმკვიდრა ქართულ პოეზიაში.

ცხოვრების კანონზომიერებათა შეცნობით გამოტანილია დასკვნა: "ომსა ცვლის მშვიდობა და ნგრევას — შენება, სიტლანქეს სულისას ცვლის სულის მშვენება, წყალს — ღვინო, დღეს — ღამე, სიცხადეს ჩვენება" (აქ ხილულ ოცნებას) (3, 676).

ასწლოვან ხეთა გადარჩენაში ერის სულის გადარჩენას ზეიმობს პოეტი: "არ დაღუპულა, ისევ იქავე დგას ასწლოვან ხეთა ჩრება; გულში სიმღერა ვერ შევიკავე და გადარჩენის ბედნიერება" (არ დაღუპულა) (3, 246).

ანალოგიური თვალსაზრისია მუმლის გაწყვეტასა და მუხის გადარჩენაში (მუმლი წყდებოდა) (3, 685).

პოლიტიკური ქვეტექსტის შემცველია "საუკუნეთა თოვლის" დადნობა: "საუკუნეთა თოვლო ითოვლე, მაინც დადნება ნათოვლარი" (წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე) (13, 374).

ხომალდის გადარჩენაში რწმენის გადარჩენა მოიაზრება: "...ხომალდი გრიგალებს გადაურჩა მრავალს" (გრიგალს, ქარიშხალს ვსვამთ ამის შემდეგ) (5, 372).

"პროლოგი ასი ლექსის" (3, 247) გვაუწყებს "ცეცხლთა ქარტეხილებისგან" ქვეყნისა და პოეტის გადარჩენას: "...მხოლოდ მე ერთი გადავრჩი მგზავრი, რომ გამომეველო ჯერ არსმენილი ქარტეხილები ცეცხლთა ფენისა და მომეტანა საქართველოში სიმღერა ქვეყნის გადარჩენისა".

პოეტის მრწამსია: "რაც აირევა და დაირევა, რაც დაინგრევა, კვლავ აშენდება" (მშვიდობის წიგნი) და ეს ოპტიმისტური დასკვნა მრავალგზის მეორდება: "იყო გრიგალი, იყვნენ ნგრევანი, მაინც გადარჩა ჩრდილი რამხელა" (ოპერის თეატრთან) (3, 243).

გალაკტიონი "ჩვენი სამშობლოს სანახავიდან" ხედავდა "სიცოცხლის მიზანს, სიცოცხლის საგანს, შუქს მოციმციმეს" (ჩემი გული ია დღეს ეს შავი ზღვა) (3, 329), აღმოსავლეთიდან ჭვრეტდა არა ერთი და ორი მზის ამოსვლას (რა დამშვიდებით გადავცქერი მსოფლიო ღელვებს" (5, 265).

გალაკტიონ ტაბიძე ამაღლებულ იდეალებს, საღვთო სახეებს ქმნიდა და ბოლომდე დარჩა "სამოთხის ჰანგების", "საედემო ხმის" მოთაყვანე, იავარქმნილი სულის, იავარქმნილი ტაძრების გადასარჩენი გზების მაძიებელი. თავისი დიდი წინაპრების დარად, დაცემის მიზეზები მან უღმერთობაში იპოვა და აღდგომის გზად უფლისკენ მიბრუნება დასახა.

გალაკტიონი ნათელხილვის და ნათელსმენის წყალობით ჭვრეტდა "არყოფნისა" და "ყოფნის წიგნების" საიდუმლოებებს და თავის ქმედით ეროვნულ იდეოლოგიას უპირველესად ღმერთის მცნებებზე აშენებდა, დანგრეულის აღდგენაში ხარჯავდა თავის ძალისხმევას.

"რწმენის ტახტი" ედგა "ეპოქის გედს" და "გაუნელებელ ცეცხლთა და ქართა" უკურნავ წყლულებს რწმენით ამარცხებდა, თანამემამულეებს "მშვიდობის წიგნად" სახელდებული ღმერთისკენ მიბრუნებას შთააგონებდა: "ვიდგეთ გარეთ თუ შიგნით მხო-

ლოდ მშვიდობის წიგნით... შევხვდეთ მომავლის ხალისს მხოლოდ მშვიდობის წიგნით" (სადაც არ უნდა ვიქნეთ).

გალაკტიონის ესქატოლოგიურ შეხედულებებში იცვლება და ინგრევა ცა, სამყარო, ხდება ტოტალური დაბნელება, მთელი კოსმოსის ცვლილება, ადამიანთა ურთიერთობებში ზნეობრივი ღირებულებების გაუფასურება, მაგრამ მარადიული რჩება ღმერთი — მშვიდობის წიგნი, იგი მარადიულად გვირგვინმოსილია, ასევე უკვდავია მშვიდობის გზად მოაზრებული ღმერთი: "სამშობლოს წინ ყოველ ვალთა მოხდის, მშვიდობის წიგნს გვირგვინს ვერვინ მოხდის. მშვიდობის გზა რომ ოდესმე მოკვდეს, არა, ეს არ შეიძლება მოხდეს" (ყველაფერი შეიძლება მოხდეს).

ღმერთის მშვიდობის წიგნად და მშვიდობის გზად წარმოდგენა დაფუძნებულია ძველ და ახალ აღთქმაზე, ღვთისმეტყველთა ნააზრევზე, სასულიერო პოეზიაზე.

"მშვიდობის გზის" უპირველესი წყარო ესაია წინასწარმეტყველი უნდა იყოს: "ასპიტის კვერცხებს ჩეკავენ და ობობას აბლაბუდას ქსოვენ. მშვიდობის გზები მათ არ უწყიან" (ესაია, 59, 5).

გალაკტიონი წუხდა, რომ "ჟამთ მტვერით" იფარება წიგნი ცის და დედამიწის" (ხელოვნება).

ლიტერატურა

1. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
3. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
4. ლუარა სორდია, ქრისტიანული სახისმეტყველების საკითხები მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში, თბ. 2009.
5. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 1993.
6. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
7. საპატრიარქოს უწყებანი, 3-9 აპრილი, 2009 წ. 12.
8. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის საკითხები, თბ. 2009.
9. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
10. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I.
11. სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი ქართული, I, თბ. 1991.

12. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, თბ. 2000.
13. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 3, თბ. 1994.
14. იოანე-იონა, რა უნდა ვაკეთოთ, თბ. 1994.
15. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
16. ნეტარი ავგუსტინე, "აღსარება", საქართველოს საეკლესიო კალენდარი, თბ. 1985.
17. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.